

NOTITIA ECCLESIARVM BELGII

In qua, tabulis Donationum piarum longa annorum ſerie digeſtis, ſacra & politica Germaniæ inferioris vicinarumque prouinciarum Hiſtoria, exploſis fabulis, recenſetur & illuſtratur:

STVDIO
AVBERTI MIRÆI *Bruxellenſis,*
S. T. L. & Decani Antuerpienſis.

ANTVERPIÆ,
Apud IOANNEM CNOBBARVM,
M. DC. XXX.
Cum gratia & Priuilegio.

PHILIPPO IV.

HISPANIARVM

ET

INDIARVM

REGI CATHOLICO

BELGARVM PRINCIPI.

Aiores tuos, Rex Catholice, Belgicæ, inquam, tuæ Principes, Pipinos, Carolos, Ludouicos, Arnulfos, Godefridos, Balduinos, Ansfridos, Robertos, & ex altero ſexu Gertrudes, Beggas, Gerbergas, Adelas, Richildes velut reduces ac coram loquentes in theatrũ produco. Suis illi verbis, ſuo ore dicent, qui Principes tot auguſta apud nos templa, tot illuſtria Canonicorum collegia, tot opulenta monachorum cœnobia, tot religioſorum hominum aſceteria, tot peregrinorum xenodochia, tot ægrorum noſocomia excitarint ac dotarint. Poſt Chilpericum, Dagobertum, Childericum & Theodericum Reges,

 Torna-

Tornacensis, Vedastinæ, Blandiniensis, Elnonensis, aliarumque ecclesiarum dotatores, primi in scenam prodibunt, PIPINVS Landensis cum filiabus suis S. Gertrude Niuellensis in Brabantia, & S. Begga Andennensis in agro Namurcensi, nobiliũ collegiorum conditricibus; S. VINCENTIVS Comes Sonegiensis & Altimontensis in Hannonia templorũ structor, cũ coniuge sua S. VValdetrude Montensi, eiusque sorore S. Aldegunde Melbodiensi; Carolus MARTELLVS Vltraiectinæ apud Batauos cathedræ, operâ S. VVillibrordi, auctor, PIPINVS ex Maiore domus regiæ in Austrasia Rex Francorum, Epternacensis in Ducatu Lutzeburgensi & aliorum alibi priorum cœtuum benefactor eximius.

Quid de Pipini filio CAROLO, propter rerũ, quas gessit, magnitudinem verè Magno dicam? Is bella gessit varia, Aquitanicum, Longobardicum, Hispanicum, Bohemicum, Danicum, Boicum & alia, felici euentu omnia: quòd Ecclesiæ orthodoxæ propugnator fortis in primis ac munificus cùm esset, à supremo cœli Imperatore semper fuerit mirificè propugnatus. In Longobardos certè à multis retrò annis Sedi Apostolicæ infestos, Hadriani Pontif. Max. hortatu, arma sumpsit, Regemque illorum Desiderium sceptro priuauit, & Leodicum misit exula-

exulatum. In Germania nouas Episcopis sedes posuit, Monasteriensem, Mindensem, Halberstadiensem, Osnaburgensem, Paderbornensem, Verdensem, Hamburgensem & Hildesheimensem: duas ad dignitatem Metropolitanā prouexit, Iuuauiensem & Hamburgensem. Aquisgrani basilicam rotundam Virgini-Matri condidit, auro, argento, columnis marmoreis Româ & Rauennâ aduectis, cancellis denique ac portis ex ære solido ornauit: quæ fabrica hodieque magna admiratione spectatur. Carolum exceperunt filius Ludouicus Pius, & nepotes, Lotharius ex Imperatore monachus Prumiensis, Carolus Caluus & Ludouicus Germanicus: quos de Cameracensi, Tornacensi, Niuellensi, Blandiniensi, Marchianensi, Hasnoniensi, Dononiensi & aliis ecclesiis optimè meritos fuisse constat.

Vt ad minorum gentium Principes transeam, Arnulfus Magnus Flandrorum Comes Brugense Canonicorum S. Donatiani collegium, nunc cathedrale, suo ære constituit, Sigifridus Comes primus Lutzeburgensis Epternaci monachos à se collocatos dotauit, Theodericus Hollandiæ Comes Egmondanū, Ansfridus ex Louaniensi & Huiensi Comite Episcopus Vltraiectinus Paulinum, Henricus Comes Louaniensis Affligemense, Balduinus

 Insu-

Inſulanus Flandrię Comes Eihamenſe & VVinnocibergenſe, Robertus Ieroſolymitanus Andreanum prope Brugas, Conradus Comes Lutzeburgenſis Munſterienſe, Godefridus Barbatus Brabantiæ Dux Fliderbecanū, Parcenſe & Bigardienſe, & alia alibi monaſteria alij fundarunt. Idem Balduinus Inſulanus Inſulenſe & Harlebecanum, Lambertus Baldricus Louanienſe & Bruxellenſe, S. Megengoſus Gelriæ Princeps Vilicenſe in diœceſi Colonienſi, Godefridus Bullonius ex Lotharingiæ noſtræ inferioris Duce Rex Ieroſolymitanus Antuerpienſe, Balduinus ex Flandrię Hannonięque Comite Imperator Conſtantinopolitanus Curtracenſe, Philippus Alſatius Arienſe & alia Canonicorum collegia excitarunt.

Ex altero ſexu Gerberga Giſleberti Lotharingię Ducis vidua, pòſt Francorum Regina, Marſanenſem in agro Falcoburgenſi, Hilſundis Ansfridi Comitis ſuprà laudati vxor Thorenſem ad Moſam, Adela Flandrię Comitiſſa Meſsinenſem, Richildis Hannoniæ Comitiſsa Dionyſianam prope Montes, & alias aliis in prouinciis eccleſias conſtituerunt & vectigalibus annuis ditarunt.

Cęterùm ad ſacræ Maieſtatis Tuæ pedes tot illuſtrium anteceſſorum tuorum Donationes pias ſumma

ſumma qua poſſum veneratione nunc depono. Latebant illæ in archiuis eccleſiarum, & cum blattis ac tineis luctabantur: è tenebris à me erutæ, & temporum locorumque notis diſtinctæ ad Aulam tuam, nobiliſsimarum diſciplinarum Academia à Te nuper auctam ac decoratam, ire porrò geſtiunt. Et verò in terras pij ac munifici Principes iſti, quorum Donationes pias profero, ſi redirent, nulla de re ſibi potiùs gratularentur, quàm à Te, tot regnorum ac ditionum herede, id ipſum ſummo ſtudio agi, quod ipſi quondam religiosè præſtiterunt: nimirum vt tuis in prouinciis Belgicis vera pietas, cum ſincera Chriſti doctrina, pulſis hæreſibus; efflorescat. Atque hanc quidem laudum tuarum partem præ cæteris ſuſpiciendam cenſeo, qua CATHOLICI nomen, quod frendente nequidquam inuidia geris, maximè retineri & ornari poſſe iudicas. Det vtinam votis ac conatibus tuis Deus, vt ij populi, quos ad rebellandum violatæ religionis error abduxit, ad Eccleſiæ catholicæ caſtra, rebellione eiurata, aliquando reuertantur! In quo voto Deum venerans finio. Antuerpiæ Idibus Septembris M. DC. XXX.

S. M. T.

deuotus

AVBERTVS MIRÆVS.

CENSORIS APPROBATIO.

TRactatus cui titulus, NOTITIA ECCLESIARVM BELGII, *collectus studio Amplissimi Viri & Reuerendi admodum Domini* AVBERTI MIRÆI, *Decani insignis ecclesiæ cathedralis B. Mariæ Antuerpiæ; & eruditissimis per eumdem Notationibus illustratus, continens veteres Ecclesiarum fundationes & donationes, nec non antiquissimarum familiarum Regum, Ducum & Comitum stirpes, magno cum fructu publicam lucem aspiciet. Datum Antuerpiæ* 20. *Augusti* 1630.

ZEGERVS van HONTSVM, Canonicus & Pœnitentiarius Antuerpiensis, librorum Censor.

NOTITIA
ECCLESIARVM
BELGII

CAPVT I.

Excerptum ex Notitia Prouinciarum & Ciuitatum Galliæ, Honorij Imp. æuo, circa annum Christi 410. condita.

Prouincia BELGICA PRIMA. Ciuitates numero IV.

Etropolis ciuitas Treuerorum.	*l'Archeueſché de Treues.*
Ciuitas Mediomatricorũ Mettis.	*l'Eueſché de Metz.*
Ciuitas Leucorum Tullo.	*l'Eueſché de Toul.*
Ciuitas Verodunenſium.	*l'Eueſché de Verdun.*

Prouincia BELGICA SECVNDA. Ciuitates numero XII.

Metropolis ciuitas Remorum.	*l'Archeueſché de Reims.*
Ciuitas Sueſſionum.	*l'Eueſché de Soiſſons.*
Ciuitas Catuellaunorum.	*l'Eueſché de Chaallon.*
Ciuitas Veromanduorum.	*l'Eueſché des Vermandois* nunc *Noyon.*
Ciuitas Atrebatum.	*l'Eueſché d'Arras.*
Ciuitas Camaracenſium.	*l'Eueſché de Cambray.*
Ciuitas Turnacenſium.	*l'Eueſché de Tournay.*
Ciuitas Siluanectum.	*l'Eueſché de Senlis.*
Ciuitas Bellouacorum.	*l'Eueſché de Beauuais.*

Ciuitas Ambianensium.	*l'Eueſché d'Amiens.*
Ciuitas Morinum.	*l'Eueſché de Teroane.*
Ciuitas Bononienſium.	*l'Eueſché de Bouloigne.*

Prouincia GERMANIA PRIMA. Ciuitates numero IV.

Metropolis ciuitas Moguntiacenſium.	*l'Archeueſché de Maience.*
Ciuitas Argentoratenſium.	*l'Eueſché de Straſbourg.*
Ciuitas Nemetum.	*l'Eueſché de Spire.*
Ciuitas Vangionum.	*l'Eueſché de VVorms.*

Prouincia GERMANIA SECVNDA. Ciuitates numero II.

Metropolis ciuitas Agrippinenſium.	*l'Archeueſché de Coloigne.*
Ciuitas Tungrorum.	*l'Eueſché de Tungre,* nunc *Liege.*

NOTATIO.

Cameracenſis, Attrebatenſis & Tornacenſis Epiſcopatus olim Remenſi Archiepiſcopo fuerunt ſuffraganei. Anno 1559. Philippo II. Rege Catholico Belgarumque Principe petente, Paulus IV. Papa tres Archiepiſcopatus, Mechlinienſem, Cameracenſem & Vltraiectenſem inſtituit; & Mechlinienſi Antuerpienſem, Brugenſem, Gandenſem, Iprenſem, Ruræmondenſem, Buſcoducenſem; Cameracenſi Attrebatenſem, Tornacenſem, Audomarenſem, Namurcenſem; Vltraiectenſi Dauentrienſem, Groningenſem, Harlemenſem, Leouardienſem, & Middelburgenſem, Epiſcopos voluit eſſe ſuffraganeos. Plura qui volet, Notitiam Epiſcopatuum orbis Chriſtiani, typis Plantinianis à nobis editam conſulat.

CAPVT II.

Excerptum ex Testamento S. Remigij Remorum Archiepiscopi, Francorum ac Belgarum Apostoli, qui circa an. 525. obijt.

ECCLESIÆ ATREBATENSI, cui, Domino annuente, VEDASTVM fratrem meum carissimum Episcopum consecraui, ex dono iam dicti Principis (Ludouuici Francorum Regis) villas duas in alimoniis clericorum deputaui, *Ortos* videlicet & *Sabucetum*: quibus etiam, pro memoriã nominis mei, solidos viginti dari iubeo.

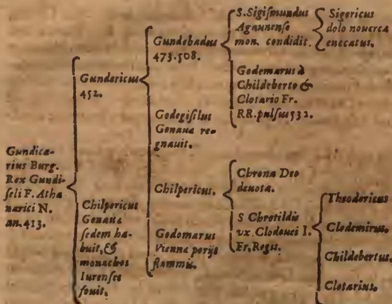
NOTATIO.

Testamentum S. Remigij, quod Flodoardus in Hist. Remensi recitat, signarunt inter alios S. Vedastus Atrebatensis, & S. Medardus Nouiomensis ac Tornacensis Episcopi.

ORTOS, *Ourton*, vicus Artesiæ. SABVCETVM, *Souché*, vicus tertio lapide ab Atrebato.

Ceterùm Clodoueus Magnus (quem S. Remigius Ludouuicum appellat) Childerici filius, Merouei nepos, vxorem habuit S. Chrotildem, Martyrologij Rom. tabulis die 3. Iunij adscriptam, Chilperici Burgundionum Regis filiam.

Burgundionum Reges primæ stirpis : ex quibus orta S. Chrotildis, vxor Clodouei I. Francorum Regis Christiani.

CAPVT

CAPVT III.

Chilpericus I. Francorum Rex, Clotarij F. Cldouei Magni N. dotat ecclesiam cathedralem Tornacensem an. 575.

IN nomine omnipotentis Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, CHILPERICVS, diuinâ præueniente clementiâ, Rex Francorum. Quantò alios regiâ celsitudine præcellimus, tantò Christum honorare & eius Ecclesiam impensiùs volumus. Et in Christi repensionibus sacerdotum & Pontificum, vel seruorum Dei, quæ pro eorum vtilitatibus pertinent, libenter præstamus vel concedimus: & hoc nobis ad laudem vel stabilitatem regni nostri, in Dei nomine, pertinere confidimus.

Idcirco noscat fidelium humilitas vel magnitudo, quòd nos Apostolico viro domno CHRASMARO, Nouiomagensis vel Tornacensis vrbis Episcopo, teloneum de nauibus super fluuio *Scalt*, qui pertinet ad fiscum Tornacum, vel quolibet commercio, seu & de cariagio vel de sagenis, nec non de ponte super fluuio Scalt, vel de omnibus venalibus vbicumque vendantur, vndecumque teloneus exigitur, sicut Fiscus noster & regia potestas vendicare potest, imò & iustitiam de ipso teloneo, in stipendiis Canonicorum, nostrâ gratiâ plenè visi sumus concessisse. Quapropter per hoc præceptum specialiùs decernimus pro donando, quòd perpetualiter circa ipsum domnum Chrasmarum Pontificem, vel ipsius sanctæ ecclesiæ Tornacensis successoribus suis, pro tempore, volumus esse concessum. Datum Bibrax, Chilperici anno primo, Indictione XIII. in Dei nomine feliciter, amen.

Francorum, Austrasiorum & Burgundionum Reges Merouingi.

CAPVT IV.

Dagobertus Francorum Rex an. 639. donat S. Amando Tungrensi Episcopo fundum inter Scarpum & Elnonem fluuios, in diœcesi Tornacensi, ad ædificandum monasterium, quod hodie S. Amandi dicitur.

DAGOBERTVS diuina ordinante clementia Rex. Tam præsentium quàm futurorum solertiam scire volumus, quòd venerabilis vitæ AMANDVS Episcopus, qui per gratiam Dei filium nostrum SIGEBERTVM baptizauit, iam quibusdam ecclesiis seu monasteriis, ad augmentum diuini cultus, constructis ac bene dispositis, Excellentiã nostram adierit, & vt non deficiens Dominicæ vineæ cultor, confidens autem de nostræ largitatis beneficio, locum situm inter duos fluuios Scarp & Elnonem, à nostra liberalitate sibi concedi humiliter petierit. Nos igitur locum, quem petierat, cum vtraque aqua & silua circumquaque succrescente, prona animi deuotione concessimus, & concessionem nostram rata legum sanctione stabiliuimus.

Datum Kalendis Maij, Indictione II. anno XI. regni domini Dagoberti. Actum Parisius ciuitate feliciter, amen. Gerardus Notarius, ad vicem Dadonis Cancellarij, recognouit. 639.

CAPVT V.

Adroaldus vir nobilis S. Bertino, eiusq. sociis S. Mommeleno & Ebertrando, an. 654. dat villam Sithiu in pago Teruanensi, ad ædificandum monasterium, quod hodie S. Bertini dicitur.

DOminis sanctis presbyteris BERTINO, MOMMELENO, EBERTRANDO, ego in Dei nomine ADROALDVS, sanâ mente sanoque consilio integrę deliberationis, prout mundana peccata abstergere Dominus dignetur, dono vobis omnẽ rem portionis hereditatis meæ, in pago Taruanense, quam domno patri AVDOMARO, Apostolico viro,

viro, ad Xenodochium ſuum ædificandum, dare voluimus: ſed ipſe ſalubre conſilium nobis donauit, vt ipſam rem vobis delegarem, vt ibi monaſterium in honore S.Petri, principis Apoſtolorum, conſtruere debeatis, ad conuerſandum monachis, vbi beati pauperes ſpiritu & domeſtici fidei adunari debeant, quorum voces quotidie ad aures Domini perſonare noſcantur, quorum petitiones audit & implet.

Propterea vobis in Chriſto patribus dono, per hanc epiſtolam donationis, in pago Taruanenſi, villam proprietatis meæ nuncupatam *Sitbiu*, ſuper fluuium Agnione, cum omni merito ſuo, vel adiacentiis ſeu aſpicientiis ipſius villæ. Hæc ſunt, villa Magnigeloca, Vinciaco, Tatinga villa, Amreio, Maſto, Fabricinio, Lonſantauas, & Adfundenis ſeu Malros, Alciaco, Lauriadiaca, villa Franciliaco, cum domibus, ædificiis, terris cultis & incultis. Facta eſt donatio VIII. Idus Septembris, anno XI. regni domini noſtri Clodouei Regis. Actum Aſcio, villa dominica publicè coram ſtrenuis viris, quorum nomina cum ſubſcriptionibus vel ſignaculis ſubter tenentur inſerta.

Signaui ego Adroaldus hanc donationē à me factam, in Chriſti nomine, peccator.
Audomarus nomine, abſque opere, Epiſcopus, pro teſtimonio.
Ego Adolfus presbyter. Ego Ingobertus presbyter.
Signum Chuneberti Graphionis. S.Landeberti.
S. Maurilionis. S.Baboni, & aliorum.

NOTATIONES.

S.BERTINVS, patriâ Conſtantienſis, cum S.Mommoleno (pòſt Nouiomenſi Epiſcopo) & Ebertrando, ex Luxouio Burgundiæ cœnobio, ad S.Audomarum Morinenſem Epiſcopum veniens, *Sithienſe* monaſterium an. 654. conſtruxit, opibus Adroaldi: in eoque Abbas primus an. 698. obijt. Eſt illud hodie Benedictinorum illuſtris Abbatia, intra muros vrbis Audomaropolitanæ in Arteſia, S. Bertini nomine clara. Idem Adroaldus S. Bertino dedit *Alciacum* prædium, cuius in diplomate recitato fit mentio: quod hodiè ſimiliter eſt Benedictinorū Abbatia in Arteſia, *Aulcy les moines*, infrà ſuo loco laudanda.

CHVNEBERTVS] ſeu Chonebertus, Graphio vel Grauio, id eſt, Comes, Maricolenſis in Hannonia Abbatiæ fundator, infrà cap. 8.

CAPVT

CAPVT VI.

Clotarij III. *Regis praeceptum de fundatione & immunitate monasterij Corbeiensis, circa annum 662. scriptum.*

CHLOTHARIVS Rex Francorum, vir inluster. Ad mercedem nostram in Dei nomine credimus pertinere, quidquid pro animæ salute locis Sanctorum conferimus, vt ibidem perenniter proficiat, & gloriam Deo auxiliante habere mereamur. Igitur dum nos, & præcelsa genetrix nostra, domna BALDECHILDIS Regina, monasterium in honore SS. Petri & Pauli Apostolorum, & S. Stephani protomartyris, super fluuium *Somna* in loco qui dicitur CORBEIA, quem Guntlandus quondam possederat & ad fiscum nostrũ peruenerat, vbi præest venerabilis vir *Theodefridus* Abba, pro æterni numinis intuitu ædificari præcepimus, vt monachi sub sancta regula ibidem debeant conuersari.

Cognoscat strenuitas vestra, quòd nos ipsam villam Corbeiam ad ipsum monasterium, cum adiacentiis suis in integrum; seu & alias villas nuncupantes Folieto, Gentilla, Cipiliaco villa, vel reliquas adiacentias earum ad integrum, Albiniaco cum adiacentiis vel appenditiis suis, quantum ibidem fiscus noster tenuit, ad integrũ, in pago Ambianense; seu & Monciaco, Walliaco, Bellirino, cum adiacentiis earum, in pago Atrabatense: imoque & villam, quæ vocatur Templum Martis, sitam in pago Ambianense, ad integrum, cum pagena de Silua de foreste nostra Windegonia, hoc est, per loca denominata, à fine Cartainse vsque in Dominico lacco, per Siccasi derude, per ceruorũ Marcasio, per Bagusta, per via publica vsque Fraudehario exsarto. Similiter & portionem in loco qui vocatur Taccaco, quem Frodinus de Vrsino dato pretio comparauit, & ad fiscum nostrum ipse Frodinus in compensationem pro alia re dedit in ipso pago Ambianense, à die præsenti sub integra immunitate, absque introitu iudicũ, visi fuimus concessisse.

Proinde per hanc præceptionem specialiùs decernimus esse mansurum, vt tam ipsum locum Corbeiam, quàm & suprascriptas villas, vnà

cum terris, domibus, mancipiis, ædificiis, vineis, siluis, pratis, pascuis, farinariis & cunctis appenditiis, vel quod ibidem videtur adspicere, pars ipsius monasterij, vel omnis congregatio de ipso monasterio valeat possidere vel dominari.

Et nullus quilibet de iudicibus nec ad ipsum monasterium, nec ad homines suos, nec in curtes suas, quidquid à die præsenti ibidem contulimus, & quod à nobis, vel à succedentibus domnis Regibus, vel à Deum timentibus hominibus inibi fuerit collatum, nec ad causas audiendum, nec freda exigendum, nec mansiones faciendum, nec paratas requirendum, nec vllas redhibitiones in villis superiùs nominatis, quicquid tempore præsenti videtur possidere, aut adhuc, vt diximus, à nobis vel succedentibus Regibus, vel à Deum timentibus hominibus inibi additum vel delegatum fuerit, ipsa iudiciaria potestas non præsumat ingredi: sed pars ipsius monasterij, vel omnis congregatio ibidem consistens, absque introitu iudicum, vt diximus, sub integra immunitate possidere valeat vel dominari. Et vt hæc præceptio nostra perenni tempore firmiorem obtineat vigorem, nos & præcelsa genetrix nostra domna Baldechildis Regina signaculis manus nostræ subter decreuimus affirmare.

NOTATIO.

Istvd Clotarii Regis præceptum ex ms. codice Virdunensi primus edidit R. P. Iacobus Sirmondus, tom. 1. Conciliorum Galliæ. Exstat aliud ibidem pro Corbeiensi monasterio diploma Chilperici Regis, anno primo regni datum; qui Childericum genitorem suum, Baldechildem auiam, Clotarium auunculum, id est, patruum vocat. Idque eò impensiùs obseruandum monet Sirmondus, quòd Chilperici huius, Childerico geniti, Annales Francici non meminerint.

Baldechildis] aliàs Balthildis seu Bathildis, Romani Martyrologij fastis ad diem 26. Ianuarij adscripta.

Præter Corbeiam Gallicam in diœcesi Ambianensi sitam, est altera Saxonica, ad Visurgim fluuiū in diœcesi Paderbornensi an. 822. à Ludouico Pio Imp. ædificata, suadente S. Adelardo Abbate, Caroli Martelli nepote; vt Lamb. Scafnaburgensis tradit.

CAPVT

CAPVT VII.

Excerptum ex priuilegio libertatis, quod monasterio Corbeiensi Berthefridus Episcopus Ambianensis concessit, anno Christi 664. Clotarij III. Regis 7.

DOminis sanctis & summi culminis apice pontificalis cathedræ specula præsidentibus in Christo fratribus, Niuoni, Genesio, Ethoaldo, Emmoni, Audoni, Audomaro, Audoino, Audeberto, Burgundofaroni, item Audeberto, Drausciοni, Berthefridus munere superni largitoris Ambianensis ecclesiæ Episcopus. Quia gloriosissimus domnus Chlotharius Rex, nec non & præcelsa domna Balthildis Regina, monasterium in loco nuncupante CORBEIA construxerunt, petierunt vt & nos & vestra fraternitas consentientes, pro reuerentia SS. Petri & Pauli Apostolorum, & S. Stephani protomartyris, ad prędictũ monasterium, in eorum honore constructum, priuilegium concedere deberemus. Quod nos considerantes, pro reuerentia tantorum martyrum, seu prout monachi ibidem degentes sub regula sanctorum Patrum quieti conuersari possint, hoc priuilegium plenâ voluntate, vnà cum consensu fratrum meorum, concessisse vel indulsisse visus sum: per quod decerno, vt nec ego, nec vllus Episcoporum successorum meorum hoc inrumpere præsumat.

Nec nos hoc propriæ deliberationis instituto posteritas æstimet decreuisse: cùm etiam antiquiora, vel in nouo tempore monasteria propria priuilegia sint consecuta. Nam & Agaunensium, quod velut istud regio est munere ditatum, & Lirinensium, vel basilica domni Marcelli, imoque & monasterium Luxouiense, hoc videntur habere concessum. Illud etiam addi placuit, vt ipsi monachi sub regula S. Benedicti, vel S. Columbani, conuersari & viuere debeant. Quam definitionem constitutionis nostræ, vt nostris & futuris temporibus valitura sit, manus nostrę subscriptionibus roborauimus, & Coepiscopos domnos & fratres nostros rogamus, vt ipsum in omnibus confirmare debeant.

Berthefridus peccator, Ambianensium vrbis Episcopus, hoc priuilegium à me factum relegi, consensi & subscripsi.

Genesius Episcopus hoc priuilegium concessi.
Chaoaldus Episcopus hoc priuilegium concessi.
Gautiobertus ac si peccator Episcopus subscripsi.
Boso Episcopus consensi & subscripsi.
Ragnobertus Episcopus consentiens subscripsi.
Mummolenus, ac si peccator, Episcopus subscripsi.
Audobertus Episcopus consensi & subscripsi.
Audoënus Episcopus consensi & subscripsi.
Dado peccator consensi ac subscripsi.
Emmo Episcopus subscripsi.
Leodeboldus peccator Episcopus hoc priuilegium subscripsi.
Chrodobertus peccator hoc priuilegium subscripsi.
Paternus peccator, Egloensis ecclesiæ ac si indignus Episcopus, hoc priuilegium consensi & subscripsi.
Drauscio ac si peccator consensi & subscripsi.
Ego Audebertus Episcopus consensi & subscripsi.

664. Factum hoc priuilegiũ, sub die octauo Idus Septembris, anno VII. regnante Clotario Rege, Capronnaco in palatio publico. Sigo in Dei nomine diaconus hoc priuilegium scripsi & subscripsi.

NOTATIONES.

BERTHEFRIDVS] Ambianensis Episcopus an. 650. Cabilonense concilium, & an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum signauit.

AVDEMARVS] vel Audomarus, Morinensis seu Taruanensis Episcopus, an. 659. Clodouei II. Regis priuilegium San-Dionysianum signauit. Ad eumdem, inter ceteros Episcopos, hoc suum priuilegium direxit Berthefridus: quod tamen non signauit ipse (vtpote morte aut alio incommodo præuentus) sed eius successor DRAVSCIO.

AVDOINVS] siue Audoenus Episcopus Rotomagensis. Idẽ an. 650. Cabilonense concilium, & an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum firmauit.

AVDE-

AVDEBERTVS] Audobertus vel Autbertus, Cameracensis & Atrebatensis Episcopus, an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum, & an. 664. Berthefridi priuilegium iam recitatum signauit.

BVRGVNDOFARONI.] Sic legendum puto, non diuisim, *Burgundo, Faroni*. Idem Burgundofar Episcopus Meldensis an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum signauit.

AVDOBERTVS] siue Audebertus, (alius à Cameracensi) Landericum in Parisiensi Episcopatu præcessit, & an. 650. Cabilonense concilium, per manum Germoaldi Abbatis, signauit. Itaque secundus Audobertus, qui Berthefridi priuilegium iam recitatum signauit, non fuit Parisiensis Episcopus, sed alterius loci: Siluanectensis fortasse.

MVMMOLENVS] S. Eligio in Episcopatu Nouiomensi ac Tornacẽsi circa an. 660. successit. Idem Eligius an. 650. Cabilonense concilium, an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum, & an. 659. Clodouei II. Regis priuilegium San-Dionysianum firmauit.

LANDERICVS Parisiensis Episcopus an. 659. Clodouei II. Regis priuilegium San-Dionysianum signauit.

CAPVT VIII.

Childericus Francorum Rex, eiusq; vxor Blidechildis, dant S. Amando Tungrensi Episcopo Barisiacum, Laudunensis agri villam, an. 665.

CHILDERICVS Rex Francoruum, & BLIDECHILDIS Regina, viro illustri Bertuino Comiti, & Bertelando Vicario. Cognoscat magnitudo vel vtilitas vestra, quia nos propter nomen Domini vel amorem cælestem, Apostolico patri nostro AMANDO Episcopo, villam nostram nuncupatam *Barisiacum*, sitam in pago Laudunensi, quam vsque nunc Fiscus noster tenuit, promptissimâ deuotione, cum vniuersis villulis ad se adspicientibus, & cum omni integritate ad se pertinente, concedimus & concessam esse volumus. Quapropter decernimus ac iubemus, vt ipsam villam memoratam Barisiacum, cum omnibus ad se pertinentibus, sicut Fiscus noster ibidem tenuit ac possedit,

& ipse Pontifex domnus Amandus, ad opus monachorum suorum, absque vlla contradictione vel diminoratione, teneat ac possideat.

Signum Childerici Regis.
Blidechildis Regina subscripsi.

665. Datum sub die Kalend. Augusti, anno II. regnante domino nostro Childerico Rege.

CAPVT IX.

S. Huntbertus siue Humbertus Episcopus, & Abbas Maricolensis in Hannonia, suum illud monasterium, à Choneberto Comite constructum, dotat an. 667.

ANno XII. regni domni nostri Childerici gloriosi Regis, XV. Kal. Aprilis, ego in Dei nomine HVNTBERTVS, etsi indignus peccator, dono ad sacrosanctum monasterium, quod vocatur MARICOLAS, quod vir illustris CHONEBERTVS quondā suo opere construxit, vbi ego ipse indignus peccator Abbas præesse videor, consecratum in honore S. Mariæ, matris Domini nostri Iesu Christi, & SS. Petri & Pauli Apostolorum, vel reliquorum dominorum, qui in ipsa basilica venerantur, situm in pago Fanomartensi, super fluuiolum, qui vocatur Helpre, hoc est, partem maximam de possessione nostra in villa nuncupata Macerias, sita in pago Laudunensi, super fluuiū Iseram, quam de auia mea, Deo sacrata, Audeliana, quondam dato pretio, per venditionis titulum comparaui.

Præsens donatio à me facta, omni tempore firma & inuiolata permaneat, stipulatione subnixa idoneorum testium; domini videlicet VINDITIANI Episcopi, & Fulberti mei fratris. Actum Maricolis: ipse tamen Huntbertus, etsi peccator, Abbas propria manu confirmo.

CAPVT

CAPVT X.

Theodericus I. *Francorum Rex circa an.* 673. *varia prædia donat monasterio S.Vedasti, in vrbe Atrebatensi sito.*

THEODERICVS gratia Dei Rex. Nouerit omnium fidelium solertia, quòd adierunt Celsitudinem nostram monachi ex monasterio quod vocatur *Nobiliacus*, vbi pretiosus confessor Christi VEDASTVS corpore quiescit; humiliter postulantes, vt regale decretum nostrum super villis, quæ nostra munificentia iam sibi cesserant, firmari iuberemus.

Igitur monachis inibi Deo in perpetuum famulantibus regali liberalitate confirmamus, quæ iam eadem liberalitate concessimus, ad matriculam scilicet ecclesiæ in Atrebato pago Atheias, Felciacum; ad portam ecclesiæ Berniuillam, Daginuillam; in pago Veromandensi Mediolanas, Valles, Putheas aquas; in Batua Rexnam, Wulfaram cum capella Rothem, & aliam Rothem; in pago Hasbanio & Ribuario Haimbecha, Halmala, Torona, & inter Altheim, Maridas, Ambron, Musinium; in Watreuio Cambach cum appendiciis suis & ecclesia; in pago Caribant Maxtin cum appendiciis, in Pabula Montes....

NOTATIO.

THEODERICI I. Francorum Regis, eiusque coniugis DODÆ tumulus hodieque visitur Atrebati in Abbatia Vedastina, his versibus additis:

Rex Theodericus, ditans vt verus amicus
Nos ope multimoda, iacet hic cum coniuge Doda.

CAPVT

CAPVT XI.

S. Irmina, Dagoberti I. Francorum Regis filia, monasterij Horreensis in vrbe Treuerensi fundatrix, & Abbatissa, dat S. VVillibrordo, Episcopo Vltraiectino, medietatem Epternaci opidi, in Ducatu Lutzeburgensi nunc siti, itemq́ basilicas à se ibidem ædificatas, cum variis prædiis, anno 698. aut. 699.

DOmino sancto ac venerabili in Christo patri WILLIBRORDO Episcopo IRMINA, in Christo Deo sacrata Abbatissa. Dum ab omnibus non habetur incognitum, quòd ego, inspirante misericordiâ Christi, pro consilio virorum Apostolicorum, patrum nostrorum, domini *Basini* & domini *Leotvvini*, Episcoporum, seu & pro consensu sororum nostrarum Christo seruientium, quæ nobiscum sunt congregatæ, basilicas in nomine S. Trinitatis, vel in honore gloriosissimæ virginis Mariæ, genitricis Domini nostri Iesu Christi, seu & beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, vel cæterorum Sanctorum, in villa mea propria, quæ vocatur EPTERNACVS, sita super fluuio Sura, seu & monasteriolum ibidem, ad monachos peregrinos conuersandum, pro diuino respectu, vel pro animæ meæ remedio construxi: idcirco dono vobis, donatumque esse volo, memoratas basilicas Sanctorum, ad gubernandum vel dominandum.

Item dono vobis, ad supradicta loca Sanctorum, portionem meam in ipsa villa Epternaco, hoc est, quantumcumque ex successione paterna vel materna mihi obuenit, tam in domibus quàm ædificiis, mansis, mancipiis, vineis, campis, pratis, siluis, seu & pastores vaccarios, porcarios, veruecarios, cum gregibus eorum, vel cum appenditiis suis; exceptis hominibus illis, quos per epistolas nostras ingenuos relaxauimus. Similiter dono vobis, vel ad suprà dictas basilicas, vineæ pedecuram vnam in monte VIENNENSI, cum vinitore, nomine Alitfrido, cum omni peculiari suo.

699. Actum Treueris, sub die Kalend. Nouembris, anno IV. domini nostri Childeberti Regis. Ego Huncio in Christi nomine presbyter hanc chartulam donationis, iubente dominâ meâ Irminâ, perscripsi: & ipsa subter

ſubter manu propria, vnà cum teſtibus, firmauit, & qui ſubſcripſerunt, in præſenti rogauit.

Ego IRMINA in Chriſti nomine hanc donationem relegi.
Baſinus Epiſcopus. Leodovvinus Epiſcopus.
Theodefridus presbyter. Waltharius diaconus.
Gangbertus presbyter. Hudobertus presbyter.

NOTATIONES.

BASINVS & Leotvvinus] ſeu Luitvvinus, Epiſcopi Treuerenſes.

VIENNENSIS mons] nunc Viandenſis in agro Luxeburgenſi.

IRMINA] Martyrologio Rom. 24. Dec. adſcripta, dedit S. Willibrordo medietatẽ Epternaci; alteram portionem eidem Pipinus Herſtallius conceſſit, anno XII. regni Childeberti.

CAPVT XII.

Childebertus II. *Francorum Rex, Theoderici* I. *filius, Solemium vicum Hannoniæ in pago Fanomartenſi ſitum, dat monaſterio S. Dionyſij in Francia, anno* 705.

CHILDEBERTVS Rex Francorum, vir inluſter. Cognoſcat magnitudo omnium tam præſentium quàm futurorũ, quòd nos villam noſtram nuncupatam SOLEMIVM, quæ ponitur in pago Fanomartinſe, ſuper fluuio Saue, vnà cum omni mercato vel adiacentia ſua, & quidquid fiſcus noſter tam de garantia quàm de merceria ibidem tenuit, vel de qualibet couſtuma ibidem poſſiduit, etiam cum oratorio illo ad CRVCEM, quæ ſubiungit ab ipſo termino de ipſa villa Solemio, quæ eſt conſtructa in honore S. Martini, cum omnibus ſuis, quæ ibidẽ adſpiciunt, vbi Madalgiſelus ſeruus noſter cuſtos præeſſe videtur, cum terris, ædificiis, mancipiis, vineis, ſiluis, ad baſilicam domni Dionyſij martyris, vbi ipſe pretioſus domnus in corpore requieſcit, vbi venerabilis vir Chilardus Abba præeſſe videtur, cum omni integritate

Soleſmes.

Croix.

gritate, ad opus ipsius domni Dionysij, vel congregationis suæ ibidẽ consistentis, visi fuimus concessisse.

Signum Childeberti Regis.
Cancellarius Bralamo, iubente domno Rege, subscripsit.

705. Datum Confinrisce, Martij die XII. anno verò XII. regni nostri. Mamarctas in Dei nomine recognouit feliciter, amen.

CAPVT XIII.

Theodericus II. *Francorum Rex, Dagoberti* II. *filius, Childeberti* II. *nepos, immunitatem & prædia monasterij Bertiniani an.720.confirmat, petente S.Erkembodo Abbate, post Episcopo Morinensi.*

THEODERICVS Rex Francorum, vir illuster, Grauionibus seu & omnibus Agentibus, vel iunioribus eorum. Venerabilis vir ERKEMBODVS Abbas de monasterio *Sithiu* (quod est in pago Taruanensi, in honore S.Mariæ genetricis Domini nostri Iesu Christi, nec non & SS.Petri & Pauli Apostolorum vel ceterorum domnorum Sanctorum constructum) ad nostram accessit præsentiam. Cuius petitioni ita præstitisse & in omnibus confirmasse cognoscite. Præcipientes enim præcipimus, vt quidquid constat proauum nostrum Clodoueũ quondam Regem de ipsa emunitate concessisse *Bertino* antecessori suo, vel postea ipsi auunculi, vel auus noster Clotharius & Theodericus, Childebertus & Chilpericus, etiam & confirmationes consobrini nostri Chilperici quondã Regis iustè & rationabiliter concesserunt & confirmauerunt, vel de eo tempore vsque nunc recto tramite sunt conseruatæ, ita & in postmodum per nostrum præceptum pleniùs in Dei nomine confirmamus inspectas ipsas præceptiones suprascriptorum Principum, sicut per easdem declaratur.

Signum gloriosi Regis Theoderici.

720. Data, quando fecit Martius dies tres, anno primo regni nostri, Suessionis ciuitate, in Dei nomine feliciter.

CAPVT

CAPVT XIV.

Carolus Martellus, Maior domus regiæ, dotat ecclesiam cathedralem Vltraiectensem, an. 721. aut 722.

EGo in Dei nomine illuster vir KAROLVS, Maior domus, filius Pippini, donamus ad monasterium, quod est infra muros in Traiecto castro constructum, vbi Apostolicus vir, dominus & in Christo pater noster WILLEBRORDVS Archiepiscopus, custos præesse videtur, omnem rem in Fisci ditionibus, quidquid in ipso Traiecto castro, tam infra muros quàm à foris, cum omnibus appendiciis, cum illo pascuo Praueuingo, vel quidquid ibi Fisci ad præsens esse videtur. Et similiter villam vel castrum nuncupatum *Fecbna*, situm in Insterlaco, *Fechten.* cum omni iure & solidiatte sua, tradimus atque delegamus. Actum 722. Herestallio villa publica, in ipso die Kalendarum Ianuarij, anno secundo, regnante Theoderico Rege.

Signum illustris viri Karoli, Maioris domus.
S. Karolomanni, filij eius. S. Adalhardi.
Chaldo Cancellarius, rogatus à Karolo suprà dicto, scripsi & subscripsi.

Idem Carolus Martellus Elistam, sui iuris villam, an. 725. aut 726. donat ecclesiæ S. Saluatoris Vltraiectensi, quæ tunc erat cathedralis.

Ego in Dei nomine inluster vir KAROLVS, Maior domus, filius Pippini, trado ad basilicam quæ est constructa in honore Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, & B. Mariæ genitricis Dei, sed & beatorũ Apostolorum Petri & Pauli, villam iuris nostri nuncupatam *Elisle* in loco Marithaime, in pago Batua: quantumcumque ibi habuit vel possedit Euerardus, dũ ipse infidelis Regi apparuit, & foris patria ad infideles se sociauit, & propter hoc omnes suæ res in Fisco Regali fuerũt redactæ, quas gloriosus Rex Hildebertus genitori nostro Pippino de

ſuo Fiſco, & ex largitatis ſuæ munere conceſſit, mihique genitor meus Pippinus iure hereditario in proprietatem conceſſit. Hæc omnia concedimus ad præfatam eccleſiam, vt dominus WILLEBRORDVS Epiſcopus præfatas res in ius & dominium ſuum recipiat, ſuorumque ſucceſſorum. Actum Tulpiaco caſtro publico, menſe Iulio, nono die, anno ſexto, regnante glorioſo Rege Francorum Theoderico.

Signum Karoli inluſtris viri.
S. Salecconis Comitis. S. Folcarij Comitis.
S. Herigeri Comitis. S. Erkenfridi Comitis, qui Aduocatus fuit Epiſcopi, & hanc traditionem manu ſua cum domino ſuo recepit.
Aldo clericus, iuſſus à domino meo Karolo, ſcripſi & ſubſcripſi hanc teſtamenti chartam, in Dei nomine feliciter, amen.

NOTATIO.

KAROLVS] Martellus ex Suanichilde, Odilonis Baioariorum Ducis filia aut nepte, tres filios genuit, *Karolomannum* Auſtraſiæ, Alemanniæ & Turingiæ Principem, pòſt anno 747. monachum Caſſinenſem, cuius hîc nomen inter teſtes habetur; *Pipinum* Franciæ Regem, & *Grifonem* Ducem XII. Comitatuum inter Sequanam & Iſaram. Præter quos idem Martellus & alios quinque liberos (ſed neſcio an ex Suanichilde) habuit, *Bernardum*, *Remigium* Archiepiſcopũ Rotomagenſem, *Hieronymum*, *Hiltrudem* ſeu Altrudem, Odilonis Bauariæ Ducis coniugem, & *Landradam*, Sigiramno ſeu Sigramno, potenti in Hasbania viro, nuptam.

Carolus

Carolus Martellus ob.741.
- *Carolomannus monachus.*
- *Pipinus Rex Franc.*
  - *Carolus Mag. Imp.*
  - *Carolomannus.*
- *Grifo Dux.*
- *Bernardus.*
  - *S. Adalardus.*
  - *VVala.*
  - *Theodrada.*
  - *Bernerius.*
  - *Gundrada.*
- *Remigius A. Rotom.*
- *Hieronymus.*
  - *Fulradus Abbas.*
- *Hiltrudis, vx. Odilonis.*
  - *Tassilo Dux Bau.*
- *Landrada, vx. Sigiramni.*
  - *S Godegrandus Ep. Metensis.*

Bernardus, Martelli filius, genuit S. *Adalardũ* & *VValam*, Corbeienses ex ordine Abbates, *Theodradam* Abbatissam Suessionensem, *Bernerium* seu Bernarium, & *Gundradam* monialẽ Pictauij ad S. Radegundẽ.

Ceterùm post Theoderici II. Regis obitum (qui an. 734. aut 736. decessit) Carolus Martellus solus sine Rege annos septem aut nouem regnauit: vt Sirmondus in Notis ad to. I. Conc. Galliæ probat, ex vetustis mss. codicibus, & ex San-Dionysianis Caroli ipsius tabulis, quibus

bus Clipiacũ villam dat monasterio S. Dionysij. Nam Childericus II. (qui postremus Merouingorum Rex fuit) post aliquot annorum interregnum, quibus rerum potitus fuit Martellus, illo mortuo, Rex demum ab eius filiis renuntiatus fuit.

CAPVT XV.

Rohingus Antuerpiensium Princeps, eiusq; coniux Bebelina, S. VVillibrordo Archiepiscopo Vltraiectino donant ecclesiam castri Antuerpiensis, & tertiam partem telonei, an. 725. aut 726.

EGo in Dei nomine ROHINGVS & coniux mea BEBELINA donamus Apostolico domino & patri nostro WILLIBRORDO Episcopo, donatumque in perpetuum esse volumus, hoc est, ecclesiam quæ constructa est infra castrum Antvverpis, super fluuium Scalde, quam dominus Amandus Pontifex in honore SS. Petri & Pauli, Apostolorũ principum, vel cæterorum Sanctorum construxit, & nos pro ipsa ecclesia, vel quidquid ibidem aspicere videtur, venerabili viro Firmino, Abbati de monasterio Quorcolodora, locellum nostrum nuncupatũ Tumme in concambio dedimus, & nos postea à die præsenti iam dictam ecclesiam, vnà cum terris, domibus, ædificiis, accolabus, mancipus, mansis, siluis, campis, pratis, pascuis, suprascripto domino Wilibrordo donamus atque tradimus: & illud teloneum, quod ad partem nostram ibidem venerat, hoc est, illam tertiam partem, ad integrum ei concessimus atque donauimus: in ea ratione, vt ibi thus vel luminaria debeant esse procurata, & presbyteri, qui ibi seruiunt, pro pecca-
726. tis nostris Domini misericordiam debeant exorare. Actum publicè est hoc Weimodo regia villa, cùm fecit October dies viginti, regnante Theoderico Rege anno sexto.

Rohingi eiusdem aliud diploma.

In nomine Dei, ego illuster vir ROHINGVS, & coniux mea BEBELINA, donamus ad sacrosanctam ecclesiam Petri & Pauli Apostolorum

rum, quam dominus AMANDVS Pontifex in Antvverpo construxit, vbi WILLIBRORDVS Episcopus præesse videtur, donatumque in perpetuum esse volumus, hoc est, villam nostram, quæ est constructa in pago Renensium, super fluuium Netha, quæ mihi de paterno iure legibus obuenit, in loco nuncupato Preprusdare, cum omni integritate, & in alio loco de materno iure ad me pertinente, vocato Winlindechim, medietatem de casis, domibus, ecclesiis, mancipiis & omnibus pertinentiis tradimus atque transfundimus. *VVijnegem*

Excerptum ex Testamento eiusdem S. VVillibrordi.

Ego in Dei nomine CLEMENS WILLIBRORDVS, Episcopus, dono à die præsenti, donatumque esse perennibus temporibus volo, ad monasterium EPTERNACVM, quod est constructum super fluuio Sura, in pago Bedensi, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & SS. Petri & Pauli Apostolorum, & S. Ioannis Baptistæ, vel cæterorum Sanctorum, vbi ego ipse Clemens Willibrordus custos vel gubernator præesse videor, & si Christo placet, corpus meum ibidem requiescere debet: hoc est, quòd dono vel trado ad ipsum sanctum locũ Epternacum omnem rem vel villas, seu mancipia, quæ mihi ingenui Franci, tradiderunt, vel condonauerunt: similiter illas res, quas dominus PIPINVS mihi condonauit vel delegauit, seu matrona sua PLICTRVDIS, siue filius suus dominus noster CAROLVS Maior domus: quas res ipsas dominus Carolus, & genitor Pipinus, tam me viuente, quàm de ista vita migrante, pro eorum mercede condonauerunt.

Et illas alias res ex parte denomino, vel homines qui mihi eas tradiderunt vel delegarunt, id est, vt hæc scriptura solenniter, pro temporum serie, confirmare debeat: & hi sunt homines nominibus his nominati.

ROHINGVS mihi condonauit vel tradidit ecclesiam aliquam, quæ est constructa in ANTVVERPO castello, super fluuio Scalde, in pago Renensium, cum appendiciis suis, villas denominatas his nominibus, Bacvvalde, Winnelincheime, Furgalare, & in ipso castello Antvverpo tertiam partem de illo teloneo. Et Heribaldus clericus mihi condonabat & tradidit ecclesiam aliam in pago Marsum, vbi Mosa intrat in mare, cum appendiciis suis, & mariscum vnde berbices nascuntur. Et Angil-

Angilbaldus mihi condonabat vel tradidit villam, quæ vocatur Wadradoch, in pago Taxandro, ſuper flumine Duthmala.....

Superiùs nominatas vel ſcriptas res ego Clemens Willibrordus trado atque transfundo ad illam caſam Dei ſuperiùs nominatā Epternacum, vel ad illam ſanctam congregationem Fratrum ibidem Deo
726. ſeruientium.... Actum anno VI. regnante Theodorico Rege.

CAPVT XVI.

Robertus Hasbaniæ Comes, Lamberti filius, quinque villas, Donck, Halen, Schaffen, Velpen, & Meerhout, donat monaſterio S. Trudonis, circa an. 746.

EGO ROBERTVS Comes, filius quondam Lamberti, notum facio præſentibus & futuris, quòd anno quinto poſt obitum Theoderici Regis, die ſeptimo poſt Kalendas Aprilis, legitimâ traditione dedi ac deputaui quidnam de allodio meo ad baſilicam S. TRVDONIS, quæ eſt conſtructa in villa nomine Sarcinio, vbi ipſe Sanctus Dei in corpore requieſcit: cui etiam eccleſiæ venerabilis Abba Grimo nomine regulariter præeſſe videtur. Tradidi ergò in pago Hasbanienſi locum quemdam qui dicitur *Dungo*, cum baſilica inibi conſtructa, quam ego proprio labore ædificaui in honore beatæ Mariæ & S. Petri, S. Ioannis & S. Seruatij, & S. Lamberti, tam ipſum locum, quàm reliquas villas vel loca ad ſuprà dictum locum, de mea poſſeſſione, prætitulata ſcilicet *Halen, Schafnis, Felepa, & Marholt*. Iſta loca ſuprà dicta ſunt in pago Hasbanienſi & Manſuarinſi: quæ omnia tradidi cum caſis & curtibus ibidem iacentibus, cum pratis, campis, ſiluis....

NOTATIO.

Robertus Comes S. Eucherium Aurelianenſem Epiſcopum, in exilium à Carolo Martello miſſum, benignè admodum & humanè ſuſcepit, & fouit in Trudonenſi monaſterio: vt in illius loci Chronico ms. narratur. Idem cum vxore ſua intra ſanctuarium, non longè à ſepulcro S. Trudonis, ad læuam ſepultus fuit. Cuius corpus an. 1169. à Wirico

Wirico Abbate Trudonenſi inuentum fuit, & in ſarcophago lapideo depoſitum: quo tempore & corpora SS. Trudonis, Eucherij Epiſcopi, & Liberti martyris ſunt inuenta: vt in eodem Chronico legitur.

CAPVT XVII.

Zacharias Papa an. 748. hortatur Epiſcopos Galliæ & Germaniæ, vt miniſteriis ſuis conſtanter inſiſtant, cum S. Bonifacio, Archiepiſcopo Moguntino, Sedis Apoſtolicæ Vicario.

Dilectiſſimis nobis Reginfrido Rotomagenſi Epiſcopo, Raimberto Ambianēſi Epiſcopo, Deodato Bellouacenſi Epiſcopo, Eliſeo Nouiomenſi Epiſcopo, Fulcario Tungrenſi Epiſcopo, Dauid Spironenſi Epiſcopo, Ætherio Taruanenſi Epiſcopo, Treuuardo Cameracenſi Epiſcopo, Burchardo Wirtzburgenſi Epiſcopo, Genebaudo Laudunenſi Epiſcopo, Romano Meldenſi Epiſcopo, Agilulfo Colonienſi Epiſcopo, Heddo Stratsburgenſi Epiſcopo, & ceteris amantiſſimis Coëpiſcopis, presbyteris etiam, & diaconis, cunctiſque orthodoxis Eccleſiarum Dei clericis, Apoſtolicam doctrinam tenentibus, ZACHARIAS diuina gratia præditus, Apoſtolicæ Sedis Pontifex, ſeruus autem ſeruorum Dei, in Domino ſalutem dicit....

Habetis noſtrâ vice, ad confirmandam dilectionem veſtram, & collaborandum vobis in Euangelium Chriſti, ſanctiſſimum ac reuerentiſſimum BONIFACIVM, fratrem noſtrum, Archiepiſcopum, Apoſtolicæ Sedis Legatum & noſtram præſentantem vicem. Sit ergò conſtantia veſtra aduerſus contentiones eorum, qui aduerſa ſapiunt, & non quæ Dei ſunt. Deus vos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi nobis.

CAPVT XVIII.

S. Bonifacij Moguntini & Vltraiectini Archiepiscopi epistola, ad Zachariam Papam, circa an. 750. scripta, de monasterio Fuldensi, quod construxerat.

REuerentissimo patri, dilectissimo domino, cum timore & honore venerando magistro, Apostolici honoris priuilegio prædito, pontificatus infulâ Apostolicæ Sedis sublimato ZACHARIÆ BONIFACIVS, exiguus seruus vester, licet indignus & vltimus, tamen Legatus Germanicus deuotissimus, optabilem in Christo immarcessibilis caritatis salutem.

Est locus siluaticus in eremo vastissimæ solitudinis, in medio nationum prædicationis nostræ, in quo monasterium construentes, monachos constituimus sub regula sancti patris *Benedicti* viuentes, viros strictæ abstinentiæ, absque carne & vino, absque sicera & seruis, proprio manuum suarum labore contentos. Hunc locum supradictum, per viros religiosos & Deũ timentes, maximè CAROLOMANNVM quondam Principem Francorum, iusto labore acquisiui, & in honore S. Saluatoris dedicaui. In quo loco, cum consensu pietatis vestræ, proposui aliquantulum vel paucis diebus fessum senectute corpus requiescendo recuperare, & post mortem iacere. Quatuor etenim populi, quibus verbum Christi, per gratiam Dei, diximus, in circuitu loci huius habitare dinoscuntur; quibus cum vestra intercessione, quamdiu viuo vel sapio, vtilis esse possum. Cupio enim vestris orationibus, comitante gratiâ, in familiaritate Romanæ Ecclesiæ, & vestro seruitio, inter Germanicas gentes, ad quas missus fui, perseuerare, & præcepto vestro obedire.

Priuilegium monasterij Fuldensis, à Zacharia Papa an. 751. concessum.

ZACHARIAS Papa Bonifacio Episcopo, & per eum in monasterio ab eo constructo successuris Abbatibus in perpetuum. Quoniam semper sunt concedenda quæ rationabilibus congruunt desideriis, opor-

tet vt deuotio conditoris pię constructionis oraculo in priuilegiis prę-standis minimè denegetur. Igitur quia postulasti à nobis, quatenus monasterium Saluatoris à te constructum, situm in loco, qui vocatur Buchonia, erga ripam fluminis Fuldæ, priuilegij Sedis Apostolicæ infulis decoretur, vt sub iurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deseruimus, Ecclesiæ constitutum, nullius alterius ecclesiæ ditionibus submittatur. Pro qua re piis desideriis fauentes, hac nostra auctoritate id quod exposcitur effectui mancipamus. Et ideo omnem cuiuslibet ecclesiæ sacerdotem in præfato monasterio ditionem quamlibet habere hac auctoritate, præter Sedem Apostolicam, prohibemus. Ita vt nisi ab Abbate monasterij fuerit inuitatus, nec Missarum solennitatem ibidem quispiam præsumat omnimodo celebrare: vt profectò, iuxta id quod subiecti Apostolicis priuilegiis consistunt, inconcusse locus donatus permaneat.

CAPVT XIX.

Zachariæ Papæ epistola, ad S. Bonifacium Archiepiscopum an. 751. aut 752. scripta; qua Moguntinam sedem in Metropolim erigit, & quinque ciuitates, videlicet Tungrensem, Coloniensem, VVormatiensem, Spirensem & Vltraiectensem eidem subiicit.

REuerentissimo & sanctissimo fratri BONIFACIO Coëpiscopo ZACHARIAS seruus seruorum Dei. Qualiter Dominus Deus noster sanctæ Ecclesiæ propitiatus sit, & laboribus sanctissimæ fraternitatis tuæ cooperator extiterit, per singula edicere longum est: tamen vt hæc quæ obiicimus confirmemus, quę ex parte te narrante perspeximus, enarramus. Igitur dum in Germania prouincia tua fraterna sanctitas ad prædicandum fuisset directa à sanctæ recordationis prędecessore nostro domno GREGORIO Papa, & post incohatum opus, & aliquid ex parte spiritaliter ædificatum, Romam reuersus, ab eo Episcopus ordinatus, & illic ad prædicandum denuò remissus es, & elaborasti, Deo præuio, nunc vsque per annos XXV. in eadē prædicatione, ex quo Episcopatum suscepisti. Sed & in prouincia Francorum nostrâ vi-

ce Concilium egisti, & iuxta canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire. Et dum in his piis operibus occupata esset tua fraternitas, nunc vsque cathedralem sedem minimè sibi vindicauit. At verò vbi Deus prædicationem tuam auxit, obtinere voluisti, vt tibi cathedralem ecclesiá vel successoribus tuis confirmare debeamus iuxta eorumdem filiorum Francorum petitionem. Et idcirco B. Petri Apostoli auctoritate sancimus, vt supradicta ecclesia Moguntina perpetuis temporibus tibi, & successoribus tuis, in Metropolim sit confirmata; habens sub se has quinque ciuitates, id est *Tungris*, *Coloniam*, *VVormatiam*, *Spiraciam*, & *Trectu*, & omnes Germaniæ gentes, quas tua fraternitas per suam prędicationem Christi lumen agnoscere fecit. His à nobis definitis, huius confirmationis paginam in tua ecclesia perpetuis temporibus pro sui confirmatione conseruandam esse mandamus. Bene valete. Data pridie Nonas Nouembris, imperante Constantino Imperatore, anno XXXII. P.C. eius anno XI. Indictione V.

NOTATIO.

Constantini Copronymi, Imp. Constantinopolitani, annorum duplex epocha memoratur. Prior, ex quo cum Leone Isauro patre regnare cœpit XII. Kalendas Maias, anno 720. Altera annorum, quibus post patris obitum solus imperauit, ex die XIV. Kalendas Iulias, Indictione IX. id est, anno Christi 741. vt Sirmondus notauit in Notis ad to. 1. Conc. Galliæ.

CAPVT XX.

Pipinus cognomento Breuis, Rex Francorum, an. 752. dotat Epternacense S. VVillibrordi monasterium, in Ducatu Luxeburgensi.

PIPPINVS illuster vir, Rex Francorum, notificamus omnibus Christi nostrisque fidelibus, esse locũ in regno nostro ESTERNACA vocatum, vbi sanctissimus vir VVILLIBRORDVS cognomento CLEMENS, nuper temporibus Pipini aui nostri, & patris nostri Caroli Martelli, datis sibi ab eis & ab aliis illustribus viris prædiis, monasteriũ construxit:

construxit: quod collocatis in eo, quas à Roma detulit, Sanctorũ reliquiis, in honore S. Trinitatis & beatorũ Apostolorum Petri & Pauli dedicauit: vbi quoque cum monachis & ipse monachus angelicã omnique sanctitate præditam vitam ducens, plenus virtutibus & insignis miraculis ante hos paucos annos in pace quieuit, & ibidem sepultus, quantùm ad Deum valeat, signis quotidie euidentibus innotescit.

Ad hunc quoque sacrum locum, consilio strenuissimi viri BONIFACII Archiepiscopi, & petitione *Adelberti* Abbatis eiusdem loci, viri venerabilis, ecclesiam, quæ est in *Crouia*, cum omnibus rebus ad se pertinentibus, totamque decimam partem siluæ, quæ dicitur *Contilla*, siue cultam siue incultam, tradimus & condonamus, & in perpetuam possessionem fratrum ibi Deo famulantium delegamus.

Placuit etiam nobis, iuxta instituta maiorum nostrorum, eidem ecclesiæ Esternacensi teloneũ in omni regno nostro indulgere & relaxare, quatenus inibi Deo famulantes, pro nostra succedentiumque Regum salute, iugiter Deo delectet supplicare. Et vt hæc traditio nostra, regali auctoritate firmata, inconuulsa permaneat, hanc traditionem propria manu subter firmamus, & sigilli nostri impressione fideliter sigillamus.

Signum domini PIPINI Regis gloriosissimi.
BONIFACIVS Archicancellarius recognoui.

Data III. Nonas Maij, anno incarnationis Domini DCCLII. Indictione V. anno verò domini Pipini Regis tertio. Actum Compendio, in Dei nomine feliciter, amen. 752.

Signum Garobaldi Episcopi. S. Bernardi Episcopi.
S. Grodebaldi presbyteri. S. Eiduini illustris viri. S. Adelbaldi.

NOTATIO.

PIPINVS, ex Maiore domus regiæ, an. 752. Francorum Rex creatus, & à S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino consecratus, ex Berta cõiuge (quæ an. 783. obiit, iuxta ms. Chronicon Vltraiectinum) liberos sustulit, *Pipinum* qui puer obiit, *Carolum Magnum* Imperatorem, *Carolomannum* Regem Burgundiæ & Prouinciæ, qui an. 771. Salmontiaci decessit, Remis ad S. Remigium sepultus, *AEgidium* monachũ in monte Soracte in Italia, & *Gislam* Abbatissam.

Stemma Pipinorum : ex ms. codice ecclesiæ S. Gudilæ Bruxellensis.

Pipinus Herstallius ex Plectrude coniuge sustulit Grimoaldum & Drogonem; ex Alpaide pellice Carolum Martellum, & Childebrandum, patrem Nebelungi: qui Nebelungus scripsit Chronicon nondum typis editum: vt Quercetanus in sua Burgundia lib. 2. cap. 1. tradit.

CAPVT XXI.

S. Bonifacij, Moguntini & Vltraiectini Archiepiscopi, epistola, ad S. Stephanum Papam circa an. 754. scripta, de statu ecclesiæ Vltraiectinæ post obitum S. VVillibrordi.

VEnerando ac diligendo domino, Apostolatus priuilegio prædito, STEPHANO Papæ BONIFACIVS, exiguus Legatus vel Missus Germanicus catholicæ & Apostolicę Romanæ Ecclesiæ, optabilem in Christo caritatis salutem. Tempore Sergij Apostolicæ Sedis Pontificis, venit ad limina SS. Apostolorum presbyter quidam miræ abstinentiæ & sanctitatis, generis Saxonum, nomine VVILLIBRORDVS, & alio nomine Clemens vocatus; quem præfatus Papa Episcopum ordinauit, & ad prædicandam paganam gentem Fresonum, transmisit in littoribus Oceani occidui. Qui per quinquaginta annos prædicãs, præfatam gentem Fresonum maxima ex parte conuertit ad fidem Christi, fana & delubra destruxit, & ecclesias construxit, sedem Episcopalem & ecclesiã in honore S. *Saluatoris* constituens, in loco & castello quod dicitur TRAIECTVM: & in illa sede & ecclesia S. Saluatoris, quam construxit, prædicans vsque ad debilem senectutem permansit, & sibi Coepiscopum ad ministerium implendum substituit, & finitis longæuæ vitæ diebus, in pace migrauit ad Dominum. Princeps autem Francorum Carolomannus commendauit mihi sedem illam, ad constituendum & ordinandum Episcopum, quod & feci.

Nunc autem Coloniensis Episcopus illam sedem præfati Episcopi Clementis, à Sergio Papa ordinati, sibi vsurpat, & ad se pertinere dicit, propter fundamenta cuiusdã destructæ à paganis ecclesiolæ, quam VVillibrordus dirutam vsque ad solum in castello Traiecto repperit,

&

& eã proprio labore à fundamento construxit, & in honore S. MARTINI consecrauit. Et refert, quia ab antiquo Rege Francorum Dagoberto castellum Traiectum, cum destructa ecclesia, ad Coloniensem parochiam donatum in ea conditione fuisset, vt Episcopus Coloniensis gentem Fresonum ad fidem Christi conuerteret, & eorum prædicator esset: quod & ipse non fecit. Non prædicauit, non conuertit Fresios ad fidem Christi; sed pagana mansit gens Fresonum, vsque quò venerandus Pontifex Romanæ Sedis Sergius supradictum seruum Dei VVillibrordum Episcopum ad prædicandum supradictæ genti transmisit, qui illam gentem, vt præfatus sum, ad fidem Christi conuertit.

CAPVT XXII.

Cancor Rhenensis pagi Comes, cum matre sua VVillisvvinda, Ruperti Comitis vidua, Laurishamense monasterium in diœcesi VVormatiensi, in insula, quæ nunc Aldenmunster vocatur, ædificant, dotant, & Rutgango Metensi Archiepiscopo tradunt, an. 763.

763. ANno duodecimo regnante domno nostro PIPPINO Rege, sub IV. Idus Iulij, ego VVILLISVVINDA Deo sacrata, & filius meus CANCOR Comes, in Dei nomine donamus ad ecclesiam S. Petri seu cæterorum Sanctorum, quæ est constructa in loco nuncupato LAVRESHAM, in pago Rhenense, super fluuium *VVisgoz*, quam nos propter nomen Domini à nouo ædificauimus, vbi præest vir venerabilis RVODGANGVS Archiepiscopus & Abbas, donatumque in perpetuũ esse volumus, hoc est, villam nostram in pago VVormatiense, in loco qui dicitur *Hagenheim*, super fluuium Salusiam, quę mihi de parte genitoris mei nomine Adelhemi legibus obuenit, donamus, tradimus atque transfundimus: ita vt ab hac die iam dictus domnus Ruodgangus, vel sui monachi habeant, teneant atque possideant. Actum Lauresham publicè, sub die & tempore dicto suprà.

Signum VVillisvvindæ Deo sacratæ, & Signum Cancronis Comitis, filij eius, qui hoc testamentum fieri & firmari rogauerunt.

Signum

Signum Heimerici filij Cancronis.
Ego Automadus Treucrorum Episcopus subscripsi.
Ego Albericus Episcopus. Ego Ioannes Episcopus.
Ego in Dei nomine Helmericus, ex iussu domini Ruodgangi Archiepiscopi, chartam hanc scripsi, diemque & tempus vt supra designaui.

Idem Cancor Comes, eiusq; coniux Angila Laurishamense monasterium dotant, an. 770.

Ego in Dei nomine CANCOR, & ANGILA coniux mea donamus, tradimus vel firmamus ad monasterium S. Petri, quod appellatur *Lauresham*, seu ad S. Nazarium martyrem, qui ibidem corpore requiescit, vel ad illam congregationem monachorum quę ibidem conuersari videtur, vbi vir venerabilis *Gundelandus* Abbas præesse videtur, terram & siluam, quæ est in illa marcha de *Birstat*, seu in ipso fine..... Actum in monasterio Lauresham publicè, sub die Kal. Iunij, anno secundo regnantibus gloriosissimis Regibus Karolo & Karolomanno. 770.

Signum CANCRONIS Comitis, & ANGILÆ coniugis eius, qui hanc donationem fieri & firmari rogauerunt.
Signum Thurincberti, fratris ipsius Cancronis, & Heimerici filij sui, & aliorum.
Ego Guario Lector hanc donationem scripsi.

NOTATIO.

Laurishamense cœnobium primò Benedictinorum, Præmonstratensibus anno 1246. traditur incolendum. Vide infrà ad an. 884.

CAPVT XXIII.

Carolus Magnus, Rex Francorum & Longobardorum, pòst Rom. Imperator, Harimalam, Budilium, Filsurdum, & alias villas, à proauo suo Pipino Herstallio, aliisq; collatas ecclesiæ Aquisgranensi, confirmat an. 779.

KArolus Dei gratia Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum. Nouerit omnium fidelium nostrorum magnitudo, quòd inclytæ memoriæ proauus noster Pippinus, quondam Maior domus, ecclesiæ S. Mariæ in NOVO CASTELLO constructæ, diuersas res pro mercedis augmento dedit: vnde seruientes eiusdem loci consolationem substantiæ vsque nunc visi sunt habere, perpetuoque tempore ipsas res quieto ordine possidere videntur. Sed asserit venerabilis vir Erinhardus Abbas, quòd de ipsis rebus nulla munimina aut strumenta chartarum penes se habeant, per quæ ipsas res legibus defendi possint. Idcirco petiit à Celsitudine nostra, vt per nostram præceptionem tam quę proauus noster ibidem visus est condonasse, quàm & ceteri Dominũ timentes homines postmodùm addiderunt, denuò confirmare deberemus. Cuius petitionem noluimus denegare: præcipientes enim, vt quidquid iustè in denominandis villis, vt sunt Harimalla in pago Hasbaniense, Budilio in Taxandria, Filfurdo in Bragbando, in pago Haginao Hrinio, Huniolo, Kiunegas, & illa ecclesia in Walderiego, simulque Achiniagas & Alto-porto, quas in concãbio pro auancali receperunt, & aliquos mansos in Angelgiacas in pagello Leuhio, quem similiter in concambio proprietatis de ecclesia S. Seruatij commutauerunt, nec non in pago Luminse Fraxino: hæc omnia denominata, cum omnibus appendiтiis eorum, deinceps omni tẽpore teneant & possideant.

Signum Karoli gloriosissimi Regis.
VVichbaldus, ad vicem Radoni, recognoui.

Data

Data V. Nonas Maij, anno XI. & V. regni nostri. Actum Haristallio palatio, in Dei nomine feliciter, amen. 779.

NOTATIONES.

PIPINVS] Herstallius seu Haristallius, Caroli Magni proauus, anno 714. Iupiliæ ad Mosam, haut procul à Leodico, obiit. Cum coniuge sua Plectrude, Andainense monasterium in silua Arduenna, S. Beregiso Abbate cooperante, fundauit; quod posteà S. *Huberti*, eò translati, nomen induit. Idem Aquisgranensem B. Mariæ ecclesiam liberaliter dotauit: vt ex productis iam tabulis liquet.

NOVVM CASTELLVM.] Designatur vrbs Aquisgranensis, quam notet Lector Pipino Herstallio, aliisque Principibus fuisse in delitiis, diu ante Caroli Magni æuum.

ERINHARDVS: fortasse legendum, Einhardus, al. Eginhartus.

FILFVRDVM,] nunc Filfordia seu Vilfordia, *Viluorde*, opidum ad Sennæ & Voluulæ confluentes, altero lapide à Bruxella. Decimas agri Vilfordiensis moniales Cameræ, ord. Cistertiensis prope Bruxellam, possident, sub onere annui census, quem Canonicis S. Mariæ Aquisgranensis soluunt.

ANNO XI.] regni Francorum, & V. regni Longobardorum.

CAPVT XXIV.

Idem Carolus Magnus Lisidunam villam dat cathedrali ecclesiæ Vltraiectinæ, S. Martino sacræ, an. 780.

KAROLVS Dei gratia Rex Francorum & Longobardorum, ac Patritius Romanorum, donamus ad basilicam S. Martini, quæ est constructa in Traiecto veteri subter Dorestadum, vbi venerabilis vir ALBERICVS presbyter atque electus Rector præesse videtur, villam nostram nuncupatam Lisidunam, in pago qui vocatur Flechite, super alueum Rheni, cum omni integritate, vel appendiciis suis, quantumcumque VViggerius Comes ibidem, per nostrum beneficium tenuit.

 Signum

Signum Karoli gloriosi Regis. Datum VII. Idus Iunij, anno IX.
780. eiusdem gloriosissimi Regis. Actum Numagi in palatio publico, in Dei nomine feliciter.

NOTATIO.

S. Albricus Episcopus IV. Vltraiectensis (quem in Fastis SS. Belgij 14. Nou. laudauimus) cum S. Gregorio III. Episcopo Vltraiectensi quiescit in Susterensi monasterio, quod hodie est nobilium virginum Canonicarum collegium, in diœcesi Leodicensi & Ducatu Iuliacensi, à S. VVillibrordo fundatum.

CAPVT XXV.

Hadrianus Papa Carolo Magno musiua & marmora palatij Rauennatis auferenda concedit, an. 782.

POtentiæ vestræ, per Aruinum Ducem, suscepimus apices: in quibus referebatur, quòd palatij Rauennatis ciuitatis musiua atque marmora, cæteraque exempla, tam in strato quamque in parietibus sita, vobis tribueremus. Nos quidē libenti animo & puro corde, cum nimio amore vestræ Excellentiæ tribuimus effectum: & tam marmora, quamque musiuum, cæteraque exempla, de eodem palatio vobis concedimus auferenda: quia per multa vestra laboriosa regalia certamina multis bonis fautoris vestri beati Petri, clauigeri regni cælorum, Ecclesia quotidie fruitur, quatenus merces vestra copiosa adscribatur in cælo.

NOTATIO.

Anno 795. Carolus Magnus exstruxit Aquisgrani basilicam plurimę pulchitudinis; ad cuius structuram à Roma & Rauenna columnas & marmora deuehi fecit. Ita Sigebertus in Chronico.

CAPVT XXVI.

Carolus Magnus Imp. Episcopatum Osnaburgensem in VVestphalia fundat ac dotat, an. 804.

CAROLVS Imperator Augustus, Romanorum gubernans Imperium, Dominus & Rex Francorum & Longobardorum, nec non Dominator Saxonum. Notum sit omnibus sanctæ ecclesiæ fidelibus, nostrisque, præsentibus & futuris, quòd nos VVIHONI Episcopo Osnaburgensi, & suæ ecclesiæ, quam nos primam in omni Saxonia in honore S. Petri, principis Apostolorum, & SS. martyrũ Crispini & Crispiani, construximus, quoddam nemus vel forestum, intra hæc loca situm, Farnevvinckel, Rustenstein, Angara, Osningsenethe, Dershouet, Egesteruelt, cum omni integritate, in perpetuum proprietatis vsum donauimus.

Insuper verò eidem Episcopo, eiusque successoribus perpetuam concedimus libertatem, & ab omni regali imperio absolutionem: nisi fortè contingat, vt Imperator Romanorum & Rex Græcorum coniugalia fœdera inter filios eorum contrahere disponant: tunc ecclesiæ illius Episcopus, cum sumptu à Rege vel Imperatore adhibito, laborem simul & honorem illius legationis assumet. Et ea de caussa statuimus, quòd in eodem loco Græcas & Latinas scholas in perpetuum manere ordinauimus, nec vnquam clericos vtriusque linguæ gnaros deesse confidimus. Datum XIII. Kal. Ianuarij, anno quarto, Christo 804. propitio, Imperij nostri, tricesimo septimo regni nostri in Francia, atque tricesimo primo in Italia. Actum Aquisgrani in palatio feliciter, amen.

NOTATIONES.

Carolus Magnus Imp. nouas Episcopis sedes nouem in Germania posuit, Monasteriensem, Mindensem, Halberstadiensem, Osnaburgensem, Paderbornensem, Verdensem, Hamburgensem & Hildesheimensem: duas ad dignitatem Archiepiscopalem prouexit, Iuuauiensem & Hamburgensem. Osnaburgensium primus Episcopus fuit

fuit S. WIHO, quem Bernardus Furmerius, in Annalibus suis Frisicis, Leouardiæ in Frisia Occidentali natum fuisse scribit.

SCHOLAS.] Lector notet, in palatiis Episcoporum, itemque ecclesiis cathedralibus ac monasteriis præsertim Benedictinis celebres olim scholas seu gymnasia exstitisse. De Episcopis & aliis viris illustribus qui ex Norgeri Leodicensis Episcopi schola prodierunt, item de Eraclio, eiusdem vrbis Episcopo, eximio scholarũ promotore, consuli poterit Anselmus in Historia Leodicensi. De Lietberto scholarum Cameraci Rectore, pòst illius vrbis Episcopo, Baldericus in Chron. Camerac. lib. 3. cap. 61. tractat.

Carolus Magnus habuit legitimas coniuges quattuor, videlicet *Bertradam* Desiderij Longobardorum Regis filiam, *Hildegardem* N. Ducis Sueuiæ filiam, Geroldi Boiorum Prætoris, sanctitatis opinione clari, sororem, *Fastradam* Rodolphi Comitis Franci sororem, & *Luitgardem* Frederici filiam. Ex prima & quarta nullas habuit proles. Ex HILDEGARDE nati sunt ei decẽ liberi, *Carolus* Rex Alemanniæ & partis Burgundiæ, *Pipinus* Rex Italiæ, *Ludouicus Pius* Imperator, *Lotharius* qui infans obiit, *Rotrudis* seu Rotarudis, Hermanno Contracto *Riddrudis*, sponsa Constantini Imp. Constantinopolitani, *Berta* vxor Angilberti, mater Harnidi & Nithardi scriptoris, *Gisla* baptizata Mediolani per Thomam Archiepiscopum, pòst S. Euerardo Cisoniensis ecclesiæ fundatori nupta, *Gertrudis, Hildegardis* & *Adelhaidis*: quarum duæ postremæ infantes obierunt, sepultæ Metis in monasterio S. Arnulphi. Ex FASTRADA, quam an. 783. duxit, natæ sunt *Theodrada* & *Hiltrudis*.

Septem insuper proles naturales habuit, videlicet *Pipinum Gibbosum*, monachũ Prumiensem, *Rothaidem, Rothildem, Adaltrudẽ, Drogonem* Episcopum Metensem, *Hugonem Magnum*, cognomento Abbatem, Ducem Burgundiæ, & *Theodericum*. Ex Mathalgarde Rothildem, ex Gersuinda Saxonica Adaltrudem, ex quadã nomine Regina Drogonẽ Episcopũ & Hugonem Magnũ, ex Adalinda seu Adaluide Theodericũ procreauit. Sed hæc iuuenilis ac militaris ætatis delicta, factus prouectior optimus Imperator, vita inter clericos ac monachos sanctissimè transacta, egregiè expiauit; plurimis item ecclesiis per Germaniã ac Galliam ædificatis, & Christiana religione apud Saxones, Danos, Hunnos, Sclauos, aliosque populos latissimè propagata. Obiit autẽ anno Christi 814. ætatis 72. Aquisgrani conditus.

Impe-

Imperatores & Reges Francorum Carolingi.

CAPVT XXVII.

Ludouicus Pius Imp. an. 815. benefacit monasterio S. Petri in monte Blandinio iuxta Gandauum, petente Ainhardo Abbate.

LVdouicus diuina prouidentia Imperator Augustus. Nouerit omnium fidelium solertia, quia vir venerabilis Abbas AINHARDVS ex monasterio BLANDINIO, quod est constructū in honore SS. Apostolorum Petri & Pauli, quod est situm in pago Gandensi, super fluuium Scaldem, obtulit obtutibus nostris immunitatem domini & genitoris nostri Caroli, bonæ memoriæ, piissimi Augusti; & postulauit, vt eamdem auctoritatem nostra quoque confirmaremus auctoritate. Cuius petitioni libenter acquieuimus & hoc nostræ auctoritatis præceptum fieri iussimus.

Signum Ludouici serenissimi Imperatoris.

Helizachar recognoui, & notaui. Datum IV. Nonas Iunij, Christo propitio, anno II. Imperij domini Ludouici piissimi Augusti, Indictione VIII. Actum Aquisgrani, palatio regio, in Dei nomine feliciter, amen.

Idem Lud. Pius benefacit Gandensi S. Bauonis monasterio.

Ludouicus diuina ordinante prouidentia Imperator Augustus. Nouerit omnium fidelium solertia, quòd vir venerabilis EINHARDVS, Abbas ex monasterio quod dicitur GANDA, quod situm est in pago Brachbatense, constructum in honore S. Petri, principis Apostolorū, vbi etiam S. BAVO confessor Christi corpore requiescit, detulit obtutibus nostris auctoritatem immunitatis domini & genitoris nostri Caroli, bonæ memoriæ, præstantissimi Imperatoris, & postulauit vt paternæ auctoritati nostram quoque superadderemus auctoritatem. Cuius petitioni libenter assensum præbuimus. Data Idibus Aprilis, anno, Christo propitio, Imperij nostri sexto, Indictione XII. Actum Aquisgrani, palatio regio, in Dei nomine feliciter, amen.

Signum Ludouici serenissimi Imperatoris.

NOTA-

NOTATIO.

EINHARDVS] al. Ainardus seu Eginhartus, Caroli Magni Cancellarius, eiusdem vitam scripsit. Fuit XV. cœnobij S. Bauonis Gandensis, & IX. S. Petri Blandiniensis Abbas: vt ex Chronico ms. dicti cœnobij Bauonensis seu Gandensis mihi constat. Idẽ primus Abbas Selingestadẽsis mon. exstitit, in diœcesi Moguntina, quod ipse suo ære construxit ac dotauit. Bauonenses porrò monachi Benedictini, auctoritate Pauli III. Papæ, mutata veste, an. 1537. facti sunt Canonici. Triennio pòst, cùm locus ille S. Bauonis, ad Scaldis & Lisæ confluentes situs, eidem Carolo V. videretur arci, ad custodiam vrbis, excitandæ commodus, translatum est inde collegium Canonicorum ad parochialem S. Ioannis basilicam Gandensem, titulo S. Ioannis in titulum S. Bauonis mutato, iuxta eiusdem Pontificis decretum. Exinde Philippo II. Rege Catholico, Caroli filio, petente, Paulus IV. collegiatam S. Bauonis ecclesiam an. 1559. in cathedralem euexit. Fuit autem S. Bauo Agilulfi in Hasbania Comitis filius, obiitque an. 630. Gandaui, in dicto monasterio à se fundato, vt Sigebertus in Chronico, aut anno proximè sequenti, vt alij supputant.

Ceterùm LVD. PIVS Imp. duas habuit coniuges, HERMENGARDEM Engelrami Comitis filiam, & IVDITHAM, Welphonis Comitis Rauensbergensis filiam, Henrici Bauariæ Ducis sororẽ. Ex priore nati sunt *Lotharius* I. Imperator, *Pipinus* Rex Viennæ (pater Pipini monachi ad S. Medardum Suessionensem, Caroli Archiepiscopi Moguntini, Bertæ Gerardo Burgundiæ Comiti nuptæ & N. Reindardo Comiti Engolismensi nuptæ) *Ludouicus* Rex Germaniæ, *Hild. gardis* vxor Theoderici Comitis, & *Alpais* vxor Begonis Comitis. Ex posteriore nati sunt, *Carolus Caluus* Rex Francorũ ac demum Imperator, & Gisla vxor S. Euerardi Comitis Cisoniensis: vt Buzelinus in Gallo-Flandria lib. 1. cap. 19. tradit.

CAPVT XXVIII.

Idem Ludouicus Pius an. 818. *dat fundum ad claustra Canonicorum ecclesiæ cathedralis Tornacensis dilatanda.*

LVdouicus Imp. Augustus. Postulauit vir venerabilis WENDILMARVS, Tornacensis vrbis Episcopus, vt terras quasdam fisci nostri in eadem vrbe ei, in amplianda & dilatanda claustra Canonicorum, concederemus. Nos itaque ad hoc inspiciendum, venerabilem Abbatem Irmionem & Igobertum & Hartmannum; Missos nostros, direximus..... Datum XII. Kal. Decembris, Aquisgrani, palatio regio,
818. anno Imperij nostri quarto, Indictione XI.

Idem dat Maricolensi monasterio, in Hannonia sito, villam Sassigniacam, an. 821.

Ludouicus Rex Francorũ, notum fore volumus deuotis fidelibus, nostræ Celsitudinis expetiisse præsentiam nobis carissimum Comitem ARNVLPHVM, ac subiecisse, quomodo nostra pietate concederemus S. HVMBERTO confessori aliquam villam, famulis prædicti Sancti
suprà congruam. Idcirco tradimus ad monasterium, quod dicitur MARI-
pag. 8. COLAS, quod est constructũ in sanctæ Dei genitricis Mariæ, quoque Apostolorum Petri & Pauli nomine atque honore, vbi etiam iam dictus dominus confessor Humbertus quiescit corpore, in pago Hainoensi super fluuio Sambra villulã nomine *Sassigniacas*, mansos XXII. habentem, cum ecclesia, ædificiis, pratis, siluis ac mancipiis, & omnibus
821. ibi adspicientibus. Actum Aquisgrani, palatio regali, anno V. Imperij Ludouici piissimi Augusti, Indictione XIII. Kalendis Maij.

Idem

*Idem villas aliquot monasterij Rodenacensis, nunc Rotnacensis Canonicorum in Flandria collegij, dat in beneficium cuidam Hildefrido, sub annuo censu, an.*831.

Ludouicus Imp. Augustus, notum esse volumus, quia dilecta coniunx nostra IVDITH suggesserit Serenitati nostræ, pro quodam homine suo, nomine Hildefrido, vt per nostræ auctoritatis conscriptionem, illud quod pater suus nomine Luitfredus ex rebus monasterij, quod dicitur RODENACVM, per concessionem diu habuit, id est, villā quæ *Ronsen.* dicitur *Iserna*, cum molendinis duobus, & aliam villam, quæ dicitur *Iserie.* *Thorensel*, cum territoriis & siluis, similiter per nostræ concessionis confirmationem habere debuisset. Cuius suggestioni libenter annuimus, & hanc nostræ auctoritatis conscriptionem fieri, eidemque Hildefrido dare decreuimus: per quam omnibus Rectoribus eiusdem monasterij præcipimus, vt nullus eorum licentiam habeat memoratum beneficium ab eodem Hildefrido auferre, sed liceat ei diebus vitæ suæ illud possidere, ita vt per singulos annos solidum vnum persoluat: post suum autem discessum pars præfati monasterij in suam faciat reuocari potestatem.

Meginarius Notarius, ad vicem Thectonis, recognoui.

Data II. Kalendas Februārij, anno, Christo propitio, decimo octa- 831. uo Imperij domini Loudouici serenissimi Imperatoris augusti.

CAPVT XXIX.

Excerptum ex Testamento S. Euerardi Comitis, Domini Cisoniensis, quod is an. 837. *scripsit.*

EGo EVERARDVS Comes, cum coniuge mea GISLA, decreui qualiter nostri infantes, quandoque post obitum nostrum, prædium nostrum inter se, absque aliquo impedimento vel animositatis iurgio, à nobis diuisum rationabili executione particulatim cum mancipiis cæterisque mobilibus, quæ ad nos pertinere videntur, potestate habita deinceps obtinere debeant.

Primogenitus namque noster VNROCH volumus vt habeat quidquid in Langobardia, & in Alamannia de proprietate habere videmur, cum omnibus quæ ad ipsam proprietaté pertinere videntur, vt suprà diximus, tam in Langobardia, quàm in Alamannia, præter Balguinet, & ea quæ ad eam pertinere videntur.

Secundus quoque BERENGARIVS volumus vt habeat cortem in Anaspis, cum his omnibus, quæ ibi pertinere videntur, præter Grecinam, & cortem nostram Hildidam in Hasbanio, cum omnibus quæ adiacent ei, & quod habere videmur in pago Condiestrim volumus vt habeat.

Tertius ADALARDVS volumus vt habeat cortem nostram in Cisonio, & Cantinium, cum omnibus quæ ad ipsam ecclesiam in supradicto loco Cisonio pertinere dispoſui, in tali tenore, vt ipsam ecclesiam eo ordine, quo ego constitui, semper custodiat, & nihil auferri de eis quę ei dedi permittat, per se aut per quemcumque, & Summiniũ cortem nostram.

Quartus RODVLPHVS volumus vt habeat Vitrei, Vuis, Mestucha, cum omnibus supradictis locis, quæ pertinent, præter ecclesiam Vitry, quam ad ecclesiam nostram, cum omnibus quæ pertinent, in Cisonio pertinere censui. Et volumus vt habeat quod in Scellebrud habere videmur, quod Madrid dudum habuit, & omnes res nostras quæ conıacent in Comitatu Tassandrio. Ita hanc diuisionem peragere volumus, vt si minus Adalardus aut Rodulphus de mansis habuerint

rint quàm Berengarius, de Anaſpio adæquare inter eos cum mancipiis, quæ ſuperſedent, debeant.

De filiabus verò noſtris volumus vt INGELTRVD habeat Ermen & Mareſſem: IVDITH verò volumus vt habeat Balgingam, & curtem noſtram in pago Moila, quæ vocatur Heliſſem. HEILVVICH verò volumus vt habeat Hoſtrenheim & Luiſinga, & Wendoſſa,& vnum manſum in Engereſteim.

Ego in Dei nomine Euerardus Comes, cum coniuge Giſla, huius teſtamentum diuiſionis fieri inter infantes noſtros inſtitui: quorum hæc ſunt nomina, Vnroch, Berengarius, Adalardus, Rodulphus, Engeltrud, Iudith, Heilvvich, coram fidelibus noſtris qui interfuerunt, quorum nomina hæc:

Adalroch nepos noſter. Wellebertus presbyter.
Werinbertus, Lanfridus, Drumar, Vto, Diſo,
Engelhad, Heribert, Otpert, Fredeco.

Actum in Comitatu Taruiſiano, in corte noſtra Muſieſtro, imperante domino Ludouico Auguſto, anno regni eius, Chriſto propi- 837.
tio, viceſimo quarto.

NOTATIONES.

Ciſonium, amplum Gallo-Flandriæ municipium, inter quattuor præcipuas Flandriæ Baronias, quibus vrſos vexilla geſtantes vulgò appingunt, principem obtinet locum. Huius loci olim Dominus fuit S. EVERARDVS Comes nobiliſſimus, qui ibidem Canonicorum collegium fundauit ac dotauit, quibus regulare S. Auguſtini inſtitutum amplexis, anno 1129. à Rainaldo Remenſi Archiepiſcopo primus Abbas Angelo eſt datus. In Ciſonienſi porrò Abbatia S. Calliſti Papæ corpus adſeruatur, quod S. Euerardus ex Italia eò transferendum curauit: teſte Flodoardo in Hiſt. Remenſi.

Notet autem Lector, Carolo Craſſo, tribus regnis Italiæ, Galliæ, Germaniæ & Imperij titulis claro, anno 888. die 13. Ianuarij defuncto, regna eius variè diſcerpta fuiſſe. Euerardi Ciſonienſis iam laudati filius BERENGARIVS (*qui Ducatum Foroiulianorum*, nunc

Frinli Venetis dictum, *tenebat*, vt Rhegino loquitur) Longobardiam, RODVLPHVS Burgundiam, & ODO Comes reliquam fere Franciam occuparunt. Deficiente scilicet Carolinæ stirpis virtute atque indole, Francicum quoque Imperium paulatim defecit. Itaque regnum Italiæ cum Imperio ad Italiæ Principes est deuolutum: quorum æmulatio, imperandi auida, magnis bellorum motibus ipsam Italiam concussit. Berengarius ex Duce Foroliuiensi Rex Italiæ ab Insubribus creatus GVIDONEM Spoleti Ducem æmulum habuit. Is à Stephano V. Papa anno 890. Rex Romæ coronatus, Berengarium duobus prœliis vicit. Sed nec quietum nec diuturnum Guidonis imperium fuit. Nam Arnulfus Imperator, Carolomanno Caroli Crassi fratre genitus, Guidonem Italiæ regno exutum abegit Spoletum. Ita Berengarius noster, Arnulfi Imp. beneficio, regnum Italiæ recepit: Guidone, cùm Arnulfum insectaretur, subita sanguinis vomitione exstincto.

Lamberto, Guidonis filio, bellum posteà inferente, Berengarius à suis desertus regnum amisit, & LAMBERTVS à Stephano (aliis Formoso) Pontifice Imperator est appellatus. Quo vita functo, Berengarius regnum Italiæ tertiùm, sed non diu tenuit, vtpote à LVDOVICO Prouinciæ Rege, Ludouici II. Imp. ex filia nepote, Italia pulsus. Biennio pòst, vbi Ludouicum ab hoste securum copias omnes dimisisse cognouit Berengarius, occultè in Italiam rediit, & Veronam noctu cum suis ingressus, Ludouicum cepit, & capto oculos effodit. Sicque captâ Veronâ regnum ter amissum recuperauit, quod pacatè deinceps annis multis tenuit, à Ioanne X. Papa an. 914. demum Imperator nuncupatus. Sed Veronensium fraude an. 922. occisus, rarum humanæ felicitatis vices variantis exemplum præbuit. Exinde an. 950. BERENGARIVS illo nomine secundus, Berengarij I. ex Willa filia nepos, regnum auitum recuperauit, quod cum ADELBERTO filio tenuit, donec vterque ab Othone I. Imp. debellatus est ac pulsus. De his rebus eleganter & curiosè amicus noster V. Cl. Erycius Puteanus in sua Historia Insubrica.

Adelbertus ex Gerberga Niuernensi Comitissa sustulit OTHONEM-GVILIELMVM, Burgundiæ & Niuerniæ Comitem, an. 1027. defunctum. Is ex Hermentrude, genuit Rainaldum Burgundiæ Comitem, Brunonem, Mathildem, Agnetem & Gerbergam. Ex his Mathildis Lan-

Landrico nupſit, & pro dote Comitatũ Niuernenſem à patre accepit.

Guilielmus II. Comes Burgundiæ, Rainaldi F. anno 1087. deceſſit, Veſontione in baſilica S. Stephani conditus. Ex coniuge ſua Gertrude quinque filios, *Rainaldum, Stephanum, Hugonem* Archiepiſcopum Veſontionenſem, *Raimundum, Guidonem*, ac totidem filias, *Mathildem, Hermentrudem, Clementiam*, & N.N. anonymas ſuſtulit.

Rainaldus II. Comes Burgundiæ circa an. 1100. in Syria obiit: vt Albertus Aquenſis lib. 8. teſtatur. Stephanus Rainaldi frater, & ipſe in Syriam an. 1101. profectus, ibidem obiit. Raimundus duxit Vrracam filiam Alfonſi VI. Regis Caſtellæ, & ex ea genuit Alfonſum VII. Regem Caſtellæ. GVIDO ex Archiep. Viennenſi Pontifex Romanus creatus, Calliſti II. nomen aſſumpſit.

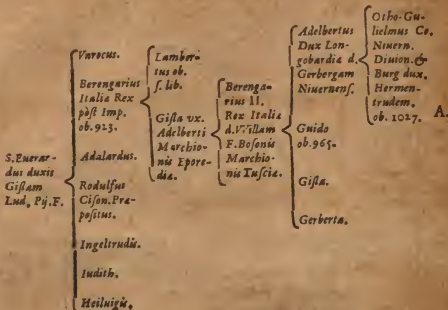
Ex filiabus primò genita Mathildis Odoni Burgundiæ Duci, ſecundò genita N. Humberto Comiti Mauriennæ, tertiò genita Hermentrudis Theoderico Comiti de Montbeliard, Monſon & Bar, quartò genita Clementia Roberto Flandriæ Comiti, quintò genita N. Guigoni primo Delphino Viennenſi, nupſerunt.

Ex Raimundi ſtirpe maſcula hodie in Hiſpania ſupereſſe putantur Comites de *Carrion*, ex familia *Emanuel* nuncupata.

Rainaldus II. Comes Burgundiæ genuit Rainaldum III. Burgundiæ, & Guilielmum Viennæ Comitem. Rainaldi III. filia vnica Beatrix Frederico I. Imp. nupſit. Guilielmus Viennæ Comes Stephanum, & Gerardum; Stephanus Ioannem Dominum Salinarum, & Stephanum Dominum de *Oiſelay* procreauit. Ex ſtirpe maſcula Oiſelayenſis hodieque ſupereſt Comes de *Cantecroy*.

Stemma

Stemma Berengariorum Italiæ Regum, itemq́; Comitum Burgundiæ ex Berengariis ortorum.

Guido

- A.
  - *Guido ob. ante patrē.*
  - *Rainaldus Co. Burg. dux. Adelisam F. Richardi* II. *Ducis Norm. ob.* 1057.
    - *Guilielmus* II. *Comes Burg. dux. Gertrudem ob.* 1087.
      - *Rainaldus* II. *Comes Burg. ob. in Syria circa* 1100.
        - *Rainaldus* III. *Co. Burg. ob.* 1144.
          - *Beatrix Co. Burg. vx. Frederici* I. *Imp.*
        - *Guilielmus Co. Viennæ.*
      - *Stephanus Co. Burg. in Syria* 1101.
        - *Guilielmus* III. *Co. Burg. ob. s. lib.* 1126.
      - *Hugo A. Vesont. ob.* 1100.
      - *Raimundus.*
        - *Alfonsus Rex Castel.*
      - *Calixtus* II. *Papa.*
      - *Hermentrudis.*
      - *Clementia vx. Roberti Co. Fland.*
      - *Mathildis.*
    - *Guido.*
    - *Robertus.*
    - *Henricus.*
  - *Bruno Archiepisc. Lingon.*
  - *Mathildis Co. Niuern. vx. Landrici.*
  - *Agnes.*
  - *Gerberga.*

CAPVT XXX.

VValgarius sacerdos, S. Euerardi Comitis Capellanus, Cisoniense cænobium dotat.

EGo in Dei nomine WALGARIVS, indignus sacerdos, aliquas res meas, legitimo iure ac labore multo ad propriam dominationem acquisitas, trado atque transfundo ad monasterium, quod dicitur CISONIVM (in quo à fundamentis plurimùm desudaui laborando) in pago Tornacensi situm; quod est constructum in honore S. Saluatoris, & B. Mariæ genitricis eiusdem; in quo B. Calixtus Papa & martyr Christi corpore quiescit. Ergò dono in iam dicto pago Tornacensi, in loco qui dicitur *VVernetlinigus*, ecclesiam vnam, cum ornamento ibidem competenti: vbi adiacent inter terram arabilem & pratum bunaria triginta, & mansum vnum cum casa superposita, seu & cetera casticia. In pago verò Pastensi in loco qui vocatur *Holteum*, mansum vnum cum casticiis suprà positis: in quo Ragemarus residere videtur: vbi appendunt de terra arabili bunaria quattuor, & mancipia quattuor, videlicet mulier eiusdem Ragemari, & filij eius duo, & vnus nepotum eius; & de silua in eodem locò bunaria triginta. Ista omnia superiùs commemorata tali tenore ac ratione trado atque confirmo, vt ipsa ordinatio, quam iubente domino meo EVRARDO per chartam ordinaui, atque sub manu custodis constitui, de statu altaris huius inconuulsa seruetur. Et vt mihi mansio vna ibidem concedatur, & quotidie dentur duo panes, quales ipsi Canonici accipiunt, & paria pulmenta, & quotidie de ceruisia sextarius maior, & de vino libræ duæ, & omni anno in vestimento solidi quinque. Actum Cisonio.

CAPVT

CAPVT XXXI.

Ebo Remorum Archiepiſcopus Balduino Ferreo, Flandriæ Comiti, mittit corpus S. Donatiani VII. *Remorum Archiepiſcopi, circa an.* 842.

EGo Ebo, indignus Remorum Archiepiſcopus, hunc theſaurum ſuper gemmas & aurum pretioſum tibi, glorioſe Marchio BALDVINE, noſtrorum conſilio clericorum, tranſmitto, DONATIANVM ſcilicet ſeptimum noſtræ ſedis Epiſcopũ, miræ ſanctitatis virum, pium exauditorem & promptiſſimum apud Deum interceſſorem, tam ſæcularibus anguſtiis occupatis, quàm peccatorum ſceleribus detentis. Quod noſtris & anteceſſorum noſtrorum temporibus ſatis euidenter comprobatum eſt. Eius, ſanctique Remigij, ac innumerabilium Sanctorum vitæ ſcripta, Wandalorum vaſtatione ſcias eſſe deleta. Hunc tuæ fidei committo, quatenus eum diuino ſeruitio, in quantum vales, honorifices, & ſæcularibus dites. Vale dilectiſſime in Domino.

CAPVT XXXII.

Lotharius Imp. Ansfrido Comiti palatij manſos aliquot, in villa Geizefurt, in pago Hattuarienſi ad Nerſam fl. ſitos, an. 841. *donat: quos idem Comes poſteà monaſterio Laureshamenſi attribuit.*

LOTHARIVS diuina præueniente clementia Rex. Hucbertus Abba noſtram deprecatus eſt magnitudinem, vt cuidam fideli Comiti palatij noſtri, ANSFRIDO nomine, aliquantum ex rebus iuris noſtri, quas ipſe iure beneficiario detinet, ad proprium concederemus. Cuius precibus adquieſcentes, hos eminentiæ noſtræ apices fieri decreuimus, per quos memorato Ansfrido in pago Hattuarienſi, & in villa quæ vocatur *Geizefurt*, ſuper fluuium *Nerſe*, manſos quattuor cum omnibus ſuis appendiciis, ſeu etiam & in pago *Laumenſi*, in villa *Sodeta*,

ſuper fluuium *Geldione*, manſum vnum cum omnibus ad ſe pertinentibus, nec non mancipiis vtriuſque ſexus, ad proprium tribuimus.

Signum Lotharij glorioſi Regis.

Hrothmundus Notarius recognoui. Data V. Idus Nouembris,
841. an. Chriſto propitio, Imperij domni Lotharij Regis primo. Indictione quarta. Actum Aquiſgrani palatio regio.

Ansfridi Comitis Donatio an. 862. *facta.*

Ego in Dei nomine ANSFRID Dei gratia Comes, dono per hoc teſtamentum ad ſanctum Dei martyrem *Nazarium*, qui requieſcit in corpore in pago Rhenenſe, in monaſterio *Lauresham*, ſito ſuper fluuium *VViſgoz*, vbi vir venerabilis Theotrochus Abba regulariter præeſſe videtur, res proprietatis meæ in pago Hattuaria, in Odenheimero marca, in villa quæ dicitur *Geizefurt*, quæ ſita eſt ſuper fluuium Nerſa, hoc eſt, manſum indominicatum, cum ædificiis & omnibus vtenſilibus, habentem hobas tres, hobas ſeruiles XIX. & ſiluam, in quam mittere poſſumus mille porcos perfectè ſaginari..... Actum publicè in mona-
862. ſterio Lauresham, anno incarnationis Dominicæ D. CCC. LXII. regni Ludouici Regis XXVI. ſub die III. Non. Octobris.

Signum Ansfridi Comitis palatij.

Signum Fridolohi. Signum Ruodleichi, & aliorum.

Ego Walther indignus presbyter & monachus hoc teſtamentum ſcripſi.

Donatio altera eiuſdem Ansfridi Comitis.

Ego in Dei nomine ANSFRIDVS, gratia Dei Comes, dono per hoc teſtamentum ad ſanctum Dei martyrem Nazarium, quidquid habeo proprietatis in pago *Darnau*, in marca vel villa *Sodoia*, quæ ſita eſt ſuper fluuium *Geldiun*, in Comitatu Giſelberti, hoc eſt, hubam indominicatam vnam, ſeruiles IX. & ſiluam, in qua ſaginari poſſunt porci centum, quam determinat ab Oriente res Liutberti, ad Auſtrum fluit *Sambra*, ad Occidentem res S. Lamperti, ad Aquilonem item res Liutberti,

berti, cum mancipiis XXXIX. Hæc omnia in ea ratione ad sanctum Dei martyrem Nazarium trado, quatenus easdem res ego & HILDIWARDVS filius meus ad dies vitæ nostræ habeamus... Actum vt suprà.

Thiotrochi Abbatis Laureshamensis præstaria.

Diligendo in Christo filio sanctæ Dei Ecclesiæ ANSFRIDO, venerando Comiti palatij, *Thiotrochus* gratia Dei humilis Abbas. Honorabilis fuit tua petitio, & fratrum nostrorum decreuit beneuolentia, vt res proprietatis tuæ in *Geizafurt*, à te S. Nazario traditas, simulque res nostras ad *Gannita* pertinentes, rem quoque proprietatis tuæ in villa *Sodoia* similiter traditam, cum rebus S. Nazarij in villa Baldanis, quæ in vtroque testamento tuo pleniùs continentur inscripta, tibi & filio tuo HELDIVVARDO ad dies vitæ vestræ beneficiaremus. Quod quia rationabile fuit perfecimus, & hanc præstariam vobis conscribi iussimus: vt quamdiu vixeritis, vtrasque res teneatis & excolatis, & nihil exinde minuere aut deteriorare, sed potiùs augmentare & meliorare studeatis. Post obitum verò vestrum vtræque res melioratæ & auctæ ad S. Nazariũ reuertantur. Data præstaria, die & tempore, quo suprà.

CAPVT XXXIII.

Idem Lotharius Imp. Harimalam, Filsurdum & alias villas, ecclesiæ B. Mariæ Aquisgranensis à Car. Magno & Lud. Pio datas, an. 844. *confirmat.*

LOtharius ordinante diuina prouidentia Imperator Augustus. Vir venerabilis *Lotharius* Abbas, cui cellulam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ constructam ac fundatam in loco, nuncupante NOVO CASTELLO, ad regendum commissam habemus, detulit obtutibus nostris quasdã domini aui nostri Karoli Augusti, ac piæ memoriæ genitoris nostri Ludouici auctoritates; in quibus repperimus, qualiter ipsi eamdem cellulã, cum omnibus ad se iustè pertinentibus consistere facerent; & eorũ immunitate hactenus prędicta cellula defensata fuisset.

 Conti-

Continebantur in eisdem præceptionibus nomina villarum, quæ prædictæ cellulæ subiectæ sunt, id est, in pago Hasbaniæ Harimalla, in pago Taxandrio Bodilio, in pago Bracbantense Filfurdo, in pago Hainionense Hirinio, Hiriniolo, Kinneras, Waldriaco, Agimagas & Altoporto, in pago Laumense Fraxino, in pago Leucroni villa Angeliagas mansos duos, cum omnibus appendiciis eorum, & decima vel censu, quæ Rectores illius cellulæ annuatim accipiunt, id est, de villis nuncupantibus in prædicto pago Hainionense Loueruna & Waldriaco, & in pago Hasbaniense Avvanlia & Imburcio.

Sed pro maiore securitate petiit iam dictus Lotharius, vt easdem auctoritates denuò per nostrę Serenitatis præceptum confirmaremus. Cuius petitioni acquiescentes, hos excellentiæ nostræ apices fieri censuimus.

Signum Lotharij serenissimi Augusti.

Rudmundus Notarius, ad vicem Hilduini, recognoui. Dat. III. Idus Septembris, anno, Christo propitio, Imperij domini Lotharij Imperatoris in Italia XV. in Francia V. Indictione VII. Actum Lon-
844. galare palatio regio.

NOTATIONES.

Lotharius Imp. an. 855. die 26. Septembris, in Prumiensi diœcesis Treuerensis cœnobio, monachum induit, & anno eodem obiit ibidé. Ex Hermengarde, Hugonis cognomento Ignaui Comitis filia, sustulit *Ludouicum* II. Imperatorem & Regem Italię, *Lotharium* Regem Lotharingiæ, *Carolum* Regem Prouinciæ sine liberis defunctum, & *Hermengardem* vxorem Gisleberti Comitis.

Ludouicus II. Imp. anno 875. decessit Mediolani, in basilica S. Ambrosij conditus. Ex coniuge sua Angelberga, pòst Abbatissa in vrbe Ticinensi, vnicam reliquit filiam Hermengardem, nuptam Bosoni Comiti, ac demum Regi Prouinciæ, beneficio Caroli Calui, qui Bosonis sororem Hermengardem duxerat.

CAPVT

CAPVT XXXIV.

Excerptum ex Sergij II. Papæ epistola, ad Episcopos transalpinos anno 844. scripta: qua Drogonem Archiepiscopum Metensem, Caroli Magni Imp. filium naturalem, designat Vicarium Sedis Apostolicæ in Gallia & Germania.

FRatres cariſſimi, quia nos cunctarum ſollicitudo angit eccleſiarũ, vbi ipſi eſſe non poſſumus, more præcedentium noſtrorum, moderationis noſtræ Vicarios damus. Ad noſtræ igitur humilitatis vicẽ, cunctis prouinciis trans Alpes conſtitutis DROGONEM Archiepiſcopum Metenſem, glorioſi quondam Karoli Imperatoris filium, cuius beatiſſimi moderatoris induſtria Romanorum Francorumque concorporauit imperium, cauta deliberatione conſtituimus: vt quia ſereniſſimi atque piiſſimi filij noſtri, magni Imperatoris *Hlotharij*, eiuſque fratrum dilectiſſimorum filiorum noſtrorum *Hludouuici* & *Karoli* Regum auunculus eſt, inſuper ſanctitate doctrinaque conſpicuus, ab hac Sede ſanctiſſima Apoſtolorum principis auctoritate percepta, veſtris neceſſitatibus, vice noſtra, idoneus vbique miniſter exiſtat. Et quia omnium veſtrorum ſollicitudinem illi gerere præcepimus, omnium volumus obedientiã comitari. Decet ſanè, fratres, vt qui pro omnibus laborat, cunctorum ſubſidio fulciatur. Huic ergò in congregandis generalibus Synodis, in omnibus ſupradictarum regionum partibus, noſtram commodamus auctoritatem: & quidquid prouinciali ſynodo fuerit definitum, ad eius abſque dilatione ſtatuimus notitiam perducendum. Si cui autem ab illis partibus hanc ſanctam Sedem appellare opus fuerit, & in noſtra audientia ſe audiri popoſcerit, hunc commonemus, vt ad eius primùm audientiam ſe ſummittat, & eccleſiaſticorum geſtorum in ſua regione rationabili digeſtione prolata, ſi Epiſcoporum de eo, qui fortè criminibus impetitur, ſententia diſcordauerit, vt ab aliis reus, innocens iudicetur ab aliis; tunc ipſis geſtis ad nos delatis, litteris etiam præfati fratris noſtri, cui vicem noſtram conceſſimus, commendatus, ſiue ad nos, ſiue ad beatiſſimi Petri Sedem

ſecurus

securus accedat, nullaque eum in veniendo mora præpediat. Quam etiam condicto fratri nostro Drogoni Archiepiscopo in examinandis ac perquirendis Episcopis & Abbatibus, sub hoc tenore hanc nostram licentiam & auctoritatem concessimus, saluo in omnibus huius vniuersalis Romanæ Sedis primatu, nostrique Præsulatus honore, vigoreque & exaltatione carissimi ac spiritalis filij nostri domni Hlotharij magni Imperatoris. Nam nobis valde placuit, propter diuersas ecclesiarum Dei perturbationes hoc necessarium satisque dignum opus explere......

NOTATIO.

Post S. Bonifacij Moguntini & Vltraiectini obitum, nullus hactenus (vt Hincmarus epistola 6. cap. 29. docet) Pipini Regis, & Caroli Magni ac Ludouici Pij Imp. temporibus, Vicarij Sedis Apostolicæ in Gallia aut Germania munere fuerat perfunctus. Anno demum 844. Drogo Metensis Episcopus, Romam à Lothario Imp. cum Ludouico filio missus, regiæ prosapiæ prærogatiua (Lotharij quippe, fratrumque Regum patruus) prælationem hanc à Sergio Papa est adeptus: sibi tamen, vt ea liceret, non consentientibus quorum intererat, obtinere non potuit: vt Sirmondus to. 1. Conciliorum Galliæ notauit.

CAPVT XXXV.

Carolus Caluus Rex Francorum possessiones ecclesiæ cathedralis Tornacensis confirmat an. 854.

CArolus gratia Dei Rex. Quia venerabilis vir Immo, Nouiomagensis atque Tornacensis ecclesię Episcopus, vtilitatem sibi commissæ ecclesiæ, & necessitatem Canonicorum suorum præuidens, scilicet vt rebus exterioribus adhibitis diuinum cultum ac ministerium proprij officij liberiùs possit explere, deferens priuilegium quoddam venerabilium Episcoporum nostrorum manibus roboratum, in quo quædam res ad vsus præfatorum Canonicorum suorun delegatæ detine-

tinebantur, humiliter petiit, vt id easdemque res, cum appendititiis suis, prædictæ ecclesiæ sanctæ Dei genitricis Mariæ semper virginis, in præfata ciuitate TORNACO sitę, in vsibus ac stipendiis clericorum ibidem Domino seruientium perpetualiter habendas, nostris confirmaremus edictis. Fuerunt namque temporibus antecessorum eius, præscriptæ ciuitatis clericorum vsibus res applicatæ, villa *Lamedinius* cum integritate sua, & mariscus vnus in Flandrensi pago, nec non etiam decimæ populi iuxta antiquam consuetudinem ad eumdẽ locum confluentis.

Præterea ab eodem venerando Pontifice acquisitæ res, & superadiectæ sunt hæ; itẽ in pago Bragbantense, in loco qui dicitur Villa, quidquid Hrotscindis Deo deuota in eodem loco habuisse cognoscitur, ad partẽ prædictæ ecclesiæ tradidit, nec non & mariscũ in pago Flandrensi, quem Orgisus presbyter, & Burgisus germanus eius frater præfatæ ecclesiæ contulerunt. Teloneum etiam præfatæ ciuitatis Tornacensis, & insuper in Nouiomo vineæ, de quibus secundùm temporis qualitatem colliguntur modia centum viginti. Has denique res, sicut in priuilegio Episcoporum continetur, secundùm prænominati reuerendi Pontificis Immonis rationabilem constitutionem, sumptibus & indumentis, ceterisque vtilitatibus præsignatis Canonicis S. Mariæ, eiusdem sæpedicti venerandi Præsulis supplici deprecatione, perenniter habendas decernimus & firmamus, videlicet vt remota necessitatis inquietudine ipsis & successoribus eorum liberiùs per omnia tempora pro nobis, & regni stabilitate Christi misericordiam assiduis precibus implorare delectet.

Præterea statuimus, vt vltra tricenarium numerũ in congregatione fratrum prædictæ ecclesiæ sanctæ Dei genitricis Mariæ nullus clericorum adiiciatur; ni fortè superadiectæ fuerint aliæ præter istas res, quæ ad vsus eorum sine murmuratione sufficiant; quatenus moderata rerũ distributio præfatorũ clericorũ in memorato loco, secundùm proprij Pontificis administrationẽ, sufficiens, nõ alia constitutione moueatur, quæ eorũ animos aliqua turbela in diuino seruitio tepescere cogat. Vt autem hæc præcellentiæ nostræ confirmatio perpetuũ in Dei nomine obtineat vigorem, de annulõ nostro subter eam iussimus sigillari.

Guillermus..... ad vicem Ludouici recognouit.

Data VIII. Kalendas Augusti, Indictione II. anno XV. regnante Karolo gloriosissimo Rege. Actum Vermeria palatio regiõ. 854.

CAPVT XXXVI.

Lotharius Lotharingiæ I. Rex, Lotharij Imp. filius, Bergense monasterium, prope Ruræmondam Gelriæ vrbem, à S. VVirone Episcopo eiusq́, sociis (Pipino Herstallio fundum donante) constructum, Canonicis ecclesiæ cathedralis Vltraiectensis an. 858. attribuit incolendum; Normannis Frisiam & Batauiam vastantibus.

LOtharius diuina præueniente gratia Rex. Quia ex relatu Gunthari, sacri palatij nostri summi Capellani, & Hungarij, venerabiliũ Episcoporum, didicimus, quòd Traiectensis ecclesia, quæ in honore Christi confessoris Martini constructa esse dignoscitur, barbarica imminente nequitia, penè destructa & ad nihilum redacta sit, Canonicique olim in ea militantes passim per diuersa loca quidam dispersi, quidam etiam interempti sunt; hac denique incumbente maxima necessitate, deprecati sunt Celsitudinem nostram, vt memoratæ sanctæ sedi infra regnum nostrum quietum & pacificum locum, ad consolationẽ & refugium Canonicorum, tribueremus. Quorum suggestionibus, pro amore Domini nostri, ob remedium etiam animæ aui nostri, & piæ memoriæ genitoris nostri Lotharij, quondam Augustorum, nec non genitricis nostræ Hermingardæ, libentissimum præbentes assensum, hos clementiæ nostræ apices fieri iussimus, per quos in pago Masou super fluuium Rura, monasteriũ in honore S. Petri constructum, quod BERGH nuncupatur, ad præfatã sedem Traiectensem sub omni integritate tradimus, & per omnia tempora, ad consolationem & tutamentum Rectorum eiusdem sedis, vel cleri famulatum concedimus.

Signum Lotharij Regis.

Daniel Notarius recognoui, scripsi & subscripsi. Data IV. Nonas Ianuarij, annò, Christo propitio, D.CCC.LVIII. regni domini Lotharij Regis tertio, Indictione sexta. Actum Prumia monasterio.

858.

Idem

Idem dotat monasterium S. Dionysij prope Parisios, an. 860.

Hlotharius diuina præueniente clementia Rex. Werimondus, fidelis excellentiæ nostrę Ministerialis, nec non & Deodatus, monachus & Archicustos ecclesiæ S. Dionysij, vbi idem inclytus martyr Christi corpore veneratur, ac Hludouicus, dilectus consanguineus noster, Abba & rector esse videtur, implorauerunt Sublimitatem nostram: quatenus eidem ecclesiæ ac B. Dionysio aliquantulum ex rebus nostræ proprietatis, ad luminaria ipsius procuranda, concederemus in proprium. Nos igitur implorationibus illorum assensum præbentes, hos regiæ dignitatis imperauimus apices fieri, per quos sancto & gloriosissimo Dionysio martyri, seu venerabili loco, quo idem conditus habetur, in pago nuncupante Fanomartinse, super fluuium qui vocatur Scaltus, mansum vnum ex fisco nostro VALENTIANAS, quem Valentinus nomine Fiscealinus ad deseruiendum possidet, ipsumque cum vxore sua, & infantibus illorum, ob amorem Dei ac beatissimi Dionysij reuerentiam, seu emolumentum animæ nostræ, ad proprium largimur. Ego Ercamboldus, Regiæ dignitatis Cancellarius, recognoui & subscripsi. Data VII. Kalendas Februarij, anno, Christo propitio, regni domni Hlotharij gloriosi Regis quinto, Indictione octaua. 860. Actum Valentianas, palatio regio.

NOTATIONES.

Lotharius Rex I. Lotharingiæ vxorem habuit *Theutbergam*, Bosonis in Burgundia Comitis filiam. Theutbergæ porrò repudium meditante Lothario, cū diuortij caussa quæreretur, sparsa est fama Teutbergam flagitium olim ab Hucberto fratre passam fuisse: atque hoc illa crimen, vi ac dolo, vt posteà patuit, fateri, vestemque sibi vt mutare liceret, petere compulsa est, tum aliàs deinceps, tum anno 860. primùm, in duplici Episcoporum conuentu, quorum alter mense Ianuario, alter Februario habitus est Aquisgrani. Lotharius itaque, reclamante Nicolao Papa, *VValdradam*, Gunteri A. Coloniensis sororem aut cognatam, superinduxit, & ex ea genuit *Hugonem, Bertam* & *Gislam*.

Boso, Bouonis seu Bunini Comitis filius, sororem habuit Richildim, Carolo Caluo Imp. nuptam: à quo idem Boso an. 876. Dux Italiæ ac demùm Rex Prouinciæ est creatus. Idem Ludouico Balbo defuncto, an. 879. regnum Arelatense seu Burgundicum ambiuit; obiitque an. 887. conditus Viennæ in basilica S. Mauritij.

Boso Marchio Tusciæ, Theobaldi Comitis Arelatensis & N. anonymæ filius, genuit filias quattuor: ex quibus Willa nupsit Berengario Italiæ Regi; de qua vide suprà pag. 48.

CAPVT XXXVII.

Carolus Caluus Rex Francorum an. 863. benefacit ecclesiæ Cameracensi, petente Isaaco Comite Cameracensi.

CArolus diuina propitiante clementia Rex Francorum. Adeuntes nostræ dignitatis præsentiam ISAAC & SIGARDVS Comites, humiliter precati sunt, ut concederemus Cameracensis ecclesiæ Præsuli Stephano, eiusque successoribus omnē quam Regia maiestas habet potestatem, scilicet legalis iustitiæ disciplinam, excepto dumtaxat stipite, quo Comitis industria, mallo accersito, iustitiam Dei & Regis regaliter habet exhibere, in quodam loco iuxta ac cis castrum, trans fluuiolum qui dicitur Criencio, ad eam scilicet plagam, qua ecclesia beatæ genitricis Mariȩ sita est, infra vnius leucæ vndique spatiū. Quorum petitionibus annuendo concessimus, sed & in eiusdem castri pago, villa quæ fertur Lambris, vltra citraque fluminis ripam, quod dicitur Scarpus, totum eiusdem villæ prædium, & vltra quantum arcus iacere potest vndique, ac toloneū, sed & aduenas eò loci commorantes, atque monetæ officinam simili modo donamus.

Signum Caroli Regis gloriosissimi.

Goselinus regiæ dignitatis Notarius, ad vicem Heriuei Archiepiscopi summique Cancellarij, recognouit. Datum XI. Kal. Iunij, Indictione, XI. anno XXIV. regnante Carolo Rege gloriosissimo. 863.

CAPVT XXXVIII.

Excerptum ex Priuilegio, quod à Concilio Suessionensi III. *an.* 866. *concessum est monasterio Sollemniacensi, in diœcesi Lemouicensi, fundato à S. Eligio, Nouiomensi ac Tornacensi Episcopo.*

866. ANno incarnationis Domini nostri Iesu Christi D.CCC.LXVI. Indictione XIV. regni autem domni Karoli Regis XXVI. dum apud vrbem Suessonicam, iubente Nicolao vrbis Romæ Pontifice, magna Synodus ex diuersis Galliæ, Neustriæ, atque Aquitaniæ Episcopis confluentibus, XV. Kalendas Septembres haberetur, venit quidam Abba venerabilis, Bernardus nomine, ex monasterio SOLLEMNIACO nuncupato, regiam clementiam & synodalem adiens pietatem, pro priuilegiis ipsi monasterio impetrandis.

Talia ergo dum sibi suisque fratribus concedenda postularet, innotuit regiæ dignitati, nostræque Synodo residenti, qualiter vir beatissimus ELIGIVS, Viromandensis ecclesiæ Episcopus, cœnobiũ ipsum in Limouicino rure, quod Sollemniacus vocatur, in honore Dei & veneratione Apostolorum Petri & Pauli, ac martyrum Dionysij & sociorum eius, Crispini, Crispiniani & Pancratij, seu & confessorum Martini, Hilarij, Medardi, Remigij & Germani, suo opere ædificare satagit, monachosque ibidem instituit: & quomodo per testamentum propria sua manu, atque aliorum Episcoporum corroborauit voluntate, & idem monasterium monachis in eodem degentibus, ac successoribus eorum tradidit: eo videlicet tenore, quatenus sub tuitione, atque quem trito sermone mundeburdo vocant, *Dagoberti* Regis, qui tunc temporis apicem regni tenebat, & successorum eius viuerent, & normam S. *Benedicti* tenerent: & quomodo isdem Rex Dagobertus, cognitis eiusdem Episcopi Eligij studiis, præfatum monasterium cum omnibus rebus ad se pertinentibus, tam sui donatione, quàm etiam bonorũ hominum collatione, per auctoritatẽ præcepti sui Abbati, atque monachis in eodem degentibus confirmauit.

His

His igitur omnibus, Abbatis relatione Bernardi, Regiæ potestati ac synodali Concilio cognitis, obtinuit ipsius Abbatis precatio, apud eius Synodique clementiam, vt nostra innouatione, quoniam Nortmannorum crudelitate grassante priora instrumenta incendio fuerant concremata, huius prædictæ firmitatis stabilitas muniretur.

Vulfadus metropolis Biturigensis ecclesiæ Ep. subscripsi.....
Hincmarus metropolis ecclesiæ Remorum Ep. subscripsi.
Æneas Parisiensis Episcopus subscripsi.
Fulgricus Episcopus Augustæ Tricorum subscripsi.
Odo Beluacensis ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Huntfredus Morinensis ecclesiæ Ep. subscripsi.
Rainelmus Vermandensis ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Hincmarus Laudunensis ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ioannes Cameracensis Ep. huic priuilegio subscripsi.

CAPVT XXXIX.

Hincmari Remorum Archiepiscopi, & aliorum Episcoporum Vermeriæ an. 869. congregatorum, diploma de prædiis Abbatiæ S. Vedasti.

HIncmarus Remorum Archiepiscopus omnibus Archiepiscopis & Episcopis, nunc ad Synodum vocatis, atque mecum Vermeriaco palatio constitutis. Gaudendum est nobis, fratres carissimi, pro senioris nostri KAROLI Regis feruentissimo studio, quod gerit circa monasteria releuanda, instauranda atque religiosè ordinanda. Nunc 869.
verò maximè de monasterio S. VEDASTI, eiusdemque loci monachis, quod dicitur Nobiliacus, ordinationem præ manibus habet: quoniam ipsam Abbatiam, nunc nouiter reddente sibi nepote suo Lothario Rege, recepit, quam olim, post bellum Fontanidum, fratri suo Lothario Imperatori, ob gratiam firmioris inter se amicitiæ, præstitit.

Quapropter idem dominus Rex de eadem Abbatia, quasdam res, villas, prædia, mancipia, cum omnibus suis appendiciis, auctoritate sigilli sui confirmauit. Quarum villarum nomina sunt hæc: ad Matriculam ecclesiæ Mainboduillam, Bais, Senous, Herborcisternam, Pome-

Pomerias, Herbinicurtem, manſos X. cum Longobragio, Mainiuium, Morſelle, & Scheldogotheim, Iuuentiacium. Has villas in vſus luminariorum, matriculariorum, & cęteris quæ in eccleſiis in præfato monaſterio poſitis neceſſaria fuerint, deputauit, eo modo vt quidquid etiam ad medicinam opus fuerit, ex præfatis villis ſuppleatur.

Ad neceſſaria verò fratrũ victus & potus, has villas delegauit, medietatem vici qui vocatur Nouauilla iuxta ipſum monaſterium, Filciacum villam, Theuludum, Bigartium, Hernanicurtem & Bernallam; in pago Beluacenſi Mediolanas, Puteas aquas, & Inungiſicurtem: Valles ſuper fluuium Sommam cum camba vna, & duobus molendinis, Stragas, Salriacum, Atramentarias, Maſt, Marcheim, Sirigotem, precariã Emmonis & Tagengarij. Ad Cameram verò fratrum has villas deſtinauit, Atheias, Saltiacum, Liniacũ, Campanias, & in Fontanido manſos III. & manſum I. in Lambras, & alterum in Hadas, & tabernam vnam in vico Monaſterij. Ad portam verò Berneiam villam, & in Anzinio manſum vnum & in Auez manſos V. cum molendino. Ad Hoſpitale verò pauperum in Daginuilla manſos VII. & in Boneia villa & Letſales manſos III. ad domum verò infirmorum omne teloneum ex mercato. Pro remedio namque animæ genitoris ac genetricis ſuæ, ac pro ſua ſalute & ERMENTRVDIS ſuæ coniugis, dedit has villas fratribus, Trontellicurtem, Cilliacum, Lutoſum montem atque Tilgidum. Vnde nos Epiſcopi, qui Synodali euocatione hîc adſumus, ſenioris noſtri Karoli Regis iuſſu, ſtatuimus, vt monaſteriũ ipſum, eiuſque cuſtodia atque omnis ordinatio ad ipſos monachos & ad Abbatẽ pertineant; neque Canonici extra clauſtrum ad habitandum admittantur vlteriùs ſicut hactenus, omnimodis inhibemus, excepto ſeruitores illorum.

Armentiers.

Hincmarus metropolis Remorum Archiep. ſubſcripſi.
Folericus Auguſtæ Tricorum Epiſcopus ſubſcripſi.
Hilmeradus Ambianenſis Ep. Æneas Pariſiacenſis Ep.
Rainelmus Nouiomagenſis Ep. Ioannes Cameracenſis Ep.
Hincmarus Laudunenſis Ep. Erminus Siluanectenſis Ep.
Odo Beluacenſis Ep. Hugo Abbas, Gauſlenus Abbas,
Hilduinus Abbas, Fulco Abbas ſubſcripſi.

Ego Gauzlenus Abbas, iuſſu domini Hincmari Archiepiſcopi, hoc priuilegium ſcripſi & ſubſcripſi.

CAPVT

CAPVT XL.

Diuiſio regni Lotharij, anno 870. inter Carolum Caluum Franciæ, & Ludouicum Germaniæ Reges, fratres, facta in Procaſpide ad Moſam fl. haut procul ab Heriſtallo.

ANno incarnationis Dominicæ D. CCC. LXX. regni Karoli XXXI. Indictione III. VI. Idus Auguſti, inter glorioſos Reges KAROLVM & HLVDOVVICVM fuit hæc diuiſio regni facta, in Procaſpide ſuper fluuium Moſam. 870.

Et hæc eſt portio quam ſibi HLVDOVVICVS accepit: Coloniam, Treueris, Vtrech, Stratsburch, Baſulam, Abbatiam Sueſtre, Berch, Niu monaſterium, Caſtellum, Indam, S. Maximini, Ephternacum, Horreum, S. Gangulſi, Fauerniacum, Polemniacum, Luxouium, Luteram, Balmam, Offonis villam, Megeni monaſterium, S. Deodati, Bodonis monaſterium, Stiuagium, Romerici montem, Morbach, S. Gregorij, Mauri monaſterium, Eboresheim, Homovva, Maſonis monaſterium, Homburch, S. Stephani Straſtburch, Erenſtein, S. Vrſi in Salodoro, Grandi vallem, Altam petram, Iuſtinam, Vallem cluſæ, Caſtellum Carnones, Heribodesheim, Abbatiam de Aquis, Hoenchirche, Auguſtchirche, Comitatum Teſtrebant, Batua, Hattuarias, Maſau ſubterior de iſta parte, item Maſau ſuperior, quod de iſta parte eſt, Liugas quod de iſta parte eſt, diſtrictum Aquenſe, diſtrictum Trectis, in Ribuarias Comitatus V. Megenenſium, Bedagovva, Nitachovva, Sarachovva ſubterior, Bleſitchovva, Selme, Albechovva, Suentiſium, Calmontis, Sarachovva ſuperior, Odornenſe quod Bernardus habuit, Solocenſe, Baſiniacum, Eliſchovve, Waraſch, Scudingum, Emaus, Baſalchovva, in Eliſatio Comitatus II. de Friſia duas partes.

De regno quod Hlotharius habuit, ſuper iſtam diuiſionem, propter pacis & caritatis cuſtodiam, ſuperaddidimus iſtam adiectionem: Ciuitatem Mettis, cum Abbatia S. Petri, & S. Martini, & Comitatu Moſlenſi, cum omnibus villis in eo conſiſtentibus, tam dominicatis, quàm

Ourt. & vassallorum. De Arduenna, sicut flumen Vrta surgit inter Bislanc & Tumbas, ac decurrit in Mosam: & sicut recta via pergit in Bedensi, secundùm quod communes fideles nostri rectiùs inuenerint, excepto quod de Condustro est ad partem Orientis trans Vrtam: & Abbatias Prumiam & Stabolau, cum omnibus villis dominicatis & vassallorum.

Et hæc est portio quam KAROLVS de eodem regno sibi accepit: Lugdunum, Vesontium, Viennam, Tungris, Viridunum, Cameracum, Viuarias, Vcetia, Montem Falconis, S. Michaëlis, Culdini monasterium, S. Mariæ in Bisonciono, S. Martini in eodem loco, S. Eugendi, S. Marcelli, S. Laurentij, Leudensi, Sennonē, Abbatiam Mellam, Melbarium, Laubias, S. Gaugerici, S. Saluij, Crispinno, Fossas, Marilias, Hunulcurt, S. Seruatij, Malinas, Ledi, Sunniacum, Antonium, Condatū, Merrebecchi, Ticlininni, Luitosa, Calmontis, S. Mariæ in Deonant, Echa, Andana, Wassoi, Altum montem, Comitatum Texandrum, in Brachantō Comitatus IV. Cameracensium, Haniourn, Lomensem, in Hasbanio Comitatus IV. Masau superior de ista parte Mosæ, Masau subterior quantum de ista parte est, Liugas quod de ista parte Mosæ est, & pertinet ad Velsatum, Scarponinse, Viriduninse, Dulminse, Arlon, Vaurense, Comitatus II. Mosininse, Castricium, Condrust; de Arduenna sicut flumen Vrta surgit inter Bislanc & Tumbas, ac decurrit ex hac parte in Mosam, & sicut recta via, ex hac parte Occidentis, pergit in Bedensi, secundùm quod Missi nostri rectiùs inuenerint; Tullense, aliud Odornense, quod Termarus habuit, Barrense, Portense, Salmoringum, Lugdunense, Viennense, Viuarias, Vcetiam, de Frisia tertiam partem.

NOTATIONES.

Regnum Lotharij] *Lotrijck*, vulgò Lotharingia, à Lothario primo Lotharingiæ Rege, Lotharij Imp. filio, sic nuncupata. Cuius quidem Lotharij Regis an. 869. Placentiæ sine prole legitima defuncti, regnum, inter se patrui duo, Carolus Caluus Franciæ, & Ludouicus Germaniæ, Reges, an. 870. diuiserunt; excluso Ludouico II. Imperatore, Lotharij fratre, cui regnum hereditario iure debebatur. Carolus

lus porrò à regni proceribus accitus, Virduni Hattonem Episcopum, Metis Aduentium illius vrbis Præsulem, & Franconem Tungrensem, aliisque plurimos in fidem suscepit. Exinde V. Idus Septembris Metis in basilica S. Stephani ab Episcopis plurimis publicè coronatus est. Habuit autem vxores duas, *Hermintrudem* Vodonis Comitis filiam, quam an. 841. duxit, & *Richildim*, Bosonis Prouinciæ Regis sororem. Liberos reliquit, *Ludouicum Balbum* Regem Francorum, *Iudithum* primùm Edelulfo Angliæ Regi, pòst Balduino Ferreo Flandriæ Comiti nuptam, & *Ermentrudem* Abbatissam Hasnoniensem.

NIV monasterium, Castellum, Indã.] Ex adiunctis liquet, hîc non designari Castellum Morinorum, *Kessel* ad Mosam, sed Nouum Castellum suprà pag. 35. nominatum, hoc est, Aquasgrani.

SCARPONNA] *Charpeigne*, vicus ad Mosellam prope Mussipontem.

CASTICIVM.] *Chastrice*, in diœcesi Catalaunensi.

MOSMINSE.] Mosonium, aut Mosomum, opidum Mosæ adsitum, *Mouson*, olim ecclesiæ Remensis, nunc præsidio militari tenetur à Rege Franciæ. S. Remigius in epistola ad Falconẽ Episcopum Tungrensem nuncupat MOSOMAGVM, vt suspicor. A Mosomo diuersum est opidum Mussipontanũ, *Monson*, ad Mosam in Ducatu Barrensi situm, Academia clarum, quod Duci Lotharingiæ paret. Reliqua obscura locorum vocabula Diuisionis iam recitatæ, à nobis explicata cap. 20. in Codice Donationum piarum Lector inueniet.

CAPVT XLI.

Temseca, VVasia villa, ad Scaldim fl. datur monachis S. Petri Blandiniensis, à Carolo Caluo Francorum Rege, an. 870.

CArolus Dei gratia Rex, notum esse volumus omnibus, quia venerabilis vir Balduinus, Abbas monasterij quod vocatur Blandinius, à S. Amando in vico Gandensi constructũ, in honore Apostolorum SS. Petri & Pauli, vbi modò corpus B. *Amelbergæ* virginis quiescere dignoscitur, petiit à nobis, qualiter fratribus in eadem ecclesia Deo

militantibus aliquas res daremus. Quibus dedimus in pago Wasiæ super fluuium Scalde villam quæ vocatur TEMSECA, cum ecclesia benè ornata, in honore S. Mariæ & S. Petri consecrata, vbi S. Amelberga virgo gloriosa migrauit à sæculo ad Christum. Ildeboldus Notarius, ad vicem Gosleni, recognoui. Data Idibus Aprilis, Indictio-
870. ne III. anno tricesimo regnante Carolo gloriosissimo Rege. Actum Compendio palatio regio.

Idem Carolus Caluus benefacit ecclesiæ Niuellensi 877.

Carolus Dei misericordia Imperator Augustus. Ob amorem Dei & deprecationem RICHILDIS Imperatricis coniugis nostræ, concedimus ad vsus fratrum seu sororum, sanctimonialiũ & Canonicorum NIVELLÆ cœnobij, quod conditum est in honore S. Mariæ, in quo etiam S. GERTRVDIS corpore quiescit, res quasdam eiusdem cœnobij, id est, infra ipsum monasterium mansos duos, molendinũ vnum, cambas duas, villam Gaugiaco in Comitatu Brachbantinse, Liniacum in eodem Comitatu, & Wambacem, Tobacem, Iturnam, Rosbacem, Hanuariam, Bolarium, villam Sprendelingam cum vineis in Comitatu VVormacensi, villulam Bisinacum cum vineis in Comitatu Laudunensi, villulam Forest in Taxandro, in Frisia terram & mancipia ad salem, piscariam in Meruada. Extra has villas superaddidimus Liniacum in Brabantinse, villam Broele trans Rhenum cum vineis, villulam Monasteriolum cum integritate sua, & vnam vineam in Comitatu Suessionico in Bersiaco.

Signum Caroli gloriosissimi Imp. Augusti. Domina Richildis Imperatrix ambasciauit. Andeser Notarius, ad vicem Gauzlini, reco-
877. gnouit. Data VII. Idus Iulij, Indictione X. anno XXXVIII. regni Caroli gloriosissimi Imp. Augusti in Francia, & Imperij secundo, & in successione Lotharij Regis anno VIII. Actum Pontigone.

Idem Carolus Caluus an. 877. confirmat prædia Abbatiæ Marchianensis:

Karolus misericordia diuina Imperator Augustus. Nouerit omniũ fidelium industria, quemadmodum sororum & fratrum necessitatibus in cœnobio Marcianas nuncupato, sito in Comitatu Atrebatensi, in pago Ostrebanno, super fluuium Scarp, sub tutela S. Rictrvdis Deo militantium, subuenire cupientes, eorum indigentiis nobis per Bernonem diaconum & Palatinum, Ministerialem nostrum, patefactis, concedimus memorato cœnobio in pago Cameracensi villam de Lis, in pago Atrebatensi villam Bariacum, in pago Ostrebanno villam Gaugiacum, & in eodẽ pago Ostrebanno in Lambras mansum vnum, cum molendino suo, similiter & in prædicto pago Ostrebanno de villa Rullagio anguillas cccc. atque in pago Pabulensi villam Bebrogium.

Pari tenore largimur in pago Medenentinsi villam Rumciniũ cum appendice villa Templouio; & in pago Letico villam Haignas, cum appendice villa Nantgiaco: similiter & in ipso Comitatu Letico de villa Rinenga omnem decimam. De villa Viriaiaco iubemus tres partes fieri de vino, vnam partem ad opus senioris, alteram ad vsus sororum ac fratrum in Marcianis consistentium, tertiam ad opus sororum ac fratrum in Hamatico degentium. Insuper concedimus ad opus ecclesiæ infra ipsum monasterium mansum vnum, & in villa Ampleias mansos duos.

Adaletorius Notarius, ad vicem Gauzlini, recognouit. Datum v. Idus Iulij, Indictione x. anno xxxviii. regni Karoli Regis in 877. Francia, & Imperij eius secundo. Actum Pontigone, palatio imperiali.

NOTATIONES.

Marchianense, Hasnoniense, Dononiense, & alia nonnulla Belgij
Marchiennes, vetustiora cœnobia, olim sexus vtriusque fuerunt. MARCHIANENSE
cœnobium S. Rictrudis, Adalbaldi Duacensium Principis vidua, hortatu S. Amandi Tungrensis Episcopi, construxit. Sed post annos trecentos triginta sex aut circiter, monialibus amotis, Leduinus Abbas Vedastinus monachos Benedictinos substituit; Gerardo Cameracensi
Hamay. Episcopo, & Balduino Flandriæ Comite, satagentibus. HAMATICUM S. Gertrudis, Adalbaldi iam dicti mater, aliis auia, fundauit; estque hodie cella seu Prioratus à Marchianensi Abbatia dependens.

- *Rigomarus dux. S. Gertrudem, quæ fundauit Hamaticũ, & ob. 655.*
  - *Arkenbaldus fundauit Latiniacum, Peronam & Montem S. Quintini.*
  - *Adalbaldus Princeps Duacensium duxit S. Rictrudem, pòst Abbatissam & fundatricem Marchianensem.*
    - *S. Maurontus patronus Duacensium.*
    - *Clotsendis.*
    - *S. Eusebia.*
    - *Adalsendis.*
  - *Sigifridus duxit S. Bertam, pòst Abbatissam & fundatricem Blanciaci in Artesia.*
    - *Gertrudis.*
    - *Deotila.*
    - *Gesa.*
    - *Gesta.*
    - *Emma vxor VVaraclini Angli.*

Arken-

Arkenbaldus, aliàs Erkenaldus, Maior domus regiæ, hortante S. Furseo Abbate Hiberno, Peronæ in Picardia ecclesiam Canonicorum, & duo monasteria Benedictinorum, videlicet Latiniacum ad Matronam fluuium, *Lagny sur Marne*, sexto lapide à Parisiis, & Montem S. Quintini prope Peronam ædificauit.

CAPVT XLII.

Carolus Caluus Imp. prædia Abbatiæ Hasnoniensis anno 877. confirmat, petente filia sua Ermentrude Abbatissa Hasnoniensi.

CArolus misericordia Imperator Augustus. Fratrum & sororum necessitatibus in cœnobio HASNON nuncupato, sito in Comitatu Atrebatensi, in pago Ostrebanto, super fluuium Scarp, sub tutela S. Petri Deo militantium, subuenire cupientes, eorum indigentiis per ERMENTRVDEM filiam nostram Abbatissam patefactis, decernimus nostræ Altitudinis præcepto eis confirmari, quatenus ea perpetualiter possideant quæ inferiùs descripta habentur. Concedimus igitur memorato cœnobio in prædicto pago villam Azinium, super fluuium Scaldim. Pari tenore largimur in præfato pago Ostrebanto villam Wauercium, nec non in ipso pago in Scaldinio dedimus eis octo mansos. De cetero in Comitatu Tardanensi villam Auciacum, sitam super fluuium Wellula. *VVauercin.* *Velle.*

Odacrus Notarius, ad vicem Goselini, recognouit & subscripsit. Datum V. Idus Iulij, Indictione X. anno tricesimo octauo regni domini Caroli Regis in Francia, & Imperij eius secundo. Actum Carisiaco palatio imperiali. 877. *Cresiy sur Oise.*

Idem

Idem Carolus Caluus Dononiense monasterium, à S. Ragenfrede in Hannonia ad Scaldim fluuium, secundo lapide à Valentinianis constructum, an. 877. instaurat & dotat, hortatu Gislæ sororis suæ.

Carolus misericordia Dei Imperator augustus. Per sororis nostræ GISLÆ crebram admonitionem, ac nepotis nostri supplicem postulationem; Abbatiam sanctissimæ Dei genitricis Mariæ, nec non venerandæ virginis S. RAGENFREDIS, quam ex suis propriis prædiis ac vernaculis ipsa viuens construxit, sitam super Scaldis fluuij ripam, in
Denain. prædio quod nuncupatur DONONIVM, ad pristinum certamus restituere statum. Decreuimus igitur has res reddere & confirmare, ad vtilitatem fratrum sororumque inibi Deo militantium, vt perpetualiter possideant quæ inferiùs scripta habentur. Reddimus itaque fratribus & sororibus memorati cœnobij ipsum Dononium cum omni integritate, & in pago Hainoginense villam quæ dicitur Halcim, cum omni similiter integritate, & omnibus familiis inibi degentibus: in eodem quoque pago villam quæ dicitur Teonis cum omni integritate, in villa verò quæ dicitur Salcem eiusdem pagi mansos XIV. cum silua quæ vocatur Ambligia: in præfato quoque pago, in villa Galdeciatas mansos VII. Actum est hoc anno ab Incarnatione Domini no-
877. stri Iesu Christi D.CCC.LXXVII. Idibus Augusti, Indictione X. anno XXXVIII. regni Karoli Regis in Francia, Imperij eius II.

Signum Karoli gloriosissimi Imperatoris.
S. Noberti. S. Gerlonis. S. Willelmi.
S. Rodulphi eius nepotis. S. Bernardi.
N. Notarius scripsi, Pandiaco palatio regali, amen.

NOTATIONES.

Carolus Caluus Francorum Rex an. 875. nuntio de Ludouici II. Imperatoris (qui fratris sui Lotharij itidem Imperatoris filius fuit) obitu accepto, Septembri mense Alpes transgressus, Italiæ regnum occupauit; Ludouico interim fratre Germaniæ Rege ac proceribus, qui

qui à Carolo defecerant, ipsius regnum depopulantibus. At Carolus Romam, Ioanne VIII. Papa inuitante, profectus, die Natalis Domini, vnctus & coronatus atque Imperator Aug. est appellatus. Exinde Nonis Iannuariis anni sequentis Româ digressus, Papiæ in Insubria 876.
conuentum habuit, & BOSONE (cuius sororem Richildim duxerat, quemque Regem Prouinciæ demum creauit) Duce Italiæ constituto, ibique relicto, in Galliam rediit; Ludouico iam antè in Germaniam reuerso. Paschæ solemnibus in S. Dionysij monasterio prope Parisios peractis, ex Legatorum Apostolorum consilio, Synodum Pontigone celebrandam in proximum Iulium indixit: vt pluribus Aimoinus lib. 5. cap. 32. narrat.

- *Carolus Caluus d. Ermentrudim 2. Richildim, ob. 877.*
  - *Carlomannus diaconus.*
  - *Carolus Rex Guiennæ ob. 867.*
  - *Lotharius Ab. ob. 867.*
  - *Lud. Balbus Rex Fr. dux. Ansgardē 2. Adelaidem ob. 879.*
    - *Ex 1. Ludouicus 884. ob. s. l.*
    - *Carolomannus Rex Burg. ob. s. lib.*
    - *Ex 2. Carolus Simplex d. Frederunam, 2. Otgiuam, ob 929.*
      - *Ex 1. Gisla vx. Rollonis Ducis Nor.*
      - *Ex 2. Lud. IV. Transmarinus Rex Fr. d. Gerbergam Othonis I. Imp. sororem, ob. 954.*
        - *Lotharius Rex Fr. ob. 986.*
      - *Hugo nothus.*
    - *Hugo nothus.*
  - *Iudith vx. Bald. Ferrei Co. Fland.*
  - *Ermengardis Abb. Hasnon. 877.*
  - *Rothildis.*

Inter eruditos grauis est quæstio, an Balbus patri suo, vt in regno Francico, sic in Romano seu Germanico Imperio quoque successerit. Qua de re R. P. Iac. Sirmondum, cùm sacræ tum profanæ antiquitatis peritissimum, libet audire differentem:

877. Ludouicum Balbum anno 877. Regem Francorũ coronarat Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, vt videre eſt in Actis illius coronationis poſt Capitula Caroli Calui editis. Anno 878. iterum à Ioanne VIII. Papa in Gallia agente, coronam expetiit, exemplo Pippini abaui ſui, quem à Bonifacio primùm Archiepiſcopo Moguntino, deinde iterum à Stephano Papa Regem coronatũ meminerat. Sunt autem, qui Ludouicum ab Ioanne coronam hoc loco non regni, ſed Imperij, ſuſcepiſſe putent. Indè enim Ludouicum Balbum inter Imperatores plerique numerant, tùm exteri, tum Francici etiam ſcriptores. Quod mirũ certè, imò falſum videtur, cùm Ioannes ipſe Papa in epiſtola 47. & in aliis, quas ad Ludouicum poſteà ſcripſit, ipſum Regem, non Imperatorem vocet; in epiſtola 71. ad Ludouicum & Carlomannum, Ludouici Balbi filios, Caroli Calui nepotes, Carolo eorum auo Imperatoris nomen tribuat, Ludouico patri nomen Regis; Imperatorẽ haud dubiè appellaturus, ſi Imperator fuiſſet. Eodemque modo Hincmarus in epiſtolis, quarum meminit Flodoardus lib. 3. cap. 19. fratres iſtos Reges Ludouici Regis, non Imperatoris, filios nominet. Quid quòd Ludouici ipſius Balbi, vt alia omittam, diploma exſtat pro eccleſia Niuernenſi, IV. Idus Septembris, hoc eſt, triduo poſt coronationem iſtam Trecis datum, in quo non alium ſe quàm Regem vocat his verbis, *Ludouicus miſericordia Dei Rex?* Rex ergò fuit, non Imperator. Imperatoris verò titulum, antiquis ignotum, alij poſteà temere adfixerunt. Sic ferè Sirmondus in Notis ad tomum 3. Conciliorum Galliæ.

CAPVT XLIII.

Carolus Craſſus Imp. Laureshamenſe monaſterium an. 884. dotat.

KAROLVS diuina fauente clementia Imperator auguſtus. Ob
pag. 39. amorem Dei, & remiſſionem peccatorum noſtrorum, atque pro remedio animarum piæ recordationis genitoris noſtri Hludouuici, nec non & cariſſimi fratris noſtri Hludouuici, glorioſiſſimorum Regum, ad monaſterium quod vocatur LAVRESHAM, vbi S. Nazarius
pag. 32. corpore requieſcit, & præfati Reges humati habentur, vbi Gerhardus

Abba & rector esse videtur, quasdam res iuris nostri in proprietatem concessimus, in Comitatu Wormatiensi, ad villam quæ dicitur *Alesheim* curtem indominicatam, cum mansis, ædificiis, vtriusque sexus mancipiis, terris, pratis, vineis, siluis: eo scilicet rationis tenore, vt perpetuò monachis ibidem Deo famulantibus in vsibus deputentur, atque indeficiens luminaria exinde in ecclesia, vbi præfati viri requiescunt, habeatur, & nulli præfatæ res in beneficium tradantur, sed ita auxiliante Deo permaneant, ad vsus fratrum & luminariam inextinctam, sicut prælibando statuimus. *Alsheim.*

Segoinus Notarius, ad vicem Luitwardi Archicancellarij, recognoui & subscripsi. Data III. Idus Iunij, anno ab incarnatione Domini D.CCC.LXXXIV. Indictione II. anno verò regni domini Karoli Augusti VIII. Imperij autem IV. Actum Wormatiæ. 884.

NOTATIO.

HLVDOVVICI.] Ex hoc diplomate, vt & ex Rheginone, aliisque vetustis scriptoribus constat, *Ludouicum* Germanicum, Lud. Pij filium, & Germanici filium *Ludouicum*, in Laurishamensi monasterio sepultos fuisse: quorum Germaniæ Regum monumenta, licet anepigrapha ibidem in hanc diem exstant.

Ibidem est etiam tumulatus *Hugo* Dux, Ludouici illius III. filius naturalis, à Normannis in prælio an. 879. cæsus, Rheginone teste. Eidem monasterio *Tassilonem* Bauariæ Ducem, iteratò rebellantem, cum filio Theodone, Carolus Magnus inclusit: vbi illius monumentum hodieque visitur cum hac inscriptione: *pag. 59.*

Tassilo Dux primùm, pòst Rex, monachus sed ad imum,
Conditur hac fouea, quem pie Christe bea.
Idibus in ternis decesserat iste Decembris.

CAPVT XLIV.

Arnulfus Rex Lotharingiæ, & posteà Imperator, an. 888. *Abbatiam Laubiensem donat Franconi Episcopo Leodicensi, eiusq; successoribus.*

pag. 39. ARNVLPHVS, diuinâ fauente clementiâ, Rex. FRANCO Tungrensis atque Leodiensis ecclesiæ Præsul, per quorumdam procerum nostrorum, *Engiscaldi* videlicet & *Irringi*, interuentum, nostræ Celsitudinis clementiam precatus est, postulans vt quandã Abbatiam LAVBIAS nominatam, quam ipse iam multo tempore à prædecessoribus nostris in beneficium habere visus est (vbi S. Vrsmarus corporaliter quiescit, vbi etiam in S. Petri honore dicata constat ecclesia) tam ad præfatam Tungrensem B. Virginis Mariæ, quamque ad Leodiensem S. Lambetti martyris ecclesiam perpetuò consistendam traderemus.

Statimque nos congruam illius petitionem adimplere studentes, dedimus ipsam Abbatiam, cum omni integritate sua, ad suprà nominata sanctissima loca, cum ecclesiis, cellulis, vicis ac villis, familiis ac mancipiis, curtibus, possessionibus, cum omni integritate, velut *Harbertus* eiusdem ecclesiæ Abbas, tempore prædecessorum nostrorum, noscitur tenuisse. Et pro his omnibus iussimus hoc muniminis nostri præceptũ conscribi, præcipientes vt hæc donationis nostræ constitutio perpetualiter inuiolabilis perseueret: atque in x. Kalendas Octobris die, quo KAROLOMANNVS Rex & genitor noster, præsentem finiuit vitam, sui commemoratio tam in eleemosynis, quàm in orationibus, similiterque nostri, eo die quo ad dignitatem regiam promoti sumus, annuatim tam in Laubacensi, quàm in Leodiensi ecclesia habeatur, obitusque vitæ nostræ in æuo memorum celebretur.

Signum ARNVLPHI serenissimi Regis.

Asdelgus Cancellarius, ad vicẽ Theotmari Capellani, recognoui. Data XVII. Kalendas Decembris, anno incarnationis Dominicæ
888. octingentesimo octogesimo octauo, Indictione VII. anno secundo regni domini Arnulphi Regis. Actum Francenuort, curte regia.

Idem

Idem Arnulfus Traiectensem S. Seruatij Abbatiam tradit Rathbodo A. Treuerensi, an. 889.

Arnulphus diuina ordinante clementia Rex. Rathbodus Treuerensis ecclesiæ Archiepiscopus adiit culmen Serenitatis nostræ, supplicans vt Abbatiam S. *Seruatij*, quæ vocatur Traiecta, in Comitatu Maseland nuncupato consistentem, ad ecclesiam S. Petri, quæ constructa constat in ciuitate Treuerensi, traderemus. Statimque nos dedimus eamdem Abbatiam, cum vniuersa integritate sua, ad præfatæ Sedis ecclesiam, in Ludouici Regis aui nostri, nec non Carolomanni genitoris nostri, patruorumque nostrorum Ludouici & Caroli, Regum, animæque nostræ perpetuam commemoratione, cum curtibus, mancipiis vtriusque sexus, decimis, agris, siluis.

Aspertus Cancellarius, ad vicem Theomari Archicapellani, recognoui. Data Kalendis Iulij, anno Dominicæ incarnationis D. CCC. LXXXIX. Indictione VII. anno secundo regni domini Arnulphi Regis. Actum Franckenfort palatio regali. 889.

Idem Arnulphus Gerolfo Frisorum (vt Rhegino lib. 2. testatur) Comiti, Theoderici I. *Hollandiæ Comitis patri, varia prædia confert, an.* 889.

Arnulphus Rex, diuina fauente clementia, notum esse volumus omnibus fidelibus, qualiter quidam fidelis & venerabilis Comes noster, nomine GEROLFVS, mansuetudinem nostram deprecatus est, vt ei quasdam res iuris nostri in proprium concederemus. Cuius petitioni libenter annuentes, dedimus ei inter Rhenũ & Suithardes-Hage, in Comitatu ipsius, in locis Northa & Ospretashem, & in loco qui dicitur Bodokenlo hobam vnam, in Alburch quoque hobas duas, & in Hornum hobam vnam, & in loco Huui vocato mansam vnam, & in loco Theole mansam vnam, & in Aske mansam vnam, cum vniuersis appendiciis.

Signum domini Arnulphi inuictissimi Regis.

Aspertus Cancellarius, ad vice Ormari Archicapellani, recognoui

& scripsi. Data pridie Nonas Augusti, anno ab incarnatione Domini
889. D.CCC.LXXXIX. Indictione VII. anno secundo regni Arnulphi prudentissimi Regis. Actum Franconofurth.

CAPVT XLV.

Carolus Simplex Francorum Rex an. 894. *benefacit ecclesiæ Leodicensi, petente Francone Episcopo.*

pag.39. CArolus misericordia Dei Rex. Nostræ genua Serenitatis adiens domnus FRANCO Episcopus, reclamauit se de quibusdam rebus, de fisco scilicet *Arceias*, in pago Portunensi sito, quas etiam ab Eua, Chunradi quondam muliere, per precariam acceperat, quòd vi atque violentia sibi ac ecclesiæ suæ fuissent ablatæ. Quod ergò vt verum comperimus, ob Dei amorem & S. Lamberti, perque deprecationem genitricis nostræ ADELEIDIS, ac domni Fulconis Remorum Archiepiscopi, præceptum nostræ auctoritatis hoc fieri, & ei dari iussimus.

Signum Caroli gloriosissimi Regis.

Raubertus Notarius, ad vicem Auskerici Cancellarij, recognouit. Datum anno incarnationis Dominicæ octingentesimo nonage-
894. simo quarto, anno quoque, regnante Carolo, secundo, Indictione duodecima, VI. Kalendas Octobris. Actum Attiniaco.

Ludouicus Germaniæ seu Franciæ Orientalis ac Lotharingiæ Rex, benefacit ecclesiæ Vltraiectensi; petente Hungero Episcopo.

pag.39. Ludouicus diuina fauente clementia Rex. Nouerit industria omnium fidelium nostrorum, quòd HVNGERVS veteris Traiecti ecclesiæ Episcopus, quæ est constructa in honore S. Martini, obtulit obtutibus nostris auctoritatem immunitatis genitoris nostri bonæ memoriæ Ludouici piissimi Augusti.....

Signum domini Ludouici piissimi Regis.

Ad vicem Ratlarei, Hubertus recognoui.

Datum

Datum xv. Kal. Iunij, anno xxix. domini & sereniſſimi Regis Lodouici in Orientali Francia regnantis, Indictione ſecunda. Actum Franconefurd palatio regio.

CAPVT XLVI.

Zuendeboldus Rex Lotharingiæ poſſeſsiones monaſterÿ Epternacenſis VVillibrordiani confirmat, an. 895.

ZVENTEBVLDVS gratia diuina annuente Rex. Nouerint omnes noſtri fideles, qualiter dilectus Archiepiſcopus & ſummus Cancellarius noſter RATPOTVS, noſtram deprecatus eſt Celſitudinem, quatenus fratribus B. WILLIBRORDO ſeruientibus, quod ab anteceſſoribus noſtris habuerunt, concedamus. Nos verò eius petitioni conſentientes, antedictis fratribus de monaſterio B. Willibrordi, quod dicitur *Eſternaca*, tales res, quales adhuc habent, ad illorum victum donamus: quorum locorum nomina hæc ſunt: Steinheim, Caroſcara, Oppilendorff, Bullendorff, Arenſa, Maquila, Gladebach, Vſfichina, & ad Crouiam eccleſia, cum vineis quæ ſunt ſitæ in pago Piatahgewe, in Comitatu Stephani Comitis. Et hæc omnia cum appenditiis omnibus, id eſt, eccleſiis, vineis, & mancipiis vtriuſque ſexus, agris cultis & incultis. *pag.* 39.

Signum domni Regis glorioſiſſimi ZVENTEBOLDI.

Viadeger Notarius, ad vicem Ratpoti Archicancellarij, recognouit. Data v. Kalendas Nouembris, anno D. CCCXCV. Indictione XIV. regnante Zuenteboldo Rege, anno primo. Actum in vrbe Treuiri. 895.

Idem monachis S. Dionyſij in Francia, prope Pariſios, an. 896. *reſtituit Salonam Abbatiolam, petente Raginero I. Hannoniæ Comite.*

Zuentebulchus diuina clementia Rex. Congregatio beati martyris Dionyſij, ſociorumque eius, ad noſtram ſublimitatis clementiam miſit quemdam ſuorũ fratrum reclamare, propter res quas anteceſſores

noſtri

nostri dederunt. Quorum reclamationem nos obaudientes, ob interuentum fidelium nostrorũ Odoacri & Raginharij, reddidimus eis quandam Abbatiolam, sitam in Saliensi pago, Salonam nomine, ad supradictos vsus, cum omnibus eius appendiciis. Waldgerus Notarius, ad vicem Ratpoti Archiepiscopi summique Cancellarij, recognouit. Data XI. Kalendas Februarij, anno incarnationis Domini
896. octingentesimo nonagesimo sexto. Indictione decima quarta, anno verò regni domini Zuentebulchi primo. Actum in Suuetchusa.

Idem monasterio Niuellensi benefacit an. 897.

Zuencheboldus superna annuente clementia Rex. Omnium nostrorum fidelium industria nouerit, quia nos dilectissimæ neptis nostræ interuentu G[illegible]LÆ, quasdã res Niuialensis Abbatiæ sibi concessæ, vnanimitati fratrum seu sororum inibi commoranti, & S. Gertrudis virginis (cuius veneranda membra in ipso memorato Niuialensi monasterio condita sunt) laudibus excubanti in proprios vsus delegauimus. Ipsæ autem res hæ sunt infrà scriptæ: ipsius monasterij mansi duo,
Goyck. molendinum vnum, cambæ duæ, villa Gaugiaca in Comitatu Brach-
Lenneck. batinse, villa quoque Liniaca in eodem Comitatu, & Wambach &
VVambeke Tobacio, & Turna, & Rosebache, & Hanuaria & Bellaria, villa etiã
Bauler. Sprendelinga, cum vniuersis vineis ad illam accedentibus in pago Wormacensi, & capella in prædicta villa Thobace, villula Visinaca in Comitatu Laudunensi, villula Forest in pago Taxandriæ, in Frisia terra ad sal acquirendum, piscatio in Meremuda, in villa prædicta Li-
Rhyn- niaca capella, villa Broele circa Rhenum cum vineis. Insuper conces-
broul. simus, ad Hospitale prouidendum, in ipso monasterio mansos tres,
Monstruel. villulam *Monasterioul* cum integritate sua, & vineam vnam in villa Berciaca in Comitatu Suessioniaco. Egilbertus Cancellarius, ad vicem Hermanni Archicapellani, recognouit. Data VII. Kalendas Augusti,
897. anno octingentesimo nonagesimo septimo, Indictione XV. anno verò tertio Zuenchebolchi Regis. Actum in ipso Niuialensi monasterio.

Idem

Idem Ratbodo A. Treuerensi Abbatiam vel Præpositnram Traiectensem S. Seruatij restituit, an. 898.

ZVendeboldus diuina largiente clementia Rex. Nouerit omnium fidelium præsentia, qualiter genitor noster Arnulphus Treuerensi sedi quamdã Abbatiam contradidit, vbi Rathbodus Archiepiscopus esse videtur. Quam, postquam ad nos regni sublimitas peruenit, ob fallentium ora, qui præfatum Episcopũ hoc velle narrauerant, iniustè REGENARIO in precariam concessimus. Quo ita gesto, placitum generale nostrum Aquisgrani fieri statuimus. Illuc memoratus A. Rathbodus veniens, ad nostram reclamauit dominationẽ, quòd iam dicta Abbatia de præfata sede, illo nesciente, iniustè fuisset adempta. Quod nos circumcogitantes, ipsam Abbatiã antedictæ sedi Treuerensi reddimus, quæ est in pago Masland, vocabulo Traiecto, quæ in beati confessoris honore consecrata est Seruatij.

Walkerus Notarius, ad vicem Rutgeri Archiepiscopi Archique-Capellani, recognoui. Data III. Idus Maij, ipsa die festiuitatis S. Seruatij, anno octingentesimo nonagesimo octauo, Indictione I. anno verò Regis piissimi quarto. Actum Aquisgrani palatio, inuestitum verò in ipso Traiecto. 898.

Idem dat cathedrali Canonicorum S. Lamberti collegio Leodicensi villam Teux, an. 898.

Zuenteboldus diuina fauente clementia Rex. Omnium fidelium nouerit sagacitas, quia nos, pro salute nostræ animæ, piique genitoris nostri Arnulphi Imp. largimur ecclesiæ, in honore B. Marię & martyris Christi Lamberti in Leodico constitutæ, cui præsidet FRANCO Episcopus, villam nostri dominicatus, sitam in pago Leuga super fluuium Poledam, vocabulo *Teux*, cum omnibus ad eam pertinentibus.

Walgerius Notarius, ad vicem Raetbodi Archicancellarij, recognouit. Actum VIII. Idus Octobris, anno incarn. Dominicæ octingentesimo nonagesimo octauo, regni verò Zuenteboldi Regis quarto. Actum villa Aquæ-dictus. 898.

L CAPVT

CAPVT XLVII.

Ludouicus Germaniæ & Lotharingiæ Rex, Arnulfi Imp. filius, Laubium, Fossas & alia loca Stephano Leodicensi Episcopo confirmat, an. 908.

HLodouicus diuina ordinante gratia Rex. Herimannus Agrippinensis ecclesiæ Archipræsul, simulque Repehardus & Reginharius Comites, ad nostræ sublimitatis accedentes excellentiam, vice Stephani venerabilis Episcopi, sunt deprecati, vt cuncta quæ ecclesiæ fuerunt tradita à nostris prædecessoribus, pari voto eidem habenda concederemus.

Idcirco hoc nostræ confirmationis præceptum fieri iussimus, per quod Laubacensem Abbatiam à patre nostro Arnulpho datam, in pago ac in Comitatu Hainuensi sitam, cuius ad præsens Comes videtur adesse Sigehardus, ac fiscum nomine Tectis, à Rege Suendipolcho fratre nostro concessum, in pago ac Comitatu Liuuensi positum, cuius etiam inpræsentiarum idem Comes dignoscitur existere Sigehardus; atque Abbatiam nomine Fossas, per præstariâ à Gisla Abbatissa, nostra consanguinea, nostræ voluntatis consensu, acquisitam, in pago ac Comitatu Lummensi constitutam, cuius nunc adest Comes Berengarius; insuper teloneum ac monetam de Traiecto, nostra donatione, cum consensu Albuini, eo tempore illius Comitis, concessam; pariter quoque Abbatiam Heriboresheim dictam, quę à Gerhardo quondam Comite habita, posteà pro culpa infidelitatis contra nostram Serenitatem exhibita, nostro cessit donatui, quam prælibato Stephano, ipsius affini, dare volentes, tamen suæ iam dictæ ecclesiæ, ipsius precatu, dedimus: hæc nominata cum omni integritate, sæpiùs dictæ ecclesiæ Pastori Stephano, & qui Dei nutu venturi sunt, æternaliter possidenda concedimus.

Signum domini Hlodouici serenissimi Regis.

Ernuldus Cancellarius, ad vicem Ratpoti Archicancellarij, recognouit. Datum v. Kalendas Februarij, anno incarnationis Domi-
908. nicæ nongentesimo octauo, Indictione vndecima, anno regni Hludouici octauo. Actum Aquisgrani palatio.

Idem

Idem Ludouicus Rex an. 910. dat Mortarium villam Canonicis in Capramonte (opido olim diœcesis Leodicensis) degentibus.

Ludouicus diuina ordinante gratia Rex. Hatto Archiepiscopus, & Gerberus Comes Celsitudinem nostram adierunt, intimando qualiter frater noster Suentipulchus cuidam viro Roingo quandam proprietatem dederit, quam ipse Roingus postmodum ad substantiã Canonicorũ, in Capræmonte degentiũ, delegauerit. Cumque prænominatus Comes hoc taliter actũ perscrutauerit, humillimè expetiit cum Hattone præfato Pontifice, vt easdem res prænominatis Canonicis per nostræ auctoritatis præceptum confirmaremus. Ipsorum itaque petitioni acquiescentes, præscriptas res in Comitatu Leuchia sitas, Mortariumque locum vocatum, cum omnibus suis appendiciis, vt hactenus iam dictus Roingus eas habere visus fuit, ita deinceps, ad substantiam sæpedictorum Canonicorum concedimus ac confirmamus.

Theodulphus Notarius, ad vicem Rathpodi Archiepiscopi & Cancellarij summi, recognoui. Data v. Idus Nouembris, anno Dominicæ incarnationis D. CCCC. X. Indictione XIII. anno Ludouici X. Actum in Geleneheim. 910.

Ludouicus Rex Germaniæ, Hemma coniuge sua petente, donat VVasdam, nunc VVasiam, Theoderico Comiti.

Lothovvicus Dei gratia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, quòd dilecta coniux nostra HEMMA Regina, adiens nostræ Celsitudinis præsentiam, deprecata est, vt cuidam nostro fideli, THEODRICO Comiti forestum VVasda, in eodem Comitatu, cum pratis, aquis, terrisque aratoriis, cumque rebus pertinentibus ad prædictum forestum nostro daremus præcepto. Cuius petitionibus fauentes, prædicto Comiti prædictum damus atque largimur forestum, vt habeat, teneat, possideat, cùm suis ad se pertinentiis, tã ipse quàm sui heredes,

 seu

seu cui ipse suique heredes vendere vel mancipare voluerint, sine omni contradictione.

Signum domini Lothovvici gloriosissimi Regis.

Gezo Cancellarius, ad vicem domini Vthelrici Archiepiscopi summique Cancellarij, recognouit & subscripsit. Datum anno Domini.... VIII. Idus Aprilis, regnante domino Lothovvico anno.... Indictione....

NOTATIO.

Duo fuerunt Ludouici Reges Germaniæ, & vtrique vxor fuit nomine Hemma siue Emma. Prior an. 876. posterior an. 912. obijt. Vtrius istud sit diploma, nondum certò mihi constat; eò quod annorum epocha sit vitiata.

THEODRICO COMITI.] Designatur aut Theodericus I. Hollandiæ Comes, si à Ludouico priore dicamus scriptum istud diploma; aut Theodericus dicti Theoderici I. Comitis auus, Gerolfi pater, si à Ludouico posteriore scriptum quis velit.

CAPVT XLVIII.

Excerptum ex Guillielmi Comitis Aruernorũ & Ducis Aquitaniæ Testamento; quo prima Cluniacensis monasterij fundatio instituta est, Christi 910. anno, Caroli Simplicis Francorum Regis anno XIII. *post obitum Odonis Regis.*

EGO VVILLELMVS, dono Dei Comes & Dux, res iuris mei SS. Apostolis Petro & Paulo de propria tradò dominatione: CLVNIACVM scilicet villam, quæ sita est super fluuium, qui Graona vocatur, cum cortile & manso indominicato, & capella quæ est in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & S. Petri Apostolorum principis, cum omnibus rebus ad ipsam villam pertinentibus: villis siquidem, capellis, mancipijs vtriusque sexus; vineis, campis, pratis, siluis, aquis aquarumùe decursibus, farinariis, exitibus & regressibus, cultum & incultum,

cultum, cum omni integritate. Quæ etiam res sunt sitæ in Comitatu Matisconense, vel circa, suis vnaquæque terminis conclusæ. Dono autem hæc omnia iam dictis Apostolis ego Willelmus, & vxor mea INGELBERGA, primùm pro amore Dei, deinde pro anima senioris mei ODONIS Regis, progenitoris ac genitricis meę, pro me & vxore mea, salute scilicet animarum nostrarum & corporum: pro *Auana* nihilominus, quæ mihi easdem res testamentario iure concessit, pro animabus quoque fratrum ac sororum nostrarum, nepotumque, atque omnium vtriusque sexus propinquorum.

Eo siquidem dono tenore, vt in Cluniaco in honore SS. Apostolorum Petri & Pauli monasterium regulare construatur, ibique monachi iuxta regulam B. Benedicti viuentes congregentur, qui ipsas res perenni tempore possideant. Sint ipsi monachi sub potestate & dominatione BERNONIS Abbatis: post discessum verò eius habeant eidem monachi licentiã, quemcumque sui ordinis secundùm regulam S. Benedicti eligere maluerint Abbatem atque rectorem.

Ego Willelmus hanc auctoritatem fieri & firmari rogaui, ac manu propria roboraui.

S. Ingelbergæ vxoris eius.

S. Madelberti peccatoris Bituricensis Archiepiscopi.

S. Adalardi peccatoris Ep. S. Attonis peccatoris Episcopi.

S. Willelmi nepotis eius. S. Armanni & aliorum.

Anno XIII. regnante Carolo Rege, Indictione XIII. ego Oddo Leuita, ad vicem Cancellarij, scripsi & subscripsi. 901.

CAPVT XLIX.

Carolus Simplex, Francorum Rex Egmondam cum appendicibus donat Theoderico I. *Hollandiæ Comiti, an.913.*

CArolus diuina propitiante clementia Rex Francorum. Adiens præsentiam solij nostri Hagano venerabilis Comes, expetiit à nostra mansuetudine dari cuidam fideli nostro nomine THEODERICO quasdam res, ecclesiam videlicet *Hecmunde*, cum omnibus ad eam iure pertinentibus, à loco qui dicitur Zvvtherdes-Hage vs-

que ad Fortrapa, & Kinnem. Cuius petitionem benignè suscipientes, concedimus præfato fideli nostro hæc omnia ex integro, cum mancipiis quæsitis & acquirendis, pratis, siluis, pascuis aquis, siue aquarum decursibus.

Signum Caroli gloriosissimi Regis.

Hagano Notarius, ad vicem Rotgeri Archiepiscopi summique
913. Cancellarij, recognouit. Datum anno Domini D. CCCC. XIII. XVII. Kalendas Iulias. Actum Pladella villa feliciter, amen.

Idem Canonicis ecclesiæ S. Lamberti Leodicensis dat forestem seu siluam; Stephano Leodicensi Episcopo, & Raginero I. *Hannoniæ Comite, petentibus, An.* 915.

Carolus, diuina propitiante clementia, Rex Francorum. Dudo Virdunensium Episcopus, RAGINERVS Marchio strenuus, pariter etiam Robertus nostræ Serenitatis executor fidelissimus, nostram adierunt Excellentiam, poscentes vt interuentu Stephani Tungrorum Episcopi, nostræ consanguinitati affinis dilectissimi, partibus sanctę Dei genitricis Mariæ, almique martyris Lamberti traderemus forestem, quæ olim pertinuerat ad Tectis villam, quam dato fisco Zuendipolchus retinuerat ad manum regiam, quamque constat in pago Luuiensi, atque in Comitatu Sichardi sitam. Horum itaque petitioni assensum præbentes, egimus iuxta quod fuerant obnixè poscentes.

Gousuinus Notarius, ad vicem Heriuei Archiepiscopi summique Cancellarij, recognouit. Datum VIII. Kalendas Septembris, Indictione III. anno vicesimo tertio, regnante Carolo Rege gloriosissimo,
915. redintegrante decimo octauo. Actum monasterio S. Arnulphi.

Idem Rutgero Archiepiscopo Treuerensi restituit Traiectensem S. Seruatij Abbatiam vel Præposituram, an. 919.

Carolus diuina propitiante clementia Rex Francorum. Vir venerabilis Rutgerus, Treuerensis Archiepiscopus, plangendo adiit Celsitudinem nostram, dicens quòd Abbatia S. Seruatij (quæ est constructa in Traiecto, in Comitatu *Maseland*, quam dedit Treuerensi ecclesiæ

ecclesiæ Arnulphus Rex) violentiâ Ragineri Comitis, & filij eius Gisilberti, à prædicta Treuerensi ecclesia iam olim esset iniustè ablata. Ergò iudicio Scabinorum palatij nostri, & attestatione fidelium nostrorum, ipsam Abbatiam S. Petro, in cuius honorem est constructa Treuerensis ecclesia, & prænominato Præsuli reddimus. Hæc sunt nomina eorum qui præfatum contulerunt iudicium, videlicet

Episcoporum: Wifridus, Dado, Raubertus, Abbo, Stephanus.

Sed Comitum: Matfridus, Sigardus, Otto, Fulbertus, Christianus, Erkengerus, Isembardus, Hungerus, Ecfridus, Ermenfridus, VValterus, item VValterus.

Nec non & Scabinorum: Blidulphus, Regnardus, Adelbertus, Sigebertus, VVitterus, Adelbardus, Rubertus, Bernacrus, Volmarus, Roricus, Orkerus, Ingtannus, Betto, Engilbertus, Filbertus, Isvvardus.

Rathbodus Notarius, præcipiente domino Rege Carolo, hanc notitiam scripsit. Data Idibus Iunij, Indictione viii. anno xxvii. regnante Rege Carolo, redintegrante xxii. largiore verò hereditate indepta vii. Actum Heristal palatio. 919.

Eiusdem Caroli diploma alterum.

Carolus diuina largiente clementia Rex Francorum. Archipræsul Treuerensis Rutgerus nostræ Serenitatis culmen adiit, conquerens quòd Abbatiam quamdam, quæ est constructa super flumen Mosam, in loco Traiectus nuncupato (vbi requiescit corpus S. Seruatij) Arnulphus quondam Rex, deprecante Rathbodo prædictę ecclesiæ pridem Archiepiscopo, delegauerat S. Petro Apostolo, ad cathedram Treuerensem. Sed irruentibus diuersis contrarietatibus, à potestate eiusdem sedis Raginervs pridem Comes eamdem Abbatiam violenter subtraxit, & reclamante dicto Rathbodo apud Regem Zuendeboldum, illam reddere compulsus est S. Petro. Verùm Zuendeboldo perempto, iterum à Raginero peruasa est, ac post illum ab eius filio Gisilberto pari violentia hactenus negatur reddi. Cuius petitionem salubrem cognoscentes, consensu Episcoporum nostrorum, & iudicio Comitum, suprà dictam Abbatiã in Comitatu Hasbacensi sitam, prælibato Archiepiscopo reddi imperauimus.

Gozeli-

Gozelinus Notarius, ad vicem Rutkeri Archipræsulis summique Cancellarij, recognouit. Data VII. Idus Iulij, Indictione VIII. anno 919. regni Caroli Regis XXVII. redintegrante XXII. largiore verò hereditate indepta VIII. Actum in Villa Theodonis.

NOTATIONES.

RAGINERVS I.] Hannoniæ Comes an. 895. Rolloni Normannorũ Duci, in VValachriam Zelandiæ insulam irrumpenti, fortiter restitit, ab eodem posteà an. 678. Condati in Hannonia captus, & paulò pòst dimissus: vt Dudo lib. 2. & Guilielmus Gemeticensis lib. 2. cap. 8. narrant. Adhæsit primùm Zuendeboldo Lotharingiæ Regi, pòst ab eo malè habitus ad Carolum Simplicem, Francorum Regem, an. 898. transiit; vt Rhegino fusè narrat. Ex Albrada tres reliquit filios, Gislebertum Lotharingiæ Ducem primum, Raginerum II. Hannoniæ Comitem, & Lambertum Comitem Louaniensem, itemque filiam vnam Berengario Lomensi seu Namurcensi Comiti nuptã. Obiitque an. 914. & exequiis eius idem Rex Carolus Simplex interfuit.

GISILBERTVS] seu Gislebertus, Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ filius, primùm Carolo Simplici Francorũ Regi, pòst Henrico Aucupi Germaniæ Regi adhæsit, ab eodẽ Henrico Dux primus Lotharingiæ creatus, & an. 929. in generũ assumptus. Periit an. 939. Rheno flumine absorptus, & ex Gerberga, Aucupis filia, vnicam reliquit filiam, Bertaldo Duci Baioariorum nuptam.

Stemma

Stemma Raginerorum, primorum Hannoniæ Comitum, ex quibus orti Comites Louanienses, Duces Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ, itemq; Lantgrauij Hassiæ.

RAGINERVS II. cognomento Longicollus, Hannoniæ Comes, à Brunone A. Coloniensi & Duce Lotharingiæ, Othonis I. Imp. fratre, an. 959. in exilium pulsus fuit, & circa an. 970. exul obiit.

RAGINERVS III. duxit Hatuidam seu Hadeuidam Hugonis Capeti Francorum Regis filiam. Comitatum Hainoensem, patri à Brunone ablatum, an. 973. recuperauit, Guarnero Comite Valentianensi & Rainoldo, qui illum tenebant, Peronæ prope Binchium cæsis. Obijt an. 1029.

RAGINERVS IV. duxit Mathildem, Hetimanni seu Henzilonis Comitis Dagisburgensis & Domini Eihamensis filiam; ex qua vnicâ reliquit filiam RICHILDEM, Comitatus Hainoënsis heredem, quæ primis nuptiis Hermanno in Thuringia Comiti, secundis autem Balduino VI. Hasnonio seu Montano, Flandriæ Comiti, coniuncta fuit.

Raginerorum porrò stirps mascula, longa serie per Comites Louanienses & Duces Brabantiæ continuata, hodieque superest in Lantgrauiis Hassiæ: vt infrà docebimus cùm de Henrico II. Brabantiæ Duce agemus. Is ex posteriore sua coniuge Sophia, Ludouici Thuringiæ Hassiæque Lanrgrauij & S. Elizabethæ filia, genuit Henricum cognomento Brabantinum, qui Hermanno, Sophiæ fratre, sine liberis mortuo, Hassiæ principatum obtinuit, & ad posteros transmisit.

CAPVT L.

Carolus Simplex, Franciæ Rex, varia prædia Maricolensibus in Hannonia monachis an. 921. attribuit seu confirmat; Isaaco Comite Cameracensi, itemq; Haganone & Ingelramo Comitibus petentibus.

CArolus Dei gratia Rex. INGELRAMVS illustris Comes exposuit qualiter fratres Maricolensis ecclesiæ, quæ constructa est in honore S. Mariæ, & SS. Petri & Pauli, vbi etiam confessor HVMBERTVS corpore quiescit, penuria laborantes, diuinum, vt expedit, nequeunt implere officium, & quod miseratus vsibus eorum XXX. fratrum suppeditauerit res ad eamdem Abbatiam pertinentes: in pago videlicet Laudunensi in villa Macerias siue castello, vbi S. Humbertus est ortus, triginta tres mansos, & in eodem pago in villa Salueriis quinque mansos, & in pago Hainaô in villa Vereinio super ipsum fluuiũ mansos decem: in eodem pago in villa Lidendeicas super fluuium Helpram mansos octo, & illos qui in Hulta coniacent, ac cambam in ipso monasterio, iuxta pontem Haisendias cum appendiciis suis. Cuius monitis fauentes, hoc præceptum fieri iussimus, per quod prædictas res omnes,

Vvercin.

omnes, ipsis conferentes delegamus. Datum IX. Idus Ianuarij, anno ab incarnatione Domini nongentesimo vicesimo primo, Indictione nona, palatio Lauduno. 921.

Diploma alterum eiusdem sententiæ.

Karolus Francorum Rex notificare volumus omnibus fidelibus, quòd flexi nostrorum Comitum ISAAC & HAGANONIS precibus, quasdam res, quas tenere hactenus in suo seruitio solebant Abbates, vel ipsorum fideles, caussa beneficij, quæ magis congruebant seruire fratribus monasterij MARICVLAS, quod in honore constructum est sanctæ Dei genitricis Mariæ, principumque Apostolorum Petri & Pauli, in quo etiam corpore quiescit confessor Christi HVMBERTVS, illas suprà tactas res, nostra potestate regia, prædicti loci fratribus perenniter confirmauerimus. Res igitur, de quibus loquimur, coniacent in subdesignatis locis; in pago Hainoensi super fluuium Helpram in villa Taisneras sunt mansi XXX. cum ecclesia, culturis, pratis, mancipiis, silua & omnibus ibi adspicientibus: & in loco qui vocatur Fagetus mansi quinque sunt in prædicto pago super fluuium eumdem, cum omnibus inibi respicientibus. Hæc igitur ad mensam fratrum dicti monasterij Maricolensis regali auctoritate concedimus. Datum VIII. Idus Ianuarij, anno ab incarnatione Domini nongentesimo vicesimo primo, Indictione nona, palatio Lauduno. 921.

CAPVT LI.

Pactum Bonnense, inter Carolum Simplicem Franciæ, & Henricum Aucupem Germaniæ, Reges, an. 921. initum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Diuina propitiante clementia, anno Dominicæ incarnationis D.CCCC.XXI. anno verò regni domini gloriosissimi Regis Francorum occidentalium CAROLI XXIX. redintegrante XXIV. largiore verò hereditate indepta X. Indictione IX. anno quoque regni domini & magnificentissimi Regis Francorum Orientalium HEINRICI tertio, inter ipsos præfatos Prin- 921.

cipes

cipes vnanimitatis pactum, ac societatis amicitia quæsita repertaque exordia sumpsit, prout visa sunt, competentia. Conuenerunt enim ambo illustres Reges, sicut inter se discurrentibus Legatis conuenerant II. Nonas Nouembris, feria prima, domnus enim Carolus super Rhenum flumen ad Bonnam castrum, & strenuus Heinricus ex altera parte Rheni. Et ea tantùm die mutuis se visibus intuentes super ripas eiusdem fluminis huc & vltra, vt sui fierent fideles innoxij, sacramento, quo hanc eorum conuentionem fuerant polliciti. Verùm feria quarta VII. Idus Nouembris in medio Rheni fluminis sæpiùs dicti Principes, in nauibus quisque suis, in tertiam ascenderunt, quæ ancorata in fluminis medio, gratia eorum colloquij, fixa erat: ibique in primo hanc sibi vicissim conuenientiã, ob statum pacis, iuramento sanxerunt ita.

Ego Carolus diuina propitiante clementia Rex Francorum Occidentalium, amodò ero huic amico meo Regi Orientali Heinrico amicus, sicut amicus per rectum debet esse suo amico, secundùm meum scire ac posse: ea verò ratione, si ipse mihi iurauerit ipsum eumdemque sacramentum, & attenderit quæ promiserit. Sic me Deus adiuuet, & istæ sanctæ Reliquiæ. E contra Rex Heinricus eamdem promissionem sacramento eisdem prosecutus est verbis subsequenter, vt huius amicitiæ firmitas inuiolabiliter obseruaretur.

Hæc sunt nomina Episcoporum, qui cum nobilibus ac fidelibus laicis firmitatem, quam præmemorati Reges inter se fecerunt, collaudando acceptauerunt, & manibus suis sacramentum firmauerunt, numquam à se destruendam.

Episcopi ex parte domini Regis Caroli.

Herimannus Archiepiscopus Agrippinæ, quæ modò est Colonià vocitata.

Rodgerus A. Treuerorum. Stephanus Præsul Cameracorum.

Bouo Ep. Catalaunensium. Baldricus Traiectensium Ep.

Hæc nomina Comitum. Matfredus, Erkengerus, Hagano, Boso, VValtkerus, Isaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus.

Episcopi ex parte Regis inclyti Heinrici.

Herigerus Archiepiscopus Moguntiacorum.

Nithardus Ep. Mimmogerneferdæ. Dodo Ep. Osnobroggæ.

Ricavvdo

Ricavvdo Ep. Vangionum, quæ nunc dicitur VVormatia.
Honuardus Ep. Paderbornensis. Hotingus Ep. Constantiæ Alemannicæ.

Hæc sunt nomina Comitum. Eurardus, Chonradus, Herimannus, Hato, Godefredus, Otto Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fridericus, Foldac.

NOTATIONES.

Caroli Simplicis annorum exordium plerique scriptores ab obitu Odonis Regis, hoc est, à die tertio Ianuarij, anni octingentesimi no- 898.
nagesimi octaui, Carolus autem ipse in suis diplomatibus quinquennio altiùs repetit; à die videlicet 28. Ianuarij, anni octingentesimi no- 893.
nagesimi tertij, quo Remis à Fulcone Archiepiscopo in Regem est vnctus. Quem annum Rhegino indicat, cùm Regem leuatum ait sub finem anni octingentesimi nonagesimi secundi. Nam cùm annos non à Natali, sed à Christi Incarnatione, hoc est, à die 25. Martij ordiatur, anno cuique primos etiam sequentis anni menses adnumerat. Denique Caroli Simplicis regnum ab hoc, quem diximus, Christi anno in eius diplomatibus inchoari facilè perspiciet, qui eius annos cum Indictionibus comparabit.

REDINTEGRANTE.] Carolus Simplex quo tempore in Regẽ confirmatus est, integrum regnum sua in potestate non habuit, quia ODO Rex, quamdiu vixit, Aquitaniam & Burgundiam tenuit. Mortuo post quinquennium Odone, quæ ab illo possessa fuerant, recepit, regnumque redintegrauit. Atque huius redintegrationis annos regni sui annis Carolus deinceps in suis diplomatibus subiunxit. Semper igitur redintegrationis anni solido ferè quinquennio annis regni pauciores sunt: & solidum fuisset, si Odo, qui die 3. Ianuarij obiit, vsque ad diem 28. Ianuarij, quo die Carolus Simplex inunctus fuit, vitã produxisset.

LARGIORE hereditate indepta x.] Hoc ad regnum Lotharij pertinet, cuius accessione Carolus Simplex hereditatem suam an. 912. amplificauit: quo nimirum tempore Ludouicus vltimus Carolinæ stirpis in Germania Rex sine liberis decessit.

CAPVT LII.

S. Gerardus vir nobilis fundat an. 918. monasterium Broniense, quod est Benedictinorum, & S. Gerardi hodie dicitur, in agro Namurcensi.

EGo in Dei nomine GERARDVS, cogitans de æterna retributione, dono, consentiente patre meo Stantione, & fratre meo Widone, aliquas res meas ad ecclesiam, vbi cupio construere monasterium, ac me ipsum in seruitio omnipotentis Dei militaturum, quæ est sita in pago Lomacensi, in loco nuncupato BRONIVM, super fluuium Bornoim, dono ius quod habeo in Romerias. Actum in villa de Bronio, anno
918. Domini D. CCCC. XVIII. anno Karoli octauo Regis excellentissimi.

Stephanus Papa fundationem dicti monasterij Broniensis circa an. 929. confirmat; Romæ existente S. Gerardo Abbate ac fundatore.

Stephanus Episcopus, seruus seruorum Dei, notum cupimus esse omnibus, qualiter filius ac frater noster GERARDVS Abbas nobis innotuit de monasterio Broniensi, quod in melius reformauit & restaurauit, in honore S. Dei genitricis semper virginis Mariæ, sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli, & S. Ioannis Baptistæ. Post verò multorum Sanctorum pignora, congregauit ibi corpus etiam S. Eugenij martyris, Archiepiscopi Toletanæ sedis, discipuli S. Dionysij, & cum magna reuerentia & honore inibi attulit: hereditatem quoque propriam tam in agris quàm mancipiis, & in omnibus iure hereditario adiacentibus ad præfatum dedit monasterium. Postquam autem nobis hoc indicauit, prouolutus pedibus nostris petiit, quatenus auctoritate Apostolorum Petri & Pauli malediceretur omnis, qui de eodem monasterio aliquid conaretur auferre. Adstantibus igitur Episcopis & consentientibus, petitionem famuli Dei Gerardi Apostolica auctoritate firmari decreuimus. Ego Castorius Notarius regionarius & Scri-

niarius S. Romanæ Ecclesiæ, corroborante Apostolica auctoritate, & sancto Papa Stephano suggerente, recognoui.

Data V. Kalendas Maij anno..... regnante Henrico in regno Lotharij, imperante in Italia Hugone anno secundo, Indictione.... Actum Romæ feliciter, amen.

Henricus Auceps Rex Germaniæ an. 932. confirmat fundationem eiusdem monasterij Broniensis.

Henricus diuina fauente clementia..... Nouerit omnium fidelium nostrorum solertia, venerabilem Abbatem GERARDVM nostræ regalitatis adiisse præsentiam, petiisseque vt cœnobium, quod ipse, ex hereditatis suæ proprio, in pago Lomacensi, in loco qui dicitur Broniũ, conuersus nuper construxerat, in honore S. Petri & S. Eugenij Toletani Archiepiscopi & martyris, potestate regia contuendum susciperemus, allodiumque & prædia, quæ iam dictus Abbas seu vir nobilissimus, ad solatium inibi Deo seruientium contulerat, in nostra protectione nostrorumque successorum deinceps consisterent. Nos verò iustis petitionibus assensum præbentes, idem monasterium cum omnibus, quæ ad ipsum pertinent, in nostra tutela perpetuò conseruandum suscipimus, & statuimus vt Abbas eiusdem cœnobij omnia iura, iudiciariasque potestates in villa Bronij, & in S. Laurentio, in *Maisons* in parte sua quam habet, in villa Leubinas, in Montinio, & in Merendrech in parte sua quam habet, in villa de Ermeton, in Fendesetta, in Romereias, in Manisia liberè & potestatiuè exerceat. Hæc autem sunt ingenuorum testium nomina.

Richarius Leodicensis Ep. Richuinus Stratzburgis Ep.
Rotgerus Treueris Ep. Benedictus Metensis Ep.
Comes Witbertus. Comes Berengarius. Comes Herimannus.

Hilduinus Notarius, vice Rotgeri Archiepiscopi, recognoui. Data Nonis Aprilis anno Dominicæ incarnationis D. CCCC. XXXII. Indictione V. regnante Henrico Rege glorioso anno XIII. Actũ Aquisgrani palatio. 932.

CAPVT

CAPVT LIII.

Arnulphus Magnus, Flandriæ Comes, prædia varia monasterio Blandintensi restituit seu donat, hortatu Transmari Nouiomensis ac Tornacensis Episcopi an.937.

ARnulphus, adminiculante superni Regis clementia, Marchisus. Cœpi cogitatione tacita mecum reuoluere, quoddam monasterium esse sub mea ditione, à Pontifice sanctissimo Amando, iuxta fluenta Scaldis, in castro Gandauo constructum, quod Blandinium vocitauit, quodque reliquiis B.Petri Apostolorum principis, multorumque Sanctorum, quas à Roma secundò rediens secum detulit, solenniter nobilitauit. Egit autem hoc ea tempestate, qua Romanam Ecclesiam regebat Papa Martinus, tempore Regis Francorum Dagoberti, Eligio Episcopo apud Nouiomagum & Tornacum præsidente.

Permissu tandem Regis Ludouici, atque cum Episcopo Transmaro, ad cuius diœcesim pertinet locus ille, consilio habito, reddens restitui loco sancto partim ex iis reditibus terræ, quos B. Amandus impetrauit à Regibus, partim ex iis quæ fideles quique per diuersa tempora sunt largiti. Et si non omnia, saltem reddidi aliqua, quæ prędecessorum meorum tempore inde sunt abstracta: quæque existimaui sufficere monachis, ibi morantibus, id est, censum, qui accipitur de mansionibus, quæ sitæ sunt in portu Gandauo, à flumine Scalda vsque ad decursum fluminis Legiæ, & decimam, quam exsoluere debent in ipso commanentes portu. Naulum quoque, quod à prætereuntibus exigitur, concessi: in pago denique Flandrensi iuxta castrum *Oostburch*, in loco nuncupato Merona Benonis, pastoralia quæ sufficere possunt ouibus cxx. & in alio loco mari proximo, vocabulo Combescura, terram ad alendas oues centum, & in ipso pago medietatem fisci mei, qui vocatur *Snetlinghem*. In pago etiam Hainau, super fluuio Sauo, villam quæ vocatur Dulciaca, cum appendiciis suis, illis reddo. In pago etiam VVasa, super fluuio Scalda, villam nuncupatam Temseca, in qua diu corpus beatæ virginis requieuit Amelbergæ, quam iure hereditario, quoad vixit, possidere visa est: & ob id illis

VVaes. *Temsi.*

illis reddidi eam, qui diu noctuque excubantes sacro corpori eius assistunt. Hæc cuncta obtineat perpetualiter cum suo Abbate monachorum caterua: cupio namque omni tempore æui in sæpè fato monasterio monachos Christo ancillari (vt actum est tempore S. Amandi) secundùm normam S. Benedicti viuentes. Actum Blandiniensi cœnobio, regnante Ludouico, filio Regis Karoli Recclausi.

Signum Arnulphi Comitis atque Marchisi.
S. Transinari Episcopi. S. Folberti Episcopi.
S. Bernardi Archid. S. Odilbaldi Archid. S. VVulfardi Archid.
S. Engelfridi Decani. S. Tangerardi. S. Vmberti.
S. Balduini, filij Arnulphi Marchisi.
S. Isaac Comitis. S. Arnulphi, filij eius.
S. Theodorici Comitis. S. VVenemari Aduocati.
S. Fulberti Vicarij. S. VValberti. S. Balduini. S. Lentberti.
S. Ascherici. S. Amulrici. S. Ioannis. S. Evvardi. S. Heribardi.
S. Organdi. S. Smardi, S. Evvardi. S. Georgij. S. Ebroini.
S. Didonis. S. Blichardi. S. VVilhelmi. S. Gotheri. S. Hademari.

CAPVT LIV.

Adelberonis Episcopi Metensis præceptum de monachis in cœnobio S. Arnulfi, clericorum loco, constitutis, anno 942.

EGo indignus ADELBERO sanctæ sedis Metensium Episcopus, operæpretium duxi, vt qui diu mihi commissa in torporis negligentia cuncta duxeram, saltem aliqua, quæ corrigere valerem, congruebat sagaci prouiderem industria. Itaque monasterium cunctis notum, scilicet B. ARNVLFI, in quo videbatur coadunatio clericorum, vtque veridicè dicam, acephalorum, sub specie Canonicorum regulæ, existere, succreuit ardor summi desiderij, vt qui illorum mores & vitam incorrigibilem noueram, quo potioribus & vitæ præstantissimis ipsius loci prębendam conuerterem disciplinis. Huius siquidem deliberationis summa fuit, vt eos inde expelle-

pellerem, & Deo auctore vitam instituerem monasticam, nisi seipsos sanctæ illius subderent vitæ. Sed hoc quasi despectui habentes, vt erant iurati cœtu, maluerunt esse pares in imperfectionum consensu. Denique consultu nostrorum clericorum, scilicet Abbatum vtriusque ordinis, atque fidelium laicorum, præfecimus ibi Abbatem *Arbertum* nomine, cuius institutionibus in reliquum aduentantes inibi eodem quo definiuimus ordine, scilicet monastico, erudirentur.

Quapropter furoris stimulo veluti de paternis redditibus accensi quidam eorum adierunt Regem seniorem nostrum videlicet OTTONEM, vanam super hoc garrientes declamationem, quòd iniustè proprium abstulissem & veluti hereditarium locum. Cumque vt egeram præfato seniori totum indicassem, illorum flocci pendens rationem, vt sapiens & iustus Rex, ne in reliquum querimoniis inibi Deo famulantes molestarentur inuidorum, tunc & ipse quod feceram confirmauit testamento regiæ auctoritatis, præcipiens vt pari consensu ad corroborationis auctoritatem identidē nostra sanciret Ecclesia. Quod iuxta desiderij ardorem exequens, vt dehinc sicut statuimus maneat, cum consensu Ducis nostri OTTONIS videlicet, totiusque ecclesiæ nostræ, hoc præceptum confirmationis scriptum manibus propriis roborauimus, & roborandum tam prædicto Duci, quamque Coëpiscopis nostris, fidelibusque dedimus: in Domino, & propter Dominum, omnes successores nostros humiliter postulans, vt sicut diffiniuimus, vtque volunt sua quæ diffinierint, rata habere consentiant nostra. Actū Metis publicè, sub die Idus Martij, Indictione XV. Concurrente V. anno XIII. adeptionis Episcopatus domni & venerabilis Episcopi Adelberonis, hoc testamentum fuit coram cunctis in palatio recitatum, & ab omnibus voluntariè corroboratum.

Otto Dux Loth.

CAPVT

CAPVT LV.

VValciodorensis Benedictinorum Abbatia, ad Mosam fl. in Comitatu Namurcensi, ab Eilberto Comite eiusq; coniuge Heresinde, an. 946. fundatur; adsentiente Othone I. *Germaniæ Rege, pòst Imperatore.*

Otto diuina fauente clementia Rex. Venerabiles Episcopi Fredericus Maguntinensis, & Hugo Leodiensis, adierunt Serenitatis nostræ præsentiam, deprecantes vt cuidam nobili viro Eilberto nomine, assensum præberemus de rebus sui iuris monasterium ædificare, in honore S. Mariæ semper virginis, in loco qui dicitur Walciodorvs, vbi iam dictus vir & vxor sua Heresindis susceperant quosdam Dei seruos, peregrinationis gratia à Scotia venientes, & sub regula S. Benedicti viuere cupientes. Dedit igitur prædictus vir, cum coniuge sua prædictis monachis locum qui dicitur Walciodorus, vbi est ecclesia in honore S. Mariæ constructa; in pago Arduenna dicto ad Littras mansum indominicatum; in Falmenna mansum indominicatum; duo in Condrosio ad locum Antina dictum; in loco Florines dicto mansos sex, cambam vnam, cum omnibus ad prænominata loca iure pertinentibus mancipiis, & agris. Quorum petitionibus aurem accommodantes, decreuimus vt illud monasterium perpetuò in vsus peregrinorum & pauperum stabiliatur, & semper in ditione Scotorum permaneat. Vrmus Cancellarius, ad vicem Friderici Archicapellani recognouit. Actum xiii. Kalendas Octobris, anno incarnationis Domini nongentesimo quadragesimo sexto, Indictione prima, anno Ottonis vndecimo. Actum iuxta ciuitatem Remis dictam.

Vvassort. *946.*

Idem Otho dotat ecclesiam Canonicorum in Capræmonte, diœcesis olim Leodiensis opido, an. 947.

Otto diuina auxiliante clementia Rex. Nouerint omnes fideles nostri, quòd nos pro remedio animæ nostræ, vel etiam coniugis nostræ bonæ memoriæ Ætgigis, quasdam res proprietatis nostræ, ad

N 2 stipendia

ſtipendia fratrum, in loco *Keuermunt*, Deo dignè militantium, in proprium conceſſimus, id eſt, hobas duas in Harimala ſitas: præterea dedimus eis eccleſiam vnam in *Villaren* conſtructum in pago Heinigovve, alteram verò in villa *Fillefort* conſtructam, iterum in villa *Budil*, cum omni decimatione. Brun Cancellarius, ad vicem Rodberti Archi-
947. capellani, recognoui. Data XIV. Kalendas Maij anno D.CCCC. XLVII. Indictione ſexta, regnante pio Rege Ottone anno XI. Actum Aquis.

Conrado ſeu Cunone Lotharingiæ Duce poſtulante, idem Otho an.949. dat Faraberto Leodicenſi Epiſcopo monaſterium Eiche, quod nunc eſt Canonicorum collegium, in ditionis Leodicenſis opido Maſeica.

Otto diuina prouidentia Rex. Nouerit omnium fidelium noſtrorum cautela, qualiter interpellante noſtram liberalitatem Duce CONRADO, tradidimus ad Leodicenſem Sedem, in honore Virginis Mariæ dedicatam, quoddam monaſterium *Eiche* vocatum, ſuper fluuium Votra conſtructum, ſitum in pago Huſce, in Comitatu Rodulphi; quatenus Farabertus Epiſcopus, ſuique ſucceſſores eamdem inde teneant poteſtatem, quam in reliquis habent rebus ad ſuam Sedem pertinentibus, cum omnibus ad prænotatum cœnobium ſpectantibus terris, mancipiis.....

Signum domini Ottonis ſereniſſimi Regis.

Eimo Notarius, ad vicem Brunonis Archicancellarij, recognoui. Actum Chuitilenebuṛg, anno incarnationis Domini nongente-
949. ſimo quadrageſimo nono, IV. Nonas Iulij, regni autem domini Ottonis XIV. Indictione VII.

CAPVT LVI.

Gemblacense Benedictinorum in Gallo-Brabantia monasterium, anno 922. à S. Guiberto viro nobili, eiusq; auia Gisla constru-ctum ac dotatum, Othonis I. Germaniæ Regis edicto confirmatur an. 948. vt Sigebertus in Chron. testatur.

OTto diuina fauente clementia Rex Lotharienſium & Francigenum. Agnoſcat fidelium conuentus, quòd quidam WIBERTVS nomine, à ſæcularibus huius vitę tumultibus recedens, vertit ſe ad monaſticæ regulam vitæ, & conſtruere baſilicam mox cœpit in loco GEMELAVS dicto, in honore Domini noſtri Ieſu Chriſti. Talis ergò deſiderij nepotem ſuum VVibertum calore ſuccendi proſpiciens auia ſua GISLA, præſidio conſtructionis eiuſdem Gemblacenſis cœnobij, res eidem nepoti ſuo contulit hereditarias, quas ſibi vir ſuus nomine ROTHINGVS impendit, dotis gratia, in Comitatu Lomacenſi atque Darnuenſi, villam videlicet Gemelaus cum omnibus ad eam pertinentibus; in eodem quoqę pago villam Buſiols dictam, & in villa Aſnatgia quidquid ipſe iure tenuit, & apud eumdem pagum villam Saluencrias, vnumque manſum, quod emit, vocabulo Ruoz, alterumque manſum fiſcalem in loco, qui dicitur *Vilers*, ſimiliter in pago Hasbain apud villam *Hermez* manſum vnum, quod Rothingus & coniux eius emerunt.

Vitæ denique monaſticæ normam multiplicari cernens piiſſima Giſla, dedit nepoti ſuo VViberto quidquid Rothingus dotis gratia donauerat; in Comitatu Naſtenaco villas Naſlei, Corbeis, Auoncourt & Curceles, & molendinum vnum ſuper fluuium Fontlain in Comitatu Lazenſi, & clibanum quemdam in ciuitate Sens nuncupata, per annos ſoluentem ſingulos XXX. ſolidos nummorum, ſimiliter in Comitatu Stampais villam Maiſon dictam, & villam Algeldi.

Dominus interea præfatus VVibertus de paternis vel maternis rebus ſuæ hereditatis legales faciens traditiones, dedit quidquid iurium viſus eſt habere, fratribus in eodem loco Gemblaus ſub regulari viuen-

tibus disciplina, quos ibidem Dei coadunauerat miseratione, in Comitatu scilicet Breibant, in loco Melin, ecclesiam, cambam, molendinum, & culturam Arnulphi, ac decem mansos de Lietzinis, quos filio suo VViberto mater solumodò cum fratre suo Oilboldo legaliter tradidit, & apud eumdem pagum medietatem villæ Pucian, medietatemque Beurene, in Comitatuque Darnuensi medietatem villæ Curtily dictæ, ac medietatem villæ *VValahain* dictæ, medietatemque Wasmont in pago Hasbain.

Siquidem & in hoc habuit doctorem venerabilem ERLVINVM, qui & ipse canonicam, qua viuebat, regulam mutauit in monasticam vitam. Ipsum præfatus Wibertus, pòst ædificatam ecclesiam & officinas claustri, quas simul construxerant, sibi elegit Abbatem, & se cum omnibus, quas accersierat, monachis commisit regendum. Igitur virtute nostræ roboramus auctoritatis quidquid ipse contulit illi ecclesiæ, ac quidquid exinde venerabilium virorum largitione fuerit concessum. Et annuimus Abbati Cancellarium sibi constituere quemcumque voluerit ex suis; similiter mercatum, percussuram monetæ, macheriam; nec per gyrum ipsius Abbatis quislibet Comes siue Legatus dominicus vlla vtatur potestate, sine permissione Abbatis & Aduocati: isdemque locus absolutus sit ab omni teloneo.

Idem Otho I. *Lambertum* I. *Comitem Louaniensem constituit Aduocatum monasterij Gemblacensis, an.* 948.

Otho diuina fauente clementia Rex Lothariensis & Francigenum. Quidam vir nobilis WIBERTVS nomine his temporibus construxit monasterium in honore SS. Petri Apostoli & Exuperij martyris, in pago Darnuensi, in proprietate hereditatis suæ, quæ *Gembloues* nuncupatur. Qui adiit præsentiam nostram, cum Erluino eiusdem loci Abbate, & locum ipsum nostræ tutelæ commisit. Quod nos gratanter accepimus, ac sigilli nostri impressione roborauimus. Verùm quia fratribus eiusdem loci graue nimis esset præsentiam Regis semper adire, cum electione ipsius Wiberti & Abbatis, dedimus Aduocatiam ipsius Abbatiæ LAMBERTO Comiti Louaniensi, viro forti & bellicoso, qui vice nostra adiutor eorum sit ac defensor. Illud etiam statuimus, vt

vt Comes Louanienſis nunquam præter vnum Subaduocatū habeat. Porrò Subaduocatus in villis ad Abbatiam pertinentibus nihil aliud iuris habebit, niſi per ſingulos annos de vnaquaque domo denarium vnum, gallinam vnam, auenæ ſextarium vnum. Acta ſunt hæc anno D.CCCC.XLVIII. Indictione XII. anno imperij noſtri XII. in opido 948.
Franconefort, menſe Iunio, in martyrio Petri & Pauli.

NOTATIONES.

WIBERTVS ſeu Guibertus (qui in Martyrologio Romano S. Gilbertus die 4. Februarij nuncupatur) depoſito militiæ ſæcularis balteo, Gemblaci monaſterium an. 922. exſtruxit: quod eſt inter Brabantina Benedictinorum cœnobia antiquiſſimum. Gaudetque Abbas Gemblacenſis titulo Comitis, & in comitiis Ordinum Brabantiæ primum inter Nobiles locum obtinet. Obiit autem S. Guibertus in Gorzienſi apud Lotharingos cœnobio, diœceſis Metenſis, x. Kal. Iunij, an. 962. vt Sigebertus monachus Gemblacenſis in Chronico ſuo (quod cum autographo collatum an. 1608. typis Antuerpiæ publicaui) teſtatur. Eiuſdē ſacra oſſa an. 1110. è terra ſunt leuata, & ex Lotharingia Gemblacū tranſlata; procurante eodem Sigeberto, qui & vitam illius ſcripſit à Surio editam.

SVBADVOCATVS] Abbatiæ Gemblacenſis eſt hodie Comes de *VValhain* in Gallo-Brabantia; idemque eſt Marchio Bergizomenſis in Brabantia & Comes Hetenbergenſis in agro Zutfanienſi: qui honoraria illa ſuprà commemorata tamquā Subaduocatus quotannis percipere ſolet.

CAPVT

CAPVT LVII.

Fulquinus vir potens villam Dorp, in pago Bracbantensi sitam, circa an. 950. dat monachis Gemblacensibus, hortatu Faraberti Leodicensi Episcopi.

EGo in Dei nomine Fulquinus, suasu Faraberti Episcopi, pro salute animæ bonæ memoriæ Richarij Episcopi, ipsius etiam Faraberti, pro salute animæ meæ, filiorumque ac fratrum meorum, trado ecclesiæ sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatique Petri Apostolorum principis, atque S. Exuperij, in loco, vocabulo Gemblaus, vbi præesse dignoscitur Abbas Erluinus, quoddam iuris mei prædium in pago *Bratnibant*, in loco qui dicitur *Dorp*, cum omnibus ibidem aspicientibus.

S. Gocteranni Aduocati. S. Fulquini & reliquorum.

Otto Rex. Cuno Dux. Farabertus Ep. Aletrannus Cancellarius.

CAPVT LVIII.

Ludouicus Transmarinus Francorum Rex, petente Arnulfo Magno Flandriæ Comite, an. 950. possessiones monasterij Blandiniensis confirmat; monachis Benedictinis, per S. Gerardum Broniensem, loco Canonicorum, substitutis.

DIuina præordinante gratia Francorum Rex Ludouicus. Nostræ dignitatis adiens præsentiam Arnulphus Comes & Marchio, noster consanguineus, nobis retulit dolendo, quoddam cœnobium à beatissimo Amando Præsule, sub regali monachorum norma secus castrum Gandauum super Scaldis fluenta olim constructum fuisse, quod antiquitus vocabatur BLANDINIVS. Vnde idem Comes Arnulphus vehementer compassus, reddidit iure quasdem res, quamuis non omnes, prædicto cœnobio, quæ dudum per violentiam & nimiam sæcularium cupiditatem inde fuerant absumptæ, remotis Canonicis inibi non

non satis honestè viuentibus, quò meliùs ibidem monachi substituerentur, qui regulæ & Abbati vocando obedirent. Quocirca prælibatus Comes nostram expetiit munificentiam, quatenus concessas res præcepti nostri munimine iam dicto monasterio corroborare dignaremur, quod & fecimus.

Signum Ludouici gloriosissimi Regis.

Oidilo Notarius, ad vicem Artaldi Archiepiscopi, relegit & subscripsit. Actum Remis, XIII. Kal. Septembris, Indictione VIII. anno XV. regnante Ludouico Rege glorioso.

NOTATIO.

- *Ludouicus IV. Transmarinus Fr. Rex, d. Gerbergam, Henrici Aucupis F. ob. 954.*
  - *Lotharius Fr. Rex d. Adelheidē 2. Emmam, ob. 986.*
    - *Ludouicus V. Fr. Rex, vltimus ex Carolingis ob. 987.*
  - *Carlomannus.*
  - *Ludouicus.*
  - *Carolus Dux Loth. 977. d. Agnetem, ob. 991.*
    - *Otho Dux Loth. ob. 1005. sine lib.*
    - *Ludouicus.*
    - *Ermengardis.*
    - *Gerberga.*
  - *Henricus.*
  - *Mathildis vx. Conradi Regis Burg. Alem.*
  - *Albrada Comitissa, v. N.*
    - *Gislebertus.*
    - *Bruno Ep. Lingon. 980.*
    - *Ermentrudis vx. Othonis-Guilielmi Co. Burg. pag. 48.*
  - *Arnulfus nothus A. Remensis.*

CAPVT LIX.

Lotharius Francorum Rex Gandense S. Bauonis monasterium, ab Arnulfo Magno, Flandriæ Comite, eiusq́; filio Balduino, operâ S. Gerardi Abbatis Broniensis instauratum, sua auctoritate firmat, an. 954.

LOtharius diuina annuente clementia Rex Francorum. Fidelis noster ARNVLPHVS Comes, ac filius eius BALDVINVS, nostrã adierunt clementiam, supplicantes de quodam monasterio in vico Gandauo posito, vbi Legia & Scaldis flumina confluunt, in honore S. Petri constructo (in quo etiam S. Bauo corpore quiescit humatus, à cuius quoque tempore, aliorumque religiosorum virorum, religio & regularis ordo ibidem seruatus fuisse memoratur) nostra auctoritate voluntatis suæ deuotionem confirmari. Erat ergò idem locus multis temporibus, tam incursione paganorum, quàm negligentia incolentium desertus & in solitudinẽ redactus, & penè inhabitabilis effectus: ita vt nihil quidquam diuini officij Deo inibi persolueretur. Pia verò admonitione memorabilis viri GERARDI Abbatis, placuit eis eundẽ restaurare, & quemdam alumnum eiusdem Gerardi, religiosum videlicet virum VVOMARVM Abbatem ordinare, atque monachos, qui regulam S. BENEDICTI obseruarent, congregare. Quo etiam in loco transacto iam anno ordinationis suæ, dictus VVomarus religiosos Abbates accessit, *Aginaldum* videlicet Gorziensis cœnobij Abbatem, prouisorem cœnobij S. Petri, nec non & suæ ditionis Abbates quàm plures, id est, *Hildebrandum* atque *Ledricum*, cęterosque sanctæ dictæ ecclesiæ adiutores. Quorum instinctu & exhortatione nostram iam dictus Comes, filiusque eius adierunt clementiam, supplicantes litteris nostræ auctoritatis hoc, quod ipsi pro seruitio Dei, sub professione regulæ S. Benedicti, incoharunt, firmiter roborari. Vnde rationabilibus fidelium petitionibus annuentes, decernimus, dictum monasteriũ à monachis inibi Domino secundùm regulam S. Benedicti militantibus in perpetuum possidendum.

Gorze.

Signum Lotharij bonæ indolis Regis gloriosissimi.

Ego

Ego VVido Cancellarius, ad vicem Arroldi Archicancellarij Regij, subscripsi. Datum in palatio Lauduni clauati, apud monasterium S. Ioannis x. Decembris.... anno primo regnante Lothario Rege gloriosissimo. 954.

Idem Arnulfus Magnus Flandriæ Comes an. 961. Brugis in ecclesia S. Donatiani XII. *Canonicos constituit, eosq́. dotat.*

Ego ARNVLFVS Balduini Calui genitus, per Dei misericordiam Flandriæ Marchio, prouidens meæ ac illustris ATHALÆ meæ coniugis animabus, capellam in honore gloriosæ V. Mariæ, & S. Donatiani Archiepiscopi, à BALDVINO auo meo constitutã; & ab antiquo tempore fundatam, magnificare volens, de consensu sanctissimorum patrum Tornacensis, & Morinensis Episcoporum, duodecim præbendarum numerum in ipsa ecclesia statuo: & volo quòd duodecim Canonici ibidem præbendati in eadem capella, die noctuque Horas canonicas, pro viuis & defunctis, deuotè celebrent, & sacrificia offerant. Cui capellæ, de prædictorum Episcoporum ordinatione ac consilio, quasdam decimas, de iis quas mihi & prædecessoribus meis, in Comitatu seu Marchionatu Flandriæ, de terris cultis & incultis, sanctissimi Patres Papæ Romani, pro adiutorio expensarum nostrarum, & nostrorum militum, pro expugnatione ac resistentia contra VVandalos, qui Flandriam & alias terras vicinas, cum ecclesiis in ipsis constructis, crudeliter deuastabant & incendio tradebant, in feudum perpetuum concesserunt, nec non & quædam alia bona in eodem Comitatu, pro eorumdem Canonicorum vita, & aliis eiusdem capellæ expensis dono. Volo etiam, quòd prædicti Canonici caput sibi habeant & Maiorem, qui nominetur Præpositus, quem sibi liberè ipsi possint eligere. Actum Brugis II. Kalendas Augusti, anno nongentesimo sexagesimo primo. 961.

CAPVT LX.

VVicmannus, castri Gandensis ab Othone Imp. structi Comes, dat villam Thestam monasterio Blandiniensi, anno 962.

EGo VVICMANNVS, gratia Dei non meis meritis Comes, flagrans amore cœlestis hereditatis, ad monasterium Blandinium, à sanctæ recordationis patre Amando antiquitus constitutum, vbi requiescunt corpora SS. *VVandregisili, Ansberti, Vulframni*, Archipræsulum, cum beata Christi virgine *Amelberga*, cuiusque rector exstat & Abbas VVomarus, tradidi Domino Deo, eius Apostolo Petro, ac ceteris Sanctis ibidem requiescentibus, atque seruis Dei in ipso loco nunc & in futurum militaturis, mei villam iuris *Thestam* dictam, cum ecclesia, mancipiis, pratis & omni hereditate, quæ ad ipsam respicit. Hæc omnia ad idem cœnobium Blandiniense, pro remedio animæ meæ & coniugis meæ defunctæ LVITGARDIS, trado atque transscribo. Actum publicè in monasterio Blandinio, Kalendis Nouembris, anno Verbi incarnati D.CCCC.LXII. Indictione v. Lotharij Regis anno XIV. VVomari Abbatis VIII.

Desselberg. — 962.

Signum ipsius VVicmanni Comitis, qui hanc traditionem fecit, & illustrium virorum testimonio firmari petiit.

Signum illustris Arnulfi Comitis, patris supradictæ Luitgardis Comitissæ.

S. Theodorici Comitis. S. Balduini. S. Arnulfi.

S. Erici. S. Euirvvini. Ego quoque VVichardus, etsi indignus monachus, interfui & subscripsi.

Notatio de Comitibus Gandensibus.

I. VVICMANNVS, primus castri Gandensis, ab Othone I. Imp. anno 949. ad ripam Legiæ fl. structi, Comes constitutus fuit. Huic Comitatui quattuor villæ, cum appendiciis *Asneihe, Bocholt, Axla, Hulsta cum tota VVasia, subiectæ fuerunt*; vt in Chronico ms. Gandensi legitur.

Hæ

Hæ villæ, quattuor Ministeria seu Ambacti vulgò vocantur, Asneda, Bochout, Axel & Hulst: quæ quidem villæ siue opida sub diœcesi Vltraiectina fuerunt vsq; ad annū 1559. quo multiplicatis in Belgica Episcopatibus, sub diœcesi Gandensi sunt collocata. VVicmannus porrò vxorem habuit LVITGARDIM, Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filiam: vt ex eodem Chronico, & diplomate iam recitato constat. Obiit ea III. Kalendas Octobris, an. 961. teste Meiero.

II. Ex eadem filium THEODERICVM similiter Comitem sustulit, qui paterno diplomati subscripsit, & anno 977. cum coniuge sua HILDEGARDE dedit monasterio Blandiniensi Cleiham, (nunc *Keiham* prope Dixmudam opidum) in pago Flandrensi, anno Regis Lotharij XXII. & Abbatis VVomari XXII. subscribentibus Arnulfo Marchiso Flandrensi iuniore, & Arnulfo filio prædicti Theoderici Comitis, Indictione tertia: vt idem Meierus tradit.

ARNVLFVS autem Comes III. Gandensis vxorem habuit LIETGARDAM, deditque is an. 998. Blandiniensibus ecclesiam in villa Materne, nunc *Matere*. Donationis huius tabulis subscripserunt Theodericus & Adelbertus, filij Arnulfi Comitis: vt Lindanus lib. 3. cap. 3. in Teneramonda refert.

IV. THEODERICVS patri in Comitatu Gandensi putatur successisse. Ceterùm castro Gandensi à Comitibus Flandriæ occupato, Lambertus ab eisdem primus Castellanus Gandensis fuit constitutus: à quo ceteri deinde Castellani Gandenses genus duxerunt.

CAPVT LXI.

Sigifridus Comes castellum Luziliburgum, in pago Arduennæ situm, à VVikero Abbate S. Maximini Treuerensis, titulo permutationis, anno 963. sibi ac suis acquirit; inde dictus primus Comes Luziliburgensis seu Luxeburgensis.

NOtum sit omnibus, quòd SIGIFRIDVS Comes, de nobili genere natus, castellum quod dicitur *Luzilinburch* in proprietatē desiderans adipisci, perrexit ad dominum Brunonem Archiepiscopum, fratrem Imp. Ottonis, qui tunc principatum totius regni post ipsum

tenebat, eique suum desiderium manifestauit. Cuius Archiepiscopi accepto consilio, & impetrata licentia ab eo, venit ad Abbatem VVikerum & ad reliquos S. Maximini monachos, in quorũ prædio idem castellum fuerat positũ; petens vt ei liceret cum suo allodio illud commutare. Quod Abbas libenter, vnà cum fratribus, consentiens, placuit atque conuenit inter eos, vt res per ambarum partium oportunitatem commutarentur. Dedit itaque præfatus Comes ad S. Maximinum de rebus suæ proprietatis, legali traditione, in Comitatu Gisilberti Comitis, in pago Arduennæ, villam quæ dicitur *Vinlna*, cum seruis, censualibus, & omni ipsius villæ integritate. Accepit autem à prædicto Abbate, consentiente monachorum congregatione, suprà nominatum castellum cum omnibus terris, ab alueo fluminis Alsuntiæ, vsque ad veteres truncos, qui stant ante munitionem eiusdem castelli. Igitur posita est hæc eadem munitio in pago *Metingovv*, in Comitatu Godefridi Comitis, super ripam Alsuntiæ fluminis. Factum est itaque concambium istud ea constitutione, vt vtraque persona, Abbatis videlicet & Comitis, ex eo quod accepit, habeat in perpetuum liberam & aptam potestatem tenendi, tradendi, vendendi, vel quidquid voluerit exinde facere, absque vllius hominis contradictione. Acta est hæc traditio, siue etiam mutatio, publicè in ciuitate Treuirensium, in monasterio S. Maximini, in die Palmarum, XV. Kal. Maij, adstante Abbate VVikero, simulque Hilderado eiusdem cœnobij Aduocato, & aliis quàm plurimis testibus, monachis, Canonicis, atque laicis.

Signum domini Brunonis Archiepiscopi, qui hoc concambium legaliter fieri iussit.

Signum Henrici Treuirorum Archimandritæ, qui consilio istius rei per omnia interfuit.

S. Alolfi Præpositi. S. Ramuoldi Decani.

S. Sandradi Cellerarij. S. Adalungi monachi.....

Signum Friderici Ducis Lotharingiæ, cuius consensu & collaudatione opus illud paractum est.

S. Liuthardi. S. Nortperti. S. Sarachonis. S. Adalberti.

S. Geisonis. S. Tancradi. S. Anselmi. S. VValteri.

S. Harperni. S. Ruotperti. S. Thietperti. S. Thietfridi.

Facta est huius chartæ conscriptio, anno Dominicæ incarnationis
963. D.CCCC.LXIII. Indictione VI. regni Ottonis III. & patris sui Cæsaris principatum tenentis II.

CAPVT

CAPVT LXII.

Otho I. Imp. prædia, monasterio Cellensi seu Gisleniano à Dagoberto Francorum Rege, itemq; à. S. Aldegunde & aliis data, confirmat an. 965.

OTto Romanorum, diuina fauente clementia, Imperator augustus. Peruenit ad notitiam nostram quidam venerabilis locus, olim ab incolis Vrsidongus, nunc CELLA vocatus: ad quem de Athenis ciuitate Græcorum commeauit sanctus confessor Christi GISLANVS, sacerdos & monachus. Hunc locum Rex Dagobertus, cum B. Gislano, ad vnguem perduxit, & regia munificentia ampliauit. Sanctus verò Otbertus, cum B. Amando, in honore Apostolorum Petri & Pauli eumdem locum dedicauerunt. Nouerint ergò Duces & Marchiones, Comites etiam nostri & Principes, locum hunc regia tuitione vbique protegi & defendi. Itaque præcepimus subtitulare rerum ad eumdem locum pertinentium possessiones, quatenus regia corroboratione confirmatæ semper ad vsus fratrum, in eodem loco Deo seruientium, famulentur: *Hornud* cum præcinctu, in Durno ecclesiam vnam, in Lisinonte ecclesiam vnam, in *Resin* vnum curtile, in Basiaco mansos duos, quos dedit S. ALDEGVNDIS, in *Mosterolcurt*, quæ est in pago Cameracensi, quattuor curtilia, in Villare super Tenram bonnaria XII. in Alemannis villa, quæ sita est in pago Suessionensi, hospites, vineas & terras.

S. Aubertus Ep. Cam.

Signum Ottonis magni Imp. & inuictissimi Augusti.

Adalgerus Cancellarius, vice Bardonis Archicancellarij, recognoui. Acta Kalendis Maij, anno nongentesimo sexagesimo quinto, Indictione XII. anno domini Ottonis XXX. Imperij quarto. Actum Nouiomago. 965.

Idem

Idem Otho I. *Dulciacum, Crombruggam, aliasq́; possessiones monasterij Blandiniensis an. 966. confirmat, petente VVomaro Abbate.*

OTTO diuina fauente clementia, Imperator augustus. Venerabilis Abbas VVomarus Blandiniensis cœnobij nostram adiit Serenitatem, rogans..... Nos interuentu dilectæ coniugis nostræ ADELHEIDIS, fidelisque Archiepiscopi nostri VVilhelmi, pro incolumitate regni, vel Imperij nostri, filiique nostri Regis Ottonis, piæ illius petitioni assensum præbuimus, & vt possessiones præscripti Blandiniensis cœnobij, Dulciacus scilicet in pago Haginau, & Crombrugga in pago Brabantinse, quam villam nostra soror GERBERGIS Regina monachis ob remedium animæ fidelis Comitis sui reddidit Arnulphi, sub perpetua immunitatis nostræ tuitione sint, volumus.

Luidolphus Cancellarius, ad vicem VVilhelmi Archicapellani, recognoui. Datum XI. Kal. Februarij, anno Dominicæ incarnationis
966. D. CCCC. LXVI. Indictione IX. anno regni Ottonis XXXI. Imperij IV. Actum Traiecto.

Idem Otho I. *anno 966. possessiones ecclesiæ Niuellensis confirmat, quæ est nobilium virginum Canonicarum in Gallo-Brabantia.*

OTTO, diuina fauente clementia, Imperator augustus Romanorũ ac Francorum. Quædam Abbatissa de monasterio constructo in honore S. Petri Apostoli, sanctæque virginis GERTRVDIS, pariter cum sanctimonialibus, nomine ADELBERINA, nostram adiit Serenitatem, rogans vt auctoritatis nostræ præceptum vel confirmationem donauissemus.

Nos verò, interuentu nostræ coniugis ADALHEIDIS, filiiq; nostri Regis scilicet OTTONIS, petitioni eiusdem Abbatissæ assensum præbuimus; & quidquid REGENARIVS Comes, pro se, coniuge, filiisque eius, ad prædictũ monasteriũ, vbi S. Gertrudis corporaliter requiescit, tradidit

tradidit in pago Ardenna, super fluuio *Aisna*, in Comitatu *VVaudricia*, in villa quæ dicitur *Villare*, mansas XII. ecclesiam vnam cum ædificiis, terris cultis & incultis. Similiter quidquid prædicti Regenarij filius, nomine LIECHARDVS, tradidit in pago Hasbaniensi, in villa quæ dicitur *Guigolonhain*, mansas nouem, mancipia XXXV. molendinum & cambam vnam.

RODOLPHVS Comes tradidit in villa, quæ dicitur *Lentlo*, mansas VI. siluam ad porcos LX. Ioannes pariterque Rorboldus pro anima Sigefridi mansas tres, in villa quæ dicitur *Luponio*, super fluuio *Tier* molendinum vnum, mancipia X. HILLINVS tradidit in villa, quæ dicitur Gislebiernoz, ecclesiam vnam, siluam ad porcos quingentos, pro anima Gisleberti genitoris sui. Ioannes & vxor sua Hachunda mansum vnum in villa *Tongrinas*, Hadebrandis prata & siluam super fluuio *Til*, Honolfus pro anima genitricis suæ Helisguindę mansam vnam in Comitatu Testrebarensi, super fluuio Huoltena. Adelardus mansam vnā in Verechaim super fluuio Sambra, in villa quæ dicitur Culiaco, mansas duas, Roculfus Comes mansam vnam in villa Nerebach super fluuio Tenara.

Similiter tradidit Robertus, vxorque eius nomine Gena, cum filio suo Regenario, mansas quattuor in pago Hainaco, in villa quæ dicitur Haina. Hillinus tradidit, pro anima Liergardæ, in pago Brabantinse super fluuio Ippinghohaim mansas quinque, siluas ad porcos centum. Regenvvaldus presbyter stadium vnum in *Bruocsella*, super fluuiū Brania, mansas septem, ecclesiam matriciam, siluam & prata.

Anno centesimo vicesimo septimo post transitum S. Gertrudis, tradidit quædam puella, nomine RICBVRGIS, omnem hereditatē suam in terra Ribuariensi in villa *Buezefelt*. Hereditas S. Gertrudis sita in pago Tessandria super fluuio *Struona*, in villa quæ dicitur *Bergom*, cum integritate sua illic aspiciente: insulæ tres, prima *Bieuelant*, secunda *Spiesant*, tertia *Gerselhe*. *Bergen op Zoom.*

Villam *Merbeckam* cum omni integritate quędam Goisinar, in villa Ramnesbecka mansas XXX. ecclesiam matriciam, in Honsa mansam vnam, & quidquid pertinet ad mensam & vtilitatem fratrum ac sororum, Deo sanctæque Gertrudi fratribus ac sororibus famulantibus donauimus, & nostro præcepto confirmauimus.

Luicolfus Cancellarius, ad vicem VVillelmi Archicapellani, recognoui.

gnoui. Datum IX. Kal. Februarij, anno Dominicæ incarnationis
966. nongentesimo sexagesimo sexto, Indictione IX. anno regni Ottonis XXXI. Imperij IV. Actum Traiecto.

NOTATIO.

Duo olim in orbe Christiano Imperatores exstiterunt, vnus Orientis, alter Occidentis: Græcus Orienti, Latinus Occidenti præerat. Quidquid Italiæ, hinc à Neapoli, inde à Siponto in mare procurrit, cum suis è regione insulis, ad Græcum; reliqua pars ad Latinum Imperatorem pertinebat. Orientalis Imperij sedes fuit Constantinopolis, iam inde à temporibus CONSTANTINI MAGNI, qui sacris Christianis imbutus, sedem Imperij aliò transferendam ratus, Byzantij in Thracia nouam Romã, transcripta magna Romanæ nobilitatis parte, condidit, eamque Constantinopolim suo nomine appellauit. Græcorum porrò Imperium vsque ad annum 1453. stetit, quo Mahometes Rex Turcarum, Deo Græcis ob hæresim irato, Constantinopolim vi cepit; Constantino V. Palæologo Imp. cæso; vt à Constantino ortum cum Constantino deficeret Imperium.

Occidentis Imperium primus è gente Francorum CAROLVS MAGNVS, ingenti & sua & gentis laude, obtinuit, anno salutis octingentesimo coronatus. Eius stirps in Ludouico III. Imperatore defecit, qui anno 912. viuere desiit. Ludouico exstincto, CONRADVS è Franconia, vir bello inclytus, à Germanis proceribus Rex est appellatus. Huic septennio pòst rebus humanis exempto, HENRICVS AVCEPS, Othonis Saxoniæ Ducis filius, anno 920. subrogatus, Lotharingiam, à Carolo Simplice Francorum Rege occupatam, recuperauit. Henrico successit OTHO filius, primus ex Germanis à Ioanne VIII. Romano Pontifice initio anni 962. Romæ coronatus.

CAPVT

CAPVT LXIII.

Lotharius Francorum Rex, varia prædia Bauonensi monasterio anno 967. confirmat; petente Balduino, Comite Cameracensi, Rodulphi filio, Balduini Ferrei Comitis Flandrensis nepote.

LOtharius gratia Dei Rex. Sit notum omnibus, quòd venerabilis Comes ARNVLPHVS, noster consanguineus & regni nostri Marchio nobilissimus, nostram adiens excellentiam, humiliter petierit, vt quoddam monasterium, in honore B. Petri constructũ super fluuium Scaldim, quod antiquitus vocatum est Ganda, pro statu monasticæ religionis ibidem perpetualiter corroborando, nostræ auctoritatis præcepto muniremus. Cuius petitioni tunc assensum præbuimus, & statuimus, vt idem monasterium à prædicto Arnulpho Comite moderno tempore restauratum, & in melius exaltatum, in ordine monastico res suas quietè possideret. Decreuimus etiam quòd secundùm S. Benedicti regulam ibi Abbas constitueretur. Nunc verò Comite Arnulpho ab hac vita sublato, BALDVINVS, noster eiusque consanguineus, cum Abbate VVOMARO, prælibati Gandensis monasterij Rectore, nostram adiit Serenitatem, petens nostræ auctoritatis munimentum erga idem renouare monasterium. Nos ergò eorum annuentes petitionibus, interuentu etiam matris nostræ GERBERGÆ & coniugis nostræ EMMÆ, illorum adimpleuimus postulationem. Datum III. Nonas Maij, regnante domino Lothario anno XII. Indictione X. Actum Nobiliaco feliciter, anno D. CCCC. LXVII. 967.

CAPVT LXIV.

Gerberga, Ludouici Transmarini Francorum Regis vidua, Marsanam in agro Falcoburgensi, secundo lapide à Traiecto Mosæ sitam, donat Remensi monasterio S.Remigij, an. 968.

GERBERGA diuina dispensante clementia humilis Francorũ Regina. Locum S.Remigij, magnifici Doctoris, Francorum Apostoli, admodum gandentes rerum incrementis feliciter prosperari, ac multiplici bonorum copia fortunatum haberi, solenniter delegantes per manus fidelis Aduocati nostri Comitis Arnulfi legitima vestitura, cum consilio, pietate quoque ac benigno assensu domni Ottonis Imp. Augusti, tradimus S. Remigio quoddam iuris nostri prædium in alodo, in honore S.Petri consecratum, vocabulo MARSNAM, in Comitatu Masaugo, cum omnibus ad ipsum prædium pertinentibus, id est, *Clumam* & *Litam* cum appenditiis suis, *Hertram* & *Angleduram* cum appenditiis suis; superadditis etiam rebus aliis, quæcumque ex ipso fisco in ius dominicum iam olim deuenerant: astantibus etiam, imò collaudantibus atque confirmantibus, Gerardo Tullensi Episcopo, atque Comitibus Emmone & Ansfrido, nonnullis quoque aliis nobilibus viris; fidentes vtique tanti patris & patroni nostri plurimùm meritis adiuuari, totumque hoc agentes pro salute videlicet nostra, & remedio senioris nostri piæ memoriæ GISLEBERTI, suique parentum, patris scilicet & matris, RAGENERI & ALBRADÆ. Ea scilicet ratione, vt idem locus S.Remigij, qui semper ab antiquo regiis donationibus, vtpote caput Franciæ, fuerat honoratus, nostris etiam donis regalibus ditescat & polleat vberiùs, ipsumque alodum, vt sui proprium, legitimo iure firmiter tenendo in perpetuum possideat, quatenus memoriam nostri ac præfati viri senioris nostri Gisleberti apud se iugiter fixã idem locus habeat, suisque orationibus perpetuis & sacrificiorum muneribus & votis in conspectu Dei eiusdem memoriam piissimè recolat.

Mersen.

Actum

Actum IV. Idus Februarij, anno incarnationis Dominicæ D. CCCC. LXVIII. in præfato Comitatu, in villa quæ dicitur Hacta, anno tricesimo secundo, regnante domno Ottone inclyto Imperatore ac Cæsare Augusto, filio quoque eius æquiuoco regnante anno septimo. 968.

Signum domnæ Gerbergæ gloriosæ Reginæ, quæ regiæ auctoritatis manu hoc scriptum, quod fieri iussit, dignanter corroborauit, & aliis confirmare mandauit.

S. iuuenis magnæ indolis Caroli.

S. Arnulfi Comitis, qui vice dominæ Reginæ hanc traditionem fecit.

S. Emmonis Comitis. S. Ansfridi Comitis. S. Huberti.

S. item Huberti. S. Gotramni. S. Franconis. S. Gerardi.

S. Euruini. S. Adelstamni. S. Huniconis. S. Godeleui. S. Isaac.

S. Theoderici. S. Onulfi. S. Wilberti. S. Rotlandi. S. Rageneri.

Data pridie Idus Februarij, manu domnæ Reginæ, & suscepta à domno Abbate Hugone, qui ibi affuit cum suo Aduocato Emmone prædicto Comite.

NOTATIONES.

GERBERGA] Henrici Aucupis Germaniæ Regis filia, Othonis I. Imp. soror, anno 929. primùm Gisleberto Lotharingiæ Duci, pòst Ludouico Transmarino, Francorum Regi, Caroli Simplicis filio, an. 939. nupsit. Vide suprà pag. 105.

MARSNA] Rheginoni Marsana, *Mersen*, palatium olim regiũ, nunc municipium amplum, secundo lapide à Traiecto Mosæ, cum monasteriolo seu Præpositura, vt vocant: quam ad nostra vsque tempora monachi Benedictini, ex Remensi S. Remigij cœnobio, possederunt, & annis superioribus, viá permutationis aliorum in Francia prædiorum, cesserunt Canonicis regularibus cœnobij quod Aquas curtas, *Eaucourt*, in Artesia nuncupant.

GISLEBERTVS] seu Gisilbertus Lotharingiæ Dux, primus Gerbergæ maritus, fuit Ragineri I. Hannoniæ Comitis filius: vt ex diplomate iam recitato, itemque ex Flodoardi Chronico, & ex Fragmento Gallici scriptoris, quod ex Conrado Abbate Vrspergensi Petrus Pithæus recitat, certò constat. Ragineri & Albradæ filius fuit Ragine- *pag. 88.*

rus II. Longicollus Hannoniæ Comes: quod nota contra Iacobum Guisium, Lipsium & alios, qui ipsum faciunt Manassis filium.

CLVMA] nunc *Clemmen* vel *Clummen*, vicus agri Falcoburgensis. Lita seu Litta, *Littoy*, vicus Brabantiæ prope Siluam-Ducis. Hertra nunc *Ertrem* vel *Erthen* prope Leodicum. Angledura, *Angleure*, in eodem tractu.

GERARDVS] Tullensis Episcopus, Colonia Agrippina oriundus, quem Leo IX. Papa in catalogum Sanctorum retulit; teste Sigeberto in Chron. ad an. 1052.

CAROLVS] Dux Lotharingiæ, iuuenis hîc nuncupatur, vtpote anno 953. Lauduni matre Gerberga natus: vt idem Flodoardus in Chronico scribit.

ARNVLPHVS] non Flandrensis, sed alterius pagi Comes, traditionem fecit tamquam Vicarius Gerbergæ. De hoc Arnulfo agit forsasse Flodoardus in Chronico an. 959.

EMMO] siue Immo Comes, primùm Brunonis Archiepiscopi Coloniensis ac Lotharingiæ Ducis Consiliarius fuit: pòst hostis factus Capræmontem an. 960. muniuit contra eumdem Brunonem; teste Flodoardo. Capræmontem porrò, olim celebre diœcesis Leodicensis opidum, *Chieuremont*, vt nidum rebellium Notgerus Episcopus Leodicensis an. 980. funditus excidit; Canonicorum præbendis ad Aquisgranensem B. Mariæ basilicam translatis, vide suprà pag. 99.

ANSFRIDVS] Louaniensium (quos Sigebertus in Chronico Bratuspantes vocat) & Hoiensium Comes, duxit Hilsundem Comitissam Striensem, Thorensis ad Mosam collegij nobilium virginum Canonicarum pòst conditricem. Ipse Hoium opidum ecclesiæ Leodicensi cessit, ac demum Episcopus Vltraiectinus an. 1009. obiit.

ISAAC] Comes Cameracensis, qui varias contentiones cum Stephano & Fulberto Episcopis Cameracensibus habuit: vt Baldericus in Chron. Cam. lib. 1. cap. 65. & 70. narrat.

WIBERTVS] seu Guibertus Comes, fundator Abbatiæ Gemblacensis in Brabantia: de quo suprà egimus pag. 101.

CAPVT

CAPVT LXV.

Otho I. *Imp. VValciodorense monasterium an.* 968. *Theoderico Metensi Episcopo donat, & Hasteriam cum VValciodoro coniungit.*

OTto diuina fauente clementia Imp. Augustus. Interuentu dilectissimæ consortis imperij nostri ADELHEIDÆ Augustæ, nostrique filij OTTONIS Augusti, concessimus sancto protomartyri Stephano, sacrosanctæ Metensi ecclesiæ, simulque venerabili eiusdem sanctæ sedis Præsuli, nostroque dilectissimo sobrino DEODERICO, suisque deinceps in eadem sancta sede successoribus, locum quemdam in pago Lomacensi, nomine VVALCIODORVM, quem vir quidam *pag. 99.* EILBERTVS, cum coniuge sua HERESINDE dedit, & ex proprio prædio statum monasterij fundauit: vt eiusdem sedis Præsul tam locum ipsum, quàm omnia pertinentia, vti sua propria, curet & ordinet, & Abbatē secundùm instituta B. Benedicti monachis ibi degentibus præficiat. Vt autem hæc decreti auctoritas firmior habeatur, iussimus eidem sæpedicto sobrino nostro Pontifici Deoderico, vt quemdam locum HASTERIAM nomine, olim à prædecessore suo Antistite ADELBERONE, ex proprio hereditatis iure, partibus nominati protomartyris Stephani delegatum, supra dicto cœnobio, gratia solaminis, copularet: & quoniam proxima vicinitate iunguntur, etiam sub vnius ditione ordinationeque Abbatis, eadem præfata loca, VValciodorum videlicet atque Hasteria, indissolubili coniunctione necterentur.

Luidgerius, ad vicem Hattonis Archiepiscopi & Cancellarij scripsit. Data XVII. Kalendas Ianuarij, anno Dominicæ incarnationis 968. nongentesimo sexagesimo octauo, Indictione XIV. anno regni Regis Ottonis tricesimo sexto, Imperij in Italia octauo. Actum in ciuitate Papiæ, infrà palatium.

Idem

Idem Otho I. *amotis Canonicis, monachos restituit in Epternacensi S. VVillibrordi cœnobio, hortatu Sigifridi primi Comitis Lutzeburgensis, an.* 971.

OTTO diuina fauente clementia Imperator augustus. Audiuimus monasterium esse in regno nostro, in quo beatus VVILLIBRORDVS Archiepiscopus requiescit, quod ipse, à Rege PIPINO datis prædiis, construxerat, & quod ipse Princeps & eius filius CAROLVS, scriptis priuilegiis, sub potestate succedentium Regum manere firmauerant. Hoc itaque prauitate cuiusdam *Carlomanni* inuasoris sic fuerat destructum, vt monachi inde expulsi, & Canonici sint intromissi. Hortatu igitur venerandi Comitis SIGIFRIDI, fidelis nostri, in eodem monasterio monachicæ vitæ religionem innouare decreuimus, præficientes ei venerabilem virum *Rauengerum* Abbatem, qui monachis in regulari proposito præsit & prosit.

VVilligisus Cancellarius, ad vicem Rodberti Archicapellani, recognoui. Datum Idibus Martij, anno Dominicæ incarnationis D.
971. CCCC. LXXI. Indictione XIV. anno regni Ottonis XXXVI. Imperij XII. Actum Magadaburg.

Idem Otho I. *Abbatiam siue ecclesiam Canonicorum Capræmontensium donat ecclesiæ Canonicorum B. Mariæ Aquisgranensis, an.* 972.

Otto diuini nutus prouidentia Imperator augustus. Fidelium nostrorum patefieri volumus industriæ, qualiter memoriæ beatissimæ Karolus Imp. augustus, æternæ recompensationis proposito, locum quendam Aquisgrani, vulgari vocabulo Ehha nuncupatum, quasi ab exordio erigere, lataque facultate adeò aggressus est sublimare, vt capellam ibidem miri decorę artificij, in honore S. Mariæ matris Domini nostri Iesu Christi, construi fecerit, plurimisque locorum regalium prædiis honestè ditauerit, sedibusque Imperatoriis locum eumdem dignum extulerit: vbi ipse quoque in tumulo pausat. Quam etiam nos locu-

locupletari nostro quoque fulcimine cupientes, Abbatiam *Kintermunt* vocatam, nostra Imperiali potentia, ad eiusdem ecclesiæ fratrumque ibidem Domino famulantium vsus accumulatos, cum omnibus appertinentiis, in perpetuò mansuram proprietatem donauimus, cum vtriusque sexus mancipiis, ædificiis, terris cultis & incultis.

VVilligisus Notarius, vice Rodberti Archicancellarij, subscripsi. Data Kalendis Augusti, anno D. CCCC. LXXII. Indictione XV. anno 972.
regni domni Ottonis XXXIII. Imperij autem XIII. Actum Papiæ.

CAPVT LXVI.

Otho II. *Imp. prædia ablata monachis S. Bauonis Gandensis restituit, an.* 974.

SVperna largiente clementia Otho Imperator augustus. Venerabilis VVomarus, Abbas cœnobij sancti confessoris Christi Bauonis, genitoris nostri Othonis, bonæ memoriæ Imperatoris, excellentiam adiit.... Nos res diu ablatas, cum omni integritate, eis restituentes, nostræ auctoritatis immunitate ac tuitione confirmamus. Nomina autem rerum hæc sunt, in pago Tessandriæ *Nordrevvic*, cum ecclesia & omnibus appendiciis, & in pago Bragbatense *Sethleta*, cum ecclesia & omnibus suis adiacentiis: in pago quoque Rien *Bouchole*, æquè cum ecclesia, & reliquis appenditiis.

VVilligisus Cancellarius, ad vicem Rotberti Archicapellani, notaui. Datum XII. Kal. Februarij anno Dominicæ incarnationis D. CCCC. LXXIV. Indictione II. anno regni domini Othonis XIII. Im- 974.
perij IV. Actum Bosgrat.

Idem Otho II. *veteres monasterij S. Bauonis Gandensis possessiones confirmat, an.* 976.

Otto diuina fauente clementia Imperator augustus. In pago Bragbatensi villam VVarminiam, villam *Flietbersele* & *Lapingehem*, *Bamingehem* & *Gisinggasele*, in pago Hasbaniensi villam de *VVintrehoue* & *Vinnethe*,

Q

nethe, in pago Rien *Boucholt*, & in pago Tessandriæ *Northreuic* & *Edingehem*, cum ecclesiis & omnibus adiacentiis.....

Robertus Cancellarius, ad vicem VVilligisi Archicapellani, notauit. Data XIV. Kal. Februarij, anno Dominicæ incarnationis nongen-
976. tesimo septuagesimo sexto, Indictione IV. regni domini Ottonis XV.
Brussel. Imperij IX. Actum Bruohsela.

NOTATIONES.

VVILLIGISVS] Archiepiscopus Moguntinus, humili ortus genere, patrem habuit hamaxurgum seu carpentarium, qui victus quotidiani caussa rotas & plaustra conficere soleret. Vtque sese intra rectæ rationis ac modestiæ gyrum contineret, pristinamque suam tenuitatem semper ob oculos haberet, passim in ædificiis & parietibus rotas pinxit atque incidit. Quas pro suis hodieque insignibus non solùm Moguntina ciuitas, sed ipsi etiam Moguntini Archiepiscopi retinent.

HENRICVS Auceps, Othonis Saxoniæ Ducis F. duxit primò Haduidam, secundò S. Mathildem, Halberstadij defunctam, & Martyrologio Rom. 14. Martij adscriptam.

OTHO I. Imp. duxit primò Editham seu Eggidam, N. Francorum Regis filiam, pòst Adelheidem Rudolphi Burgundiæ Regis filiam: cuius vitam scripsit Odilo Abbas Cluniacensis. De Episcopatibus ab Henrico Aucupe, & Othone I. fundatis ac dotatis vide Notitiam nostram Episcopatuum, à Plantinianis editam.

Othonum Impp. stemma.

CAPVT LXVII.

Lotharius Francorum Rex, petente Hemma coniuge, vicum Aines siue Haines, in Artesia situm, prope Bassaam opidum, restituit Iuditha Abbatissa Marchianensi, anno 976.

LOtharius misericordia Dei Francorum Rex. Coniux nostra HEMMA, adiens nostram præsentiam, deprecata est, vt quamdam villam, nomine *Aines*, quæ tempore Arnulfi Comitis, sororibus & fratribus in cœnobio S. Rictrudis degentibus, iniustè sublata fuerat, ob remedium nostrarum animarũ, dicto cœnobio redderemus. Cui assensum præbentes, reddimus prædictam villam Aines, cum omnibus ad se pertinentibus, vt deinceps habeant tam Abbatissa Iudith, quàm prædictæ sorores, nec non fratres ipsius monasterij S. Rictrudis, potestatem faciendi quidquid voluerint.

Adalbero Notarius, ad vicem domni Adalberonis Archiepiscopi summique Cancellarij, recognouit & subscripsit. Actum Doacense castello, anno Dominicæ incarnationis D.CCCC.LXXVI. regnante domino Lothario anno XXII.

Douay. 976.

Idem Lotharius Rex, petente Emma coniuge sua, Mareolensi Canonicorum regularium monasterio, prope Atrebatum sito, an. 977. restituit prædia, à Fulberto Episcopo Cameracensi & aliis olim attributa.

Diuina præordinante gratia Rex Lotharius. Nostræ dignitatis præsentiam dilecta coniux nostra EMMA adiens, nobis retulit dolendo, quoddam cœnobium à Fulberto Præsule, sub regulari Canonicorum norma, nobiliter secus Atrebatum super Satis fluenta, olim constructũ fuisse, quod situm est in villa quæ dicitur MAREOLVM; nunc verò penitus destructum per violentiam sæcularium, & nimiam cupiditatem Theudonis Episcopi, remotis inde omnibus, quæ prædictus Fulber-

tus

tus eiusque successores tradiderunt cœnobio S. Amandi & S. Bertiliæ, ad opus fratrum. Nos verò interuentu coniugis nostræ Emmæ fidelisque Dridonis, iam dictas res Canonicis prælibati monasterij reddi præcipimus, scilicet mansum indominicatum, quod Fulbertus Episcopus dedit eis in villa Mareolo, & decimas quattuor molendinorum, quas Præsul Engramnus eis contulit; medietatem etiam Caminæ datam ab Andremaro Præposito ipsius loci. Datum Lauduno clauato anno nongentesimo septuagesimo septimo. 977.

CAPVT LXVIII.

Godefridus cognomento Captiuus, Virdunensis in Lotharingia Comes, & Dominus Ihami prope Aldenardam Flandriæ opidum, an. 979. Holinium, Lesdenium aliaq; prædia donat Blandiniensi S. Petri Monasterio.

EGo GODEFRIDVS gratia Dei Comes, & vxor mea MACHTILDIS, ad monasterium vocabulo Blandinium, in primordiis ab Apostolico patre sanctissimo Pontifice Amando constructum, atque in honore SS. Petri & Pauli consecratum, processu verò temporis ab ARNVLPHO excellentiori à fundamentis exstructo ædificio, in quo Abbas VVomarus non modico regularium collegio monachorum pastor præesse videtur; ad hoc ergò monasterium, pro remedio animæ nostræ filiorumque nostrorum, donamus Deo ac S. Petro res nostras perpetuò, hoc est, fiscum *Holinium* dictum, situm in pago Tornacensi, cum ecclesia in honore S. Martini, *Ramelgien*, *Lesdenium*, *Nouamq; Villam.* Actum publicè in cœnobio Blandinio XII. Kal. Februarij, Indictione VII. anno XXVI. regni Regis Lotharij, & regiminis Abbatis VVomari XXVII. 979.

Signum Godefridi Comitis, & coniugis eius Machtildis, qui hanc traditionem fecerunt & firmari petierunt.
S. Arnulphi gloriosi Marchisi iunioris.
S. Hermanni Comitis, filij Godefridi Comitis.
S. VVomari Abbatis. S. VVigeri. S. Lietberti. S. VVicberti.

 S. Ingel-

S.Ingelberti Aduocati. S.VVidonis Præpositi.

Ego quoque Rodulphus monachus vidi & chartam conscripsi.

NOTATIONES.

GODEFRIDVS] dictus Captiuus (eò quòd à Lothario Francorum Rege an.984. captus fuerit, vt Sigebertus in Chronico suo supputat) Comes Virdunensis & Ihami Dominus, ex MACHTILDE, ex Herimãni Saxonũ Ducis filia, Balduini III. Flandriç Comitis vidua, quinque genuit filios, *Alberonem* Episcopum Virdunensem, *Fredericum* Comitem Virdunensem, *Hermannum* seu Henzilonem Comitem Dagisburgensem, qui hinc diplomati subscripsit, *Godefridum* cognomento Improlem Lotharingiæ inferioris Ducem, & *Gothilonem* cognomento Magnum, Lotharingiæ superioris & inferioris Ducem, itemque filiã vnã, nomine *Ermengardem*. Ex his Fredericus & Hermannus obierunt monachi ad S.Vitonum in vrbe Virdunensi. Obiit autem Machtildis an.1009. in Blandinio iuxta Godefridum maritũ suum sepulta. Idem Godefridus, eiusque filius Hermannus tria monasteria seu ecclesias Ihami fundarunt; teste Balderico in Chron. Cam. lib. 2. cap.45.

Eenham.

HOLINIVM] *Hollaing*, prope Tornacum. LESDENIVM, *Lesdaing*, in eodem tractu.

CAPVT LXIX.

Otho II. *Imp. confirmat possessiones ecclesiæ Leodicensis an.* 980.

OTTO diuina fauente clementia Imperator augustus. Nouerint omnes nostri fideles, quòd venerabilis Episcopus Leodicensium NOTKERVS præcepta quædam nostris obtulit obtutibus, quæ ab antecessoribus nostris Pipino, Carolo, Lodouico, & item Carolo, Regibus Francorum, collata erant ecclesiæ S. Mariæ & S. Lamberti, & insuper à patre nostro Othone Imp. confirmata, super vniuersas possessiones eiusdem matris ecclesiæ, quarum istæ sunt capitales, Hoium, Fosses, Lobies, Tungres, Maslines, & super cetera loca, cum omnibus rebus

rebus & hominibus ad ea pertinentibus, vt omni publica poteſtate excluſa, in manu Epiſcopi ſingulariter conſiſtant. Nos itaque præcipimus, vt nullus Comes, nullus Iudex, niſi cui Epiſcopus commiſerit, audeat poteſtatem exercere ſuper ea loca, neque placitum habere, aut freda aut tributa, aut bannos aut telonea, aut redditus de ſtatione nauium exigere.

Hildibaldus Cancellarius, ad vicem VVilligiſi Archicapellani, notaui. Datum VIII. Idus Ianuarij, anno Dominicæ incar. nongenteſimo octogeſimo, regni Othonis II. decimo nono, Imperij XIII. 980.
Indictione VIII. Actum in Cruona.

Idem Otho II. *monachos Benedictinos, amotis Canonicis, in Epternacenſi S. VVillibrordi cœnobio à patre ſuo Othone* I. *Imp. collocatos, confirmat an.* 980.

OTTO, diuina ordinante prouidentia, Imperator auguſtus. Fideliũ noſtrorum comperimus relatione, monaſterium eſſe in regno noſtro EPTERNACVS dictum, in quo beatus requieſcit VVILLIBRORDVS Archiepiſcopus, quod ipſe venerabilis à fundamentis conſtruxit, datis ſibi à piiſſimo Rege PIPINO prædiis, hoc etiam ab ipſo Principe, filioque eius *Carolo*, nec non *Chludouico*, Imperatoribus, ſcriptis priuilegiis, ſub mandiburnio & defenſione ſuccedentium Regum vel Imperatorum deliberatum eſt manſurum, ac monachicum ordinem, ſecundùm regulam S. *Benedicti*, ab inhabitantibus ibi perpetualiter conſeruandum. Quod prauitate cuiuſdam *Karlomanni* inuaſoris, & tyrannidem exercentis, violatum eſt; monaſticæ videlicet vitæ norma deſtructa, & clericis ſæcularibus intromiſſis. Sed rurſum à genitore noſtro bonæ memoriæ OTTONE Auguſto, inſtinctu illuſtris viri SIGIFRIDI Comitis, in priorem ſtatum eſt reparatum, conſtituto ibidem Abbate *Rauangero* nomine, qui adiens Serenitatem culminis noſtri, obtulit nobis priuilegium præfati genitoris noſtri, obſecrans vt paternæ auctoritati noſtram quoque ſuperadderemus auctoritatem.

Cuius precibus libenter aſſenſum præbuimus, atque hoc noſtrę regalitatis præceptum fieri libuit: per quod decernimus, vt iuxta præcedentium decreta Regum & Imperatorum, ob amorem Dei, tranquillitatem-

litatemque fratrum, ibidem sub regula S. Benedicti consistentium, cũ omnibus rebus ad se pertinentibus, sub defensione nostra ac mandiburdio nostro sint, atque successorum nostrorum: ea conditione, vt monachicæ conuersationis ordo ibidem iugiter conseruetur.

Signum OTTONIS magni & inuictissimi Imp. augusti.

Hildiboldus Episcopus & Cancellarius, ad vicem VVilligisi Ar-
980. chicapellani, recognoui. Datum Kal. Iunij, anno D.CCCC.LXXX. Indictione VII. anno verò regni II. Ottonis XIX. Imperij autem XIII. Actum Aquisgrani.

CAPVT LXX.

Adalbero Remensis Archiepiscopus in Mosomensi cœnobio pro Canonicis monachos Benedictinos collocat: quod eius decretum an. 983. in Concilio apud Montem S. Mariæ in pago Tardacensi est confirmatum.

ADalbero diuina propitiante clementia sanctæ Remensis ecclesiæ Archiepiscopus. Notum fiat vniuersis, quondam nobis Episcopio gratia Dei ac benignitate regia contradito, Sanctorum loca quædam honore integro repperisse plurimùm valentia, quædam verò pristinæ dignitatis statu deficiente prorsus neglecta. Inter quæ etiam ille MOSOMI cœnobialis locus, antiquitatis studio certatim constructus, ab exordio sanctimonialium vitæ aptatus, postmodùm verò Canonicorum ordine ab Heriueo prædecessore nostro meliùs informatus, atque in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ dignè consecratus, sed nefandis vsibus vtrobique negligenter incultus, rebus partim subtractis, partim verò intercurrentibus malis, sinistræ cessit fortunæ. Quo comperto, adhibito fidelium nostrorum consilio, perpendens eumdem locum, pro mundi infelicitate, in canonicali ordine stare non posse, ibidem monasticæ religionis vitam, ordinato Abbate Ledaldo, constitui, vt eiusdem loci religiosi cultores, tam rebus delegatis, quàm etiam fortè delegandis vtentes, continua vota Deo soluẽtes sint pro nobis, pro posteris nostris, ceterisque ordinibus iugiter orantes.

CAPVT

CAPVT LXXI.

Ribodimontensis S.Nicolai Abbatia, Benedictinorũ, in diœcesi Laudunensi an. 1084. *fundatur ab Ansello de Ribodimonte.*

PHilippus Dei gratia Francorum Rex, notum fieri volumus fidelibus nostris, quòd Ansellus de Ribodimonte adiit Serenitatem nostram, obsecrans vt quamdam Abbatiam, quam ipse constituerat proximè Ribodimontẽ, in honore sanctæ Dei genitricis, & beatissimi confessoris Nicolai, ei nos in perpetuum stabilem ac firmam fore concederemus, & nostræ maiestatis vigore corroboramus quæcumque eidem loco largiebatur de bonis suis, sine aduocatione. Cuius petitioni annuendo, præfatam Abbatiam in posterum stabilem fore statuimus, firmando quoque concessimus, id ipsum postulante domino Helinando Laudunensi Episcopo, vt locus ipse deinceps solutus sit & quietus. Quæcumque verò à præfato Ansello eidem loco donata sunt, villã videlicet Lucianis, villam quæ dicitur Montiniacus, villam quæ dicitur Moncellis, & quod eidem loco contulit apud Albrecias & apud Macerias, & apud Audenicurtem, & duos molendinos apud Ribodimontem, & seruos & ancillas, & cetera omnia monachi quieta possideant, sine aduocatione.

Actum apud Ribodimontẽ, anno incarnati Verbi millesimo octingentesimo quarto, Indictione septima, anno regni Philippi Francorum Regis vicesimo quarto, præsentibus iis quorum nomina subtitulata sunt. Gilbertus, ad vicem Gofridi Cancellarij, Parisiorum Episcopi, relegendo subscripsi. 1084.

S.Helinandi Laudunensis Ep. S. Rainaldi Remensis Archiep.
S. Rotgeri Catalaunensis Ep. S. Vidonis Beluacensis Ep.
Hugonis Comitis Pontiui. Comitis Eubaldi de Rocei.
Comitis Rainaldi Suessionensis. Comitis Balduini Valentiani.
Eustatij Vicedomini Catalaunensis. Iossini Beluacensis.
Balduini de Gurci. Radulfi filij Belith.
Vidonis de Lescieres. Vidonis de Vitrey.
Bernardi de Ribodimonte. Petri Castellani.
Roberti Anguisot. VValberti Laudunensis. Vinemari Laudunensis.

CAPVT LXIV.

Gerberga, Ludouici Transmarini Francorum Regis vidua, Marsanam in agro Falcoburgensi, secundo lapide à Traiecto Mosæ sitam, donat Remensi monasterio S.Remigij, an. 968.

GERBERGA diuina dispensante clementia humilis Francorū Regina. Locum S.Remigij, magnifici Doctoris, Francorum Apostoli, admodum gaudentes rerum incrementis feliciter prosperari, ac multiplici bonorum copia fortunatum haberi, solenniter delegantes per manus fidelis Aduocati nostri Comitis Arnulfi legitima vestitura, cum consilio, pietate quoque ac benigno assensu domni Ottonis Imp. Augusti, tradimus S. Remigio quoddam iuris nostri prædium in alodo, in honore S.Petri consecratum, vocabulo MARSNAM, in Comitatu Masaugo, cum omnibus ad ipsum prædium pertinentibus, id est, *Clumam* & *Litam* cum appendiciis suis, *Hertram* & *Angleduram* cum appendiciis suis; superadditis etiam rebus aliis, quæcumque ex ipso fisco in ius dominicum iam olim deuenerant: astantibus etiam, imò collaudantibus atque confirmantibus, Gerardo Tullensi Episcopo, atque Comitibus Emmone & Ansfrido, nonnullis quoque aliis nobilibus viris; fidentes vtique tanti patris & patroni nostri plurimùm meritis adiuuari, totumque hoc agentes pro salute videlicet nostra, & remedio senioris nostri piæ memoriæ GISLEBERTI, suique parentum, patris scilicet & matris, RAGENERI & ALBRADÆ. Ea scilicet ratione, vt idem locus S.Remigij, qui semper ab antiquo regiis donationibus, vtpote caput Franciæ, fuerat honoratus, nostris etiam donis regalibus ditescat & polleat vberiùs, ipsumque alodum, vt sui proprium, legitimo iure firmiter tenendo in perpetuum possideat, quatenus memoriam nostri ac præfati viri senioris nostri Gisleberti apud se iugiter fixā idem locus habeat, suisque orationibus perpetuis & sacrificiorum muneribus & votis in conspectu Dei eiusdem memoriam pijssimè recolat.

Mersen.

Actum

Actum IV. Idus Februarij, anno incarnationis Dominicæ D. CCCC. LXVIII. in præfato Comitatu, in villa quæ dicitur Hacta, anno tricesimo secundo, regnante domno Ottone inclyto Imperatore ac Cæsare Augusto, filio quoque eius æquiuoco regnante anno septimo. 968.

Signum domnæ Gerbergæ gloriosæ Reginæ, quæ regiæ auctoritatis manu hoc scriptum, quod fieri iussit, dignanter corroborauit, & aliis confirmare mandauit.

S. iuuenis magnæ indolis Caroli.

S. Arnulfi Comitis, qui vice dominæ Reginæ hanc traditionem fecit.

S. Emmonis Comitis. S. Ansfridi Comitis. S. Huberti.

S. item Huberti. S. Gotramni. S. Franconis. S. Gerardi.

S. Euruini. S. Adelstamni. S. Huniconis. S. Godeleui. S. Isaac.

S. Theoderici. S. Onulfi. S. Wilberti. S. Rotlandi. S. Rageneri.

Data pridie Idus Februarij, manu domnæ Reginæ, & suscepta à domno Abbate Hugone, qui ibi affuit cum suo Aduocato Emmone prædicto Comite.

NOTATIONES.

GERBERGA] Henrici Aucupis Germaniæ Regis filia, Othonis I. Imp. soror, anno 929. primùm Gisleberto Lotharingiæ Duci, pòst Ludouico Transmarino, Francorum Regi, Caroli Simplicis filio, an. 939. nupsit. Vide suprà pag. 105.

MARSNA] Rheginoni Marsana, *Mersen*, palatium olim regiũ, nunc municipium amplum, secundo lapide à Traiecto Mosæ, cum monasteriolo seu Præpositura, vt vocant: quam ad nostra vsque tempora monachi Benedictini, ex Remensi S. Remigij cœnobio, possederunt, & annis superioribus, via permutationis aliorum in Francia prædiorum, cesserunt Canonicis regularibus cœnobij quod Aquas curtas, *Eaucourt*, in Artesia nuncupant.

GISLEBERTVS] seu Gisilbertus Lotharingiæ Dux, primus Gerbergæ maritus, fuit Ragineri I. Hannoniæ Comitis filius: vt ex diplomate iam recitato, itemque ex Flodoardi Chronico, & ex Fragmento Gallici scriptoris, quod ex Conrado Abbate Vrspergensi Petrus Pithæus recitat, certò constat. Ragineri & Albradæ filius fuit Ragine- pag. 88.

 rus

rus II. Longicollus Hannoniæ Comes: quod nota contra Iacobum Guisium, Lipsium & alios, qui ipsum faciunt Manassis filium.

CLVMA] nunc *Clemmen* vel *Clummen*, vicus agri Falcoburgensis. Lita seu Litta, *Littoy*, vicus Brabantiæ prope Siluam-Ducis. Hertra nunc *Ertrem* vel *Erthen* prope Leodicum. Angledura, *Angleure*, in eodem tractu.

GERARDVS] Tullensis Episcopus, Colonia Agrippina oriundus, quem Leo IX. Papa in catalogum Sanctorum retulit; teste Sigeberto in Chron. ad an. 1052.

CAROLVS] Dux Lotharingiæ, iuuenis hîc nuncupatur, vtpote anno 953. Lauduni matre Gerberga natus: vt idem Flodoardus in Chronico scribit.

ARNVLPHVS] non Flandrensis, sed alterius pagi Comes, traditionem fecit tamquam Vicarius Gerbergæ. De hoc Arnulfo agit fortassè Flodoardus in Chronico an. 959.

EMMO] siue Immo Comes, primùm Brunonis Archiepiscopi Coloniensis ac Lotharingiæ Ducis Consiliarius fuit: pòst hostis factus Capræmontem an. 960. muniuit contra eumdem Brunonem; teste Flodoardo. Capræmontem porrò, olim celebre diœcesis Leodicensis opidum, *Chieuremont*, vt nidum rebellium Notgerus Episcopus Leodicensis an. 980. funditus excidit; Canonicorum præbendis ad Aquisgranensem B. Mariæ basilicam translatis, vide suprà pag. 99.

ANSFRIDVS] Louaniensium (quos Sigebertus in Chronico Bratuspantes vocat) & Hoiensium Comes, duxit Hilsundem Comitissam Striensem, Thorensis ad Mosam collegij nobilium virginum Canonicarum pòst conditricem. Ipse Hoium opidum ecclesiæ Leodicensi cessit, ac demum Episcopus Vltraiectinus an. 1009. obiit.

ISAAC] Comes Cameracensis, qui varias contentiones cum Stephano & Fulberto Episcopis Cameracensibus habuit: vt Baldericus in Chron. Cam. lib. 1. cap. 65. & 70. narrat.

WIBERTVS] seu Guibertus Comes, fundator Abbatiæ Gemblacensis in Brabantia: de quo suprà egimus pag. 101.

CAPVT

CAPVT LXV.

Otho I. Imp. VValciodorense monasterium an. 968. Theoderico Metensi Episcopo donat, & Hasteriam cum VValcio- doro coniungit.

OTTO diuina fauente clementia Imp. Augustus. Interuentu dilectissimæ consortis imperij nostri ADELHEIDÆ Augustæ, nostrique filij OTTONIS Augusti, concessimus sancto protomartyri Stephano, sacrosanctæ Metensi ecclesiæ, simulque venerabili eiusdem sanctæ sedis Præsuli, nostroque dilectissimo sobrino DEODERICO, suisque deinceps in eadem sancta sede successoribus, locum quemdam in pago Lomacensi, nomine VVALCIODORVM, quem vir quidam *pag. 99.* EILBERTVS, cum coniuge sua HERESINDE dedit, & ex proprio prædio statum monasterij fundauit: vt eiusdem sedis Præsul tam locum ipsum, quàm omnia pertinentia, vti sua propria, curet & ordinet, & Abbatē secundùm instituta B. Benedicti monachis ibi degentibus præficiat. Vt autem hæc decreti auctoritas firmior habeatur, iussimus eidem sæpedicto sobrino nostro Pontifici Deoderico, vt quemdam locum HASTERIAM nomine, olim à prædecessore suo Antistite ADELBERONE, ex proprio hereditatis iure, partibus nominati protomartyris Stephani delegatum, supra dicto cœnobio, gratia solaminis, copularet: & quoniam proxima vicinitate iunguntur, etiam sub vnius ditione ordinationeque Abbatis, eadem præfata loca, VValciodorum videlicet atque Hasteria, indissolubili coniunctione nectetentur.

Luidgerius, ad vicem Hattonis Archiepiscopi & Cancellarij scripsit. Data XVII. Kalendas Ianuarij, anno Dominicæ incarnationis 968. nongentesimo sexagesimo octauo, Indictione XIV. anno regni Regis Ottonis tricesimo sexto, Imperij in Italia octauo. Actum in ciuitate Papiæ, infrà palatium.

Idem

Idem Otho I. *amotis Canonicis, monachos restituit in Epternacensi S. VVillibrordi cœnobio, hortatu Sigifridi primi Comitis Lutzeburgensis, an.* 971.

OTTO diuina fauente clementia Imperator augustus. Audiuimus monasterium esse in regno nostro, in quo beatus VVILLIBRORDVS Archiepiscopus requiescit, quod ipse, à Rege PIPINO datis prædiis, construxerat, & quod ipse Princeps & eius filius CAROLVS, scriptis priuilegiis, sub potestate succedentium Regum manere firmauerant. Hoc itaque prauitate cuiusdam *Carlomanni* inuasoris sic fuerat destructum, vt monachi inde expulsi, & Canonici sint intromissi. Hortatu igitur venerandi Comitis SIGIFRIDI, fidelis nostri, in eodem monasterio monachicæ vitæ religionem innouare decreuimus, præficientes ei venerabilem virum *Rauengerum* Abbatem, qui monachis in regulari proposito præsit & prosit.

VVilligisus Cancellarius, ad vicem Rodberti Archicapellani, recognoui. Datum Idibus Martij, anno Dominicæ incarnationis D.
971. CCCC. LXXI. Indictione XIV. anno regni Ottonis XXXVI. Imperij XII. Actum Magadaburg.

Idem Otho I. *Abbatiam siue ecclesiam Canonicorum Capramontensium donat ecclesiæ Canonicorum B. Mariæ Aquisgranensis, an.* 972.

Otto diuini nutus prouidentia Imperator augustus. Fidelium nostrorum patefieri volumus industriæ, qualiter memoriæ beatissimæ Karolus Imp. augustus, æternæ recompensationis proposito, locum quendam Aquisgrani, vulgari vocabulo Ehha nuncupatum, quasi ab exordio erigere, lataque facultate adeò aggressus est sublimare, vt capellam ibidem miri decore artificij, in honore S. Mariæ matris Domini nostri Iesu Christi, construi fecerit, plurimisque locorum regalium prædiis honestè ditauerit, sedibusque Imperatoriis locum eumdem dignum extulerit: vbi ipse quoque in tumulo pausat. Quam etiam nos locu-

locupletari nostro quoque fulcimine cupientes, Abbatiam *Kintermunt* vocatam, nostra Imperiali potentia, ad eiusdem ecclesiæ fratrumque ibidem Domino famulantium vsus accumulatos, cum omnibus appertinentiis, in perpetuò mansuram proprietatem donauimus, cum vtriusque sexus mancipiis, ædificiis, terris cultis & incultis.

VVilligisus Notarius, vice Rodberti Archicancellarij, subscripsi. Data Kalendis Augusti, anno D. CCCC. LXXII. Indictione XV. anno 971.
regni domni Ottonis XXXIII. Imperij autem XIII. Actum Papiæ.

CAPVT LXVI.

Otho II. *Imp. prædia ablata monachis S. Bauonis Gandensis restituit, an.* 974.

SVperna largiente clementia Otho Imperator augustus. Venerabilis VVomarus, Abbas cœnobij sancti confessoris Christi Bauonis, genitoris nostri Othonis, bonæ memoriæ Imperatoris, excellentiam adiit.... Nos res diu ablatas, cum omni integritate, eis restituentes, nostræ auctoritatis immunitate ac tuitione confirmamus. Nomina autem rerum hæc sunt, in pago Tessandriæ *Nordrevvic*, cum ecclesia & omnibus appendiciis, & in pago Bragbatense *Sethleta*, cum ecclesia & omnibus suis adiacentiis: in pago quoque Rien *Bouchole*, æquè cum ecclesia, & reliquis appenditiis.

VVilligisus Cancellarius, ad vicem Rotberti Archicapellani, notaui. Datum XII. Kal. Februarij anno Dominicæ incarnationis D. CCCC. LXXIV. Indictione II. anno regni domini Othonis XIII. Im- 974.
perij IV. Actum Bosgrat.

Idem Otho II. *veteres monasterij S. Bauonis Gandensis possessiones confirmat, an.* 976.

Otto diuina fauente clementia Imperator augustus. In pago Bragbatensi villam VVarminiam, villam *Flietherfele* & *Lapingehem*, *Bamingehem* & *Gisinggasele*, in pago Hasbaniensi villam de *VVintrehoue* & *Vinnethe*,

Othonum Impp. stemma.

- *Henricus Auceps Rex Germ. dux. Haduidā, 2. Mathildā, ob. 936.*
  - Ex 1. *Tancmarus.*
  - Ex 2. *Otho I. Imp. d. Etgidam, 2. Adelheidem, ob. 973.*
    - Ex 1. *Luitolfus Dux Sueuiæ.*
      - *Otho Dux Sueuiæ.*
        - *Henricus.*
        - *Conradus.*
        - *Echardus.*
        - *Gregorius V. Papa.*
        - *Guilielmus.*
    - *Ludgardis vx. Conradi Ducis Loth. ob. 953.*
    - Ex 2. *Otho. II. Imp. ob. 983.*
      - *Otho III. Imp. ob. 1002.*
    - *Guilielmus nothus, A. Mogunt.*
  - *Bruno Arch. Coloniensis.*
  - *Henricus Dux Loth. & Bau.*
    - *Henricus Rixosus Dux Bau.*
      - *S. Henricus Imp. ob. 1024.*
      - *Bruno A. August.*
      - *Gisla vx. S Stephani Regis Hung.*
  - *Gerberga Fr. Regina.*
  - *Hadeuidis vx. H. Capeti.*
    - *Hugo Capetus Rex Fr.*
    - *Beatrix vx. Frederici I. Ducis Loth. Mosell.*

CAPVT LXVII.

Lotharius Francorum Rex, petente Hemma coniuge, vicum Aines siue Haines, in Artesia situm, prope Bassaam opidum, restituit Iuditha Abbatissa Marchianensi, anno 976.

LOtharius misericordia Dei Francorum Rex. Coniux nostra HEMMA, adiens nostram præsentiam, deprecata est, vt quamdam villam, nomine *Aines* quæ tempore Arnulfi Comitis, sororibus & fratribus in cœnobio S. Rictrudis degentibus, iniustè sublata fuerat, ob remedium nostrarum animarū, dicto cœnobio redderemus. Cui assensum præbentes, reddimus prædictam villam Aines, cum omnibus ad se pertinentibus, vt deinceps habeant tam Abbatissa Iudith, quàm prædictæ sorores, nec non fratres ipsius monasterij S. Rictrudis, potestatem faciendi quidquid voluerint.

Adalbero Notarius, ad vicem domni Adalberonis Archiepiscopi
Douay. summique Cancellarij, recognouit & subscripsit. Actum Doacense
976. castello, anno Dominicæ incarnationis D.CCCC.LXXVI. regnante domino Lothario anno XXII.

Idem Lotharius Rex, petente Emma coniuge sua, Mareolensi Canonicorum regularium monasterio, prope Atrebatum sito, an. 977. restituit prædia, à Fulberto Episcopo Cameracensi & aliis olim attributa.

Diuina præordinante gratia Rex Lotharius. Nostræ dignitatis præsentiam dilecta coniux nostra EMMA adiens, nobis retulit dolendo, quoddam cœnobium à Fulberto Præsule, sub regulari Canonicorum norma, nobiliter secus Atrebatum super Satis fluenta, olim constructū fuisse, quod situm est in villa quæ dicitur MAREOLVM; nunc verò penitus destructum per violentiam sæcularium, & nimiam cupiditatem Theudonis Episcopi, remotis inde omnibus, quæ prædictus Fulber-

tus eiusque successores tradiderunt cœnobio S. Amandi & S. Bertilie, ad opus fratrum. Nos verò interuentu coniugis nostræ Emmæ fidelisque Dridonis, iam dictas res Canonicis prælibati monasterij reddi præcipimus, scilicet mansum indominicatum, quod Fulbertus Episcopus dedit eis in villa Mareolo, & decimas quattuor molendinorum, quas Præsul Engramnus eis contulit; medietatem etiam Caninæ datam ab Andremaro Præposito ipsius loci. Datum Lauduno clauato anno nongentesimo septuagesimo septimo. 977.

CAPVT LXVIII.

Godefridus cognomento Captiuus, Virdunensis in Lotharingia Comes, & Dominus Ihami prope Aldenardam Flandriæ opidum, an. 979. Holinium, Lesdenium aliaq; prædia donat Blandiniensi S. Petri Monasterio.

EGo GODEFRIDVS gratia Dei Comes, & vxor mea MACHTILDIS, ad monasterium vocabulo Blandinium, in primordiis ab Apostolico patre sanctissimo Pontifice Amando constructum, atque in honore SS. Petri & Pauli consecratum, processu verò temporis ab ARNVLPHO excellentiori à fundamentis exstructo ædificio, in quo Abbas VVomarus non modico regularium collegio monachorum pastor præesse videtur; ad hoc ergò monasterium, pro remedio animæ nostræ filiorumque nostrorum, donamus Deo ac S. Petro res nostras perpetuò, hoc est, fiscum *Holinium* dictum, situm in pago Tornacensi, cum ecclesia in honore S. Martini, *Ramelgien*, *Lesdenium*, *Nouamq; Villam*. Actum publicè in cœnobio Blandinio XII. Kal. Februarij, Indictione VII. anno XXVI. regni Regis Lotharij, & regiminis Abbatis 979.
VVomari XXVII.

Signum Godefridi Comitis, & coniugis eius Machtildis, qui hanc traditionem fecerunt & firmari petierunt.

S. Arnulphi gloriosi Marchisi iunioris.

S. Hermanni Comitis, filij Godefridi Comitis.

S. VVomari Abbatis. S. VVigeri. S. Lietberti. S. VViceberti.

 S. Ingel-

rebus & hominibus ad ea pertinentibus, vt omni publica potestate exclusa, in manu Episcopi singulariter consistant. Nos itaque præcipimus, vt nullus Comes, nullus Iudex, nisi cui Episcopus commiserit, audeat potestatem exercere super ea loca, neque placitum habere, aut freda aut tributa, aut bannos aut telonea, aut redditus de statione nauium exigere.

Hildibaldus Cancellarius, ad vicem VVilligisi Archicapellani, notaui. Datum VIII. Idus Ianuarij, anno Dominicæ incar. nongentesimo octogesimo, regni Othonis II. decimo nono, Imperij XIII. Indictione VIII. Actum in Cruona. 980.

Idem Otho II. *monachos Benedictinos, amotis Canonicis, in Epternacensi S. VVillibrordi cœnobio à patre suo Othone* I. *Imp. collocatos, confirmat an.* 980.

OTTO, diuina ordinante prouidentia, Imperator augustus. Fideliũ nostrorum comperimus relatione, monasterium esse in regno nostro EPTERNACVS dictum, in quo beatus requiescit VVILLIBRORDVS Archiepiscopus, quod ipse venerabilis à fundamentis construxit, datis sibi à piissimo Rege PIPINO prædiis, hoc etiam ab ipso Principe, filioque eius *Carolo*, nec non *Chludouico*, Imperatoribus, scriptis priuilegiis, sub mandiburnio & defensione succedentium Regum vel Imperatorum deliberatum est mansurum, ac monachicum ordinem, secundùm regulam S. *Benedicti*, ab inhabitantibus ibi perpetualiter conseruandum. Quod prauitate cuiusdam *Karlomanni* inuasoris, & tyrannidem exercentis, violatum est; monasticæ videlicet vitæ norma destructa, & clericis sæcularibus intromissis. Sed rursum à genitore nostro bonæ memoriæ OTTONE Augusto, instinctu illustris viri SIGIFRIDI Comitis, in priorem statum est reparatum, constituto ibidem Abbate *Rauangero* nomine, qui adiens Serenitatem culminis nostri, obtulit nobis priuilegium præfati genitoris nostri, obsecrans vt paternæ auctoritati nostram quoque superadderemus auctoritatem.

Cuius precibus libenter assensum præbuimus, atque hoc nostrę regalitatis præceptum fieri libuit: per quod decernimus, vt iuxta præcedentium decreta Regum & Imperatorum, ob amorem Dei, tranquillitatem-

CAPVT LXXI.

Ribodimontensis S. Nicolai Abbatia, Benedictinorũ, in diœcesi Laudunensi an. 1084. *fundatur ab Ansello de Ribodimonte.*

PHilippus Dei gratia Francorum Rex, notum fieri volumus fidelibus nostris, quòd Ansellus de Ribodimonte adiit Serenitatem nostram, obsecrans vt quamdam Abbatiam, quam ipse constituerat proximè Ribodimontẽ, in honore sanctæ Dei genitricis, & beatissimi confessoris Nicolai, ei nos in perpetuum stabilem ac firmam fore concederemus, & nostræ maiestatis vigore corroboramus quæcumque eidem loco largiebatur de bonis suis, sine aduocatione. Cuius petitioni annuendo, præfatam Abbatiam in posterum stabilem fore statuimus, firmando quoque concessimus, id ipsum postulante domino Helinando Laudunensi Episcopo, vt locus ipse deinceps solutus sit & quietus. Quæcumque verò à præfato Ansello eidem loco donata sunt, villã videlicet Lucianis, villam quæ dicitur Montiniacus, villam quæ dicitur Moncellis, & quod eidem loco contulit apud Albrecias & apud Macerias, & apud Audenicurtem, & duos molendinos apud Ribodimontem, & seruos & ancillas, & cetera omnia monachi quieta possideant, sine aduocatione.

Actum apud Ribodimontẽ, anno incarnati Verbi millesimo octingentesimo quarto, Indictione septima, anno regni Philippi Francorum Regis vicesimo quarto, præsentibus iis quorum nomina subtitulata sunt. Gilbertus, ad vicem Gofridi Cancellarij, Parisiorum Episcopi, relegendo subscripsi. 1084.

S. Helinandi Laudunensis Ep. S. Rainaldi Remensis Archiep.
S. Rotgeri Catalaunensis Ep. S. Vidonis Beluacensis Ep.
Hugonis Comitis Pontiui. Comitis Eubaldi de Rocei.
Comitis Rainaldi Suessionensis. Comitis Balduini Valentiani.
Eustatij Vicedomini Catalaunensis. Iossini Beluacensis.
Balduini de Gurci. Radulfi filij Belith.
Vidonis de Lescieres. Vidonis de Vitrey.
Bernardi de Ribodimonte. Petri Castellani.
Roberti Anguisot. VValberti Laudunensis. Vinemari Laudunensis.

CAPVT LXXII.

Otho III. *Imp. an.* 985. *donat Notgero Leodicensi Episcopo Comitatum Hoiensem seu Huiensem, quem Ansfridus Comes antea tenuerat.*

OTho diuina fauente clementia Rex. Adiit Celsitudinem nostram venerabilis NOTKERVS Tungrensium vel Leodicensium Episcopus, vt ei vel successoribus suis Comitatum Hoiensem, qui in nostra ditione hactenus erat, quemque ANSFRIDVS Comes, illustris vir, qui illum ad præsens tenebat, pro Dei honore, & prædictorum Sanctorũ veneratione, ipsiusque Episcopi amore reddiderat, perpetuò habendum concederemus. Et quia quod reliquum erat regię ditionis, in moneta scilicet & teloneo, reliquisque reditibus, munificentia Regum vel Imperatorũ, prædecessorum nostrorũ, ecclesiæ S. Mariæ in Leodio vel Hoio positæ iã cesserat, & mater nostra THEOPHANIA Imperatrix fiendum petebat, ratum duximus eius subseruire petitioni. Igitur super id quod ab antecessoribus nostris Regibus vel Imperatoribus ecclesiæ iam dictæ Tungrensi vel Leodiensi concessum fuerat, scilicet in vicis Traiecto, Hoio, Namuco, Deonanto, vel in monasteriis, castellis, cortibus & villis, iam ad seruitium eiusdem Episcopi acquisitis, vel de cetero adquirendis, id est, vt nullus Comes vel Iudex, exceptis eis qui ab Episcopo suffecti fuerint, in loca supradicta residere audeat, ad caussas audiẽdas, aut freda aut tributa, aut bannos aut telonea, aut reditum de statione nauium, aut aliquod omninò districtum exigendum: super hæc, inquam, omnia concedimus eidem Notkero Episcopo, & omnibus eius successoribus, quod reliquum Hoiensis Comitatus in nostra ditione superfuerat.

Hildibaldus Episcopus & Cancellarius, vice VVilligisi Archicapellani, recognoui. Datum Nonis Iunij, anno nongentesimo octogesimo quinto, Indictione XIII. anno verò Othonis III. regnantis secundo. Actum Ingilenheim.

985.

Idem

Idem Otho III. *Theoderico Hollandiæ Comiti beneficium præstat, an.* 985.

Otho diuina fauente clementia Rex, cunctis fidelibus nostris manifestum esse volumus, quomodo nos, ob amorem dilectæ genitricis nostræ THEOPHANIÆ Imperatricis Augustæ, nec non interuentu fidelium nostrorum Ecberti Treuerensis ecclesię Archiepiscopi, ac nepotis nostri Henrici Bauariorum Ducis, fideli nostro THEODERICO Comiti, quidquid nostro concessu hactenus in beneficium tenuit, inter duo flumina, quę vocantur Liora & Hissa, in proprium dedimus, cum omnibus vtensilibus, quę in eodem beneficio, regio concessu, per fructuarium vsum, ante hoc possedit... Ad hæc etiam totum, quod de nostro iure in pago Texla nuncupato in beneficium tenuit, cum omni vtilitate ad hoc appendente (excepto quod vulgari lingua dicitur Huslada) ad integrum sibi in proprium tradidimus, in Comitatibus ita nuncupatis, Masalant, Kinhem, Texla.....

Signum domini Othonis gloriosissimi Regis.

Hildebaldus Episcopus & Cancellarius, vice VVilligisi Archicapellani, recognoui. Data VIII. Kalendas Septembris, anno Dominicæ incarnationis nongentesimo octogesimo quinto, Indictione 985. XIII. anno autem tertij Othonis regnantis secundo. Actum Nouiomago.

Idem Otho III. *dotat Niuellensem Canonicorum S. Pauli ecclesiam, an.* 992.

OTTO diuina fauente clementia Rex. Omnis multitudo fidelium dignoscat, qualiter nos ad petitionem dilectæ auiæ nostræ *Adalheidis* Imperatricis augustæ, nec non & fidelis nostri *Notkeri* Leodiensis Episcopi, ad ecclesiam S. PAVLI Apostoli, quæ eius ob honorem, in loco NIVELLA vocato, nouiter constructa & consecrata est, dedimus quindecim mansos in villa *Ardinella* dicta sitos, cum omnibus vtensilibus ad eos ritè pertinentibus, in areis, ædificiis, terris cultis & incultis: ea videlicet ratione, vt idem prædium sub perpetuo iure Niuellensis

ecclesiæ & Abbatissæ, quæ modò huic loco præsidet, GODA nominatæ, futurarumque quæ ei succedent, ad ecclesiæ ipsius ornamentum, & augmentum præbendę sanctimonialium, in Dei seruitute ibi degentium, consistat.

Ad hæc etiam iam dictæ villæ Ardinellæ omnem decimam, quam præfatus Notkerus Leodiensis Pręsul, ex ratione sui Episcopatus, ad dictam S. Pauli ecclesiam concessit, regali nostra potestate ad eamdem ecclesiam donamus atque confirmamus; eo tenore, vt sub iure ecclesię iam dictæ, & Abbatissæ præsentis futuramque perduret.

Hildebaldus Episcopus & Cancellarius, vice VVilligisi Archicancellarij, recognoui. Data VI. Idus Aprilis, anno nongentesimo
992. nonagesimo secundo, Indictione quinta, anno autem tertij Ottonis nono. Actum Aquisgrani.

CAPVT LXXIII.

Hilsundis Comitissa Striensis, vxor Ansfridi Comitis Louaniensis & Huiensis (pòst Episcopi Vltraiectini) fundat ac dotat an. 992. cœnobium Thorense; quod est illustre nobilium virginum Canonicarũ collegium ad Mosam fl. in diœcesi Leodicensi.

EGO HILZONDIS Comitissa terrę de *Stryen*, sequi cupiens eum qui est sponsus virginum, de consilio domini mei ANSFREDI, ecclesiã construxi, in alodio meo de *Thorne*, vbi ego & filia mea BENEDICTA sub regula sanctæ obedientiæ ita viueremus in hoc sęculo, vt mereamur in futuro, amictæ stolis albis, inter Angelos comparere, in districtu iusti iudicis. Itaque amicos mihi faciens de mammona iniquitatis, attuli ad dictam ecclesiam omne alodium, quod in terra mea de Stryen gloriosus Rex Zuendiboldus olim perdonauerat: in primis ipsam ecclesiam de *Stryen*, quæ est consecrata in honore Mariæ virginis, *Montem littoris*, vbi beatissima Gertrudis corporaliter conuersata est, & cellam habet à B. Amando consecratam; villam *Gilleyela* cum appenditiis, villam *Baerle* cum altari in honore sancti confessoris Remigij à me constructo, castellum *Sprundelheim* cum omni integritate, sicut situm

est

est super fluuium *Moervvater*, siluam ad porcos alendos, quemadmodũ iacet inter duas marcas, cum omni iure, vvancapio, teloneo, molendino, censu, pedagio & aquagio in pratis, siluis, agris cultis & incultis, vvastinis, moris, humido, sicco, alto, basso, prout eadem ego Hilzondis Christi famula & parentes mei tenuerunt. Non sit vllus Aduocatus, nisi quem fratres & sorores de Thorne cœnobij elegerint: & si quispiam maligno sensu se intromiserit, condemnabit eum Cęsar, qui est cœnobij legitimus Aduocatus.

Datum apud Thorne anno nongentesimo nonagesimo secundo, Kalendis Iunij, Indictione IV. Testes fuerunt, Ioannes Abbas S. Pantaleonis, F. Balduinus Præpositus de Dirha, G. Decanus. Et de militibus nostris, Franco de Dungha, H. de Emelberga, G. de Sandert, Castellanus noster, I. Dapifer. Et de Ministerialibus Episcopi, Christophorus, Girardus, in Domino feliciter. 992.

NOTATIONES.

STRYEN] Comitatus seu territorium olim amplissimum, hodieque nomen retinet. Sub illo Comitatu quondam Mons S. Gertrudis & Breda, opida nunc gentis Nassauię, item *Baerle* municipiũ Campaniæ Brabantinæ, & alia loca vicina comprehendebantur.

MONS LITTORIS] hodie Mons seu Berga S. Gertrudis, vulgò *Gertruden-berghe*, opidum in confinibus Brabantiæ & Hollandiæ situm, captura salmonum celebre. Fuit olim patrimonium S. Gertrudis, quę Niuellense Canonicarum nobilium collegium, cum matre sua Iduberga, condidit, hortatu S. Amandi Tungrensis seu Traiectensis ad Mosam Episcopi. Idem Amandus, vir Apostolicus, cellam in Monte S. Gertrudis consecrauit: vt in recitato Hilsundis diplomate disertè traditur. Idem quoque burgi seu castri Antuerpiensis ecclesiam in honorem SS. Petri & Pauli construxit: vt ex Rohingi tabulis suprà pag. 22. constat.

VVASTINIS] id est, locis desertis ac vagis, Flandricè *VVoestinen.*

MORIS] id est, locis paludosis, vulgò *Moeren*; qualia hodieque plurima sunt in Campania Brabantiæ, ex quibus cespites fiunt, ad focum struendum. Sic & in occidua Flandria à moris seu paludibus Morini (quorum caput olim Teruana fuit, an. 1553. funditus excisa) nomen

traxerunt. Morinorum paludes duas primarias, inter Hondiscotam, Dunckercam, Furnas & Bergas S.VVinnoci sitas, an. 1624. & 1626. Vincentius Cobbergius Antuerpiensis, Architectus & Pictor celebris, exhausit, & exsiccatas in agros ac prata conuertit: ex quibus CC. mensuras Canonicis Antuerpiensibus Philippus IV. Rex Catholicus dedit.

FRATRES & sorores de Thorne.] Canonicos & Canonicas Thorenses intellige. Est enim eo in loco duplex collegium, ab Hilsunde fundatum.

IOANNES] Abbas S.Pantaleonis in vrbe Coloniensi.

CAPVT LXXIV.

Sigifridus Comes Lutzelburgensis, eiusq. vxor Hadevvicha, donant varias possessiones cœnobio S. Maximini Treuerensis, anno 993.

EGo SIGIFRIDVS Comes, cum coniuge mea HADEWICH, ob remedium animarum nostrarum, liberorumque nostrorum, superstitum videlicet seu defunctorum, tradimus domino sanctoque Maximino, qui in suburbio Treuirorum requiescit, & cœnobitis Deo prædictoque confessori sub regula S. Benedicti militantibus, quibus venerabilis Folcmarus Abbas præesse videtur, in valle Alsuntiensi, in villa *Marisch*. in Comitatu Ardennensi, regimini filij nostri HENRICI Comitis subiacenti, vnum videlicet mansum Neuelungi, & eius coniugis Rozelæ, successorumque suorum, altari S.Clementis, in eodem monasterio posito, vbi corpora nostra diem extremi examinis expectabunt, Deo propitio. Acta est hæc traditio publicè Treueris, in monasterio S.maximini, coram Hilderado, eiusdem monasterij Aduocato, astante venerabili Abbate Volcmaro, cum omni eiusdem loci congregatione, me Sigifrido Comite, & coniuge mea Hadevvich tradente, sub fideiussoribus, quos vulgò Saliburgiones vocamus, alio Hilderado & Thiezelino, coram testibus Gozberto, Tancrado, Tietfrido, Dudone, Isenuardo, VValerammo, VVilerico, Immone, Bertrammo,
993. & multis aliis, anno Dominicæ incarnationis D.CCCC.XCIII. regno Ottonis tertij X. Indictione VI.

CAPVT

CAPVT LXXV.

Fretebaldus vir nobilis omnem sui iuris hereditatem, in Comitatu Teisterbandiæ sitam, dat Vltraiectino Canonicorum S. Martini collegio cathedrali, an. 993.

DEsideramus, notum esse cunctis fidelibus, quòd quidã miles, nobili parentum prosapia progenitus, nomine Frethebaldus, amore Dei salubriter instigatus, omnem sui iuris hereditatem, quam habuit infrà Comitatum Testerbant nuncupatum, cum omnibus ad ea pertinentibus (exceptis tribus mansis, & mancipiis in eis manentibus, quæ viginti erant sui curtilis mancipata seruituti) pro animæ suæ suorumque parentum remedio, tradidit & donauit S. Martino, suo spirituali patrono, ad stipendialem videlicet vsum fratribus in Traiecto commorantibus, anno Dominicę incarnationis nongentesimo nonagesimo tertio, Indictione decima, anno verò tertij Othonis regnantis decimo tertio, Imperij autem eius primo, XII. Kalendas Octobris, in quinta feria. Actum est in Traiecto, in præsentia domini piæ recordationis Ansfridi Pręsulis, sui præsulatus anno secundo, coram testibus quàm pluribus, quorum quorumdam hîc subnotantur nomina. 993.

Vlfhere, Godefrit, VViric, item Godefrit, Etolf,
Bouo, Ribrac, Himezo, Lanzo, Ansfrit,
Gerbolt, Hildebold, Adalhard, Acto, Poppo,
Item Poppo, & cum his multò plures.

Mox post hæc subsequenti die, vt firmius & stabilius esset, infrà terminum prædicti Comitatus, in villa quoque *Thiele* nuncupata, eisdem prænominatis testibus & aliis nonnullis adstantibus, sine alicuius retractatione, cum ramo & cespite, iure rituque populari idem sancitũ est, rationabiliterque firmatum.

CAPVT

CAPVT LXXVI.

Ansfridus, ex Louaniensi & Huiensi Comite Episcopus Vltraiectensis an. 994. creatus, eidem ecclesiæ dat VVesterlo, Meirbeke & alias villas in Comitatu seu pago Riensi sitas.

DEsideramus notum esse cunctis fidelibus, quòd ego ANSFRIDVS, Dei solummodò gratia sanctę Traiectensis ecclesiæ Præsul indignus, quandam mei iuris hereditatem, quam antea potestatiuè possederam, infrà Comitatum *Rien* nuncupatum, quorum locorum hæc sunt nomina, VVesterlo, Oelo, Bolo, Merbeke, Honbeke, Durente, pro me & meorum parentũ remedio, cum omnibus ad hæc pertinentibus ecclesiis, ædificiis, agris, mancipiis, pascuis, pratis, cultis & incultis, siluis, aquis aquarumue decursibus, trado ad ecclesiam S. Mariæ semper virginis, sanctique Martini in Traiecto, ad restaurandum ibidem Dei seruitium. Et vt veriùs credatur firmiusque obseruetur, sigilli nostri impressione propria manu designauimus.

Lant van Ryen.

NOTATIONES.

ANSFRIDVS,] suprà à nobis non vno loco laudatus, in Monte sancto, primo lapide ab Amersfurto ditionis Vltraiectinæ opido, an. 1006. cœnobium Benedictinis monachis ædificauit, quod an. 1050. in vrbem Vltraiectinam translatum, S. Pauli nomine innotuit. Obiit autem an. 1009. in eodem illo suo monasterio conditus.

VVESTERLOAM,] vicum Campanię Brabantinæ, haut procul ab Herentalia opido situm, Marchionatus titulo an. 1626. à Philippo IV. Hisp. Rege nobilitatum, & alias villas pagi Riensis suprà nominatas, olim VVesemalia, nunc Merodia familia possidet, sub annuo censu ecclesiæ Vltraiectinæ solui solito.

CAPVT LXXVII.

Otho III. *Imp. petente Sigifrido Comite Lutzeburgensi, prædia monasterij VVillibrordiani in Epternaco confirmat, anno* 993.

OTTO, diuina fauente clementia, Rex. Omnibus nostris fidelibus pateat, quemadmodũ nos ob petitionẽ fidelis nostri SIGIFRIDI Comitis, & pro remedio animarum parentum meorum, aui nostri Ottonis, & eius æquiuoci genitoris nostri, Imperatorum augustorum, & genitricis nostræ THEOPHANIÆ, atque pro nostra salute, omnes ecclesias pertinentes ad ecclesiam S. VVILLIBRORDI, in loco *Epternacus* vocato constructam, siue per regiam donationem in beneficium concessas, seu per astutam prauorum hominum direptionem pro beneficiis hactenus habitas, hoc nouo nostræ auctoritatis regiæ donatiuo, in ius eiusdem ecclesiæ & monachorum, Deo sanctoque VVillibrordo seruientium in eodem loco, reddimus, & ad integrum sub potestate *Rauangeri* Abbatis, qui modò eidem ecclesiæ præsidet, successorumque illius, & monachorum præsentium ac futurorum, perpetualiter tenendas, hac nostra regali præceptione, cum omnibus appenditiis, confirmamus: ea videlicet ratione, vt nullus dehinc Comes, vel alia quælibet persona, easdem ecclesias aliquomodo vsurpare præsumat, sine licentia Abbatis, si regiæ gratię velit particeps existere.

Signum domini OTTONIS gloriosissimi Regis.

Hildebaldus Episcopus & Cancellarius, vice VVilligisi Archiepiscopi, recognoui. Datum Idibus Maij, anno D.CCCC.XCIII. Indi- 993.
ctione VI. anno autem tertij Ottonis regnantis decimo. Datum Metis.

Idem Otho III. *an.* 997. *dotat Canonicorum S. Ioannis in Mosæ fl. insula collegium, à Notgero Leodicensi Episcopo recens fundatum.*

OTTO Romanorum Imperator augustus, notum fieri volo omnibus, qualiter consultu & iusta petitione domini SILVESTRI Papæ, primùm quidem familiam in *Marsna* & in *Caselli*, nec non *Hittinchusen*, cum omnibus familiis & prædiis, fideli nostro NOTKERO Leodiensiū Episcopo, in recompensatione seruitij auo, patrique meo, & mihi exhibiti, & deuotionis quam in eo præ omnibus promptam, ad exequendam voluntatem meam & iustitiam, semper repperi..... ea scilicet ratione, vt fratres in monasterio S. IOANNIS in iusula, ab eo ante ciuitatem nouiter constructo, reditibus eiusdem loci in perpetuum, sicut propriis, vtantur.

Hildibaldus Episcopus & Cancellarius, vice VVilligisi Archiepiscopi, recognoui. Datum v. Idus Aprilis, anno Dominicæ incarna-
997. tionis nongentesimo nonagesimo septimo, Indictione decima, anno tertij Ottonis regnantis decimo quarto, Imperij primo. Actum Aquisgrani palatio.

Idem Otho III. *benefacit Epternacensi monasterio S. VVillibrordi, petente Sigifrido Comite Lutzeburgensi, illius monasterij Aduocato, an.* 997.

OTTO diuina fauente clementia Romanorum Imperator augustus, notum omnibus fidelibus nostris fieri volumus, qualiter postulationē Abbatis *Rauangeri* de monasterio S. Clementis VVillibrordi, quod situm est Epternaci, annuentes, suæ eiusdem loci congregationi, præsentibus posterisque monachis concessimus locum habitationis integrum, scilicet curtile apud sedem Aquisgrani palatij nostri in loco qui dicitur *Guddinga*, vt ipsi cœnobitæ Epternacenses, Deo sanctoque Clementi VVillibrordo seruientes, habeant & possideant. Concessimus etiam eisdem fratribus quoddam prædiolum, olim ab eis per vim abstractum,

ſtractum, in pago Ribuarienſi, quod dicitur *Bergh*, & in alio loco notiſſimo, qui vocatur *Phidrigha*.

Petiit etiam nos Comes SIGIFRIDVS, ſupradicti monaſterij Aduocatus, ſibi licuiſſe, locum quemdam nominatum *Munderchinga* in pago VVauarienſi, de accepto beneficio regalis donationis monachis eiſdem aſcribendo ſubiici. Quod vt perageret, Imperiali auctoritate fieri decreuimus.

Hildebaldus Epiſcopus & Cancellarius, ad vicem VVilligiſi Archicancellarij, recognoui. Data II. Idus Octobris, anno D.CCCC. XCVII. Indictione XI. anno Ottonis regnantis XIV. Imperij II. Actum Aquiſgrani palatio. 997.

Idem Otho III. *Vltraiectinæ S. Martini eccleſiæ cathedrali an.* 999. *dat diſtrictum villæ Bomele; ſupplicante Ansfrido eiuſdem vrbis Epiſcopo.*

Otho, ſuperna fauente clementia, Romanorum Imperator auguſtus. Omnibus noſtris fidelibus notum ſit, qualiter nos interuentu ANSFRIDI Traiectenſis Epiſcopi, & Franconis Præſulis, eccleſiæ in honore S. Martini confeſſoris conſtructæ dedimus omne diſtentum ſuper villam Bomele, & ſuper cuncta, quæ ad eamdem villam pertinent. Teloneum verò, monetam, & negotium generale fermentatæ cereuiſiæ, & quod vulgò *Grunt* nuncupatur, quidquid in dicta villa ad publicum bannum ſiue diſtrictum pertinere viſum eſt, in Comitatu Hinirongi Comitis, in pago Teſterbantia ſitum, atque eumdem diſtrictum, cum moneta, banno & teloneo, prælibato cœnobio S. Martini tradidimus. Inſuper donauimus quidquid Poppo, filius VVedigeri, habuit in miniſterium in eodem Comitatu; tali ordine vt præfatus Ansfridus Præſul, ſuique ſucceſſores, eaſdem res per noſtram confirmationem traditas teneant.

Heribertus Cancellarius, vice VVillegiſi Archiepiſcopi, recognoui. Datum II. Idus Aprilis, anno Dominicæ incarnationis nongenteſimo nonageſimo nono, Indictione duodecima, anno tertij Othonis regnantis XVI. imperantis III. Actum in Romano palatio. 999.

Idem Otho III. *Herluino Cameracensi Episcopo concedit mercatum, itemq; ius cudendæ monetæ in Castello Cameracesij, an.* 1001.

OTTO Romanorum Imperator augustus. Agnoscat multitudo omnium fidelium nostrorum, quòd nos HERLVINO Episcopo, ob interuentum Leonis Episcopi & ceterorum, dedimus ius, fas atque licentiám faciendi, statuendi atque construendi mercatum cum moneta, teloneo, banno & totius publicæ rei ministeriis, in quadam proprietate sanctæ Cameracensis ecclesiæ, in loco qui vocatur Castellum S.
Chasteau en Cam-brefy. Mariæ, quod vocabatur anteà Vendelgeias, quod situm est in pago Cameracensi ac Comitatu Arnulphi Comitis. Atque prædictum mercatum, monetam, teloneum, bannum, cum tota publica functione, in proprium concedimus sanctæ Cameracensi ecclesiæ, tali tenore vt nullus Dux, Marchio siue Comes, seu aliquis homo vllam potestatem habeat super memoratum mercatum, nisi cum licentia Herluini Episcopi, suorumque successorum....Data XI. Kal. Maij, anno Dominicæ
1001. incarnationis millesimo primo, Indictione XIV.

CAPVT LXXVIII.

S. Henricus Rex Germaniæ, pòst Imperator, benefacit Thornensi seu Thorensi virginum nobilium Canonicarum collegio ad Mosam, petente Notgero Leodicensi Episcopo, an. 1007.

HEnricus diuina fauente clementia Rex, notum esse volumus omnibus nostris fidelibus, quòd per intercessionem venerabilis viri
pag. 88. Notgeri, Tungrensis seu Leodicensis Episcopi, THORNENSI monasterio, eiusdem Episcopi episcopatui subiecto, mercatū eiusdem loci, teloneum & districtum concessimus. Insuper ecclesias de Britte & Chamaritte & Auesate, quasque idem Episcopus, in amplificationē ecclesiasticæ facultatis, eidem monasterio concessit, per interuentum eiusdem

eiuſdem venerabilis Epiſcopi, ad pertinentiam dicti monaſterij, auctoritate noſtri conſenſus aſſignauimus.

Heribertus Cancellarius, vice VVilligiſi Archicapellani, recognoui. Data 11. Nonas Iunij, Indictione v. anno Dominicæ incarnationis milleſimo ſeptimo, anno verò domini Henrici II. regni quinto. 1007.
Actum Moguntiæ.

Idem S. Henricus Erluino Epiſcopo Cameracenſi, eiuſq; ſucceſſoribus, donat Comitatum Cameracenſem, an. 1007.

Heinricus diuina clementia fauente Rex, omnibus fidelibus notum fieri volumus, qualiter nos tam animæ noſtræ conſultu, quàm venerabilis Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis interuentu, Chameracenſi eccleſiæ, in honore S. Mariæ conſtructæ, Comitatum Chameracenſem, hac noſtræ auctoritatis præceptali pagina, in proprium donauimus: præcipientes vt prælibatæ ſedis ERALWINVS Epiſcopus, ſuique ſucceſſores, liberam dehinc habeant poteſtatem, eumdem Comitatum in vſum eccleſię ſuprà dictę tenendi, Comitem eligendi, bannos habendi, ſeu quidquid ſibi libeat, modis omnibus inde faciendi.

Signum domni Heinrici Regis inuictiſſimi.

Eberhardus Cancellarius, vice VVillegiſi Archicapellani, recognouit. Data XI. Kalendas Nouembris, Indictione v. anno M. VII. 1007.
anno domni Heinrici ſecundi regni VI. Actum Aquiſgranenſi palatio.

NOTATIONES.

ERALVVINVS] aliàs Erluinus, ſeu Herluinus Epiſcopus Cameracenſis & Atrebatenſis an. 1012. deceſſit; & ſucceſſit Gerardus eo nomine primus. Ceterùm an Epiſcopo, an verò eccleſię Cameracenſi datus fuerit Comitatus Cameracenſis, Nicolaus Euerardus, Præſes Mechlinienſis, in ſuis Conſiliis diſputat. Cameracenſis porrò Antiſtes iſtis hodie titulis vtitur: N. Archiepiſcopus & Dux Cameracenſis, S. R. I. Princeps, Comes Cameraceſij.

COMITEM eligendi] Lector curiosus notet, olim Lotharingiæ superioris & inferioris, adeoque Belgicæ nostrę Episcopos habuisse ius eligendi & constituendi Comites in suis ciuitatibus, qui ius gladij exercerent. Hinc Comites Cameracenses, Atrebatenses, Treuerenses, Metenses, Virdunenses, Tullenses, & alij qui passim in medij æui historiis occurrunt. Coloniæ Agrippinæ etiamnum Comes ab Archiepiscopo constitui solet, qui ius gladij exercet. Insolescentibus posteà Comitibus (vt de Cameracensibus Baldericus in Chronico testatur) Episcopi plerique Comitatiuam dignitatē ac titulum ad se traxerunt. Hinc Tullenses, Virdunenses & alij Episcopi hodieque Comites nuncupantur.

Greue.

CAPVT LXXIX.

Idem S. Henricus Baldrico Episcopo Leodicensi, & Baldrico Comiti an. 1008. *dat bannum bestiarum in siluis, quas possidebant.*

HEnricus, diuina fauente clementia Rex. Notum sit omnibus nostris fidelibus, qualiter nos interuentu atque petitione Heriberti Coloniensis Archiepiscopi, bannum nostrum bestiarū Baldrico sanctæ Leodicensis ecclesię Præsuli, nec non Baldrico Comiti, super eorum proprias siluas, quæ sunt inter illa duo flumina, quæ ambo Nithe vocantur, & tertium quod Thila nominatur, sita, & quæ pertinent ad illas villas Heiste & Heisten, ac Badfride, nec non Maelincs, nominatas, quod tamen totum *VVauervvald* appellatur, in Comitatu verò Gozilonis Comitis qui ANTVVERF dicitur situm, per hanc nostram præceptalem paginam, concedimus atque largimur, & de nostro iure in eorum ius ac dominium transfundimus: ea videlicet ratione, vt prę-scripti Baldrici de prę nominato banno, eiusque vtilitate dehinc liberam habeant, quidquid sibi placuerit, potestatem faciendi.

Eberhardus Cancellarius, vice VVilligisi Archicapellani, recognouit. Datum pridie Idus Septembris, Indictione sexta, anno Dominicæ incarnationis millesimo octauo, anno verò domini Henrici secundi regnantis septimo. Actum Treueris.
1008.

NOTA-

NOTATIONES.

HERIBERTVS Coloniensis Archiepiscopus] Diuis adscriptus, an. 1021. die VI. Martij ad meliorem vitã transiit, ex opposito vrbis Coloniensis in monasterio Tuitiensi, à se condito, sepultus. Vitæ eius historiam scripsit Rupertus Abbas Tuitiensis, à Surio editam.

BALDRICVS] Leodicensis Episcopus, fundator Abbatiæ S. Iacobi in vrbe Leodicensi, anno 1017. viuere desiit, & successorem habuit VVolbodonem.

BALDRICVS Comes] Leodicensis, vt suspicor.

AMBO Nithe] Duo hîc flumina notantur, quæ Nithe seu Nethe nomem hodieque gerunt in Campania Brabantina, & in opido Lirano confluunt, videlicet Netha maior & Netha minor.

THILA] seu Thilia, *Thy* Gallis, Dilia, *Dyle* Teutonibus, flumen prope Genapiam in Gallo-Brabantia ortum, Villariense ord. Cisterciensis monasterium alluit; exinde Fura riuo Louanij auctum, in Demeram ac denique in Scaldim influit.

HEISTE] municipium agri Riensis hodieque notum, *Heist op den bergh.*

ANTVVERF] in Comitatu Gozilonis Comitis. Notet hîc lector Comitatum seu Marcam Antuerpiensem.

CAPVT LXXX.

Idem S. Henricus Imp. possessiones Abbatiæ S. Gisleni in Hannonia an. 1018. *confirmat; Gerardo* I. *Cameracensi Episcopo, & Ragnero* IV. *Hannoniæ Comite, postulantibus.*

HEnricus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator augustus. Nouerit omnium fidelium nostrorum vniuersitas, qualiter nos pro remedio animæ nostrę, seniorisque & nepotis nostri, tertij videlicet Ottonis Imperatoris augusti, qui ipsum venerabilem locum, in tuitionem suę Imperatoriæ auctoritatis suscepit; interuentu etiam Rein-

Reinharij Comitis, ac petitione Gerardi Cameracensis ecclesiæ Præsulis, pauperi monasterio, in honore S. Petri Apostolorum principis constructo, vbi pretiosus confessor Christi Gislenus corporaliter iacere videtur, prædia à Christi fidelibus concessa vel adhuc concedenda, præcinctum etiam loci ipsius in giro, à flumine videlicet *VVamy* vsque ad viam, vbi magna crux statuta est, & inde ad alterum fluuiolum qui *Aneton* appellatur, & vt ipsum præcinctum in circuitu loci totum cum districto & comitatu teneat, quò vsque ad flumen magnum Hagnam perueniat. In villa *Hornud*, quæ infrà præcinctum eumdem esse dignoscitur, quam largitione Dagoberti Regis beatus Gislenus perpetuò possidet, omni quarta feria mercatum esse, per hanc nostram imperialem paginam confirmamus; nec non etiam villæ Alemannis duas partes, quæ sita est in territorio Suessionico. Hanc Alemannis, ex donatione Clephantis eiusdem loci Abbatis, qui fuit propinquus Karoli Regis, ab antiquo possidet hereditario iure idem Sanctus. In Durno ecclesiam vnam, in Lismonte ecclesiam vnam..... Hæc ergò omnia in nostram tuitionem accipimus, & præcipimus vt nullus Dux, Marchio, Comes, siue aliqua maior minorue Iudiciaria persona ipsum monasterium inquietare, aut aliquid de rebus sibi pertinentibus auferre præsumat.

Signum domini Henrici Romanorum Imperatoris augusti.

Guntherus Cancellarius, vice Ercanbaldi Archicapellani, recognoui. Data Indictione prima, anno Dominicæ incarnationis millesi-
1018. mo decimo octauo, anno domini Henrici II. regnantis XVI. Imperij autem V. Actum Nouiomago.

Idem S. Henricus Aquisgranense Canonicorum S. Adelberti collegium an. 1018. *fundat ac dotat.*

Quoniam indubitanter scimus in conspectu Dei placere, Sanctorum loca instituere & sublimare, pro remedio animæ nostræ, coniugisque nostræ dilectæ CVNEGVNDIS Imperatricis augustæ, nec non parentum nostrorum, tum etiam pro confirmando sub diuina protectione regni nostri statu, ecclesiam in honore S. Adelberti martyris & Episcopi, in monte contermino sedi nostræ Aquensi, à nobis fundatam, omni libertate donamus, eidemque ecclesiæ omnem possessionẽ, quæ est

est infra murum, quæ dicitur *Bruell*, cum areis, ædificiis, agris, siluis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, seu cum omni vtilitate tradimus. Data anno incarnationis Domini millesimo decimo octauo, Indictione prima, regni nostri decimo septimo, Imperij autē quinto. Actum Aquisgrani. 1018.

NOTATIO.

Henricus, re & cognomento Sanctus, an. 972. Abudiaci (qui vicus est & castrum supra Ratisponam millia passuum decem, ad ripam Danubij) natus est, patre Henrico Rixoso Bauariæ Duce, matre Gisala Conradi Burgundiæ Regis filia, auo Henrico Bauariæ itidem Duce, Othonis I. Imp. fratre: vt Hermannus Contractus illorum temporum scriptor, itemque Genealogiæ S. Arnulfi concinnator disertè tradunt. Quod hic notandum duxi contra Raderum in sua Bauaria sancta aliter sentientem. Henricus porrò, Othonis I. Imp. frater, duxit Iutam seu Iuditham, Arnoldi Mali Bauariæ Ducis filiam: ex qua natus Henricus Rixosus, qui ex Gisala iam nominata genuit S. Henricum, Brunonem Episcopum Augustanum, Gisalam S. Stephani Regis Hungariæ vxorem, & Brigittam Abbatissam.

Duces Bauariæ & Sueuiæ ſeu Alemanniæ, ex ſtirpe Henrici Aucupis.

Ceterùm S. Henricus pueritiæ ſuę formatores habuit, Bernardum Hildesheimenſem, Burchardũ Herbipolenſem, & VVolfgangum Ratiſponenſem, Epiſcopos. Othone III. Imp. defuncto, Rex Germanię eſt ſalutatus, & an. 1002. VIII. Idus Iunij ſacro oleo ab Heriberto Archiepiſcopo Moguntiæ eſt vnctus: vt Adelboldus Epiſcopus Vltraiectinus, vitæ eiuſdem ſcriptor tradit. Auguſtus Romæ feſtâ ceremoniâ an. 1014. acclamatus, & à Benedicto VIII. Papa coronatus, Troiam Græcorum coloniam, quarto obſidionis menſe à ſe expugnatam, funditus euertit, totamq́ue Apuliam in ditionem Imperij recepit. Baben-
ber-

bergæ Episcopalem sedem à fundamentis excitauit, omnique suo patrimonio, quod ab Othone III. Imp. acceperat, impertito locupletauit. Idem & alios Episcopatus, per barbarorum incursiones grauissimè afflictos, instaurauit: inter quos fuerunt Martiburgianus & Hildesheimensis in Saxonia, Misnensis apud Eudosios in Misnia, Argentinensis in Alsatia, & Magdeburgensis in Marchia. In Italia cœnobium Beneuentanum condidit, & multa regiæ munificentiæ erga S. Petrum Romę, & erga S. Benedictum in Cassino monte documenta reliquit, quorum syllabum Leo Ostiensis texuit. Vixit annos LII. & anno salutis 1024. viuere desiit, conditus Babenbergæ, & ab Eugenio III. in catalogo Sanctorum an. 1152, collocatus.

S. CVNEGVNDIS, Sifridi seu Sigifridi Comitis Lutziliburgensis (quod hactenus paucis notum fuit) filia, in consortem regni vt coniux à S. Henrico admissa, mox de tuenda virginitate, vsque tori abstinendo, ad exemplum Virginis-Matris cum Iosepho, & Pulcheriæ Augustæ cum Marciano, in omnem vitam conuenit. Post obitum mariti, vitta sacra loco coronæ sumpta, solenni ceremonia, sese rebus humanis omnibus abdicauit, & in cœnobio virginum Benedictinarum, Bambergæ à se constructo, totam se Deo mancipauit, ac demùm an. 1040. sanctissimè in Domino obdormiuit. Stemma porrò S. Cunegundis, ex fide Hermanni Contracti, aliorumque veterum scriptorum ac diplomatum à me concinnatum, hîc libet attexere. pag. 109.

Ceterùm an vnus, an duo ex ordine fuerint Sigifridi Comites Lutzeburgenses, non ausim certò adfirmare. Vide suprà pag. 109. & 137.

Ex Gerberti ad Theophaniam epistola collegi videtur, Sigifridum Comitem Lutzeburgensem fuisse patruum Godefridi Captiui Comitis Virdunensis, suprà pag. 125. laudati.

- *Sigifridus I. Co. Lutzeburg.*
  - *Henricus Co. post Dux Bau.*
  - *Theodericus Ep. Metensis.*
  - *Adelbero III. Ep. Metensis.*
  - *Fredericus Co. Lutzeb. & 1046. Dux Loth. inf. ob. 1064.*
    - *Iuta seu Muta vx. N. Comitis Limburgensis.*
      - *Henricus ex Co. Limburg. Dux Loth. infer. 1101.*
  - *S. Cunegundis.*
  - *Iuitha vxor V. elfi I.*

CAPVT LXXXI.

Inter ecclesiam cathedralem Bellouacensem & Abbatiam S. Vedasti Atrebatensem societas fraterna an. 1023. statuitur, & firmatur diplomate VVarini Bellouacensis Episcopi.

Robertus Rex Franciæ proceres suos certa de caussa in palatio Compendij conduxerat, quòd ad eum Romanorum Imperator Henricus Gerardum Cameraci Episcopum, & Richardum Virdunensem Abbatem, legationis gratia, miserat. Aderat ergò Comes Flandriæ Balduinus Honestæ Barbæ, & cum eo venerabilis Leduinus Abbas cœnobij B. Vedasti: vbi etiam ego VVARINVS, Beluacensis sedis Episcopus, meo bono omine, interfui, cùm ibidem tanti viri notitiam, & sacrę

& sacræ societatis præsidium parauerim meę indignitati. Communicato enim cum sancto viro sermone, nihil ab eo visum est optabilius exposcere, quàm suam societatem, & sanctæ ecclesiæ sibi commissæ: quam ipse mihi & omnibus de ecclesia B. Petri filiis, episcopalis scilicet sedis, concessit, suppliciterque, vt & ipse meam & ecclesiæ nostræ societatem & beneficium mereretur, expetiit. Sic vnita alternatim ecclesiarum fraterna societate, visum est mihi hanc sanctæ societatis pactionem confirmare memoriali caritatis pignore. Ipsa ecclesia scilicet S. Vedasti in Episcopio nostro villam *Angicort* habere noscitur, nosque altare ecclesiæ ipsius villæ possidemus. Ipsius ergò altaris tertiam partem ecclesiæ prædicti Sancti contribuimus; vtque ex reditu tertiæ illius partis vinum ad celebrandas Missas eidem ecclesiæ administraretur, constituimus.

Signum Roberti Francorum Regis. S. Henrici filij eius.
S. Balduini Comitis Flandriæ, Honestæ Barbæ.
S. Richardi Norm. Comitis, & Roberti fratris eius, Archiepiscopi *Rotom.*
S. Rodulphi Comitis. S. Drogonis. S. Rogerij. S. Heilonis. *De Cressy.*
S. Herlandi.
S. Burchardi, filij Burchardi de Monte Morenciaco.
S. Fulconis Ambianensium Episcopi.
S. Gerardi Cameracensis Præsulis, & Richardi Virdunensis Abbatis, qui ibi caussa legationis aderant.
S. Leduini Abbatis S. Vedasti. S. Huberti Abbatis S. Luciani.
S. VValteri Cameracensis. S. Burchardi Comitis.
S. Auberti Credulensis, & VVillelmi fratris eius. *Creil.*
S. Balduini de Claromonte.

Ego Balduinus Cancellarius perlegendo subscripsi. Acta sunt hæc Compendio palatio, mense Maio, prima die mensis, Indictione IV. regnante serenissimo Rege Francorum Roberto, anno imperij sui XXIX. 1023.

CAPVT LXXXII.

Othelboldus monasterij S. Bauonis Gandensis Abbas, epistola ad Otgiuam Flaudriæ Comitissam, Balduini Barbati coniugem, circa an. 1030. scripta, recenset Sanctos in illo monasterio tunc quiescentes.

DOminæ nostræ serenissimæ OTGIVÆ Comitissæ Othelboldus gratia Dei Abbas, cæterique Gandensis cœnobij fratres, debita seruitutis & orationis obsequia. Præcepit nobis excellentissima pietas vestra, vt nomina SANCTORVM, quorum corpora apud nos coluntur, scriberemus. Obtemperantes iussionibus, paucis annotauimus & deduximus vobis ea, vt memoria eorum iugiter vobiscum esset in præsenti, & vt partem cum eis mereamini habere in futuro. Nomina autem eorum hæc sunt.

Primus & præcipuus patriæ nostræ patronus S. Alovvinus, cognomento BAVO, nobilissimus atque ditissimus Hasbaniensis pagi Comes, beatissimæ Gertrudis virginis consobrinus, prædicatione beati Amandi Pontificis, imò Dei omnipotentis inspiratione, tota mente deuotione conuersus, relinquens cognationem & patriam, Christum ipsumque consulem Gandauum secutus, dum studuit relinquere terrena, meruit obtinere cœlestia. Sed hæc pleniùs liber vitæ eius refert.

Secundus S. LANDOALDVS, Romæ Præsul ordinatus, & à prædicto Pontifice Amando accitus, vt gregem Domini fidelium sancta secum prædicatione in Gallia amplificaret, postquā multam ad Dominum plebem conuertisset, Traiectensem per nouem annos rexit Pontificatum, S. Lambertum ab annis puerilibus studiis cœlestibus informans: postq; multorum bonorū operum insignia, in eodem est episcopio tumulatus.

Tertius beatus AMANTIVS, ipsius Præsulis S. Landoaldi Archidiaconus, cum ipso in eadem theca repositus. Quartus ADRIANVS martyr, ipsius ad Regem Hildericum internuntius, & in ipsa legatione à latrone interemptus, simul cum eo est tumulatus. Quinta S. VINCIANA virgo, soror eiusdem S. Landoaldi. Sexta beata LANDRADA, Be-

lisiæ

[i]liæ Abbatissa, quæ beatam docuit Amelbergam. Hi cum beato Landoaldo de Roma pariter venientes, & ipsius vbique laboris & prædicationis consortes, cum ipso sunt simul tumulati, & Deo propitio ad nos vsque perlati. Sed hæc omnia liber de gestis eorum conscriptus manifestiùs testatur.

Septima PHARAILDIS virgo, apud nos antiquitus reposita. Octauus S.LIVINVS Episcopus, de Scotia caussa orationis veniens, & apud villam quamdam S.Bauonis hereditariam à viris malignis interfectus, palmam est martyrij à Christo adeptus.

Nonus beatæ memoriæ MACARIVS, Antiochenæ sedis, vt ipse testabatur, Archiepiscopus, vt ipsi vidimus, sapientia & morum honestate præclarus: quem Dominus, post multa peregrinationis incommoda, nobis est transmittere dignatus, atque præsentis vitæ molestia exutum, & æterna gloria sublimatum crebris miraculorum signis mirificè decorauit. *Obijt 1012.*

CAPVT LXXXIII.

Gerardus vir nobilis, Adalberti filius, an. 1033. dotat Diuionense S.Benigni monasterium, quod est Benedictinorum, in Ducatu Burgundiæ.

EGo Gerardus, cum diuina opitulante gratiâ mundanæ dignitatis multis fulcer opibus, contuli Diuionensi cœnobio gloriosissimi martyris Benigni præsentia nobilitato, religionisque monasticæ statu famosissimo hortatu Halinardi Abbatis, quoddã iuris mei prædium, à prædecessoribus meis hereditaria mihi lege dimissum: de quo quidem voluntas antecessorum meorum fuerat, vt ad præfatum deueniret locum; sed ad nostra vsque tempora remansit imperfectum. Perpendens ergò à Deo mihi reseruatũ huius beneficentiæ fructum, obtuli Deo sanctoque martyri Benigno, pro peccatorum meorum absolutione, proque patris mei Adalberti & auunculi mei Gerardi animarum salute, iam memoratum prædium, villam scilicet Vulferei curtis, quæ sita est in Comitatu Solecensi supra flumen quòd dicitur Mosuna, cum omnibus suis appendicijs: nihil mei reseruans ex omnibus præter

Aduo-

Aduocati tutelam, quam retinui propter animæ meæ salutem, scilicet vt in rebus à me collatis prædictus locus semper haberet ex meis heredibus tutorem ac defensorem. Cuius tutelæ functionē cuidam nostro fideli, Gerardo nomine, commendaui.

Signum Gerardi qui fecit. S. Gunteri.

S. Oderici militis eius. S. Arnulfi fratris eius.

S. Theoderici Comitis. S. Bosonis......

Actum monasterio Romarici, publicè die Sabbati, 11. Kalendas

1033. Iulij, anno millesimo tricesimo tertio, anno autem regni Chunradi Imperatoris... anno quoque regni filij eius... Indictione I. Epacta XVI.

CAPVT LXXXIV.

Gerardus I. *Cameracensis Episcopus Abbatiam S. Andreæ, monachorum Benedictinorum, in Castello Cameracesij fundat ac dotat, Conrado Salico Imp. probante, an.* 1033.

CONradus, diuina fauente gratia, Romanorum Imp. augustus. Innotescimus omnibus Christi fidelibus & nostris, quia GERARDVS Antistes, noster fidelis, quandam Abbatiam in honore B. Andreę Apostoli construxit, sitam in suburbio quod Perona dicitur, ante castrum quod S. Mariæ nuncupatum iampridem prædecessor eius Erluinus Episcopus, fauente tertio Othone Imperatore, exstruxerat, in munimentum contra omnes incursus malignorum: in quo ipse Episcopus Gerardus B. *Sarij* confessoris, & S. *Maxellendis* virginis sacra deposuit somata: quæ virgo scilicet, propter inextorquibilem sui cœlibatus pudicitiam, ibi propè capitis sectione martyrij consecuta est palmam. Quam profectò Abbatiam idcirco ibi esse prælegit, vt quia prędecessor suus hinc munierat Cameracense Episcopium per humanæ tuitionis castrum, ipse insuper diuinum procuraret præsidium per orationes monachorum, Deo ibidem iugiter famulantium.

Dedit autem ipsi Abbatiæ, quantum est monasterium, telonei medium in ipso municipio, in annali verò mercato totum concessit teloneum: ecclesiam de Vendelgeias, quæ in suburbio est, ecclesiam de Ferrarias,

Ferrarias, & partem terræ, quam ibi S. Maria videbatur habere, ecclesiam de Orceto, prędium quod dicitur de Monchin, & ad Briastum cum molendinis & cambis, & reliquis appendiciis suis, quæ ex magna parte ipse Episcopus emit, ecclesiam de Florinis pro quibusdam partibus, quas in concambium reddidit ei apud Corbreium in Comitatu Lommensi, & apud Villare in Darnoensi alodium quod acquisiuit Episcopus vocatum ad Fontanas, cum ecclesia & reliquis appendiciis, ecclesiam de Lineias, in suburbio Cameracensi ecclesiam S. Martini, & cambam iuxtà, & molendinum vnum, in Atrebato mansionalia tria, ecclesiam de Fornis cum appendiciis, in Brabanto apud Ham quod S. Maria ibi priùs habebat, & partẽ quam VVidericus & Ioannes frater eius Episcopo tradiderunt, quod concambiauit de alodio quod Arnulfus ei aliàs dederat.

Ergò per hoc nostræ auctoritatis præceptum iubemus, ne quis vlteriùs vlla calumnia offendere præsumat. Abbatiam quoque S. Humberti in MARICOLIS, quam idem Episcopus, expulsis inde inreligiosis Canonicis, in priorem monachorum ordinem reformauit, præcipimus dein inlibatam perseueratum iri. *Maroilles.*

Signum domini Conradi Romanorum Imp. augusti.

Burchardus Cancellarius recognouit. Datum Indictione II. anno Dominicæ incarnationis M. XXXIII. anno domini Conradi regni XI. Imperij autem VI. 1033.

Gerardi I. *Comeracensis Episcopi diploma an.* 1046. *scriptum.*

Ego Gerardus Cameracensium Episcopus, cogitans de animæ meę & successorum remedio, vnum cœnobium apud Nouũ castrum S. Marię, in honore S. Andreę, nec non Philippi & Iacobi, & sanctæ martyris ac virginis Dei Maxellendis construxi. Hunc siquidẽ locum alodiis, ecclesiis, aliisque possessionibus dotaui, monachosque, qui ibi Deo deseruirent, substitui. Rerum autem, quas huic monasterio contuli possidendas, ista sunt nomina: ecclesia de Vendelgeias, quam cõmutaui cum fratribus S. Mariæ pro alodio de Fontanis, quod acquisiui à Richilde; ecclesia de S. Benigno, ecclesia de Ferrarias, ecclesia de Iusseip, ecclesia de Orceto, ecclesia S. Martini in suburbio Camera-

censi, & molendinus vnus. De ipso Nouo castro medietas telonei & molendinus vnus, terra in suburbio eiusdem castri cum districtu, ecclesia de Furnis, & tres mansi apud Atrebatum, ecclesia de Lineio, cuius medietatem Rothardus, de cuius beneficio ipsa ecclesia erat, in vita sua mihi reddidit, alteram autem medietatem ab Aluone filio eius, quem culpa sua iustè, secundùm iudiciariam legem, proscripserat, recepi. In Laudunensi territorio Besneium, quod cambiaui cum sororibus S. Gertrudis de Niuella.... & pro quinque mansis de VVilteuua, & pro duobus mansis apud Andrelech, qui sunt in pago Bracbantensi. Fontanæ, quas à duobus fratribus acquisiui, Hugone & VVatelino, libris triginta, Briastrum & mansus quem acquisiui ab Hesmone & Fulcuino septuaginta libris.

Signum Lietberti Præpositi & Archidiaconi.
S. Adelini Archidiaconi. S. Gerardi Archidiaconi.
S. Guonis Archid. S. Ingelberti Archid. S. Fulbaldi Archid.
S. Franconis Decani. S. Ioannis Castellani.
S. Adonis militis. S. Vdonis militis. S. Oilbardi militis.
S. Ioannis militis. S. Ostonis militis.
S. Lilberti militis. S. VVedrici militis.
S. domni Gerardi Pontificis.

Actum Cameraci anno Dominicæ incarnationis millesimo quadra-
1046. gesimo sexto, Indictione XIV. regni verò Henrici Regis anno nono, præsulatus domni Gerardi tricesimo sexto. Fulcherus Archicapellanus recognouit.

Conradus II. *Salicus Imp. monasterium S. Gisleni an.* 1034. *in protectionem suscipit; Gisala vxore sua, Henrico filio suo, Piligrimo A. Coloniensi, & aliis petentibus.*

Chuonradus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator augustus. Nouerit omnium Dei fidelium nostrorumque vniuersitas, qualiter nos pro remedio animæ nostræ, nepotisque nostri tertij Ottonis, & Heinrici antecessoris nostri Imperatoris, qui illum locum in tuitionem suæ Imperatoriæ auctoritatis susceperunt, interuentu dilectæ coniugis nostræ GISALÆ Imperatricis augustæ, & nostræ prolis Heinrici

Heinrici Regis, Piligrimique Archiepiscopi Coloniensis, nec non & Gerhardi Cameracensis Præsulis, atque Gosilonis Ducis, nec non Abbatis Poponis Stabulensis, pauperi monasterio, in honore S. Mariæ sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli constructo, vbi pretiosus confessor Christi Gislenus corporaliter iacere videtur, prædia à Christi fidelibus concessa, vel adhuc concedenda per hanc nostram imperialem paginam confirmamus.

Burcardus Cancellarius, vice Pardonis Archicapellani, recognoui. Data v. Nonas Maij, anno Dominicæ incarnationis millesimo tricesimo quarto, Indictione II. anno autem domini Chuonradi secundi regnantis XII. Imperij verò VII. Actum Ratisponæ. 1034.

CAPVT LXXXV.

Radulphus vir nobilis, eiusq́ uxor Gisla, Aicuriense Canonicorum XII. *collegium in Gallo-Brabantia an.* 1036. *fundant: quod inde postea Louanium ad S. Iacobi ædem an.* 1456. *est translatum, iuxta decretum Nicolai* V. *Papæ pridem datum.*

REinardus Leodiensium pastor indignus: omnibus in Christo pax multiplicetur. Vir nobilis RADVLPHVS cum coniuge sua GISLA, possessionibus huius sæculi abundantes, sed de fructu carnis suæ heredem nullum habentes, consilium Euangelicum simul acceperunt, vt facerent sibi amicos de rebus transitoriis, qui eos in æterna tabernacula recipiant, & seruos Christi, imò ipsum Christum heredem suum designarent. Itaque constructa ecclesia in proprio territorio, in villa quæ vocatur *Aiuncort*, omnes suas possessiones eidem contulerunt, ad vsum videlicet XII. Canonicorum. Quod cùm nostro consilio perfecissent, venerunt ad nostram ciuitatem, & illic tradiderunt S. Mariȩ & S. Lantberto medietatem ecclesiæ, & dimidiũ alodium, cum omnibus facultatibus suis, & *Brombais* quæ sunt sitæ in Comitatu Dunglebere, & *Holtam* quæ est in Comitatu Sceppes, & *VVolmereis* cum dimidia ecclesia, quæ iacet in Comitatu Brunengurt, & *Chierberge* cum integra ecclesia in Comitatu Anguers, & aliam integram ecclesiam de *Opprebais*. Horum omnium traditionem fecerunt ambo, Radulfus &

vxor ſua Giſla, ad altare S. Lantberti, me ipſo Rainaldo Epiſcopo præſente, cum pluribus noſtris fidelibus, Canonicis & nobilibus laicis, quorum pręcipui iſti fuerunt:

Rotfridus Archidiaconus, VVaizo Præpoſitus,
Nitzo Cuſtos, Gerardus Archidiaconus, Comes Gilbertus,
Comes Henricus, quem ſuper hoc fecimus Aduocatum,
Godefridus, VVolurardus, Gumbertus, Bernerus, Griboldus,
Giſlanus, Fulcuinus, Algiſus, Liezelius, Girardus,
Lanzo, Balduinus, Ioannes, Helfridus.

Actum in vrbe Letgia, pridie Kal. Decembris, anno Dominicæ in-
1036. carnationis milleſimo triceſimo ſexto, Indictione quarta, anno autem regni Chuonradi Imp. quarto decimo.

Balduinus Inſulanus, Flandriæ Comes, an. 1038. Hugonem Hauet, Albiniaci Dominum, conſtituit Aduocatum ſeu potiùs Subaduocatum eccleſiæ Marchianenſis, & iura Aduocatiæ explicat.

Ego BALDVINVS, Dei gratia Flandrenſium Comes, ad notitiam tam futurorum quàm præſentium hîc annotari iuſſi, qualiter B. RICTRVDIS Martianenſis Abbatiam, per quadringentos vel eo ampliùs annos, hoc eſt, à ſui conſtitutione, ſemper fuiſſe ab omni reditu Aduocationis liberam, coram Baronibus meis cognouerim; annuens humili ALBRICI Abbatis, & fratrum ipſius eccleſiæ petitioni; ſuggerente etiam & concedente ADELA Comitiſſa, coniuge mea, filia Regis Roberti. Sed quoniam præualente ſæcularium nequitia, ad ſui defenſionem Aduocato indiget, vt ſim eccleſię fidelis Aduocatus & defenſor, ſupradictus Abbas mihi dedit duos molendinos, qui ſunt in villa *Berbera*, & duos carrucatus terræ in villa Nigella. Ego autem molendinos illos, cum terra ſupradicta, per manum ipſius Abbatis dedi HVGONI Hauet de Albiniaco; eo tenore, vt in omnibus ſit eccleſię Marchianenſi promptus adiutor. Quod ſi neglexerit, me præſente coram Baronibus meis iudicauit, vt & ſucceſſores eius, & ipſe datum ſupradictum, atque Aduocationem, quam de me tenent, perdant. Et hæc ſunt, quę in poteſtate eccleſię accipiet: de omni forifactura, vbi eccleſia

sia ope indigens eum in auxilio vocauerit, si per iustitiam eam aliquid acquisiuerit, ipse tertiam partem habebit. Quod si non fuerit vocatus, nihil omninò debebit habere. Maiores dabunt ei in Natiuitate duo sextaria vini, & duos capones: & ipse cibabit eos, & homines eorum pane, carne & vino. In Pascha dabuntur ei duo sextaria vini tantùm. Adiutorium tempore obsidionis vel hostilitatis generalis quattuor vel quinque hebdomadarum, accipiet in potestatibus, id est, de carruca duos solidos, de dimidia vnum, de operario diuite, non paupere, tres denarios.

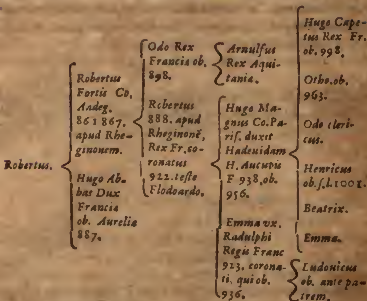
Hoc placitum fecerunt quattuor milites Aduocati, Vdo, Vrsio, Garderus, Mambodo. Actum Atrebati curte publica, in capella S. Benedicti, anno Domini millesimo tricesimo octauo, Indictione VI. Epacta VII. anno quarto Balduini Comitis gloriosi, Rege Francorum Henrico. 1038.

NOTATIONES.

BALDVINVS] cognomento Insulanus & Pius, tria Canonicorum collegia, Harlebecanum, Insulense & Ariense fundauit: vt Iacobus Guisius in mss. Hannoniæ Chronicis commemorat, & nos infrà suis locis docebimus. Vita decessit anno 1067. Insulis Flandrorum emporio, in D. Petri templo à se constructo, conditus. His titulis vti solebat: Balduinus Comes Flandriæ, Marchio, & Philippi Francorum Regis procurator ac baiulus. *Lille.*

ADELA] seu Adelaidis, Roberti Francorum Regis filia, Messinis seu Mecinis, altero lapide ab Ipris, sanctimonialium construxit cœnobium, & viro orbata deuotè limina Apostolorum visitans, ab Alexandro II. Papa vidualem suscepit habitum. Sicque reuersa, in monasterio suo Messinensi humillimè vixit, & plena pietatis operibus anno 1079. obiit, ibique sepulta est: vt Iperius in Chron. Bertinensi ms. loquitur. Cœpit autem anno 1060. Adela ædificare monasterium Messinense: vt ex illius loci monumentis accepi. Ibidem Canonicos XII. instituit ac dotauit, vt sanctimonialibus in sacris faciendis subseruirent: sed ob census iniuria temporum imminutos sunt ij. numero nunc pauciores.

Origo familiæ Capeticæ ex qua prodiit Adela.

BEATRIX, Hugonis Capeti Francorum Regis soror, an. 954. nupsit Frederico I. Lotharingiæ Mosellanæ Duci, & ex eo genuit Fredericum II. Ducem, & Adelam, matrem Fulconis & Valerami de Arlon. EMMA, Beatricis soror, fuit vxor Richardi I. Normanniæ Ducis.

Hugo Capetus Francorum Rex genuit Robertum Regem & Adeleidem Renaldo Comiti Antissiodorensi & Niuernensi nuptam, Guilielmi itidem Comitis matrem. Robertus Rex genuit Hugonem & Henricum Reges, Robertum Burgundiæ Ducem, & Adelam Balduini Insulani Flandriæ Comitis vxorem.

CAPVT

CAPVT LXXXVI.

Sasvvalo Castellanus Insulensis Falempinensem Canonicorum regularium Abbatiam in diœcesi Tornacensi fundat ac dotat, Hugone Episcopo approbante an. 1039.

SASWALO, vir timoratus, ad humilitatem paruitatis nostræ venit, qui deputatus sum indignus procurator Nouiomensis & Tornacẽsis ecclesiæ, postulans quatenus eius petitioni fauere, & Deo vota ipsius satagerem offerre. Idcirco notum fieri volumus tam præsentibus filiis ecclesiæ, quàm posteritati futuræ, quòd eidem Sasvvaloni ego prædictarum immeritus ecclesiarum Pastor, HVGO nomine, consensu clericorum & fidelium laicorum nostrorum, concessimus collibentiam, cum corroboratione potestatis ecclesiasticæ. Deprecatus est siquidem, vt altari libertatẽ concederemus, quod est in villa *Phalempin*, in Comitatu Carenbam, quatenus ibi ædificaret Abbatiam in honore beati martyris Christophori, & ibi stabiliret pauperum Christi clerimoniam, eamq́ue dotaret appendiciis terrarum atque familiarũ, vnde haberent ipsius Abbatiæ clerici alimoniam. Annuentibus itaque voto suo BALDVINO Marchione, & ADELA regali Comitissa, eius coniuge, absoluendum decreuimus. Hæc sunt igitur, quæ liberaliter attribuit, fauente prædicto Principe, idem Sasvvalo eidem Abbatiæ: terras optimè fertiles, in villis videlicet VVilleradi prato, *Riuocurt, Burkung.* Hæc autem sunt nomina seruorum per familias eidem Abbatię concessa; Dodo & vxor eius cum infantibus, Bernardus cum vxore & filiis, Florbertus cum vxore & filiis, Berengarius, Tetricus...

Actum Tornaco pontificali sede, anno incarnationis Dominicæ millesimo tricesimo nono, Indictione septima, imperante gloriosissimo Rege Henrico, anno duodecimo, Hugone pręsulatum agente anno nono. 1039.

Signum Hugonis Episcopi. S. Fureli Archidiaconi.

S. Malbodi Abbatis cœn. S. Amandi, cum reliquis fratribus.

Hugo Tornacensis ecclesię Cancellarius scripsit.

Signum Balduini Marchionis Flandriæ.

S. Adelæ,

S. Adelę, regię prolis, Comitissæ.
S. filiorum eius, Balduini & Roberti.
S. Eustathij Comitis. S. Rogerij Comitis.
S. Roberti Atrebatensis. S. VValteri Cameracensis.
S. Hugonis. S. Amaldi. S. Rodulphi.
S. Anselmi. S. Reingauldi. S. Saleconis.

NOTATIONES.

EVSTATHIVS Comes] Boloniensis. ROGERIVS Comes S. Pauli, qui Canonicorum collegium in opido S. Pauli apud Artesios fundauit. ROBERTVS Atrebatensis ecclesiæ S. Vedasti Aduocatus, idemque Dominus Betuniæ. VVALTERVS Cameracensis Castellanus, de quo Baldericus in Chron. Cameracensi.

SASVVALO] Castellanus Insulensis primus, cuius saltem nomen ad posteros transierit. Is filium reliquit ROBERTVM: vt ex Anselmi & Gerardi Tornacensium Episcoporum tabulis, quæ in Falempinensi cœnobio exstant, intelligi datur. Roberto ROGERII duo, pater & filius, ex ordine in Castellania Insulensi successerunt. Rogerius iunior quattuor reliquit filios, Robertum qui in Syria militauit, Reinaldum, Hugonem, Rogerium, & Saram filiam Castellano Cortracensi nuptam. Ex his HVGO duxit Ermentrudem, & ex ea duos sustulit filios, vtrumque Ioannem nomine: quorũ minor Falempinensis Abbas sextus fuit, alter natu grandior ex Mathilde Betuniensi, Pontis Rorardi, Meulembecæ & Blaringhemi Domina, genuit Robertum sine liberis mortuum, Rogerium, Guilielmum Præpositum ecclesię S. Petri Insulensis, Nicolaum Canonicum Tornacensem, & Elizabetham N. Castellano Peronensi nuptam. IOANNES Elizabethæ filius, auunculis suis sine sobole defunctis, Castellaniam Insulensem atque vnà Peronensem obtinuit, & ad posteros transmisit: vt ex schemate subiuncto disces.

Castellani

Castellani Insulenses in Gallo-Flandria.

- *Rogerius Cast. Ins. Roberti F. Sasuualonis N. 1090. 1111. dux. Ogiuam.*
  - *Rogerius Cast. Ins. 1127.*
    - *Robertus Cast. Ins. 1150. s. lib.*
    - *Rainaldus Cast. Ins. ob. sine lib. 1162.*
    - *Hugo Cast. Ins. 1170. dux. Ermētrudem.*
      - *Ioannes Cast. Ins. 1200 dux. Mathildem Betuniam.*
        - *Robertus ob. sine lib.*
        - *Rogerius Cast. Ins. ob. 1229. sine lib.*
        - *Guilielmus Praepositus eccles. Ins & Castell. Ins. 1234.*
        - *Nicolaus Can. Torn.*
        - *Elisabeth vx. Castellani Peronensis.*
          - *Ioannes II. Cast. Ins. & Peronensis d. Isabellam.*
            - *Ioannes III. Cast. Ins. d. Mathildē F. Arnoldi do. Mortania, in Laudensi mon. sepultus 1276.*
              - *Ioannes IV. Cast. Ins. d. Beatricem de Neelle, ob. 1302 in praelio Cort.*
                - *Simon ob. puer.*
                - *Guiotta Castellana Ins. vx. Walerami Luxemburgi, do. de Ligney & Roussy, ob. 1337.*
              - *Thomas de Lille, do. de Fresnes & Blaringhem ob. 1326.*
              - *Maria monialis.*
              - *Iolenta.*
              - *Mathildis.*
            - *Rogerius.*
            - *N. vxor Roberti de Viaurin.*
          - *N. monialis in Ponte Rorardi.*
      - *Ioannes Abbas Falempinensis.*
    - *Rogerius.*
    - *Sara vx. Castellani Cortracēsis 1162.*
      - *Desiderius Ep. Teruan.*
      - *Rogerius Cast. Cortr.*
      - *Robertus Praepositus ec. Insul.*

IOANNES, Ioannis filius, illo nomine tertius Castellanus Insulensis, Haubourdinij & Blaringhemi Dominus, ex Mathilde, Arnoldi Mortaniæ Domini & Tornacensis Castellani filia, ab Haubourdinio & à Bassea opido fossam per quinque leucas Insulam vsque duxit. De his & reliquis Castellanis Insulensibus plura qui volet, Florentiũ Hareum in libro quem de eisdem Gallicè scripsit, & Insulis an. 1611. publicauit, itemque Buzelinum in Gallo-Flandria lib. 3. cap. 11. consulat. Ceterùm GVILIELMVS, qui & Præpositus ecclesię S. Petri Insulensis & Castellanus ibidem fuit, primarius monasterij Dominicanorum illa in vrbe fundator agnoscitur, vnà cum Canonicorum S. Petri collegio. Idem S. Ioannis Euangelistæ capellam in dicta S. Petri In-
Loz. sulensis basilica construxit. Sepultus iacet in peristylio Laudensis cœnobij, quod est monachorum ord. Cisterciensis prope Insulas.

CAPVT LXXXVII.

Henricus III. *Niger Imp. anno* 1040. *dat Nithardo Leodicensi Episcopo Comitatum Hasbaniensem seu Lossensem, ab Arnoldo seu Arnulfo Comite Lossensi (sine liberis an.* 1014. *defuncto) anteà possessum.*

HEnricus diuina fauente clementia Rex. Nithardus Leodiensis Episcopus nostram regalem adiit sublimitatem, humiliter deprecans, vt ob remedium animæ genitoris nostri Conradi Imperatoris, nec non ob humilem interuentum fidelium nostrorũ, Brunonis VVirceburgensis & Thietrici Metensis Episcoporum, ac pro suo seruitio, quo patri nostro nobisque seruiuit, Comitatum ARNOLDI Comitis, nomine HASPINGA, in pago Haspingovv situm, cum tali iure, talique districto, quale parens noster, aut nos hactenus in illo visi sumus habere, in moneta vel teloneo, prædictæ Leodiensi ecclesiæ ea lege in proprium concederemus, vt hanc proprietatem, quam hactenus in illo habuimus, præfatus Episcopus Nithardus, suique successores abhinc potestatiue habeant.

Theodericus Cancellarius, vice Burdonis Archicapellani, recognouit. Datum IX. Kalendas Februarij, Indictione VIII. Dominicæ incar-

incarnationis millesimo quadragesimo, anno domini Henrici tertij 1040.
ordinationis duodecimo, regni verò primo. Actum Vlmæ.

Idem Henricus III. *Imp. Niuellensi nobilium virginum Canonicarum collegio prædia olim ablata restituit, an.* 1040.

HENRICVS diuina fauente clementia Rex. Niuellensis Albatia vel ecclesia quantis calamitatibus sit attrita, est dolendum fidelibus. Tanta vtique premebatur oppressione, vt ad ipsum claustrum vsque Comitis extenderetur beneficium, nec erat sanctissimæ virgini Gertrudi, ibidem quiescenti, aliquis debitæ reuerentiæ locus, quamuis ipsum locum propriis excoluerit manibus. Hoc antecessoribus nostris multum displicuit, quamuis prouidentia diuina nobis corrigendum reliquerit.

Interuentu ergò primatum nostrorum, *Hermanni* Coloniensis Archiepiscopi, *Nithardi* Leodiensis Episcopi, Ducum autem *Gothelonis* & *Godefridi*, ceterorumque correximus quantum potuimus. Reddimus itaque virgini quod est suum; reddimus, non ex nostro damus, pro anima genitoris nostri *Chuonradi*, ipsum burgum vel villam Niuellam, cum mercato, teloneo, moneta, maceria, terris cultis & incultis, cum familia ibidem manente, & cum hereditate omnium in ea residentiū, redemimus à beneficio: & ecclesiæ, vel Abbatissæ RICHETÆ, & congregationi ibidem seruienti, eiusque successoribus iure perpetuo remittimus. Non sit ibi Aduocatus quisquam vel Comes, nisi quem Abbatissa elegerit, nec requirat ipse Aduocatus vel Comes aliquod iudicium vel placitum, nisi inuitetur ab Abbatissa vel Præposito. Sit ab omni potestate Comitis vel Aduocati vlteriùs libera; nisi iuitentur iustitiæ caussa.

Hoc ergò decretum firmauimus per excommunicationē omnium Archiepiscoporum & Episcoporum præsentium, scilicet Hermanni Coloniensis, Betthelini Bremensis Archiepiscopi, Nithardi Leodiēsis, Bennonis Traiectensis, Hermanni Mimigardefordensis, Richardi Virdunensis, Gerardi Cameracensis, Theoderici Metensis Episcopi, *Rodulphi* Episcopi, cæterorumque omnium qui ad præsens erant.

Signum domini Henrici III. Regis.

Thiedericus Cancellarius, vice Burdonis Archicapellani, recognoui.

Datum Nonis Iunij, Indictione octaua, anno Dominicæ incarnatio-
1040. nis millesimo quadragesimo, anno autem domini Henrici Regis III. ordinationis tertio decimo, regni secundo. Actum Stabulau.

Aliud eiusdem Henrici III. *Imp. diploma, in fauorem eiusdem Niuellensis ecclesiæ, an.* 1041. *scriptum.*

HENRICVS diuina fauente clementia Rex. Est ecclesia quædam in pago Bracbatensi sita, vulgò NIVELLA dicta. In hac requiescit virgo GERTRVDIS, pietate quidem ineffabilis, quæ vtique nescit misericordiam denegare cuiuis; sed dum sit gens ferox & duræ ceruicis (iungitur enim indomitis Francigenis) non quærit vicem reddere tantæ pietati, sed potiùs furit rabie intolerabili. Hoc multùm doluerunt prædecessores nostri, quamuis locus non esset corrigendi. Dominus autem numquam immemor solitæ bonitatis, quod tunc temporis prædestinauit, nostro in tempore manifestauit. Nam omnes, qui hereditatem virginis pro hereditario beneficio tenebant, exstinxit, & apertè manifestata est vindicta, quæ diu latuit.

Vt ergò nouimus Dominicam visitationem, decreuimus per primatum nostrorum consilium & exhortationem, quòd vel burgus, in quo veneratur virginis præsentia, quemque propriis manibus ad inhabitandum sibi exstruxit, dum adhuc vitali frueretur aura, ipse sibi redderetur, vel potiùs cùm sit suus, solidaretur: sic denique decreuimus, quòd burgus vel villa NIVIALENSIS, cum mancipiis ibidem residentibus vtriusque sexus, cum terris quas colunt qui in burgo resident, cum mercato, teloneo, cum moneta & maceria, cambis & molendinis, pratis & siluis, soli deseruiant virgini. Nullam potestatem ibi vltrà exerceat Comes vel Aduocatus, nisi ab Abbatissa fuerit inuitatus. Ad tria generalia placita veniat non alter quàm ipse Aduocatus vel nuntius talis, quem elegerit Abbatissa in suis militibus.

Et hoc decretũ, interuentu Archiepiscopi Coloniensis HERMANNI, interuentu quoque NITHARDI Leodiensis Episcopi, POPPONIS quoque Treuirensis Archiepiscopi, nec non etiam XVIII. Episcoporũ, Ducum verò GOTHELONIS & GODEFRIDI petitione, & ipso LAMBERTO annuente, cui dabatur beneficium reliquum, propria manu corroborauimus, & sigilli nostri impressione firmauimus.

Euerar-

Euerardus Cancellarius, vice Balduini Archicancellarij, recognouit. Data III. Nonas Iunij, Indictione IX. anno Dominicæ incarnationis millesimo quadragesimo primo, anno domini Henrici III. ordinationis XIII. regni verò secundo. Actum Aquisgrani. 1041.

NOTATIONES.

HENRICVS III.] cognomento Niger duas habuit coniuges, *Cunihildem* seu Cunildã, Canuti Daniæ & Angliæ Regis filiam, & *Agnetem*. Priorem matrimonio sibi iunxit an. 1036. apud Nouiomagũ existens: vt Hermannus Contractus in Chronico testatur. Obiit ea Brugis in Flandria, ibidem sepulta ad S. Donatianum, hoc addito elogio: Nobilissimæ Augustæ dominæ Cunildæ, Canuti Angliæ, Danemarciæ, Noruegiæ & Sueciæ Regis filiæ, Imperatoris Henrici Nigri laudatissimæ coniugi, post acceptam grauissimam à marito iniuriam, hoc in castello religiosè viuenti, & anno Domini M. XLII. XII. Kalendas 1042.
Septembris defunctæ, hoc munumentum Ecclesia (cui perquam erat munifica) erexit.

Otho Dux Sueuiæ, Luitolfi F. Othonis I. Imp. N. ob. 982. pag. 125.
{ *Henricus Dux Sueuiæ & Franconiæ.* } { *Conradus Salicus Imp. ob. 1039.* } { *Henricus III. Niger ob. 1056.* } { *Henricus IV. Imp. ob. 1106.* } { *Henricus V. Imp. ob. 1125.* }
{ *Gregorius V. Papa.* }

ARNOLDVS] siue Arnulfus Comes Lossensis an. 1014. sine liberis decessit, & Comitatum suum S. Lamberto & ecclesiæ Leodicensi moriens dedit: vt Anselmus rerum Leodicensium scriptor cap. 62. narrat. Id ratum esse voluit Henricus III. Cæsar, noua veluti donatione quam recitauimus.

CAPVT LXXXVIII.

Lilerienſe Canonicorum collegium ac templum in Arteſia an. 1043. *excitantur à VVenemaro, illius opidi Domino.*

Lilers. EGo VVenemarus, Dominus de Lileriis, cum fratre meo Ingelramno, & matre mea Ranſuide, conceſſu Balduini Flandriæ Comitis, ipſo etiam Henrico Rege Francorum annuente, & domino Drogone Teruanenſi Epiſcopo (ad mandatum domini Papæ Gregorij, cuius præſentiam, pro voto meo adimplendo, adij) laudante & confirmante, eccleſiam in proprio fundo, apud caſtrum de Lileriis, in honore Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac B. Mariæ Virginis, nec non ſanctiſſimi confeſſoris ac Epiſcopi Audomari, conſtruimus: vt per hæc & alia bo-
1043. na Deus noſtris iniquitatibus propitietur. Actum anno M.XLIII.

Haſpra, inter Cameracum & Valentianas ſita, monachis Vedaſtinis, & Anglicuria Gemeticenſibus anno 1044. *attribuitur.*

Ego Leduinus, Abbas cœnobij pretioſi confeſſoris Chriſti Vedaſti, primum duxi ſcriptum fieri de quibuſdam rebus prædicti patris Vedaſti, noſtris temporibus commutatis, rurſumque reemptis. Nota res eſt, & penes nos ſcripto retinetur, cum ceteris donationibus à Francorum Regibus beato Vedaſto collatis, villam quæ vocatur *Anglicurt*, quæ eſt in Beluacenſi Epiſcopio, antiquitate eſſe hereditariam, cum familia, S. Vedaſto. Sed noſtro tempore, dico, anno incarnationis Ieſu Chriſti milleſimo quadrageſimo quarto, per Gerardū Cameracenſem & Atrebatenſem Epiſcopum, ſic peractum eſt: vt nos conſilio ſeniorum & vicinorum, nec non noſtrorum fratrum, cellam quæ dicitur
Haſpe. HASPRA, à Comite Richardo, & Theoderico Abbate Gemeticenſis cœnobij, dono acciperemus, quia vicinior nobis erat: ipſi quoque *Anglicurt* cellulam viciniorē ſibi noſtra donatione poſſiderent. Teſtes huius rei fuerunt,

Richardus Comes, Robertus Archiepiſcopus, frater eius,
Richardus filius Richardi, Robertus frater eius,
VVarinus Beluacorum Præſul, noſtræ congregationis frater.

Actum

Actum Rodomis, menſe Ianuario, in octaua Epiphaniæ, Indictione ſexta, regnante ſereniſſimo Rege Francorum Roberto, anno imperij ſui XXVIII. 1044.

Baldricus, aliàs Lambertus Baldricus, Comes Louanienſis, collegium XII. Canonicorum in vrbe Bruxellenſi fundat ac dotat, an. 1047. *ſtilo Gallicano annum à Paſchate incohante, hoc eſt, anno* 1048. *ſtilo Romano annum à Kalendis Ianuariis ordiente.*

Ego BALDRICVS parochialem eccleſiam Bruceſellis conſecrari feci, *pag.* 89. & in ea corpus ſanctiſſimæ virginis Chriſti GVDILÆ, quanta potui honorificentia, transtuli, quod in eccleſiola S. Gaugerici negligenter poſitum inueni, eidemque ſanctiſſimæ virgini, cum appendiciis omnibus, ipſam eccleſiam legaliter coram omnibus tradidi, addens quinque manſos in *Haſcreold*, & in *VVolevve* ſeptem bonaria. Hoc totum in clericorum duodecim prębendas dedi & diuiſi, quos ibi ad ſeruiendũ Deo & ſanctæ virgini conſtitui, eiſque in paſcuis, ſiluis, teloneis talem conceſſi libertatem, vt abſque vllius reditu ſeruitutis, liberè horum fruerentur vtilitate. Si quis autem, quod abſit, hanc meam traditioné peruertere, & inde demere tentauerit quidquam, iram Dei & offenſam S. Michaelis Archangeli, cuius in prædicta eccleſia veneratur memoria, & prædictæ ſanctæ virginis in perpetuum incurrat. Actum publicè Bruceſellæ anno Dominicæ incarnationis milleſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decima quinta, Leone Nono in Apoſtolica Sede præſidente Pontifice ſummo, regnante Henrico Imperatore tertio, Cameracenſium pontificalem cathedram domino Gerardo obtinente Præſule, qui in his omnibus, cum vxore mea ODA, adiutor mihi exſtitit, & præſens eamdem eccleſiam dedicauit. 1047.

Signum domini Gerardi prędicti Epiſcopi.
S.Gerardi Archidiaconi. S.Emelini.
S.Ingelberti fratris eius. S.Sigeri. S.Folcardi.
S.Onulfi filij eius. S.Gerardi. S.Lietberti.
S.Stepponis. S.Siberti. S.Thiedonis Decani.
S.Heimezonis. S.Hartfridi presbyteri.
S.Adelardi. S. Radulfi. S.Emmonis.

CAPVT

CAPVT LXXXIX.

S. Leo IX. *Papa circa an.* 1048. *confirmat priuilegia Stabulensis & Malmundariensis monasteriorum, ord. Benedictini, in Arduenna.*

LEo Episcopus, seruus seruorum Dei, glorioso Abbati monasterij S. Petri, sanctique Remacli, in Stabulao positi, suisque successoribus perpetuã in Domino salutem. Quia postulasti, frater, à nobis, qua-
Starlo. tenus monasteria in honore S. Petri constructa, id est, STABVLAVS
Mamdy. & MALMVNDARIVM, sita in saltu Ardennensi, priuilegio nostræ auctoritatis muniremus; & quia iusta visa est petitio tua, assensum tibi præbentes, per huius nostri Apostolici priuilegij constitutum decernimus, secundùm antiquorum dicta Regum, scilicet Sigeberti, Clo-
pag 6. douei & Dagoberti, qui & eorumdem constitutores fuere monasteriorum, nec non & Imperatorum, Caroli, Loduici & Othonis Augustorum; vt loca, vel villæ aut possessiones, quæ à Regibus, Imperatoribus, cæterisque bonis Christianis præfatis sanctis locis largita atque oblata, & in postmodum concedenda sunt, firma stabilitate, perpetuoque iure inconcussa permaneant: nec liceat cuiquam inibi permanentibus demere quidquam. Et præterea huic Apostolico decreto id inserere, atq; Apostolica auctoritate roborare curauimus, vt defuncto per successionem Abbate, secundũ quod à iam dictis Regibus & Imperatoribus est diffinitum, ex vtrisque in vnum cœnobiis confluentibus monachis, habeant sine exceptione personæ, secundùm S. *Benedicti* regulam, Abbatem eligendi liberam optionem; ea tamen præponderante ratione, Malmundariensiũ pace, & quia B. REMACLVS vtriusque monasterij constructor, & Tungrensiũ antea Episcopus & pastor, maluit in altero eorum, id est, Stabulensium, locum sepulturæ deligere sibi, vt ipsi primã electionis obtineant vicem, si apud eos melior meritis & instructior litteris inueniatur. Si autem non illic, sed melior Malmundarij reperiatur, vtrique loco præficiendus, ab eo potius quàm ab externis assumptus intromittatur.

Idem

Idem S. Leo IX. *priuilegia à prædecessore suo Clemente* VI. *Niuellensi ecclesiæ concessa confirmat.*

LEO, seruorum Dei seruus, omnibus Christi fidelibus Apostolicam benedictionem. Nouerint tam posteri quàm pręsentes, quòd Abbatissa Niuellensis, RIKELA nomine, vnà cum GODSCALCO eiusdem loci Pręposito, obtulit mihi quoddam præceptum domini CLEMENTIS Papæ, qui me in Apostolica Sede præcessit, quod ab illo datum nostræ auctoritatis astipulatione confirmari rogauit. Illud autem præceptum hoc modo se habet:

Iuxta confinium, quo Lotharingi iunguntur Francigenis, est Abbatia quędam sita, NIVELLA scilicet, S. Gertrudis virginis, terrarum quidem affluens copiis, sed miserrimè perdita, rabie indomitæ gentis. Cui oppressioni piè condoluit HENRICVS Imperator, & condolendo vehementer subuenit, restituens seruituti virginis ipsum burgum vel villam prædictam, cum omnibus vtensilibus suis, cum mercato, teloneo, moneta, maceria, cum cambis & molendinis, cum terris cultis & incultis, pratis, siluis, pascuis, & cum omni familia ibidē manente, cum hereditate omnium in ea residentium. Nullus vel Comes vel Aduocatus habeatur, nisi quem Abbatissa elegerit, nec hîc requirat placitum vel aliquod iudicium, nisi inuitatus per Abbatissam vel Præpositum. Hoc Primatum regni definitum consilio, Imperialis firmauit pręceptio, & consignauit sigillo. Vnde & nos mouit debita eiusdem ecclesię miseratio, & Imperialis dilectio monuit, vt quod firmauit præcepto, firmetur & hoc nostro priuilegio. Vbi nostra Apostolica auctoritate intendimus, ne quis alius sacerdos in illo altari Missam audeat celebrare, nisi soli Episcopi, & soli hebdomadarij, qui ibi pro tempore sunt deputandi. Quisquis igitur tantæ perditionis fuerit, qui hanc libertatem ecclesiæ iniustè infringere præsumpserit, vel de cęteris rebus ecclesiæ, sanctimonialium vsui deputatis, vsurpando sibi vindicauerit, vel præbendam earum in peius vertendo mutauerit, vel detrimentum vllo modo ingesserit, nec satisfaciendo resipuerit, Apostolicam incurrat maledictionem & excommunicationem. Datum VI. Kalendas Augusti, per manus Petri diaconi, Bibliothecarij sanctæ & Apostolicæ Sedis, anno domini Leonis IX. primo, Indictione secunda.

Henricus IV. *Imp. an.* 1059. *prædia ecclesiæ Niuellensis in tres portiones diuidit: quarum prima Xenodochio, secunda Abbatissæ, tertia Canonicis & Canonissis (vt vulgò vocant) attributa fuit.*

Henricus diuina fauente clementia Rex. NIVIALENSIS ecclesia, Francorum regno finitima, permaximas sæpè calamitates sustinuit. Quod pater meus Henricus III. Imp. animo indoluit; adeò vt in consecratione, quam ad aduentum suum reseruari iusserat, præsentem se exhibens, pignora sacratissimæ virginis GERTRVDIS propriis humeris sanctuario importaret, locumque donis Imperialibus exornans, de rebus eiusdem ecclesiæ præceptũ faceret; quodque specialis dilectionis indicium est, non communi illud sigillo, sed secreto suo signaret. Cùm ergò me diuina gratia paterni regni fecerit successorem, volo erga eumdem locum me præstare paternæ pietatis heredem, & de rebus eiusdem ecclesiæ nostræ quoque auctoritatis præceptum innouare.

Res ipsæ in tres portiones diuisæ existunt, in Xenodochium, in beneficium Abbatissæ, in præbendas fratrum seu sanctimonialiũ LXXII. Quæ partes vt à se possint certissimè distingui, placuit hæc nomina villarum, ad vnamquamque pertinentium, distinctè subnotari. Ad CONGREGATIONEM pertinent, burgus ipse Niuialensis, cum omnibus reditibus suis & cum ipsa ecclesia, Lennecha cum ecclesia, VVambecca pag. 80. cum ecclesia, Tubecca cum ecclesia, Goiaca, Rosbecca, Heinuires, Iturna cum ecclesia, Basseis cum ecclesia, Bulceis cum ecclesia, Brole cum omni vineto, Ara cum vineis quæ sunt in Leia, & quæ sunt in Clotina, Forst cum ecclesia, Duffla, Foillidhes, Migeivilla, Vilcirs, & omnis Præpositura illa quæ constat ex eleemosynis. Ad beneficium ABBATISSÆ, altare S. Gertrudis cum omni familia, Sprendelenges cum vineis quæ sunt in Binga, Vdechoues, Benerfeti cum ecclesia, Niefs, Meerbecca cum ecclesia, Ruoz, Gotirez cum ecclesia, Rosbecca & de Henuires, cum ceteris beneficiis quæ tenent milites ad commune seruitium Abbatissæ & Congregationis. Ad XENODOCHIVM Mosterols cum ecclesia, & omnes dominicales decimæ tam prædiorum nostrorum quàm beneficiorum Comitis. Iubeo ergò & ratum esse volo, vt diuisiones

diuisiones istę, sicut antiquitus sunt constitutæ, ita distinctæ permaneant.

Signum Henrici IV. Regis.

Hebesardus Cancellarius, vice Luitpoldi Archicapellani, recognouit. Datum est VI. Kal. Martij, anno Dominicæ incarnationis M.LIX. Indictione XII. anno autem ordinationis Henrici IV. Regis V. regni verò III. Actum Aquisgrani. 1059.

CAPVT XC.

Theodericus Metensis Episcopus monasterio S. Trudonis scrutum siue grutam eiusdem opidi Trudonopolitani dederat: id successor eius Adelbero III. *Frederici Lotharingiæ inferioris Ducis frater, an.* 1060. *confirmat.*

NOtum sit omnibus, qualiter dominus THEODERICVS Mediomatricę sedis Episcopus, in cœnobio S. Trudonis per aliquot tempus moratus, & ibi in ægritudinem incidens, & ad extremum perueniens, donauit eidem ecclesiæ, & fratribus inibi Deo seruientibus scrutum eiusdem opidi, hoc est, potestatem ponere & deponere illũ, qui materiam faceret vnde leuarentur ceruisię, & de singulis ceruisiis, quæ brasciarentur in opido nostro, sex picarios ad opus fratrum suscipere, quod ad seruitium suum & antecessorum suorũ pertinebat. Hoc ego ADELBERO successor eius & cognatione & ordine, quamuis immeritus, in loco supradicto constitutus, aduertens, decreui manuscripti auctoritate notare, meoque sigillo signare domino Abbati *Adelardo* secundo loci illius, ceterisque fratribus hoc idẽ postulantibus, quatenus hoc nullus successorum meorum infringere audeat, & quod ipse ad remedium animæ suæ prædicto Sancto ibique famulantibus contulit, ego quoque caussa animæ meę & successorum meorum firmaui. Actum est hoc in cœnobio prædicto S. Trudonis, anno ab incarnatione Domini M.LX. Indictione XIII. regnante Rege Henrico III. 1060. anno regni eius quarto, anno episcopatus eiusdem domini Adelberonis XIII. coram idoneis testibus, quorum nomina subter notata sunt.

Nomina nobilium.

Signum Aduocati Ducis Frederici.
S.Subaduocati Comitis Othonis. S.Folmari Comitis.
S.Hermanni Comitis. S.Richuini. S.Bardonis.
S.Herimanni. S.VValberti. S.Ansfridi. S.Theoderici.
S.Crachij. S.VVasonis. S.Othonis. S.Gunzelini.

Nomina plebeiorum de familia.

S.Raimundi. S.Lamberti. S.VVichmanni. S.Euerardi. S. Ascolphi.
S.Lizeconis. S. Stephani. S.Lideconis. S.Richardi.
Ego Raimundus, ad vicem domini Asonis Cancellarij, scripsi & subscripsi.

Idem Adelbero III. *Metensis Episcopus explicat iura ad monasterij Trudonensis Aduocatum & Subaduocatum pertinentia, anno* 1065.

Ego Adelbero, Metensis Episcopus, notum esse volumus omnibus, *S.Tron.* nos in villam S.Trudonis, quæ Sarcinium dicitur, venisse, & ob contentionem inter germanum meum Ducem Lotharingiæ Fredericum, & Abbatem S.Trudonis, nuper exortam in Aduocatione eiusdem loci (quam eidem fratri meo dederam in beneficio) quid nostri & Aduocati iuris esset in ipsa villa, vel in reliqua Abbatia ad nos attinente, maiores natu consuluisse, vt suprà hoc negotio quidquid à maioribus suis didicerunt, vel ipsi vsque ad illud tempus tenuerunt, fideliter proferrent. Qui sacramento adstricti protulerunt, quasdã curtes esse in ipsa Abbatia, id est, *Burlon, Lare, Mere, VVilre, Kircheim, Staden, Halmale,* in quibus nunquam à meis prioribus aliquid iuris concessum est Aduocato: quia eædem stipendiis adscriptæ fratrum, nulli alteri obaudire debent, quàm Præposito, & eiusdem monasterij Cellerario. In villa autem S.Trudonis, vel reliquis Abbatiæ villis, professi sunt, ipsi Duci (qui

(qui Aduocatiã in beneficio tenebat) siue Aduocato ab eo constituto, ex tribus generalibus placitis, & magno banno, si quis fortè infra villam occisus vel vulneratus fuerit, tertium denarium debere assignari, reliquos autẽ duos vel mihi vel Abbati. Ceterùm testati sunt, Abbatis vel Villici mei esse arbitrij, vt quidquid libuerit, sine Aduocato possent placitare, scilicet de terris, de domibus, de alienis vxoribus ducendis, de familiis; nisi grandi fortè exigente negotio, ab Abbate vel ministro meo ad rem discutiendam inuitatus fuerit.

His ita inquisitis & collaudatis, aliquanto tempore post decessum iam dicti fratris mei, iterum ijdem, qui priùs, in præsentia nostra in castro nostro Salembrucca venire iussi, præsente domino VDONE, fratris mei successore, eamdem Aduocatiam in beneficio à nobis habente, & OTHONE Subaduocato, eadem tunc vtrique sunt professi. Quapropter fidelibus nostris qui tunc temporis aderant, consilium præbentibus, quorum nomina infrà notari iussimus, ne quis hoc postmodum audeat infringere, placuit tam præsentium quàm futurorum memoriæ commendare. Actum in dicto castello Salembrucca, anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo quinto, Indictione III. regnante Henrico III. 1065.

Adelbero Metensis ecclesiæ Episcopus subscripsit.
Adelbero Primicerius, Theodericus nepos eius,
Geruoldus Archidiac. Odelricus frater Ducis Gerardi,
Fredericus, Herimannus, Riquinus, Otho, Bardo, Bernardus,
Stephanus, Guntramnus, VVigericus, Herimanus, Hugo.....
Ego Gislebertus, ad vicem domini Tietfridi, Metensis ecclesiæ Cancellarij, subscripsi. Lambertus homuncio.

CAPVT · XCI.

Balduinus Insulanus, Flandriæ Comes, eiusq; coniux Adelaidis, Harlebecanum Canonicorum collegium, prope Cortracum, fundant ac dotant; Philippo Francorum Rege approbante, an. 1063.

EGo PHILIPPVS Dei gratia Francorum Rex..... Comes BALDVINVS, instinctu suæ coniugis & amitæ nostræ ADELAIDIS, nostræ Serenitatis adiit præsentiam, rogans vt nostræ auctoritatis præcepto corroboraremus Abbatiam quandam Canonicorum, quam precatu suæ religiosæ coniugis Adelaidis, fundauerat in loco, qui *Harlebeca* vocatur, & titulo & memoria S. Saluatoris prænotatur. Sunt autem ea, quæ ibi concessit, ista, scilicet ecclesia cum altare, capella *Sueuengehem*, appendens illi ecclesiæ, altare de *Maldengehem* cum ecclesia, ecclesia de *Trellengehem*, sex mansa terræ libera à Comitatu, vnum mansum terræ ab antiquis, quando ipsa ecclesia primitus fuit constructa, duo bonaria, quæ dedit Gisla, vnum bonarium quod dedit Reinfridus, duo bonaria quæ dedit Agentrudis, duo bonaria quæ dedit Borgundis. Hæc omnia prælibata præcipiendo mandamus, & sigilli nostri impressione adstipulando firmamus, vt sicut Aquensis Abbatia, Caroli Magni institutione & largitione fundata, à dominatione Leodicensis Episcopi est libera, & sicut S. Medardi Abbatia ab Episcopo Suessionensi manet quieta, nec non S. Martini ab Archiepiscopo Turonensi, ita & ista ab Episcopo Nouiomensi. Actum Parisius publicè anno incarnati
1063. Verbi millesimo sexagesimo tertio, & regni Philippi Regis tertio, Indictione prima.

Baldui-

Balduinus & Ratbodus Episcopi Nouiomenses ac Tornacenses confirmant fundationem collegij Harlebecani, anno 1063. *&* 1089.

Ego BALDVINVS gratia Dei Nouiomensis ecclesiæ Episcopus..... Comitissa Flandrensium ADELA ecclesiam de Harlebeca, quæ mihi ac ministris meis personaliter seruiebat, construxit, atque ibidem seruientes sub professione canonica in religionis habitu viuere instituit. Sed quia post consummationem operis, sine auctoritate nostra, non habet effectũ dispositio regularis, petitionis Comitis BALDVINI suæque coniugis frequentia impetrauit dimissionem personalitatis, vt ordo dispositus liberalitatis, & absque vllo censu deseruiens altari canonicè degeret sub ditione Decani. Altare verò de *Sueuengehem*, quod illi appendet, tali conuentiòne concessi ad mensam eorum, vt nobis per singulos annos, in festiuitate SS.Simonis & Iudæ, soluat decem solidos denariorum. Sed & altare de *Maldenghem* sub æquali censu personaliter illis tradidi. Item altare de Hulsta eiusdem census rationi substitutum est; ita tamen vt in restitutione personalitatis decem soluantur solidi.

Signum Balduini Episcopi. S.Folcardi Archidiaconi.
S.R. Decani. S.Ardonis presbyteri. S.Ingelramni diaconi.
SS. Canonicorum, Alboldi, VValonis, Erleboldi, Hermanni.
S. Adelæ Comitissæ, Roberti Aduocati, Arnulphi Aldenardensis.

Actum apud Harlebecam, VIII. Kal. Iunij anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo tertio, Indictione tertia, regnante Rege Philippo anno tertio, domino Balduino episcopante anno vicesimo. Hæc, vt diximus, dominus Balduinus Episcopus in vita sua ordinauit, sed quia præuentus morte sigilli sui impressione priuilegiũ confirmare non valuit, ego RATHBODVS, in episcopatu ei succedens, rogatu Canonicorum Harlebecensium, Rotberti etiam Comitis precatu, prædictarum ecclesiarum priuilegium sigilli mei impressione, cum subscriptorum testimonio, confirmaui; tali tamen conuentione, quòd eiusdem 1063.

CAPVT XCII.

Eihamensis Benedictinorum Abbatia, ad Scaldim, prope Aldenardam Flandriæ opidum, à Balduino Insulano, Flandriæ Comite, an.1063. fundatur.

BAlduinus, gratia Dei, Flandrensium Princeps VValberto Abbati, & successoribus eius salutem in Domino. Damus tibi & scripto confirmamus *Eiham* antiquum castellum, sicut nos recepimus de manu HERIMANNI Comitis, & sicut nos hactenus quietè & solidè tenemus, & aquã totam cum toto teloneo, & cum sex mansis de terra arabili, dimidiã decimã de ecclesia S. Vedasti de inferiori Eiham.... Actũ apud Insulam, in præsentia magnatum nostrorum, Abbatum, Erkenbaldi Atrebatensis, Fulconis Corbeiensis, Bouonis de S. Bertino; Nobilium, Hugonis & Arnulphi de Aldenarda, Raingodi de Ganda, & Gerardi, & aliorum, anno ab incarnatione Domini millesimo 1063. sexagesimo tertio, Indictione prima, regnante Philippo annis iam duobus.

Lietbertus Cameracensis Episcopus immunitatis priuilegium largitur monasterio Eihamensi, an.1064.

Lietbertus, gratia Dei, Cameracensium Episcopus præsentibus & futuris fidelibus, in Christo omnem salutem. Est in territorio Bracbatensi locus, quem dicunt *Eiham*; qui iampridem satis floruerat sæculariter & membris & colonis, sed & ecclesiarum religiosa honestate. Verùm bello insurgente & inualescente, pompæ omnes interierunt, ecclesiarũ venustas migrauit; sed nondũ ruina maceriæ. Comes præterea BALDVINVS, & religiosa eius coniux ADELA, diuino caritatis spiritu visitati, in eodẽ loco pro pristina reuerentia ecclesiarũ, cœnobiũ ædificare cupientes, nostrã adierunt mediocritatẽ, quatenus suum inceptum nostra adiuuaret hinc indulgentia, hinc auctoritas. At nos hanc petitionem iusta ratione vigere considerantes, indulsimus cœnobio fratrum liberrimam ab omni parte quietudinẽ, vt nihil à loco,

 nihil

nihil ab Abbate & à monachis & ecclesiis, quæ ibidem sunt, exigatur; nihil in loco & rebus eorum aliud aliquid ab aliquo disponatur & cogatur, nisi ab Abbate. Non quisquam ibi conuentus, non conuiuia, non placita celebret aut ordinet, non quidquam vetet, nihil quidquam quilibet iubeat.

Signum Gerardi Præpositi & Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi. S. Guidonis Archidiaconi.....
S. Balduini iunioris Comitis. S. Orberti. S. Guiderici.
S. Gozvvini. S. Hugonis de Sengin. S. Gualteri de Lens.
S. Alconis. S. Hugonis, filij VVillelmi. S. Elberti.
S. Christiani. S. Abbatis Erchembaldi Atrebatensis.
S. Abbatis Alardi Laubacensis.
S. Abbatis Guirdrici de S. Gisleno.
S. Abbatis Alberti de Maricolis.

Ego frater Gualbertus ex ore Episcopi legi & subscripsi. Actum
1064. Cameraci in Synodo, anno ab incarnatione Domini M. LXIV. Indictione II. regnante Henrico anno XI. præsulatus domini Lietberti anno XIV.

Idem Balduinus Insulanus, Flandriæ Comes, Arnulphum Aldenardensem, eiusq́ successores constituit Subaduocatos monasterij Eihamensis, an. 1064.

Balduinus, per Dei clementiam, Princeps Flandrensium VValberto Abbati de Eiham, eiusque successoribus salutem. Quoniam ecclesia Eihamensis, cui præestis, à me & à coniuge mea ADELA præcipuè fundata, de mensa nostra beneficia, quibus monachi viuere debeant, accepit, dignum duxi Aduocatiam eiusdem ecclesię in manu mea & successorum meorum Comitum retinere. Sed quia vicini eiusdem ecclesiæ nonnullas molestias ei inferunt, pro quibus ad nos sæpè recurrere vos oportet; nos verò circa curam nostri Principatus occupati, de singulis minutis rebus non valemus ad adiutoriũ vestrum venire, alia via aggressi sumus vobis consultum facere. Igitur ARNVLPHO de Aldenarda, quia vobis vicinus est, iniungimus supplere vicem nostri in paruis tantùm negotiis; nobis maiora reseruantes. Quod vt opportunè & fideliter agat vel ipse, vel quicumque successorum eius Turrim Aldenar-

denardensem tenuerit, de reditibus ruricolarum, hospitum, aliorumque mancipiorum ecclesię, pro quibus tuendis laboraturi sunt, centum solidos, per manus Abbatum vel monachorum, annuatim eis dari decernimus; ea ratione vt nec in ecclesia, nec in omnibus his, quæ ad ecclesiam pertinent, quidquam iuris vel districtionis ampliùs requirere pręsumant. Actum est hoc apud S. Audomarum, pręsente coniuge mea Adela, filiis meis Balduino & Roberto, Bouone Abbate S. Bertini, Hugone, Arnulpho de Aldenarda, Reingoto de Gand, anno Domini M.LXIV. 1064.

NOTATIO.

Eihami prope Aldenardam, ad Scaldim, tria monasteria seu potiùs templa Godefridus cognomento Captiuus, Comes Virdunensis, eiusque filius Herimannus (cuius fit mentio in priore Balduini Comitis diplomate iam producto) fundarunt; vt Baldericus in Chronico Cameracensi commemorat. Tria ista templa, cum castello Eihamensi, quod Balduinus Insulanus Flandrię Comes ab eodẽ Herimanno Comite emerat, Benedictinis monachis idem Balduinus anno 1063. tradidit; condito ibidem monasterio, cui VValbertum, ex Vedastino cœnobio euocatum, Abbatem præfecit. pag. 128.

ARNVLPHVS de Aldenarda] Dominus Pamelæ, vt arbitror.

BALDVINVS INSVLANVS ex Adela, Roberti religiosissimi Regis Francorum filia, liberos sustulit, *Balduinum* cognomento *Hasnonium*, aliàs *Montanum*, Flandriæ & Hannoniæ Comitem, *Robertum Frisium* Flandriæ Comitem, *Machtildem* Roberto Notho, Normanniæ Duci, eidemque pòst Anglorum Regi nuptam, & *Iudithami* VVelphonis IV. coniugem.

BALDVINVS HASNONIVS (à monasterio Hasnoniensi à se instaurato sic dictus) ex Richilde, Ragineri IV. Hannonię Comitis filia herede, genuit *Arnulfum Infelicem*, Flandriæ Comitem, & *Balduinum Ierosolymitanum*, Hannonię Comitem.

Comites Flandriæ ex ſtirpe Balduini Ferrei, itemq́; Comites Gandenſes, orti à VVicmanno ſuprà pag. 108. laudato.

- *Balduinus Ferreus Co. Fland. d. Iudithã C. Calui F. ob. 879.*
  - *Balduinus Caluus Co. Fl. d. Elſtrudem, ob. 918.*
    - *Arnulfus Magnus Co. Fl. ob. 964.*
      - *Balduinus III. Co. Fl. ob. 961.*
        - *Arnulfus II. d. Roſellã. ob. 989.*
          - *Balduinus IV. Barbatus d. Ogiuã, p. 160. ob. 1036.*
            - *Balduinus V. Inſulanus d. Adelam, ob. 1067.*
              - *Balduinus VI. d. Richildem Hannoniæ heredem, ob. 1070.*
                - *Arnulfus III. Infelix ob. 1072. ſine lib.*
                - *Balduinus Co. Han.*
                  - *Balduinus III. Co. Hannoniæ.*
              - *Robertus Friſius Co. Flandriæ.*
                - *Robertus Ieroſ. Co. Fl. ob 1102.*
                  - *Balduinus VII. Securis ob. ſ. lib. 1119.*
                - *Philippus Loenſis.*
                - *Guilielmus.*
                - *Adela.*
                  - *Carolus Bonus Co. Flandriæ.*
                - *Gertrudis.*
                - *Ogiua.*
              - *Machtildis.*
              - *Iuditha.*
      - *Elſtrudis vx. Sifridi Dani.*
      - *Luitgardis vx. VVicmanni Co. Gandenſis, pag. 109.*
        - *Theodericus Co. Gand. 977.*
          - *Arnulfus Co. Gand. 998.*
            - *Theodericus.*
    - *Adololphus Co. Boloniæ.*
  - *Rodulfus Comes Cameracenſis, ob. 899.*
    - *Balduinus Breuis Co. Cam. ob. 973. pag. 115.*

Arnulfo Infelice in prẹlio prope Casletum an. 1072. cæso, patruus eius ROBERTVS FRISIVS Comitatum Flandriæ, Balduino Hanno-niæ Comiti debitum, occupauit. Is ex Gertrude Saxonica, Florentij I. Hollandię Comitis vidua, sustulit *Robertum Ierosolymitanum*, Flandriæ Comitem, *Philippum* Loensis monasterij in agro Iprensi an. 1093. conditorem, *Guilielmum, Adelam* primùm S. Canuto Danię Regi, pòst Rogerio Calabrię Duci nuptam, *Gertrudem* primùm Henrici III. Comitis Louaniensis, pòst Theoderici II. Strenui, Lotharingię Mosellanæ Alsatiæque Ducis coniugem, & *Oguiuam* Messinensem Abbatissam.

Comites Cameracenses.

Romanis ex Gallia circa an. 410. pulsis, Franci successerunt: ex qua gente suum olim Regulum RAGNACHARIVM habuit vrbs & pagus Cameracensis. Hunc Clodouæus I. Francorum Rex Christianus (vt Baldericus in Chron. Cameracensi lib. 2. cap. 3. & alij commemorant) vnà cum fratribus eius *Richario & Rignomere*, circa an. 509. bello vicit, ac necari iussit, regnoque Francię Cameracum adiunxit. Circa annum 590. temporibus S. Gaugerici Cameracensis Episcopi, vixit VVADDO seu VValdo Comes Cameracensis. Exinde Caroli Calui æuo, Balduinus Ferreus Flandrię Comes Cameracum possedit. Quo defuncto an. 879. Balduinus Caluus & Rodulfus, eius filij, ditiones paternas inter se diuiserunt. Caluo Flandria, & RODVLFO Comitatus Cameracensis obuenit. Hunc Heribertus Veromanduorũ Comes prẹlio interceptum anno 898. aut 899. interemit. Qua de re sic Rhegino in gestis anni 899. *Rodulfus Comes pagi Cameracensis, frater Balduini Comitis Flandrensis, in ira commotus, propter castella ab Odone Rege sibi ablata, S. Quintini & Peronam, dum depradari non cessat Abbatiam S. Quintini, ab Heriberto Comite in bello occiditur.*

Patri filium Balzonem seu BALDVINVM cognomento BREVEM successisse, atque extrema demum ętate (cùm annis quinque & septuaginta patri superuixisset) an. 973. obiisse, scribit Meierus. Cui consonat Lotharij Francorum Regis diploma an. 967. datum, quod suprà pag. 115. exstat. Baldericus tamen in Chron. Cameracensi lib. 1. cap. 70. alium Cameraci Comitem, ISAACVM nomine, iis ipsis temporibus extitisse commemorat, variasque contentiones habuisse cum Fulber-

to Episcopo Cameracensi, qui ab anno 934. vsque ad annum 956. illa
pag. 79. in cathedra sedit. Idem, nisi fallor, Isaacus, cum filio suo ARNVLFO, anno 937. diplomati, per Arnulfum Magnum Flandriæ Comitē Blandiniensibus dato, subscripsit. Eiusdem denique Isaaci Comitis filia AMVLRICO Comiti, ex pago Hainau, circa an. 947. nupsit: vt idem Baldericus lib. 1. cap. 73. narrat: qui & de Castellanorum Cameracensium, contra eiusdem vrbis Episcopos, insolentiis multa commemorat. His aliisque rebus motus ERLVINVS Cameracensis Episcopus apud S. Henricum Imp. institit, ac demùm anno 1007. ab eodem sibi suisque successoribus Comitatum Cameracensem impetrauit; iuxta tabulas suprà pag. 141. productas.

CAPVT XCIII.

Lietbertus Cameracensis Episcopus Abbatiam S. Sepulcri (quæ est Benedictinorum, olim extra, nunc in vrbe Cameracensi) anno 1064. fundat ac dotat.

LIetbertus Cameracensis ecclesiæ Episcopus omnibus Christi fidelibus prosperos vtriusque vitæ successus. Temporibus prædecessoris mei domini GERARDI sanctæ memoriæ Episcopi, exorta fames in regionibus nostris adeò inualuit, vt morientium corpora capere
Cambray. non valerent ecclesiastica cœmeteria Cameracēnsis vrbis. Incidit igitur huic prædecessori meo rationabile consilium, vt extra muros ciuitatis fodere faceret polyandrum, quod receptui foret tot corporibus condendorum pauperum. Iuxta quem locum ecclesiam postea in honore Dominici Sepulcri consecrauit, eamque & terris & familiis dotauit: vt propter reuerentiam tanti nominis sepultura ibi esset pauperibus & peregrinis. Hanc autem ecclesiam amplificare congrua dispositione conabatur, nisi senio iam pressus, post multa præclara opera, morte intercedente, prohiberetur. Ego itaque LIETBERTVS, qui ei successi, tanto & tali animatus exemplo, in prædecessoris mei primitias laboraturus introij: & quoniam parua erat, iuxta ecclesiam illam, monasterium ampliori schemate ædificaui, ipsumque in honore Domini nostri Iesu Christi, & S. Sepulcri eius, & sanctæ Dei genitricis Mariæ,

Mariæ, omniumque Sanctorum Dei consecraui, ædificatoque claustro cum ceteris officinis, Abbatem & monachos eidem loco assignaui. De rebus verò possessionis meę, imperiali concessu & pontificali donatione, ecce coram Deo & præsentibus testibus, istud doto monasterium, ad vsus illorum qui ibi Deo famulaturi sunt: hoc est, in suburbio Cameracæ ciuitatis, Abbatia S. Martini quidquid in manu mea est; parochiales quoque duæ ecclesiæ S. Georgij & S. Mariæ Magdalenæ, altaria cum ecclesiis, minutum teloneum, cambæ & plura curtilia, cum districtu toto, & terræ arrabiles circa Cameracum, quas decambiaui ab Abbate VValdrico S. Andreę Apostoli, cũ aliis pluribus. In eodem Cameracensi suburbio molendinum vnum, alterum & dimidium apud Villam puerorum, cum districtu; item aliud apud Nigellam cum districtu. Concedo etiam in pago Cameracensi villã omnem S. Hilarij, in pago de Hainau Villerellum totum, in Bracbatensi pago ecclesiam de Melin, item villam quæ vocatur Niuuchoua.

S. VValcheri Archid. S. Gerardi Præpositi & Archid.....
S. Christiani militis. S. alterius Ioannis militis.
S. Gilberti militis. S. Herivvardi militis. S. Amolrici militis.
S. Heriberti militis. S. VVidrici militis. S. Rotberti militis.

Actum est hoc Cameraci in eodem monasterio S. Sepulcri, anno ab incarnatione Domini M.LXIV. Indictione II. regnante Henrico Rege 1064.
Lothariensium anno XII. Episcopatus verò domni Lietberti XIV. Paruinus Notarius & monachus scripsit: VVerimbaldus Cancellarius recensuit.

Henricus IV. Imp. possessiones, per Comites Hollandos ecclesiæ Vltraiectinæ ablatas, eidem anno 1064. restituit; interuentu Friderici, Godefridi & Gerardi, Ducum Lotharingiæ.

Henricus diuina fauente clementia Rex. Notum esse volumus omnibus, qualiter nos ea dona, quæ iniustè ablata fuerant sanctæ Dei ecclesiæ Traiectensi à Theoderico Comite, eiusque filiis, tempore Adelboldi eiusdem sedis Episcopi, pro quibus & Imp. Henricus, & auus Conradus, & pater noster Henricus plurimùm laborauerunt, plura

plura bella fecerunt, nos quoque multum laboris impendimus: notum, inquam, esse volumus, qualiter ea ob remedium animæ nostræ, & patris nostri Henrici, aliorumque antecessorum nostrorum, interuentu quoque & consilio Principum nostrorum, Annonis Coloniensis Archiepiscopi, Sigefridi Moguntini, Euerhardi Treuerensis, Athalberti Bremensis, Burchardi Halberstadensis, Friderici, Godefridi, Gerardi, Ducum, & VVilhelmi eiusdem sedis Episcopi, reddimus & restituimus, & regali auctoritate eidem sanctæ ecclesiæ confirmamus.
1064. Data v. Nonas Maij, anno Dominicæ incarnationis millesimo sexagesimo quarto. Actum VVerdæ.

CAPVT XCIV.

Drogo Teruanensis Episcopus anno 1065. talem dat libertatem ecclesiæ Mecinensi seu Messinensi, qualem Bertefridus Episcopus Ambianensis anno 664. dedit ecclesiæ Corbeiensi.

EGo Drogo, gratia Dei Teruanensis ecclesiæ Episcopus, Comitis Baldevvini, Adelæque vxoris eius, Regis Francorum Rotberti filiæ, iustæ ac diuturnæ petitioni, assensu atque consilio meorum fidelium tam clericorum quàm laicorum, satisfeci. Ii enim in loco, qui dicitur MECINIS, diu noctuque diuino cultui vacantes sanctimoniales atque Canonicos disponere cupientes, eiusdem loci absolutissimam à me petierunt libertatem; quam quidem huiusmodi talemque illis concessi, qualem Bertefridus Ambianensis ecclesiæ quondam Episcopus, petente Lothario Rege ac Bathilde religiosissima Regina, consilioque sui temporis Episcoporum atque assensu, scilicet Genesij, Niphonis,
pag. 11. Ethoaldi, Emmonis, Adonis, Audomari, Audoeni, Audeberti, Burgundipharonis, item Audoberti, Drausciónis, ecclesiæ concessit Corbeiensi; instar ecclesiæ Agaunensis, Lirinensis, basilicæ quoque D. Marcelli. Actum est hoc Teruanæ v. Kal. Iunij, anno incarnationis
1065. Domini M.LXV. Indictione III. regnante Rege Francorum Philippo.
S. Drogonis Episcopi Teruanensis. S. Huberti.
S. VVeremboldi Decani. S. VVarnerij Archid. Teruanensis.
VVetini

S.VVerini Archidiaconi Remensis.
S.Fulcardi Archidiaconi Nouiomensis.
S.Balduini Archidiaconi Ambianensis.

Philippus I. *Francorum Rex prædia, per Balduinum Insulanum eiusq́; coniugem Adelam Mesßinensi monasterio attributa, an.1066. confirmauit.*

Ego Philippus Francorum Rex notum volo fieri cunctis, quòd Comes Baldevvinus coniuxque Adela Flandriæ Comitissa, Roberti Francorum Regis filia, maiestatis nostrę Serenitatem adiere, deprecantes quatenus ecclesiæ Mecinensi libertatē, quam facere disposuerat pater meus Henricus in vita sua, facerem ego. Quorum supplicationibus condescendens, libertatem, quam Comes Baldevvinus Adelaque vxor illius experiere, nolui denegare. Hæc sunt autem, quę possederit Abbatissa: ecclesiā eiusdem loci & altare, vicum & terras infrà Rosebecam & Duniam, in territorio Furnensi octo berquerias, apud Furnes mansum vnum, Drussoni apud Eches in Mempisco septem mansa terræ, apud VVideschat viginti octo mansa terrę, altare de VVarneston, apud Ferlinghem dimidiam vacceriam, in villa quam appellamus Duplices Montes curiam & molendina, & duodecim mansa terræ, & portam aquæ, villam quamdam Crucicolas nominatam, sitam iuxta S. Pauli opidum, duo mansa terræ apud Lambrene, apud Duacum terram quę diuiditur in duodecim particulas, quam VValdricus dedit S. Mariæ, tunc temporis eiusdem ecclesiæ Præpositus. *Deulemont.* *Croisettes*

Hæc sunt verò quæ Canonici possederint: decimam ipsius villæ Mecinensis, in territorio Furnensi duas berquerias, in eodem territorio apud Affringhem septem mansa terræ, apud VVideschat tredecim hortos, apud Ipram decem libras denariorum de censu, apud Ferlinghem duo pensa caseorum, apud Duplices Montes centum solidos, apud Bruges alodiū persoluens XII. solidos, apud Alevvangne vnum mansum terræ, ecclesiā S.Richarij, apud VVideschat mansum vnum, tam monialibus quàm Canonicis datum à Manechino, iuxta Rosebecam mansum vnum Decano habendum cum viginti solidis de censu

rusticorum eiusdem villæ Mecinensis. Huic diffinitioni hi testes interfuerunt, tam de parte Regis & Baldevvini Comitis, quàm de parte Comitissæ.

Baldevvinus Comes de Montibus, filius Baldevvini Comitis.
Ingelramnus Magister Regis. Fredericus de Curbulo.
Hugo de Blois. Ingelramnus de Villers.
Robertus filius Gifardi. Robertus Burgundigena.
Comes de Gisnes. Radulfus de Tornay. Robertus de Peronia.

1066. Actum Furnis anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo sexto, Indictione quarta, regnante Rege Philippo, anno post obitum patris sui Henrici VI. Ego Gofridus gratia Dei Parisiorum Episcopus, & eodem tempore Regis Cancellarius, relegi & relegendo subscripsi. Signum Baldevvini Comitis.

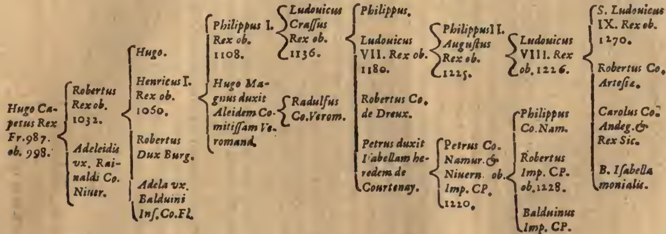
NOTATIONES.

Hvgo de Blois] gener Philippi Regis, Comes Trecensis, pòst Téplarius, frater Henrici-Stephani Comitis Trecensis.

Gofridvs] al. Iofredus & Gaufredus, Ep. Parisiensis, God. Bullonij patruus: ad quem exstat epist. 20. Gregorij VII. Papæ lib. 4.

Ceterùm Henricus I. Rex Philippvm filium suum septennem Remis Regem an. 1059. Indictione XII. die festo Pentecostes, X. Kal. Iunij vngendum curauit. Atque hinc annos Philippi incohandos, patet ex fine & numero annorũ regni eius. Obiit autem Philippus an. 1108. II. Kal. Augusti, cùm annos 49. menses 2. & dies 7. regnasset. Filius eius Ludouicus Crassus eodem anno postridie Kalendas Augusti fuit consecratus, & an. 1136. Kalendis Augusti decessit: vt Anselmus Abbas Gemblacensis in suo Chronico à nobis edito tradit.

Reges Francorum ex familia Capetica: de cuius origine vide pag. 158.

CAPVT XCV.

Balduinus Insulanus, Flandriæ Comes, Insulense Canonicorum collegium à se institutum dotat, & basilicam an. 1055. *ædificari cœptam curat an.* 1066. *consecrandam, præsente Philippo Francorum Rege.*

EGo BALDEVVINVS Flandrensium Comes Marchio, & Philippi Francorum Regis, eiusque regni Procurator & Baiulus, coniugis meæ ADELÆ, & filij mei BALDEVVINI salubri acquiescens consilio, basilicam in honore S. Petri Apostolorum principis à fundamento construens, congregationem Canonicorum in eadem Dei misericordiam, pro anima mea & antecessorum meorum, vxorisque meæ ac filiorum meorum, & omnium Dei fidelium, die nocteque exorare instituі, eisque ad vsus necessarios de rebus possessionis meæ tradidi, quę inferiùs continentur, libera videlicet omnimodò & ab omni dominatione seu potestate cuiusquam absoluta: excepta eius, quem Præpositus & Canonici eiusdē ecclesiæ, in loco à progenitoribus ISLA nominato fundatæ, communi elegerint voluntate: qui & ipse quoque tamdiu & non vlteriùs eorum rebus præsit, quamdiu eis placuerit. In territorio Islensi..... Actum apud Islam in S. Petri basilica, coram Philippi Francorum Regis præsentia, anno VII. imperij eius, anno ab incarnatione Domini M.LXVI. Indictione IV. astantibus quàm plurimis nobilibus & idoneis testibus, clericis atque laicis.

Lille. *1066.*

Signum Baldevvini iunioris Comitis.
S. Iaac de Valencines. S. Balduini Nouiomensis Episcopi.
S. VVidonis Ambianensis Ep. S. Drogonis Taruanensis Ep.
S. Fulcardi Nouiomensis Archid. S. VVarneri Taruennensis Ar.
S. VVarmundi Cameracensis Archid. S. Clareboldi Pincernæ.
S. Theoderici Dapiferi. S. Rengoti de Gandauo.
S. Anselmi Calui. S. Roberti Aduocati. S. Ioannis Aduocati.
S. VValteri Duacensis. S. Hugonis fratris eius.
S. Rudolphi Tornacensis. S. VVederici Tornacensis.

Ego Balduinus Cancellarius subscripsi.

NOTA-

NOTATIONES.

ISAAC de Valencines.] Fuit is Comes Valentianensis, *de Valenciennes*, idemque Comes Cameracensis, à Balderico in Chron. Cam. non vno loco memoratus.

ROBERTVS] Aduocatus ecclesiæ Atrebatensis, Dominus Betuniç.

VVALTERVS Castellanus] Duacensis.

RVDOLPHVS Tornacensis] ecclesiæ Aduocatus, nisi fallor.

VVEDERICVS Tornacensis] fuit Dominus de Auesnes, Condè & Leuse, vt arbitror. Dicitur autem Tornacensis, quia Castellaniã Tornacensem aliquamdiu fortasse possedit. VVederici filiam *Adam* duxit Fastradus de Oisy Aduocatus Tornacensis, qui an. 1098. vixit.

CAPVT XCVI.

Lietbertus Cameracensis Episcopus, amotis Canonicis sæcularibus (vt vocant) regulares substituit in Cameracensi S. Autberti cœnobio, an. 1066.

LIetbertus, Dei gratia, Cameracensium Episcopus successoribus suis Episcopis & ceteris Christi fidelibus sempiternam gloriam. Est quoddam monasterium infrà muros Cameracæ ciuitatis, in honore SS. Apostolorum Petri & Pauli, sanctique AVTBERTI confessoris, eiusdem ciuitatis Episcopi, ibidem corpore quiescentis, consecratum, vbi retrò deseruiebatur officio Canonicorum: quibus iniunctam seruitutem negligentibus, cœpit locus ille vilescere, & indies à prioris honorificentiæ statu declinare. Hoc ego considerans condolui, cœpique animo voluere, qualiter meliùs ad diuinum cultum possem releuare. Tandem zelo Dei animatus, & fidelium nostrorum consilio roboratus, regulares Canonicos, de communi viuentes & nihil proprium habentes, & eiusdem professionis & ordinis Abbatem eo in loco constitui, restauratis & alibi restitutis præbendis Canonicorum illorum, qui proprium retinentes illic communiter viuere noluerunt. Ædilitatem verò & Præposituram, quæ mei iuris erant, præter anti-

qua bona huius loci, per consilium Archidiaconorum & Canonicorum & ceterorum fidelium nostrorum, huic ecclesiæ contuli, & insuper potestatem donandi præbendas Abbati concessi.

Signum Henrici IV. Regis.

Sigishardus Cancellarius, vice Sigifridi Archicancellarij, reco-
1066. gnoui. Data anno Dominicæ incarnationis M.LXVI. Indictione quarta, anno autem ordinationis Henrici quarti Regis XIII. regni verò X. Actum Triremundi.

NOTATIO.

S. AVTBERTVS] al. Aubertus & Audebertus, Cameracensis & Atrebatensis Episcopus (cuius nomen indignus gero) Martyrologij Rom. tabulis die 13. Decembris adscriptus, an. 658. Landerici Parisiensis Episcopi priuilegium San-Dionysianum, & an. 664. Berthefridi priuilegiũ Corbeiense, suprà pag. 11. recitatum, signauit. Landelinum ex baptismi fonte susceptum sacris litteris imbuit, & fallente diabolo abductum ad meliorem vitam reuocauit: qui S. Landelinus postea quattuor monasteria, Laubiense, Alnense, Crispiniense & Valeriense excitauit. Aubertus porrò S. Vedasti corpus apud Atrebates eleuauit, & in loco diuinitus designato monasterium construxit, quod hodie est illustris Vedastina Benedictinorum Abbatia. Idem Cellense monasterium à S. Gisleno, & Melbodiense à S. Aldegunde exstructum consecrauit. S. Vincentium Comitem, Altimontensis & Sonegiensis ecclesiarum conditorem, eiusque coniugem S. VValdetrudem, nobilium virginum Canonicarum Montibus Hannoniæ fundatricem, & huius sororem iam dictam S. Aldegundem ad vitæ seuerioris disciplinam traduxit. Eodem S. Auberto hortante Dagobertus Francorum Rex, pro familiaris amicitiæ gratia, qua eum singulariter amabat, fratribus in Cameracensi ecclesia B. Mariæ famulantibus Onengiam & Quarubium, *Onaing* & *Couroube*. inter Valentianas & Condatum, donauit. Sepultus autem fuit S. Aubertus in ecclesia B. Petri, quæ extra muros vrbis Cameracensis tunc erat, nunc autem, ampliatis mœnibus, est intra vrbem: vt Baldericus in Chron. Cameracensi loquitur. Ecclesia porrò ista S. Petri, quæ nunc S. AVBERTI Abbatia est, primùm Canonicos seu clericos habuit sæculares, vt vocant: quibus amotis Lietber-

Lob. Asne, Crespin, VVasler, Maubeuge. S. Obert.

Lietbertus Episcopus an. 1066. substituit regulares; Bernardo primo Abbate nominato. Cuius quidem cœnobij sodales, vt & Montis S.Eligij prope Atrebatum, veste coloris violacei vtuntur: quod illis inter Belgicæ nostræ Canonicos regulares est proprium ac peculiare. Vitam S.Auberti scripsit Fulbertus Doctor clarissimus, idemque postea Carnutensis Episcopus, vt existimo; quam Surius mutilam edidit. Exstat autem integra Cameraci in dicta Abbatia, quæ patroni sui sacrum corpus religiosè adseruat.

CAPVT XCVII.

Theoduinus Leodicensis Episcopus Huiensem Canonicorum B. Mariæ ecclesiam dotat, an. 1066.

EGo Dietvvinus, Leodicensis gratia Dei Episcopus, exemplo domini Richarij, Euracri, Notgeri, aliorumque decessorum huius sedis, qui multa sibi & successoribus subtrahentes, laborantibus inopia congregationibus piè & misericorditer subuenerunt, ecclesię in Hoyo sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Domitiani contuli ad vsus fratrum... Quoniam verò in eadem ecclesia requiem elegi in sęculū sæculi, eam cum appendicibus, ecclesiis & omni clero, ab omni subiectione Archidiaconi absoluimus, & eorum omnium curam Decano eiusdem delegauimus. Hæc omnia ritè peracta ipso die, quo ecclesiam dedicaui, adiuuante Lietberto Cameracensi Episcopo. Golbertus Archidiaconus alta voce recitauit sine contradictione. Testes,

VVolbertus Decanus, Aistulphus Cantor, Franco Scholasticus:
Laici verò, Comes Adelbertus, Comes Henricus, Comes Cono,
VValterus Aduocatus ecclesiæ, Godescalcus de Cennaco,
Godefridus & Arnulphus de Florines,
Theodericus de Floreffia, & frater eius Christianus,
Hermannus de Heis, Stephanus de Fals.

Facta sunt hæc anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo 1066.
sexto, Indictione IV. anno Episcopatus domini Dietvvini XVIII. Regis Henrici XI. Ego Franco Scholasticus recognoui.

Eiusdem

Eiusdem Theoduini Episcopi diploma alterum.

Ego Theoduinus, Dei gratia, Leodicensis Episcopus, notum esse volo tam præsentibus quàm futuris, qualiter post libertatem Hoiensis ecclesiæ, quam Maternus beatæ memorię Episcopus consecrando primitiauit, adiecerim libertatem etiam villæ. Præfatam siquidem ecclesiam à fundamentis ad laquearia, à laquearibus & vltrà reædificaui: quam etiam in auro, argento, gemmis & prædiis, pro modulo meo ditaui. Prænominata verò villa, pro libertate sua, ad sumptus ecclesię necessarios, omnia mobilia sua primò mihi tertiauit; qua libertate vt ampliùs frueretur, postmodum dimidiauit. Die tertio dedicationis Hoiensis ecclesiæ hæc omnia supradicta à me ipso corroborata sunt & confirmata sub anathematis vinculo, & a cooperatore Lietberto Cameracensi Episcopo, & ab omnibus sacerdotibus inibi astantibus.
1066. Acta sunt hæc anno Domini M.LXVI. Indictione IV. pontificatus nostri anno XVIII. regni verò Henrici XI. Testes

Godefridus Dux Lotharingiæ, Albertus Comes Namucensis,
Henricus Comes Luceburgensis, Cono Comes Montis-acuti,
VValterus Aduocatus eiusdem ecclesiæ, Godescalcus de Cennaco,
Godefridus & Arnulphus de Florines,
Godefridus de Floreffia, Christianus eius frater.

CAPVT XCVIII.

Balduinus V. Insulanus, Flandriæ Comes, VVinnocibergensis ecclesiæ (quæ primò Canonicorum fuit, nunc est monachorum Benedictinorum) originem, mutationem & possessiones recenset, an. 1067.

EGo Balduinus, Dei gratia Flandrensis Comes, notum facio tam præsentibus quàm futuris, quòd *Balduinus Caluus* Flandrensis Comes, in inferioribus partibus burgi Bergensis, in honore sanctorum confessorum Martini & VVinnoci ecclesiam fundauit, & Canonicos, qui

diu noctuque Deo seruirent, ibidem instruxit, ecclesiamque quoque rerum affluentia ditauit, & sacratum corpus B. VVINNOCI, quod præ timore hostium, multis ante temporibus ad VVormhout in Sithiu erat translatum, reportauit, & in præfata ecclesia Bergis collocauit. Euoluto igitur multorum annorum circulo, pater meus *Balduinus Barbatus*, felix pro Flandrorum principatu, ampliare volens cultum Domini, ecclesiam amplioris magnificentiæ, in superiori parte Bergensis burgi, construxit: vbi sacrum corpus B. VVinnoci, cum ordinata Canonicorum constitutione, reportauit & transportauit. Sed quoniam rerum affluentiam delitiæ, delitias autem comitantur Dei mandatorum obliuio, præfati Canonici, circa ea quæ Dei sunt non nimis deuoti, bonis operibus ignaui reperti sunt.

Quod vbi inclyto Comiti Balduino patri meo innotuit, radicem vitiorum, ne amplius pullularet, funditus exstirpauit. Nam præfatos Canonicos ab ecclesia amouit; sed quia de nobili erant prosapia, præfatus Comes ita dispensauit, quòd partem possessionis iam dictæ ecclesiæ eis reliquit. Illis igitur amotis, locum venerabili *Roderico*, tunc temporis Abbati S. Bertini, regendum commisit. Canonici verò omnia ecclesiæ priuilegia ablata secum asportarunt. Postea vero memoratus Comes præfatæ ecclesiæ monachos induxit, quibus *Rumoldum*, virum per omnia laudabilem, Abbatem præfecit.

Interim præfato Comite Balduino defuncto, ego *Balduinus* eiusdem filius, Dei gratia Flandrorum principatum suscepi. Ego igitur indigentiam monachorum ibidem Deo famulantium considerans, suggerente etiam ADELA Comitissa, vnà cum filiis meis *Balduino* atque *Roberto*, hoc pro salute mea & successorum meorum, per manus Rumoldi Abbatis, Deo sanctoque VVinnoco in perpetuum condonaui, videlicet totam decimam de VVormhout, totam de Ipra, totam de VVarheem, totam de Hoymilla, totam de Ghiueldа, totam de Oxhem, totam de Diunkercka, totam de Coudekercka, totam de Sintonis.....

Actum est hoc Bergis in solenni curia Pentecostes, anno Dominicæ incarnationis millesimo sexagesimo septimo, Indictione quinta, adstante *Drogone* Teruanensi Episcopo, qui nutu Comitis, ne quis hanc pactionem infringeret, excommunicatione firmauit, in præsentia sacri corporis S. VVinnoci, in suburbio ipsius castri. 1067.

Signum Balduini gloriosi Comitis. S. Adelæ Comitissæ.

 S.Bal-

S.Balduini atque Roberti, filiorum eius.
S.Eustachij Comitis Boloniæ. S.Rogerij de S.Paulo.
S.Anselmi de Husden. S.Ioannis Atrebatensis.
S.Hugonis Anet. S.Getbodonis Aduocati de S.Bertino.
S.Raingoti de Gant. S.Balduini de Gant.
S.Alardi Emes. S.Cononis filij eius.
S.Erembaldi Castellani de Brugis.
S.Erkenberti Præpositi, & aliorum multorum.

NOTATIONES.

S.MARTINI templũ apud VVinnocibergenses hodie est parochiale, olim Canonicorũ sedes, in decliuiore opidi parte. At S.VVINNOCI Abbatia in colle sita est, & intra muros opidi: in qua etiamnum sacra eiusdem ossa religiosè adseruantur. Fuit is S.Bertini in Sithiu discipulus. De vtroque sic Ioannes Iperius Abbas in suo ms. Chronico Bertinensi: Heremarus vir nobilis villam suam, *VVormhoult* dictam, in Flandria, suprà fluuium Pena, B.Bertino tradidit. Bertinus verò considerans viros Dei, VVinocum & tres fratres eius, in Dei seruitio plus ceteris profecisse, eos illò misit monasteriolum construere, conuentum congregare, Christiq́ue pauperibus hospitia præparare. Quibus HEREMARVS villam suam VVormhoult, cum appenditiis, priuilegio suo firmauit: quod sic incipit: *Omnibus præsentibus & futuris, qui Christiana censentur &c. Actum in Sithiu monasterio, Kalendis Nouembris, anno primo Hildeberti Regis.* Illi conuenticulo B.Bertinus concessit præesse S.VVinocum; vbi miraculis concomitantibus Domino finetenus inseruiunt. Sic Iperius in citato Chronico; qui de S.Winoco, eiusque tribus fratribus hæc itidem commemorat: Circa annum 661. B. Winocus, Iudicialis Britonum Regis filius, & S. Iudoci frater, spreto mundo, sub B.Bertino in Sithiu monasterio monachus efficitur, cum tribus fratribus suis, Kadanoco scilicet, Ingenoco & Modoco. Pręerat tunc B.Bertinus turbæ CL. monachorum, inter quos Winocus, quasi stella matutina, præ ceteris clarescebat. Hactenus ex Iperio. Obiit autem S. Winocus an. 717. hoc ipso in cœnobio Wormholtano conditus, indeq́ue postea Bergas translatus. Wormholtum porrò, *VVormhout,* vicus

vicus est celebris secundo lapide à Bergis S. Winnoci; cuius vici Comitem se nuncupat Abbas Winnoci-Bergensis.

BALDVINVS CALVVS, Flandriæ Comes, Balduini Ferrei filius Bergas an. 920. muris ac vallo muniuit. Ex Elstrude, Elfredi Anglorum Regis filia, sustulit Arnulfum Magnum in dicto Comitatu successorem, & Adolphum seu Adololphum Bononiæ Comitem. Obiit 918. in Blandinio conditus.

BALDVINVS BARBATVS, Balduini Insulani pater, an. 1029. cœnobium Bergense construxit, monachos ex Bertinensi Abbatia euocauit, eisque prædia Canonicorum Bergensium, quos Caluus fundarat, census item VVormholtanos adsignauit. Decessit an. 1036. sepultus in eodem Blandiniensi monasterio iuxta Gandauum.

CAPVT XCIX.

Godefridus Magnus, Lotharingiæ superioris & inferioris Dux, rogante coniuge sua Beatrice, in ecclesia S. Dagoberti martyris, in Lotharingiæ opido Sathanaco sita, monachos Gorzienses an. 1069. collocat, amotis Canonicis.

EGo GODEFRIDVS Dei gratia Dux & Marchio, instinctu & supplicatione venerandæ collateralis nostræ BEATRICIS multoties sollicitatus, considerans ecclesiam S. *Dagoberti* apud Sathanacum, villam iuris nostri, & pretiosis ipsius sancti martyris ossibus & multis aliis Sanctorum pignoribus illustratam, sed à Canonicis inibi sub carnali vita degentibus, & sua potiùs quàm diuina quærentibus vsquequaque neglectam; virum boni testimonij & sanctæ conuersationis Henricum Gorziensem Abbatem, & monachos eius, cum consilio domini Cuonradi, sanctæ Treuerorum sedis Archiepiscopi (in cuius diœcesi locus ipse situs erat) ceterorumque fidelium Dei ac nostrorum, conuocauimus, & illis remotis istos in locum eorum substituimus. Quapropter notum esse volumus tam futuris quàm præsentibus sanctæ Gorziensis ecclesię filiis & fidelibus, quia ecclesiam iam dictam S. Dagoberti S. Gorgonio & Abbati Gorziensi Henrico & successoribus

Stenay.

eius legali donatione concedimus & confirmamus, & omnibus rebus sibi ex antiquitate appendentibus delegamus, id est, in dotibus altarium, in decimis, campis, pratis, pascuis, siluis, piscationibus, censibus, expaticis & omnibus aliis pertinentiis. Præterea superaddimus eis indiciarium mansum; superponimus cum reditibus suis ecclesiam sitam apud villam Mosacum..... Et vt hæc donatio & confirmatio perpetuæ memoriale obtineat, hanc descriptioné testamentalem iussimus notari, & nostri sigilli impressione, simulque testium idoneorum assertione signari.

Signum Godefridi Ducis. S. Beatricis coniugis suæ.
S. Godefridi filij sui. S. Geselini Comitis.
S. Fulconis Comitis. S. Helbranni Castellani.
S. Herbranni filij sui. S. Alberti filij sui.
S. Gisleberti, Godescalci, Roderici, Balduini,
Godefridi, Hugonis, Theobaldi, Herberti, Warini,
Rogeri, Ratholdi, Rudolphi, Richeri, Alonis.

1069. Actum Bulioni, anno Dominicæ incarnationis millesimo sexagesimo nono, Indictione VII. regnante Henrico, filio Imperatoris Henrici, anno regni eius XIII.

NOTATIONES.

Godefridus Magnus, aliàs Barbatus, Gothiloni patri, adhuc viuenti, in Ducatu Lotharingiæ Mosellanæ suffectus fuit: vt Hermannus Contractus in Chronico testatur. Post ab Henrico Imp. Ducatu Mosellanico spoliatus, in Italiam se contulit, & posteriorem ibi coniugem duxit *Beatricem*, Frederici II. Ducis Mosellani filiam, Bonifacij Tusciæ Marchionis viduam. In Galliam demum reuersus, Ducatum Lotharingiæ inferioris ab Imperatore obtinuit. Ex priore coniuge, cuius nomen ignoratur, liberos sustulit, *Godefridum Gibbosum* Lotharingiæ inferioris Ducem, *Idam* Eustachij II. Comitis Boloniensis coniugem, Godefridi Bullonij matrem, & N. alteram filiam, cuidam in Germania Comiti nuptam, & in Hirsaugiensi monasterio sepultam: vt Bertoldus in gestis anni 1093. notat. Obiit autem God. Magnus anno 1070. aut 1069. iuxta eiusdem Bertoldi calculum.

Stemma

Stemma Godefridorum, Ducum Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ, & inferioris ſeu Ripuariæ.

- *Godefridus Captiuus Co. Vird. 984. pag. 125.*
  - *God. Improlis Dux Lot. infer. ob. 1023.*
  - *Gothilo Magnus Dux Loth. ſup. & infer. ob. 1044.*
    - *God. Magnus Dux vtriuſq; Loth. ob. 1070.*
      - *God. Gibboſus Dux vtriuſq; Loth. ob. 1076. ſ. l.*
      - *Ida vx. Euſtathij II. Co. Bolon.*
        - *Euſtathius III.*
        - *God. Bullonius.*
        - *Balduinus.*
    - *Stephanus IX. Papa.*
    - *Gothilo Ignauus Dux Loth. inf. ob. 1046.*
    - *Oda vx. Baldrici Co. Lou.*
      - *Henricus II. Co. Lou. dux.*
        - *Henricus III. Co. Lou. ob. 1095. ſ. lib.*
        - *God. Barbatus ex Co. Lo. Dux Loth. & Brab. 1106. ob. 1140.*
        - *Reginerus monachus.*
      - *Aleidem.*
    - *Regelindis v. Alberti II. Co. Namurc.*
  - *Adalbero Ep. Vird.*
  - *Fredericus Co. Vird.*
  - *Hermannus Co. Dagub.*
    - *Mathildis vx. Regineri IV. Co. Han.*
      - *Richildis vx. Balduini VI Co. Flandriæ.*
  - *Ermengardis.*

CAPVT C.

Arnulfus Ardæ Dominus, monaſterij S. Bertini in ditione Giſnenſi Aduocatus, Canonicorum collegium in opido Ardenſi, diœceſis olim Teruanenſis, nunc Bolonienſis, in honorem S. Audomari an. 1069. fundat ac dotat: quod Balduinus itidē Ardæ Dominus an. 1144. in Abbatiam ord. Præmonſtratenſis vertit.

EGo Drogo, gratia Dei, Teruanenſis eccleſiæ Antiſtes notificare volo fidelibus tam præſentibus quàm futuris, me conceſſiſſe, precibus cuiuſdam petentis noſtri ARNVLPHI ſcilicet Aduocati, non

Ardres. non abnuenda petentis, altare de ARDA, libertatis ad instar S. Mariæ, in qua requiescit corpus S. Audomari: ea scilicet conditione, vt sub patrocinio eius, successorumque eius, perpetuò omnis debiti exactione solutum maneat, dum tamen nobis successoribusque nostris duos solidos in Cœna Domini Teruanæ annuatim persoluat. Duæ autem partes oblationum eiusdem altaris deputabuntur Canonicis ibidem Deo seruituris; tertia verò cum cera tota ad luminaria, & ad restaurationem ecclesiæ. Hæc igitur sunt, quæ idem Arnulfus pro anima sua, & vxoris suæ, & filiorum suorum, ibidem Deo & Canonicis dat: decimam eiusdem villæ de omnibus, vnicuique Canonico curtillũ vnum liberum in eadem villa, decimam de Frelinghẽ & Rolinghem, in Pepelinghem decimam eiusdem villæ, decimam de Walamis, & molendinum vnum, & curtillum vnum liberum in Elcetho, altaria quoque de Hondescoto & de Bouingia, & de Suanckia, quæ erant de beneficio eius. Pro quibus, ad honorem nostri & successorum prædecessorum, quinque solidi dabuntur, in substituendo Decano, qui ad Synodum veniet. Molendinum quoque, quod est in Orientali parte castelli Ardeæ, & cum terra apud Bladringhem, & in Blendeka terram ad carrucam vnam liberam.

1069. Actum Teruanæ, anno incarnationis Domini M. LXIX. Indictione VII. regnante Rege Philippo, adstantibus idoneis testibus, quorum nomina subscribuntur.

S. Drogonis Episcopi. S. Huberti. S. Warneri Archidiaconorum.
S. Geroldi Decani. S. Grimolandi Cantoris. S. Gerardi.
S. Arnulfi Aduocati. S. Sicardi Descoches. S. Gerardi Godnach.
S. Adelonis. S. Regeneri. S. Balduini de Vphen.
S. Ernulphi. S. Heberti. S. Galandi. S. Frumoldi. S. Eustathij.

CAPVT

CAPVT CI.

Eustathius II. *Comes Boloniæ, & vxor eius Ida, parentes Godefridi Bullonij Regis Hierosolymitani, an.* 1070. *prædiis ac priuilegiis dotant Lensense Canonicorum in Artesia collegium, à maioribus suis fundatum.*

EGo EVSTATHIVS Boloniensium Comes, & vxor mea IDA, ecclesiam in loco isto qui appellatur *Lens*, ab antecessoribus nostris honorificè constitutam, specialiter cupimus exaltare. Liberam igitur potestatem concedimus Canonicis assumendi quemcumque voluerint Aduocatum; qui tamdiu & non vlteriùs eorum rebus, vel eorum causis præsit, quamdiu eis placuerit. Altaria etiam S. Mariæ & S. Laurentij ab omni seruitute libera esse ostendimus. Et vt nostra ecclesia foret æqualis aliis quæ gaudent dote libertatis, scilicet S. Mariæ Atrebatensis, & S. Gaugerici Cameracensis, multùm laborauimus, & Deo gratias, laudante *Lietberto* Episcopo, ad finem perduximus... Quicumque igitur nostræ dispositionis statutũ rescindere conatus fuerit, sicut à *Philippo* Rege Francorum & Comite Flandrensium est imperatum, x. vncias auri & LX. libras argenti, & bannum Regis persoluat. Anno ab incarnatione Domini M.LXX. Indictione VIII. apud Lens, in basilicą 1070.
S. Mariæ hæc peregimus, & nobiles clericos seu laicos, ad huius rei testimonium confirmandũ, conuocauimus: quorum nomina subscripta sunt.

Signum Tiebaldi Decani & Custodis & Præpositi.
S. Rainaldi presbyteri. S. Roberti diaconi. S. Leduvvini subdiac.
S. Bernardi Castellani. S. Roberti fratris eius.
S. Hugonis de Senguin. S. Engelardi. S. Rodulphi Wispelleinti.
S. Leotoldi de Huluch. S. Letardi de Anechin.

Lietber-

Lietbertus Cameracensis Episcopus, petente Eustathio II. *Comite Boloniensi ac Lensensi, varia priuilegia Lensensi Canonicorum collegio concedit, an.* 1070.

Ego LIETBERTVS, Dei gratia Cameracensis Episcopus Comitis *Eustathij*, & vxoris eius *Idæ* Comitissæ religiosæ iustis petitionibus, sed & *Arnulphi* Flandrensium Comitis concessu, ipso & *Philippo* Rege Francorum annuente, ecclesiam quam apud *Lens*, in honore sanctæ Dei genitricis, Dei cooperante misericordia, consecrauimus; & eiusdem loci Canonicorum sustentationem siue gubernationem ab omni exactione Episcopi & ministrorum eius, censu videlicet vel reditu, amodò liberam esse permittimus. Et si quid ampliùs libertatis ecclesia S. Gaugerici Cameracensis, imò ecclesia S. Mariæ Atrebatensis habere dignoscuntur, ipsi Lensenses Canonici simili pace sua possideant.
1070. Actum apud Lens in basilica S. Mariæ, anno M.LXX. Indictione VIII. Epacta VI. quod in præsentia subscriptorum testium signauimus.

SS. Gerardi & Werrici Archidiaconorum. S. Mascellini.
S. Hazecoti. S. Alardi. S. Tietboldi Decani.
S. Rainoldi & Membodonis presbyterorum.
S. Raineri diaconi. S. Liduini subdiaconi.

Ego Lietbertus, Dei gratia, Cameracensis Episcopus hoc priuilegium manu propria confirmaui.

NOTATIONES.

EVSTATHIVS I. Comes Boloniensis ab Andrea Quercetano & aliis nuncupatur filius Ernuldi seu Ernulfi Comitis Pontiui, ab aliis Rodulfi Comitis Gisnensis.

Stemma

Stemma Comitum Boloniensium.

- Guilielmus Co. Pontiui, Boloniæ & S. Pauli.
  - Ernuldus Co. Bol. & Pontiui.
    - Ernuldus Co. Pontiui.
    - Eustathius Co. Bol. dux. Mathildem F. Lamberti Co. Louan.
      - Eustathius II. Co. Bol. d. Idã F. God. Magni Duc. Loth.
        - Eustathius III. Co. Bol. & Lensensis d. Mariam.
          - Rodulfus 1122.
          - Mathildis vx. Stephanum Blesensis, pòst Regis Angliæ 1135.
            - Eustathius IV. Co. Bol. sine lib.
            - Guilielmus Co. Bol. sine liberis.
            - Maria primùm Abbatissa, pòst adhæsit Mattheo F. Theoderici Alsatiï Co. Flandriæ.
              - Ida Comitissa Bol. vx. Rainaldi Co. de Dom-Martin.
                - Mathildis Co. Bol. vx. Philippi Co. Claromont. 2. Alfonsi Portugal.
              - Mathildis vx. Henrici I. Ducis Brab.
        - God. Bullonius.
        - Balduinus.
        - Guilielmus iuxta Tyrium.
        - Adelheidis vxor Henrici IV. Imp.
        - N. vx. Cononis Comitis Montis acuti.
      - Gofridus Ep. Parif.
      - Lambertus Co. Lensensis ob. 1054.
      - Gerberga vx. Frederici II. Ducis Loth. infer.
    - Mathildis v. Ardulphi Co. Gisnensis.
  - N. Comes S. Pauli.

MATHILDIS] Idæ & Rainaldi Dom-Martinensis filia, Comitissa de Bologne, Dom-Martin & Mortaing in Normannia, duos habuit maritos; *Philippum* Clari-montis Comitem, Philippi Francorum Regis filium, & *Alfonsum* Portugalensem, qui demum Rex Portugaliæ obiit. Testamentum an. 1241. à Mathilde scriptum infrà suo loco recitabimus. Ex priore marito nata est IOANNA, vxor Gualteri de Castellione, quæ sine liberis ante matrem obiit. Post Ioannæ obitum, MARIA, Henrici I. Brabantiæ Ducis & Mathildæ Boloniensis filia, Othonis IV. Imp. vidua, an. 1259. à Parlamento Parisiensi declarata fuit hæres Comitatus Boloniensis. Mariæ sine liberis defunctæ successit soror MARGARITA, aliàs Alidis, Guilielmi Aruerniæ Comitis vidua; & huic filius ROBERTVS Aruerniæ ac Boloniæ Comes.

CAPVT CII.

Robertus Frisius, Flandriæ Comes, anno 1072. confirmat possessiones monasterij S. Petri Gandensis.

ROtbertus, Dei gratia, Comes Flandriæ tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Petitioni dilecti nobis Abbatis *Folcardi*, & fratrum in ecclesia S. Petri Gandensis Deo seruientium, assensum præbentes, omnia à prædecessoribus nostris prædictæ ecclesiæ tradita
1072. contradimus. Actum anno Domini M.LXXII. regnante Rege Francorum Philippo.

S. Rotberti Marchisi, S. Folcardi Castellani Gandensis,
S. Lamberti filij eius, S. Alardi fratris eius,
S. Balduini, S. Eustathij, S. Hugonis, S. Arnulphi filij eius,
S. Asserici de Asna, S. Reineri patris eius,
S. Expolsi de Suinarde, S. Asserici de Munte,
S. Luberti de Didelsuena, S. Rozonis de Melna,
S. Ioannis de.... S. Elberti de Roscbeca,
S. Ioan. de Buthem, S. Arnulfi de Hardopa, S. Sifridi de Marck,
S. Eustathij de S. Audomaro, S. Walerici de Niuela.

Brux-

Bruxellensis SS. Michaëlis & Gudilæ ecclesia, in qua Lambertus Baldricus Comes Louaniensis XII. *Canonicos an.*1048. *collocarat, à Lietberto Cameracensi Episcopo an.* 1073. *libertate donatur; petente Henrico* II. *Comite Louaniensi, Baldrici filio.*

LIETBERTVS Dei gratia Cameracensis Episcopus. Cùm à Comite HENRICO super ecclesia Bruesellensi, in qua pater eius LAMBERTVS Comes Canonicos posuerat, postularetur, propter Deũ & amorem Comitis, vtilitati etiam ecclesiæ nostræ consulens, annui ipsius petitioni. Annui enim & annuo, vt ipsa Bruesellensis ecclesia libera sit amodò à Persona, & ab omni redemptione: excepto quòd per singulos annos in festiuitate S. Lucæ Euangelistæ, id est, in dedicatione Cameracensis ecclesiæ, duo solidi mihi vel successoribus meis, pro ipsa ecclesia soluantur, Bruesellensis monetæ. *pag.* 89.

Signum Gerardi Archidiaconi. S. iterum Gerardi Archidiac.
S. Henrici Comitis. S. Reineri Comitis, eius fratris.
SS. Casatorum nostrorum. S. Ioannis. S. iterum Ioannis.
S. Amelrici. S. Balduini. S. Engebrandi S. Oilardi.
S. Falconis. S. Gillardi. S Hugonis. S. Heriimberti.

Actum est hoc Cameraci, anno ab incarnatione Domini millesimo septuagesimo tertio, Indictione XI. regni Henrici Regis XXII. anno præsulatus domni Lietberti Episcopi XXIII. 1073.

Godescalcus Niuellensis ecclesiæ Præpositus eidem suæ ecclesiæ benefacit, circa an. 1073.

EGO GODESCALCVS ecclesiæ ministrorum vltimus, Præpositorum indignissimus, prædiola eleemosynarum mearum stipendiis acquisita *Latbuy* & *Boulmes* piissimæ dominæ meæ S. Gertrudi tradidi, congregationis ipsius ad vsum. Ipsa verò congregatione submonente, tres libras denariorum animæ meæ seruitio destinaui; vnde triginta solidi duobus presbyteris pro Missa quotidiana soluentur, reliqui *pag.* 163.

 verò

verò adluminare non deficiens locabuntur. Verùm ne hac dispositione frustrentur, possessiunculam, quæ dicitur *Aldonis Mons*, ad hoc statui. Ecclesiam porrò de Aldonis monte dominus LIETBERTVS Cameracensis Episcopus, licentia domini Leodiensis Episcopi, consecrauit, quæ ecclesia membrum est ecclesiæ de Rothauia, vbi pertinet decima de Aldonis monte.... Actum & confirmatū Niuellæ, in monasterio S. Gertrudis, tempore Henrici Regis, qui sæpè de Saxonibus triumphauit, Duce Godefrido Gibboso, Comite Louanij Henrico, Lamberti filio, Rikesa Abbatissa, Mathilde Præposita, Ruzela Decana.

Signum ipsius Abbatissæ Rikesæ. S. Godescalci Præpositi, qui hæc decreta constituit, & in charta conscribi fecit.
S. Mathildis Præpositæ. S. Ruzelæ Decanæ.
S. Gelæ Scholasticæ. S. Ruzalæ Capellanæ. S. Hazechæ.
S. Fredesvvindis. S. Rikesæ. S. Griningardis.
S. Remelini. S. Harfridi. S. Ioannis. S. Berneri.....

Nomina Scabinorum de Niuella.

Henricus, Arnulphus, Spurio, Goderannus,
Wiboldus, Vdelinus, Razo, Heruuardus.
S. Rastoldi presbyteri de Rothauia.

Nomina aliorum qui his decretis interfuerunt.

Ruthenic Villicus de Aldonis monte, Bertricus,
Grimoldus, Bouo, Franco, Gunterus, Gozelinus,
Bernardus de Rothauia, Gozbertus, Ogerus, Arnulphus.

CAPVT

CAPVT CIII.

Aquicinctina Benedictinorum Abbatia, secundo Lapide à Duaco sita, à viris nobilibus VValtero & Sichero fundatur, & à Gerardo II. Cameracensi Episcopo an. 1079. stabilitur; fauente Anselmo seu Ansello de Ribodimonte.

GErardus secundus Cameracensium, Dei gratia, Episcopus omnibus Christi fidelibus æternam beatitudinem. Duo milites parochiani nostri, genere & diuitiis præclari, WALTERVS scilicet & SICHERVS, mundanæ militiæ cingulū deponentes, omnem huius mundi proprietatem contemnentes, theoricā vitam sequi spoponderunt; seque & sua omnia Deo dedentes, ipsi solùm in perpetuum deseruire promiserunt, locumque qui AQVICINCTVS dicitur elegerunt; ecclesiam inibi volentes restaurare, quam à S. Gordanio, in eodem loco eremiticam vitam ducente, audierant quondam ædificatam fuisse. *Anchin.* Hoc autem consilium Walterus scilicet ac Sicherus, Walterus per matrem, Sicherus per vxorem, confirmatum ANSELLO aperuerunt. Ipse verò Ansellus insulam illam Aquicinij, & arundinetum pertinens ad eam, & villam quæ Vedretum dicitur, eidem insulæ contiguam, quę à nobis in beneficium tenebat, in manu mea reddidit, & ego ea in ius perpetuum donaui ecclesiæ ipsius Aquicinij.

S. VVidonis Archid. S. VVidrici Archid. S. Anselli,
S. Vilardi, S. Ioannis, S. Fulconis, S. Ingebrandi,
S. Huberti, S. VVulferi, S. Alardi,
S. VValteri Castellani Duacensis, S. Clarebaldi.

Actum est hoc anno ab incarnatione Domini M. LXXIX. Indictione II. anno Henrici Regis XXVI. præsulatus verò domini Gerardi secundi Cameracensis Episcopi IV. *1079.*

Gerardus II. Cameracensis Episcopus an. 1079. dotat Cameracensem S. Sepulcri Abbatiam, à prædecessore suo Lietberto an. 1064. fundatam.

pag. 180. Ego GERARDVS, Præsul ecclesiæ Cameracensis, lumine prædecessoris mei domni LIETBERTI succensus, & opus illius benè consummatum præ oculis habens, scilicet S. SEPVLCRI ecclesiam, quam ex integro ædificauit, & Abbatiam monachorum eamdem constitutam, à sanctuario incipere & benè operari ratum considero. Vnde notum fieri omnibus Christi fidelibus quòd ad eamdem S. Sepulcri ecclesiam Abbati VValtero ac monachis x. pauperibus altare de [illegible] pontificali auctoritate concedo, liberam ab omni consuetudine; excepto [illegible] duorum solidorum annuatim persoluenda.

Signum mei Gerardi, S. Gerardi Archidiaconi,
S. VVidonis Præpositi & Archidiaconi, S. Maselini Archid.
S. Hugonis Decani, S. VVerimbaldi Scholastici.

Actum est hoc Cameraci, in eodem monasterio S. Sepulcri, anno
1079. Dominicæ incarnationis millesimo septuagesimo nono, Indictione secunda, regnante Rege Henrico Lotharieníium, anno episcopatus [illegible] mini Gerardi secundo.

CAPVT CIV.

Robertus Frisius, Flandriæ Comes, monasterij Messinensis, ab Adela matre sua conditi, possessiones an. 1080. confirmat, & adauget.

EGo Rotbertus, Dei clementia, Flandrensium Comes notum volo
pag. 157. fieri cunctis, quòd anno secundo post obitum matris meæ ADELÆ Comitissæ, Rotberti Regis Francorum filiæ, Natalia Mecinensis ecclesiæ Abbatissa, ac totius eiusdem ecclesiæ conuentus, tam Canonicorum quàm sanctimonialium, nostram adiere præsentiam, postulantes vt institutionem de reditibus ad eamdem Dei ecclesiam pertinentibus, scilicet quid inde Canonicis ac sanctimonialibus esset habendum,

dum, quid verò structuræ reseruandum ecclesiæ, sicut mater mea in vita sua ordinauerat, ita ego litterali attestatione innotescerem, & sigilli mei impressione corroborarem. Quorum petitionibus condescendens obtemperare volui, tum quia ossa matris meæ sepeliuntur in eadem ecclesia, cuius nimirum structuræ, dum viueret, omnino videbatur insudare, pro animabus communiter nostris, tum quia visis tot Miraculorum signis in eodē loco, placere euidentissimè comperi aliquid ibidem omnipotenti Deo. Actum Mecinis IV. Nonas Februarij, anno ab incarnatione Domini M.LXXX. Francis dominante Rege Philippo. Rotbertvs. 1080.

S.Rotberti Comitis & Philippi, filiorum Rotberti Comitis.
S.Eustachij Comitis, S.Segardi, S.Balduini de Gant.
S.Arnulfi de Ardea, S.Rotberti de Peronia.
S.Hugonis Comitis, S.Onulfi, S.Euerhardi de Tournay.
S.Ernulphi Archid.Teruanensis, S.Tibaldi, S.Gozelini.
S.Gondevvini Decani Mecinensis, S.magistri VVillemini.

Ego Reinarus Vicecancellarius recognoui & subscripsi.

Pons lapideus Dionantensis super Mosa fl. anno 1080. *ædificatur, Henrico Episcopo Leodicensi, Alberto* III. *Comite Namurcensi, Conone Comite Montis-acuti, & aliis consentientibus.*

Quicumque fideles istud conscriptum legeritis, sciatis hoc factum esse voluntate & præcepto Henrici Episcopi Leodiensis & Comitis Alberti Namucensis, à me Godescalco Abbate ecclesiæ VValciodorensis, ad confirmationem sequentis operis. A tempore *Eilberti* Comitis, qui primus in VValciodoro monasticam vitam instituit, vsque ad tempus istud, quo pons lapideus in Deonant cœpit construi, nauem vnam magnam, quàm bargam vocant, ad opus transeuntium, habebat ecclesia VValciodorensis. Hæc dabat fratribus nonaginta quattuor denarios singulis annis, & Abbati, qui præerat quattuor sextarios optimi vini. Cumque placuisset dominis, qui præerant loco, scilicet Henrico Episcopo, Comiti Alberto Namucensi, Cononi Comiti, & Frunuardo Præposito & opidanis, Isaac Villico, & Gozuino

pag. 99.

& Gozuino de Rupe, & ceteris, vt pons fieret lapideus, vnde villa melioraretur, conuenerunt in vnum in eadem villa III. Kalendas Septembris. Ibi me accersiens Episcopus praenominatus, rogatu Deonantensium, assentiente de hoc negotio Comite Namucensi, sub cuius aduocatione erat locus Walciodorensis, à me expetiuit, vt concederem ei, in auxilium & ad sustentationem pontis, hos reditus quos dinumeraui, & quos iure nostro accipiebamus cum naui. Et nos pro hac vicissitudine istud priuilegium inibi ad pontem cum nostris omnibus hominibus haberemus, vt nihil omninò ab ipsis eundo, redeundo, descendo, vel aliquid portando daretur vel acciperetur. In qua re nunquam assensum meum praebere volui, quoadusque Comes Albertus Namucensis beneficium, quod ab atauo suo Comite ROBVOLDO ecclesiae VValciodorensi, in eodem opido, ob reuerentiam Genitricis Dei, traditum fuerat, petitione adstantis Episcopi, confirmauit & renouauit: videlicet vt nullus ex omnibus nobis subiectis teloneum vel munus aliquod dedisset, caussa alicuius mercari, sed securi ipsi & filij eorum permansissent ab hoc tributo & liberi. Quo facto concessimus & tradidimus quae volebat Episcopus, ea scilicet conditione, vt praefati sumus. Actum est Deonant, Kalendis Septembris, anno Domini

Dinant. 1080. millesimo octogesimo, Indictione III. anno XXV. imperij Henrici IV. Imperatoris. Testes,

Dominus Henricus Episcopus, Godescalcus Abbas,
Albertus Comes, Godefridus filius eius, Cono Comes,
Theodericus Aduocatus, Heribrandus frater eius,
Godefridus Dehili, Cono frater eius.

Gerardus II. *Cameracensis Episcopus Abbatiam S. Petri Declunniensem ad opidum Gerardimontense transfert, & an. 1081. dotat; quae nunc S. Adriani dicitur, & est Benedictinorum reformatorum.*

Ego Gerardus secundus Cameracensium Episcopus cunctis fidelibus vtriusque vitae... Abbatiae de Decliniinio in Geroldimontem transtatae, propter indigentiam loci, altare de *Huneghem* cum appendiciis suis, eodem scilicet Geroldimonte & Boulario, liberum sine persona & obsoniis, petitionibus Roberti iunioris Comitis Flandriae, & Stephani

Dickle-venne.

phani de Boular acquiescentes tradidimus: ita sanè, vt Abbatia in præfato Geroldimonte sita omnimodam libertatem habeat, ibique quidquid iuris parochialis est, tam in sepultura quàm in baptisterio & reconciliationibus, à parochiali sacerdote celebretur. Vt hæc autem nostra donatio rata in perpetuum permaneat, sigilli nostri impressione, & fidelium attestatione confirmamus; Gualteri Bracbatensis Archidiaconi, Theoderici Archidiaconi, Derleboldi Præpositi, Gualteri, Adam, Abbatum; Roberti Comitis, Balduini, Gerbodi, Stephani de Boular. Actum in codē opido, anno Verbi incarnati millesimo octogesimo primo, Indictione quarta, præsulatus verò nostri anno tertio. 1081.

CAPVT CV.

Richildis Hannoniæ Comitissa, eiusq; filius ac successor Balduinus, fundant an. 1081. *Abbatiam S. Dionysij, quæ est Benedictinorum prope Montes Hannoniæ.*

EGO RICHELDIS Comitissa, mater *Balduini* Comitis, filij Balduini Comitis, qui tenuit principatum vtriusque scilicet Flandrensis & Hainocensis pagi, cernens totum mundum in maligno positum ruere ad occasum, cœpi tractare de salute meæ & filij mei Balduini animæ. Pro talibus namque mihi sæpè cogitanti & ingemiscenti occurrit intentio releuationis de quodam locello in honore sancti dedicato *Dionysij*, & statuere ibi fratres Deo militantes iuxta regulam beati Benedicti. Quapropter confero, ad vsus inibi Deo seruientium, cuncta quæ adiacent præfato locello, in terris, aquis, siluis, pratis, cambis, molendino vno, & in omnibus ad ipsum locum pertinentibus, sanctæ genitrici Dei Mariæ MAIORIS-SILVÆ, & altari S. Dionysij prædicti martyris; eâ lege, atque eâ liberâ potestate, vt nullus ibi habeat aduocationem, nec aliquem dominatum in nulla omnino re, nisi prænominati Sancti & fratres ipsorum seruientes altari. His addo etiam vnum mansum in villa *Montinium* vocitata, cum duobus seruis, & cum eis qui ad ipsos pertinent, in omnibus rebus, scilicet in filiis & filiabus: & vt idem seruitium ipsi persoluant martyri & fratribus præfatæ ecclesiæ,

quod deberent mihi persoluere, & successoribus meis in reliquo tempore.

S. BALDVINI Comitis, & matris eius Cômitissæ RICHELDIS.
S.VValcheri. S.Gossuini. S.VValteri.
S.Gilleberti. S.Ragineri. S.Anselmi.

Acta sunt hæc in monte, qui vocatur Castrilocus, anno ab incarnatione millesimo octogesimo primo, Indictione quarta, Concurrente IV. epacta septima, regnante Rege Romanorum Henrico, filio Henrici Imperatoris, & viuente Balduino Comite cum genitrice sua Richelde; præsidente autem Gerardo Pontifice, post Lietbertum Pontificem, ecclesiæ Cameracensis sedi.

1081.

*Aliud eiusdem Richildis Hannoniensium Comitissæ diploma, an.*1082.*scriptum.*

Ego RICHELDIS Comitissa, mater Balduini Comitis, filij Magni Balduini qui tenuit principatum vtriusque scilicet Flandrensis atque Hainocensis pagi, cernens totum mundum ruere ad occasum, cœpi tractare de salute meæ meique animæ filij, quomodo possemus sanctæ matris Ecclesię casum releuando, oculis Iudicis placere superni. Talia mihi sæpè cogitanti occurrit intentio releuationis de quodam locello sancto DIONYSIO dedicato, statuere ibi fratres iuxta regulam beati Benedicti Deo militantes.

Tempore verò quo hæc meo versabantur animo, erat inceptum monasterium in luco SILVA-MAIOR nunc dicto. Huic igitur ecclesiæ placuit prefatum locum subijcere; vt ex tam nobili congregatione semper Abbatem suscipiat, qui ecclesiam S. Dionysij rectè disponat. De nostra quidem circumiacenti possessione tantum loco contuli, vt Abbas honestè posset haberi. Dominus itaque GERALDVS, Siluæ-maioris Abbas primus, de suis monachis illuc misit, primumque Abbatem constituit. Census autem denariorum auri duodecim ibi statuitur, vt singulis annis initio Quadragesimæ S. Mariæ, in cuius honore Siluæ-maioris monasterium dedicatum est, persoluatur.

Hunc verò locum & cetera pertinentia ad ipsum ita omnium absoluimus potestate, vt nemini in eo quidquam iuris vel dominationis, siue

siue aduocationis liceat habere, nisi Abbati & fratribus ecclesiæ. Sed & dominus GERARDVS Cameracensis Episcopus episcopale ius, quod in ecclesia siue altari habebat, Deo condonauit, vt ibi degentes monachi ab omni prorsus inquietudine sint liberi.

Signum Gerardi Cameracensis Episcopi.

S. Anselmi de Ribodimonte. S. Balduini de Tornaco.

S. Gilleberti Præpositi de Niuella, aliorumque multorum, qui huic assertioni interfuerunt.

Acta sunt itaque hæc anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo secundo, Indictione quinta, epacta XVIII. Concurrente V. imperante Henrico Romanorum Rege. 1082.

Signum Balduini Comitis. S. Richeldis matris eius.

NOTATIONES.

RICHELDIS] seu Richildis, Ragineri IV. Hannoniæ Comitis filia & heres, primùm *Hermanno* Saxoni (qui an. 1051. obiit.) secundò nupsit Balduino VI. Flandriæ Comiti, an. 1070. defuncto. Tertiò iuncta fuit Gulielmo de Osberne, qui an. 1072. in prælio Casletensi cecidit. Richildis an. 1086. decessit. Ex primo matrimonio nati sunt duo filij, *Rogerus Claudus* Episcopus Catalaunensis, & N. monachus Hasnoniensis. Ex secundo coniugio prodierunt Arnulfus Infelix Flandriæ Comes, à patruo suo Roberto Frisio prope Casletum 1072. cæsus & Comitatu spoliatus, & Balduinus Ierosolymitanus Hannoniæ Comes.

BALDVINVS III. Hannoniæ Comes duxit Iolam seu Iolentam, N. Comitis Gelriæ filiam, dominã de Dodevverd & Dalem: quæ secundò nupsit Godefrido, Anselmi filio, Castellano Valentianensi, Domino Riboldi-montis, & Comiti Ostrouandiæ.

ERNVLFVS seu Arnoldus, Balduini III. frater, duxit Beatricem, quæ fuit filia & heres Gualteri Domini de Ath, Reux & Niuele; & ex ea genuit Eustachium Dominum de Reux, qui matrimonio sibi iunxit Beatricem, filiam Idæ Ceruiensis & Rasonis Gaueræ Domini: vt infrà ad an. 1117. docebimus.

ALIDIS, Balduini III. & Ernulfi soror, maritum habuit Theodericum, VValteri filium, Dominum de Auesnes & Mortaigne.

Comitum Hannoniæ stemma suprà pag. 89. productum continuatur.

- Raginerus III. Comes Han. dux. Hatuidē, ob. 1029. pag. 89.
  - Raginerus IV. d. Mathildem Eshami dominum.
    - Richildis uxor Hermanni Sax. 2. Balduini Fl. Comitis, 3. Gulielmi Osbern. ob. 1086.
      - Ex 1.
        - Rogerus Ep. Catalaunensis.
        - N. monachus Hasnon.
      - Ex 2.
        - Arnulfus Infelix Co. Fl. ob. 1072.
        - Balduinus II. Ierosol. Co. Han. d. Idā ob. 1102.
          - Balduinus III. Co. Han. d. Iolā
            - Balduinus IV. AEdificator, Comes Han. duxit Aleidē Namur. ob. 1171
              - Balduinus V. Co. Han. & Namur. dux. Margaritam Fl. heredem, ob. 1191.
                - Balduinus VI. Imp. CP. ob. 1204.
              - Godefridus ob. fine lib.
              - Eustachius clericus.
              - Henricus do. Seburgi.
              - Gulielmus do. de Chasteau Thiery.
              - Iolenta.
              - Agnes ux. Radulfi do. de Coucy.
              - Laurentia.
            - Gerardus do. de Dodeweerd & Dalem.
            - Iolenta ux. Gerardi do. de Crequy.
            - Gertrudis ux. Radulfi de Nelle, Cast. Brug.
          - Simon Can. Leodicensis.
          - Ernulfus dux. Beatricem de Reux.
          - Gulielmus.
          - Ida ux. Thomæ do. de Marle.
          - Richildis uxor Amalrici Co. Montfort.
          - Alidis u. Theoderici Aucsnensis, domini Mortanæ.
  - Beatrix ux. Ebali Comitis de Roucy pag. 131.

GERTRVDIS, Balduini IV. soror, iuncta fuit Radulfo de Nelle, Castellano Brugensi, fratri Iuonis Comitis Suessionensis.

GODEFRIDVS, Balduini V. frater, ex Leonora Radulfi II. Veromanduorum Comitis filia liberos non reliquit.

Castellum Theoderici, *Chasteau Thierry*, in agro Namurcensi inter Sabim & Mosam, hodie ad Ducem Hauræum spectat. Illius Dominus GVILIELMVS, dicti Balduini V. frater, ex Mathilde de Lalain sobolem reliquit.

IOLENTA, Guilielmi soror, primùm Iuoni de Nelle, Comiti Suessionensi (sed sine liberis defuncto) secundò autem Hugoni Candauenæ, Comiti S. Pauli, circa an. 1178. nupsit.

LAVRENTIA, Iolentę soror, duos similiter habuit coniuges, Theodericum Comitem Alostanum, & Buchardum Dominum de Montmorency, obiitque an. 1181.

CAPVT CVI.

Conradus Comes Lucelemburgensis, prope Lucelemburgum opidum, Benedictinis sodalibus an. 1083. *Munsteriense B. Mariæ cœnobium construit.*

EGO CONRADVS Comes, licet serò, inspiratione diuinæ gratię ad pœnitentiam prouocatus, eleemosynis & ceteris pietatis operibus peccata mea redimere statui. Cœpi itaque in monte hoc, vbi nullus parentum meorum priùs adorauit Dominum nostrum, domum Domini, in honore & veneratione Apostolorum principis, à fundamentis construere. Quæ omnia vt magis rata essent, acta sunt annuente vxore mea *Clementia*, cum filiis & filiabus nostris, in pręsentia domini Metensis Episcopi Herimanni, anno millesimo octogesimo tertio, pridie Nonas Iulij. 1083.

Guilielmus Comes Lucelemburgensis, eiusq; filius Conradus dictam fundationem confirmant.

Ego VVILHELMVS Comes de Lucelemburg, cupiens imitari patrem meum *Conradum* Comitem, & perficere quod ipse incœpit...... Huius confirmationis & supradictæ constitutionis nostræ chartã ego & filius meus CONRADVS super altare ipsius cœnobij posuimus.

NOTATIO.

CONRADVS Comes Luxeburgensis, qui Munsteriensem Abbatiam condidit, in itinere Hierosolymitano an.1086. obijt. Vxor ei fuit *Clementia*: ex qua nati Adelbero, Guilielmus, Henricus, Conradus, & Rodolphus, Ioanni Bertelio Folmarus, Abbas I.Munsteriensis. Ex his Adelbero Archidiaconus Metensis, cum Godefrido Bullonio ad bellum sacrum profectus, in obsidione Antiochiæ an.1099. perijt: vt Albertus Aquensis lib. 3. cap. 46. commemorat. Henricus de Luceleburg nominatur in diplomate S.Agerici Virdunensis, an.1089. dato, quod infrà recitabimus.

Conrado defuncto GVILIELMVS filius, qui Machtildem Frederici Sueuiæ Ducis filiã duxerat, & Guilielmo patri CONRADVS II. in Comitatu Luxeburgensi successit; vterque in Munsteriensi cœnobio conditus. CONRADVS II. ex Elisabetha, Godefridi Comitis Namurcensis filia, liberos reliquisse putatur, Henricum Leodicensem Episcopum, & Gertrudem Conradi Comitis Vadimontani coniugem.

Conrado è viuis sublato, in Comitatu Luxeburgensi suffectus est HENRICVS cognomento CÆCVS, Comes Namurcensis, Godefridi Comitis Namurcensis & Ermensindæ Luxeburgicæ filius: qui ex Agnete coniuge vnicã filiam *Ermensindam* reliquit. Obiitque admodum senex post annum Christi 1188. Floreffiæ in agro Namurcensi cum vxore sepultus, quorum tumulus ibi etiamnum visitur. Exstat diploma monasterio S.Gerardi Broniensis an. 1154. concessum, in quo Henricus iste Comes Namuci & de Luceleburg nominatur.

ERMENSINDA, Henrici Cæci & Agnetis filia & heres, Comitatu

Namurcensi à Balduino Magnanimo Hannoniæ Comite spoliata, Luxeburgensem Comitatum sibi ac posteris retinuit, primùm THEOBALDO Barri Comiti (qui in Terra sancta occubuit) pòst VVALERAMO Limburgensi Duci an.1214. nupta: vt infrà suo loco dicemus.

CAPVT CVII.

*Theodericus V. Hollandiæ Comes Egmondanam Benedictinorum Abbatiam, à maioribus suis fundatam, ampliore dote auget, an.*1083.

EGo THEODERICVS Dei gratia Hollandiensium Comes. Notum sit omnibus, quòd Stephanus bonæ memoriæ Abbas Egmondensis ecclesiæ quasdam auctoritates donationum detulit mansuetudini nostræ, qualiter piissimi Comites antecessores nostri ex propriis possessionibus, & à Regibus iure hereditario susceptis, eamdẽ ecclesiam Dei construxerunt, ditauerunt & honorauerunt. THEODERICVS, frater VValgeri, cum coniuge sua *Gena*, in primis ligneam construxit ibi ecclesiam, instituens sanctimonialium vitam, & offerens Deo ad eundem locum in Frando mansos IX. in Alomere duos mansos, in Callinge medietatem totius possessionis.

THEODERICVS II. prædicti filius, cum *Hildigarda* coniuge sua, construxit ex lapidibus magno sumptu ecclesiam, remouens inde sanctimoniales, & instituens monachicã vitam. Obtulit & ipse ad eumdem locum in Scagen sex mansos, in Haregon vndecim mansos. ECBERTVS, nominati Comitis filius, Treuericę ecclesię Archiepiscopus, honorauit eumdem locum Egmondensem, offerens Deo sanctoque Adelberto crucem auream, casulam pretiosam.....

ARNVLPHVS Comes, cum vxore sua *Luitgarda*, obtulit ad prædictum locum in Thosa mansos duos, in Casterchen duos mansos, & in Velzen tres mansos.

THEODORICVS III. prædicti Arnulfi filius, cum coniuge sua *Othelhilde*, obtulit S. Adelberto in Rademburch quattuor mansos. SIFRIDVS, cognomento Sicco, prædicti frater Theoderici, dedit S. Adelberto terram super Gheest nominatam Northorpe.

FLOREN-

FLORENTIVS I. Theoderici filius, cùm bonæ memoriæ vxore sua *Gertrude*, obtulit terram in Esemundelf. Huius Florentij filius fui ego THEODERICVS, quem deprecatus est prędictus Abbas Stephanus, vt pro amore Dei & reuerentia S. Adelberti, renouarem & confirmarem auctoritate mea omnia prædecessorum meorũ dona, ad Egmondensem ecclesiam pertinentiã. Cuius petitioni libenter assensum præbui, & auctoritate confirmaui, vt omnia supradicta teneat possideatque prędicta ecclesia.

Huius rei testes sunt, dominus Abbas Stephanus, Florentius & Ancelmus, presbyteri. Laici, Adelbertus, Heremannus filius Popponis, Engelbertus Stathaloech, Thrasino Adaliũ Castellanus, tres germani, Gerbrandus, Isbrandus, Guntvvachar, Dodo de Risvvijck, Thidaeus, Thiebald, Thigart Blanckart, aliique quàm plurimi.

Eodem die, coram eisdem testibus, mutuaui contra S. Adelbertum nouem mansos in Maesland, à Scoepleda in Mosam & in VVesthaecam, tres mansos à Mosa in Vronemscale. Insuper adiuuante *Othelilde* vxore mea, concessi Abbati Stephano, suisque successoribus iudiciariam potestatem, quæ Ambocht vocatur, tenere.

Actum est hoc publicè in Flardinga, anno Dominicæ incarnationis
1083. M.LXXXIII. Indictione VI. regnante Henrico XXVII. an. Imperij III. Conradi Traiectensis ecclesiæ Episcopi anno Episcopatus sui VIII. domini Stephani Abbatis anno XXVI. VII. Kal. Augusti.

Comites

Comites Hollandiæ.

- *Theodericus Gerolfi Frisiorū Comitis F. Theoderici N. Co. Hollandiæ 913. pag. 77. 85.*
  - *Theodericus II. Co. Hol. duxit Hildegardam, ob. 988.*
    - *Arnulfus Gandauensis, Co. Hol. d. Luitgardā, ob. 995.*
      - *Theodericus III. Cō. Hol. d. Othelhildē, vicit God. Improlem Loth. Ducem 1017. ob. 1039.*
        - *Theodericus IV. Co. Hol. sine lib. ob. 1049. teste Contracto.*
        - *Florentius I. Co. Hol. dux. Gertrudem ob. 1061.*
          - *Theodericus V. dotas Egmondam 1083. dux. Othelhildam.*
            - *Florentius II. Pinguis Co. Hol. ob. 1123.*
              - *Theodericus VI. d. Aleidem Cliuensem ob. 1163.*
                - *Theodericus VII. ob. 1190. Antiochiæ, & genuit Aleidem & Adā sine lib. defunctus.*
              - *Florentius.*
              - *Simon.*
              - *Hadewidis.*
            - *Mathildis.*
          - *Albertus.*
          - *Florentius.*
          - *Petrus.*
      - *Sifridus.*
    - *Egbertus A. Treuer.*
    - *Aleidis.*
- *VValgerus.*

verò adluminare non deficiens locabuntur. Verùm ne hac dispositione frustrentur, possessiunculam, quæ dicitur *Aldonis Mons*, ad hoc statui. Ecclesiam porrò de Aldonis monte dominus LIETBERTVS Cameracensis Episcopus, licentia domini Leodiensis Episcopi, consecrauit, quæ ecclesia membrum est ecclesiæ de Rothauia, vbi pertinet decima de Aldonis monte.... Actum & confirmatū Niuellæ, in monasterio S. Gertrudis, tempore Henrici Regis, qui sæpè de Saxonibus triumphauit, Duce Godefrido Gibboso, Comite Louanij Henrico, Lamberti filio, Rikesa Abbatissa, Mathilde Præposita, Ruzela Decana.

Signum ipsius Abbatissæ Rikesæ. S. Godescalci Præpositi, qui hæc decreta constituit, & in charta conscribi fecit.
S. Mathildis Præpositæ. S. Ruzelæ Decanæ.
S. Gelæ Scholasticæ. S. Ruzalæ Capellanæ. S. Hazechæ.
S. Fredesvvindis. S. Rikesæ. S. Griningardis.
S. Remelini. S. Harfridi. S. Ioannis. S. Berneri.....

Nomina Scabinorum de Niuella.

Henricus, Arnulphus, Spurio, Goderannus,
Wiboldus, Vdelinus, Razo, Heruuardus.
S. Rastoldi presbyteri de Rothauia.

Nomina aliorum qui his decretis interfuerunt.

Ruthenic Villicus de Aldonis monte, Bertricus,
Grimoldus, Bouo, Franco, Gunterus, Gozelinus,
Bernardus de Rothauia, Gozbertus, Ogerus, Arnulphus.

CAPVT

CAPVT CIII.

Aquicinctina Benedictinorum Abbatia, secundo Lapide à Duaco sita, à viris nobilibus VValtero & Sichero fundatur, & à Gerardo II. Cameracensi Episcopo an. 1079. stabilitur; fauente Anselmo seu Ansello de Ribodimonte.

GErardus secundus Cameracensium, Dei gratia, Episcopus omnibus Christi fidelibus æternam beatitudinem. Duo milites parochiani nostri, genere & diuitiis præclari, WALTERVS scilicet & SICHERVS, mundanæ militiæ cingulū deponentes, omnem huius mundi proprietatem contemnentes, theoricā vitam sequi spoponderunt; seque & sua omnia Deo dedentes, ipsi solùm in perpetuum deseruire promiserunt, locumque qui AQVICINCTVS dicitur elegerunt, ecclesiam inibi volentes restaurare, quam à S. Gordanio, in eodem loco eremiticam vitam ducente, audierant quondam ædificatam fuisse. Hoc autem consilium Walterus scilicet ac Sicherus, Walterus per matrem, Sicherus per vxorem, confirmatum ANSELLO aperuerunt. Ipse verò Ansellus insulam illam Aquicinij, & arundinetum pertinens ad eam, & villam quæ Vedretum dicitur, eidem insulæ contiguam, quę à nobis in beneficium tenebat, in manu mea reddidit, & ego ea in ius perpetuum donaui ecclesiæ ipsius Aquicinij. *Anchin.*

S. VVidonis Archid. S. VVidrici Archid. S. Anselli,
S. Vilardi, S. Ioannis, S. Fulconis, S. Ingebrandi,
S. Huberti, S. VVulferi, S. Alardi,
S. VValteri Castellani Duacensis, S. Clarebaldi.

Actum est hoc anno ab incarnatione Domini M. LXXIX. Indictione II. anno Henrici Regis XXVI. præsulatus verò domini Gerardi secundi Cameracensis Episcopi IV. 1079.

Gerardus II. Cameracensis Episcopus an. 1079. dotat Cameracensem S. Sepulcri Abbatiam, à prædecessore suo Lietberto an. 1064. fundatam.

Ego GERARDVS, Præsul ecclesiæ Cameracensis, lumine prædecessoris mei domni LIETBERTI succensus, & opus illius benè consummatum præ oculis habens, scilicet S. SEPVLCRI ecclesiam, quam ex integro ædificauit, & Abbatiam monachorum eamdem constitutam, à sanctuario incipere & benè operari ratum considero. Vnde notum sit omnibus Christi fidelibus quòd ad eamdem S. Sepulcri ecclesiam Abbati VValtero ac monachis x. pauperibus altare de [illegible] ponti[illegible] auctoritate concedo, liberam ab omni consuetudine; excepta summa duorum solidorum annuatim persoluenda.

pag. 180.

Signum mei Gerardi, S. Gerardi Archidiaconi,
S. VVidonis Prępositi & Archidiaconi, S. Maselini Archid.
S. Hugonis Decani, S. VVerimbaldi Scholastici.

Actum est hoc Cameraci, in eodem monasterio S. Sepulcri, anno
1079. Dominicę incarnationis millesimo septuagesimo nono, Indictione secunda, regnante Rege Henrico Lotharienium, anno episcopatus domni Gerardi secundo.

CAPVT CIV.

Robertus Frisius, Flandriæ Comes, monasterij Messinensis, ab Adela matre sua conditi, possessiones an. 1080. confirmat, & adauget.

pag. 157. EGo Rotbertus, Dei clementia, Flandrensium Comes notum volo fieri cunctis, quòd anno secundo post obitum matris meæ Adelæ Comitissæ, Rotberti Regis Francorum filiæ, Natalia Mecinensis ecclesiæ Abbatissa, ac totius eiusdem ecclesiæ conuentus, tam Canonicorum quàm sanctimonialium, nostram adiere præsentiam, postulantes vt institutionem de reditibus ad eamdem Dei ecclesiam pertinentibus, scilicet quid inde Canonicis ac sanctimonialibus esset habendum,

dum, quid verò structuræ reseruandum ecclesiæ, sicut mater mea in vita sua ordinauerat, ita ego litterali attestatione innotescerem, & sigilli mei impressione corroborarem. Quorum petitionibus condescendens obtemperare volui, tum quia ossa matris meæ sepeliuntur in eadem ecclesia, cuius nimirum structuræ, dum viueret, omnino videbatur insudare, pro animabus communiter nostris, tum quia visis tot Miraculorum signis in eodē loco, placere euidentissimè comperi aliquid ibidem omnipotenti Deo. Actum Mecinis IV. Nonas Februarij, anno ab incarnatione Domini M.LXXX. Francis dominante Rege Philippo. Rotbertvs. 1080.

S.Rotberti Comitis & Philippi, filiorum Rotberti Comitis.
S.Eustathij Comitis, S.Segardi, S.Balduini de Gant.
S.Arnulfi de Ardea, S.Rotberti de Peronia.
S.Hugonis Comitis, S.Onulfi, S.Euerhardi de Tournay.
S.Ernulphi Archid.Teruanensis, S.Tibaldi, S.Gozelini.
S.Gondevvini Decani Mecinensis, S.magistri VVillemini.
Ego Reinarus Vicecancellarius recognoui & subscripsi.

Pons lapideus Dionantensis super Mosa fl. anno 1080. *ædificatur, Henrico Episcopo Leodicensi, Alberto* III. *Comite Namurcensi, Conone Comite Montis-acuti, & aliis consentientibus.*

Quicumque fideles istud conscriptum legeritis, sciatis hoc factum esse voluntate & precepto Henrici Episcopi Leodiensis & Comitis Alberti Namucensis, a me Godescalco Abbate ecclesiæ VValciodorensis, ad confirmationem sequentis operis. A tempore *Eilberti* Comitis, qui primus in VValciodoro monasticam vitam instituit, vsque ad tempus istud, quo pons lapideus in Deonant cœpit construi, nauem vnam magnam, quam bargam vocant, ad opus transeuntium, habebat ecclesia VValciodorensis. Hæc dabat fratribus nonaginta quattuor denarios singulis annis, & Abbati, qui præerat quattuor sextarios optimi vini. Cumque placuisset dominis, qui præerant loco, scilicet Henrico Episcopo, Comiti Alberto Namucensi, Cononi Comiti, & Frunuardo Præposito & opidanis, Isaac Villico, & Gozuino pag. 99.

& Gozuino de Rupe, & ceteris, vt pons fieret lapideus, vnde villa melioraretur, conuenerunt in vnum in eadem villa III. Kalendas Septembris. Ibi me accersiens Episcopus prænominatus, rogatu Deonantensium, assentiente de hoc negotio Comite Namucensi, sub cuius aduocatione erat locus Walciodorensis, à me expetiuit, vt concederem ei, in auxilium & ad sustentationem pontis, hos reditus quos dinumeraui, & quos iure nostro accipiebamus cum naui. Et nos pro hac vicissitudine istud priuilegium inibi ad pontem cum nostris omnibus hominibus haberemus, vt nihil omnino ab ipsis eundo, redeundo, descendo, vel aliquid portando daretur vel acciperetur. In qua re nusquam assensum meum præbere volui, quoadusque Comes Albertus Namucensis beneficium, quod ab atauo suo Comite ROBVOLDO ecclesiæ VValciodorensi, in eodem opido, ob reuerentiam Genitricis Dei, traditum fuerat, petitione adstantis Episcopi, confirmauit & renouauit: videlicet vt nullus ex omnibus nobis subiectis teloneum vel munus aliquod dedisset, caussa alicuius mercati, sed securi ipsi & filij eorum permansissent ab hoc tributo & liberi. Quo facto concessimus & tradidimus quæ volebat Episcopus, ea scilicet conditione, vt præfati sumus. Actum est Deonant, Kalendis Septembris, anno Domini millesimo octogesimo, Indictione III. anno XXV. imperij Henrici IV. Imperatoris. Testes,

Dinant. *1080.*

Dominus Henricus Episcopus, Godescalcus Abbas,
Albertus Comes, Godefridus filius eius, Cono Comes,
Theodericus Aduocatus, Heribrandus frater eius,
Godefridus Delrili, Cono frater eius.

Gerardus II. Cameracensis Episcopus Abbatiam S. Petri Declusniensem ad opidum Gerardimontense transfert, & an. 1081. dotat; quæ nunc S. Adriani dicitur, & est Benedictinorum reformatorum.

Ego Gerardus secundus Cameracensium Episcopus cunctis fidelibus vtriusque vitæ... Abbatiæ de Decliuinio in Geroldimontem translatæ, propter indigentiam loci, altare de *Huneghem* cum appendiciis suis, eodem scilicet Geroldimonte & Boulario, liberum fine persona & obsoniis, petitionibus Roberti iunioris Comitis Flandriæ, & Stephani

Dickle-venne.

phani de Boular acquiescentes tradidimus: ita sanè, vt Abbatia in præfato Geroldimonte sita omnimodam libertatem habeat, ibique quidquid iuris parochialis est, tam in sepultura quàm in baptisterio & reconciliationibus, à parochiali sacerdote celebretur. Vt hæc autem nostra donatio rata in perpetuum permaneat, sigilli nostri impressione, & fidelium attestatione confirmamus; Gualteri Bracbatensis Archidiaconi, Theoderici Archidiaconi, Derleboldi Præpositi, Gualteri, Adam, Abbatum; Roberti Comitis, Balduini, Gerbodi, Stephani de Boular. Actum in eodē opido, anno Verbi incarnati millesimo octogesimo primo, Indictione quarta, præsulatus verò nostri anno tertio. 1081.

CAPVT CV.

Richildis Hannoniæ Comitissa, eiusq; filius ac successor Balduinus, fundant an. 1081. *Abbatiam S. Dionysij, quæ est Benedictinorum prope Montes Hannoniæ.*

EGO RICHELDIS Comitissa, mater *Balduini* Comitis, filij Balduini Comitis, qui tenuit principatum vtriusque scilicet Flandrensis & Hainocensis pagi, cernens totum mundum in maligno positum ruere ad occasum, cœpi tractare de salute meæ & filij mei Balduini animæ. Pro talibus namque mihi sæpè cogitanti & ingemiscenti occurrit intentio releuationis de quodam locello in honore sancti dedicato *Dionysij*, & statuere ibi fratres Deo militantes iuxta regulam beati Benedicti. Quapropter confero, ad vsus inibi Deo seruientium, cuncta quæ adiacent præfato locello, in terris, aquis, siluis, pratis, cambis, molendino vno, & in omnibus ad ipsum locum pertinentibus, sanctæ genitrici Dei Mariæ MAIORIS SILVÆ, & altari S. Dionysij prædicti martyris; eâ lege, atque eâ liberâ potestate, vt nullus ibi habeat aduocationem, nec aliquem dominatum in nulla omnino re, nisi prænominati Sancti & fratres ipsorum seruientes altari. His addo etiam vnum mansum in villa *Montinium* vocitata, cum duobus seruis, & cum eis qui ad ipsos pertinent, in omnibus rebus, scilicet in filiis & filiabus: & vt idem seruitium ipsi persoluant martyri & fratribus præfatæ ecclesiæ,

quod deberent mihi persoluere, & successoribus meis in reliquo tempore.

S. BALDVINI Comitis, & matris eius Comitissæ RICHELDIS. S. VValcheri. S. Gossuini. S. VValteri. S. Gilleberti. S. Ragineri. S. Anselmi.

Acta sunt hæc in monte, qui vocatur Castrilocus, anno ab incarna-
1081. tione millesimo octogesimo primo, Indictione quarta, Concurrente IV. epacta septima, regnante Rege Romanorum Henrico, filio Henrici Imperatoris, & viuente Balduino Comite cum genitrice sua Richelde; præsidente autem Gerardo Pontifice, post Lietbertum Pontificem, ecclesiæ Cameracensis sedi.

Aliud eiusdem Richildis Hannoniensium Comitissæ diploma, an. 1082. scriptum.

Ego RICHELDIS Comitissa, mater Balduini Comitis, filij Magni Balduini qui tenuit principatum vtriusque scilicet Flandrensis atque Hainocensis pagi, cernens totum mundum ruere ad occasum, cœpi tractare de salute meæ meique animæ filij, quomodo possemus sanctæ matris Ecclesię casum releuando, oculis Iudicis placere superni. Talia mihi sæpè cogitanti occurrit intentio releuationis de quodam loco in sancto DIONYSIO dedicato, statuere ibi fratres iuxta regulam beati *Benedicti* Deo militantes.

Tempore verò quo hæc meo versabantur animo, erat inceptum monasterium in luco SILVA-MAIOR nuncupato. Huic igitur ecclesiæ placuit prefatum locum subijcere; vt ex tam nobili congregatione semper Abbatem suscipiat, qui ecclesiam S. Dionysij rectè disponat. De nostra quidem circumiacenti possessione tantum loco contuli, vt Abbas honestè posset haberi. Dominus itaque GERALDVS, Siluæ-maioris Abbas primus, de suis monachis illuc misit, primumque Abbatem constituit. Census autem denariorum auri duodecim ibi statuitur, vt singulis annis initio Quadragesimæ S. Mariæ, in cuius honore Siluæ-maioris monasterium dedicatum est, persoluatur.

Hunc verò locum & cetera pertinentia ad ipsum ita omnium absoluimus potestate, vt nemini in eo quidquam iuris vel dominationis, siue

siue aduocationis liceat habere, nisi Abbati & fratribus ecclesiæ. Sed & dominus GERARDVS Cameracensis Episcopus episcopale ius, quod in ecclesia siue altari habebat, Deo condonauit, vt ibi degentes monachi ab omni prorsus inquietudine sint liberi.

Signum Gerardi Cameracensis Episcopi.

S. Anselmi de Ribodimonte. S. Balduini de Torpaco.

S. Gilleberti Præpositi de Niuella, aliorumque multorum, qui huic assertioni interfuerunt.

Acta sunt itaque hæc anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo secundo, Indictione quinta, epacta XVIII. Concurrente 1082. V. imperante Henrico Romanorum Rege.

Signum Balduini Comitis. S. Richeldis matris eius.

NOTATIONES.

RICHELDIS] seu Richildis, Ragineri IV. Hannoniæ Comitis filia & heres, primùm *Hermanno* Saxoni (qui an. 1051. obiit.) secundò nupsit Balduino VI. Flandriæ Comiti, an. 1070. defuncto. Tertiò iuncta fuit Guilielmo de Osberne, qui an. 1072. in prælio Casletensi cecidit. Richildis an. 1086. decessit. Ex primo matrimonio nati sunt duo filij, *Rogerus Claudus* Episcopus Catalaunensis, & N. monachus Hasnoniensis. Ex secundo coniugio prodierunt Arnulfus Infelix Flandriæ Comes, à patruo suo Roberto Frisio prope Casletum 1072. cæsus & Comitatu spoliatus, & Balduinus Ierosolymitanus Hannoniæ Comes.

BALDVINVS III. Hannoniæ Comes duxit Iolam seu Iolentam, N. Comitis Gelriæ filiam, dominā de Dodevverd & Dalem: quæ secundò nupsit Godefrido, Anselmi filio, Castellano Valentianensi, Domino Riboldi-montis, & Comiti Ostrouandiæ.

ERNVLFVS seu Arnoldus, Balduini III. frater, duxit Beatricem, quæ fuit filia & heres Gualteri Domini de Ath, Reux & Niuele; & ex ea genuit Eustachium Dominum de Reux, qui matrimonio sibi iunxit Beatricem, filiam Idæ Ceruiensis & Rasonis Gaueræ Domini: vt infrà ad an. 1117. docebimus.

ALIDIS, Balduini III. & Ernulfi soror, maritum habuit Theodericum, VValteri filium, Dominum de Auesnes & Mortaigne.

GERTRVDIS, Balduini IV. ſoror, iuncta fuit Radulfo de Nelle, Caſtellano Brugenſi, fratri Iuonis Comitis Sueſſionenſis.

GODEFRIDVS, Balduini V. frater, ex Leonora Radulfi II. Veromanduorum Comitis filia liberos non reliquit.

Caſtellum Theoderici, *Chaſteau Thierry*, in agro Namurcenſi inter Sabim & Moſam, hodie ad Ducem Hauræum ſpectat. Illius Dominus GVILIELMVS, dicti Balduini V. frater, ex Mathilde de Lalain ſobolem reliquit.

IOLENTA, Guilielmi ſoror, primùm Iuoni de Nelle, Comiti Sueſſionenſi (ſed ſine liberis defuncto) ſecundò autem Hugoni Candauenæ, Comiti S. Pauli, circa an. 1178. nupſit.

LAVRENTIA, Iolentę ſoror, duos ſimiliter habuit coniuges, Theodericum Comitem Aloſtanum, & Buchardum Dominum de Montmorency, obiitque an. 1181.

CAPVT CVI.

Conradus Comes Lucelemburgenſis, prope Lucelemburgum opidum, Benedictinis ſodalibus an. 1083. *Munſterienſe B. Mariæ cœnobium conſtruit.*

EGo CONRADVS Comes, licet ſerò, inſpiratione diuinæ gratię ad pœnitentiam prouocatus, eleemoſynis & ceteris pietatis operibus peccata mea redimere ſtatui. Cœpi itaque in monte hoc, vbi nullus parentum meorum priùs adorauit Dominum noſtrum, domum Domini, in honore & veneratione Apoſtolorum principis, à fundamentis conſtruere. Quæ omnia vt magis rata eſſent, acta ſunt annuente vxore mea *Clementia*, cum filiis & filiabus noſtris, in pręſentia domini Metenſis Epiſcopi Herimanni, anno milleſimo octogeſimo tertio, pridie Nonas Iulij. 1083.

Guilielmus Comes Lucelemburgensis, eiusq; filius Conradus dict. . fundationem confirmant.

Ego VVILHELMVS Comes de Lucelemburg, cupiens imitari patrem meum *Conradum* Comitem, & perficere quod ipse incœpit.. ... Huius confirmationis & supradictæ constitutionis nostræ chartam ego & filius meus CONRADVS super altare ipsius cœnobij posuimus.

NOTATIO.

CONRADVS Comes Luxeburgensis, qui Munsteriensem Abbatiam condidit, in itinere Hierosolymitano an.1086. obijt. Vxor ipsi fuit *Clementia*: ex qua nati Adelbero, Guilielmus, Henricus, Conradus, & Rodolphus, Ioanni Bertelio Folmarus, Abbas I.Munsteriensis. Ex his Adelbero Archidiaconus Metensis, cum Godefrido Bullonio ad bellum sacrum profectus, in obsidione Antiochiæ an.1099. perijt: vt Albertus Aquensis lib. 3. cap. 46. commemorat. Henricus de Luceleburg nominatur in diplomate S.Agerici Virdunensis, an.1[illegible] dato, quod infrà recitabimus.

Conrado defuncto GVILIELMVS filius, qui Machtildem Frederici Sueuiæ Ducis filiã duxerat, & Guilielmo patri CONRADVS II. in Comitatu Luxeburgensi successit; vterque in Munsteriensi cœnobio conditus. CONRADVS II. ex Elisabetha, Godefridi Comitis Namurcensis filia, liberos reliquisse putatur, Henricum Leodicensem Episcopum, & Gertrudem Conradi Comitis Vadimontani coniugem.

Conrado è viuis sublato, in Comitatu Luxeburgensi suffectus est HENRICVS cognomento CÆCVS, Comes Namurcensis, Godefridi Comitis Namurcensis & Ermensindæ Luxeburgicæ filius: qui ex Agnete coniuge vnicã filiam *Ermensindam* reliquit. Obiitque admodum senex post annum Christi 1188. Floreffiæ in agro Namurcensi cum vxore sepultus, quorum tumulus ibi etiamnum visitur. Exstat diploma monasterio S.Gerardi Broniensis an. 1154. concessum, in quo Henricus iste Comes Namuci & de Luceleburg nominatur.

ERMENSINDA, Henrici Cæci & Agnetis filia & heres, Comitatu Namur-

Namurcensi à Balduino Magnanimo Hannoniæ Comite spoliata, Luxeburgensem Comitatum sibi ac posteris retinuit, primùm THEOBALDO Barri Comiti (qui in Terra sancta occubuit) pòst VVALERAMO Limburgensi Duci an. 1214. nupta: vt infrà suo loco dicemus.

CAPVT CVII.

Theodericus V. Hollandiæ Comes Egmondanam Benedictinorum Abbatiam, à maioribus suis fundatam, ampliore dote auget, an. 1083.

EGo THEODERICVS Dei gratia Hollandiensium Comes. Notum sit omnibus, quòd Stephanus bonæ memoriæ Abbas Egmondensis ecclesiæ quasdam auctoritates donationum detulit mansuetudini nostræ, qualiter piissimi Comites antecessores nostri ex propriis possessionibus, & à Regibus iure hereditario susceptis, eamdẽ ecclesiam Dei construxerunt, ditauerunt & honorauerunt. THEODERICVS, frater VValgeri, cum coniuge sua *Gena*, in primis ligneam cõstruxit ibi ecclesiam, instituens sanctimonialium vitam, & offerens Deo ad eundem locum in Frando mansos IX. in Alomere duos mansos, in Callinge medietatem totius possessionis.

THEODERICVS II. prædicti filius, cum *Hildigarda* coniuge sua, construxit ex lapidibus magno sumptu ecclesiam, remouens inde sanctimoniales, & instituens monachicã vitam. Obtulit & ipse ad eumdem locum in Scagen sex mansos, in Haregon vndecim mansos. ECBERTVS, nominati Comitis filius, Treuericę ecclesię Archiepiscopus, honorauit eumdem locum Egmondensem, offerens Deo sanctoque Adelberto crucem auream, casulam pretiosam.....

ARNVLPHVS Comes, cum vxore sua *Luitgarda*, obtulit ad prædictum locum in Thosa mansos duos, in Casterchen duos mansos, & in Velzen tres mansos.

THEODORICVS III. prædicti Arnulfi filius, cum coniuge sua *Othelhilde*, obtulit S. Adelberto in Rademburch quatruor mansos. SIFRIDVS, cognomento Sicco, prædicti frater Theoderici, dedit S. Adelberto terram super Gheest nominatam Northorpe.

FLOREN-

Comites Hollandiæ.

- *Theodericus Gerolfi Frisiorũ Comitis F. Theoderici N. Co. Hollandiæ 913. pag. 77. 85.*
  - *Theodericus II. Co. Hol. duxit Hildegardam, ob. 988.*
    - *Arnulfus Gandauensis, Co. Hol. d. Luitgardĩ, ob. 995.*
      - *Theodericus III. Co. Hol. d. Othelhildẽ, vicit God. Improlem Loth. Ducem 1017. ob. 1039.*
        - *Theodericus IV. Co. Hol. sine lib. ob. 1049. teste Contracto.*
        - *Florentius I. Co. Hol. dux. Gertrudem ob. 1061.*
          - *Theodericus V. dotat Egmondam 1083. dux. Othelhildam.*
            - *Florentius II. Pinguis Co. Hol. ob. 1123.*
              - *Theodericus VI. d. Aleidem Cliuensem ob. 1163.*
                - *Theodericus VII. ob. 1190. Antiochiæ, & genuit Aleidem & Adã sine lib. defunctus.*
              - *Florentius.*
              - *Simon.*
              - *Hadeuidis.*
            - *Mathildis.*
          - *Albertus.*
          - *Florentius.*
          - *Petrus.*
      - *Sifridus.*
    - *Egbertus A. Treuer.*
    - *Aleidis.*
- *VValgerus.*

NOTATIONES.

THEODERICVS IV. ab Hermanno Contracto vocatur *Marchio Phladirtingæ* seu Fladirtingæ, à loco domicilij tunc sui: estque hodie vicus Hollandiæ ad Mosam, vbi is se in Oceanum infundit, infra Roterodamum. Idem Theodericus IV. an. 1046. contra Henricum III. Imp. bellum gessit. Anno 1049. glaciali hieme fauente, nonnulli principes viri ac milites, cum Theoduino Leodicensi, Bernoldo Vltraiectino, & Adelberone III. Metensi, Episcopis, congregati, versus Phladirtingam iuerunt, commissaque pugna Theodericum victum occiderunt, & prouinciam illam Imperatori subiecerunt: vt idem Contractus narrat.

FLORENTIVS I. Theoderici IV. frater, an. 1061. in vico *Hemert*, inter Mosam ac Vahalim, occisus est ab Hermanno Comite Cudicensi, VVichardo Geldriæ Aduocato, & aliis confederatis, contra quos copias eduxerat, Theoderici fratris sui cædem vindicaturus: vt Ioannes Becanus narrat. Vxor illi fuit *Gertrudis*, Hermanni Saxoniæ Ducis filia, quæ post Florentij obitum, Roberto Frisio Flandriæ Comiti nupsit, ipsique liberos sex peperit.

Florentio I. cæso, & Theoderico V. eius filio ex Gertrude, adhuc in teneris agente, variis bellis Hollandia fuit exagitata, partim à *Roberto Frisio* iam nominato, partim à *Godefrido Gibboso*, Lotharingiæ inferioris Duce: quorum posterior priorem ex Hollandia armis pepulit: vt fusè idem Becanus commemorat. Quo fit vt Robertus Frisius & Godefridus Gibbosus inter Hollandiæ Comites à nonnullis numerentur.

CAPVT CVIII.

Balduinus Comes Gisnensis, eiusq; vxor Adela, monachis cœnobij Carofensis seu Carofenensis, in diœcesi Pictauiensi, dant varia prædia ad monasterium Andrense in diœcesi Teruanensi excitandum; probante Girardo Teruanensi Episcopo, an. 1084.

EGo Girardus, Morinorum Dei clementia Episcopus, omnibus ecclesiæ filiis in Domino salutem. Notum vobis facio, quòd ego petitioni Balduini Comitis, Comitatum de Gisnes obtinentis, & vxoris siue filiorum ipsius condescendens, altare villæ quæ vulgò *Andernes* dicitur, ad opus monachorum cœnobij S. Saluatoris Carofensis, ibidem Domino famulantium, omni exactionis debito liberum concedo. Aliud quoque altare, quod dicitur S. Martini in territorio, quod vulgò dicitur *Bredenarde*, concedo non liberum, sed sub Persona. Præfatus etiam Comes ibidem attribuit terram de *Hantengehem* cum hospitibus liberam, & duas partes decimæ de Speldeca. Vicecomes Elembertus donat trium dierum terram, cum horto apud Gisnes: Balduinus dat triginta trium dierum terram apud Frattun; Domelina octo dierum terram in Campaniis, & hortum vnum ad Morlengehem; Ingelramnus de Bauigehem trium dierum terram apud Gisnes, Eustathius de Bauelingehem octodecim dierum terram & prata; Hugo Blancardus hospitem vnum apud Moreleenghem; Goso de Campaniis de prædio suo quinquaginta dies.

Actum est hoc anno incarnationis Dominicæ millesimo octogesimo quarto, Indictione septima, temporibus Gregorij VII. regnante 1084.
Philippo Francorum Rege anno XXVI. dominante Rotberto Consule, anno præsulatus Girardi primo, testibus his præsentibus. Ego Girardus Episcopus subscribo.

S. Arnulfi Archid. S. Ioannis Abbatis, S. Giroldi Abbatis,
S. Audoeni Abbatis, S. Milonis Decani, S. Odonis Custodis.
S. Raineri, S. Bernardi, S. Nortmanni Decani.
S. Fulcardi Decani, S. Lamberti Decani, S. Erembaldi,

S.Norberti, S.Ernulfi de Arda, S.Ernulphi de.....
S.Elemberti de Marcenes, S.Hermari, S.Balduini filij VVifredi.
S. Eustachij filij Frumoldi, S. Hugonis Blancardi, S. Guidonis.

Balduinus cognomento Ierosolymitanus, Comes Hannoniæ, eiusq; mater Richildis, ædificarant basilicam S.Mariæ maioris in vrbe Valentianensi: illam Gerardus II. *Episcopus Cameracensis an.* 1089. *consecrat.*

Ego Gerardus, sanctæ Cameracensis ecclesię Episcopus, notū volo fieri tam futuris quàm pręsentibus, quia Comes BALDVINVS, & mater sua RICHILDIS, pro salute animarum suarum, quoddā oratorium in honore sanctę Dei genitricis Marię, nec non & sanctę Fidis virginis, iuxta opidum Valentianarū, quæ possessio eorum erat, cœperint ædificare. Quod ex proprio sumptu dotantes, vt haberent ibidem Domino seruientes vnde sustentarentur, & caussa seruitij æterna sperarent, bruilium cum terra, vsque Gogioli pratum, liberum eis dederunt, & tertiam partem redituum omnium cambarum in nouo burgo, ad Comitem pertinentem, pręter cambam Aquicinensium. Ego igitur *Lotberti*, Abbatis Hasnoniensis ecclesię, cuius sub regimine ea construebantur, & eorum adquiescens petitionibus, duo altaria, vnum in honore S.Ioannis Baptistę, alterum verò in honore sanctæ Fidis virginis, cum atrio consecraui. Illam quoque ecclesiam ab omni Episcopali censu, & ab omni parochiali reditu liberam feci. Vt autem hæc rata & firma manerent, sigilli mei impressione signaui, & subsignatorū tam clericorum quàm laicorū testimonio corroborare existimaui. Signum mei ipsius GERARDI.

id est, pratum.

S.Guidonis Prępositi & Archid. S.Mazelini Archidiaconi.
S.Gerardi Archid. S.Alardi Archid. S.Guidrici Archid.
S.Ansfrid Archid. S.Hugonis Decani.
S.Guerinbaldi Scholastici. S.Guidonis Cantoris.
S.Anselmi de Ribodimonte, S.Ioannis casati.
S.Oilardi, S.Fulconis Vicedomini.

Actum

Actum anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo sexto, 10?
Indictione IX. Concurrente III. præsulatus verò mei anno VIII.

Idem Balduinus dictam basilicam in honorem Deiparæ, in vrbe Valentianensi, à matre sua Richilde incohatam, monachis Benedictinis Hasnoniensibus an. 1086. *tradit & amplificat.*

BALDVINVS dono Dei Comes de Montibus, castello sito in pago Hainauo, cunctis principibus sui Comitatus. Gratia & misericordia omnipotentis Dei bonas affectiones credimus inspirari, ipsasque ad profectum bonorum ad effectum vsque perduci. Ego itaque Balduinus Comes, filius Balduini Flandrensis monarchę, cuius pater, meus scilicet auus, Philippum Regem Franciæ nutriuit, manifestũ fieri volo vniuersis ecclesię Dei filiis, quòd ego & mater mea RICHILDIS, satis religiosa femina, & eleemosynis valdè intenta, ædificare cœpimus quoddam oratorium in honore S. Mariæ matris Domini pro voto nostro consecrandum, in possessione nostra, videlicet secus castrum opidi VALENTIANARVM. Qui locus ne diuinis vacaret cultibus, clericos ibidem ad Deo seruiendum constituimus, & liberum ab omni sæculari consuetudine fecimus, & briulium, eidem loco ab occidente contiguum, cum terra vsque Gaugeoli pratum, liberum ei dedimus, & omnium cambarum, in nouo burgo factarum vel faciendarum, tertiam partem redituum, ad Comitem pertinentem attribuimus, præter cambam Aquicinensium.

Sed postquam mater mea ex hac vita decessit, exoptans supradictum locum ad honorem Dei amplificari, & pro salute animæ meę ibidem commorantes vacare feruentiùs & arctiùs sacræ religioni, suggerente etiam *Gideberto* religioso clerico, eiusdem loci prouisore, annuente domino *Gerardo* Cameracensi Episcopo, atrio monasterij iam ab eo benedicto, locum illum ab omni sæculari lege vel consuetudine liberum, banno scilicet, latrone, inuentione, furto, foro, feratico, teloneo, ambitum etiam, præcincturam atrij vel claustri, hoc est, totum monasterium, id est, monachorũ officinas, & omnia quæ ad illud pertinent, tradidi S. Petro principi Apostolorum, cœnobij *Hasnoniensis*,

 sub

ſub manum Abbatis. Ea ratione & diſpoſitione, vt ibidem fratres, ſub habitu monachali & norma Deo dilecti patris Benedicti Chriſto militantes conſtitueret, & tamquam propriam cellam, abſque vllius refragatione, perpetuo iure poſſideret. Huius donationis teſtes, Seggardus & Arnulphus. De laicis,

Hugo filius, & Vrſio frater eius, Almannus,
Herbrandus, Elgerus, Balduinus & VValterus frater eius,
Roigerus de Tudin, Manaſſes, VValterus de Mauritania,
VValterus Duacenſis, voluntariè pauper, Odo Maior.

1086. Anno ab incarnatione Domini M.LXXXVI. Indictione IX. Concurrente III. anno Imp. Henrici ab obitu patris ſui XXXII. à benedictione verò ſui in Regē XXXV. confirmata eſt hæc charta, & à fratre VValtero, alio monacho S. Petri principis Apoſtolorum, conſcripta.

CAPVT CIX.

Henricus III. *Comes Louanienſis & Bracbatenſis an.* 1086. *fundat dotatq́; Abbatiam Affligemienſem, prope Aloſtum.*

EGO HENRICVS, diuina propitiante clementia, Bracbatenſis patriæ Comes & Aduocatus, omnibus tam præſentibus quàm futuris fidelibus. Notum vobis facimus, qualiter miles quidam meus, GERARDVS nomine, cum aliis quibuſdam, quos æquè diuina gratia & præuenit & ſubſecuta eſt, balteo militari depoſito, vt meliorem inuenirent hereditatem, militiam Ieſu Chriſti profeſſi ſunt, & in Comitatu meo, loco ab antiquis *Haffligem* vocato, modò autem Nouo monaſterio appellato, habitationē ſaltuoſam adhuc & deſertam elegerunt, vt quantò ampliùs remoti à ſæcularibus, tantò ſub regula beati Benedicti Deo ſeruirent familiariùs. Erexerunt autem eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum principis, vt vbi antea erat ſpelunca latronum, habitatio inciperet tandem rectè viuentium, & qui erat locus rapinæ & homicidij, mutaretur in poſſeſſionem pacis & fructus eleemoſynarum.

Quoniam verò locus ipſe ad Comitatum noſtrum hereditario iure videbatur pertinere, ego ſcilicet Henricus, fraterque meus GODEFRIDVS,

DVS, ab eisdem exorati fratribus, de alodio nostro, quod ibi iuxta in villa, quæ dicitur *Asca*, tenuimus, XX. mansos vsui nostro subtraximus, & ad altare ipsius ecclesiæ tradidimus: præterea quoniam sæpissimè probata valdè nobis placuerit militaris eorum industria, tam pro sæculari eorum amicitia, quàm pro remuneratione diuina, de eodem alodio adiacente & ad seruitium nostrum remanente, in siluis & pratis, in campis & pascuis, in piscationibus & venationibus, omnem eis vsum habere nobiscum. Vt autem per amplius beneficium, maius ad Dei seruitium cresceret eis desiderium, capellam nostram liberam in *VVauera* subteriùs sitã, cum tota decimatione superioris ecclesiæ, cum teloneo, maceria, molendinis & curtibus ab nos in eadem villa pertinentibus, huic traditioni addidimus. Et vt hæc nostra traditio rata permaneat, charta & atramento rem vti est notamus & roboramus, & fideles nostros, qui huic traditioni interfuerunt, idoneos testes subtersignamus.

Steppo Brussellensis, & frater eius VValterus,
Balduinus de Aloſt, Gerardus de Cumbersaca,
Adalbertus Snakart, Theodericus de Budengehem,
Anselmus de Erpe, Sigerus frater eius,
Herebrand de Hordingoschen, Folcardus & Godescalcus, filij eius,
Ingelbertus Kaluarstert, Sigerus Anderlechtensis,
Onulfus de Miluerschem, Gislebertus de Laca,
Arnulfus & Otbertus de Ordengehem,
Henricus Cameracensis ecclesiæ Canonicus,
Alardus Canonicus, & Godeso & Meinerus, clerici de Louania,
Ioannes Canonicus de Petingehem,
Gerardus de Leneca, Godefridus de Lathem,
Franco, Amandus, Hugo de Brussele,
Amulricus de Bekensele, Sigerus de Aloſt,
VValterus de Ascha, VValterus de Hamme.

Actum est hoc anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo sexto, regni verò Henrici Regis tricesimo quinto, præsulatus Gerardi Episcopi decimo. 1086.

Notatio

Notatio de Comitibus Louanienſibus.

1. LAMBERTVS non Manaſſis, vt Lipſius & alij ſcripſerunt, ſed Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ filius, ab Othone I. Imp. an. pag.101. & 117. 948. conſtitutus Aduocatus monaſterij Gemblacenſis, fuit primus Louanienſium Comes.

Lamberto ſucceſſit filius (vt ex ex archiuis monaſterij Gemblacen-2. ſis colligi datur) ANSFRIDVS, quem Anſelmus rerum Leodienſium ſcriptor cap.53. diſertè Comitem Louanienſem nuncupat. Sigebertus in Chronico an.997. vocat Comitem Bratuſpantium; per quos à Sigeberto deſignari Brabantos, ſeu Louanienſis agri incolas, ex geſtis anni 1012. liquet. Ansfridus vxorē habuit *Hilſundem* Comitiſſam Strienpag.132. & 136. ſem, & ex ea filiam nomine *Benedictam* Hilſundis an.992. fundauit monaſterium *Thorenſe*, in diœceſi Leodicenſi, quod nunc eſt nobilium virginum Canonicarum collegium ad Moſam. Ansfridus mundo demùm valedicens, creatus eſt Epiſcopus Vltraiectinus, & anno 1009. iuxta vetus Chronicon ms. Vltraiectinum, aut an. 1010. iuxta Lambertum Scafnaburgenſem, obijt; ſepultus in monaſterio Montis-Sancti, à ſe condito prope Amersfurtum.

3. Ansfrido ſuffectus eſt LAMBERTVS II. Ragineri II. Hannoniæ Comitis filius, *Gerbergæ* (quæ fuit filia Caroli Lotharingiæ Ducis) maritus, prope Florinas à Godefrido Improle, Lotharingiæ inferioris Duce, an.1015. cæſus, & Niuellis conditus cum vxore. Liberos reliquit *Henricum, Baldricum, Raginerum*, & *Mathildem* Euſtathio I. Comiti Bolonienſi nuptam. Idem Lambertus baſilicā S. Petri Louanij conſtruxit: idem denique templum S. Gaugerici Bruxellis ædificauit, vt ex veteri inſcriptione ibidem reperta didici.

4. HENRICVS I. Lamberti & Gerbergæ filius, an.1038. Louanij à captiuo ſuo occiſus, Niuellis ſepelitur in eccleſia S. Gertrudis, cuius fuerat Aduocatus ſeu defenſor. Genuit Othonem, & tres filias, Adalaidem, Cunegundem & Adelam: vt in Genealogia S. Arnulfi apud Pithæum legitur.

5. OTHO, Henrici I. filius, obiit infans.

Raginerus

- *Raginerus I. Co. Han. dux. Albradam, ob.* 914.
  - *Gisilbertus Dux I. Loth. dux. Gerbergam ob.* 939.
    - *Gerberga uxor Bertoldi Ducis Bauariæ.*
  - *Raginerus II. Longicollus Co. Han. dux. Adelam ob.* 970.
    - *Raginerus III. d. Hatuidam ob.* 1029.
      - *Raginerus IV. duxit Mathildem.*
        - *Richildis ux. Balduini Co. Flandr.*
    - *Lambertus II. Co. Lou. dux. Gerbergam ob.* 1015.
      - *Henricus I. Co. Lou. ob.* 1038.
        - *Otho.*
        - *Adelaidis.*
        - *Cunegundis.*
        - *Adela.*
      - *Baldricus Co. Lou. duxit Odã ob.* 1054.
        - *Henricus II. Co. Lou. d. Aleidem ob.* 1068.
          - *Henricus III. Co. Lou. dux. Gertrudẽ F. Roberti Frisij Co. Flan. ob.* 1095.
          - *God. Barbatus ex Com. Lou. Dux Loth. & Bra.* 1106. *ob.* 1140.
          - *Raginerus ob.* 1077.
        - *Adalbero Ep. Leod. frater uterinus.*
      - *Raginerus.*
      - *Mathildis ux. Eustathij I. Comitis Bol.*
  - *Lambertus Co. Louan.* 948.
    - *Ansfridus Co. Lou. ob. Ep. Vltra.* 1009.
      - *Benedicta Abbatissa Thorensis.*
  - *N. uxor Berengarij Co. Namur.*

BALDRICVS, aliàs Lambertus Barbatus, Henrici I. frater collegiũ 6.
VII. Canonicorum in templo S. Petri collocauit ac dotauit: cui præbendam octauam Godefridus Barbatus Brabantiæ Dux, & alij deinde alias vsque ad XVIII. adiecerunt: vt constat ex diplomate Godefridi II. Brab. Ducis ad annum 1140. infrà recitando. Idem Baldricus an. 1048. pag. 167.
Bruxellis templum & Canonicorum collegium in monte fundauit,

S.Gudilæ corpus ex basilica S. Gaugerici eò transtulit, & pro Balduino Insulano Flandriæ Comite contra Henricum III. Imp. stans, anno 1054. prope Tornacum cecidit, Niuellis apud maiores suos sepultus. Vxor Baldrico fuit *Oda*, Gothilonis Magni, superioris & interioris Lotharingiæ Ducis, filia.

7. HENRICVS II. Baldrici filius an. 1068. decessit, vxor fuit *Aleidis* seu Adela, cuius fit mentio in Auctario Lipsiano ad Sigeberti Chronicum. Ex ea nati *Henricus* III. *Godefridus Barbatus*, & *Ragmerus* seu Renerus quorum postremus an. 1077. in Hasbania periit, & diplomati Lamberti Cameracensis Episcopi subscripsit.

Albero siue Adalbero Episcopus Leodicensis, Aleidæ ex altero marito filius, monasterium S. Ægidij (quod est Canonicorum regularium) prope Leodicum fundauit ac dotauit: vt Ægidius Vallis aureæ monachus in Historia Episcoporum Leodicensium testatur.

8. HENRICVS III. Affligemium an. 1086. condidit, & Tornaci anno 1096. periit in hastiludio. Vxor fuit *Gertrudis*, Roberti Frisij Flandriæ Comitis filia, quæ secundis nuptiis iuncta fuit Theoderico II. Strenuo Lotharingiæ Mosellanæ, & Alsatiæ Duci. In diplomate *Affligemiensi* iam recitato *Bracbatensis patriæ Comitem & Aduocatum* se nuncupat. Aduocatum intellige ecclesiæ Niuellensis. Genuit autem filias quattuor.

9. Henrico III. sine filiis defuncto successit frater GODEFRIDVS Barbatus, qui Comitatui Louaniensi Ducatum Lotharingiæ inferioris & Marchionatum Antuerpiensem an. 1106. adiunxit, atque ad posteros suos Brabantiæ Duces transmisit. Idem Fliderbecanum, Parcense & Bigardiense monasteria fundauit; obiitque anno 1140. conditur Affligemij, quod mirificè auxit. Vxor ipsi fuit non Sophia, sed Ida vt ex citato Godefridi II. diplomate constat. Ex ea liberos genuit *Godefridum* II. Brabantiæ Ducem, *Henricum* monachum Affligemiensem, *Aleidem* Henrico Angliæ Regi an. 1120. nuptam & Affligemij sepultam, *Idam* Balduini Ierosolymitani Comitis Hannoniæ coniugem, & *Claritiam*, quæ innupta obijt.

CAPVT

CAPVT CX.

Balduinus Ierosolymitanus, Hannoniæ & Valentianarum Comes, an. 1087. benefacit monasterio Hasnoniensi.

EGo Balduinus Valentianarum Comes, filius Balduini iunioris, qui Philippum Francorum Regem regalis insigniuit militię armis, per huius assertionem paginæ præsentis ecclesiæ fidelibus insinuo, & posteritati futuræ, quomodo condescenderim venerabilis *Lotberti*, Abbatis cœnobij Hasnoniensis, petitioni non iniustæ. Abbas præfatus emerat ab Odone Villico de duobus molendinis vnum, ad ampliandam ecclesiæ suæ possessionem; & vt ratum foret in posterum, potestatis expetiit nostræ auctoritatem. Illud autem molendinum ita cedebat Odoni in hereditario iure, vt sine vlla controuersia posset vendere. Ego verò Balduinus, tam pro anima mea quàm patris mei *Balduini*, & matris meæ *Richildis* animabus, quorum ibi corpora requiescunt, tali adquiescens negotio, libenter concessi. His actis cum Abbate præfato, ad usus fratrum cœnobij Hasnoniensis, molendinum in manu mea ab Odone recepi; tali interposita & determinata conditione, quòd vsusfructus vtrorumque molendinorũ communis foret tam ecclesiæ Hasnoniensi quàm Odoni, vel cuicumque proueniret possessio iuris alterius molendini.

S. Hugonis monachi de Maroilles, S. Segardi de Ioches,
S. VValteri Duacensis, S. Arnulfi, S. VVillermi Dansain,
S. Arnulphi de Ioches, S. VValteri de Sart,
S. Manassæ de Bethune, S. VValteri fratris Onulphi.

Actum Valentianis in claustro S. Mariæ, anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo septimo, x. Indictione. 1087.

Lotbertus Abbas Hasnoniensis anno 1088. *vendit Giselberto, Balduini Gandensis filio, alodia in Alost, Rasseghem & Lede.*

Ego Lotbertus, gratia Dei Abbas Hasnoniensis cœnobij, per huius nostræ conscriptionis paginam, quæ consilio fratrum nostrorum concepi, concepta peregi, posteris commendare curaui. BALDVINVS Marchio, nostri reformator loculi, prædecessorum negligentia penè ad destructionem redacti, alodium in Alost & Rasseghē & Lede, quod iure possederat hereditario, ecclesiæ nostræ mancipauit; cuius vsusfructus in vita sua, & post decessum suum aliquantulo tempore nobis prouenit. Ingrauescente verò mundi nequitia, cùm deuastatione tyrannorum circumquaque manentium, paruam vel nullam nobis conferret vtilitatem; distraxi, pretiumque eius in reditu meliore locaui, & per manum iunioris Comitis ROTBERTI cuidam *Giselberto*, Balduini Gandensis filio, perpetuaui. Actum anno ab incarnatione Domini
1088. M.LXXXVIII.. Indictione X. Epacta XIV. Concurrente IV. regni Regis Francorum Philippi XXV. Rotberti Comitis iunioris XI. Huic additioni adfuerunt testes idonei;

Balduinus, filius Balduini de Gandauo,
Theodericus de Aldenarda, Euerardus de Tornaco,
VValterus, filius Balduini de Gandauo,
Gerardus de Sotteghem, Godefridus de Lathem,
VVenemarus Castellanus Gandensis, VVillelmus de Olsene,
Gerardus frater eius, Raso de Gauera, Astricus de....
Berno de Tenremonda, Ralicardus de Cordes, & fratres eius,
Stephanus de Boular, Strepo de Brosele, Lambertus & filius eius,
Rangotus de Tenremonde, Arnulfus & frater eius,
Anselmus de Sipe, Gocelinus de Liedekercke,
Remboldus Niger, & filius eius,
Theodericus de Scendelbec, & frater eius Ingelbertus,
Adalhardus, Rothardus de Rasseghem, Sigerus....

CAPVT

CAPVT CXI.

Gerardus II. *Cameracensis Episcopus alodia aliquot, iure hereditario ad se pertinentia, dat ecclesiæ Cameracensi, & alia alodia à Manscelino Præposito donata confirmat, an.* 1089.

EGo Gerardus Dei gratia Cameracensis Episcopus, trado ad vsus fratrum sanctæ Cameracensis ecclesiæ, alodium de *Lietscinis* & de *VVilrehem*, cum moneta, teloneo, maceria & districto, cum molendinis, terris cultis & incultis, siluis, pratis, cum seruis etiam & ancillis, alodium quoque apud *Oudenghem*, quod ibi habeo, libera ab omni aduocatione, & cetera quæ mihi in *Bracbant* hereditario iure succedunt. Census quoque seruorum & ancillarũ, duo scilicet denarij à viro, vnus à femina, in Natiuitate S. Mariæ annuatim soluantur, & in lege, qua ceteri sunt, de eleemosyna teneantur; & dies anniuersarius patris mei, matris meæ, fratrisque mei celebretur. Dono etiam, domini Manscelini eiusdem ecclesiæ Præpositi & Archidiaconi petitione, altare de Calderico eidem ecclesiæ, liberum ab omni persona: tali tamen conditione, vt ter in anno fratres ipsi in Refectorio conueniant, quinta scilicet feria Absolutionis, & in festiuitate S. Gaugerici, & in sui obitus anniuersario. *Auvreghem.*

Dat etiam idem Manscelinus eidem ecclesiæ alodium, quod apud Maronis-waldum habet, seruos etiam & ancillas, assentientibus fratribus suis VValtero & Tietuuino, sicut iure possidet hereditario: serui tamen & ancillæ sub lege sint eleemosynæ. Gerardus quoque Cordella alodium suum, quod apud eumdem Maronis-vvaldum & circa Teneram iure hereditario possidet, eidem confert ecclesiæ.

Signum mei ipsius Gerardi Episcopi,
S. eiusdem Manscelini Præpositi & Archidiaconi,
S. Desiderij Archid. S. Gerardi Archid. S. Frederici Archid.
S. Alardi Præpositi & Archid. S. Ansfridi Archid.
S. Hugonis Decani, S. VVerneboldi Scholastici, S. Griodonis Cantoris.

pag. 131. Signa Casatorum, Ansellí de Ribodimonte, Fulconis Vicedomini, VValteri Tonitrui, Amulrici, Arnulfi, VValteri, VVenchelonis, VValteri, Coleti.

1089. Actum Cameraci anno ab incarnatione Domini M.LXXXIX. præsulatus mei XIV. Indictione XII.

Henricus III. *Imp. fundationem Abbatiæ S. Agerici Virdunensis, à Theoderico Virdunensi Episcopo factam, anno* 1089. *confirmat.*

Ego Henricus tertius Romanorum Imperator notum facio tam præsentibus quàm futuris fidelibus, quòd villam *Ballereis* quam Theodericus Virdunensis Episcopus ecclesiæ S. Martini & S. Agerici contulit, cum omnibus appendiitiis suis, confirmaui. Dedit etiam vineas duas nouas apud Molins, & ecclesiā nouam cum domo: & post mortem Ducis *Godefridi*, annuente Namucensi Comite *Alberto*, villam Bellam cum ecclesia supradicta idem Episcopus addidit, quam ipse Comes à domina *Mathilde* in beneficio acceperat. Villam etiam Iunchereis, quam Comes Ebolus S. Mariæ maioris ecclesiæ violenter abstulit, ad ecclesiam S. Agerici idem Episcopus, annuentibus eiusdem ecclesiæ Canonicis, destinauit. Addidit etiam & curtem Marley, cum omnibus ad eam pertinentibus, integrè & absque conditione, quam recepit de Comite Hermannno, S. Agerico. Hæc ille omnia testibus idoneis, ex Clero, Primicerio Milone Gippino, Lamberto Archidiacono & Richero Decano, ex Nobilibus, VValtero de Sorcei, nepoti VValtero & Erone de Claromonte, Roberto de domo Imperatoris, Guidone de Harebodis-villa, Eugone Aduocato, Olrico de Hattonis-castello, Petro de Virduno, Richardo de Deluart, & Gilberto Comite, confirmauit: & nos Imperatoria potestate præcipimus vt inconvulsum permaneat.

1089. Data Nonis Aprilis, anno Dominicæ incarnationis millesimo octogesimo nono, Indictione XII, præsentibus, Archiepiscopo Treuerensi Helberto, Leodicensi Episcopo Henrico, Traiectensi Conrado, & Ducibus *Theoderico* & *Godefrido*, Comitibus Namucensi *Alberto* & fratre

& fratre eius *Henrico*, & Folmaro, & Segiberto, & Henrico de Luzeleborg. Acta Metis.

Signum Henrici tertij Romanorum Imperatoris.

NOTATIO.

HENRICVS III.] Istis, qui Henricum Aucupem Germaniæ Regem in serie Imperatorum omittunt, vtpote à Romano Pontifice non coronatum, est tertius illo nomine Imperator: aliis est quartus. Is duas habuit coniuges, *Bertham* Othonis Marchionis Italiæ filiam, & *Adelheidem* Eustathij II. Comitis Boloniensis & Idæ Louaniensis filiam, Godefridi Bullonij sororem. Ex priore nati sunt, *Conradus* qui Florentiæ an. 1101. decessit, *Henricus* V. Cęsar, & *Agnes* Frederico Sueuiæ Duci nupta. Posteriorem circa an. 1084. repudiauit: ob quam iniuriam sorori suæ illatã Godefridus Bullonius tunc S. Romani Imperij ad Scaldim Marchio, bellum Henrico IV. intulit, ipsumque vicit ac turpiter fugere coëgit, vt narrat Ordricus Vitalis, qui illo tempore viuebat.

Eumdem Henricum IV. Gregorius VII. Papa an. 1077. & 1080. excommunicauit, & in eius locum *Rodulphum* Sueuiæ Ducem substituendum curauit; cui & coronam misit, cum hac inscriptione,

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulfô.

Hunc Sigifridus Archiepiscopus anno 1077. Moguntiæ in Regem benedixit, & facta à Moguntinis seditione contra eos, Rodulfus cum Archiepiscopo noctu aufugit. Anno 1080. Henricus Imp. cum Saxonibus graui prælio congreditur & in congressu Rex Rodulfus cum multis Saxoniæ Principibus exstinguntur: vt Sigebertus in Chronico loquitur.

Henri-

Henricorum & Fridericorum Impp. stemma.

CAPVT CXII.

Robertus Hierosolymitanus, Flandriæ Comes, Præpositum ecclesiæ S.Donatiani Brugensis creat perpetuum Flandriæ Cancellarium, an. 1089.

EGo Robertus, Dei misericordia, Flandrensis Marchio, Comitis Rodberti agnomine Fresonis filius, ecclesiam in castello Brugensi, sub honore beatissimæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Archipontificis Donatiani constructam, in libertatem ab omni publica exactione donaui, cum omnibus appendentibus ædificiis, ecclesiis, terrisque & decimis, ad præbendas fratrum siue ad Præposituram pertinentibus, à prædecessoribus meis vel ab aliis fidelibus ibidem donatis, siue donandis, solum, post canonicam & liberam electionem Canonicorũ, de Præposito assensum mihi meisque posteris reseruans.

Præpositum sanè eiusdem ecclesiæ, quicumque sit, Cancellarium nostrum, & omnium successorum nostrorũ, susceptorem etiam & exactorẽ de omnibus reditibus Principatus Flandriæ perpetuò constituimus; eique magisteriũ meorum Notariorum & Capellanorũ, & omnium clericorũ in curia Comitis seruientium, potestatiuè concedimus. Canonici verò, quandocumque ad curiam meã venerint, ius Capellanorũ obtineant, & in omnibus quidẽ bonis ad præbendas eorum pertinentibus eamdem habeant libertatem, quam Canonici Insulanæ ecclesiæ in beneficiis præbendarũ suarũ habent. Actum Brugis pridie 1089.
Kalendas Nouembris, anno Dominicæ incarnationis millesimo octogesimo nono, Indictione XII. Epacta VI. cyclo IV. astantibus quàm plurimis nobilibus & idoneis testibus, clericis atque laicis.

S.Raineri Præpositi, S.Ingarici, S.Folperti, Albaldi,
Ledelmi, Bertulfi, Ledberti, Reineri, Radulfi,
Dodini, Tancradi, Canonicorum. S.Cononis de Emis,
S.Radulfi Camerarij, S.Rodberti Pincernæ,
S.Gerardi Præstabularij, S.Galteri Dapiferi,
S.Athelardi filij Cononis, S.Erembaldi Castellani Brugensis,
S.Rodberti filij eius, S.Athelardi de Stratis,
S.Abbonis de Rodanburg, S.Heggardi filij Gutharij.

Theodoricus vir illustris dotat Marchianense monasterium: quod Balduinus Hierosolymitanus Hannoniæ Comes comprobat, an. 1089.

Ego Balduinus, Balduini iunioris Comitis ac Richildis Comitissæ filius, Hainaucensium & Valentianensium, nec non & Duacensium & Austrouantensium Comes, volo vt omnes agnoscant, quòd quidam miles nomine *Theodoricus*, diuino instinctu permotus, proprium iuris sui alodium, Vesinum nuncupatũ, ecclesiæ Marchianensi, in qua beatarum Rictrudis & Eusebiæ corpora, cum aliorum plurimorum Sanctorum pignoribus requiescunt, pro salute animæ suæ, conferre disponens, venit ad me, expetens vt per meam corroborationẽ illud solenniter perficere valeat. Ego verò & Ecclesiæ Dei profectum, & illustris viri intuens affectũ, ratum duxi ipsius satisfacere petitioni. Igitur coram me, in præsentia principum meorum, cæterorumque equestris ordinis fidelium & curialium, ac multorum ciuium, idem vir bonus prędictum Vesini alodium, cum omnium integritate, manu sua, cum impositione manus meæ, liberum ab omni exactione contulit religioso eiusdem cœnobij, nomine Adelardo, ad opus prænominatę ecclesię, Abbati. Hæc sunt nomina testium, qui traditioni prędicti alodij vel huius chartę confirmationi interfuerunt.

Signum Comitis Balduini, qui hoc fieri præcepit,
S. Walcheri de Cheruia, S. Huberti de Lothes,
S. Fastredi de Fossato, S. Hugonis de Foro,
S. Balduini de Rogsini, S. Hugonis de S. Albino,
S. Hugonis de Valencenis, S. Hugonis de Ramalle,
S. Hugonis de Hum, S, Alberti de Curcellis,
S. Waltheri de Caurem, S. Bernardi, Berneri filij,
S. Almanni Pueri, S. Walteri Villici,
S. Godefridi Castellani, S. Alberti Villici,
S. Gerardi, Arnulphi filij, S. Diberti Villici,
S. Willeloti Castellani, S. Hulumi Villici,
S. Goberti de Ansèng, S. Walberti Villici,
S. Wallandi, S. Raineri Villici.

Actum

Actum anno ab incarnatione Domini millesimo octogesimo nono, Indictione XII. Concurrente VII. epacta... regnante Philippo Francorum Rege, ecclesiæ Cameracensi pontificante Gerardo II. Signũ Hugonis Cancellarij, S. Bertuini Notarij. 1089.

CAPVT CXIII.

Radbodus Tornacensis ac Nouiomensis Episcopus, & VValterus Insulensis Præpositus, Canonicis ecclesiæ S. Petri Insulensis donant personatum & ecclesiam de VVeruy, an. 1090.

EGo Radbodus, Dei gratia Nouiomensium seu Tornacensiũ Episcopus, omnibus Deum deuotè timentibus, perpetuò gaudere cum gaudentibus. Notum facere volumus, quòd VValterus Tornacensis ecclesiæ Archidiaconus, atque Islensis ecclesiæ Præpositus, cum quibusdam eiusdem Islensis ecclesiæ fratribus, nostram adierit præsentiã, obsecrans vt altare de *VVeruy*, quod sub personatu tenebat, eidem ecclesiæ, ad vsus supradictorum fratrum, perpetuò sub personatu tenendum concederemus. Quorum quidem petitioni, quia iam me in sua societate susceperant, atque mihi, meis quoque successoribus Episcopis præbendã in eadem ecclesia gratanter concesserant, dignum duxi condescendere, atque quod petebant concedere.

Signum Radbodi Episcopi, S. Walteri Archidiaconi,
Signa Tornacensium Canonicorum, Henrici Decani, Hermanni Præpositi, Sigerij Cantoris, Odonis Scholastici, Lietberti, Hietberti, Balduini, Gildulfi, Bernuini, Elberti.
Signa Islensium Canonicorum, Engelberti Decani, Raimberti, Lamberti, Walteri, Elbodij, Lamberti, Balduini, Stephani.
Signa Decanorum, Balduini, Gonzelini, Berfridi, Godeschalsij, Willelmi, Frederici, Lamberti, Sallefridi, Hunrardi, Fulcardi.

Actum Tornaco, in ecclesia S. Mariæ, domno Radbodo in Synodo præsidente, XI. Kalendas Martij, anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo, Indictione decima tertia, domno Radbodo episcopante anno vicesimo tertio, regnante Rege Philippo anno tricesimo secundo. Ego VVido Cancellarius subter firmaui.

CAPVT CXIV.

Philippus Comes Loensis, Roberti Frisij Flandrorum Comitis filius, an.1093. Loense Canonicorum regularium cœnobium, in diœcesi Iprensi, fundat ac dotat.

EGo Philippus, filius Roberti Marchionis cognomento Frisonis, locum quendam in Flandria possideo, *Lo* quidem vocabulo, sub ditione autem mea ex toto. Quo in loco B. Petrus mansionarios quosdam sibi vendicauit, super quos tamen Comitatum & aduocationem habebam, & de his etiam reditum debitum exigebam. Sed quoniam placuit mihi, vt in domo Dei offerrem quæ possem, Comitatum & aduocationem, stallum & teloneum, & quidquid sæcularis iuris super terram ac mansionarios S. Petri habebam, vel antecessores nostri, Deo sanctoque Petro ac Canonicis famulantibus concessi: me quidem his omnibus exuens, potestatique Canonicorum donans ac subiiciens. Et hoc quidem pro salute & anima mei ipsius, seu anima patris mei, ac salute fratris mei *Roberti* Comitis Flandriæ, omniumque animarum nostrarum, libenter facio. Ad huius donationem fratrem meum Robertum Marchionem Flandriæ inuito, vt sciant omnes, quia concedimus ambo, coram his testibus,

Bernoldo VVatenensi Præposito, Roberto Canonico,
Godeberto Præposito ipsius ecclesiæ, Theobaldo Iprensi,
Radulpho filio Rauemari, Gilberto de Maro,
Eustathio de Vsen, Tidberto fratre ipsius, Radulpho de Castelo,
Gerardo de eodem, Frinaldo de Cassel, Thoma Camerario,
Frumaldo de Stenuord, Odulfo Camerario, Adam fratre Theobaldi.

Actum est hoc anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo tertio, Indictione prima, regnante Philippo Francorum Rege, Roberto Flandriam gubernante, pontificante autem domino Gerardo Morinorum Præsule. 1093.

Lacensis Abbatia Benedictinorum, in diœcesi Treuerensi, cis Mosellam, prope Antonacum, an. 1093. fundatur ab Henrico Comite Palatino Rheni, eiusq; coniuge Adleide.

Ego Henricus Dei gratia Comes Palatinus Rheni, & Dominus de Lacu, notum facimus cunctis fidelibus, quòd cùm absque liberis essem, annuente & cooperante vxore mea *Adleide*, de patrimonio meo, scilicet Lacho, in honore beatæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Nicolai, monasterium regulæ monasticæ cultoribus incolendum fundaui, propriisque bonis dotaui, sub cognitione domini Hilberti Treuirorum Archiepiscopi. Aduocatum verò non alium, quàm me ipsum, quamdiu vixero, huic cœnobio constituo: post mortem verò meam, quem fratres præfati monasterij, siue ex priuignis meis, siue in prouincia idoneum prouiderint, eiusdē monasterij familiis & possessionibus præficiatur Aduocatus, quod dicitur *Dingroget*. Acta sunt hæc anno
1093. millesimo nonagesimo tertio, Indictione prima, regnante Imp. Henrico tertio, anno regni eius tricesimo octauo, pontificatus verò domini Hilberti Treuirorum Archiepiscopi quarto decimo. Huius constitutionis testes sunt,

Dominus meus Hilbertus Treuirorum Archiepiscopus,
Sigefridus priuignus meus, Henricus Dux de Limberg,
VVilhelmus Comes de Lutzenburgh, cognati mei,
VValrauius & frater eius Volcko, Comites de Arlon,
Dudo Comes de Lucenburg, Hermannus Comes de Virnenburg,
Mesfridus Comes de VViede, & frater eius Richvvinus de Kempenich,
Burckhardus de Vlbruck, & frater eius Henricus,
Reinboldus de Issenburgh, VVolkoldus de Broel.

Sifridus

Sifridus Comes Palatinus Rheni, Adleidæ Comitissæ iam dictæ filius, monasterij Lacensis ædificationem absoluit.

Ego SIFRIDVS gratia Dei Comes Palatinus, notum esse volo fidelibus, qualiter & à quibus ecclesia, quæ vocatur *Lacus*, constructa sit & libertati tradita. Prædecessor & dominus meus *Henricus* Comes Palatinus, exhortante vxore sua *Adleida*, matre mea, prædictam ecclesiam ædificare cupiens, fundamentum eius tantummodo posuit, & morte imminente, sicut bonorum suorum, ita quoque huius laboris, ecclesię scilicet perficiendæ, heredem me instituit. Quod primùm quidem, vtpote iuuenis, neglexi, postmodùm verò pœnitentia ductus, quod neglexeram, deuotissimè corrigere studui.

CAPVT CXV.

Vrbanus II. *Papa Atrebatensibus dat proprium Episcopum, anno* 1093.

VRbanus Episcopus, seruus seruorum Dei, clero & populo Atrebatensi salutem & Apostolicam benedictionem. Atrebatensis ecclesia, vna ex nobilioribus ecclesiis comprouincialibus Remensis metropolis, solennibus Canonum monumentis freta, olim principalis sedes Episcopatus fuit, proprium Pontificem habuit, suam diœcesim & cetera pontificalia iura, firmis antiquitate rationum instrumentis, obtinuit. Volumus itaque & Apostolica auctoritate præcipimus, vt iugo Cameracensis subiectionis ab ecclesia vestra excusso, & recepta dignitate primis temporibus rationabili firmitate possessa, Cardinalem Episcopum vobis & ecclesiæ vestræ vtilem eligere, & electum per manum Metropolitani vestri consecrare, & ecclesiæ vestræ incardinare studeatis. Ei verò, qui canonico consensu cleri & populi electus fuerit, Apostolica auctoritate interdicimus, ne impositam ipsi electionẽ, dissimulatione aliqua huius nouæ ordinationis, subterfugiat. Solet enim fieri, vt ecclesiæ, persecutionis tempore, suis ordinibus, suis populis, subsidiis etiam temporalibus destitutæ, aliis temporaliter communi-

committantur ecclesiis. Postquam verò iis, quibus imminutæ fuerant, Domino donante, abundare cœperunt, pristinam recipiant dignitatem. Data Romæ.

Idem Vrbanus II. *Papa Lambertum patria Gisnensem, Canonicum & Cantorem Insulensem, consecrat Episcopum Atrebatensem, an.* 1093.

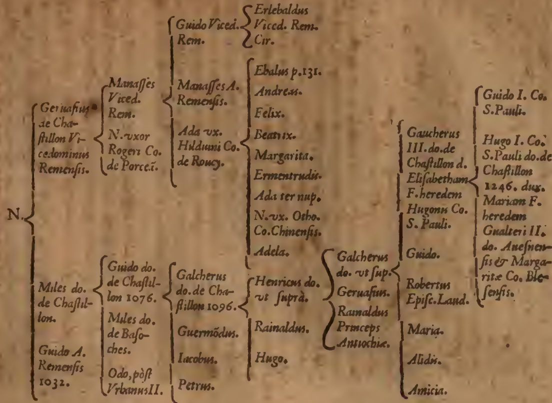
Vrbanus II. seruus seruorum Dei dilectis filiis Alardo Atrebatensi, & Bernardo Ostreuannensi, Archidiaconis, ac omnibus Præpositis & Decanis, cum omnibus clericis qui in prædictis Archidiaconiis sunt, salutem & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ nos Sedis compellit auctoritas, vniuersis per orbem terrarum ecclesiis prouidere, & sua iura poscentibus paterna compassione succurrere. Quia igitur Atrebatensis ecclesia, multis iam temporibus propria carens dignitate, Cameracensis ecclesiæ iugum pertulit, dignum profectò duximus, vt propitiante Domino amissa ei dignitas, ex Apostilicæ Sedis benignitate, restitueretur. Neque enim subiectionem Atrebatensis ecclesiæ aliquod Romanæ auctoritatis chyrographum Cameracensibus vendicat, & Atrebatensis vrbis populositas longè illam, cui hactenus subdita fuerat, antecedit. Et Canonum itaque decretis & prædecessorum exemplis freti, nunc tandem annuente Domino, Atrebatensium iustis votis & petitionibus importunis effectum dedimus, & venerabilem virum LAMBERTVM, quem communi assensu electum ad nos, cum communi decreto, adduxerant, in Episcopum consecrauimus, quæque ad Atrebatensem parochiam antiquitus pertinuisse noscuntur ipsi & ipsius successoribus perpetuò regenda, & Episcopali iure possidenda, priuilegij auctoritate confirmauimus; nominatim Archidiaconias duas, quarum vna Atrebatensis, altera dicitur Ostreuannensis. Vestram ergò dilectionem litteris præsentibus admonemus atque præcipimus, vt ei deinceps tamquam Cardinali Episcopo, & tamquam B. Petri manibus consecrato, subesse & obedire ireretis. Vnde & vos & clericos vniuersos, qui in prædictis Archidiaconiis sunt, à professione Cameracensis ecclesiæ absoluimus. Si qui verò inter vos huius nostræ constitutionis tenore perspecto, prædicto confratri

fratri nostro Atrebatensi Episcopo obedire contempserint, quamcumque in eos sententiam ipse Episcopali moderatione dictauerit, auctoritatis nostræ pondere firma permaneat. Data Romæ, VIII. Kalendas Aprilis.

Idem Vrbanus Papa Bassionensi S. Petri monasterio in Burgundia benefacit an. 1096.

Vrbanus Episcopus, seruus seruorum Dei, monachis S. Petri apud Bassionum salutem & Apostolicam benedictionem. Nos Bassionensem locum, in quo per Dei gratiã conuersamini, qui nos ex parentum iure contingit, Cluniacensi cœnobio concedentes, tam vos quàm successores vestros decreti præsentis auctoritate munimus. Ipsum enim locum, sicut & cetera Cluniacensis cœnobij membra, liberum perpetuò permanere decernimus: vt quæcumque hodie iustè, vel ex parentum nostrorum, vel ex aliorum fidelium oblatione possidet, siue in futurum poterit adipisci, firma vobis semper permaneant. Nec Episcopo nec Archidiaconis liceat aliquid exigere, præter annuos solidos XX. qui ex patris mei consensu Suessionensibus Canonicis sunt persoluendi. Data Turonis XIII. Kal. Aprilis, anno millesimo nonagesimo sexto, 1096.
pontificatus autem domini Vrbani II. Papæ vndecimo, Indictione quarta.

Stemma familiæ Castellionensis, vulgò de Chastillon sur Marne, *ex qua prodiit Vrbanus* II. *Papa, itemq́; Vicedomini Remenses.*

CAPVT CXVI.

Godefridus Bullonius, Lotharingiæ inferioris Dux & Marchio S. R. Imperij ad Scaldim, pòst Ierosolymorum Rex, an. 1094. dotat monasteriolum seu Prioratum S. Petri, in municipio Bulloniensi à Godefrido Barbato seu Magno, Lotharingiæ Duce, fundatum.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, amen. Ego GODEFRIDVS, legitimus successor & heres Ducis *Godefridi Barbati*, filiique eius potentissimi & iustissimi Ducis *Godefridi*, auunculi mei, repræsentans necnon beneficia, quæ Diuina mihi gratia donauerat, recogitans, de ijsdem donis suis, ad augendum seruitium eius, destinaui reddere aliqua. Et quia præfatus auus meus Godefridus apud ecclesiam B. Petri Apostolorum principis, quæ sita est ante castrum *Bulionium*, religiosos fratres ex cœnobio beati Huberti Pontificis, concedente venerabili Theoderico Abbate, pro remedio animę suæ constituerat, & eamdem constitutionẽ suam, denominatis ibidem reditibus, auctoritate & priuilegio *Alexandri* Papæ confirmari fecerat, mihi quoque visum est iustum, ex effectu diuinæ inspirationis, vt qui eram eius honoris, essem & particeps deuotionis. Hanc meam intentionẽ cùm retulissem matri meæ IDÆ, prædicti Ducis filiæ, & fratribus meis *Balduino* & *Eustathio*, eorum deinde consilio & consensu voluntario, ecclesiam nostrã, nostri proprij & hereditarij iuris de *Baseio*, destinauimus & donauimus, ad augmentum prædictæ eleëmosynæ aui mei Godefridi, donandam perpetualiter beato Petro & beato Huberto. Quod donum vt ratum & firmum esset, eamdẽ matrem meam & fratres meos mecum Bulionium duxi, & in præsentia optimatum meorum vestituram prędictæ ecclesię in Baseio, sine vlla calumnia & contradictione, simul deposuimus super altare beati Petri, eamdemque donationem ego ipse, qui eram legalis Aduocatus ecclesiæ, Abbate Theoderico II. ibidem præsente, iure tuendam recepi. Actum publicè Bulioni, anno Dominicæ incarnationis M.LXXXXIV. Indictione II.

[Marginal notes: *Bouillon.* — *Basy.* — 1094.]

Idem Godefridus Bullonius ecclesiam S. Dagoberti martyris, in Sathanaco Lotharingiæ opido sitam, & ab Arnulfo Comite occupatam, monachis Gorziensibus restituit.

GODEFRIDVS, diuina propitiante clementia, Dux & Marchio, notum esse volumus sanctæ vniuersalis ecclesiæ filiis & fidelibus, tam futuris quàm præsentibus, quia Dux *Godefridus*, auus meus, cum *Beatrice* vxore sua, apud Sathanacum iuris sui villam, in ecclesia S. martyris *Dagoberti*, pro suarum animarum remedio, monachos de monasterio S. Gorgonij constituerat, eisque inter alia, ad supplementum victus & vestitus, ecclesiam villæ *Mosaci*, quæ sine contradictione suæ proprietatis erat, legaliter condonauerat, quam etiam ipsi monachi, tota vita ipsius aui mei, & filij sui, auunculi mei, quietè & pacificè possederunt. Postquam verò, ipsis defunctis, in nostras manus honor eorũ per successionem deuenit, & penè omnis regio, ipsis antè subiecta, in odium nostri atque iniurias coniurauit, ipsi tunc hostes nostri, caussa odij in nos assumpti, in ipsos quoque monachos insurrexerunt, eisque per summam iniustitiam atque violentiam ipsam ecclesiã de manibus abstulerunt, eamque alteris in beneficium tradiderunt, multisque annis, vsque dum videlicet erga nos in gratiam redirent, cœptam iniustitiam Deo Sanctisque ibi famulantibus intulerunt.

Super qua re cùm apud Sathanacum nobis præsentibus quæstio suborta fuisset, & ipsis etiam cessantibus, qui ipsam violentiam exercebant, concio monachorum nos super hoc interpellare cœpisset, seque iam super hoc apud Synodum Treuerensem proclamationem fecisse, & iudicio synodali ecclesiam ipsam suo iuri adiudicatam fuisse, & auctoritate pontificali pacem & quietè possidendi sibi imperatam esse dixisset, simulque ad hoc superesse testes, qui prædictæ donationi aui mei interfuissent, efficaciter affirmasset; testes vndecim euocari & ante nos coadunari effecimus, & ipsis testificantibus vera esse, quæ monachi asseuerabant, omni parte reperimus. Quibus omnibus auditis, visum est nobis Comitem *Arnulfum*, qui princeps ipsorum fuerat ecclesiæ peruasorũ, sub nomine sacramenti & fidei coniurare, vtrumnam hæc omnia cognosceret vera esse. Qui confessus est hæc ita, vt dixim us,

diximus, acta esse, seque & interfuisse, & audisse & vidisse, & ipso auo meo hanc donationē faciente, laudasse. Et ipse ad opus Dei & S. Dagoberti, ibique deseruientium monachorum, ecclesiam nobis integrè & sine omni in posterū reclamatione reddidit & impertiuit; & nobis ipsius ecclesiæ donum S. Dagoberto super altare suum restituentibus, ipse spontaneus interfuit & laudauit. Vnde vt hæc rerum gestarum memoria per tempora succedentia firma & inconuulsa permaneat, hanc descriptionem memorialem fieri iussimus, & sigilli nostri impressione ac testium idoneorum affixione roborari statuimus.

Signum Godefridi Dei gratia Ducis & Marchionis.

Acta sunt hæc Bulioni.....

Idem Godefridus Bullonius, eiusq́ frater Balduinus, ecclesiam S. Dagoberti, in Sathanaco sitam, an. 1096. *amplius dotandam curant.*

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, GODEFRIDVS Dei gratia & misericordia Dux & Marchio. Quoniam quidem negotiis sæcularibus satis superque detenti diuinis, prout necesse est, intendere non valemus, operæ pretium est nobis saltem Deo regulariter seruientium vtilitatibus prouidere: quatenus ipsis pro nobis orantibus, mercedis eorum apud Deum in aliquo participes valeamus existere. Vnde & ego & frater meus BALDVVINVS notum facimus omnibus, quòd ecclesia apud *Sathanacum* olim villam, nunc castellum, in honore S. Dagoberti martyris constructa, temporibus priscis, ab auo nostro Duce *Godefrido Barbato* & *Beatrice* coniuge sua, S. Gorgonio Gorziensi & Henrico ipsius loci Abbati & monachis ipsius, cum omnibus appendiciis suis donata, & ab eius filio *Godefrido* similiter Duce, nostroque auunculo, tota vita sua laudata; sed postēa nobis in eorum hereditatem succedentibus, & multis grauibusque contra nos excitis bellorum tumultibus, ex vno ab hostibus nostris, occasione nostri odij, per circuitum suum direpta est & vastata; ex alio, nobis in eiusmodi tempestatibus occupatis, non ita, vt dignum & necessarium fuerat, prouisa est & defensa.

Quapropter monachis, qui ibi dispositi erant, penurias aliquantas patientibus, statuimus dominum VVarnerum Gorziensem Abbatẽ, prædicti Henrici successorem, ad nos cum suis fratribus conuocare:& consilio inter nos communicato, iustum & vtile visum est, per nostrã & eius donationem, ipsorum fratrum Sathanaci commorantium substantiam multiplicari & crescere. Prædictus ergò Abbas, cum consilio fratrum suorum, ad supplementum substantiæ, quidquid ecclesia Gorziensis in Gaudiaco villa, super fluuium Mosellam sita, possidebat, contulit & perpetuò possidendum rata donatione firmauit. Nos autẽ quidquid primùm præscriptus auus noster Godefridus Barbatus & coniux sua Beatrix, ad ecclesiam ipsam & monachorum in ea Deo famulantium sustinentiam & vtilitatem contulerant,& posteà vel quorumdam præsumptio hostilis abstùlerat, vel nostra occupatio & auxilij indigentia etiam à nostris contra ipsos violenter teneri pertulerat, porrectis simul manibus, scilicet ego Godefridus Dux & frater meus Baldwinus integrè & absolutè reddidimus: vtque deinceps in perpetuũ fratres prædicto loco deseruientes pacificè illud & absque cuiusquam inquietudine teneant, per manus liberorùm fideiussorum super altare S.Gorgonij donum ipsum poni & vestitura legali confirmari effecimus: scilicet ecclesiam S.*Dagoberti* cum domo quæ vulgò *Cella* vocatur, & cum omnibus appenditiis, simulque ecclesiam de *Mosaco*, cum omnibus vtilitatibus suis, & omnibus quæ prædictus auus meus superaddidit donationibus prælibatis. Vt autem hæc nostra statuta rata & inconuulsa permaneant, hanc memorialem descriptionem fieri iussimus, & sigilli nostri impressione, testiumque idoneorum affixione signauimus.

S.Godefridi Ducis, qui hanc chartam describi fecit.
S.Baldwini fratris sui, S.VValteri Aduocati,
S.Henrici Comitis, S.Amalrici, S.Richeri, S.Ottonis,
S.Ludonis, S.Heriberti, S.Eueratdi, S.Albrici, S.Leudonis,
S.Sihardi, S.Sozfridi fratris sui, S.Dibaldi,
S.Sigfridi, S.Helgaudi, S.Franconis, S.Hugonis.

1098. Actum Sathanaci, anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo sexto, Indictione quarta.

NOTA-

NOTATIONES.

Galliam Romanis bello ereptam victores Franci, Germaniæ inferioris populi, in *Austrasiam* & *Neustriam* diuiserunt. AVSTRASIÆ ditio (quam S. *Remigius* in suo Testamento *Austriam* nuncupat) ab extremis Burgundionum finibus vsque ad mare Frisium, inter Rhenũ, Mosam & Scaldim porrigebatur. Itaque Mediomatrices, Treueros, Vbios, Moguntiacum, Cliuos, Gelriam, Brabantiam, Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, Hasbaniam, Tungros, Eburones, Limburgensem & Luxeburgensem Ducatum, denique Alsatiam, Lotharingiam, Palatinatum Rheni, Burgundiam & Arduennam comprehendebat. Regni titulo decorata suos olim Reges habuit: quorum sedes potissimum fuit vrbs Mediomatricum ad Mosellam, quam hodie Metas nuncupamus. *pag. 6.* Ceterùm rebus, vt fit, temporis lapsu variantibus, ditio illa amplissima, omisso Austrasiæ vocabulo, à Lothario, Lotharij I. Imp. filio (qui Placentiæ in Italia anno 869. obiit) LOTHARINGIÆ nomen accepit. *pag. 55.* Habuitque Lotharingia suos quoque Reges ex ordine, ac posteà Duces. Exinde in *Superiorem* seu Mosellanam, & *Inferiorem* seu Ripuariam diuisa fuit: adeò vt vno eodemque tempore duo in Lotharingia Duces imperarent, vnus ad Mosellam, alter ad Mosam & Scaldim, viciniśque in locis. Quæ quidem partitio hactenus minùs obseruata, aut non satis explicata, multis errandi occasionem præbuit. Hodie vocabulo Lotharingiæ is dumtaxat regionis tractus comprehenditur, quem Mosella intersecat, quique inter Vosagum & Iuram montes, itemque Sequanam & agrum Luxeburgensem excurrit.

NEVSTRIA seu VVestrasia, regnum olim Francorum in Gallia occidentale, regiones omnes inter Mosam & Ligerim sitas complectebatur: cuius metropolis erat Lutetia Parisiorum. Errant igitur qui amplissimum istud regnum vnius Normanniæ augustiis includunt.

Reges

Reges Lotharingiæ.

pag. 59. Anno 843. Ludouici Pij Imp. filij, *Lotharius, Carolus Caluus & Ludouicus,* paternũ inter se regnum Virduni diuiserunt: vt Nithardus lib. 4. docet. Sed quænam cuique fratrum pars regni obtigerit, neque Nithardi liber eo loco mutilus, neque veterum quisquam satis explicat: ceteris tamen accuratiùs Ado Viennensis in Chronico id præstitit. Cessit autem LVDOVICO ad Orientem Germania omnis transrhenana, cum paucis aliquot cis Rhenum pagis & vrbibus, in his Moguntia, Spira & VVormatia, propter vini copiam. CAROLO ad Occidentem Gallia obtigit, non vniuersa, sed quidquid eius ab Oceano hinc ad Mosam & Scaldim, inde ad Rhodanum & Ararim porrigitur. LOTHARIVS Imp. reliquas Gallię prouincias, quæ inter Mosam, Scaldim & Rhenum, quæque inter Rhodanũ, Ararim & Alpes sitæ sunt, cum Italiæ regno, obtinuit. Idem Lotharius anno 855. monasticen in Prumiensi cœnobio amplexus, regna tres inter filios suos distribuit. *Ludouico* Italiam cum Imperio, *Lothario* eam Galliæ partem, quæ ab ipso exinde Lotharij regnum & Lotharingia est appellata, *Carolo* autem natu minimo Prouinciam attribuit.

Lotrijck.

Ceterùm Lotharingia primùm Regibus, posteà Ducibus paruit.

1\. Primus Lotharingiæ Rex fuit LOTHARIVS Iunior, qui Placentiæ pag. 60. mense Augusto, anno 869. obiit, non relicta prole ex Theutperga legitima coniuge. Ceterùm ex VValdrada pellice liberos reliquit, *Hugonẽ* an. 885. à Rheginone Prumiensi tonsum, *Gislam* Godefrido Normannorum Regi an. 882. nuptam, & *Bertam*, matrem Hugonis Italiæ Regis. Lothario defuncto, hereditas iure debebatur eius fratri *Ludouico* II. Imperatori, tunc in Italia agenti: pro quo exstat & Rescriptum Hadriani Pontificis Maximi. Sed patrui ipsius, *Ludouicus Germanus* & *Carolus Caluus,* obstiterunt. Nam Carolus vt Lotharium obiisse accepit, mox Metas aduolauit, ibique eodẽ ipso anno ab aliquot vtriusque regni Episcopis Rex est consecratus. Ægrè ferente, vt par erat, Ludouico, regnum Lotharij, cuius ipse partem sperauerat, vniuersum à Carolo vsurpari, inita tandem pactione, fratres duo, in Procaspide ad Mosam, in pago Leodicensi conuenientes, regnum Lotharingiæ pag. 65. æquis inter se portionibus an. 870. diuiserunt.

LVDOVI-

LVDOVICVS cognomento Germanicus, Germaniæ & partis Lotharingiæ Rex secundus, anno 876. obiit, relictis ex Emma coniuge filiis, Ludouico, Carolomanno & Carolo Crasso. 2.

CAROLVS CALVVS, Franciæ & partis Lotharingię Rex, idemque posteà Imperator, anno 877. viuere desiit, Ludouico Balbo filio regnum Franciæ transscribens. Balbus anno 879. moriens ex Adelaide vxore reliquit filium in cunis CAROLVM cognomento Simplicem, vt Flodoardus testatur. Idē Balbus ex Ansgarde repudiata filios duos reliquit, *Carolomannum* & *Ludouicum*, qui in Ferrariensi monasterio Re-[illegible]ant coronati. Vidè suprà pag. 72. 3.

At verò LVDOVICVS, Ludouici Germanici filius, cognita morte æquiuoci sui (Ludouici Balbi) regnum illius inuadere disposuit, & transvadato Mosa, Imperij fines occupauit. Cui occurrerunt duo memorati fratres Carolomannus & Ludouicus cum valida manu: sed incurrentibus legationibus, pax est roborata: vt Rhegino loquitur. Sicque Ludouico, Germanici filio, Lotharingia cessit, ea conditione vt à regno Franciæ abstineret. 4.

Ludouico an. 882. defuncto, frater CAROLVS CRASSVS Imp. in totius Lotharingiæ regno successit, & an. 888. moriens Arnulfum, Carolomanni fratris sui Baioariæ Regis filium, habuit successorem. Vide suprà pag. 39. & 74. 5.

ARNVLFVS Imperator, Rexque Germaniæ ac Lotharingię, Normannos prope Louanium an. 891. cæcidit, & VVormatiæ in comitiis existens, anno 895. Suendeboldum filium naturalem vniuerso Lotharingiæ regno præfecit: vt Rhegino fusè in Chronicis narrat. 6.

SVENDEBOLDVS ob crudelitatem, quam in suos exercebat, à Stephano, Matfrido, Gerardo & Raginero Haginoensi, Comitibus, bello impetitus, ac demū prælio prope Mosam victus, anno 900. occubuit, in Susterensi monasterio conditus; filiabus duabus Benedicta & Cæcilia relictis ex Oda, Odonis Francorum Regis filia. Vide pag. 39. 7.

LVDOVICVS, Arnulfi Imp. ex Vta legitimus filius, post patris interitum, apud Germanos Imperium gessit. Eidem Lotharingia, Suendeboldo fratre occiso, obtigit, obiitque anno 912. ex Caroli Magni stirpe apud Germanos postremus. Vxor ipsi fuit Emma siue Hemma. Vide suprà pag. 39. & 81. 8.

CONRADVS, vir bello clarus ex Francia Orientali, Ludouico mor- 9.

tuo, à proceribus regni electus, Imperium Germanicum, cum parte regni Lotharingiæ, obtinuit, obiitque anno 919.

10. CAROLVS SIMPLEX Francorum Rex, Ludouici Balbi filius, anno 898. & 912. magnam Lotharingiæ portionem occupauit, eamque annis aliquot tenuit, Rheginone teste.
pag. 85.

11. HENRICVS AVCEPS, Saxoniæ Dux, Conradi in Germaniæ regno successor, anno 921. Carolum Simplicem terrore armorum ad restituendam Lotharingiam compulit. Quo quidé anno, mense Nouembri, vt Flodoardus in Chronico narrat, dicti Reges Carolus & Henricus apud Bonnam castellum conuenerunt, & pacem inter se facientes fœdus inierunt; & Carolus nunquam sibi amplius Lothariense regnum vsurpaturum promittens, est regressus: vt Continuator Rheginonis loquitur; qui tamen ad annum 925. ista non rectè refert. Pactum namque istud Bonnense ad annum 921. esse referendum, ex Flodoardo, illorum temporum scriptore, certò constat. Exinde Henricus Auceps viro forti atque industrio *Gisleberto* seu Giselberto, Raginerii I. Comitis Hannoniensis filio, Lotharingiam gubernandam commisit, ipsique filiam suam Gerbergã anno 929. dedit vxorem, vt idem Continuator Rheginonis testatur. Vide suprà pag. 117. & 125.
pag. 91.

Duces Lotharingiæ vniuersæ, hoc est, superioris & inferioris.

GISLEBERTVS, Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ filius, primum Carolo Simplici adhæsit, eiusque nomine Lotharingiæ præfuit. Post mortem verò Caroli Regis, nolentibus Lotharingis Henrico (Aucupi) Germaniæ Regi subesse, quidam Lotharingus non ignobilis Christianus, simulata infirmitate, Gislebertũ Ducem ad se dolo euocatum cepit, Regique misit, vt per eum Lotharingiam sibi subiugaret. At vero inspecta industria & potentia Gisleberti, Henricus filiam suam Gerbergam ei despondit, & cum iterùm Lotharingiæ præfecit: vt Sigebertus in Chronico loquitur. Hæc ipsa ijsdem ferè verbis VVitichindus lib. 1. commemorat.

1. Primus ergo Lotharingiæ vniuersæ, id est, superioris & inferioris Dux fuit GISLEBERTVS. Is anno 939. periit, Rheno flumine absorptus,

et, relicta Gerberga filia, Bertoldo Duci Baioariorum postmodũ nuptæ. Vide suprà pag. 88. & 117.

Gisleberto anno 940. suffectus (teste Flodoardo) Henricvs, II.
Othonis I. Imp. frater, paucis mensibus Lotharingiæ præfuit, pòst Bauariæ Dux ab eodem Othone creatus. Duxit Iuditham seu Iutam, Arnulfi Mali Bauariæ Ducis filiam, & an. 955. obiit; teste Contracto. Vide suprà pag. 125. & 145.

Otho, Ricuini filius, post Henricum Dux Lothariensium an. 944. III.
successit: vt Flodoardus narrat. Vide suprà pag. 98.

Conradvs seu Cuno, VVerinheri filius, Othonis I. gener, exinde IV.
successit: qui socero pòst rebellis, Hungaros in Lotharingiam adduxit. Demùm facti pœnitens, & contra Hungaros fortiter dimicans, anno 955. occubuit. Vxorem an. 947. duxerat *Luitgardem*, Othonis I. filiã, quæ an. 953. obiit. Vide suprà pag. 100. 104.

Brvno, Othonis I. frater, in Conradi rebellis locum suffectus, V.
Coloniensis Archiepiscopus & Archidux Lotharingię secundas partes imperij fratris sui potenter & industriè administrauit, vt Sigebertus testatur, & anno 965. Remis viuere desiit. Laudatur eximiè à Ditmaro, qui ipsum, intercessione S. Pauli Apostoli, in cœlum fuisse receptum narrat. Ab ecclesia certè Tornacensi, anniuersario ritu, solemniter die XI. Octobris colitur vt Sanctus. Vitæ eius historia, à Rotgero monacho conscripta, apud Surium exstat. Vide suprà pag. 110. & 125.

Duces Lotharingiæ superioris seu Mosellanæ.

Lotharingiæ superioris seu Mosellanæ (quam ferè mediam Mosella I.
amnis secat) primus Dux Fredericvs, à Brunone Coloniensi Archiepiscopo & Lotharingiæ Archiduce, anno 958. constitutus fuit: vt Flodoardus in Chronico his verbis testatur. Anno 958. Lotharienses à Brunone Duce desciscunt: quibus postmodùm reuocatis, Fredericum quendam Comitem eis vice sua præfecit. Fuit autem Fredericus Adelberonis I. Metensis Episcopi frater; vt Sigebertus in Chronico testatur. Anno 945. Otho Imp. totam Lotharingiam sibi subiugauit, resistente sibi solo Metensium Episcopo Adelberone, fratre Ducis Frederici. Anno 963. idem Fredericus Dux subscripsit tabulis, quibus Sigi-

pag. 110. fridus Comes castellum Luziliburgum, in pago Arduennæ situm, à VVikero Abbate S. Maximini Treuerensis titulo permutationis ac-
pag. 125. quisiuit. Frederico vxor fuit BEATRIX, soror Hugonis Capeti Regis
& 158. Francorum, Hugonis Comitis Parisiensis & Hadeuidæ filia: duxitque eam anno 954. teste eodem Flodoardo: Anno 954. Fredericus, frater Adelberonis Episcopi, Hugonis Principis filiam duxit vxorem. Ex Beatrice nati sunt Frederico filij tres, *Theodericus* in Ducatu successor, *Adelbero* II. Episcopus Metensis anno 984. creatus, & *VVernerus* Episc. Argentinensis, qui Constantinopoli 1027. obiit, & *Itta* Radebodonis Comitis Hasburgensis vxor.

II. Mosellanorum secundus Dux fuit THEODERICVS, Frederici I. fi-
pag. 148. lius, quem bello cepit Theodericus Metensis Episcopus, S. Cunegundis Imperatricis frater: vt Sigebertus in gestis an. 1009. narrat. Theodericus, qui circa an. 1020. obiit, genuit *Fredericum* Ducem, *Adelam* seu Adeladam, *Odelricum* & *Gerardum* Ducem, vt ex Genealogia Comitũ Habsburgensiũ infrà ad an. 1142. recitanda, constat. Adelada genuit Fulconem & Valeramum, & filiam vnam, quam duxit Henricus Limburgensis, pater Pagani Arlunensis: vt in S. Arnulfi Genealogia legitur.

III. Theoderico FREDERICVS II. filius successit, & an. 1033. moriens, ex Gerberga Eustathij I. Comitis Boloniensis filia, reliquit filias duas, *Beatricem* & *Sophiam*. Beatrix ex Bonifacio Marchione Italiæ genuit Mathildẽ, Italiæ Marchionissam, quæ virgo manens Godefrido Gibboso Lotharingiæ inferioris Duci primùm, pòst VVelfoni Boiariæ Duci nupsit. Sophia ex Ludouico I. Comite de Montbeliard genuit Theodericum Comitem de Montbeliard, Monsson & Bar, Fredericum & Beatricem: vt lib. 1. Don. Belg. cap. 82. docui. Vide suprà pag. 171. & 201.

IV. GOTHILO seu Gozilo Magnus exinde Ducatum superioris & inferioris Lotharingiæ cum Marca Antuerpiensi possedit. Libet adnectere verba Sigeberti Gemblacensis. Friderico Mosellanorum Duce mortuo, qui mares filios non habebat, quibus Ducatus competeret, Gothelo Dux, impetrato ab Imperatore etiam Mosellanorum Ducatu, in Lotharingia potentiùs anno 1034. principatur. Vide suprà pag. 128. & 142.

V. GODEFRIDVS Magnus seu Barbatus, Gothiloni patri, adhuc viuenti,

est, in Ducatu Mosellano suffectus est, iuxta Herm. Contractum, cuius hæc sunt verba: Anno 1044. Gozilo Dux Lotharingorum moriens Gozeloni filio, quamuis Ignauo, Ducatum suum à Rege Henrico postulatum, relinquere disposuit. Filius eius Godefridus iamdudum Ducatum Ducatum fratri debitum contra fas à Rege Henrico sibi obtinere nequiuisset, iusiurandum fidemque postponens, rebellare Regi praesumit. Anno 1045. Godefridus Dux rebellioni suæ desperans, Regi ad deditionem veniens, in custodiâ mittitur. Anno 1045. Henricus Pentecosten Aquisgrani faciens, Godefrido Duci è custodia relaxato, ibique procedenti terratenus prostrato Ducatum suum misertus reddidit. Fredericus, frater Henrici Ducis Baioariç, Dux Lotharingorum, pro Godefridi fratre Ignauo Gozilone, constituitur. Anno 1047. Godefridus, inter alia quæ contra Regem gessit, Virdunensem ciuitatem dolo captam incendit & euertit: cuius Ducatum Adelberto cuidam Henricus Rex tradit. Hactenus ex Contracto. Ceterùm Godefridus Magnus, ab Henrico Imp. Ducatu Mosellano spoliatus, in Italiam se contulit, & matrimonio sibi iunxit *Beatricem*, Frederici II. Ducis Mosellani filiam, Bonifacij Tusciæ Marchionis viduam. In Galliam demùm reuersus, Ducatum Lotharingiæ inferioris ab Imperatore impetrauit, & anno 1069. aut 1070. moriens liberos ex N. priore coniuge reliquit, *Godefridum Gibbosum* Lotharingiæ inferioris Ducem, Idam Eustathij II. Comitis Boloniensis coniugem, Godefridi Bullonij matrem, & N. alteram filiam cuidam in Germania Comiti nuptam, Brugiæ sepultam: vt Bertoldus anno 1093. tradit. Vide suprà pag. 197.

Adelbertvs anno 1047. Lotharingiç Dux ab Henrico Imp. creatus, & anno 1048. à Godefrido Barbato Duce est interemptus: vt Contractus & Sigebertus testantur. Sunt qui putant hunc Adelbertum esse eundem cum Alberto II. Comite Namurcensi, Ermengardç filio. VI.

Gerardvs Alsativs, Frederici II. Ducis suprà laudati frater, anno 1048. Aldelberto successit, & anno 1070. obiit; teste Sigeberto. Vxorem habuit Hadevvidá, Alberti I. Comitis Namurcensis & Ermengardæ filiam: ex qua filios reliquit, *Theodericum Strenuum*, suum in Ducatu Mosellano successorem, & *Gerardum* Comitem de Egisheim: vt loco citato in Don. Belgicis docui, & infrà ad an. 1142. docebo. VII.

VIII. THEODERICVS II. cognomento Strenuus, Gerardi Alsatij & Hadevvidæ filius, anno 1075. Henrico IV. Imp. in bello adfuit contra Saxones, vt Lambertus Schafnaburgensis narrat: Rex venit in Gerstingum: venerunt omnes Teutonici regni Episcopi & Comites. Aderat Diodericus Dux Mosellæ regionis; aderat Gozelo (seu Godefridus Gibbosus) Dux Lotharingiæ (inferioris.) Idem Theodericus II. an-
pag. 230. no 1089. memoratur in diplomate Metis dato, quo Henricus IV. Imp. confirmat fundationem Abbatiæ S. Agerici Virdunensis, à Theoderico illius vrbis Episcopo factam. Vxor illi fuit *Gertrudis* Roberti Frisij Flandriæ Comitis filia, Henrici III. Comitis Louaniensis vidua. In archiuis ecclesiæ collegiatæ S. Deodati in Lotharingia, exstat diploma Theoderici Ducis Lotharingiæ & Marchionis, datum XIV. Kalendas Aprilis, Indictione VII. anno 1114. in præsentia filiorum Simonis, Theoderici, Gerardi & Henrici. Ex his Theodericus cognomento Alsatius fuit Comes Flandriæ, Gerardus autem fuit Comes Vademontanus. In Bellæ vallis monasterio, Tullensis diœcesis, ord. S. Benedicti, adseruantur litteræ, anno 1007. à Gerardo fratre Theoderici II. datæ, hoc initio: Ego Gerardus Comes Vadani montis, filius domini Gerardi Ducis Lotharingiæ.....

IX. SIMON I. Lotharingiam annis 24. rexit, & die 14. Ianuarij an. 1139. obiit, sepultus in Bello prato, ord. Cistertiensis cœnobio, quod eius æuo *Eolmarus* Comes Metensis fundarat prope Lunaris villam, oppidum Vosagiæ primarium, in diœcesi Tullensi. Idem Simon tabulis ecclesię Traiectensis an. 1132. subscripsit. Vxor ipsi fuit *Adeleis*, Lotharij Imp. soror, ex qua filium sustulit Matthæum.

Duces

Duces Lotharingiæ superioris, siue Duces Mosellanorum, itemq́; Comites Vademontani & Barrenses.

- *Fredericus 954. duxit Beatricem, H. Capeti Fr. Regis sororem, fit Dux 958.*
  - *Theodericus Dux ob. 1020.*
    - *Fredericus II. Dux ob. 1033.*
      - *Beatrix ux. Bonifacij March. Tuscie.*
        - *Mathildis uxor God. Gibbosi, 2. VVelfonis s.l.*
      - *Sophia uxor Lud. I. Co. de Montbeliard.*
        - *Theodericus Co. de Montbeliard, Monson, Bar.*
          - *Ludouicus II. Co. 1097. in Syria.*
          - *Raimaldus Co. ob. 1149.*
            - *Raimaldus II. Comes.*
              - *Henricus I. Co. ob. 1193. sine lib.*
              - *Theobaldus I. Co. ob. in Syria 1214.*
    - *Gerardus de Alsatia 1048. Dux ob. 1070.*
      - *Theodericus II. Strenuus Dux ob. 1115.*
        - *Simon I. Dux. ob. 1139.*
          - *Matthæus Dux ob. 1176.*
            - *Simon II. Dux. s. lib.*
            - *Fredericus Co. de Bitsche.*
              - *Fredericus III. Dux Loth. ob. 1214.*
                - *Theobaldus Dux s. lib.*
                - *Matthæus II. Dux ob. 1254.*
        - *Theodericus Alsatius Co. Fl. ob. 1168.*
          - *Philippus Co. Fland. ob. in Syria 1191.*
        - *Gerardus Co. Vademont. d. Aigeluuon.*
          - *Hugo Co. Vademont.*
        - *Henricus.*
        - [illegible]
      - *Gerardus Co. de Egisheim.*
    - *Odelricus.*
    - *Adela.*
  - *Adelbero II. Ep. Metensis.*
  - *VVernerus Ep. Argét. ob. 1027.*
  - *Itta ux. Radebotonis Comitis Habsburg.*

x. MATTHÆVS I. Clari loci monasterium, ord. Cisterciensis, altero milliari à Nanceio construxit, & obiit an. 1163. aut 1176. ibidem conditus. Vxor Iuditha, aliis *Bertha*, Frederici Imp. soror fuit: ex qua genuit Simonem suum in Ducatu successorem, Fredericum Comitem de Bitsche, Matthæum Episcopum Tullensem à quibusdam electum, & Aleidem Comitissam Burgundiæ. His addunt nonnulli Theodericum electum Metensem Episcopum.

xi. SIMON II. anno 1143. monasterium Stultzbrunense, ord. Cisterciensis, condidit, ibidem posteà sepultus. Vxorem habuit *Idam*, obiitque sine liberis.

xii. FREDERICVS eo nomine tertius, Frederici Comitis de Bitsche filius, patruo suo Simoni II. sine liberis defuncto, in Ducatu successit, & an. 1214. decessit. Vxor *Agnes*, Theobaldi Comitis Barrensis ac Briacensis & Lauretæ Lossensis filia. Agnetem istam scriptor Genealogiæ S. Arnulfi vocat Thomascetam seu Thomacellam. Liberi in dicta Genealogia nominantur, Iacobus Metensis Episcopus, Theobaldus & Matthæus Duces, & Regnaldus Comes de Castres.

xiii. THEOBALDVS I. Dux Lotharingiæ, & ex parte vxoris Gertrudis, Comes Metensis & Dagisburgensis, prælio Bouinensi inter Tornacum & Insulas, anno 1214. pro Othone IV. Imp. pugnans, interfuit, obiitque sine liberis. Gertrudis nupsit posteà Theobaldo III. Comiti Campaniæ.

xiv. Theobaldo frater MATTHÆVS II. successit. Vxor fuit *Catharina*, VValerami Ducis Limburgensis ac Comitum Luxeburgensis filia. Matthæus IV. Idus Februarij anno 1250. aut 1254. & Catharina anno 1258. obierunt, sepulti in monasterio Belli prati; relicto filio FREDERICO II. Duce. De quo & aliis Lotharingiæ Mosellanæ Ducibus, ad nostra vsque tempora, suis infrà locis dicemus.

Duces Lotharingiæ inferioris seu Brabantiæ.

CAROLVS, Ludouici Francorum Regis ex Gerberga Gisleberti Lotharingiæ Ducis vidua filius, Lotharij Francorum Regis frater, anno 977. ab Othone II. Imp. Dux Lotharingiæ creatus est; teste Sigeberto. Vxor illi fuit *Agnes*, aliis Anna, Heriberti Trecensis Comitis filia: ex qua nati, *Otho* in Ducatu Lotharingiæ successor, *Gerberga* Lamberto Comiti

Comiti Louaniensi, & *Ermengardis* Alberto Comiti Namurcensi nupta. Ludouico Francorum Rege, stirpis Carolinæ vltimo, sine liberis an. 987. defuncto, Hugo Capetus Comes Parisiensis regnum inuasit, Carolo ex paterna & auita successione debitum. Quod dum armis repetit, per fraudem 990. à Capeto captus, Aureliæ ad Ligerim in carcere an. 991. obiit. Idem Carolus Bruxellam aula sua primus nobilitauit, palatio in Sennæ fl. insula, haut procul à S. Gaugerici basilica, ædificato. Sacra insuper ossa S. Gudilæ virginis ex Morsella, agri Teneræmondani vico, Bruxellam attulit, & in dicta S. Gaugerici basilica collocauit.

OTHO patri Carolo in Ducatu Lotharingiæ inferioris suffectus, an. 1005. sine liberis obiit. Quapropter Ducatus eius à S. Henrico Imp. datus est *Godefrido Improli*, Godefridi Virdunensis Comitis filio: vt Sigebertus his verbis testatur: Anno 1005. mortuo Othone Duce, Ducatus Lotharingiæ datur Comiti Godefrido, filio God. Ardennensis. Datus est autem circa annum Christi 1012. interuentu Gerardi I. Cameracensis Episcopi: vt ex Balderici Ch. Cam. lib. 3. cap. 7. colligitur. II.

GODEFRIDVS IMPROLIS seu Iustus, Godefridi Captiui, Comitis Virdunensis, filius ex Mathilde Herimanni Saxonum Ducis filia, Balduini III. Flandriæ Comitis vidua, an. 1023. obiit, nullis relictis liberis, ideoque vulgò Improlis nuncupatur. Obiit, inquam, paulò ante obitum S. Henrici Cæsaris: vt apud Baldericum in Chronico Cameracensi lib. 3. cap. 37. & in Auctario Lipsiano ad Sigeberti Chronicon legitur. Quod nota contra Sigebertum, qui eius obitum ad annum 1019. refert. III.

GOTHILO seu Gozilo Magnus successit Godefrido Improli fratri suo sine prole defuncto. Antequam Dux esset Lotharingiæ inferioris, possedit Marcam Antuerpiensem: vt suprà pag. 142. docui. Frederico Mosellanorum Duce an. 1033. sine filiis mortuo, à Conrado Salico Imp. Mosellanum quoque Ducatum impetrauit. Anno 1037. die. 17. Ianuarij Odonem Campaniæ Comitem, qui Lotharingiã infestabat, prælio superauit & occidit; Sigeberto teste. Obiit an. 1044. vt Contractus & Sigebertus testantur. Filios reliquit *Godefridum Magnum* seu Barbatũ, *Gothilonem Ignauum*, *Fredericum* qui posteà fuit Stephanus IX. Papa, *Odam* Baldrico Louaniensi, & *Regelindem* Alberto II. Namurcensi Comiti nuptam. Vide suprà pag. 197. IV.

V. Gothilo Ignauus, iuxta Herm. Contractum, patri suo Gothiloni in Ducatu Lotharingiæ inferioris successit, & biennio, hoc est, ab anno 1044. vsque ad an. 1046. præfuit. At Sigebertus vult eum in Mosellano Ducatu successisse. Magis tamen placet Contracti opinio, eò quòd Fredericus, Gothilonis Ignaui successor, in nostra seu inferiore Lotharingia, vt Tridonopoli, Antuerpiæ & alibi imperauerit.

VI. FREDERICVS, Adelberonis III. Episcopi Metensis & Henrici Baioariæ Ducis frater, Gothiloni Ignauo successor an. 1046. datur: vt Contractus his verbis testatur: Henricus Imp. an. 1046. Pentecosten Aquisgrani faciens, Godefrido (Magno seu Barbato) Duci è custodia relaxato, sibique procedenti terratenus prostrato Ducatum suum (Lotharingiæ scilicet superioris) miseratus reddidit. Fredericus, frater Henrici Ducis Baioariæ, Dux Lotharingorum (inferiorum) pro Godefridi fratre Ignauo Gozilone constituitur.

Fuit autem Fredericus Dux noster sextus ex familia Comitum Lutzeburgensium, imò & Comes illius prouinciæ, iuxta quosdam: vt suprà pag. 148. narraui. Vxorem habuit *Gerbergam* Eustathij I. Comitis Boloniensis filiam, & ex ea peperit filiam Mutam seu Iutam, matrem Henrici Comitis Limburgensis ac Ducis Lotharingiæ inferioris: vt in Genealogia S. Arnulfi legitur. Obiit Fredericus an. 1065. non relicta prole mascula, sepultus Stabuleti, cuius monasterij fuerat Aduocatus. Quapropter anno proximè sequenti Henricus IV. Imp. Goslariæ existens Godefridum Magnum, ex Italia reducem, Lotharingiæ inferioris Ducem & monasterij Stabulensis Aduocatū constituit: vt ex Bertholdo, Continuatore Contracti, Scafnaburgensi & Sigeberto datur intelligi.

VII. GODEFRIDVS Magnus seu Barbatus secundis nuptiis sibi iunxit *Beatricem*, Frederici II. Ducis Mosellani filiam, Bonifacij Tusciæ Marchionis viduam. Obiit an. 1070. liberosque ex N. priore coniuge reliquit *Godefridum Gibbosum*, & *Idam* Eustathij II. Comitis Boloniensis coniugem, God. Bullonij matrem.

VIII. GODEFRIDVS GIBBOSVS, Guilielmo Tyrio Strumosus, patri defuncto successit, præstantis quidem animi adolescens, sed gibbosus, vt Scafnaburgensis loquitur. Is an. 1076. Antuerpiæ à sicario confossus est, insidiis, vt putabatur, Roberti Frisij Flandrorum Comitis; Virduni iuxta patrem conditus. Sine liberis moriens patrimonij sui, ac nominatim

minatim ditionis Bullonienſis heredem ſcripſit *Godefridum*, inde *Bullonium* dictum, Idæ ſororis ſuæ filium: vt idem Tyrius Belli ſacri ſcriptor teſtatur. Idipſum liquet ex tabulis ab ipſo God. Bullonio an. 1094. in fauorẽ Cellæ S. Petri Bullonienſis datis, quas hoc capite recitauimus.

Godefrido Gibboſo vxor fuit *Mathildis*, filia Beatricis ſuprà memoratæ ex Bonifacio Marchione Tuſciæ, ſed quæ virgo manſit, quæque poſt obitũ God. Gibboſi, ſecundis nuptiis an. 1089. iuncta fuit VVelphoni, VVelphonis Baioariæ Ducis filio, Azonis Marchionis Ferrarienſis nepoti, ſed intacta, vt anteà: vt Bertholdus & Baronius fusè narrant.

Anno 1077. Mathildis varia Tuſciæ & Liguriæ opida S. Romanæ Eccleſiæ dedit, quæ hodie Patrimonium S. Petri nuncupantur, ac demum an. 1115. è vita deceſſit: vt Domnizo in eius vita, & Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 48. commemorant. Hæc ipſa Mathildis Canonicorum regularium S. Petri ad Montes Abbatiam iuxta *Brie*, in diœceſi Metenſi, fundauit: vt in Chronico magno Belgico legitur.

God. Gibboſo ſine liberis defuncto, Henricus IV. Imp. Vltraiecti exiſtens Ducatum Lotharingiæ inferioris filio ſuo CONRADO, Marcam verò Antuerpienſem Godefrido (Bullonio) Gozilonis Ducis nepoti, Euſtathij Comitis filio, impigro & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti an. 1076. tradidit: vt Scafnaburgenſis loquitur. IX.

Conrado ad regnum Italiæ à patre Henrico IV. Imp. euecto, idem Imperator an. 1089. God. Bullonio, *God. Gibboſi ex Ida ſorore nepoti*, vt Sigebertus loquitur, Ducatũ Lotharingiæ inferioris dedit, quem vſque ad finem vitę ſuæ, vnà cum Marcha Antuerpienſi, poſſedit. Idem God. Bullonius Cellam S. Petri, in municipio Bullonienſi ſitam, monachis Benedictinis à Godefrido Magno, auo ſuo materno, traditam, prouentibus amplioribus an. 1094. dotauit; Baſcienſi eccleſiâ eiſdem traditâ. Eſt autem Baſcium, vulgò *Baſy*, vicus Gallo-Brabantiæ ad fl. Tiliam, haut procul à Villarienſi monachorum Ciſtertienſium Abbatia: in quo vico natus & enutritus fuit God. Bullonius: vt in ms. Niuellenſi Genealogia Ducum Brabantiæ legitur, vtque traditione velut per manus accepta illius loci incolæ narrant. Antequam in iter verſus Terram ſanctam ſe daret Bullonius, vt expeditionem ſuam Deo ac S. Michaëli, militiæ cæleſtis principi, commendaret, Antuerpiæ collegium XII. Canonicorum in honorem eiuſdem Archangeli inſti- X.

 tuit

tuit ac dotauit: quod collegiũ ex S. Michaëlis templo (petente S. Norberto ord. Præmonstratensis conditore) ad basilicam Marianam an. 1124. translatum, & aliis totidem Canonicis decursu temporis auctũ, nunc est cathedrale. Idem Bullonius pecuniam in vsum belli sacri colligens, *Otberto* Leodicensi Episcopo arcem ac ditionẽ suam Bulloniensem mille trecentis argenti & tribus auri marcis vendidit; maiore sui vendentis, quàm ementis gloria. Hanc ipsam arcem ac ditionem hodieque possidet Episcopus Leodicensis, cum titulo Ducis Bulloniensis.

Anno 1096. die 15. Augusti Bullonius iter sacrũ aggressus est, cum Balduino Comite Hannoniensi, Hugone Comite S. Pauli, eiusque filio Engelramo, Rainardo Comite Tullensi, eiusque fratre Petro, Cunone Comite Montis acuti, sororio suo, Henrico & Godefrido Ascanis, fratribus Brabantis, & aliis plurimis, quos Guil. Tyrius & alij enumerant. Præter hos comites, familiam habuit regio more instructam. Baldricum & Matthæum illius Dapiferos, Iosfridum & Stabelonem Camerarios, Rothardum poculi Prouisorem, Vdelradũ Consiliariũ, Letholdum & Radulfum milites eiusdem domesticos, idem Tyrius aliique laudant.

Anno 1099. Hierosolyma, belli sacri caput, die XV. Iulij, feria sexta, ab Europęis capta est, God. Bullonio omnium primo muros transcendere auso. Exinde regnum Hierosymitanum ipsi, cuius potissimùm virtute vrbem captam esse constabat, omnium consensu delatũ: quamquam piissimus Princeps nec insigne, nec nomen regium vsurpare voluit in ea vrbe, vbi Dei filium purpura indutum & Regem per ludibriũ meminerat appellatum.

Anno 1100. die 19. Iulij Hierosolymis obiit, regio more sepultus in Sepulcri Dominici templo Golgothano: vbi hodieque eius mausoleũ lapide Pario constructum visitur, hac addita inscriptione: Hic iacet inclytus Godefridus Bulion, qui totam istam terram acquisiuit cultui Christiano: cuius anima requiescat in pace.

XI. God. Bullonio in Syria sine liberis defuncto, HENRICVS Comes Limburgensis ab Henrico IV. Imp. anno 1101. in Ducatu Lotharingiæ inferioris & Marca Antuerpiensi suffectus est: vt Sigebertus illius temporis scriptor testatur. Fuit is filius N. Comitis Limburgensis & Mutæ seu Iuthæ, quam Frederici Ducis Lotharingiæ inferioris & Gerbergæ filiam fuisse diximus.

Henrico

Henrico Limburgensi ob rebellionem capto, Ducatus Lotharingię inferioris GODEFRIDO BARBATO Comiti Louaniensi ab eodē Henrico an. 1106. est collatus: teste eodem Sigeberto. Anno 1125. defuncto Henrico Cæsare, Lotharius Saxonum Dux à Germaniæ Principibus electus est Imperator. Huic se *Conradus*, Frederici Sueuorum Ducis ex Agnete filia Henrici IV. Imp. filius, obiecit; à nonnullis Germaniæ proceribus Imperator nuncupatus. Conrado inter alios sese God. Barbatus adiunxerat: quam ob caussam Ducatu à Lothario spoliatus, & *Valeramus* Comes Limburgensis, Henrici Exducis filius, illo honore est auctus. XII. pag. 225.

VALERAMVS igitur, quamdiu Lotharius vixit, hoc est, ferè ad finem vsque anni 1137. Lotharingiæ nostræ Ducatum possedit. Exstat Stephani Metensis Episcopi diploma Auerbodiense an. 1126. datum, in quo huius VValerami Ducis & Marchionis fit mentio. Exinde III. Kalend. Decembris an. 1137. Lothario defuncto, Conradus Imp. God. Barbato an. 1138. Ducatum Lotharingiæ iterum attribuit ac confirmauit. Titulum tamen Ducis & magnam Arduennæ partem Valeramus eiusque posteri retinuerunt. XIII.

Godefridus porrò Barbatus ex *Ida*, Henrici IV. Imp. filia, liberos sustulit, *Godefridum* suum in Ducatu successorem, Henricum, Aleidem Idam & Claritiam: vt suprà pag. 225. diximus.

Barbato successit GODEFRIDVS II. filius, Louanij ad D. Petri an. 1143. conditus. Ex *Lutgarde*, Berengarij Comitis Zulzbacensis filia, reliquit filium sibi cognominem ac successoré, itemque *Albertum* Comitem de Moha & Dagisberg. Albertus porrò monasterium Vallis S. Mariæ fundauit, vt in Chronico magno Belgico pag. 215. legitur; & filiam reliquit *Gertrudem*, quæ primùm Theobaldo Lotharingiæ superioris Duci, pòst N. Campaniæ Comiti nupsit, & an. 1234. obiit. XIV.

GODEFRIDVS III. in Cunis vulgò dictus, Godefridi II. filius an. 1186. viuere desiit, Louanij itidem ad D. Petri sepultus. Anno 1180. Hierosolymam se contulit: vt in citato Chronico magno Belgico legitur. Ex *Margarita*, Henrici Ducis Limburgensis filia, genuit *Henricum* successorem, S. *Albertum* Episcopum Leodicensem, & *Aleidem* Othoni IV. Imp. nuptam. Ex altera coniuge *Imagina*, Ludouici Comitis Lossensis filia, procreauit Guilielmum primum Peruesij Dominum, Godefridi patrem. De priore matrimonio sic legitur in Auctario Affligemiensi, XV.

miensi, quod cum Sigeberti Chronico edidimus: Anno 1155. Godefridus Iunior, Dux Lotharingiæ, Margaritam filiam Henrici Comitis Limburgensis in coniugio sortitus est: per quod tandem rebus omnibus pace compositis, contentio longo tempore protracta, ea conditione finita est, vt Godefridus confirmatum sibi Ducatum, sine vlla contradictione, Aduocatiam S. Trudonis, castellum Rode obtineat, atque omnium, quæ possidet idem Comes, post decessum eius, medietatem accipiens, hereditario iure successor fiat. Sicque contentio illa de Ducatu Lotharingiæ inferioris tandem finita fuit, quæ ab an. 1106. inter Louaniensem & Limburgensem Comites durauerat, mansitque Ducatus penes posteros God. Barbati Comitis Louaniensis.

Godefrido III. Duci tres ex ordine HENRICI, pater, filius & nepos successerunt: ex quibus Henricus II. titulo Lotharingiæ titulum Brabantiæ primus in diplomatibus adiunxit, hoc est, primus se Lotharingiæ & Brabantiæ Ducem scripsit, cùm eius antecessores solius Lotharingiæ titulo vsi fuissent.

CAPVT CXVII.

Genealogia Caroli Ducis primi Lotharingiæ inferioris, circa an. 1095. scripta.

pag. 73. KArolus Caluus genuit Ludouicum, de quo dictum est, quòd nihil fecit, quia post mortem patris tantùm quattuor annis vixit. Ludouicus filius Ludouici genuit Karolum Simplicem & Karlomannum. Hic Karolus Simplex ab Herberto captus est. Karolus ex Ogi-
pag. 105. ua genuit Ludouicum. Ludouicus genuit Lotharium Regem, & Karolum Ducem ex Gerberga. Lotharius Rex genuit Ludouicum iuuenem, & Karolus Dux, frater Lotharij Regis, genuit Ermengardem &
pag. 197. Gerbergam. Ermengardis genuit Albertum Comitem de Namuco. Et Albertus genuit Albertum, qui nunc mortuus est, à quo procreati sunt quattuor filij, Fredericus Præpositus S. Lamberti, Godefridus
pag. 224. Henricus & Albricus. Et Gerberga, soror Ermengardis, genuit Henricum seniorem Comitem de Brussella, Comitem Lambertũ, & Ma-
pag. 201. thildem. Hanc Mathildem duxit vxorem Comes Eustathius de Bolonia,

lonia, & genuit ex ea duos filios Eustathium & Lambertũ. Eustathius accepit filiam Godefridi Ducis, Idam nomine, genere nobilem & moribus: & genuit ex ea tres filios, Eustathium, Godefridũ Ducem nunc Lotharingiæ, & Balduinum.

NOTATIONES.

Genealogia ista legitur ad calcem Chronici Hugonis Floriacensis, quod cum aliis adiunctis an. 1227. Petrus monachus in pergameno descripsit, & S. Quintino obtulit. Est volumen ingens pergamenicũ, quod Iacobus Reuardus Iureconsultus Brugensis emit à milite, qui illud in direptione opidi. S. Quintini 1558. acceperat. Fuit posteà Iacobi Pamelij, Episcopi Audomarensis nominati: hodie Brugis adseruatur in bibliotheca Soc. Iesu.

ERMENGARDEM & Gerbergam.] Ermengardis vt primogenita (nisi fallor) nominatur primo loco. Donationes nostras Belgicas lib. 1. cap. 30. consule.

FREDERICVS Præpositus S. Lamberti.] Idem posteà, anno videlicet 1119. creatus est Episcopus Leodicensis. Atque hinc constat Genealogiam istam ante annum Christi 1119. esse scriptam.

EVSTATHIVM & Lambertum] Comitem Lensensem, qui Islæ anno 1054. occisus fuit: vt Baldericus in Chron. Cameracensi lib. 3. cap. 78. tradit.

GODEFRIDVM Ducem nunc Lotharingiæ.] Nota ætatem scriptoris: vixit is sub God. Bullonio Lotharingiæ inferioris Duce.

CAPVT CXVIII.

Explicantur iura Aduocati Abbatiæ Laurishamensis, in diœcesi VVormatiensi, an. 1095.

NOTŪ sit omnibus, quòd HENRICVS Comes, Conradi piȩ memoriæ Comitis filius, Bertranni defensoris nostræ ecclesiæ deceptus consiliis, ius Aduocati in aratura & messione innumeris à bonæ memoriæ Abbate Regimberto seruitiorum & donorum impendiis redemptum, *pag. 32.*

demptum, & regali concessione traditum nobis abstulit, & omni honore & iure, quo vsi sumus sub omnibus eius & nostris antecessoribus, nos priuauit & exuit; sed miserante Deo posteà in se rediit, & ablata reddidit; & præsidente domino HENRICO Palatino Comite, cui ab Imperatore Henrico, in Italia exercitum ducante, Imperij commissæ sunt habenæ, in integrum hoc ordine restituit. Iurare fecit honestiores nostros & suos Scabinos, vt neque pro amore neque timore illius dimitterent, quin secundùm veritatem quid Aduocatus, quid iuris Fiscus noster ex antiquitate iustè retinuisset, liquidò edicerent.

Igitur iureiurando obstricti affirmauerunt, quòd non liceret Aduocato constituere vllum Subaduocatum, nisi ex familia ecclesiæ, & per electionem & consensum eiusdem familiæ, & quòd quotidiani seruitores, qui ad coquinam, qui ad pistrinam, qui ad molendinum, qui ad lauatorium, qui ad custodiam monasterij, qui ad quotidianum fratrũ seruitium pertinent, nihil illi debeant persoluere.

1095. Hæc acta sunt anno millesimo nonagesimo quinto, Indictione III. anno Imperatoris Henrici XL. Imperij XII. annitente domini Abbatis Regemberti successore Thifrido. Testes autem huius concessionis & confirmationis nobilissimi sunt isti; Henricus Palatinus, Hermanni Comitis filius, & frater eius Theodericus, Bezelinus de Arlon, Adelbertus & Bezelinus de Engelinga; Anselmus de Edinga, Rupertus filius eius, Ioannes Bulza, Thibolt & filius eius Giselbertus, Hugo Hesso.

Balduinus Ierosolymitanus, Comes Montensis siue Hannoniensis, in Syriam ad bellum sacrum profecturus, an. 1096. *Couinum castellum vendit Oberto seu Otberto Episcopo Leodicensi.*

Omnibus notum fieri volumus, quòd ego OBERTVS, gratia Dei
*pag.*212. Leodicensis Episcopus, ecclesiæ consulens vtilitati, emi à Comite Balduino de Mont castellum de Couino, cum appenditiis eius, propter pacem & tranquillitatem perpetuò habendã; quia malefactores ibidem commorantes, rapinis aliisque molestiis vexabant Episcopatum. Et ipsi Comiti dedi in proprios vsus pondo auri, marcas quinquaginta. Quod

Quod pactum ideò libentiùs ecclesiæ Dei concessit, quia gratia diuina inspirante animo conceperat, cum aliis deuotis Christianis, Hierosolymam proficisci. Tradidit igitur ad altare S. Mariæ sanctique Lamberti, per manus Raineri Aduocati, præsente & annuente vxore ipsius IDA, cum filiis suis, *Balduino, Arnulpho, Lodeuuico, Henrico,* castellum supradictum, cum omnibus ad illud pertinentibus, à fluuio Mosa vsque ad Cinacum, & vsque Leisiam & Belmont & Ruminiacum, & cætera loca, quòusque termini ipsius loci longè lateque extenduntur.

Huius rei testes adfuerunt clerici isti: Fredericus Præpositus de S. Lamberto, Balduinus Archidiaconus, Godescalcus, VVazo, Bruno Præpositus de S. Ioanne. Item Decani de aliis monasteriis, Oddo, Balduinus, Lambertus, Franco.

Laici nobiles isti, Reinerus Aduocatus, qui recepit ipsius alodij traditionem, Comes VVarnerus de Greis, VVedericus de VValecort, VVigerus de Tudin, Ioannes Louierual, Godefridus de Ham, VValterus de Bacunvvetz & filius eius Mainerus, VValterus de Trueneis, Reinbaldus filius Reinbaldi de Gesselin, Lambertus de Calmont, Arnulfus de Rone.

De familia ecclesiæ, Lambertus de Hoyo, Theodoricus de Ponte, VVarnerus Pincerna & frater eius Obertus, Lambertus Dapifer, Adelardus & Fredericus frater eius, Albertus de Offei, Bouo de Bauachen, Ioannes Dapifer, cum aliis.

Actum est publicè Leodij XVIII. Kalend. Iulij, anno millesimo nonagesimo sexto, Indictione tertia, imperante Henrico tertio & præsidente Leodiensi cathedræ domino Oberto, anno ordinationis suæ in Episcopatu quinto. 1096.

CAPVT CXIX.

*Forestum nobilium virginum Benedictinarum Abbatia prope Bruxellam an.*1096. *Giselberti Alostani opibus fundatur, & à Fulgentio* I. *Abbate Affligemiensi legibus firmatur, circa an.* 1107.

pag. 222. EGo Fulgentius Dei gratia primus Abbas in loco, qui vocatur *Hafflingem*, omnibus Christi fidelibus notum fieri volumus, quòd quidam miles GISELBERTVS nomine, filius Balduini de Aloſt, filij Adolphi, alodium, quod ab Abbate S. Petri de *Hasnon* emerat, nostræ ecclesiæ liberè tradidit, vt in eodem alodio, cum eiusdem alodij appenditiis, ecclesiam & claustrum, in honore B. Mariæ Virginis, construeretur; vbi sub regula S. Benedicti, mater sua nomine ODA, cum filia LVTGARDE, monachicam duceret vitam. His me simul cum fratribus consentiente, quæsiuit à nobis charta & sigillo hæc confirmari.

Huius rei testes sunt, Albertus Snagardus,
Bernerus de Tenremonde, & nepos eius Astricus,
Lanzo de Alost, & Henricus priuignus ipsius,
Sigerus de Alost, Suboldus Castellanus,
Godescalcus nepos eius, Tiboldus de Hofstade.

Et quia animabus earum vagatio non expedit, constitui vt ex nostro loco fratres ætate & moribus maturos habeant, qui inibi per se habentes habitacula, tam de diuinis officiis quàm de sæcularibus procurent eis quoque necessaria. Vna autem ex ijsdem aptior ceteris regendis, electione Abbatis & sororum Dominum timentium, ab ipso Abbate præponenda est illis. Super omnia autem decreuimus, ordi-
pag. 69. nem Cluniacensem sanctimonialium de *Marcinis* debere eas obseruare, vel aliarum feminarum sub regulari Abbate consistentium; ita vt nunquam de claustro, postquam intrauerint, liceat exire.

Professiones suas coram Abbate faciant: nulli mortalium, & maximè hominum, absque licentia in collocutione socientur; quod tamen cum magna grauitate & honestate fiat, præter verba otiosa & risum mouentia, & absque inordinata coniunctione, & hoc non sine testi-

monio

monio ſororum Dominum timentium, cum clara luce diei. Facta eſt huius traditionis charta, anno milleſimo nonageſimo ſexto, Indictione IV. eo anno quo Occidentales vna conſpiratione Ieruſalem contra paganos proficiſcuntur, cum quibus & iſte GISELBERTVS profectus eſt. Ego autem, poſt diſceſſum ipſius Giſelberti, loca ipſius alodij peragrans, & ſitum congregationi aptum non inueniens, in eccleſia *Foreſtenſi*, ab Odone Cameracenſi Epiſcopo nobis tradita, eas tranſtuli.

1096. *Vorſt.*

Manaſſes Cameracenſis Epiſcopus Dicleuennenſem S. Petri Abbatiam, ex Dicleuenna ſeu Decliuinio ad Geraldi-Montem an. 1081. tranſlatam, ſtabilit an. 1096.

Ego Manaſſes Cameracenſis Epiſcopus, ad laudem Saluatoris noſtri, ſanctæque ipſius Crucis, in honore B. Petri Apoſtolorum principis, in loco qui *Geraldi-Mons* nuncupatur, eccleſiam dedicaui, ibique aſſenſu domini ac patris noſtri Manaſſæ Remorũ Archiepiſcopi, eiuſdemque Coëpiſcoporum eccleſiæ, ac petitione Roberti Iunioris catholici Comitis Flandriæ, dominique Stephani de Boulario, *VVinniboldiq;* eiuſdem loci Caſtellani, Abbatiam monachorum, propter anguſtias ac loci indigentiam, à *Decliuinio* tranſlatam, liberè & principaliter ſtabiliui. Ita quidem vt Abbas à fratribus regulariter electus, paſtoralem baculum à manu Pontificis ſolummodò ſuſcipiat, quorum vſibus fratrum, ſub beati regula Benedicti Deo militantium, altare de *Hunegem* cum omnibus appenditiis, in eodem Geraldi-Monte & Boulario, liberum tradidi. Ad cuius exaggerationem beneficij, idem Comes Robertus de alodio ſuo totam terram, quæ circa eccleſiã in atria benedicta eſt, eidem eccleſiæ tradidit, quattuorque iugera terræ arabilis, duoſque manſos dominicos ſupra fluuium aquæ, quæ Tenera nuncupatur.

Dedi etiam Abbati prædicto altare de Badengeym, alodium de *Gauera*, alodium de Bucla, alodium de Lierga, alodium de Badelengem, alodium de Landeſcultra & de VViſtrehem, alodium de Hulteym, alodium de Helzet, alodium de Thorincurth, alodium de Badelengeym, & de Baldegeym, alodium Geuardi de Landeſcultra, dimidietatem alodij Radulfi de Hermelgem, de Brath, totum alodium Si-

 cheri,

VVaes. cheri, fratrisque sui Gossuini de Gauera,& de Hamma in VVaesia. Vt hæc verò charta indissolubilis persisteret, sigilli nostri imaginatione firmata est: ad quod testes idonei introducti sunt.

Signum Hugonis Suessionensium Episcopi,
S.Philippi Catalaunensis Ep. S. Amandi Laudunensis Episc.
Rotberti S.Remigij Abbatis, Hugonis S. Nicasij Abbatis,
Radulphi Brabatensium Archidiaconi, Alardi Præpositi,
Adam Abbatis,Raineri Abbatis,Erlebodi Decani,
Erlebodi Præpositi, Gerardi S.Gaugerici Decani.
Laicorum,Balduini Gandensis,Gerbodi de VVinti,
Sigeri de Montey, Galberti de Badengeym, Amalrici de Nineua.

1096. Hoc autem factum est anno millesimo nonagesimo sexto, Indictione quinta, prædicti Pontificis anno primo.

*Ida Boloniensis Comitissa, eiusq. filius Godefridus Bullonius, an.*1096. *dotant monasterium Affligemiense.*

pag. 201. Ego IDA Boloniensis Comitissa, humilis Christi ancilla, notum fieri cupio tam præsentibus quàm futuris signum meæ dilectionis erga dominos meos & fratres, videlicet monachos cœnobij Noui monasterij, cui vocabulum *Hafflingem* inditum erat ab antiquis. Quoniam quidem mihi multisque eorum complacuit conuersatio & religionis affectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto diuitiarum sperare, sed has potiùs cum eis participare. Igitur in alodio *Genappe.* meo & villa, quæ vocatur *Genapia*, pro salute animæ meæ, patris quoque mei Ducis Godefridi,& Comitis Eustathij domini mei, ecclesiam cum decimis & vniuersis eius reditibus, perpetuo iure tenendam dedi supradictis fratribus, in idipsum filiis meis, *Godefrido, Eustathio* & *Balduino*, mihi cooperantibus. Filius quoque meus Dux Godefridus in eadem villa Genapia quinque mansos terræ donauit iisdem fratribus, ad quos ego posteà in augmentum concessi quasdam partes circumiacentes, ab omni Comitatu & censu tributario liberas. Factum est hoc apud Traiectum, in ecclesia S.Seruatij confessoris, præsentibus etiam reliquiis S.Gertrudis virginis, pro simili negotio illuc tunc allatis,

tis. Vt autem hæc traditio inconuulsa permaneat, omnem rem, vti gesta est, litterarum memoriæ commendamus, & sigillis nostris ego & Godefridus filius meus roboramus, & testes idoneos, qui huic rei interfuerunt, subtersignauimus.

S. Lamberti nostri Capellani, S. Roberti Capellani,
S. Gerardi Comitis de Gelre, & fratris eius Henrici,
S. Godescalci de Iacea, S. Henrici de Cuck,
S. Arnulphi de Rede, S. Cononis de Monte acuto,
S. Theoderici de Bemel, S. Henrici de Birbaica,
S. Balduini de Osteruic, S. VValteri de Grimberges,
S. Reineri Aduocati Leodicensis.

Denique & illud notum facimus, quòd Comes HENRICVS, qui eamdem villam in beneficium à nobis tenuit, duobus annis antequam hæc donatio confirmaretur, nobis reddiderit, ad opus fratrum, quod ad eum pertinuit. Factum est autem hoc anno millesimo nonagesimo 1096. sexto, Indictione quarta, anno profectionis Christianorum contra paganos Ierusalem.

CAPVT CXX.

Lambertus Atrebatensis Episcopus Aridagamantiense, nunc Aroasiense Canonicorum regularium cœnobium, prope Bapalmam Artesiæ opidum, ab Heldemaro presbytero eiusq́; discipulo Conone ædificari cœptum, sua auctoritate confirmat, an. 1097.

EGo Lambertus Atrebatensis Episcopus, gaudens de religiosa conuersatione tua, reuerendissime frater & compresbyter CONO, desiderio desideramus paci & quieti tuæ, tam præsentibus temporibus quàm futuris, prouidere. In aduentu enim tuo, & bonæ memoriæ domini HELDEMARI, magistri & consacerdotis tui, in Aridagamantia, in parochia nostra, quæ dicitur *Rochennies*, locum vobis ad seruiendum Deo elegistis: qui sicut aliquando fugiendus velut spelunca latronum fuit, nunc per Dei visitationem & tuam & fratrum tecum habitantium, factus est refugium & solatium ibi transeuntium. Vnde & *Arouase.*

 te in

te in eo quo es loco & ordine,& successores tuos,religiosè & canonicè inibi victuros,hac donamus libertate,vt tantùm Episcopo respondeatis, & in manu eius in libertate spiritus permaneatis. Contradimus etiam tibi & successoribus tuis loci tui prædictam parochiam *Rochennies*. Actum Atrebati in Synodo, in basilica B.Mariæ,anno M.XCVII. 1097.
Indictione V. XII.Kal. Nouembris.

Lambertus Episcopus Atrebatensis fundationem & dotationem Abbatiæ Montis S. Eligij, quæ itidem est Canonicorum regularium, an.1097.confirmat.

Lantbertus Atrebatensis Episcopus suis successoribus præsentis vitæ lætitiam & futuræ gloriam. Legimus in gestis Atrebatensis Cameracensisque ecclesiæ, dominum *Fulbertum*, earumdem vrbium Episcopum, corpus B.Vindiciani de terra eleuasse, eoque in loco, qui Mons S.Eligij dicitur, ecclesiam, priore destructa, reædificasse, de titulo Apostolorum Petri & Pauli: vbi clericos VIII. & stipendia, vnde viuerent,constituit,& eos hac libertate donauit,vt nullius potestati subiacerent, nisi solius Episcopi. Post mortem verò eius, cœperunt dietim à seruitute Dei tepere, ecclesiaque vsque ad tempus domini *Lietberti* Episcopi declinare. Quam destructionem ipse vir misericordiæ ægrè ferens, ibi clericos regulares de communi viuentes ordinauit, eisque Abbatem suæ professionis præfecit. Et altare de Huchin ea conditione ibi dedit, vt singulis annis in festiuitate S.Remigij XII. denarios soluat. Altare quoque de Rodricourt ita dedit, vt sine Persona permaneat. Dominus quoque *Gerardus* prædecessor meus, successor suus, in Nouilla & Mediana villa, sine Personis dedit altaria.

Hæc omnia ego Lantbertus Atrebatensis Episcopus, tibi reuerendissime frater & fili *Ioannes* Abba, omnibusque successoribus tuis firma & inconuulsa permanere concedo; hisque beneficiis altare de Rebrouiis, precatu domini Clareboldi militis,adiungo. Huius rei testes, Ioannes Archidiaconus, Clareboldus Archidiaconus, Odo Præpositus, VVibertus Decanus, fratresque ceteri totius congregationis S. Mariæ. Dominus igitur Clareboldus, huius rei hortator, nullum alium penitus heredem facere volens, quàm ecclesiã Rebrouiensem,

totam, quam in vicinia habet hereditatem, ibi dedit; ita vt ipse supradictus Abbas, ipsum locum per clericos suos detineret, & prout res exterior augeretur, seruitium Dei intùs cresceret. Dedit videlicet in Baraflo integrum molendinum, & quinque hospites, & in Dahellicurt siluam ibi attinentem. Huius rei testes iterum duo Archidiaconi, Ioannes & Clareboldus, & totus ecclesiæ Atrebatensis conuentus, dominusque Aloldus Abbas S. Vedasti, Philippus frater Comitis Roberti, Clementia Comitissa Flandrensis, Robertus Aduocatus, Baldricus in Colhem, Frumoldus de Insula.

Ego Lantbertus Episcopus Atrebatensis hoc libertatis donatiuum relegi, & propria manu confirmaui. Actum Atrebati in Synodo, in basilica B. Mariæ, anno M. XCVII. Indictione V. XII. Kalend. Nouembris. 1097.

Andrensis monasterij fundationem, à Balduino Gisnensi Comite an. 1084. *factam, filius eius ac successor Manasses an.* 1097. *confirmat.*

Balduinus Comes Gisnensis, hereditatem cupiens in regno Dei habere, locum exstruxit Andernensem |: quem ecclesię Karrofensi subdidit. Post cuius mortem filius eius *Manasses* eleëmosynam patris augere cupiens, in manu Petri Karrofensis Abbatis, loco Andernensi.... concessit. Gratia autem Domini in melius proficiente, electo eiusdem ecclesiæ *Gilberto* primo Abbati hoc contulit priuilegium, vt homines eiusdem Andernensis ecclesiæ pro aliquo forisfacto non distringeret vel iudicaret, nisi sicut homines Parium Gisnensium. Obeuntibus verò eiusdem loci Abbatibus, electa, si in loco fuerit, idonea persona in Capitulum Karrofense deducatur: ibi probata electione ab Abbate & Capitulo Karrofensi, ei pastoralis virga curaque iniungatur; salua subiectionis obedientia ecclesiæ Karrofensi ab eo seruanda. Si verò in loco condigna nequiuerit reperiri, in Capitulo Karrofensi dignus eligatur, & ab Episcopo Teruannensi consecratus, loco Abbatis præponatur. Hæc vt dicta sunt prædictus Comes Manasses concessit, simul etiam ne aliquam dominationem ipse aut vllus ex heredibus eius in eodem loco haberet; nisi tantùm locum, loco Aduocati, in perpetuum *pag.* 219.

tuum

1097. tuum custodiret. Acta sunt hæc anno M.XCVII.Indictione sexta, præsidente Apostolicæ Sedi domino Papa Vrbano, Philippo Francorum Rege, Gerardo tunc Morinorum Episcopo, Rotberto Flandrensium Comite; testibus his.

Hugo Archidiaconus, frater Manassæ Comitis, testis.
Gerardus Hamensis Abbas, Rauengarius Abbas Capellæ,
Fulco frater Comitis, testis, Arnulfus de Arde,
Lambertus Vicecomes, Balduinus filius VVitfredi,
Balduinus de Ostervvic, Ermerius de Bauelingahem,
Eustathius de Curtabronna, Hugo de Surkes,
Hugo Maluoisin, Rotbertus de Hammes, VVithdo de Elembon.

CAPVT CXXI.

Henricus III.*Imp.donat Canonicis ecclesiæ S.Mariæ Aquisgranensis villam Harue, in pago Arduennæ sitam, & alia an.* 1098.

HEnricus diuina fauente clementia tertius Romanorũ Imperator. Notum sit omnibus, qualiter ob interuentum filij nostri Henrici Regis, Oberti Leodicensis, VVitelonis Mindensis, Burchardi Monasteriensis, Episcoporum, Burchardi, VVerinneri, Marchionum, ob seruitium quoque Capellani nostri Godescalci, Aquensis ecclesiæ Præpositi, quoddam prædium nomine *Harue*, situm in pago Harduennæ, in Comitatu Gietbaldi, cum omnibus appendiciis, Dominicæ matri & perpetuæ virgini Mariæ, in Aquensi ecclesia specialiter suo nomine attitulata, in proprietatem tradidimus. Dedimus quoque eidem dominæ nostræ Mariæ tres Aduocatias, videlicet super idem prædiũ, quod prædiximus, *Harue*, & super alia duo loca *Loncins* & *Manderuelt*, quæ pertinent ad præfatam S.Mariæ Aquensis ecclesiam; ea ratione vt eiusdẽ Aquensis ecclesiæ Præpositus Godescalcus, suique successores, easdem Aduocatias tres potestatiuè teneant. Data IV. Idus Februarij
1098. anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo octauo, Indictione sexta, anno Henrici III. Romanorum Imp. regni XLII. Imperij XIV. Actum Aquisgrani.

Ida

Ida Boloniensium Comitissa anno 1098. *dotat S. Bertini monasterium in Artesia.*

Ego IDA, Boloniensium Dei gratia Comitissa, notifico tam futuris quàm præsentibus, quòd ob salutem animæ meæ, nec non pro anima domini mei Comitis EVSTATHII, & pro incolumitate filiorum meorum *Eustathij*, *Godefridi* & *Balduini*, (qui contra paganorum incursus ex præcepto Apostolico Hierosolymam profecti sunt) omnes consuetudines & Comitatum, & quidquid ad me pertinebat de terra, quam Ondigir & Berevvoldus Deo & S. Bertino ad eleëmosynam pauperum tradiderunt, domno Lamberto Abbati de cœnobio eiusdem Christi confessoris Bertini, & fratribus ibidem Deo seruientibus perpetuò possidendas concesserim. Actum in villa *Merck*, anno Dominicæ incarnationis M.XCVIII. Indictione I. regnante Philippo Rege Francorum. 1098.

Signum Idæ gloriosæ Comitissæ.

CAPVT CXXII.

Andanam siue Andennam villam, ab Alberto III. *Comite Namurcensi virginibus in ecclesia Andennensi Deo famulantibus restitutam, Henricus* III. *Imp. approbat, an.* 1101.

HENRICVS tertius Romanorum Imperator...... Notum sit vniuersis, quoniam ALBERTVS Comes Namucensium, Andanensis ecclesiæ diuturna proclamatione pulsatus, scilicet quòd ipsam villam Andanam, quæ *Ad septem ecclesias* dicitur, olim in vsu præbendæ ibidem Deo famulantium habitam, quidam prædecessor suus iniustè suis distribuerit militibus, maluit huic iustæ & continuæ proclamationi aurem pietatis tandem accommodare. *Anden.*

Hac igitur pœnitentia ductus Leodium venit, me super hac re consuluit, & sui propositi dispositorem constituit. At ego videns mihi

pag. 30. præsentatum S. BEGGÆ corpus, *Andanensem* principalem villam, cum suis appendiciis, ad corpus beatæ viduæ Beggæ reportaui & tradidi; filiis supradicti Comitis Alberti, *Godefrido, Henrico, Alberto*, videntibus & annuentibus. Quod vt ratum permaneret, me præsente, Obertus Leodiensis ecclesiæ Episcopus ecclesiæ gremio perpetuo anathemate segregauit, quicumque hoc infringere præsumet. Huius traditionis testamentum sancitum & astipulatũ est præsentia & auctoritate eorũ qui subscripti sunt.

Fredericus Arch. Coloniensis, Obertus Episc. Leodiensis,
Albero Episc. Metensis, Cuno Episc. VVormacensis,
pag. 258. Buchardus Episc. Monasteriensis, Dux* Fredericus,
Marchio Burchardus, Henricus filius Ducis VVelphonis,
Comes Bertholdus, & filius eius Bertholdus,
Comes VVilhelmus, Comes Gerardus,
Comes de Los Arnoldus, & frater eius Theodoricus,
Gislebertus filius Comitis Ottonis, Henricus de Chini,
Reinerus Aduocatus, Guilielmus de Dolloeu, Arnulphus de Roden,
VVigerus de Tudino, Mainerus de Corteraes,
Adelo de Namuco, VValterus de Bacingnet.

De familia Imperatoris, Fulmarus, Trohemboldus, Henricus. De familia S. Lamberti, Theodoricus, VVarnerus, Otbertus, Lambertus, Vazelinus, Fredericus, Vdalricus, Ioannes, Bascherus. Ego Hubertus Cancellarius, vice Rothardi Archicancellarij, recognoui, anno
1101. millesimo centesimo primo, Indictione IX. anno autem Henrici tertij Romanorum Imperatoris ordinationis XLVIII. regni XLVI. Imperij XVIII. Kalendis Iunij. Actum Aquisgrani.

Idem

Idem Henricus Imp. Laubiensis Abbatiæ (quæ est Benedictinorum, in ditione quidem politica Leodicensi, sed diœcesi ecclesiastica Cameracensi, ad Sabim fl.) priuilegia confirmat an. 1101.

HENRICVS tertius Romanorũ Imperator.... Otbertus Leodiensis Præsul suggessit nobis pro quadam Abbatia LAVBIAS dicta, suæ ecclesiæ à nostris antecessoribus iamdudum collata, in honorẽ Apostolorum Petri & Pauli constructa, vbi Christi confessorum Vrsmari & Ermini requiescunt corpora, cui etiam ipse Episcopus præsenti tempore Fulcardum Abbatem concessit præesse, petiitque vt eiusdem Abbatiæ priuilegia, à secundo Ottone Imp. concessa, nostra auctoritate confirmari iuberemus. *Lob.*

Cuius petitioni annuentes pro æterna animæ nostræ seu progenitorum nostrorum remuneratione, *Conradi* videlicet aui nostri, *Gisilæ* auiç nostræ, *Henrici* patris nostri, *Agnetis* matris nostræ, *Bertæ* coniugis nostræ, tum pro stabilitate regni nostri, ac *Henrici* Regis filij nostri, interuentione etiam Archiepiscopi Coloniensis Frederici, Burchardi Monasteriensis, Cononis VVormatiensis, Adalberonis Metensis, VValcheri Cameracensis, Episcoporum, Ducis Frederici, Marchionũ Burchardi & Herimanni, Comitum Seifridi Palatini, Alberti Namucensis & filij eius Godefridi, Godefridi Louaniensis, * Arnulphi Losensis, Gerardi Guasimbergensis, concessimus eidem Abbatiæ per hoc præceptum, vt sicut reliqua cœnobia sub nostra constituta tuitione, ipsa quoque nostra gaudeat defensione. *pag.* 274.

Ambitum quoque monasterij, quem præcinctum vocant, sicut ab eodem Imp. Ottone determinatus est, nos quoque concedimus, vt sint vndique termini, riuulus videlicet Lôthosa dictus, & confines villæ quæ dicitur Anderlobia, & Mons Martini, fluuius quoque Vr, & vltra terminos villæ Alsoniæ, indeque ad locum qui dicitur Vviscelenata, & finiatur in villa Hantas dicta: infra quæ loca nostræ emunitatis tuitionem ponimus.

Monasterium autem in montis eiusdem cœnobij vertice positum, vbi requiescunt prædictorum corpora Sanctorum, vbi est etiam cœme-

Binchij nunc resident. meterium fidelium, duodecim ſemper * Canonicis deputetur, & res quæ eorum victui collatæ ſunt, in locis videlicet Reſatio & Vualdriaco dictis, cum eccleſiis in Tudinio & Lederna poſitis, vt eas perpetualiter inconcuſsè poſſideant, & Abbatis ſeu monachorum ordinationi ſubiaceant.

Humbertus Cancellarius, vice Rothardi Archicancellarij, reco-
1101. gnoui. Data XVII. Kalendas Iunij, anno milleſimo centeſimo primo, Indictione VIII. anno ordinationis Henrici quadrageſimo octauo, regni quadrageſimo ſexto, Imperij octauo. Actum in obſidione caſtri vocabulo *Lemburg*.

Libellus ſupplex à Fulcardo Abbate Laubienſi oblatus Henrico IV. *aliis* III. *Imp. an.* 1101.

Henrico Romanorum Imperatori FVLCARDVS Abbas nomine non merito, & puſillus grex cœnobij Laubienſis..... Ego Fulcardus, cum delato corpore patroni noſtri S. Vrſmari Pontificis & familia præſenti, ſuper multimoda afflictione & egeſtate noſtra, & miſerabili direptione prædiorum noſtrorum & facultatum, ac priſtinæ libertatis dominæ noſtræ ſanctæ Laubienſis eccleſiæ, oramus patienter nos audias. Eccleſia noſtra, in angulo regni tui penultimo fundata, ſub titulo Apoſtolorum Petri & Pauli dedicata, iam quingentis annis optima libertate potita, nec non ampliſſima prædiorum & poſſeſſionum munificentia, pro quibus omnibus pene ſibi ſubſtractis clamat ad te, ô Cæſar. Tales igitur in Abbatia Lobienſi fuerunt leges maiorũ, quæ integræ perdurarunt vſque ad Theoduinum Leodienſem Epiſcopum.
Thuin. Caſtellanus Thudinienſis, quod adiacet nobis, caſtri totá præfecturam Abbatiæ debet tenere in manu ſua, nec aliquos debet ſuſtinere defenſores vel Aduocatos, niſi qui hereditarij ſunt hereditate anteceſſoria. Modò habentur in villis S. Petri mille Aduocati, imò raptores, in aliquibus quinque, in aliquibus quattuor, crebreſcentibus apud nos malis iam triginta annis. Infra hoc biennium Montis Comitiſſæ militia in ſuccenſionem ignis, deprædationem & captiuitatẽ ac mortem redegit totam noſtri iuris viciniam. Sub his diebus *Eibertus* nobilis adoleſcens, bellico ictu vita decedens, in agonia poſitus S. Petrum, ſan-

sanctumque Vrsmarum deuouit sibi heredem, quibus omnia sui iuris possessiua reliquit, ad sui requiem. Sed præcipuũ illud alodium, *Asgurp* nominatum, non veritus est Sancto nobisque contradicere consobrinus illius, licet iniustè, Henricus Marbasie. Pro quo vestram gratiam imploramus: & innouentur à te nobis, ô Cæsar, pristinæ libertatis priuilegia.

Aquarum curtarum Abbatia (quæ est Canonicorum regularium in Artesia, primo lapide à Bapalma opido) instituitur ab Odone presbytero & eremita, & confirmatur à Lamberto Atrebatensi Episcopo, anno 1101.

Ego Lambertus Atrebatensis Episcopus, gaudens de religiosa conuersatione & eremetica vita tua, reuerendissime frater & compresbyter ODO, desideramus paci & quieti tuæ tam præsentibus temporibus quàm futuris prouidere. Vnde iustas petitiones tuas, & Balduini Decani nostri pio affectu prosequentes, & te & successores tuos hac donamus libertate, vt tantummodò Episcopo respondeatis, & in manu eius in libertate spiritus permaneatis. Ecclesiam itaque illam, quam deuotio tua ædificauit in loco solitudinis, qui dicitur *Aiulcurtis* tibi & successoribus tuis, in proposito religionis perseuerantibus, liberè possidendam contradimus, & curam animarum confratrum tuorum eremitarum tibi committimus, & decimam agri eidem ecclesiæ circumiacentis, quam fratres eremitæ incolunt, annuimus. *Eaucourt.*

Actum Atrebati in Synodo, in ecclesia B. Mariæ, anno M.CI. Indictione VII. XVII. Kal. Nouembris. 1101.

CAPVT CXXIII.

VVenemarus Castellanus Gandensis fundat Abbatiam Canonicorum regularium in Bornehem Flandriæ municipio, circa an. 1101.

EGo VVENEMARVS, Gandensis Castellanus, ecclesiam apud *Burnehem*, cum membris suis *Hauesleσdunck* & *Hingen*, feci libertate donari: ita vt Canonici inibi manentes duos presbyteros, non de claustro, sed alios officio congruos, apud Haueslesdunck constituant,
pag. 202. quemadmodum tempore aui mei, imò ab ipso auo meo FVLCARDO sub banno confirmatum est, vnum qui apud Burnehem. Notandum sanè, quia ad vsus Canonicorum ibidem regulárium omnes decimas de *Martinesforthe* ad Burnehem pertinentes, & vnum mansum terræ inter *Broclant* & *Gesllant*, præter ius ad dicum, nec non & vnum sach ad turuos & ad siluam, vnum stele in Valham, ad pisces in Spiringa eamdem piscandi potestatem, quam illius loci dominus habet, dedi. Dedi & prædium in *Bucholt*, quod ab Abbate S. Laurentij Leodicensis & à fratribus emi. Quod Malgotus inde habet in feodum, & *Erplant*, id est, terra accrescens, exceptum est: sed istud idem exceptum, ad seruitium capellæ meæ, ibidem in Burnehem Domino dedicaui. Nomina autem testium subscribi fecimus.

Signum Ansboldi Præpositi, S. Fulcardi Decani,
S. Ogeri Capellani, S. Menardi clerici, Benzonis,
Theoderici, Onulfi, VVinezonis, Sigeri.

Bornhemiensis Abbatiæ fundationem à VVenemaro factam Manasses Cameracensis Episcopus approbat an. 1101.

Ego Manasses Cameracensium Episcopus omnibus vt pateat desidero, quoniam ecclesiam apud *Bornehem* cum suis appenditiis, amoris Dei gratia, & post Deum VVenemari Gandensis Castellani, libertate donaui: ita vt fraternitas regularis inibi vigeret, & maneret ab omni

iugo

iugo ſæculari abſoluta. Et ne poſteros lateat ipſius rei principium, vberiùs rem exprimere cenſemus idoneum. VVENEMARVS prædictus Caſtellanus omnes decimas de Santforde ad Bornehem pertinentes, pro vxoris ſuæ anima LVDGARDIS, ad opus fraternitatis, donauit & ſtabiliuit. Locum etiam nomine Scele in Wallam ad piſces, nec non & prædiũ quod ab Abbate S.Laurentij Leodicenſis in Bucholt emit, vnum etiam manſum inter Geſtlandt & Bruchlandt dedit. Conceſſio quidẽ ab ipſo Epiſcopo huius affirmationis nouiſſimè facta & ſancita eſt Gandaui VI. Nonas Octobris. Actum milleſimo centeſimo primo anno, regnante Philippo Francorum Rege, epiſcopante Manaſſe Cameracenſi Pontifice, Roberto Roberti filio in Comitatu agente; præſentibus teſtibus hîc ſubſcriptis.

S.Rodulphi Archidiaconi, S.Erleboldi Præpoſiti,
S.Adelberonis Decani, S.Tancradi Ab.Eihamenſis,
S.Fulgentij Abbatis Noui monaſterij, *id eſt, Affligem*,
S.Lamberti Ab. Criſpinienſis, S.Alberti Ab.Haſnonienſis,
S.Snellardi Abbatis Dicleuennenſis,
S.Sigeti Ab. S.Petri, S.Vlfrici Ab. S.Bauonis,
S.VVatelini Præpoſiti, S.Stephani de Bolar,
S.VValteri de Broſella, S.Aſtrici de Monta,
Ego Anſelmus, Epiſcopi Cameracenſis Cancellarius, ſcripſi & ſubſcripſi.

Paſchalis II. *Papa idem facit an.* 1105.

Paſchalis Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filiis Canonicis S.Mariæ apud Bornhem ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Deuotionis veſtræ petitiones benignè audiuimus, & monaſterium beatæ Mariæ apud Bornhem, in quo vitam regularem ducitis, iuxta poſtulationem Manaſſis Cameracenſis Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis munimine confouendum ſuſcepimus. Statuimus enim, vt quæcumque bona vel à VVenemaro Gandenſi, eiuſdem loci fundatione, vel à quibuſcumque fidelibus in eadem eccleſia oblata ſunt, vel in poſterum fuerint, integra cõfirmentur. Datum Laterani, per manum Ioannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconi, V. Idus..... Indictione XIII. anno pontificatus domini Paſchalis II. Papæ VI.

Idem

Idem facit Odo Cameracenſis Epiſcopus an. 1112.

Ego Odo, Dei gratia Cameracenſis Epiſcopus, volo notum fieri, quòd VVenemarus Gandenſis Caſtellanus terram iacentem in parochia Bucholt, viginti menſurarum, quæ erant Euerboldi presbyteri, & tertiam partẽ alodij, quod vocatur *Mulnemerholt*, in parochia Steenhusfle, ab omni exactione laica liberum, eccleſiæ Bornhem (cuius ipſe fundator eſt) dedit.

Signum Odonis Epiſcopi, S. Radulphi Archidiaconi,
S. Erleboldi Præpoſiti, S. Eleboldi Decani,
Signa Abbatum, S. Gilberti de Eiham,
S. Snellardi de Geraldmont, S. Ansboldi de Gandauo,
S. Reineri de S. Sepulcro, S. Gofridi de Nouo Caſtello.

Actum eſt hoc Cameraci in Synodo, III. Idus Martij, anno incarnati Verbi M.C.XII. præſulatus verò mei VII.

1112.

CAPVT CXXIV.

Mathildis Tuſciæ Comitiſſa, God. Gibboſi Lotharingiæ Ducis & Marchionis Antuerpienſis vidua, petente S. Gregorio Papa VII. varia Tuſciæ & Liguriæ opida an. 1077. Eccleſiæ Romanæ dederat: quam donationem nouis tabulis an. 1102. *confirmat.*

1102. ANno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo ſecundo, XV. Kalendas Decembris, Indictione X. tempore domini Gregorij VII. Papæ, in Lateranenſi palatio, in capella S. Crucis, in præſentia Cencij Frangipane, Gratiani, Cenſij Franculini, & Alberici de Petro Leone & Benincaſa fratris eius, Vberti de Tuſcia, & aliorum plurium, ego MATHILDIS Dei gratia Comitiſſa, pro remedio animæ meæ & parentum meorum, dedi & obtuli eccleſiæ S. Petri, per interuentum domini Gregorij Papæ VII. omnia bona mea iure proprietario, tam quæ tunc habueram, quàm ea quæ in antea acquiſitura eram, ſiue

pag. 197.

siue iure successionis, siue alio quocumque iure ad me pertinent, & tā ea quæ ex hac parte montium habebam, quàm illa quę in vltramontanis partibus ad me pertinere videbantur, omnia, sicut dictum est, per manum domini Gregorij VII. Papæ, Romanæ Ecclesiæ dedi & tradidi, & chartulam inde fieri rogaui. Sed quia chartula nusquam apparet, & timeo ne donatio & oblatio mea in dubiū reuocetur, ideo ego quæ suprà Comitissa Mathilda iterum à præsenti die dono & offero eidem Romanæ Ecclesiæ, per manum Bernardi Cardinalis & Legati eiusdem Romanę Ecclesię, sicut in illo tempore dedi, per manum domini Gregorij, omnia bona mea, tam quæ nunc habeo, quàm quæ in posterum, Deo propitio, acquisitura sum, & tam ea quę ex hac parte montium, quàm in vltramontanis partibus habeo, quàm quæ in posterum, Deo propitio, acquisitura sum alio quocumque iure, pro mercede & remedio animæ meæ, & parentum meorum...... Actum Canusiæ feliciter.

Mathilda, Dei gratia, si quid est, in hac charta à me facta....

Ego Ardericus Iudex interfui. Ego Vbaldus Iudex interfui.

Signum Attonis de Monte Barrazonis & Bonuicini de Canusia: rogati testes.

Ego Guido Notarius palatij, scriptor huius chartulæ offersionis, post traditam compleui & dedi.

Henricus IV. *Imp. cellam Ebrensbergensem, Laurishamensi Abbatiæ annexam, in protectionem suscipit, an.* 1103.

Henricus Romanorum Imperator... Notum sit omnibus, qualiter Abbas Laurissensis *Anshelmus* quandam cellam in monte *Ebrensberg*, in honore Dei & S. Stephani construxit, & ditauit. Quam nos cellam vt in defensionem susciperemus, rogauit: sed antequam hoc fieret, viam vniuersæ carnis intrauit. Quo defuncto, successor illius Abbas *Geroldus* similiter pro eadem cella in nostram tutelam suscipienda rogauit. Cuius petitioni adquiescentes, pro remedio animæ uostræ, & aui nostri *Cunradi*, & patris nostri *Heinrici*, & auiæ nostræ *Gisilæ*, & coniugis nostrę *Berthæ*, pro stabilitate regni nostri, ac filij nostri *Heinrici*, ac petitione regni Principū, videlicet Brunonis Treuerensis, Frederici Coloniensis, Archiepiscoporū, Ioannis Spirensis, Burchardi Monasteriensis, Adel-

beronis Metensis, Albuini Merseburgensis, Cunonis Argentinensis, Episcoporum, Stephani VVizeburgensis Abbatis, Frederici & Sigefridi Palatinorum Comitum & aliorum, prædictam cellam in nostræ defensionis mundiburdium suscepimus.

1103. Actum IV. Nonas Martij anno millesimo centesimo tertio, Indictione XI. regnante Henrico III. Romanorum Imperatore, an. XLIX. imperante XVIII. Actum Spiræ.

Manasses Cameracensis Episcopus benefacit Condatensi Canonicorum collegio in Hannonia, an. 1103.

Ego MANASSES Cameracensis Episcopus altare de *Hedlennius* S. Mariæ Condatensis ecclesiæ, pro anima mea, solutis per singulos annos sex denariis, liberũ vsibus fratrum concessi. Vt autem hoc ratum permaneat, sigilli mei priuilegio confirmaui, & authenticarum personarum testimonio roboraui.

Condè.

Signum Ioannis Archidiaconi. S. Theodorici Archidiaconi.
S. Rodulphi Archidiaconi. S. Anselli Archidiaconi.
S. Erlebaldi Præpositi. S. Erlebaldi Decani. S. Roberti.

1103. Actum est hoc anno millesimo centesimo tertio, Indictione XI. pontificatus verò domini Manassis VI. Ego VVerimboldus, S. Mariæ Cameracensis ecclesiæ Cancellarius, scripsi & subscripsi.

CAPVT CXXV.

Robertus Ierosolymitanus, Flandriæ Comes, in Terra sancta militans, facto voto, Abbatiam S. Andreæ, Benedictinorum, prope Brugas, institui per vxorem suam Clementiam iubet: Baldrico Tornacensi ac Nouiomensi Episcopo approbante, an. 1105.

EGo Baldricus Tornacensium atque Nouiomensium Episcopus, omnibus fidelibus in æternum gaudere. Nulli penè fidelium in vniuerso orbe terrarum constat esse incognitum, ROBERTVM iuniorem

rem Flandrensium Marchionem, in Ierosolymitano exercitu, præ ceteris omnibus ducem & signiferū Christianorum exstitisse, & ad laudem & gloriam nominis Christi contra paganos fideliter & viriliter dimicasse. Hic cùm per varia bellorum pericula Antiochiam peruenisset, & inibi vnà cum ceteris Christi fidelibus ab innumerabili superuenientium paganorum multitudine obsessus fuisset, diuini Spiritus inflammatus igne, & B. Andreæ Apostoli succensus amore (per ipsum enim visitauit, vt aiunt, & liberauit eos Dominus) vouit ilicò in quodam monasterio, prope Brugis sito, in honore eiusdem Apostoli consecrato, in ipsius veneratione monachos se instituturum. Cognito itaque, eiusmodi votum absque nostro assensu se adimplere non posse, coniugi suæ CLEMENTIÆ Comitissæ legatos direxit & litteras continentes, vt sua ex parte pastoralitatis nostræ prouidentiam consuleret, & altare supradicti monasterij à nobis (ad nostram enim diœcesim pertinebat) postularet, in quo monachos constituere posset. Audita igitur prædicti militis Christi Roberti, Flandrensium Marchionis, viri sui legatione, Comitissa Clementia præsentiam nostram adiit, & ad complendam viri sui voluntatem, altare de *Betferkerca* (hoc enim nomen prædicti loci antiquitus dicebatur) deuotè postulauit. Cuius deuotionem considerans supradicto altari ius libertatis condonaui, ea conditione quòd monachi inibi constituantur. His ita peractis, postquam prædictus Comes Robertus rediit, me annuente supradictum locum Abbati Affligemensis ecclesiæ ea lege commendauit, vt monachos ex cœnobio suo inibi constitueret, & secundùm incrementum exterioris substantiæ monachorum quoque numerum suppleret, & regimen loci ipsius tam ipse, quàm posteri eius, perpetuò iure obtinerent. pag. 222.

S. domini Baldrici Episcopi, S. Lamberti Archidiaconis,
S. Desiderij Decani, S. Berthulphi Præpositi, S. Conradi,
S. Gualberti, S. Raineri, S. Blithionis, S. Guidonis Cancellarij,
S. Comitissæ, S. Roberti Castellani, S. Cononis,
S. Lamberti Nappin, S. Tagmari, S. Fredebaldi.

Actum Brugis anno millesimo centesimo quinto, Indictione VIII. regnante Rege Philippo, episcopante domino Baldrico, Roberto iuniore principante cum vxore sua Clementia. 1105.

Idem Robertus Comes, ex Syria domum reuersus, dictam S. Andreæ Abbatiam dotat, an. 1105.

Ego Robertus, vniuersæ Flandriæ post Deum Princeps, à domino Baldrico impetraui, vt altare de Betferkercka, quæ & *Straten* appellatur, in honore B. Andreæ Apostoli fundatum, libertate donaret; & ex dominicatura mea duas partes decimarum eiusdem ecclesiæ tam mea quàm omnium potestate absoluens, libertati & memorato Apostolo, ad construendum inibi cœnobium monachorum, tradidi. Et quia tunc temporis bonus odor spirabat ex area Affligemensis cœnobij, prædictam ecclesiam Abbati Affligemensium nomine Fulgentio, tam ipsi quàm posteris eius in regimine succedentibus, ea lege gubernandã tradidi, vt pro facultate loci monachos de cœnobio suo illò transferret, & quantumcumque ex processu temporis eamdem ecclesiam per oblationes fidelium Dominus ditaret, iuxta considerationem facultatis, monachos ipse multiplicaret, & eidem loco tamquam suo præsideret pastorali potestate & paterna prouidentia. Facta est autem hæc
1105. traditio Brugis anno M. C. V. coram subscriptis testibus.

S. Stephani de Boular, S. Amorici de Niniue,
S. Walteri Flamens, S. Reinardi Castellani de Bruchburch,
S. Freolfi Castellani de Bergen, S. Theoderici de Esne,
S. Harket filij Castellani, S. Radulphi & Rauemari fratris eius.

Baldricus Nouiomensis ac Tornacensis Episcopus, scriptor Chronici Cameracensis, ecclesiam Tiletanam donat Canonicis Harlebecanis an. 1105.

Ego BALDRICVS, Nouiomensium siue Tornacensium Episcopus, dignis petitionibus cuiusdam Rotberti assensum præbens, ei dimissio-
Tilt. nem personalitatis de altari, quod in villa, quæ dicitur Tiletum, situm est, concessi, & intercedentibus Principibus, videlicet Comite Rotberto, & coniuge sua Clementia, Præposito Harlebecensis Canonicę, cum omni deuotione contradidi: eo scilicet tenore, vt quamdiu Rotbertus vixerit, de reditibus altaris viginti solidos denariorum omni

anno

anno fratribus persoluat. Illo verò mortuo, ipsum altare cum omnibus sibi pertinentibus decimis, terris, aduocationibus, siue quibuscumque administrationibus, ad mensam fratrum, ibidē Saluatori deseruientium, perpetualiter appendat. Quod vt ratum maneat, sigilli mei signo corroboraui, his præsentibus,

Lamberto Archidiacono, Guidone Cancellario,
Gontero Decano, Gontero Præposito,
Balduino Cantore, Henrico Decano, Fretherico Decano.

Actum est Tornaci anno millesimo centesimo quinto, Indictione 1105.
XIII. regnante Philippo Rege Francorum, domino Baldrico episcopante, Rotberto iuniore principatum Flandriæ obtinente. Ego Guido Cancellarius subscripsi.

Lambertus Episcopus Atrebatensis an. 1106. *confirmat possessiones Lensiensis collegij Canonicorum in Artesia; Ida Godefridi Bullonij matre, Eustathio Boloniensium & Lensiensium Comite, eiusq́ coniuge Maria, petentibus.*

Ego Lambertus Atrebatensis Episcopus, iustis petitionibus Comitis Eustathij, & eius vxoris Mariæ Comitissæ, nec non & matris prædicti Comitis Idæ religiosæ Comitissæ acquiescens, scire volumus tam præsentes quàm futuros, quòd Lensiensi ecclesię & Canonicis eiusdē *Lens.*
ecclesię (quæ cognoscitur ad titulum B. Mariæ semper Virginis & B. Vulganij confessoris à principio fundata) omnia iustè donata auctoribus. Præterea ecclesias SS. Leodegarij atque Laurentij martyrum, & eorum episcopales reditus, sicut prędecessor noster Episcopus Lietbertus, ad vsus Canonicorū donauit & concessit, nos quoque concedimus. De Decano autem eligendo liberam Canonicis concedimus facultatem. De Aduocato autem in suis caussis, sicut ex rogatu & permissu Comitis cognouimus, quem voluerint, & quamdiu voluerint, & non vlteriùs, Canonici hunc talem habeant Aduocatū. Datum Atrebati an. Christi millesimo centesimo sexto, Indictione XIV. VII. Idus 1106.
Iunij, anno autem pontificatus Lamberti Episcopi Atrebatensis XII. regnante Philippo Rege in Francia, Rotberto iuniore Comite in Flandria, Eustathio Comite Bononiensium & Lensiensium.

CAPVT CXXVI.

Odo, Burchardus & Nicolaus, Cameracenses ex ordine Episcopi, an. 1107. 1117. & 1139. *dotant ecclesiam Canonicorum S. Ioannis Baptistæ in vrbe Valentianensi, quæ nunc est Abbatia regularium ord. S. Augustini.*

ODoardus Cameracensium Episcopus.... Libenter Canonicorum ecclesiæ S. Ioannis Baptistæ, cui, Deo auctore, ipsi in Valentianis deseruiunt, studui piæ petitioni acquiescere. Hi enim petierunt à me altare de *Estruem* (sed maximè Tiegerus Concanonicus eorum, qui altare illud tenuerat) liberum à persona ecclesiæ præfatæ tradi: quod & obtinuerunt.

Signum VVedrici Abbatis Altimontensis cœnobij.
S. Lamberti Crispiniensis, S. Alardi Cellensis Ab.
S. Reineri Abbatis de Lætiis. S. Iuonis Decani.

1107. Actum anno millesimo centesimo septimo, præsulatus verò mei quarto, Indictione secunda.

Burchardi Cameracensis Episcopi diploma, an. 1117. *scriptum.*

Burchardus Cameracensium Episcopus.... Valencenensi ecclesiæ, quæ est in honore B. Ioannis Baptistę fundata, piè condescentes, Canonicis ibidem seruientibus altare de *Helperneis*, cum appenditio suo Perescello, liberum & sine persona concessimus.

Signum Theoderici Archidiaconi. S. Erleboldi Præpositi.
S. Erleboldi Decani. S. Roberti Cantoris.

1117. Actum est hoc anno millesimo centesimo decimo septimo, Indictione sexta, præsulatus domini Burchardi primo.

Nicolai

Nicolai Cameracensis Episcopi diploma, an. 1139. scriptum.

NICOLAVS Cameracensis Episcopus... altare de *Estruem.* à domino Odone bonæ memoriæ Episcopo, prædecessore nostro, ecclesiæ S. Ioannis Valencenis concessum, eidem ad vsus Canonicorum assignamus & confirmamus.

S.Theodorici Archid. S.Gerardi Decani & Archidiaconi.

Actum anno millesimo centesimo tricesimo nono, præsulatus domini Nicolai tertio. Ego Guerimboldus Cancellarius recensui & scripsi. 1139.

Odo siue Odardus Cameracensis Episcopus an. 1108. *confirmat Teneramondanum Canonicorum collegium, à Remigio seu Ringoto Caluo, Teneramondæ Domino, eiusq́ coniuge Adeluvide fundatum.*

Odardus, per gratiam Dei Episcopus Cameracensis..... Pro magna dominæ ADELVVIDIS, vxoris Remigij de Tenremonda & omnimoda supplicatione Canonicorum Tenremondensiũ, eos ab omni persona, omniq́ue laica vexatione emancipamus, & Canonicis eius ecclesiæ canonicam libertatem assignamus, concedentes vt Decanus, qui Canonicorum ibidem curam habuerit, in ecclesiæ malefactores excommunicandi potestatem habeat. Duo ecclesiæ altaria de *Opvvijck* & *Lebbeke* ecclesiæ Tenremondensis, sanctæ scilicet Trinitatis & S. Christianæ, solummodò ad ædificia siue ornamenta ecclesię retinenda, libera canonicè tradidi: in quibus presbyteri per Decanum & Canonicos statuantur, & ipsi nobis vel ministris nostris ad Curam suscipiendam præsententur. Præfatæ quoque ecclesię alodia de VVinsia, de Morscele, de Gheuerghem in campis, in siluis, in pratis, cum omni iustitia terrę & siluę, liberè & integrè confirmamus, solis Canonicis profutura. Peractum est hoc anno millesimo centesimo octauo, Indictione prima, prædicti Episcopi anno tertio. 1108.

Lamber-

Lambertus Episcopus Atrebatensis prædia Strumensis cœnobij (quod est monialium Benedictinarum in agro Atrebatensi) confirmari postulat à Paschali II. *Papa, circa an.* 1110.

Reuerentissimo domino & patri, patrum carissimo, Paschali Papæ Lambertus, Dei miseratione Atrebatium Episcopus, continuam Spiritus sancti consolationem. Soror & filia nostræ ecclesiæ, Abbatissa
ob. 1126. *Fulgendis*, præsentium latrix, multùm rogauit per nos Sanctitati vestræ commendari. Rogamus ergò paternitatis vestrę dulcedinem, quatenus præsentem Abbatissam, in eo quo nunc est loco, professione & ordine, pondere vestrę auctoritatis, saluo in omnibus iure & canonica dispositione Atrebatensis Episcopi, confirmare dignemini. Locum
Estrun. monasterij, qui dicitur *Strum*, & altare de Hamartuilla, sicut prędecessor meus dominus Gerardus Episcopus concessit, & scripto suo consignauit, nos quoque spe & amore religionis, huic præsenti Abbatissę, succedentibusque sibi Abbatissis possidendas concedimus. Ceteras autem res & possessiones iustè acquisitas & acquirendas, propter infestationes & deprędationes prauorum hominum, nihilominùs corroborare velitis. Sancta Trinitas, Deus noster, sollicitudinē vestram diutiùs custodiat incolumem, pro Ecclesia sancta catholica laborantem & orantem.

Idem Lambertus Atrebatensis Episcopus dotat Insulense Canonicorum S. Petri collegium, an. 1111.

Ego Lambertus Atrebatensis Episcopus, pro semper reuerendę mihi ecclesiæ B. Petri Apostoli de Insula dilectione, pro renouanda quoque & confirmanda fraterna dilectione, & mutua societatis, precum & orationum instantia, pro tua etiam, dilecte in Christo frater Lamberte de Comines, & quorumdam fratrum nostrorum interuentione, concedo ecclesię B. Petri de Insula altare de Moncellis, saluo in omnibus iure Atrebatensis Episcopi, & ecclesiasticis consuetudinibus ministro-

ministrorum eius, liberum ab omni turpis lucri exactione.

Signum Clarembaldi Attrebatensis Archidiaconi,
S.Roberti Ostreuandensis Archidiaconi,
S.Odonis Præpositi, S.Droconis Decani,
S.Anastasij Cantoris, S.Roberti Scholastici,
SS.Decanorum Guarneri & Gerardi,
SS.Hiluini & Arnulfi de Lens.

Ego Lambertus Attrebatensis Episcopus huius nostræ paginæ scriptum relegi, subscripsi & propria manu confirmaui. Actum Attrebati anno millesimo centesimo vndecimo, Indictione quarta, pontificatus 1111.
autem domini Lamberti Attrebatensis Episcopi decimo sexto.

CAPVT CXXVII.

S.Leo IX. *Papa an.* 1049. *aut* 1050. *confirmat priuilegia Stabulensis & Malmundariensis monasteriorum, ord. Benedictini, in Arduenna; quæ S.Remaclus Episcopus Tungrensis, opibus S.Sigeberti Austrasiæ Regis, suprà pag.6. laudati, fundarat.*

LEo Episcopus, seruus seruorum Dei, THEODERICO religioso Abbati venerabilis monasterij S. Petri sanctique Remagli Stabelao positi, suisque successoribus in perpetuum. Tunc summæ Apostolicæ dignitatis apex in hoc diuini prospectus amore dignoscitur præfulgere, si in adquirendis Dei laudibus sui impensiùs studeat laboris exhibere certamen. Ob hoc nos debita eiusdem Apostolicæ pastoralis compellit sollicitudinis cura, vt quæ ad stabilienda piorum pertinere dignoscuntur locorum, vbertim promulgare & Apostolicæ institutionis censura debeamus confirmare. Igitur quia postulasti, frater, à nobis, quatenus monasteria à venerabili patre Remaglo constructa, id est, STABVLAVS & MALMVNDARIVM, sita in saltu Arduennensi, in *Stavlo.* honore S.Petri Apostolorum principis, priuilegio nostræ auctoritatis *Mamdy.* muniremus: & quia iusta visa est nobis petitio tua, assensum tibi per huius nostri priuilegij constitutum præbemus, & roboramus Apostolica auctoritate, secundùm præcepta Regum & Imperatorum in præ-

ſentia noſtri relecta. Ratum itaque decernimus quidquid dedit primus conſtructor locorum, SIGEBERTVS videlicet Rex Francorum, qui Germaniacum in pago Remenſi, & molendina duo ſub vno tecto ſuper Iuppia, & vineam cum viritore in Bethereo, & telonea quæ ad portum Vetraria ſunt ſuper fluuios Taunaco & Itta, & portum qui dicitur Sellis, & Vogatium ſuper fluuium Ligerim, ipſi adhuc viuenti S. Remaglo tradidit.

Eadem quoque firmitate vigoramus acta & inſtituta Regũ, Chlodouci, Dagoberti, Childerici, Theoderici, qui eadem præceptis ſuis confirmauerunt, aliaque perplura addiderunt, nec non Imperatorum Karoli, Ludouici, Lotharij, & trium Ottonum, Heinrici etiam primi, & ſecundi & tertij, Auguſtorum, qui conſtructores & defenſores fuere locorum ipſorum, & quidquid de terminis & immunitate Leuguæ in eorum præceptis continetur, ſtabile eſſe iudicamus. Concambia etiam quæ facta ſunt de Lucheſengeis & Aſtelebrunna, ſiue etiam quæ à Chriſtianis hominibus, pro ſalute animarum ſuarum, ad ipſa monaſteria collata ſunt & condonata, à *Fretherico* Comite Fericres & Canſes, à FRETHERICO Duce Spriſmont allodium cum eccleſia, & quæcumque ab initio conſtructionis locorum vſque in præſens eorũ manet poſſeſſio, & in poſterũ concedenda ſunt, vt firma ſtabilitate, perpetuoque iure inconuulſa permaneant, decernimus & confirmamus. Nullum habeant Aduocatum niſi vnum, & alterum ab ipſo, qui vterque bannum Aduocatiæ ab Imperatore accipiat, nec ſecundum prædictorum præcepta Imperatorum quiſquam eorum præſumat aut in villis vel poſſeſſionibus, quæ ad ipſa monaſteria reſpicere videntur, placita tenere, manſuras aut precarias facere, redibitiones vel freda exigere, parefredos ſumere, vel cuiquã violentiã inferre ſine permiſſu Abbatis & voluntate: nullique perſonæ, cuiuſcumque dignitatis ſit vel ordinis, ipſam Abbatiam liceat vnquam in beneficium vel concambium accipere. Quod ſi quis, quod abſit, hæc omnia tentauerit infirmare, B. Petri noſtraque auctoritate eum æterno percutimus anathemate.

Præterea ſancimus, ſicut ab ipſis Imperatoribus eſt diffinitum, vt defuncto per ſucceſſionem Abbate, vtrimque in vnum è duobus monaſteriis confluentibus monachis, habeant ſine ſimulatione, ſine exceptione perſonæ, ſine reſpectu pecuniæ, ſecundũ S. *Benedicti* regulam Abbatem

Abbatem eligendi liberrimam optionem: ea tamen præponderante ratione, cum Malmundrensium pace, vt quia B. Remaglus vtriusque monasterij constructor, & Tungrensium antea Episcopus & pastor, maluit in altero eorum, id est, Stabolaus, locum sepulturæ sibi eligere, ipsi primam electionis obtineant viam, si apud eos melior meritis & probabilior inueniatur. Si autem non illic, sed Malmundarij melior reperiatur vtrique loco præficiendus, ab eo potius quàm ab externis assumptus intromittatur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumpserit his quæ à nobis ad laudem Dei, pro stabilitate iam dictorum monasteriorum, statuta sunt, refragari, aut hæc in quoquam transgredi, hunc à liminibus sanctæ matris Ecclesię segregamus, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, & cum diabolo & angelis eius æternis incendiis concremandum deputamus. At verò qui pio intuitu obseruator & custos exstiterit huius nostri Apostolici constituti, ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam & misericordiam à misericorde Domino nostro multipliciter consequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Acta Maguntiæ III. Nonas Septembris, per manus Petri diaconi, Bibliothecarij & Cancellarij sanctæ Apostolicæ Sedis, anno domini Leonis IX. Papæ I. Indictione III.

S. Remaclus.

LEO PAPA.

Misericordia Domini plena est terra.

Fredericus Lotharingiæ inferioris Dux & monasterij Stabulensis Aduocatus, supra pag. 258. laudatus, ecclesiam de Sprimont & alodium Genape monachis Stabulensibus donat, an. 1067.

In nomine Domini, nouerint tam præsentes quàm futuri, quòd ego Dei gratia Dux FREDERICVS & Stabulensis Aduocatus, mortua GERBERGA vxore mea, tradidi ad altare S. Petri & S. Remacli ecclesiam de *Sprimont*, & allodium quoddam *Genape*, quod ex parte ipsius defunctæ nostri iuris erat. Dedi autem ecclesiæ allodium de Sprimont pro XXX. libris in vademonium: vnde coniugis defunctæ necessaria prosecutus sum exequiarum. Cumque allodium Genape, multis exi-

stentibus caussis, tam citò non possem solidare, & ipse disposuissem iter meum Romam accelerare, iterùm super allodium Sprimont LX. marcas accepi, & ammonitus de priori allodio Genape, ne de non solidata traditione in ecclesiam Aduocationis meæ peccarem, tadidi Sprimont pro Genape in fideimanus, ad opus ecclesiæ, si aut in itinere mortuus, aut reuersus Genape ecclesiæ non solidarem, & mutuata non restituerem. Fidei manus hi sunt, Tiezelinus & Albricus de Braz, Adelardus de Hamne. Fideiussores hi sunt, Francho frater Albrici, VVarnerus filius VVazelini. Testes verò hi sunt, Adelardus de Liesen, Helfridus de Aluenz, Comes Otto de Los, Erleboldus de Molis, Thibaldus de Longo prato, Rodericus de Contere, Fastradus filius VVazelini de Boclauille, Rabodo de Clauires, Guntrannus de Summe.

Reuersus autem à Roma, cùm allodium Genape liberè non possem ecclesiæ solidare, pro illo & pro summa pecuniæ acceptæ, imò pro remedio animæ meæ coniugisq; defunctæ, pro loco & sepulturæ meæ, tradidi Sprimont ipsi ecclesiæ & fratribus, perpetuo iure tenendum, in manus Aduocati Adelardi de Liesen. Cuius traditionis testes sunt, Albertus Comes de Namuco, frater eius Heinricus, Balduinus de Sarto, Elbertus de Olnon, Rotfridus de Daueles, VValtherus frater eius, Goderannus de Dauiels, Boso & VVidricus de Breis, Albricus de Monte, Stephanus de Malisoil, Francho de Argeon, Haruicus de Larz, Adelardus de Vreismont, & filius eius Boso, Tiezelinus de Vreismunt, Lambertus de Hubin, Albricus de Braz, & frater eius Franco, Stephanus de Fals, Erleboldus de Molins. Acta sunt
1067. hæc anno incarnationis Dominicæ M. LXVII. Indictione V. III. Kal. Septembris, Henrico IV. Imperatore, Tiethuinno Leodicensium Præsule, Thiederico Stabulensi præsente, Domino autem per sæcula regnante.

Formula

Formula traditionis seu donationis eiusdem, ex autographo pergamenico fideliter deprompta: cui appensum est sigillum imaginem Præsulis alicuius, pedum sine mitra gestantis, exprimens.

In nomine Domini, nouerint præsentis & futuri sæculi fideles, quòd Dux FREDERICVS, mortua vxore sua *Gerb.r.a*, tradidit ad altare S. Petri & S. Remacli in Stabulau ecclesiã de *Sprismont*, & allodium quoddam *Genape*, quod ex parte ipsius coniugis defunctæ sui iuris erat. Dedit autem ecclesiæ allodium de Sprismont pro triginta libris in vadimonium: vnde coniugis defunctæ necessaria prosecutus est exequiarũ. Cumque non posset allodium Genape ecclesiæ solidare, & ipse dispo-suisset iter suum Romam accelerare; iterùm super allodiũ Sprismont sexaginta marcas accepit, & admonitus de priori allodio Genape, ne de non solidata traditione in ecclesiam peccaret, statuit vt allodium Sprismont pro illo in fidei manus ecclesiæ traderet; si tamen aut ipse aut successor suus Genape ecclesiæ non solidaret, & mutuata non restitueret: de qua re fidei manus hi sunt, Tiezelinus & Albricus de Braz, Adelardus de Hain. Fideiussores hi sunt, Franco frater Albrici de Braz, VVarnerus filius VVazelini. Testes verò hi sunt, Adelardus de Liezen, Helfridus de Aluenz, Comes Otto de Loz, Erlcboldus de Molins, Tietbaldus de Longo prato, Rodericus de Contere, Fastradus filius VVazelini de Bodenuille, Ratbodo de Clauieres, Gontrannus de Summe.

Reuersus autem à Roma, cùm infirmatus visitaretur ab Abbate Theoderico & fratribus, & sibi locum sepulturæ iuxta coniugem petiuisset in prædicta ecclesia Stabulensi, constituit vt allodium prædictũ Sprismont fidei manus pro remedio animę suę traderent & solidarent iure perpetuo ecclesiæ: quod & fecerunt in manus Adelardi Aduocati de Liezen. Cuius traditionis testes hi sunt: Albertus Comes de Namucp, & frater eius Heinricus, Balduinus de Sarto, Albertus de Olnon, Rotfridus de Daueles, & VValterus frater eius, Goderannus de Daueles, Boso & VVidricus de Breus, Roricus cum barba, Albricus de Monte, Stepelinus de Malisoil, Franco de Argeon, Adelardus de Vrcis-

Vrcismont & filius eius Boso, Thiezelinus de Vrcismont, Lambertus de Hubin, Albricus de Braz & frater eius Franco, Stephanus de Fals, Erleboldus de Molins, Henricus Bauvvariensis. Acta est donatio an-
1067. no incarnati Verbi M.LXVII. Indictione V. III. Kal. Septembris, Heinrico IV. imperante, Thietduino Leodiensium Præsule, Theoderico Abbate, Domino Deo per sæcula regnante.

Oppignoratio curtis de Sprimont, anno 1085. *facta.*

1085. Anno Dominicæ incarnationis M.LXXXV. Indictione VIII. dominus Rodulfus Abbas, necessitate regij seruitij coactus, accepit à Mazone de Rona equum vnum pro IV. marcis, carratam vini pro duabus marcis: pro quibus VI. marcis dedit ei in vadimonio curtem nostram in Sprimunt, cum tota indominicatura vsque decima. Quod si aliquando fratres villam suam redimerent, sicut ad præbendam liberè pertinebat, ita sine vlla conditione vel pacto in manus & vsus eorum liberè bonum suum reciperent. Hæc ideò scripsimus, ne posteri nostri putent in beneficio datum fuisse, aut plus acceptum pecuniæ, aut ipsam villam ad manum Abbatis, & non ad præbendam pertinere: quia multos labores pro eodem bono sustinuimus. Huius rei testes sunt isti: Reinerus, Robertus, Gondoldus, Cuono de Longia, Robertus de Hontcamp, Albricus Villicus de Stabulau, Adelardus de Baldou, & Theodericus frater eius.

Notitia ecclesiarum & prædiorum Abbatiæ Stabulensis, descripta ex altaris tabella argentea, quam VVibaldus Abbas Stabulensis circa an. 1135. *in illius monasterij templo retrò aram summam posuit.*

Stabulaus, Rona, Consines, Iosses, Ledernau, Baldou, Rahir, Keuuruns, Consdaignes, Loueuigneis, Horrion, Tourinnes, Mudrescheidt, Rhorices, Causeis, Ficlon, Ferieres, castellum Longia, Sprimont, Conson, Fieziennes, Genuetez, Herpha, Conkieres, Staltin, Leignon, Feraiges, Fieneual, VVellin, Siluestrecourt, Doroit, Palisful,
Consfait,

Consfait, Calcum, Bouingeis, Germineiz, Kerbou, Doma, VVakendorph, Lukesenges, Malmundarium, VVaymes, Francorchamps, Noua villa, Amblauia, Hoscenlaer, Basenheim, Dalehem, Bacenga, Lorenzeis, Scheniaces, Fairon, Comblen, Pressoir, VValeuia, Sclacin, Linceis, Landermenges, Boccholtz, VVellines, Trauaut, Grimesburg, Ludenestorph.

Hoc opus fecit Abbas VVibaldus, in quo sunt argenti meri LX. marcæ; in deauratura sunt auri meri IV. marcæ. Tota expensa operis centum marcæ. De qua publicè excommunicatum est, ne quis pro tam parua vtilitate tantum laborem & expensam annihilare præsumat.

NOTATIONES.

Tabulæ istæ, ex archiuis Abbatiæ Stabulensis fideliter depromptæ, quia seriùs in manus meas peruenerunt, suo loco collocari non potuerunt. Nefas tamen duxi tam illustria antiquitatis monumenta, ex autographis deprompta, supprimere, aut publicam ijs lucem inuidere.

LEO Episcopus.] Hoc diploma descriptum est ex autographo pergamenico, quod Stabuleti adseruatur munitū sigillo, plumbeo, cum hac inscriptione, LEONIS PAPÆ. Idem exstat suprà pag. 168. sed imperfectum. Vitam S. Leonis scripsit VVibertus Archidiaconus, coætaneus, Parisiis an. 1620. editam.

FRETHERICVS] seu Fredericus Dux VI. Lotharingiæ inferioris non obijt anno 1065. vt vulgarem opinionem secuti suprà pag. 258. diximus: quin imò adhuc superstes an. 1067. fuit: vt ex tabulis iam productis liquet.

GERBERCA] seu Gerberga, Eustathij I. Comitis Boloniensis filia, fuit Frederici Lotharingorum inferiorum Ducis iam dicti vxor, non autem Frederici II. Lotharingiæ Mosellanæ Ducis: vt suprà pag. 252. per errorem est dictum.

CAPVT

CAPVT CXXVIII.

Oddo seu Odo, Cameracensis Episcopus, benefacit ecclesiæ Niuellensi, an. 1112.

ODdó Dei gratia Cameracensis Episcopus omnibus sanctæ Dei ecclesiæ filiis in perpetuum. Ego piæ petitioni Richetæ, Abba-
pag. 80. tissæ S. Gertrudis Niuialensis ecclesiæ, annuens, audiens etiam preces dominarum monasterij & Canonicorum, altaria, quæ hactenus in Episcopatu Cameracensi per Personas tenuerant, iam omnino absque Personis libera ecclesiæ trado. Altaria sunt hæc, altare de Iterna, altare de Rosbecca cum appenditio *Hainueres*, altare de Merbeccha, altare de VVambeccha, cum appenditio Nath, altare de Lombeccha, altare de *Goy*, altare de *Altres*, altare de Guisslines, altare de Luuroila. Huius nostræ concessionis testes sunt.

S. Rudolfi Archidiaconi. S. Erlebaldi Præpositi.
S. Erlebaldi Decani. S. Alexandri Decani.
S. Segardi Decani. S. Machelini Decani.
S. VValteri Ab. Lobiensis. S. Guidrici Ab. Altimontensis.
S. Fulgentij Abbatis Hafflingensis.

1112. Actum est anno millesimo centesimo duodecimo, Indictione v. superscripti verò Pontificis anno VII.

Prioratus S. Georgij, prope Hesdinium Artesiæ opidum, monachis Aquicinctinis attribuitur, & à Paschali II. *Papa id confirmatur an.* 1112.

Paschalis Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio Aluiso Abbati Aquicinensis monasterij, eiusque successoribus. Venerabilis fratris nostri Ioannis Morinensis Episcopi cessionem, vobis vestroque monasterio factam, litteris præsentibus confirmamus. Is enim B. Georgij martyris ecclesiam, iuxta castrum Hesdinium sitam, tibi tuisque successoribus in cellam omni tempore possidendam concessit, cum omnibus

omnibus terris, pratis, siluis, aquis & molendinis, vel aliis quibuscumque, quæ tam ab *Ingelramno* Comite & *Ernulfo* Hesdinensi, & Nicolao milite, quàm ab aliis fidelibus eidem ecclesiæ collata sunt: siquidem idipsum prædecessor suus bonæ memoriæ Gerardus concesserat. Id ipsum igitur & nos præsentis decreti auctoritate sancimus. Data Laterani XIII. Kal. Iulij, Indictione V. incarnationis Dominicæ anno M.C.XII. 1112.

VValterus Comes Hesdiniensis benefacit monasterio Alciacensi in Artesia an. 1112.

Ego Balduinus Flandriæ Comes notum facio, quòd ipsa die, qua Gualtero terrã suam reddidimus, Abbatiã S. Siluini, quæ apud Alciacum in honore Dei fundata est, tamquam vnam de Abbatiis terræ nostræ, in propria Aduocatia omnino retinuimus. Vnde ipse VValterus, *Alchy.* tactis sacrosanctis reliquiis, in præsentia nostra iurauit, quòd quidquid auunculus suus *Ingelramnus* ecclesię suæ Alciacensi contulit, & quidquid eadem die, qua ipse terram suam à nobis suscepit, prædicta ecclesia possedit, quietè possidere permitteret. Datum anno millesimo centesimo duodecimo, apud S. Audomarum. 1112.

NOTATIO.

Alciacum prædium, cum villa Sithiu, Adroaldus vir illustris, prole *pag.* 7. carens, S. Bertino an. 654. tradidit, præsente S. Audomaro, Teruanensis vrbis Episcopo. Cumque Bertinus cœpisset domum orationis apud Alciacũ instituere, Adalsguarius vir nobilis, & eius coniux Aneglia, basilicam Alciaci in honorem B. Mariæ & S. Petri Apostoli circa an. 680. construxerunt. Ibidem eorum filia Sicchedis, deposita sæculari veste, Deo dicata, nonnullis sociatis virginibus præfuit, ante aduentum S. Siluini Episcopi, cuius defuncti tumulum Sicchedis memorata auro & gemmis cęlauit variis. Danis postea in Galliam irruentibus, S. Siluini reliquiæ ad Sithiu cœnobium sunt translatæ. Exinde surrexit *Engelramus* Comes Hesdiniensis, qui ecclesiam Alcia-

censem, à barbaris destructam, an. 1072. instaurauit, estque ibidem sepultus.

Anno 1072. Heribertus Abbas Sithiensis primum in Alciaco Abbatem constituit Suelgerum monachum Sithiensem; viuente Drogone Morinensi Episcopo. Suelgero Geruinus, Geruino Norbertus, Norberto Odo, Odoni Simon, & sic alij ex ordine, omnes monachi Sithienses, successerunt. Anno 1079. idem Ingelramus Comes confirmauit & ratificauit Abbati ac monachis S. Siluini Alciacensis omnes donationes à se factas; approbante Huberto Morinorum Episcopo.

Paschalis II. Papa statuit, iuxta præteriti temporis morem, Abbatis subrogationem in monasterio S. Siluini (siue Alciaco) in dispositione Abbatis S. Bertini persistere debere. Idem Calixtus II. anno 1123. Eugenius III. Alexander III. Clemens III. Cælestinus III. Innocentius III. Honorius III. & Gregorius IX. comprobarunt. Innocentij III. Rescriptum lib. 5. Decretalium exstat. Ceterùm in dicti monasterij Aduocatia Comitibus Flandriæ successerunt Comites Artesiæ, vt liquet ex Roberti II. Artesiæ Comitis diplomate, quod an. 1269. scripsit.

CAPVT CXXIX.

Balduinus cognomento Securis, Flandriæ Comes, alodium Valsense ecclesiæ S. Petri Insulensis detractum, circa an. 1115. *eidem restituit.*

EGo Balduinus, Dei miseratione Flandrensis Comes, contra Deũ & ecclesiam B. Petri Insulensis me peccasse & malè egisse, per Dei gratiam recognosco. Alodium enim, quod prædecessor meus Comes Balduinus, qui eam fundauit, & in ea sepultus est, ad honorem Dei, & Fratrum sustentationem, prædictæ ecclesiæ contulit, ego peccator iniustè subtraxisse recognoui. Nunc itaque Dei miseratione respectus, coram venerabilibus, Teruanensium Ioanne, & Nouiomensium ac Tornacensium Lamberto, Episcopis, me in hoc & in aliis peccasse confiteor, & præfatæ ecclesiæ ius suum, scilicet prædictum alodium,

alodium, quod est in villa *Vals*, in territorio Aquisgranensi, recognosco, & nulli omnino ampliùs indé VVarandus ero. Ego verò CAROLVS, consanguineus & successor Comitis Balduini, in præsentia ipsius, id ipsum pro iustitia recognosco, concedo & confirmo.

Signum Ioannis Morinensis Episcopi,
S.Lamberti Nouiomensis & Tornacensis Episcopi,
S.Clementiæ Comitissæ, S.Alardi Pincernæ,
S.Balduini Gandensis.

Curtis de Tropboua in Nortkercka à Manasse de Bredenarda venditur monachis Andrensibus 1116.

Notum sit omnibus, quoniam Manasses de Bredenarda, accepta sex librarum caritate ab Andernensis ecclesiæ monachis, Comitatum [illegible] terræ Guffridi auunculi sui, vnà cum Florentio filio suo, per manus Manassis Comitis & Emmæ Comitissæ, in manu domini Rainaldi secundi Abbatis liberè dedit. Quo dato ipse Manasses, vnà cum prædicto filio suo Florentio, deiecit, & se ampliùs non habere debere iudicauit: quod ipsum iudicantem hîc scripti testes consecuti sunt:

Oilardus Heremita, Robertus de Hammes,
Manasses Dapifer, Elembertus Panitor, Gozo Paganus,
Henricus de Marknes, Henricus de Fraitun,
Robertus Notir, Eustathius de Bauelingehem,
Balduinus frater eius, Balduinus Seiro,
Heremarus Blouel, Sigemarus de Milleca.

Hoc autem factum est in castro Gisnensi, inter capellam S. Mariæ 1116.
& terrarium domus Eustathij de Hammes, anno M.C.XVI.

 Baldui-

Balduinus III. *Hannoniæ Comes S. Dionysij monasterium, prope Montes Hannoniæ à patre suo Balduino Ierosolymitano constructum, dotat & auget, anno* 1117.

Ego Balduinus, Comes Haionensium, filius gloriosæ memoriæ Bal-
pag. 212. duini Ierosolymitani & Idæ vxoris eius, cœnobium sancti martyris Christi Dionysij, quod pater meus in sui iuris alodio constituit, honorificare exopto, & quidquid concessit liberè & sine aduocatia, ad eumdem locum sic concedendo affirmo. Post quæ omnia notum sit omnibus, quòd ego paterna sequens vestigia, eidem cœnobio pro honore Dei & B. Mariæ, & martyris Christi Dionysij, seruos & ancillas iure perpetuo possidendos concedo, quorum quarúmue hîc subtitulantur nomina: Bernardus & vxor eius Gertrudis, Stahineldis, ipsius Bernardi soror, cum futura posteritate, Huldeburgis quoque & filiæ eius, Manisendis, Dedela, Fredescendis cum posteritate futura, Lambertus & Belechina, Anna vxor Goderonis Cocci; Oda vxor Amolrici de Oborch, cum posteritatibus suis. Confirmo etiam eidem cœnobio donationem, quam pater meus, consilio Gerardi Cameracensis Episcopi, & nobilium suorum assensu, concessit, ecclesiam videlicet S. *Petri*, quæ sita est in Montibus inter duo monasteria S. VValdetrudis & S. Germani, cum omnibus appenditiis suis: ita vt Canonici eiusdem ecclesiæ subditi sint potestati Abbatis, & obeuntibus illis reditus prębendarum in monachorum vsus cedant. Hanc itaque confirmationis & largitionis meæ donationem mando conseruari in perpetuum: ita vt nullus Comitum, Principum, Castellanorum, nobilium, ignobilium, vel quælibet cuiuscumque dignitatis persona amodo eam inquietet. Vt autem hoc ratum permaneat, nobiles meos, principes & potentes, sicut sunt præsentes, ad testimonium appello, & subnotare censeo.

pag. 234. Signum Gossuini de Montibus. S. Gossuini de Auesnis.
S.* VVidonis de Ceruia. S. Hugonis de Lens.
S. Tievvini de Herbau. S. Isaac de VVasnes.
S. VValteri de Silli. S. Godefridi de Ribodimonte.

S. Godefridi

S.Godefridi de Arescoth. S.Anselli de Merbes.
S.Isaac Castellani. S.VValteri de Iuth, *f. Iache,*
S.Gilleberti Maioris. S.VVascelini Brunoldi,
S.Radulfi de Turnella.

Actum anno millesimo centesimo decimo septimo, Indictione x. epacta xv. regnante & imperante Henrico Rege, Godefrido Duce, Radulfo Remensi Archipræsule, Burchardo Cameracensi Pontifice. 1177.

NOTATIO.

VVido seu Guido, Dominus Ceruiæ (quod est opidum Hannoniæ, cultu Deiparæ ac miraculis celebre) & Sarti, ex Ida genuit Idam, Gillengemiensis monialium Abbatiæ an. 1126. in Hannonia conditricē, multarum prolium ex tribus maritis matrem, ac demum monialem in Gillengemio. **Chieure.**

Guido do. de Chieure & du Sart dux. Idam.	*Ida heres, Gillengemij 1126. fundatrix, nupsit 1. Ægidio do. de Chin & Berlaimont, 2. Rasoni do. Gauere, 3. Nicolao do. de Rumignij, Hugonis F.*	*Ex 1.* *Mathildis domina de Berlaimont & Chin, vxor AEgidij de S. Aubert: ex his Domini de Berlaimont.* *Ex 2.* *Raso dominus Gaueræ.* *Beatrix vx. Eustathij do. de Reux.* *Ex 3.* *Nicolaus do. de Rumigny.* *Hugo do. de Florines.* *Iuliana.* *Clementia.* *Iolenta.*
Theodericus 1117.		

 CAPVT

CAPVT CXXX.

VVillelmus ab Ipra, Philippi Comitis Loensis filius nothus, Loense Canonicorum regularium monasterium, à patre suo an. 1093. *fundatum, dotat an.* 1118.

pag. 237. EGo VVillelmus, Dei miseratione Philippi Comitis filius, petitionibus domini Gerardi libenter assentiens, Loensi ecclesiæ S. Petri Apostoli, cui idem deseruiebat, tres mensuras ab omni exactione & debito in perpetuum liberas contradidi, denique huius donationis confirmationem, concedente vxore mea, feci.

S. Fibolfi Castellani Bergensis, S. Tierbaldi Ariensis,
S. Goiffridi, S. Rodulfi fratris eius, S. Eustathij,
S. Alardi de VVarnestun, S. Dirolfi Iprensis,
S. Soeri & Fromoldi fratris eius, S. VVillelmi Præpositi Iprēsis,
S. Gerardi Loensis ecclesiæ Præpositi.

1118. Actum est hoc anno millesimo centesimo decimo octauo, Indictione XIII. regnante Ludouico Francorum Rege, regente Flandriam Carolo Comite, pontificatus domini Calixti II. Papæ anno primo, Episcopatus domini Ioannis XX.

Ioannes Teruanensis Episcopus an. 1119. *confirmat institutum & prædia dicti monasterij Loensis.*

. Ioannes Dei gratia Morinorum Episcopus. Placuit nobis ecclesiam in honore S. Petri Apostoli fundatam in villa, quæ vulgò dicitur *Lo*, dedicare, ipsamque cum omnibus quæ ad eam pertinent, ad sustentationem Canonicorum, ibidem secundùm regulam B. Augustini Deo seruientium, liberam facere. Vitæ namque canonicæ ordinem, quem professi sunt, præsentis priuilegij auctoritate firmamus. Ipsis itaque suisq; successoribus ea omnia perpetuò possidenda sancimus, quę impræsentiarum obtinere videntur, ecclesiam scilicet ipsam S. Petri cum vniuersa decima, lini, agnorum, ceterorumque animaliũ vel fructuum,

quæque

quæque Philippus, filius Roberti Marchionis cognomento Frisonis, cum fratre suo Roberto Comite Flandriæ, eidem ecclesiæ concessit, Comitatum videlicet & aduocationem, stallum & teloneũ, & quidquid sæcularis iuris super terram & mansionarios S. Petri habebat, & quæcumque iustè adepti fuerint. Actum est hoc anno millesimo centesimo nono decimo, Indictione XII. regnante Lucouico Francorum Rege, Karolo Comite Flandriam regente, anno Papatus domini Calixti primo, & præsulatus domini Ioannis XX. & confirmatum coram his testibus. 1119.

S. Harberti Archidiaconi, Lamberti Abbatis,
Ingelberti Ab. Arnulfi Præpositi, VVillelmi Præpositi,
Hugonis Præpositi, Goselini Decani,
VValteri Thesaurarij, Ioannis Ariensis Prępositi,
Lamberti Casletensis Præpositi, Fulcardi Decani,

Henricus V. *Imp. decimas Santflitanas an.* 1119. *Canonicorũ Antuerpiensium collegio, in ecclesia S. Michaëlis tunc residenti, concedit & attribuit; petente Godefrido Barbato, Lotharingiæ ac Brabantiæ Duce, & S. R. I. Marchione ad Scaldim.*

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum Imperator omnibus notum esse volumus, nos consilio & petitione Godefridi Ducis & Marchionis, concessisse ecclesiæ S. Michaëlis Archangeli, quæ est sita in burgo, qui dicitur *Antvverp*, omnem decimam quę continetur à terminis Zantflieten vsque Olmeremuthẽ: ita vt quartam eiusdem decimæ partem ecclesiæ Præpositus sibi retineat, & reliquas in vsus fratrum conseruet. Huius autem nostræ traditionis testes subscripsimus, quorum nomina sunt hæc: *Olmeren.*

Conradus Osnaburgensis Episc. Burchardus Cameracensis Ep.
Gerardus Merseburgensis Episcopus; Arnolfus de Los,
Theodericus Comes, Gerardus Comes, Paganus Comes,
Otho de Mares, VVillelmus Comes, Hermannus Pistis.

Hoc etiam Mathildis Romanorum Regina sua corroborauit præsentia. Huius autem chartæ traditio facta est, præsente eiusdẽ ecclesię

Præposito

Præposito Hildevvino: & vt hoc nostræ auctoritatis præceptum firmum obtineat vigorem, manu nostra subterfirmauimus, & sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Bruno Cancellarius recognouit.
1119. Data XI. Kalendas Decembris, anno millesimo centesimo decimo nono, Indictione XII. regnante Henrico Romanorū Imperatore. Actum est apud Traiectum.

Rodulphus Abbas & Chronographus Trudonensis an. 1119. *iura ecclesiæ de Dunck explicat.*

Ego Rodulphus, gratia Dei cœnobij S. Trudonis Abbas, do fratri Ioanni ecclesiam de *Dunck*, in omnibus tertiam partem tam magnæ
1119. decimæ quàm minutæ. Si quid deinceps alodij à M. C. XIX. anno ab aliquo nobili vel extraneo parochiano datum fuerit ecclesiæ, in mea potestate retineo, cui voluero stabilire: nisi presbytero sua pars denominata fuerit à dante.

Ecclesiæ tres an. 1119. *conceduntur monachis S. Dionysij in Broqueroia à Burchardo Cameracensi Episcopo.*

Burchardus diuina miseratione Cameracensium Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Communicato nostrorum clericorum consilio, venerabilis fratris nostri Henrici, ecclesiæ S. Dionysij prope Montes Abbatis, piæ petitioni condescendimus, & altare de
pag. 209. *Houdeng*, cum appenditio suo *Goegnies*, altareque de Lembeca, libera & sine persona, præfatæ ecceliæ concedimus. Præterea alodium, quod Godescalcus de Gotignies apud Peronā habebat, tam in terris, aquis, quàm siluis, quia eidem ecclesiæ contulerat, confirmamus, & ab omni aduocatia, sæculari districtu, cæterisque angariis liberam, vt erat, assignamus. Traditionis huius testes sunt, Gossuinus eiusdem Godescalci filius, Gossuinus de villa. Alodia quoque de Mari-Iolio, de Triueriis, & partē quam in decima de Houdeng Herimandus de Ableng habebat, quia sicut sui iuris erant, cum seruis & ancillis suis, sæpè fatæ ecclesiæ contulit, eidem libera penitus corroboramus. Huius rei testes

testes sunt, Theodericus de Gotignies, Herimandus de Maregia......
Actum anno millesimo centesimo decimo nono, Indictione XII. 1119.
præsulatus domni Burchardi IV. Ego VVerimbaldus Cancellarius scripsi & recognoui.

S. Petri ecclesia, in vrbe Montensi prope basilicam S. VValdetrudis olim sita, attribuitur & adiudicatur monachis S. Dionysij in Broqueroia, an. 1123.

Burchardus, Dei gratia Cameracensiũ Episcopus, notum facimus, Ecclesiam S. Dionysij prope Montes beneficium & ecclesiam S. Petri, quæ est prope ecclesiam S. VValdetrudis in Montibus, cum tota sui pertinentia, XXX. & pluribus annis sub regimine trium Abbatũ quietè possedisse, & Martinum bonæ memoriæ primum loci Abbatẽ, Auertis in Concilio Vrbani Papæ Claremonti habito, & quàm pluribus Cardinaliũ, & Remensis & Cameracensis ecclesiæ Conciliis, ob hæc & cætera ecclesiæ suæ beneficia præsentanda & munienda, absque canonica cuiuslibet calumnia, interfuisse. Cùm autem in præfato municipio Synodum conuocatam celebraremus, Canonici S. VValdetrudis in reuerendum fratrem nostrũm Balduinum tertium sæpe fatæ ecclesiæ Abbatem insurgunt, & iustitiam super ecclesiam S. Petri, & eius possessionẽ, à nobis & Synodo requirunt. Die igitur vtrique parti statuta, Abbas in Synodo coram Coabbatibus se præsentauit & iudicium super hoc requisiuit. Vnde nobis à Synodo iudicium requirentibus, Abbates & Archidiaconi cum Personis iudicauere, Abbatẽ & successores suos S. Petri, de qua agitur, cum possessione ecclesiam canonicè deinceps possessuros, & præfatis Canonicis seu monialibus super hoc minimè responsuros. Eorum igitur iudicio assentientes, calumniatores, si emerserint, quoad resipiscant, excommunicamus, & sub imaginatione & testium subscriptione, sicut prædecessor noster bonæ memoriæ Odo Episcopus hoc ecclesiæ S. Petri beneficium sæpe libatæ S. Dionysij ecclesiæ pontificali decreto assignauit, astipulamus.

Signum VValteri Lobiensis, Franconis Affligemensis,

 Algisi

Algisi Aquicinensis, Gilleberti Heinamensis,
Odoini Cellensis, Gerlandi Nouicastrensis, Abbatum.

1123. Anno millesimo centesimo vicesimo tertio, Indictione XV. præsulatus domni Burchardi VIII. ego VVerimboldus Cancellarius recensui.

CAPVT CXXXI.

Burchardus Cameracensis Episcopus Bornhemiensem Abbatiam, inopia laborantem, Fulgentio Abbati Affligemiensi, eiusq; successoribus regendam anno 1120. *committit, suppressa S. Augustini regula.*

BVrgardus Dei miseratione Cameracensium Episcopus..... Nos Bornhemensis ecclesiæ, ferè ad nihilum redactæ, desolationi con-
pag.122. dolentes, venerabilem fratrem nostrum Fulgentium, Affligemensis ecclesiæ Abbatem, & religiosum ecclesiæ suæ conuentum super hac necessitate conuenimus, & vt Abbatiam illam sub regula S. Augustini annihilatam, regendam & sub regula B. Benedicti emendandam susciperent, rogauimus. Prece itaque nostra exaudita, præfatam Abbatiam de Bornhem, cum appendiciis suis *Haues-ledunc* & *Hingen*, cum capellis Bereberga & *Rimenbam*, Apostolica auctoritate eidem ecclesiæ confirmatis, supplicante fratre nostro *Sigefrido* Bornhemensi Abbate, fratribus quoque petentibus, præfatæ Affligemensi ecclesiæ sub regula B. Benedicti permansuram concessimus. Cùm enim eadem Bornhemensis ecclesia à VVenemaro Gandensi Castellano alodiis & donariis quàm plurimis fundata, & à prædecessore nostro Manasse Episcopo emancipata, Abbate consecrato & fratribus sub regula B. Augustini constitutis, in melius procedere debuisset, ordine penitus annullato, forinsecis commoditatibus destructis, in nihilum fere redacta est. Ea itaque angariati necessitate, præfatam traditionem canonicè facientes, decreuimus vt prædictam Bornhemensem ecclesiam & libertatem, quam sub regula B. Augustini hactenus tenuerat, Affligemensis ecclesia vlteriùs sub regula B. Benedicti inconuul-

conuulsè possideat. Altare etiam de Mercecca, cum appendicio suo Bergesem, sæpè fatæ Affligemensi ecclesiæ concessimus.

Actum anno millesimo centesimo vicesimo, Indictione XIV. pontificatus domini Burchardi quinto. Ego Guerimboldus Cancellarius scripsi & subsignaui. 1120.

Calixtus II. *Papa, petente sorore sua Clementia, Flandriæ Comitissa, an.* 1121. *firmat Bornhemiensis ecclesiæ regimen Affligemiensibus commissum.*

Calixtus II. Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio Fulgentio Abbati Affligimensis monasterij, quod ad honorem B. Petri Apostolorum principis in Cameracensi diœcesi situm est, eiusque successoribus. Venerabilis frater noster Burgardus, Cameracensis Episcopus, hortatu venerabilis fratris nostri Rodulphi Remensis Archiepiscopi, & rogatu Sifridi Bornhemensis Abbatis & fratrum suorum, Affligimensi monasterio Bornhemensem commisit ecclesiam, vt in ea deinceps monastici ordinis disciplina habeatur. Olim quidem in loco eodem ordo fuerat Canonicus institutus; sed guerris superuenientibus tanta paupertatis inopia coarctatus est, vt neque ordinem Canonicum conseruare, neque per se in ecclesiastica posset honestate persistere. Nos itaque tam prædictorum fratrum, quàm & sororis nostræ CLEMENTIÆ, Flandriensium Comitissæ, quæ ipsius loci dispensatrix est, petitionibus annuentes, prædictæ Bornhemensis ecclesiæ commissionem præsentis priuilegij pagina confirmamus: statuentes vt in Affligimensis monasterij vnitate ac subiectione, sub regula monasticæ disciplinæ, in perpetuum perseueret: ita nimirum libera & quieta, sicut antea in ordine Canonico fuerat, cum altaribus de Hauesdunc, Hingem, Gereberga, Rimenham, & Merebecloa. Ego Calixtus catholicæ ecclesiæ Episcopus laudaui. Datum apud S. Petrum, per manum Chrysogoni, S. Romanę Ecclesiæ diaconi Cardinalis & Bibliothecarij, III. Februarij, Indictione XIV. incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo vicesimo primo, pontificatus autem domini Calixti II. Papæ III.

Burgundiæ Niuerniæ & Autissidiori Comitum stemma, suprà
pag. 48. productum, continuatur.

NOTA-

NOTATIO.

CLEMENTIA] Guilielmi Burgundiæ Comitis filia, Calixti II. Papæ soror, an. 1131. obiit, Borburgi in Flandria occidua sepulta in nobilium virginum Benedictinarum cœnobio à se condito. Maritus eius Robertus II. cognomento Hierosolymitanus, Flandriæ Comes, an. 1111. decessit, Atrebati ad S. Vedastū conditus. Vide suprà pag. 180.

BORNEHEM] Flandriæ municipium, titulo Baroniæ clarum, ad veterem Scaldis alueum, ex opposito Tamisiæ, Castellanos olim Gandenses habuit Dominos. Ex his Hugo, eiusque vxor Maria, an. 1250. Margaritæ Constantinopolitanæ Flandrorum Comitissæ Bornhemiū vendiderunt. De reliquis Bornhemij Dominis lib. 2. Dipl. Belg. cap. 82. egimus. Hugonis frater fuit VILLANVS Dominus vici S. Ioannis ad Lapidem, vulgò S. *Ians-steen* in VVasia prope Hulstum: à quo stirpē trahit Gandauensis Villanorum familia, quæ Isegemij & Middelburgi Comitatus hodie in Flandria possidet. Hugonis filia vnica *Maria* Gerardo Sottegemij Domino nupsit, & ex eo genuit *Hugonem* Castellanū Gandensem. Huius filia vnica *Isabella* Hugoni Domino de Antoin prope Tornacum in manum conuenit. *Villain al. de Gant.*

Hugonis Antoniani & Isabellæ Sottegemiæ filia & heres ISABELLA, Castellana Gandensis, Domina de Antoin & Sottegem, primùm nupsit Henrico à Louanio, pòst Alfonso de la Cerda, ex Regum Castellę & Legionis familia oriundo; sed ex neutro prolem genuit. Tertiò nupsit Ioanni de Meleun: quæ familia, præter Principatum de Espinoy, hodieque Castellaniam Gandensem possidet. Isabellæ epitaphiū exstat in Antoniensi Canonicorum templo: *Cy gist Isabeau Dame d'Antoin, d'Espinoy, de Sottenghien, & Chastellaine de Gand, iadis femme & espouse à Henry de Louuain, apres à Monsieur Alphons d'Espagne, & apres à Monsieur Iean Viscomte de Meleun, Chambelā de France, Seigneur de Blangis: laquelle Dame trespassa le iour S. Nicolas en hyuer l'an* 1354.

CAPVT CXXXII.

Theodericus Rufus, vir potens, Furnense S. Nicolai in Flandria monasterium an. 1120. *fundat, approbante Carolo Bono Flandriæ Comite.*

EGo Karolus, Dei gratia Flandrensium Comes, sexaginta mensuras terræ, quas à me Theodericus Rufus, filius Folpoldi, iure feodi tenuerat, coram optimatibus & principibus meis, publicè mihi ab ipso redditas, ecclesiæ Furnensi S. Nicolai, ab omni exactione liberas, perpetuoque iure possidendas concessi, concessasque manu propria donaui. Testes,

Arnoldus Præpositus VVatiniensis, Fromoldus Præp. Furnensis,
Froulfus Castellanus Bergensis, Balduinus de Colona,
VValterus de Locra, Simon Rufus, Landbertus de Rinigellis,
Bernoldus Sprit, Arnoldus de Henis, Riquardus de Sintonis,
Bouo & VVicman de Crochten, Hugo Albus de Biran,
Reinlofus de Tetighem, VValterus de VVambeca,
Florentius Castellanus Furnensis, Eustachius filius Badelogæ,
Eueroldus de Lincele, Hacher de Babampol,
Arnoldus de Stasla, Reinerus de Stasla,
Eggefridus Forauot, Reingerus Graua ex Ipra.

Ioannes Teruanensis Episcopus possessiones dictæ Abbatiæ S. Nicolai Furnensis confirmat an. 1120.

Ioannes, Dei gratia Morinorum Episcopus, dilecto filio suo Nicolao, quem ecclesiæ S. Nicolai de *Buttenburch* Abbatem Canonicorum ordinauimus, cæterisque fratribus eiusdem ecclesiæ. Cùm ecclesiam de Buttenburch in manibus nostris liberè teneremus, eamdem ecclesiam cum tertio manipulo, & cum duabus appendiciis, capellis sancti videlicet Dionysij & *Paruise*, cum omnibus pertinentiis, ad opus Canonicorum, secundùm regulã B. Augustini ibidem Deo famulantium, liberam

liberam ab omni exactione manere concessimus. Possessiones etiam, quas inpræsentiarum possidere videtur, eidem ecclesiæ confirmamus, scilicet LX. mensuras terræ, quas Theodericus, filius Folpoldi, iure feodi tenuerat, quasque Flandriæ Comiti Carolo ab ipso redditas, ipse quoque Comes præfatæ ecclesiæ liberas manu propria donauit: viginti quoque & quinque mensuras, quas Hadaloga & Eustachius filius eius S. Nicolao dederunt, & quinque mensuras, quas Præpositus Arnoldus & cæteri fratres VVatiniensis ecclesiæ, X. etiam mensuras terræ, quas Rodulphus Heera dederunt. Actum est hoc Furnis anno millesimo centesimo vicesimo, Indictione XIII. XII. Kalendas Iulij, 1120. sub testimonio idoneorum testium, Helberti & VValteri Archidiaconorum, Ernuldi VVatiniensis, VVilhelmi Iprensis, Hugonis Euersamensis, Gerardi Loensis, Præpositorum, Alani Furnensis, Hugonis Casletensis, Decanorum.

Calixtus II. *Papa possessiones eiusdem Abbatiæ in tutelam suscipit an.* 1124.

Calixtus Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis Nicolao Abbati & fratribus ecclesiæ S. Nicolai de *Buttenburch*. Dilecti in Christo filij, interuenientibus quoque venerabilis fratris nostri Ioannis Morinensis Episcopi precibus, petitiones vestras clementer admittimus, & vitæ canonicæ ordinẽ, quem secundùm B. Augustini regulam in vestra ecclesia professi estis, auctoritate Sedis Apostolicæ confirmantes, monasterium vestrum, cum omnibus appenditiis suis, in patrocinium B. Petri nostramque protectionem suscipimus. Datum Laterani, per manum Aimerici, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi Cardinalis & Cancellarij, VIII. Kalendas Decembris, Indictione III. anno millesimo centesimo vicesimo quarto, pontificatus autẽ domini Calixti II. Papæ anno VI. 1124.

Milo

Milo Morinensis Episcopus eidem cœnobio Furnensi concedit immunitatis priuilegium, an. 1135.

Ego Milo Morinorum Episcopus dilectis in Christo filijs, fratribus vniuersis, in monasterio S.Nicolai de *Butenburch* canonicam vitam professis. Dilecti in Christo filij, vobis ac successoribus vestris ecclesiam B.Nicolai, cum tertio manipulo, & cum duabus appenditiis, capellis sancti videlicet Dionysij & *Paruise*, cum omnibus pertinentiis, ad exemplar prædecessoris nostri Ioannis Morinorum Episcopi, ab omni exactione immunem manere concedimus. Actum est hoc anno
1135. millesimo centesimo tricesimo quinto, Indictione XIII. coram his testibus, Philippo Archidiacono, Henrico Abbate de Lisches, Gozelino Decano, Gerbodone Cantore, & Roberto de Abbatis-Villa.

CAPVT CXXXIII

Iura monasterij Blandiniensis confirmantur à Carolo Bono Flandriæ Comite, an. 1120.

CArolus Dei gratia Comes Flandriæ, & filius Regis Daciæ, vniuersis ecclesiæ filiis. Cùm diuina Prouidentia, in cuius manu sunt omnium potestates & iura regnorum, post decessum inclyti Comitis Balduini, nepotis mei, in principatum Flandriæ me sublimasset, venerabilis & dilectus Arnoldus Abbas S.Petri....

Signum Caroli Comitis, S. Sigeri Castellani, S. Balduini de Alost.

1120. Actum Gandaui anno Domini millesimo centesimo vicesimo, anno principatus nostri primo.

Idem

Idem Carolus Comes prædia Abbatiæ S. VVinnoci Bergensis confirmat, an. 1121.

Ego Carolus Flandrensis Comes illam libertatem, quam Balduinus Comes quondá ecclesiæ B. VVinnoci donauit, & quidquid ego postmodum eidem ecclesiæ contuli, precibus Hermetis Abbatis, & fratrum id ipsum postulantium annuens, iteratò concedo, & præsentis priuilegij munimine confirmo. Concedo præterea dictæ ecclesiæ totam decimam de Ghiuelda, totam de Soutcota, totam de Oxheim, totam de Coudekerca, totam de Dunkerka, totam de Sintonis, totam de Mardic, totam de Spieris, totam de Erembaldi capella, totam de VVolfheem, totam de Ipra, totam de VVormhout, & duas partes totius decimæ de Oudingesela, duas partes de Vohtingesele, duas de VVlingesele, duas de Schocas, duas de Crochten, duas de Stenis, duas de Bieren, duas de Tenngeem, duas de Kilheem, duas de Houtkerca, duas de Snellegenkercke. Hæc acta sunt apud Casletum, anno millesimo centesimo vicesimo primo. Huic donationi testes interfuerunt, 1121.
Themardus Castellanus de Borburgh, VValterus filius eius, Froulfus Castellanus Bergensis, VValterus de Locris, Isaac de Formisela, Florentius Castellanus, Simon Rufus.

Burchardus Cameracensis Episcopus benefacit Canonicis Aquisgranensis ecclesiæ B. Mariæ, an. 1122.

Burchardus Dei gratia Cameracensis Episcopus. Notum sit omnibus Christi fidelibus, qualiter interuentu Henrici IV. Romanorum Imperatoris, altaria in parochia Cameracensi sita, in villis Filfurt, Renel & Kuuuci, ad præbendam Canonicorum Aquensium pertinentia, in perpetuum libera à Persona permanere concessi. Actum pag. 34.
anno M.C.XXII. Indictione XV. præsulatus mei anno VII. 1122.
Ego VVerembaldus Cancellarius scripsi & subscripsi.

Campi veteris monasterium, ord. Cistertiensis, prope Rhenobercam diœcesis Coloniensis opidum, an. 1122. fundatur ac dotatur à Frederico A. Coloniensi.

Fredericus Dei gratia Archiepiscopus sanctæ Coloniensis ecclesiæ.. Accito fratre *Arnulpho*, viro religioso, qui quondā nostræ matris vbere lactatus in virilis iam animi robur euaserat, contemptoque mundi flore Morimundensi ecclesiæ præerat, inter cetera vt aliquos de grege sibi credito, suæque professionis monachos ad nos transferret, petiuimus & impetrauimus. Quos adductos in loco solitario, qui *Campus*
Camp. vulgò dicitur, collocauimus: quibus etiam suisque successoribus B. Benedicti regulam pari ordine, id est, secundùm instituta Cistertiensium, seruantibus, locum prædictum tam à curia nostra in *Berke*, ad quam pertinere videbatur, quàm incolis eiusdem loci absolutū, cum omni decimatione & vtilitate concessimus & tradidimus.

Eustathius III. *Comes Boloniensis, Godefridi Bullonij frater, terram Merckensem, quæ ad S. Bertini monasterium pertinet, ab omni exactione liberam facit, anno* 1122.

Ego Eustathius, Dei gratia Bononiensis Comes, notum facio quibuslibet, ad salutē animæ meæ, necnon patris mei Comitis Eustathij,
pag. 201. matrisque meæ Idę Comitissæ, & fratrum meorum Godefridi Ierosolymitani Regis, atque Baldevvini, qui ei in regno successit, terram, quam beatus Bertinus infra ministerium de *Merck* possidet, à Comitatu & omnimoda consuetudine, nec non ab omni exactione liberam fecisse. Huius autem libertatis concessio facta est à me Eustathio apud Capellam, post reditum meum ab Ierosolymis anno xx. Dominicæ
1122. autem incarnationis millesimo centesimo xxii. Indictione xv. regnante Ludouico Rege in Francia, nec non Danense Karolo Marchionatum administrante in Flandria; præsente Ioanne Morinorum Episcopo, & aliis testibus.

S. Eusta-

S. Eustathij Comitis, S.Ioannis Episcopi Morinorum,
S.Lamberti Ab. S.Bertini, S.Balduini Abbatis S.VVolmari,
S.Rainaldi Ab. Andernensis, S.Mangerij Abbatis de Capella,
S. Alulfi Cancellarij, S.Rodulfi filij Comitis Eustathij,
S.Eustathij Vicecomitis, S.Balduini Conestabilis.

Ioannes Morinensis Episcopus prædia monasterio Andrensi à Balduino Comite Gisnensi, eiusq. filiis donata corroborat, an. 1122.

Ego Ioannes, Dei gratia Teruanensium Episcopus, notum fieri volo, Balduinum piæ memoriæ Comitem Gisnensem, vxoremque eius Adelam, quoddam cœnobium monachorum, in loco *Androne* dicto, in honore S. Saluatoris sanctæque Rotrudis construxisse, annuente Rodberto seniore Flandrensi Comite, filiisque eius Rodberto atque Philippo. Quod quia tam sua quàm aliorum munificentia augmentari voluit, nos postulationi Rainaldi secundi Abbatis eiusdem cœnobij assensum præbentes, cuncta quæ eidem cœnobio, tam à prædecessore nostro Gerardo, quàm à nobis vel à supradicto Comite Balduino, filiisque eius Manasse, Fulcone, Hugone, VVidone, aliisque fidelibus data vel danda sunt, eiusdem ecclesiæ Abbatibus & monachis perpetuo possidenda corroboramus. Actum Taruennæ anno M.C.XXII. regnante in Francia Ludouico Philippi Regis filio, in Flandria verò principante Karolo; his testibus: *pag.* 219. 1122.

Gocelino Decano Teruanensi, Guncelino Decano S. Audomari,
Meingero Abbate de Capella, Ingelberto Abbate S. Ioannis,

Caput CXXXIV.

Anselmo Abbate & Chronographo Gemblacensi procurante, in Monte S. Guiberti basilica ædificatur, & locus ille priuilegiis donatur à God. Barbato Brabantiæ Duce, an. 1123.

Godefridus gratia Dei Comes Louaniensis, Dux Lothariensis, omnibus veritatis amicis. Sit notum vobis, quia diebus meis & Anselmi Gemblacensis Abbatis, iuxta villam quæ *Belrius* dicitur, erat locus, qui nunc Mons S. Guiberti cognominatur. Mons quidem incultus, sed munitioni aptus, prædium Gemblacensis ecclesiæ erat, & ecclesia, quæ in eo fuerat, iam multo tempore destructa erat. Abbas & monachi timentes, ne iniustus peruasor locum inuaderet, & munitione ædificata vicinos, & maximè familiam ecclesiæ affligeret, habito mecum consilio, feria quarta Paschæ, feretrum S. Guiberti cum reliquiis illuc deportauerunt, & Deo cooperante, & per B. Guibertum infirmis multam sanitatum gratiam largiente, ecclesiam, vt cernitur hodie, ædificauerunt, multo sumptu & labore. Cumque multi illuc conuenirent, & ad habitandum sibi domos construerent, iterum habito consilio cum supradicto Abbate & familia ecclesię, decreui vt locus ille cum opido Gemblacensi ius legale & consuetudinarium in omnibus haberet. Quamuis autem ego, sicut & antecessores mei, per manum Imperatoris sim constitutus Aduocatus Gemblacensis cœnobij, tamen vt omnimodò esset rata mea constitutio, adhibita est etiam Leodicensis Episcopi confirmatio. Actum anno millesimo
1123. centesimo vicesimo tertio, Indictione prima, Epacta vicesima secunda; domino Alberone primo huius nominis Leodicensium Episcopo.

Carolus

Carolus Bonus, Flandriæ Comes, prædia monasterij Loensis, in diœcesi Iprensi, confirmat an. 1123.

Ego Carolus, nepos Rotberti Comitis, filij Rotberti Marchionis cognomento Frisonis, quidquid Philippus cum fratre suo Rotberto Flandrensium Comite, Loensi ecclesiæ S. Petri contulit, non solùm bene gesta laudaui, verùm etiam pro posse meo ampliaui. Ad huius ergo doni confirmationem nepotem meum Wilhelmum, Philippi filium, inuito. Etiam sciant omnes, quia ambo concedimus, & sigillorum nostrorum impressione munimus, coram subtitulatis testibus; *pag.* 237.

Ioanne Morinorum Pontifice, Hilfrido Iprensi Præposito,
Adam Formiselensi Præposito, Odgero Audomarensi Præposito,
Hugone Casletensi Decano, Daniele de Tenremonde,
Wilhelmo de Boulara, Waltero de Tornaco,
Waltero filio Alardi, Gerardo Camerario,
Riguardo Nudo de Walnes, Tietbaldo Iprensi Castellano,
Socero & Fromoldo fratre eius, de Ipra,
Isaac Formiselensi, Waltero de Locra,
Lamberto de Rinenghelles, Widone de Steinfort,
Albrico de Wathevva, Goiffrido de Casleto, Volcrano de Lãpernessa,
Riquardo Pal de Furnes, & Stephano filio eius.

Actum est hoc anno millesimo centesimo vicesimo tertio, Indictione prima, temporibus domini Calixti II. Papæ, Radulfi Remensis Archiepiscopi, Ioannis Morinorum Pontificis, ac Gerardi Loensis ecclesiæ S. Petri quinti Præpositi, regnante Ludouico Francorum Rege, & procurante Flandriam Karolo Marchione. 1123.

Henniacensis ecclesia, quæ est hodie Canonicorum regularium Abbatia, in diœcesi Atrebatensi, a sæculari potestate liberatur, an. 1123. *per Carolum Bonum Flandriæ Comitem.*

Ego Karolus, Dei gratia Flandrensium Comes, notifico omnibus quòd Balduinus Dapifer meus, & Balduinus filius Lethardi, & vxor eius Gerberga, concessione Arnulphi de Arda, ecclesiam S. Martini
Hennin. de Henniaco, quæ hactenus sub eorũ potestate quasi ancilla lugebat, diuino instinctu inspirati, ab omni sæculari potestate liberam fecerunt, eamque Deo & S. Martino, ac Stephano eiusdem ecclesiæ Abbati, eiusque successoribus, ibidem Deo secundùm regulam B. Augustini & instituta ecclesiæ S. Nicolai de Aridagamantia victuris, disponendam & ordinandam liberè reddiderunt. Huius confirmationis testes sunt. Robertus Aduocatus, Guillermus filius eius, Guillermus nepos præfati Comitis. Hæc charta data est apud Atrebatum à præfato
1123. Comite, III. Idus Decembris, anno M. C. XXIII.

CAPVT CXXXV.

Canonici Antuerpienses S. Norberto, ord. Præmonstratensis fundatori, S. Michaëlis ecclesiam an. 1124. *donant, & migrant ad basilicam S. Mariæ, quæ nunc est cathedralis.*

EGo Hildolphus, Præpositus S. Michaëlis in Antwerpia, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Qualiter præfata ecclesia nostra ad vsus Canonicorum Præmonstratensis ordinis transierit, & qua de caussa assensus Capituli nostri eis datus fuerit, præsentis scripti attestatione notificamus. Cùm in diebus nostris quidam *Tanchelmus* nomine in partibus nostris aduenisset, & venenoso sermone à fide & à Sacramentis Ecclesiæ plurimos auertisset, hac de caussa vt illa hæresis, quæ prouinciam nostram occupauerat, funditus exstingueretur, consilio

filio domini Burchardi Episcopi & totius populi, & assensu Capituli nostri, dominum NORBERTVM, virum nostris temporibus spectabi- *S. Norbertus.* lem Præmonstrationis, accersiri curauimus, eique ac suis fratribus regulam B. Augustini seruantibus, suamque institutionem exequentibus, supradictam ecclesiam, cum capellis in eius cœmeterio fundatis, & tribus curtilibus & iugero terræ, eidem cœmeterio adiacentibus, cum quattuor præbendis, per manus memorati Episcopi tradidimus; dignè perpendentes, quòd eorum saginaremur orationibus & bonis spiritualibus, ut eos sustentaremus beneficiis temporalibus. Nos verò priùs numero duodecim, numerũ nostrum in octo terminauimus præbendis, & nomine his & Præpositurae nostræ integritate ad ecclesiam B. Mariæ in eadem villa transtulimus. Ceteras verò quattuor præbendas, per omnes eas consimiliter participantes, proprio nostro arbitrio dedimus. Excepto quòd alodia & mancipia, quæ vsque ad hæc tempora ecclesia illa possederat, in nostros singulariter vsus segregauimus. Vt autem hæc rata & inconuulsa permaneant, sigilli nostri impressione, & testium subscriptione, qui interfuerunt & hoc donum dederunt, annotari fecimus.

Ego Hildolphus Præpositus S. Mariæ, Anselmus Canonicus,
Bernardus Canonicus, Giselbertus Boreas,
Raduardus Canonicus, Ouo Canonicus,
Raduardus scriptor, Rogerius Canonicus,
Hildeuuinus Parochianus.

Actum autem est hoc anno Verbi incarnati millesimo centesimo 1124.
vigesimo quarto, Indictione secunda, epacta tertia.

Burchardus Cameracensis Episcopus ecclesiam Antuerpiensem libertate donat, & approbat Canonicorum migrationem ex templo S. Michaëlis ad basilicam S. Mariæ, an. 1124.

Burchardus Cameracensium Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Antwerpensem ecclesiam qualiter ad vsus XII. Canonicorum libertate donauimus, & postmodum ad altius per diuinam inspirationem sublimauimus, præsentis paginæ attestatione notifi-

nouissimus. Sanè prioris fundationis & libertatis priuilegium huiusmodi est. Ecclesiis quibus præsumus in posterum prouidentes, petitione domini Godefridi Lotharingiæ Ducis, ecclesiam S. Michaëlis, quæ est Antwerpiæ, hactenus vnius personæ inuestitione, & parochialis presbyteri seruitio contentam, cum appendiciis suis, capella scilicet

Lillo. *Orderen.*

S. VValburgis, quæ est in eodem burgo, & capella de *Lilo*, & *Berendrecht*, & *Ortheren*, & omnibus quæ infra ambitum præfatæ prouinciæ continentur, ad vsus Canonicorum, in eadem seruientium, mancipauimus. Eo quidem tenore, vt Præpositus cum XII. Canonicis ibidem in præsenti statuatur. Nos vero decernimus, vt à Canonicis Præpositus canonicè electus, nobisque seu successoribus nostris præsentatus, curam Canonicorum de manu nostra suscipiat, & nobis, more Præpositorum præfatæ Cameracensis ecclesiæ, debitam obedientiam impendat.

Vt autem libertate à nobis tradita Canonici inibi subsistere possent, præfatus Dux duas partes manipulorum decimæ, quæ ad Antwerpiam & eius ambitum pertinent, quas à prædecessore suo illustris memoriæ

God. Bullonius.

GODEFRIDO Duce, & postea Ierosolymitano Rege, S. Michaëlis ecclesiæ traditas minus iustè subtraxerat, eidem ecclesiæ recognouit & concessit, & vt nostri decreti auctoritate firmarentur, impetrauit. Euoluto autem non multo tempore clerici præfatæ ecclesiæ S. Michaëlis, perpendentes quòd eos, quorum sustentarentur spiritualibus, signare deberent carnalibus (nam eos hæresiarchæ *Tanchelini* venenosus sermo infecerat) ad se fratrem

S. Norbertus.

NORBERTVM, virum nostris temporibus spectabilis religionis, accersiti curauerunt, eique & suis fratribus regulam B. Augustini seruantibus, suamque institutionem sequentibus, per nostras manus ecclesiam supradictam, quam à nobis susceperant, cum capellis in eius cœmeterio fundatis, & tribus curtilibus & iugero terræ, eidem cœmeterio adiacentibus, contradiderunt. Ipsi vero prius numero duodecim, numerum suum in octo terminauerunt, & se cum octo præbendis, & Præposituræ suæ integritate, ad ecclesiam B. Mariæ transtulerunt. Reliquas vero quattuor præbendas, per omnia sibi consimiliter participantes, sub nostræ auctoritatis confirmatione tradiderunt: excepto quòd alodia & mancipia, quæ vsque ad hæc tempora ecclesia illa possederat, in suos vsus singulariter segregauerunt. Vtramque igitur ecclesiam integræ & paris libertatis dona-

donamus: pro commemoratione verò suæ libertatis, vtraque ecclesia persoluet Cameracensi Præsuli aureum nummũ Antvverpiensis monetæ & ponderis, singulis annis in festo S.Lucæ.

S.Erlebaldi Præpositi, S.Ioannis Archid. S.Radulfi Archid.
S.Anselmi Archidiaconi, S. Anselmi Præpositi,
S.Widonis, S.Roberti, S.Gerardi Capellani,
S.Oilardi Decani, SS.Hugonis, Heriberti, Canonicorum.

Actum est hoc anno millesimo centesimo vicesimo quarto, Indictione II. epacta III. præsulatus domini Burchardi IX. 1124.

Ego Werimbaldus Cancellarius scripsi & recensui.

Godefridus Barbatus, Loth. Brabantiæq; Dux & Marchio Antuerpiensis, decimas à Godefrido Bullonio, prædecessore suo, Antuerpiensi Canonicorum collegio datas, & pòst ablatas, eidem collegio restituit an. 1124.

Godefridus, Dei gratia Lotharingiæ Dux & Marchio, B. Tribuno, & omnibus Antwerpiensibus, tam maioribus quàm minoribus, gratiam & amicitiam suam. Decimam duorum manipulorum ecclesiæ archangeli Michaëlis, quam dominus & prædecessor meus beatæ memoriæ Dux GODEFRIDVS & postea Rex Ierosolymitanorum ab Imperatore liberè in feudo tenuit, hortatu fidelium virorum, tam clericorum quàm laicorum, præcipuè instinctu diuini amoris, præfatæ ecclesiæ, ad vsus Canonicorum inibi seruientiũ, contulit. Quod etiam multis ex vobis notum est. Quo defuncto, cùm Dux HENRICVS Ducatum obtineret, quorumdam susurronum oblatratu, eamdem decimam ab ecclesia iniustè surripuit. Cùm verò diuina miseratione Ducatui præessem, & hanc in potestate mea inuenissem, quibusdam amicis meis habendam tradidi. Sed cùm multis & creberrimis Canonicorum querimoniis concuterer, tandem consilio accepto, ecclesiæ recognoui & concessi, Deo & vobis sic existimans satisfacere. Precor igitur vos tam homines quàm amicos meos, B. Tribunum, & fratres eius, O. filium, Titdon, Wildbodon, & ceteros quosque amicos meos, quatenus ecclesiæ, contra malefactores suos, iustitiam conseruetis, & eam tam in decima, quàm in alodio, in seruis & ancillis, & ad omnem Canonicorum querimoniam, mei caussa, fideliter iuuetis. Valete.

God. Bullonius.

Henricus Limburg. *pag.* 260.

VValterus de Trudeneris, vir nobilis, monasterio S. Laurentij Leodicensis dat prædium suum Auernense, in Comitatu Steppensi: quam donationem suis litteris confirmat Albero Leodicensis Episcopus an. 1124.

Ego Albero, gratia Dei Leodiensis Episcopus, notum facio præsentibus & futuris, quia VValterus de Trudeneris, liber homo, prædium quod habebat in minori Auernas in Comitatu de Steps, tradidit ad altare B. Laurentij cum omnibus appenditiis suis. Aduocatiam verò ipsius prædij liberam reliquit in manu Leodiensis Episcopi, vt ei soli de omni iniustitia reclamet ecclesia S. Laurentij, & vt nunquam eamdem Aduocatiam in beneficium det alicui. Nam in pretium redemptionis animæ suæ ipsum alodium Deo & S. Laurentio obtulit, & ideo Leodiensem Episcopum Aduocatum ibi esse voluit, qui specialis pastor erat ipsius VValteri, tamquam liberi hominis, sicut & ceterorum liberorum hominum principatus proprij. Testes fuerunt Archidiaconi omnes, Andreas Præpositus, Henricus Decanus, & alij multi ex clero S. Lamberti. De nobilibus viris,

Godefredus Comes Namucensis, Arnulfus Comes Lossensis,
Gisbertus Co. de Duras, Lambertus Co. de Monte acuto,
VVigerus Aduocatus, VVillelmus de Lossez,
Godeschalcus de Mereleuers, frater eiusdem VValteri, & alij multi de familia ecclesiæ,
Theodericus de Ponte, VVidericus de Prato, Auelinus,
Lambertus de Hoyo, & Arnulphus frater eius,
Albertus de Villier, & Theodericus frater eius.

1124. Actum Leodij anno millesimo centesimo vicesimo quarto, Indictione I. regnante Henrico V. anno regni eius XVII.

CAPVT

CAPVT CXXXVI.

Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Brabantiæq́, Dux & Comes Louaniensis, fundat Fliderbecanam Benedictinorum Abbatiam, prope Louanium, an. 1125.

EGo Godefridus, Dei ordinatione Dux & Marchio Lotharingiæ, atque Comes Louaniæ, omnibus fidelibus cælestes mercari diuitias. Locum quemdam Fliderbeca appellatum, ab omni potestate *Vlirbeke.* tam mea quàm ecclesiæ Louaniensis liberum, B. Petro Haffligemiensis ecclesiæ cum omnibus pertinentiis suis liberè tradidi; vt Abbas Haffligemiensis cellam ibi exstrueret, & monachos poneret, qui die noctuque pro mea meorumque salute Deo supplicarent. Vt autem firma concordia inter clericos & monachos inuiolabiliter perseueret, decretum est ne altera pars quidquam, quod iuris sit alterius partis, sibi vsurpet. Aduocatus verò loci erit, quicumque Louaniæ Comes fuerit; qui Aduocatum alium pro se numquam constituet, nec de Aduocatia illa aliud beneficium exiget aut recipiet, nisi deuotas à fratribus orationes, & æternam à Christo remunerationem. Præterea omnem vsum tam in siluis, quàm in pascuis & aquis, fratribus libenter annui, & vt à teloneo, & omni huiusmodi exactione, in omni loco mei iuris, perpetuò sint liberi.

S.Menzonis Decani, S.Richesonis Scholastici, S.Euerardi,
S.Ioannis & Henrici de Mierbeke, S.Henrici de Landen,
S.VVilhelmi de Becheuoort, S.Arnulfi de Oppendorp.

Actum est hoc Louaniæ anno millesimo centesimo vicesimo quinto, Indictione III. 1125.

Balduinus Crassus, Comes Alostanus, eiusq; frater Iuanus, dotant Affligemiense monasterium, an. 1125.

Ego Balduinus de Aloſt, & frater meus Iuuan, notum fieri volumus, quòd reddidimus eccesiam de Herenbaldeghem in manus Epiſcopi, ad opus eccleſiæ Affligemenſi. Dedimus etiam eidem eccleſiæ Affligemenſi duo curtilia in Herenbaldeghem, ac duos manſos terræ, qui iacent ante portam ipſius: qui manſi quoniam feodum erant Lothevvini de Herenbaldeghem, filij Liuini, mutauimus vnà cum curtilibus erga illum cum libero alodio culturæ noſtræ. Reddidimus præterea molendina de Herenbaldeghem, quæ mater noſtra pro anima patris noſtri ſæpefatæ eccleſiæ contulerat. Inſuper alodium noſtrum in Teſtrepa, quod necdum alicui in feodum aſſignaueramus, eidem eccleſiæ contulimus. Vt autem hæc noſtra traditio rata perpetualiter permaneat, hanc chartam inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione fecimus confirmari, ſubſcriptis etiam teſtibus, quorum hæc ſunt nomina:

VVillelmus de Vorſelar, Goſcelinus de Ordengem, Folcardus de Aſca,
Albertus de Herenbaldenghem, Arnulfus Kerkeſcem,
Rudolfus de Nielle, filius Fromini, Anſelmus de Blaresfelde,
Aſcelinus Amman de Bruxella, & filius ſuus Henricus,
Arnulfus ac Ingelbertus de Breda, Henricus Vulpes,
VVillelmus de Aloſt Dapifer, Oldeius & frater ſuus Luardus, Gandenſes.

1125. Acta ſunt hæc anno M. C. XXV.

Arnulfus

Arnulfus Comes Arſchotanus, cùm Ioannem filium ſuum in monaſterio Affligemienſi collocaſſet, vicum Buggenhoudt eidem monaſterio an. 1125.*donauit; adſentientibus filiis ſuis Godefrido & Arnulfo.*

Ego Godefridus, Dei gratia Dux Lotharingiæ & Marchio, omnibus Chriſti fidelibus. Quoniam auctore Deo Haffligemenſem eccleſiam tam à me quàm à fratre meo Comite HENRICO fundatam ſcio, *pag.*222. quieti in ipſa eccleſia Deo famulantium modis omnibus prouidere debeo. Vnde notum eſſe volo tam futuris quàm præſentibus, qualiter Arnulfus Comes de *Aderſchot*, cum duobus filiis ſuis, Godefrido & Arnulfo, in curia mea Louaniæ venit, & ad id, quod acturus erat, magnam hominum meorum multitudinem, liberorum, ſeruorum conuocauit. Præfatus igitur Comes Arnulfus quidquid apud *Buckenboult* habebat in terris, ſiluis, aquis & paſcuis, cum omni decima & vtilitate, ad opus Haffligemenſis eccleſię, in qua Ioannem filium ſuum iam monachum fecerat, adſentientibus & ſimul dantibus filiis, mihi liberaliter in manu dedit, coram hominibus & Baronibus meis, qui præſentes erant. Teſtes,

Arnulfus de Grimbergis, Gerardus frater eius,
Filij Comitis Arnulfi, Godefridus & Arnulfus,
Worvvinus de Heuerle, & Reinerus filius eius,
Sigerus de Wauera, Henricus de Bierbais,
Henricus Loppoum, Henricus de Aſca, Euſtathius de Tieſch,
Arnulfus Dapifer, Arnulfus de Fitorch, Franco Caſtellanus,
Franco de Scluſa, Alardus de Balterzem.

Acta ſunt hæc anno milleſimo centeſimo viceſimo quinto, Indictione III. Epacta XIV. regnante Lothario Romanorum Imperatore. 1125.

S. Foillani cœnobium an. 1125. incohatur, prope Rodium Hanoniæ opidum, Burchardo Cameracensi Episcopo dotante: quod cœnobium Pramonstratenses hodie possident.

Burchardus, permissione diuina Episcopus Cameracensis, dono ad
Reux. augmentum cultus diuini in sacello de *Senophe*, sito in loco martyrij S. Foillani, altaria de Strepy, Sereffle, Espinon, Mignan, de Crois, Warlers, Derkenne & Trunere, vt ex ijs viuere possint fratres, è Fossensi ecclesia sumpti. Et si contingat locum hunc ad Abbatialem dignitatem euehi, volo vt Abbas canonicè electus pastorale pedum deferat ad Capitulum ecclesiæ Fossensis, & soluat quotannis eidem Capitulo denarium aureum vnum, aut denarios argenteos XII. Datum in
1125. *Senophe*, anno millesimo centesimo vicesimo quinto.

Carolus Bonus Flandriæ Comes prædia, monasterio Andrensi à Balduino Gisnensi Comite & aliis concessa, approbat circa an. 1125.

Ego Karolus, Dei miseratione Flandrensiũ Comes, ecclesiæ S. Saluatoris, à Gisnensium Comite Balduino, eiusque coniuge Athela, in loco Andernes dicto, ad vtilitatem monachorum ædificatæ, nostræ tuitionis munimentum adhibemus, & vniuersa quæ tam à supradicto Comite, quàm à successore eius Manasse, seu eorum Baronibus, seu quibuslibet fidelibus, eidem loco data vel danda sunt, vnà cum vxore mea, libera perpetuò eiusdẽ cœnobij monachis possidenda concedimus. Et quoniam annuentibus prædecessoribus meis, Rodberto scilicet seniore, filiisque eius Rodberto atque Philippo, ædificatum, & postea à Balduino nepote meo idem monasterium honorificatum est, ideo concedimus, vt qui in toto Comitatu Flandrensi aliquid pro eleẽmosyna offerre ibidem voluerit, absque cuiuslibet contradictione id tribuat.

CAPVT

CAPVT CXXXVII.

Oda Niuellensis Abbatissa benefacit eidem ecclesiæ anno 1126.

EGo Oda Niuellensis Abbatissa rebus ecclesiæ, quas minùs cauta prædecessorum circumspectio turbauerat vel neglexerat, necessarium duxi fideliter consulere.

Congregatio Liniacensem ecclesiam, à multis Abbatissis ad meum vsque tempus quoquo modo possessam, frequenter in præsentia Cæsaris, frequentiùs in Leodiensi audientia proclamatam repetebat. Ad huius sui iuris comprobationem, Henrici quarti Imperatoris decretale præceptum, de suarum rerum distinctione in ecclesia habitum exhibebant, à prædecessoribus tamen nescio qua intentione occultatum. Super his omnibus fideli vsa consilio, præfatam ecclesiam Congregationi vt verè suam recognoui & reddidi; eo videlicet tenore, vt eiusdem ecclesiæ vniuersi reditus, in meo anniuersario, fratrum & sororum commodis absolutè famulentur. Quod vt inconcussum defendatur, sigillo domini Alberonis Leodiensis Episcopi imprimi impetrauimus. Actum est 11. Kalendas Martij, anno incarnationis Domini millesimo centesimo vigesimo sexto, Indictione quarta, re- 1126. gnante domino Lothario tertio; testibus fratribus sanctæ Leodiensis ecclesiæ, domino Andrea Præposito, Alexandro, Iohanne, Steppone, Elberto Archidiaconis, Arnulfo, Reimbaldo, Anselmo Præpositis, nostræ autem congregationis Hermanno Præposito, Rothardo Decano, Gozolone, Ansfrido, presbyteris, Machtilde Præposita, Beatrice Decana, Ementruda Magistra.

VVarne-

VVarnestonensem Canonicorum S. Petri ecclesiam (quæ nunc est Abbatia regularium in diœcesi Iprensi) Athelidis seu Adelidis, Peronæ & VVarnestonij Domina, eiusq; frater Odo, an. 1126. dotant, maiorum suorum exemplo.

Ego Athelidis, Peronensium & Garnestonensium Domina, ea quæ prædecessores mei ecclesiæ S. Petri de Garneston, ad vsus Canonicorũ Deo & B. Petro ibidem seruientium, contulerunt, insuper & ea, quæ ego & frater meus Odo præfatæ ecclesiæ largiti sumus, liberè tenenda in perpetuum concedo; duas partes decimæ totius villæ de *Garneston*, XL. solidos de teloneo, maheriam præfatæ villæ, & terram Almari, & ceteras possessiones ecclesiæ, familiã quoque Bescelæ, & ipsam Bescelam, quam præfatus frater meus Odo eidẽ ecclesiæ dederat. Similiter in perpetuum concedo Gerbodonem filium ipsius Bescelæ, Mathildẽ sororem eius, filium ipsius Mathildis Andreã, & filiam eius Iulianam, Helisabeth, Susannam, Ogiuam quoque filiam ipsius Bescelæ, & filios & filias eius, Galterum, Alardum, Willelmum, Mathildem & filiam eius Ogiuam, Agnetem, Anxiliam, Hellemiridem, filios quoque Gerbodonis & filias, Remigium, Melianam, Heillevvidim, Immam. Hæc autem familia, & ex ea descendentes, in Passione Apostolorum Petri & Pauli, duo nummos Canonicis persoluent, & quando nuptias contrahent, duodecim nummos, similiter & in morte duodecim. Hæc autẽ omnia vt firma permaneant, sigilli nostri impressione signamus, & his testibus corroboramus.

VVaesten.

Sigerus Canonicus eiusdem loci, Odo sacerdos & Canonicus S. Leodegarij, Alardus de Garneston, Odo Cameracensis, Galterus Scheidel, Ansellus, Hugo filius Richeri, Robertus Præpositus, Isaac, Haimericus & filius eius Gerardus, & complures alij: præterea tota
1126. familia dominæ Athelidis. Actum est autem anno millesimo centesimo vicesimo sexto.

S. Medar-

S. Medardi olim, nunc S. Nicolai de pratis, Abbatia Canonicorum regularium Tornaci instituitur à Simone Episcopo, anno 1126.

Simon, Dei gratia Tornacensis ecclesiæ humilis minister, omnibus piæ religionis amatoribus. Sanè S. Medardi ecclesiam, sitam in suburbio Tornacensi, Canonici S. Mariæ ex antiquo iure de canonica possessione tenebant. Quam ex eorum petitione liberam facientes, eisdem à nobis exigentibus, in ea canonicæ vitæ Abbatem & regularis disciplinæ personas, ad seruiendum Deo sub regula S. Augustini, constituimus. Te igitur, frater venerabilis Ogere, eidem ecclesiæ Abbatem præficientes, locum ipsum liberum, & quæcumque tuis siue successorum tuorum temporibus eidem loco iustè poterunt prouenire, episcopali sanctione firmamus. Actum Tornaci in Capitulo S. Mariç 1126. anno millesimo centesimo vicesimo sexto, Indictione IV. regnante Rege Ludouico, episcopante domino Simone, Karolo Flandrensium marchiam tenente.

S. domini Simonis Episcopi, S. Henrici Decani,
S. Roberti Archidiaconi, S. Theodorici Præpositi,
S. Gisleberti, S. Arnulfi, Abbatū. Ego Hugo Cancellarius scripsi.

CAPVT CXXXVIII.

Burchardus Cameracensis Episcopus Bruxellenses Canonicos dotat an. 1127. & 1129.

BVrchardus, Dei gratia, Cameracensis Episcopus altare de Iettrebecca, quod est dimidia ecclesia, saluis nostris & ministrorum nostrorum debitis, ecclesiæ, quæ est Bruxellæ in honore Dei genitricis & sanctæ Gudilæ, liberum assignamus: sic tamen vt Hospitalitiū pauperum, quod in honore B. Mariæ & duodecim Apostolorum memoria ædificatum eidem ecclesiæ proximum est, reditus præfati altaris, omni exactione semota, solutis singulis annis in Natiuitate S. Ma- *Etterbeke.*

riæ XII. Bruxellensis monetæ denariis à præfata S. Gudilæ ecclesia, in perpetuum possideat.

1127. Actum anno millesimo centesimo vigesimo septimo, Indictione quarta, præsulatus domini Burchardi XI. Ego Guerimbaldus Cancellarius scripsi & recognoui.

VVezembeke. BVRCHARDVS, diuina miseratione, Cameracensis Episcopus altare de VVezembecca, omni parte liberum, ecclesiæ Michaëlis & S. Gudilæ Bruxellensis, ad refectionem pauperum in Hospitalitio S. Nicolai, quod eidem ecclesiæ adiacet, conuenientium, ita concedimus, quatenus annis singulis ecclesiæ B. Michaëlis de prædicto altari & à Prouisore præfati Hospitalis, in Natiuitate S. Mariæ, censum quatuordecim denariorum æternaliter obtineat. Fructus verò sæpè fati altaris, qui post census & debitorum obsoniorum persolutionem superfuerint, in prænominato Hospitali pauperum solatio, absque defraudatione, modis omnibus suppeditent.

1129. Actum anno millesimo centesimo vicesimo nono, Indictione VII.
*ob. 1130. præsulatus domini *Burchardi XIII.

Ego Guerimbaldus Cancellarius scripsi & recognoui.

Rainaldus Remensis Archiepiscopus castri Bullonienſis beneficium cedit Alberoni Leodicensi Episcopo, an. 1127.

Notum sit omnibus, quid & quomodo de beneficio Remensis ecclesiæ, quod ad castellum, quod *Bullion* dicitur, pertinet, cum Alberone Leodiensi Episcopo statuimus. Ego Rainaldus, ecclesiæ Remensis indignus minister, beneficium quod Remensis ecclesiæ ab antiquo esse dignoscitur, quod etiam ad Bullionē pertinere nulli dubium est, Alberoni Leodiensiū Episcopo & successoribus suis, conditione supposita, contradidi. Si ob aliquorum infestationem Remensi ecclesiæ ingruerit necessitas, Leodiensis Episcopus equitatum trecentorum militum singulis annis mihi vel meo ducet successori, si quadraginta dies antè præmonitus fuit. Hunc autem equitatum dominus Leodiensis suis expensis ducet vsque Mosonium: quò postquam peruenerit, Remensis ei, cum suis omnibus, & in progressu & in morando, & in reuertendo vsque Mosonium, victus necessaria prouidebit. Quia verò

Leodiensis

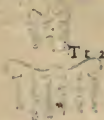
Leodienſis Epiſcopus, aliorum more caſatorum hominum, nobis facere non potuit hominium, octo de ſuis, quattuor videlicet de Caſtellanis de Bullon, Galterum ſcilicet de Bullon, Iugonem de Mirevvalt, Manaſſem de Hierge, Iugonem filium Lamberti, & quattuor de aliis caſatis ſuis, Cuigerum Aduocatum, Galterum Caſtellanum de Hoio, Rainbaldum de Iupperi, Lambertum de Tienbeche, à quibus hominium ſuſcepimus, nobis produxit.

Signum Odonis Abbatis S. Remigij,
S. Ioranni Abbatis S. Nicaſij. S. Vrſionis Abb. S. Dionyſij,
S. Ioffridi Decani. S. Leonis Cantoris,
De laicis: S. Henrici Caſterhone, S. Blihardi de Hercreio,
S. Nicolai de Burgo, S. Radulphi de Radulphi curte,
S. Haimonis Caſtellani de Alto monte,
S. Balduini Dapiferi, S. Alberici Materanni.
De Leodienſibus: S. Alexandri Archidiaconi, S. Dodonis Archid.
S. Arnulfi Præpoſiti, S. Wilelmi Præpoſiti, S. Heinrici.
De laicis: S. Lamberti Comitis. S. Guidrici de VValecurte,
S. Guigeri Aduocati. S. Gualteri Huienſis.
S. Cuidrici Dapiferi. S. Lamberti. S. Arnulphi. S. Balduini.

Actum Remis anno milleſimo centeſimo viceſimo ſeptimo, Indi- 1127.
ctione v. regnante Lodouico Francorum Rege anno quinto, Archiepiſcopatus domini Rainaldi anno tertio. Fulcradus Cancellarius recognouit, ſcripſit & ſubſcripſit.

NOTATIO.

MANASSES de Hierge:] cuius ſtemma fusè Guil. Tyrius lib. 12. De bello ſacro cap. 1. explicat: de quo vide & infrà ad an. 1140.

Stemma Comitum Rethelensium, & Dominorum de Hierge in agro Leodicensi.

CAPVT CXXXIX.

*Insulensis Canonicorum S. Petri ecclesiæ hospites seu vasallos ad subsidia pecuniaria in necessitate eidem præstanda teneri, declarant Barones terræ an.*1128.

EGo Ioannes, Dei gratia Morinensis Episcopus...Cùm Insulani clerici, summa ecclesiæ suæ necessitate constricti, ab hospitibus ecclesiæ, more aliorum dominorum, auxilium postulassent, illi Comitem Flandriæ Guillelmum Normannum adierunt, & vt ipse clericis ne exigerent, & hospitibus ne clericis quidquam darent, prohiberet, effecerunt. Vnde clerici antiquam ecclesiæ suæ libertatem hac insolentia imminui posse formidantes, Francorum Regem Ludouicum & Remorum Archiepiscopum Raimundum, priuilegia Romanæ Ecclesiæ & auctoritatis regiæ secum deferentes, expetierunt: & vt hanc iniuriam ab ecclesia depellerent, implorarunt. Qui considerato priuilegiorum tenore, factum Comitis detestati, ei vt ab hoc iniusto grauamine desisteret scripserunt. Vnde die statuta cùm & nos, litteris Archiepiscopi inuitati, præsentes essemus, caussa in vtriusque partis præsentia in medium deducta, communi Baronum terræ iudicio diffinitum est, clericos illos idem potestatis ius super hospites suos, quod alij Principes terræ super suos, habere. Comes itaque ratione & iudicio publicè conuictus ius ecclesiæ recognouit. Actum Insulæ, in conspectu ecclesiæ S.Petri, anno millesimo centesimo vicesimo octauo, Indictione sexta, coram his testibus, Roberto Tornacensi Archidiacono & Præposito, Absalone S.Amandi Abbate, Roberto Betuniensi, Ingelberto de Pitingem, Galtero Tornacensi, Balduino Dapiferò, Razone Pincerna, Rogero Islensi Castellano, Ostone de Falchemberga, Gilleberto Bergensi Castellano, & multis aliis.

Margin notes: *pag.* 188. — 1128. — *pag.* 161.

Rainoldus Archiepiscopus Remensis possessiones Abbatiæ Henniacensis enumerat ac confirmat, an. 1129.

Rainoldus Remensis Archiepiscopus dilecto filio Hugoni Henniacensis ecclesiæ Abbati, & eius fratribus, in eadem S. Martini ecclesia canonicam vitam professis. Vniuersa ad ecclesiam vestram pertinentia tam vobis quàm successoribus vestris in perpetuum confirmamus; altare videlicet S. Martini, cum altaribus Roeuillæ, Ascíouillæ, Billy, Montensni, Bosceoli,& curam animarum omnium hominum Henniaci manentium, prælationisque & prædicationis officium. Confirmamus etiam ecclesiæ vestræ viuarium Balduini, Lethardi filij, de Henniaco, quod eidem adiacet villæ, & curtilionē Radulphi de Berticurte. Præsentis autem priuilegij decreto statuimus, vt vos & successores vestri religiosè & absque proprietate, secundùm regulam B. Augustini Episcopi,& instituta S.Nicolai de Aridagamantia,Domino in perpetuum seruiatis. Datum Remis, anno M. C. XXIX. Indictione VII.

Hennin Lietard.

1129.

Simon Tornacensis ac Nouiomensis Episcopus dotat an. 1130. *Aldeburgensem Benedictinorum Abbatiam, in diœcesi olim Tornacensi, nunc Burgensi sitam.*

Simon Dei gratia Tornacensium & Nouiomensiū Episcopus. Cùm comperissem monasterium SS. Apostolorum Petri & Pauli, quod situm est in opido Aldenborg, rerum copia numquam suffultum, & proinde monachos, ibidem Domino deseruientes; angustiis plerumque teneri; sumpto consilio Archidiaconi nostri Roberti,& aliorum clericorum, donauimus eidem monasterio Aldenborgensi & Abbati *Hariulfo*, ac fratribus sibi commissis, ecclesiam S. Mariæ in eodem opido sitam, cum totius Aldenborgensis parochiæ integritate, sub Personatu tenendam. Persona ibidem constituta *Cononi* nobili viro (cuius concessione & petitione hanc ipsam ecclesiam Abbati præfato & mo-

Oudenbourg.

& monachis eius contradimus) seu successoribus eius nouem libras denariorum annuatim persoluat.

S.Simonis Episcopi, S.Roberti Tornacensis Archidiaconi,

S.Ranardi Nouiomensis Abbatis regularium Canonicorum,

S.Sigerij Nouiomensis Canonici, S.Hugonis Cancellarij de Rogia,

S.VValteri Buticularij, qui me Brugis mœrentem & dolentem, pro nece Comitis Karoli, in ecclesia S.Saluatoris adiit, & vt hanc ecclesiam fratribus ecclesiæ S.Petri condonarem, expostulauit.

S.Cononis, fratris ac successoris præfati VValteri, qui iterum me Brugis in hospitio meo, quod erat domus Folperti Kinkaler, cõuenit, & vt prædictam ecclesiam cum personatu condonarem S. Petri Abbati, rogitauit. Actum Brugis XI. Kalendas Aprilis, anno millesimo centesimo tricesimo, Indictione VIII. 1130.

S. Bartholomæi Abbatia Quercetana, quæ est Canonicorum regularium in vrbe Brugensi, dotatur à Theoderico Alsatio, Flandriæ Comite, an. 1130.

Ego Theodericus, Dei gratia Dux & Comes Flandriæ, quidquid hereditatis vel redituum, iuris vel Aduocationis in *Echolt* habeo, quod *Eechout.* iacet Brugis in Rogia viuario meo, ecclesiæ Dei quæ inibi fundata est, & Dei seruis, in eadem ecclesia Deo & S. Mariæ, & S. Bartholomæo Apostolo & S.VVillibrordo seruientibus, petente monacho eiusdem loci fratre Folcramno, liberè possidendum in perpetuum trado. Insuper & quattuor pisas caseorum de eleemosynis mensæ meæ eis concedo, & corã idoneis testibus sigilli mei impressione corroboro. Testes, Rodgerus Brugensis Præpositus, Fromoldus Notarius, Geruasius Castellanus, VValterus Clomlyn, Frooldus de Ruislem, Heio de Tulpan, Balduinus frater eius & magnus Præco, Hancmarus de Stratan, VValterus clericus, Rodolfus magister & Brugensis Canonicus. Data Brugis anno millesimo centesimo tricesimo. 1130.

CAPVT

CAPVT CXL.

Manasses Comes Gisnensis donationem prædij, ab Arnulfo Ardensi factam monachis Andrensibus, approbat an. 1130.

NOtum sit omnibus, quòd ego Manasses Comes Gisnensis concessi donum illud, quod fecit Arnulfus de Arda Andernensi ecclesiæ de Comitatu de Boeretes, de terra quæ fuit Guarini de Feldnes, & quòd idem Arnulfus datum illud, me audiente, recognouit & confirmauit: quod testantur subscripti homines, Ernoldus de Gant, Eustathius de Bauelingahem, Balduinus frater eius, Radulfus de Douera, Arnulfus de Hammes, Hugo Maluoisin, Balduinus de Liskes, Philippus de Monte Gardin, Balduinus filius Maluoisin, Hugo Delbroch, Sigerus de Gant, Eustathius Vauasor, Balduinus Ostiarius Comitis, Otfridus de Gisnes, & filij eius, Manasses, Goffridus, Alelmus, Balduinus auunculus eius, Walterus minister Comitis, Gunfridus Pincerna, & alij multi.

Idem Manasses Comes Gisnensis, cum vxore suâ Emma, & filia Rosa, confirmat possessiones cœnobij Andrensis.

Ego Manasses Dei gratia Gisnensium Comes, ad petitionem domini Gisleberti primi Abbatis Andernensis cœnobij, cuncta quæ eidē ecclesiæ S. Saluatoris, tam à me quàm ab antecessoribus meis, vel Baronibus, seu quibuslibet personis data, vel in futurū danda sunt, eiusdem loci Abbatibus vel monachis, vnà cum vxore mea Emma, & filia Rosa, concedimus possidenda; terram de Attingahem cum hospitibus liberam & Comitatum & boscum; terram in villa Bissingahem, terram apud Altinges; apud Morlingahem terram cum Comitatu.

Henricus de Campanies monasterium Andrense dotat, anno 1130.

Nouerint omnes, quia Henricus de Campanies, pro anima Eustachij sororij sui, in secundo die depositionis suæ, terram in *Hottingehem* iacentem, vnà cum Mathilde vxore sua, & Henrico filio suo, super altare S. Saluatoris & S. Rotrudis Andernensi ecclesiæ donauit. Testes sunt, Manasses Gisnensium Comes, Emma Comitissa, Henricus Castellanus de Brochborc, Liuildis mater sua, Mathildis, Adaliza, sorores suæ, Elembertus cognomento Paganus Vicecomes de Marcnes, Eustachius de Baualingahē, Balduinus de Liskes, Philippus de Muntgardin, Lucas nepos eius, Iordanus, Balduinus Paladig, Bernoldus de Brudbiirc, Walterus filius Fredeboldi, Eustachius de Greth, Elembertus Panitor, Folquinus Longus, Baulfus de Douara, Willielmus, Ledbertus, Cono de Funtaina.

Notatio de Comitibus Gisnensibus.

Isti sunt Comites Gisnensis terræ: quorũ primus Baldevvinus fundauit ecclesiam Andrensem, anno Dominicæ incarnationis millesimo 1084. octogesimo quarto. Manasses & Emma fundauerunt templum S. Leonardi anno Domini millesimo centesimo secundo. 1102.

Pluribus ex annis sic fantur scripta Ioannis.
Qui fuerint quondam Comites, in carmina fundam,
Gisnensis terræ, fortes in tempore guerræ.
1.2.3. Primus *Sifridus*, *Ardulphus* & inde *Rodulphus*,
4.5. *Eustathius*, *Baldeuinus* fundator honesti
6. Andrensis templi. *Manasses* & Emma,
Hi duo struxerunt templum sancti Leonardi.
7.8. *Albricus*, *Baldeuinus*, qui præfuit Ardæ:
Hi fuerant Comites non re, sed nomine tantùm.
9. Inclytus *Arnoldus*, de Ganda qui veniebat,
Hic priùs in terra, quæ nunc sunt arma, gerebat.
10. Filius illius *Baldeuinus* generosus,

Hunc ſequitur probitate pari, nimis ingenioſus.
11. Nobilis *Arnoldus*, mitiſſimus atque benignus,
Poſteà proceſſit, cæleſti munere dignus.
12. Huic *Baldeuinus* ſucceſſit, pacis amator,
Conſilij ſpeculum, probus in terra moderator.
13. Egregius iuuenis *Arnoldus* nomine dictus
Imperat hinc terræ: valeat, viuat benedictus,
Terdecimuſque Comes exſtat, ſit iuſtus ad omnes.

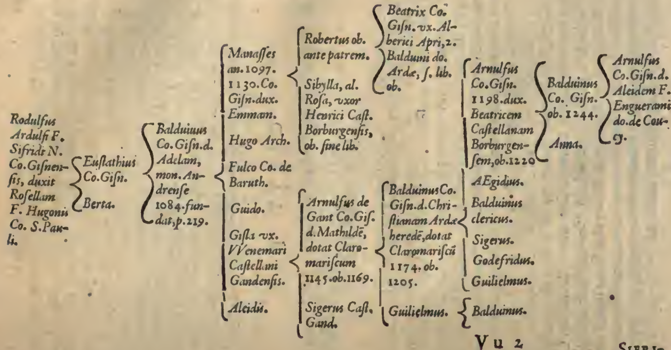
Et infrà.

Hîc *Baldeuinus* Comes inclytus intumulatur,
Sub quo Giſnia florida patria pacificatur:
Cuius ſubſidio Cæſar, Rex, Dux hilaratur,
Andria protegitur. Super æthera ſuſcipiatur;
Annus millenus ducentenus quadragenus
Quartus, cum Chriſto, ſtát in eius funere plenus.
Infortunatus *Arnoldus* poſteà natus,
Vndique vexatus, & ab omni parte grauatus.
Hinc *Balduinus*, facto patris, ſine terra,
Vixit: & inde pius *Ioannes*.

Sic legitur ad calcem ms. Chronici Andrenſis, quod Guilielmus illius loci Abbas ſcripſit.

Giſnenſes

Gisnenses Comites.

SIFRIDVS Danus Gisnas monasterio S.Bertini abstulit, & castellum ibi ædificauit: vt Ioannes Iperius in ms. Chronico Bertiniano tradit Ex Elstrude, Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filiâ, genuit Arnulfum, aliàs Ardulphum. Ardulphus ex Mathilde, Ernuldi Comitis Boloniensis, suprà pag.201. laudati, filia sustulit Rodulphum.

Rodulphus ex Rosella Hugonis Comitis S. Pauli filia Eustathium, Eustathius Balduinum Andrensis monasterij conditorem, Balduinus Manassem & Gislā Wenemaro Castellano Gandensi nuptam genuit; vt Lambertus Ardensis presbyter in suo Chronico ms. commemorat.

Manasses, & vxor eius Emma, Gisnense monialium S. Leonardi cœnobium an. 1102. fundarunt, quod inde posteà Borburgum aiunt fuisse translatum. Donationes nostras Belg. lib. 1. cap. 53. consule.

CAPVT CXLI.

Theodericus Alsatius, Flandriæ Comes, eiusq; vxor Suanehilda, prædia Loënsi monasterio à prædecessoribus suis concessa firmant, an. 1130.

EGo Theodericus, Dei gratia Comes Flandriæ, cum vxore mea Suanehilda, confirmando priuilegia prædecessorū meorum Rotberti & Karoli, possessiones quas S.Petro de *Lo* dederunt, Comitatum etiam, stallum, totiusque opidi teloneum, expeditionē, & quod Teutonicè dicitur *Balquart*, vel quidquid sæcularis iuris super terram ac mansionarios eiusdem S.Petri habuerunt, concessi Canonicorum ibidem Domino seruientium vsibus profutura in perpetuū. Huius doni collationem sigilli mei impressione munio, coram subtitulatis testibus; Ivvaino de Truncinis, Daniele de Tenremonde, VVillelmo de Boulara, Waltero de Tornaco, Willelmo filio Philippi Comitis, Waltero filio Alardi, Gerardo Camerario, Willelmo Castellano de S.Audomaro, Isaac Formoselensi, Henrico Broburgensi, Lamberto de Rinenghelles, Anselmo & Baldevvino fratre suo, Volcrano de Lā-
1130. pernissa. Actum est hoc anno millesimo centesimo tricesimo, Indictione VIII. regnante Ludouico Francorum Rege, & præsidente Gerardo V. Præposito memoratæ ecclesiæ.

Idem

Idem facit Philippus Alsatius, Theoderici filius, Flandriæ & Veromandiæ Comes, an. 1181.

Ego Philippus Dei gratia Flandriæ & Viromandiæ Comes, confirmando priuilegia prædecessorum meorũ, Roberti, Karoli & Theoderici patris mei, possessiones quas S. Petro de *Lo* dederunt, Comitatum etiam, stallum & totius opidi teloneum libenti animo concessi, Canonicorum ibidem Deo seruientium vsibus profutura in perpetuũ, coram subtitulatis testibus, Gerardo de Mecinis, Anselmo Præposito de Euersam, VValtero de Lo, VValtero Camerario de Ipra, Riquardo Blauoet de Furnis, & aliis multis. Actum est hoc anno millesimo centesimo octogesimo primo. 1181.

Lotharius III. *Cæsar, Richilde coniuge sua & Conrado Comite Lutzeburgensi, suprà pag.* 214. *laudato, petentibus*, an. 1131. *dilatat viam naualem in alueo Suræ fluminis, eamq́; concedit Abbati Epternacensi.*

Lotharius III. Dei gratia Romanorum Rex... Cùm venissemus Epternacum, implorandi gratiâ S. Clementis VVillibrordi patrocinia, notum factum est nobis, antecessorem nostrum Imp. Henricum concessisse Epternacensi Abbati suisq́ue fratribus, libera potestate vti nauium cursu & recursu per alueum fluminis quod dicitur Sura, iudiciario iure Principum Imperiali annotatum dominationi; sed rectorum incuria frequenter impeditum. Quod nos ægrè ferentes, volumus renouare, & sigilli nostri impressione confirmare. Et quia experti sumus rei veritatem à maioribus natu Treuericæ sedis, rogatu coniugis nostræ Richildæ Reginæ, & Episcopi Megingoti de Merseburg, & Comitis Conradi, qui præest eidem Abbatiæ, mittimus nuntios nostros ad terminandam & dilatandam marcam, seu naualem viam in alueo supradicti fluminis xx. pedum latitudinis, hoc est, Gerardum de castello Rutich, & cum eo maiores de Abbatia, nec non Lodevvigum *Reusij*.

Primorem Treuerorum. Huic negotio interfuere Episcopi, Stephanus Metensis, Henricus Tullensis, Megingotus Merseburgensis; Abbates, Gerardus S. Maximini de suburbio Treuerensi, Lantfridus Prumiensis, VVieboldus Stabulensis. Ex laicis, VVilhelmus Palatinus Co-
pag. 214. mes, Conradus Comes de Lucelenburg, Comes Otto de Rincke, fraterque suus de Salmes Hermannus Comes, Comes Reinoldus de Montzum, Gerlacus Comes, fraterque suus Imecho, Comes Meinhardus de Spanheim, Bernhardus de Huonstaden, Adolphus de Saphenberg. Ex Ministerialibus Treuerensibus, Ludovvigus palatij Custos, item Ludovvigus, Henricus & ceteri plures. Tietmarus, ad vicẽ Adelberti Archicancellarij, recognouit. Datum IX. Kalend. Maij,
1131. anno incarnationis Domini M.C.XXXI. Indictione IX. anno regni Lotharij III. Romanorum Regis VI. Actum Treueris.

Parcum seu viuarium ferarum, prope Louanium, à Godefrido Barbato, Loth. Brabantiæq́ Duce, in Abbatiam ord. Præmonstratensis anno 1131. *conuertitur.*

Alexander, gratia Dei sanctæ Leodiensis ecclesiæ Episcopus, notum facit tam præsentibus quàm futuris, quòd Godefridus Dux Lotharingiæ, idem & Marchio & Comes, siluulam in Australi parte Louanij si-
Perck. tam, quam fossa & vallo clausam ferali lustro deputauerat, Deo inspirante in vsus meliores volens conuertere, annuentibus filiis suis Godefrido & Henrico, fratri Gualtero, Abbati ecclesiæ beati Martini de suburbio Laudunensis ciuitatis, ad fundandum & ædificandũ ibidem ecclesiam in honore B. Mariæ, donauit. Et posteà nube discordiæ, inter ipsum Episcopũ & Ducem antè habitæ, in beatæ pacis serenitatem conuersa, Episcopus prædictum locum in conspectu plurimorum, qui pro reformanda pace conuenerant, liberum fecit, ad petitionem Ducis prædicti, liberauitque prædictus Episcopus prædictum locum ab
1131. omni parochiali iure. Datum Leodij anno M.C.XXXI.

Idem

Idem Godefridus Dux Littam alodium monasterio S. Remigij Remensis restituit.

Ego Godefridus Dux Lotharingiæ, & filij mei Godefridus atque Henricus, notum facimus vniuersis, nos alodium beati Remigij Francorum Apostoli, quod Litta dicitur, diu tenuisse. Tandem verò pœnitentia ducti iam dictum alodium, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, Deo & beato Remigio atque Abbati reddidimus. Insuper in præsentia Conradi Imp. illud abdicauimus, statuentes quòd amodò nunquam per nos sæpè dictum monasterium de ipsius alodij rebus aliquod damnum patietur, sed ex integro eidem maneant sua omnia, sicut dedit Gerberga Francorum Regina. Huius rei ex parte ecclesiæ testes fuerunt, Oddo Abbas, VValterus Abbas S. Martini, Simon Abbas de Parco, Iocelinus Prior.

Littoy. *pag. 116.*

Dudinsartense prædium ab eodem Godefrido Duce, eiusq; filio Godefrido, datur monachis Gemblacensibus, an. 1131.

Notum sit omnibus, Ducem Godefridum seniorem, eiusque filium æquiuocum Godefridum iuniorem, tradidisse Deo & S. Petro quoddam prædium *Dudinsart* dictum, in eremo iuxta metas parochiales de Brania, cum dominio. Testes, Godefridus Comes Namucensis, eiusque filius Henricus, Henricus minor frater ipsius Ducis, VVillelmus Aduocatus de Namuco, eiusque frater Ancelmus, Erfelo de Caluomonte, Gerardus de VVanga & filius eius Henricus, Henricus de Bierbais, Secherus de VVaura, Gothonius de Louanio, Franco de Bruxella, & alij multi. Actum in Gemblours anno millesimo centesimo tricesimo primo, Lothario regnante, Alexandro Leodicensi Episcopo, Anselmo Abbate locum nostrum tenente, Gregorio Papa Sedē Romanam gubernante, Godefrido Duce Aduocato nostro, secundas partes eius adiuuante Sechero Bernardi. 1131.

CAPVT

CAPVT CXLII.

Innocentius II. *Papa ecclesiam maioris Xenodochij, quod S. Ioannis dicitur, in vrbe Bruxellensi, an.* 1131. *consecrat.*

1131. ANno ab incarnatione Domini millesimo centesimo tricesimo primo, Idibus Octobris, regnante Lodouico seniore in Francia, dominus Papa Innocentius ecclesiam istam dedicat, in honore B. Mariæ virginis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & B. Stephani protomartyris, & beatorum confessorum pariterque Pontificum Medardi & Gildardi. Quo facto, huius dedicationis diem tot annis agi solennem à populo celebri festiuitate instituit, quot & peccatorum veniam se adepturos, & Domini gratiam promerituros incunctanter se à Sede Apostolica, ex auctoritate B. Petri, scirent, qui ad hunc diē singulis annis conuenire, hunc solenniter peragere, hunc diem cum spirituali iucunditate, cum cordis puritate & animi pia deuotione, ex iussu & auctoritate Apostolica celebrarent. Exterarum autem regionum plebes ne peractæ benedictionis, & tantæ gratiæ & tanti muneris haberentur expertes, trium mensium tempus dominus Papa indicit, vt locum veniæ, donum gratiæ in hac domo orationis perciperet quicumque huc hoc tempore, cum deuoti cordis sacrificio, adueniret, & pœnitentiæ munus Deo satisfaciens offerret, & condigna satisfactione à præteritis resipisceret. Huic autem dedicationi interfuerunt, Hugo Rotomagensis Archiepiscopus, Ostiensis Episcopus, Matthæus Albanensis Episcopus, Alberus Virdunensis Episcopus, Gaufridus Catalaunensis Episcopus, Aluisus Atrebatensis Episcopus.

Alexander

Alexander Episcopus Leodicensis, Innocentij II. *Papa mandato, an.* 1131. *è terra eleuat corpus S. Gerardi Abbatis Broniensis, & illius monasterij prædia recenset.*

Accenso in terris super candelabrũ caritatis igniculo, multi renuntiauerunt & suis & sæculo. Quorum de numero Deus sanctissimi patris nostri GERARDI nobis argumento multiplici declarauit gratiam, cuius ego Alexander, Dei gratia Leodicensis Episcopus, diuina reuelatione monitus, nec non mandatis domini Papæ Innocentij (qui & Gregorius) delegatus, hac in die recolo sacrosancti corporis attollentiam. Notum sit igitur omnibus, quòd cùm super hoc adfuissemus Bronij, plures ibi nobiliores adfuerunt: inter quos maximè *Godefridus* Namuci Comes, ad honorem Dei sanctique sui militis Gerardi festinus accessit, & professus est liberam & absolutam fundi & fundatoris possessionem, in quam de iure nullam habet, vel vmquam habuit exactionem. Hæc sunt igitur quæ legitimè possidet ecclesia, in quibus Abbas eiusdem habet omnia iura, iudiciariasque potestates, in villa Bronij & in S.Laurentio, & in parte quam habet in Bossieres, in Maisons, in parte quam habet in Libinas, in Lauiis, in Montinio, in Fen deserta, in Soceis, in Waslin, in Merderech, in parte quam habet in Hermeton, in Bohordes & Boherdeles, in Mansionile, in Hailliras, in Romereiras, in Mannilia. In his locis & vicis possidet ecclesia bannum & iustitiam, impetum & burinam, ictum & sanguinem, repertuam, fora, telonea. Vicecomitatum tam liberè possidet, sicuti fundator ipsius loci nobili prosapia exortus B. Gerardus, cuius corpus hodie in Mausoleũ recondidimus, ante conuersionem suam possederat, à solo Deo & prædecessoribus. Nec sit qui præsumat iniicere manus in seruos & ancillas & facultates ecclesiæ, vel in homines cohabitantes in omni ipsius possessione. Vicecomitatum & ceteras obsecutrices dignitates Abbas, cùm voluerit, erogare poterit.

Vt hæc igitur valeant in æternum, tam nostri quàm Comitis Godefridi Namucensis impressione sigilli fecimus confirmari, cum subscriptione nobilium virorum clericorum & laicorum, qui rei celebratæ testes adfuerunt. Ioannes Archidiaconus & S. Crucis Præpositus,

Hermannus Archidiaconus & Niuellensis Præpositus, Arnulfus Comes Lossensis, Ebalus de Florinis, Gualterus de Barz. De familia beati Lamberti, Theodericus de Ponten, VVedericus de Prato, Lambertus & Arnulphus de Hoio, Albricus de Vileir, & alij multi.

Ex parte Comitis, Henricus filius eius cognouit & probauit, Ingobrandus de Ham & Ingobrandus filius eius, Rigoldus de VVange, Theodericus de Fengiet, Gualterus filius eius, Libertus de Bossieris, Manasses adolescens de Hirge & alij quàm plures. Actũ Bronij anno
1131. millesimo centesimo tricesimo primo, Indictione IX. Concurrẽte III. Epacta XX. imperante Lothario, anno regni eius sexto, Episcopatus nostri tertio.

Amalricus seu Amulricus de Landast, Amalrici filius, & vxor eius Ermentrudis, cum filiis suis, varia prædia monachis S. Amandi restituunt circa annum 1131.

Ego VValterus indignus minister S. Amandi notũ fieri volo, quòd dominus *Bouo* senior Abbas eiusdem ecclesiæ, pro quadam, quam habuit, necessitate coronam argenteam ante Crucifixum pendentem, & tabulam argenteam altaris S. Cyrici, cum anaglifo opere ciborij, quo repositæ erant reliquiæ pretiosi martyris, cum aliis pignoribus, contra voluntatem monachorum distraxit, quæ omnia dominus *VVericus* Abbas fabricari fecit expensis Susannæ Reginæ, quæ propter nimiam, quam habebat erga nostram ecclesiam, deuotionem, post obitum mariti sui Arnulphi Marchionis Flandriæ, in aula Regum Franciæ ante monasterium mansit, multaque beneficia cum variis ornamentis ecclesiæ nostræ contulit. Et vt ipse dominus Bouo Abbas aliquos haberet fautores contra monachos sibi resistentes, quosdam de sæcularibus potentibus sibi asciuit: quorum vni scilicet Amulrico de Landast centum solidos denariorũ se singulis annis daturũ, calumniantibus etiam monachis, spondendo pepigit. Ipsis itaque indignè ferentibus, thesaurum ecclesiæ Abbatem destruxisse, & ad magnum detrimentum ecclesiæ contra eos centum illos solidos laicali potentiæ singulis annis pepigisse, pars senioris consilij ad tempus cessit ei, & Barisiacum & Altiacum cum VVarniaco, inuito Abbate, obtinuit. Nec multò pòst ipse Abbas

pag. 180.

Abbas morbo cancri in facie grauiter vexari cœpit; quo & tandem incurabili morbo serpente defunctus est. Cui cùm dominus *Hugo* Abbas successisset, illos centum solidos cum monachis suis multoties calumniatus est: tamen nullo placito illos ab Amulrico de Landast extorquere potuit, sed ipse & filius suus Amulricus in vita sua, nolentibus monachis, violenter tenuerunt.

Ad hoc malum accessit aliud. Sanè post obitum præscripti Hugonis, cùm successisset Abbas *Bouo* iunior, & ipse similiter pro quadam caussa à Rabodo de Ruma inquietaretur, pro tuitione suæ partis, fratribus nō assentientibus, concessit & addidit Amulrico, filio Amulrici, quoddam alnetum, videlicet Breliolum, & terram censualem: quam terram tenebat Radulphus & Ghenebaldus, reddentes singulis annis nouem solidos & quattuor denarios. Post hoc autem non multum tempus transiit, & quod violentia prauorum hominum ecclesiæ nostræ surripuit, diuina miseratio restituit. Defuncto enim secundo Bouone Abbate, cùm ego, licet indignus, in ministerium ecclesiæ S. Amandi successissem, *Amulricus*, filius Amulrici, fractus diutina infirmitate, tandem ad extrema se perductum sensit; me & aliquos de fratribus apud Landastum euocauit, se peccatorem & reum contra Dominum, & *Landast.* maximè contra ecclesiā S. Amandi esse recognouit, meoque hortatu, & admonitu amicorū meorum & suorum, centum illos solidos, patri suo antea non legitimè concessos, cum præscripto alneto, & terra censuali, sibi similiter non legitimè concessis, ecclesiæ nostræ, præsentibus vxore & filiis, reddidit, & à suo, filiorum etiam iure, ipsis assentientibus, in perpetuum abdicauit. Deinde vnctionem benedicti olei à nobis accepit, seque corpore & anima nobis & ecclesiæ nostræ commendauit.

Diuisis autem singulis filiorum suorum possessionibus suis, tandem nos humiliter deprecatus est, vt *Gerardo* filio suo, qui desipuerat & impotens erat, misereremur, & pro amore Dei & sui gratia, quamdiu viueret, aliquid eleēmosynæ ab ecclesia nostra impertiremur. Nos itaque tanti viri precibus compatientes, Gerardo filio suo quadraginta solidos denariorum singulis annis, in vita sua, nos daturos pro eleēmosyna concessimus. Deinde cùm vitam finisset, & sequenti die cùm corpus eius ad eleēmosynam nostram esset delatum, antequam sepulturæ traderetur, vxor eius Ermentrudis, filij eius Amulricus, Stephanus,

Gerardus, Rogerus, Robertus, Hugo, omnia quę ipſe Amulricus, ſicut præmiſſum eſt, eccleſiæ noſtræ reddiderat, & ipſi in præſentia religioſorum & laicorum, ceſpite & ramo ſuper altare poſitis, reddiderunt, & à ſuo ſuorumque poſterorum iure in perpetuum abdicauerunt.

Signum Walteri Abbatis. S.Fulquini Prioris,
S.Alardi, S.Aluuoldi, S.Alberti, S.Heremfridi,
SS.Hugonis, Fulquonis, Roberti, Theoderici,
S.Egerici, S.Amulrici, S.Ermentrudis vxoris Amulrici,
SS.filiorum eius, Amulrici, Stephani, Rogeri, Hugonis, Roberti.
S.Gerulphi de Senghin, S.Gerardi de Douen,
S.Amulrici Gerbalt, S.Norbandi de Nameng,
S.Lietberti de Samion, S.Gileberti de Ramilgies,
S.Rodulphi Claret, S.Hermanni Præpoſiti.

NOTATIONES.

LANDASTVM] vulgò *Landas*, vicus haut procul à Duaco ſitus: à quo nobilis ac vetuſta familia Landaſtenſis cognomentum induit. De qua vide plura, ſi placet, lib.1.Don.Belg.cap.91.

Stephanus de Landaſt, Amalrici & Ermentrudæ filius, duxit filiam heredem Athelardi Domini de Heyne ſeu Eyne prope Aldenardam. Stephani filius Gerardus, cum vxore ſua Alborge, presbyterorum collegium Heynę conſtituit: qua defuncta Templariis ſe adiunxit. Gerardi filius Arnulphus de Landas, Dominus de Eynes, ex Mathilde genuit Gerardum, Arnulphum & Alidem. Vixit an. 1200. & 1222. vt ex tabulis lib. 2.Dipl.Belg.cap.94.recitatis conſtat.

Stemma

Stemma familiæ Landastensi.

- Amalricus do. Landasti Amalrici F. duxit Emmam, 1099. 1105.
  - Amalricus do. de Landast & VVarlaing dux. Ermētrudem.
    - Amalricus d. Alidem.
      - Amalricus Aduocatus Marchian. d. Mathildem, 1171. 1180.
        - Amalricus Aduoc. Marchian. 1224.
          - Amalricus dux. Margaritam do. de Bounegnies.
            - AEgidius do. de Landast & Bounegnies
              - Beatrix heres, vx. Balduini domini Mortaniæ, 1300.
                - * Ioannes Mortanienfis dux. Mariã Landastensem.
            - Amalricus ob. puer.
            - Ioannes do. de VVarlaing.
              - * Maria heres, vx. Ioannis Mortanienfis.
                - Ioannes.
                - Petrus de Landas.
          - Margarita.
          - Alardus.
        - Alardus do. de Gruisons.
      - Gerardus 1171.
      - Gosuinus.
      - Guilielmus.
      - Theodericus.
    - Stephanus d. heredem Heynæ.
    - Gerardus Innocens.
    - Rogerus.
    - Robertus.
    - Hugo.
  - Fulcardus Abbas Marchianensis.
  - Stephanus de Landas dux. heredē Cisonij IIII.
    - Engelbertus Aduoc. Cison.
      - Ioannes dux. Ermengardē do. Petegemij.
        - Ioannes Aduoc. Cison. d. Petronillam de Auesnis, Euerardi Ep. Torn. sororē 1186.
          - Ioannes d. Mariam de Bourgelles.
            - Arnulfus.
              - Hellinus Baro Cison.
                - Beatrix heres, vx. Ioannis de Oisy, domini de VValincourt, 1327.
              - Sybilla vx. Henrici Ascani.
            - Iacobus.
            - Rogerus.
            - Amalricus.
        - Petrus.
      - Guilielmus.
      - Theodericus.
    - Guilielmus.

CAPVT CXLIII.

In Grimbergana ecclesia (quæ primò Canonicorum ord. S. Augustini, pòst monachorum fuit, à Gualtero Grimbergæ Domino fundata) S. Norbertus instituti Præmonstratẽsis Canonicos an. 1128. *collocauit, petentibus Gerardo & Arnulpho, Gualteri filiis. Id Liethardus Episcopus Cameracensis an.* 1132. *probauit.*

LIethardus Dei gratia Cameracensiũ Episcopus, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Ecclesiam Grimbergensem, in honore S. Dei genitricis Mariæ & S. Petri Apostolorum principis.... sitam, exaltare & nobilitare decreuimus: & qualiter ad nos à prædecessoribus nostris emancipata peruenerit, subnotare censuimus. Cùm enim prẹfatam ecclesiam GVALTERVS quidam nobilis, quia in alodio suo sita erat, teneret, dominus * Odo prædecessor noster, petitione ipsius Gualteri & redditione, eamdem ecclesiam ab omni laica manu & exactione aliqua, & debitis obsoniis, ad vsum Canonicorum secundùm regulam B. Augustini viuentium, primò emancipauit. Succedentibus verò temporibus; cùm illi nihil profecissent, & penitus ecclesiam in nihilum redactam reliquissent, iterum petitione eiusdem prædicti Gualteri, monachorum ordinẽ sub eadem libertate ibidem imposuit. Sed & illi persecutiones malefactorum & paupertatẽ sustinere non valentes, iterum desolatam reliquerunt. Nouissimè verò defuncto Gualtero, heredes eius GERARDVS & ARNVLPHVS, quia patris & matris & parentum eorum ibidem ossa requiescebant, desolationem ecclesiæ non ferentes, petierũt à domino Norberto, viro spectabilis religionis, per legatum suum hominem quemdam Aluaricum nomine, vt suæ religionis fratres in præfata ecclesia poneret. Ipse verò tandem petionibus eorum acquieuit, & fratres ibidem impositi, sub tutela Abbatis & fratrũ Præmonstratæ ecclesiæ, per aliquot tempus commorantes, & de die in diem in melius proficientes, à nobis & Abbatẽ & præfatam libertatem innouari petierunt. Nos verò iustis eorum petitionibus annuimus: sic videlicet vt libera esset à seruitio, à ceterarũ consue-

*ob. 1113.

S. Norbertus.

consuetudine ecclesiarum, ab omni prorsus exactione Episcopi, Archidiaconi & Decani.

Bona etiam & possessiones, quas iustè prædicta ecclesia possidet, ad vsus Canonicorum regularium ibidem Deo seruientium, præsentis scripti pagina confirmamus: altare videlicet de Wamblinis cum appendiciis suis, Barekehem, Radelegim & Ramesdum; altare de Meyse cum appendiciis suis, Opehem & Rode, altare de Strombeke, & decem & octo mansos terræ. Ex quibus prædictus Gualterus sex dedit, Gerardus filius vnum, ALVERICVS tertius filius suus..... Reinerus duos; & quod superest, antiquitus possedit ecclesia. Quæcumque prętereа iustè adipisci poterit, firma & illibata illi conseruentur. *VVemmel.*

Signum mei ipsius Liethardi Episcopi, S. Ioannis, Theoderici, Alardi, Theoderici, Gerardi, Archidiaconorum. S. Erlebaldi Præpositi, Gildardi Decani, Rothberti Cantoris, Guidonis, Hugonis, Werimbaldi, Lantberti, Adam, Bartholomæi, Canonicorum. Actum est hoc Cameraci, anno incarnationis Domini millesimo centesimo tricesimo 1132. secundo, Indictione x.

Ego Werimbaldus Cancellarius scripsi & recognoui.

Lotharius III. *Imp. iura ac priuilegia ecclesiæ S. Seruatij Traiectensis ad Mosam an.* 1132. *confirmat.*

Ego Lotharius huius nominis Rex Romanorum tertius..... Notum sit omnibus, quòd secundùm priuilegia antecessorum nostrorũ, Traiectensi ecclesiæ B. Seruatij quamdã legem & iustitiam renouauimus, quam antea trecentis annis, & eò ampliùs, in quiete tenuerat, & eam adsensu Alexandri Leodiensis Episcopi confirmauimus, ad destruendam controuersiam, quam Præpositus & fratres de S. Maria Traiecti, in contradictione eiusdem legis, suscitauerant. Est autem ipsa lex & iustitia talis, quòd ecclesia parochiæ S. Seruatij sola in Traiectensi vrbe habet decimas & terminum: & omnes de quacunque regione ad manendum ibi construxerint, præter familiam S. Mariæ sanctique Lamberti, ad iustitiam Regis pertinent, & in parochia S. Seruatij baptizari & sepeliri debent. Actum est hoc Aquisgrani, in Paschali curia, anno ab incarnatione Domini M.C.XXXII. Indictione x. regnante Lothario 1132. huius

CAPVT CXLIV.

S. Bernardo Claræ-Vallis Abbate petente, Tungerloensis ecclesia à Cameracensi Episcopo libertate donatur, & Canonici regulares ord. Præmonstratensis in ea collocantur, an. 1133.

EGo * Burchardus Cameracensium Episcopus petitionem religiosorum virorũ, VValtmanni videlicet Antvverpiensium Abbatis, & Bernardi Clareuallensis, approbandam æstimaui, supplicantium vt ecclesiam de *Tongerlo* libertate donarem, quatenus in ea fratres Præmonstratensis ordinis, sub regula B. Augustini degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam iudicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam ecclesiam beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ab omni exactione debitisque obsoniis, ad sustentandos Canonicos in ea Deo sanctæque eius genitrici seruientes, liberam facio. *f. Liethardus.*

Signum mei ipsius * Burchardi Episcopi, S. Ioannis Archidiaconi, S. Theoderici Archidiaconi, S. Rudolphi Archidiaconi, S. Paruini Abbatis S. Sepulcri, S. VValteri Abbatis S. Auberti, S. Hugonis Decani, S. Eustathij Scholastici, S. VValtmanni Antvverpiensis, S. Bernardi Clareuallensis. Acta sunt hæc Cameraci anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo XXXIII. *f. Liethardi.* 1133.

Alpeda nobilis matrona posteros suos an. 1133. *obstringit ad capitalem censum ecclesiæ Tungerloensi quotannis soluendum.*

Ego Henricus, Abbas B. Mariæ de Tungerlo, notum esse volo tam futuris quàm præsentibus, quòd Alpeda nobilis matrona præfatæ ecclesiæ B. Mariæ de Tungerlo se in perpetuum emancipauit, eâ videlicet conditione, vt omnes posteri eius qui de semine eius procrearentur, tam viri quàm feminæ, singulis annis pro capitali censu vnum denarium Antvverpiensis monetæ, in Natiuitate B. Mariæ, sæpe dictæ

ecclesiæ persoluere debeant, & sex in matrimonio contrahendo, & sex in obitu, eiusdem monetæ. Vt autem hæc rata permaneant, sigilli nostri impressione chartulam præsentem signari fecimus. Acta sunt
1133. hæç anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo tricesimo tertio.

Godefridus Barbatus, Loth. & Brab. Dux, an. 1133. *fundat Bigardiam maiorem, quæ est Abbatia nobilis monialium Benedictinarum prope Bruxellam.*

Godefridus, diuina miseratione Dux & Marchio Lotharingiæ, & Comes Louanij; omnibus tam præsentibus, quàm futuris in perpetuum. Locum quendam desertum, in meo alodio situm, qui Bigardis dicitur, ancillis Dei VVIVINÆ & EMWARÆ libera deuotione contradidi, vt quidquid in Deo seruientium merito accresceret, meæ & successorum meorum saluti proficeret. Et quia bonis initiis ipse cooperari solet, qui totius boni initium & perfectio est, cœpit idem locus & sororum numero & possessionum augmento succrescere: cuius ego congaudens profectui & prospiciens vtilitati, sororum ibi congregatarum voluntate, & petitione, locum ipsum, cum omnibus suis pertinentiis, cœnobio Haffligimensi subieci, & Abbati regendum commisi. Quæcumque verò vel ex meo alodio eis concessi, vel ab aliis acquisita, vt liber Aduocatus suscepi, Deo & sanctæ eius genitrici, ad vsum sororum libera donatione contrado, & vt in perpetuũ rata permaneant, præsentis priuilegij auctoritatem sigilli mei impressione & testium adstipulatione, confirmo. In quibus hæc nominatim designo, alodia in Auller, Helbeke, Berchem, Weue, Reusele, Beuerne. Testes autem, vbi locum præfatũ ancillis Dei tradidi, hi interfuerunt, Steppo de Brusella, & frater eius, VValterus Redescot, Lambertus de Craynhem, Sigerus de Anderlecht, Arnulfus de Asca, Franco Castellanus, Amalricus de Bigardis, Franco de Isca, & fratres eius Godefridus & Amalricus, VValterus de Ansilier, Amandus de Brusella.

Bygarden.
S. VViuina.

Cum Abbate commissi fuerunt hi: Balduinus Decanus de Brusella, Onulphus presbyter, Ioannes de Anderlecht, Franco Castellanus, Ingelbertus de Attrio, Franco Kalo. Actum est autem anno Dominicæ

nicæ Incarnationis millesimo centesimo tricesimo tertio, Indictione XI.

Lotharius III. *Imp. decimas Santflitanas & Orderenses, Canonicis Antuerpiensibus ab Henrico* V. *Imp. an.* 1119. *datas, confirmat an.* 1133.

Lotharius, diuina fauente clementia tertius Romanorum Imperator, notum esse volumus, qualiter nos, instinctu dilectæ coniugis nostræ * Richinzæ, petitioni fidelis nostri magistri Rathwardi acquieuimus, ecclesiamque S. Mariæ Dei genitricis, quæ est in burgo qui vocatur Antvverp, debita amplectentes veneratione, decimam omnem quæ continetur à terminis Zantfliten vsque * Olmeremuthen, ab antecessore nostro Imp. Henrico quarto ecclesiæ S. Michaëlis in eodem burgo collatam, cum integritate Præpositurae & omnibus appenditiis suis, præfatæ ecclesiæ S. Mariæ assignamus, & præcipiendo iubemus, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes dictam ecclesiam inquietare, diuestire aut molestare præsumat. Huic autem confirmationi adhibuimus testes, Brunonem Coloniensem Archiepiscopum, Episcopos, Andream Traiectensem, VVerinherum Monasteriensem, Alexandrum Leodiensem, Luihtardum Cameracensem, Adelberonem Basiliensem; Palatinos Comites Ottonem & Fridericum, Adelbertum Marchionem. Signum domni Lotharij III. Romanorum Imperatoris. Ego Berthulous, vice Voelberti, recognoui. Data anno incarnationis Domini M.C.XXXIII. Kal. Ianuarij, Indictione XI. anno regni Regis Lotharij IX. imperij II. Actum Aquisgrani.

* *al.* Richildis.
* Oorderē pag. 303.
1133.

CAPVT CXLV.

Folcoldus Bernæ Dominus, eiusq; vxor Bessela, fundant Abbatiam Bernensem, ord. Præmonstratensis, prope Siluam-Ducis, an. 1134.

Vtrecht. ANdreas ecclesiæ Traiectensis Episcopus præsenti scripto præsen-
Berne. tibus & posteris edicimus, quòd Folcoldus de Berna, vir liber &
diues, sed & vxor eius Bessela, ad honorem Dei & beatæ Virginis Ma-
Marie- riæ, Abbati Roberto de Insula eiusdem beatæ Mariæ Virginis, ipsam
vverdt. Bernam cum omnibus suis appertinentiis, *Maesmond* quoque cum om-
nibus suis attinentiis, necnon & *Erthepe*, quæ est in Tessandria cum
omnibus suis attinentiis, sed & *Altfurgè*, cum omnibus suis attinentiis,
item *Mersherch* cum omnibus vsibus suis, quos in sæculo viuentes inibi
obtinuerunt, per manus nostras tradiderunt. Et hæc quidem gesta
sunt vnigeniti æterni anno incarnationis millesimo centesimo trice-
1134. simo quarto, Indictione XII. anno verò Lotharij decimo, Imperij
secundo eiusdem, episcopatus autem mei septimo, præsentibus te-
stibus subscriptis, Harberto maioris ecclesiæ Præposito, Luberto
eiusdem ecclesiæ Decano, Hermano Præposito S. Bonifacij, Luberto
Decano de S. Petro; Canonicis, Ottone, Ascellino, Alardo, Conra-
do Alberone, Chrysantho, Blitero Guilielmo; Liberis hominibus,
Arnoldo iuuene Comite de Cliue, Gerundo de Asper, Guilelmo fi-
lio Comitis Guilelmi; Ministerialibus, Hereboldo, Ruthérico, Gisel-
berto, Alphardo Sculteto, Arnoldo Castellano.

Liethardus Episcopus Cameracensis dotat Canonicos Bruxellenses, an. 1134.

Littardus gratia Dei Cameracensis Episcopus altare quod est in
Mels- *Meltburch*, omni personatu liberũ, tradidi Brucsellæ in oratorio S. Mi-
broeck. chaëlis Archangeli & gloriosæ virginis Gudilæ quiescentis ibidem,
Canonicorum quatuordecim ibidem famulantium satisfaciens peti-
tioni.

Hoc

Hoc autem actum est Brucsellæ anno millesimo centesimo trigesimo quarto, Indictione x. anno præsulatus domini Littardi tertio, Godefrido Duce fines Lotharingiæ obtinente, & Lothario imperante. 1134.

Ego Guetinbaldus Cancellarius subscripsi.

God. Barbatus Loth. & Brab. Dux monachis S. Sepulcri Cameracensis an. 1134. *donat capellam B. Mariæ, muris opidi Bruxellensis tunc adiacentem, quæ nunc est parochialis ecclesia Capellensis in vrbe.*

Ego Godefridus Lotharingiæ Dux alodium quoddã meum, Bruxellæ opido adiacens, & capellam in eo ad honorem Dominici Sepulcri, Dominique genitricis Mariæ constructam, cum omnibus suis appendiciis Paruino Abbati ac monachis S. Petri Cameracensis ecclesiæ in eleemosynam dedi, in tantum videlicet liberè, vt nullus clericorum siue laicorum aut potentum illud violare præsumat, vel sui aliquid ex eo vindicare queat.

Signum Godefridi Ducis, SS. filiorum eius Godefridi & Henrici, quorum consensu hæc peregit. Signa Liberorum, Henrici de Birbeca, VVillermi & fratris eius Henrici de Dungleberga, Sigeri de VVauera, Rodulfi Leodiensis Canonici & Capellani, Franconis Castellani & Dapiferi de Bruxella, Franconis Pincernæ de Issa, Arnulfi Dapiferi de Louanio, Gozevvini Pincernæ, Alardi fratris sui, Amulrici militis, Franconis Ministri de Bruxella, cuius labore & industria hæc suggesta sunt, Radulfi fratris eius, Gozevvini Ministri, Henrici Monetarij. Signa ceterorum fidelium meorum de mea curia. Signa quorumdam nobiliũ, VValteri Rodestoc & filiorũ eius, VValteri Anglici, Stephani Duri, Hugonis Rampart. Actum apud Issam mense Decembri, XIII. Kal. Ianuarij, anno Dominicæ incarnationis M.C.XXXIV. Indictione XIII. imperij verò domini Lotharij Regis anno IX. & IV. Liethardi Cameracensis Episcopi.

Nicolaus Episcopus Cameracensis donationem istam & alias confirmat 1138.

Nicolaus Cameracensis Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Consilio clericorum nostrorum, venerabilis fratris nostri Paruini S. Sepulcri Abbatis, petitioni condescendimus, & altare de Tornepia, cum capella de *Ruschebroc*, eidem S. Sepulcri Cameracensis ecclesiæ liberè & sine persona concedimus. Quod verò illustris Lotharingiæ Dux, imò Bruxellæ & Louaniæ Comes inclytus Godefridus capellam B. Mariæ, Bruxellæ contiguam, præfato Abbati Paruino, suisque successoribus tradidit & priuilegio suo confirmauit, idem eisdem libertate ecclesiastica assignamus, & omnia quæ iam collata in agris, pratis, aquis, & in posterum conferenda sunt, cum duabus partibus decimæ de Hundesto, & tertia parte decimæ de *Roz*, eidem ecclesiæ confirmamus. Quod autem *Bauduinus* Decanus, & ceteri S. Gudilæ Canonici, monachorum ordinatione, presbyteri ibidem populo diuina celebraturi positionem sæpè fatæ ecclesiæ concesserunt, approbamus, & episcopali auctoritate confirmamus.

SS. Theodorici, Ioannis, Alardi, Theodorici, Archidiaconorũ.
S. Guidonis Præpositi, S. Gerardi Decani & Archidiaconi.
S. Alexandri Decani, S. VVerrici Abbatis Lescienfis.
S. Algoti Abbatis, S. Mainardi Abbatis,
S. VValerici Abbatis S. Auberti.

1138. Actum anno millesimo centesimo tricesimo octauo, præsulatus domni Nicolai secundo.

Ego Gerinbaudus Cancellarius recensui.

CAPVT

CAPVT CXLVI.

Canonicorum Antuerpiensium migrationem ex templo S. Michaëlis ad basilicam S. Mariæ anno 1124. *factam Liethardus Episcopus Camer. confirmat an.* 1135.

LIetardus, diuina fauente clementia, Cameracensis Episcopus..... Ecclesiam B. Mariæ in burgo Antvverpiensi sitam, ab ecclesia S. Michaëlis in eodem burgo fundata, per prædecessorum nostrum Burchardum Episcopum, petentibus eiusdem ecclesiæ Præposito & fratribus, cum integritate Præposituræ & beneficiorum, videlicet prædiis seu mancipiis, quæ vsque ad hæc tempora ecclesia illa possederat, nec non cum omnibus appenditiis, capella scilicet S. VValburgis, quæ est in eodem burgo, & capella Orthereń, Berendrecht, Linlo, Zantflit, atque omnibus, quæ infra ambitum præfatæ parochiæ continentur, decimis translatam, nos quoque, sicut prædictus prædecessor noster ordinauit, approbantes nostræ auctoritatis testimonio confirmamus. Petitione nec minùs Godefridi Lotharingiæ Ducis & Marchionis, duas partes manipulorum decimæ ad Antvverpiam & vniuersum eius parochiæ ambitum pertinentes, à prædecessore suo illustris memoriç Godefrido Duçe & posteà Ierosolymitano Rege ecclesiç S. Michaëlis traditas, quia minùs iustè ipse eas subtraxerat, eidem ecclesiæ recognouit, & per manum Henrici quarti Romanorum Imperatoris assignatas, prædecessoris quoque nostri priuilegio in translatã S. Mariæ ecclesiam confirmatas, nec non Lotharij tertij Romanorum Imperatoris charta in eadem ecclesia corroboratas, nostri etiam decreti auctoritate munimus. Prædicti verò fratres dictæ ecclesiæ S. Mariæ, in quorum dispositione, cum dignitate & tenore prioris libertatis, tota Antvverpiensis pendebat & pendet parochia, transacto non multo tempore fratres, qui in ecclesia B. Michaëlis sub regula S. Augustini deseruiunt, vt commissum sibi onus humero mutuæ fraternitatis secum portarent, per dominum *Northertum*, summæ religionis & eiusdem vitæ professionis virum, ad se vocauerunt, eique ecclesiam S. Michaëlis suprà dictam liberam contradentes, ad eam, in qua nunc Domino

mino seruiunt, Dei genitricis Mariæ ecclesiam, cum integritate Præpositurae & beneficiorum, vt præmissum est, transierunt. Actum an-
1135. no millesimo centesimo tricesimo quinto, Indictione vndecima, præsulatus domini Lietardi IV.

Ego Guerinboldus Cancellarius recognoui.

Arnulfus seu Arnoldus Comes Lossensis fundat Auerbodiensem Abbatiam, ord. Præmonstratensis, an. 1135.

Ego Arnoldus Dei gratia dictus Comes de Los, cum Ludouico fi-
Eneerbodē. lio meo, ecclesiam S. Mariæ sanctique Ioannis Bapt. in Auerbodio nostro alodio fundauimus, & in ea Canonicos Præmonstratensis ordinis, sub regula B. Augustini degentes, collocauimus, quibus omnem terram cum nemoribus à terminis Endelberge vsque ad terminum, qui dicitur VVliepach, concessimus, & ecclesiam ipsam de Tessenderloe cum decimis & appendiciis largiti sumus. Hanc etiam donationé nostram à beatæ memoriæ Innocentio II. firmari fecimus. Acta sunt
1135. hæc anno millesimo centesimo tricesimo quinto.

Innocentius II. *Papa, Alexander Leodicensis, Stephanus Metensis & Philippus Coloniensis Episcopi dicto cœnobio benefaciunt.*

INNOCENTIVS Episcopus, seruus seruorū Dei... ecclesiam B. Mariæ sitam in Auerbodio, quam nobilis vir Arnulphus Comes, eiusque participes fundauerunt, sub protectione S. Petri suscipimus, & præsentis priuilegij pagina communimus. Datum Laterani, anno mille-
1139. simo centesimo tricesimo nono, pontificatus nostri anno decimo.

EGO ALEXANDER Dominici gregis in Episcopio Leodicensi humilis custos, notū facio quòd Arnulphus Comes de Los, assensu aliorum nobilium participum suorum, scilicet Arnulphi de Arescot, Arnulphi de Diest, Cunonis de Repe, & Rodulphi Abbatis monasterij S. Trudonis, alodium, quod nominatur Auerbodium, ad honorem Christi dedit. Hoc autem in diebus nostris stabilitum est, me teste, me præsente,

præsente, temporibus Lotharij Imperatoris, Brunonis Archiepiscopi Coloniensis, Pagani Ducis Limburgensis, & Godefridi Comitis Namucensis.

STEPHANVS diuina miseratione Metensis Episcopus..... Terram quæ Auerbodium vocatur, vsque ad hæc tempora solis latronum & prædonum spurcitiis, rapinis ac homicidiis vacantem, in qua cum aliis viris nobilibus portionem aliquam ecclesia S. Trudonis habuit, consensu Rodulphi eiusdem ecclesiæ Abbatis, ecclesiæ S. Ioannis Baptistæ, quæ inibi fundata est, liberè possidendam contradidimus. Huic nostræ traditioni assensum præbuerunt Aduocati ecclesiæ S. Trudonis, Waleranus Dux & Marchio Lotharingiæ, & Gisbertus de Durachio. Testes adhibiti, Bruno Coloniensis Archiepiscopus, Albero Episcopus Leodicensis, Comes Godefridus de Namuco, Arnoldus de Los, Lambertus de Monte acuto. Actum anno millesimo centesimo 1136.
tricesimo sexto.

PHILIPPVS Dei gratia Coloniensis Archiepiscopus dilectis in Christo fratribus, Stepponi Abbati, & toti conuentui in Auerbodio. Domum vestram in Auerbodio, quam licet possessione tenuem, deuotione tamen inuenimus locupletem, in protectione nostra suscipimus. Nominatim autem ius patronatus ecclesiæ de Tessenderlo, à Comite de Los vobis collatæ, similiter ius ecclesiæ de Testolt, item quidquid pertinet ad curiam vestram de Cheiserburch, item beneficium quod contulit vobis * Gerardus Comes de Los in Tessenderloe, *ob. 1188.
præsentis scripti patrocinio confirmamus. Datum in Auerbodio, pontificatus nostri anno decimo octauo.

Notatio de Comitibus Lossensibus in diœcesi Leodicensi.

OTTO Comes Lossensis, vt quidam volunt, filios reliquit *Gisslebertum* Comitē Lossensem sine liberis defunctum, & *Baldricum* Episcopū Leodicensem, qui S. Iacobi monasteriū in ea vrbe fundauit, & an. 1017. decessit. Post Gisslebertum ARNVLFVS Comitatum Lossensem tenuit, qui ex Leutgarde Flandrensi, coniuge sua, prolem non sustulit, & an. 1014. moriens Comitatum Lossensem ecclesiæ Leodicensi, hortante Baldrico Episcopo, cognato suo, legauit: vt Anselmus rerum

Leodicensium scriptor cap.59.& 62. commemorat. Arnulfi frater aut cognatus fuit *Hermannus*, Archidiaconus & Canonicus ecclesię S.Lamberti Leodicensis, qui in honorē SS.Petri & Pauli & S. Odulphi collegium septem Canonicorū in opido *Lossensi fundauit, & in medio choro ibidem conditus iacet. Nisi fallor, hunc ipsum Comitatum Lossensem seu Hasbaniensem an. 1040. suprà pag. 162. Henricus III. Niger Imp. Nithardo Leodicensi Episcopo donauit. Anno 1067. OTTO Comes Lossensis floruit, qui tabulas Stabulenses, suprà pag. 292. & 293. productas, signauit.

* Borchloon.

1. Anno 1086. ARNOLDVS siue Arnulfus vixit, qui dictum Comitatum in feudum ab Ecclesia Leodicensi acceptū tenuit: vt rerum Leodicensium scriptores tradunt. Idem cùm fratre suo Theoderico an. 1101. Andennense diploma signauit; fitque eiusdem mentio in diplomate Laubiensi eiusdem anni, suprà pag. 274. & 275.

2. ARNOLDVS, Arnoldi siue Arnulfi filius, an. 1119. diploma Antuerpiense signauit, & an. 1135. Auerbodium, ord. Præmonstratensis Abbatiam, fundauit.

3. LVDOVICVS, Arnoldi filius, an. 1146. Antuerpiensi & an. 1165. Heinsbergensi diplomati subscripsit, & circa an. 1170. obiit, in Lossensis opidi Begginagio conditus. Ex Ermensinde, domina de Reneke, Gerardi & Heluidis de Castris filia, genuit Gerardum Comitem Lossensem, Lauretam Theobaldo Comiti Barrensi, Imaginam Godefrido III. Brab. Duci, & N. Alberto Comiti de *Muha*, nuptas.

4. GERARDVS Comes Lossensis cœnobium Herkenrodense monialibus Cistertiensibus ædificauit, an. 1170. contra Radulfum Episcopū Leodicensem bellum gessit, in Syria item militauit, & an. 1191. decessit. Duas habuit coniuges, Adelheidem Gelrensem & N. filiam Godefridi Brabantiæ Ducis. Genuit Ludouicum Comitem Lossensem, Henricum, Gerardum & Arnulfum.

5. LVDOVICVS Comes Lossensis an. 1201. duxit Adam Theoderici Hollandiæ Comitis filiam secundò genitā, & pro Comitatu Hollandiæ dui certauit, obiitque 1218. sine liberis. Idem an. 1202. Comitatū suum Lossensem S.Lamberto tradidit, eumque in feudum ab Hugone Episcopo Leodicensi accepit: vt Ioannes presbyter to.2.cap.22. rerum Leod. fusè narrat.

Arnoldus

- *Arnoldus siue Arnulfus Co. Lossensis*, 1086. 1101.
  - *Arnoldus Co. Loss.* 1135. *fundauit Auerbodiũ.*
    - *Ludouicus Co. Loss. dux. Ermẽsindem, vixit* 1146. 1165.
      - *Gerardus Co. Loss.* 1170. *fundat Herkenrodĩ, ob.* 1188.
        - *Ludouicus Co. Loss.* 1200. *dux. Adam, ob.* 1218. *sine liberis.*
        - *Henricus.*
        - *Gerardus.*
        - *Arnulfus Co. Lossen.*
          - *Arnulfus Co. Loss. dux. herede Ludouici Co. de Chiny, & genuit Ioannem Comitem.*
- *Theodericus* uol.

ARNVLFVS Ludouici frater & heres genuit Arnulfum Comitem Lossensem, qui duxit Ioannam filiam heredem Ludouici Comitis de Chiny, Domini de Agimont & Giuet. Ex ea nati, *Ioannes* Comes Lossensis, *Ludouicus* Comes Chiniacensis, Dominus de Agimont & Giuet, sine liberis defunctus, *Arnulfus* Episcopus Catalaunensis, N. filia primùm Domino Falcoburgensi, pòst Vornensi apud Zelandos nupta, *Iuliana* vxor Walteri Domini de Kieurain & Amblise, & *Isabella* vxor Thomæ de Coucy, Domini de Veruin. 6.

IOANNES Comes Lossensis ex N. Comitis Iuliacensis filia genuit *Arnulfum* Comitem Lossensem & Chiniacensem, *Theodericum* Heinsbergæ Dominum iure vxorio, & *Ioannem* Dominum de Agimont, in obsidione Brixiensi 1330. cæsum. 7.

ARNVLFVS an. 1296. Hasletense Augustinianorũ monasteriũ dotauit. Ex Margarita coniuge genuit *Ludouicum* Comitem Lossensem & Chiniacensem, *Arnoldum*, & *Mariam* vxorem Godefridi Heinsbergę Domini. 8.

LVDOVICVS, Arnulfi filius, vtriusque Comitatus heres, an. 1336. 9.

 moriens

moriens ex Ioanna de Blamont, aliàs Blankenberg, vnicam reliquit filiam *Margaritam*, Ioannis Lotharingiæ Ducis coniugem, quæ an. 1372. sine liberis decessit, in Aureæ Vallis monasterio condita.

10. Ludouico an. 1336. sine prole mascula defuncto, THEODERICVS Heinsbergæ Dominus, Godefridi & Mariæ filius, Comitatū Lossensem occupauit; vt Ioannes presbyter lib. 2. Hist. Leod. cap. 22. fusè narrat. Filios reliquit *Theodericum*, & *Ioannem* Heinsbergæ ac Dalembrouci Dominum, & N. vxorem Arnoldi Domini de Rummis prope Distemium.

11. THEODERICVS, fauente Adolfo Marcano Leodicensi Episcopo, cuius sororem duxerat, Comitatum Lossensem possedit. an. 1361. non relicta prole moriens (nam filius eius Godefridus anno præcedente sine liberis decesserat) heredem scripsit fratrē suum IOANNEM Heinsbergę Dominū, qui ius suum sororio suo Arnoldo Domino de Rummis vendidit. ARNOLDVS post varia prælia in ordinem redactus, demum Engelberto Marcano Leodicensi Episcopo Comitatum Lossensem, accepta ingenti pecuniæ summa, cessit; mansitque is deinceps penes Ecclesiam Leodicensem. Comitatum porrò Chiniacensem, post obitum Margaritæ Ludouici filiæ, Carolus IV. Imp. fratri suo Wenceslao Duci Luxeburgensi an. 1372. dedit, mansitque ab eo tempore vnitus cum Ducatu Luxeburgensi.

CAPVT CXLVII.

Innocenitus II. *Papa anno* 1136. *confirmat immunitatem ecclesiæ Marsnensis, & substitutionem monachorum, loco Canonicorum.*

INnocentius Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio Oddoni, Abbati monasterij S. Remigij, eiusque successoribus in perpetuum. Dilecte in Domino fili, Oddo Abbas, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus, atque libertatem ecclesiæ de *Marsna, ad monasterium beati Remigij pertinentis, ab Alexandro quondā Leodicensi Episcopo tibi concessam, & ab Hermanno eius Archidiacono & fratribus suis firmatam, pręsentis scripti pagina roboramus, & futuris

*pag. 117.

ris temporibus inconuulsam manere decernimus; vt videlicet tam in Præpositura quàm etiam in canoniis, decedentibus clericis, qui præfatæ ecclesiæ beneficia possident, iuxta dispositionem tuam & successorum tuorum, loco eorum monachi substituantur. Datum Pisis, per manum Aimerici sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarij, IX. Kalendas Decembris, Indictione XIV. anno millesimo centesimo tricesimo sexto, pontificatus verò domni Innocentij Papæ II. anno 1136.
septimo.

Lotharius Imp. an. 1136. probat diuisionem prædiorum ecclesiæ Niuellensis in tres portiones.

Ego Lotharius, Dei miseratione Romanorum Imperator, satisfaciens petitioni Odæ Abbatissæ, insuper rogatui Hermanni Præpositi, Capellani nostri, precibusque tam clericorum quàm sanctimonialium S. Gertrudis Niuellensis ecclesię, eiusdemque ecclesię necessitati condescendens, quæ in confinio & in ingressu regni mei sita, crebra tyrannorum grassatione quassata, vtpote Francorum regno finitima, omnia à prædecessoribus nostris, Henrico III. Imp. eiusdemque filio Henrico Rege, eidem ecclesiæ concessa sigilli mei impressione corroboro. Præcipio insuper, vt diuisiones possessionum eiusdem ecclesiæ, sicut *pag.* 170. antiquitus constitutæ sunt à prædictis Regibus, ita distinctæ permaneant. Res autem eiusdem ecclesiæ in tres portiones sunt diuisæ, in Xenodochium, in beneficium Abbatissæ, in præbendas fratrũ & sanctimonialium LXXII.....

Ego Bethaldus, vice Ekhicardi Cancellarij, recognoui. Testes, Bruno Archiep. Coloniensis, Albero electus Leodicensis, Andreas Episcopus Traiectensis, Albero Metensis Episcopus, Otto Comes Palatinus, Albertus Marchio. Datum anno M. C. XXXVI. Indictione XIV. 1136. anno regni Regis Lotharij decimo, Imperij tertio. Actum Aquisgrani.

Theodericus Alsatius Flandriæ Comes, eiusq; coniux Suanahildis, varia prædia an. 1136. dant ecclesiæ Truncinienſi, quæ nunc eſt Abbatia ord. Præmonſtratenſis in vrbe Gandauenſi, ab Iuano Comite Aloſtano fundata.

Drongen. Ego Theodericus, Dei gratia Flandriæ Comes, ob remiſſionē peccatorum meorum & ſalutem animæ meæ,& coniugis meæ *Suanahildis* Comitiſſæ,locum quendam ſacræ religioni congruum,in fundo Waſiæ ſitum inter ſiluam quæ dicitur Conegesfurſt & villam Bardamara, nunc Salechem vulgò nominatum, S. Trinitati & Dei genitrici Mariæ, nec non S. Ioanni Euangeliſtæ liberum obtuli, in vſus fratrum regularium, ſecundùm regulam beati Auguſtini ibidem Deo ſeruientium. Contradidi etiam illum locum qui dicitur Hulſterloe, cum ſiluis & *Moer*, & pratis & paſcuis, & cæteris appenditiis inter prædicta loca ſitis, & vſque ad circumiacentes parochias porrectis. Hoc autem donum feci petitione domini IVVANI, eiuſdem loci fundatoris,hominis mei, cuius hæc feoda fuerunt. Addidi etiam,ne quis Aduocatiam in his prædictis datis habeat, præter Comitem Flandriæ,vel eum qui dominium Waſiæ tenuerit à Comite. Quòd ſi & ipſe prædictos fratres in aliquo temerè grauauerit,& admonitus corrigere neglexerit,ipſam Aduocatiam in perpetuo amittat. Denique vt hæc rata maneant, ſigilli mei impreſſione & teſtium ſubſcriptione confirmare præcepi.

Signum Rogeri Brugenſis Præpoſiti, S.Roberti....

Idem Theodericus Comes, & altera vxor eius Sibylla, Truncinienſem eccleſiam à ſæculari iure liberant, an. 1138.

Ego Theodericus, Dei gratia Comes Flandriæ, vnà cum vxore mea *Sibylla*, filia Fulconis Regis Hieroſolymitani, eccleſiā B. Mariæ Truncinienſis liberam concedentes,ab omni ſæculari iure ac poteſtate,cum omnibus appenditiis ſuis, emancipamus. Et Oggero eiuſdem eccleſiæ Præpo-

Præposito, nec non etiam Iuuano, illustri viro, præfatæ villæ post nos Domino & Aduocato, postulantibus, in manus domini Simonis Nouiomensis seu Tornacensis Episcopi, & Gosuini Abbatis de Ierlecht, quidquid nostri iuris est, in perpetuum contradidi vsibus fratrum, secundum regulã B. Augustini viuentium... Datum anno M.C.XXXVIII. 1138.

Iuanus Comes Alostanus, eiusq; vxor Laureta seu Laurentia, Theoderici Alsatij Flandriæ Comitis filia, an. 1139. dotant Truncinienſe cœnobium.

Ego Iwanus de Gand notum facio tam futuris quàm præsentibus, quòd alodium meum in villa, quam *Burst* vocant, seu quidquid iuris inibi erat, excepta mancipatione seruorum, ab omni nostra vel laica potestate mancipatum, ad vsum fratrum Truncinienſis ecclesiæ, Præmonstratensem ordinem profitentium, Deo sanctæque Mariæ quæ loco præfato præsidet, tradidi, vnà cum vxoris meæ *Lauretæ*, filiæ Theoderici Comitis, cui quæcumque nostræ possessionis erant, in dotem dederam, concessione & petitione: & ipsum sub præsentia & manu domini Gosuini, fratribus suis coram positis, super sacrũ altare Truncinis manu propria obtuli. De feodo autem Comitis, quod Comes ipse concessit, petiit pariterque donauit, videlicet totum pomœrium, cum quattuor mansionibus ei adiacentibus, quarum tres Auæ de Ornace, quarta verò cuiusdam Willelmi militis mei fuerant, terram quoque Arnulphi Falconarij, terram quoque Gripponis, & terram quandam paludosam, quam Melsuelt appellant, & hæc Truncinis; in Wasia verò Salichem, cum circumposita terra, & villula totaque palude & duabus etiam partibus decimæ, quæ me contingebant, Hulst quoque & Hulsterloe, vsque ad adiacentes parochias, apud Velseke incultam terram, quæ iacet iuxta Punbeke & iuxta Lokeren, curtim cum noua terra, insuper autem decimationem molendinorũ, per numerum hebdomadarum, & omnium redituum meorum Torcungis, Truncinis, & in tota Wasia tam futurorum quàm præsentium; hæc, inquam, ego & prænominata vxor mea, Deo liberè & votiuè obtulimus: quæ præsentis paginæ scripto posterorum notitiæ transmittenda curauimus.

Signum

Signum Rasonis de Gauera, S. Willelmi de Boulaer, S.Gerardi Constabularij de Niniue, S.Giselberti de Lidekercka, S. Goselini de Ordeghem, S. Stepponis, S.Balduini de Lethe, S. Oilardi, & fratris eius Theoderici de Niuela, S. Henrici patruelis eorumdem, S.Willelmi de Viua, S.Gerardi & fratris eius Hugonis, S.Geruasij, S.Hugonis de Affne. Actum Truncinis anno millesimo centesimo tricesimo
1139. nono, Indictione II. Epacta XVIII. Concurrente VI. x. Kalend. Octobris.

CAPVT CXLVIII.

Lotharius III. *Imp. Stabulensis Abbatiæ priuilegia confirmat, an.* 1137.

pag. 289. LOtharius, Dei gratia Romanorum Imperator, Wibaldo Stabulensi Abbati, suisque successoribus in perpetuum. Personam venerabilis Abbatis VVibaldi, qui eidem cœnobio præest, præcipuo amore ac familiaritate nostra dignam iudicamus, cuius fides circa stabilitatẽ Imperij nostri in hac Italica expeditione manifestè enituit, qui post multos labores & pericula, quæ pro nobis & nobiscum in administratione Imperij in Apulia pertulit, nobis redeuntibus in monasterium Cassinense, à fratribus eiusdẽ loci & vniuerso populo, violenta & admirabili prorsus electione, in Abbatẽ raptus, & ad firmitatem nostri Imperij remanens, nostram Celsitudinem petiit, vt Stabulense monasterium (cuius curam ipse non deposuerat) & res ad ipsum pertinentes nostro priuilegio imperiali munire & confirmare dignaremur. Cuius petitioni assensum præbentes, iam dictum Stabulense monasterium cum Malmundario & omnibus appendiciis, secundùm instituta Regum, Sigiberti, Dagoberti, Childerici & aliorum, nec non Imperatorum Caroli, Ludouici & trium Ottonum, Conradi quoque & Henricorum quinque, in nostram tutelam suscipimus. Castellum Longiæ cum toto montis corpore, & vtrisque vallibus & Comitatu, ad indominicatam Abbatis manum & potestatem & ordinationem, cum omnibus beneficiis & casatis qui ad custodiam castelli pertinent, spectare decernimus, nec in ipso castello, aut in possessionibus ad ipsum pertinentibus, aliquam habitationem vel potestatem Aduocatum habere per-

permittimus. Item concedimus, vt tam ipſe quàm ſui ſucceſſores xx. marcas, aut xx. marcarum ſeruitium ſingulis annis, ſi Aquiſgrani venerimus; nobis aut noſtris ſucceſſoribus perſoluant. Et vt hoc ratum in omnia tempora maneat, hoc præceptum propria manu ſignauimus, & aurea bulla inſigniri fecimus. Teſtes etiam qui affuerunt ſubterannotari fecimus.

Albero Treuirenſis Archiep. Conradus Magdeburgenſis Arch.
Mengoudus Merceburgenſis Epiſc. Albero Baſilienſis Epiſc.
Albero Leodienſis Epiſc. Andreas Traiectenſis Epiſc.
Anſelmus Halberſtadenſis Epiſc. Henricus Tullenſis Epiſc.
Conradus Ab. Fuldenſis, Henricus Dux Bau. & Marchio Tuſc.
Conradus Marchio de VVittim, Manfredus Marchio,
Fredericus Marchio de Ancona, & frater eius VVarnerus,
Comes Landolfus Buccauitelli, Comes Poppo,
Comes Adulphus, & alij multi Barones Romani Imperij.

Ego Eckardus, vice Henrici Ratiſbonenſis Epiſcopi & Archicancellarij, recognoui. Ego Engelbertus monachus, vice Bertolfi Notarij, ſcripſi. Data anno milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo, Indictione I. x Kal. Octobris, anno regni Regis Lotharij XIII. imperij V. Actum Aquini in Campania. 1137.

S. Foillani cœnobium, prope Rodium Hannoniæ opidum, auctoritate Nicolai Epiſc. Cameracenſis firmatur, an. 1137.

Ego Nicolaus, Dei gratia Cameracenſium Epiſcopus.... Laudamus & corroboramus piam deuotionem & benefactum prædeceſſoris noſtri domini Burchardi, qui ob animæ ſuæ ſalutem, & beati martyris * Foillani meritum, petitioni eccleſiæ * Foſſenſis condeſcendens, quæ de emancipatione & honorificentia illius loci erat, in quo prædictus martyr paſſus fuerat, locum illum ſacri ſanguinis illius vnda reſperſum, & frequenti miraculorum luce perſpicuum, vbi & capella in honorem illius ſita erat, emancipauit; & tam ipſum, quàm altare de Strepy cum omnibus ſuis appendiciis, ſeu altare de Archenne prope Niuellam, item altare VVallers, & capellam Borle-Fontaine, beato martyri Foillano & eccleſiæ Foſſenſi, ſuper ſanctiſſimum ipſius corpus, quod ibidem ad hoc perficiendum, cum plurimis Sanctorum cor-

*pag. 326
* in diœc. Leodicenſi.

poribus delatum erat, contradidit ad vsus fratrum qui in eodem loco,
*Carbonaria I. Cesari. in silua quæ * Cherbonirensis dicitur, sub regulari habitu & ordine, Deo & B. martyri Foillano deseruirent. Statuit etiam vt singulis annis ecclesia illa Cherbonirensis ecclesiæ Fossensi, in dedicatione eiusdem, aureum nummum vel XII. nummos censualiter solueret: & si locus ille meritis B. Foillani & fratrum religione adeò multiplicaretur, vt loci facultas Abbatem exigeret, & conuentus ille Abbatem sibi eligeret, electumque Cameracum ad consecrandum perduceret; consecratus Fossas, ad accipiendum pastorale baculum ab altari beati martyris Foillani, & ad renouandas societates & confraternitates veniret, & eo defuncto prædictum baculū Fossas super idem altare, inde iterum suo tempore à successore recipiendum, fraternitas remitteret. Hoc autem tam rationabile institutum, quod à præmemorato antecessore nostro factum est, vt inconuulsum permaneat, ego Nicolaus, Dei gratia eius successor & Cameracensiū Episcopus, approbo. Actum anno
1137. millesimo centesimo tricesimo septimo.

CAPVT CXLIX.

***Conradus** II. **alijs** III. **Imp. Ostergoam & VVestergoā donat ecclesiæ cathedrali Vltraiectensi an.** 1138.*

CONradus Rex Romanorū III. notum esse volumus cunctis, qualiter Comitatum quendam Frisiæ, *Oostergouvve & VVestergouvve*, S. Martino ad ecclesiam Traiectensem, petitione venerabilis Andreæ eius sedis Episcopi, iustè resignauimus, quem iniustè eidem ecclesiæ ablatum comperimus. Dederat sanè prædictum Comitatum Traiectensi ecclesiæ Henricus IV. Imp. propter amorem Conradi eiusdem sedis Episcopi. Quod donum filius eius Henricus V. Imp. iterando renouauit. Nunc igitur quia aliquamdiu sub prædecessore nostro Lothario Imp. prædicta ecclesia suo iure & prædicto Comitatu caruit, vlteriùs eam suo iure carere nolumus. Testes,

Thievvinus S. Rufinæ Card. Episc. Apostolicæ Sedis Legatus,
Arnoldus Coloniensis Archiep. Albero Treuerensis Archiep.
Embrico VVirzeburgensis, Albero Leodicensis,

VVerne-

VVernerus Monasteriensis, Vdo Osnaburgensis,
Stephanus Metensis, Nicolaus Cameracensis Episcopus,
VValramus Dux, VVilhelmus Comes Palatinus,
Godefridus Comes Namucensis, Henricus Comes de Zutphē,
Arnoldus Comes de Cliuo, Adolphus Comes de Saffenberch,
Adolphus Comes de Castro, Conrardus Comes de Bonna,
Arnoldus Comes de Loen, Conradus de Hagen,
Rothgerus de Duria, & alij quàm plures.

Data v. Idus Aprilis, Indictione I. anno Dominicæ incarnationis M.C.XXXVIII. regnante Conrado Rege Romanorum III. primo anno regni eius. Actum Coloniæ. Ego Arnoldus Cancellarius recognoui & recensui, vice Archicancellarij Moguntini. 1138.

Idem Conradus Imp. prædium Harue ab Henrico III. *Aquisgranensi ecclesiæ collatum confirmat, an.* 1138.

Conradus diuina fauente clementia Romanorum Rex secundus notum facimus cunctis, qualiter prædium illud quod est in Harue, quod auus noster Henricus III. Romanorum Imperator, ob interuentum filij sui Henrici, sanctæ Dei genitricis Mariæ ecclesiæ Aquisgrani donauerat, deinde idem filius eius Henricus IV. Imp. sua actoritate firmauerat, eidem ecclesiæ restituimus, & regia auctoritate nostra roboramus cum omnibus appenditiis. Firmamus quoque prædictæ Aquensis ecclesiæ tres Aduocatias, videlicet super prædictum prædium *Harue*, & super duo loca *Lancins* & *Mandreuelt*, quæ pertinent ad præfatam S. Mariæ ecclesiam Aquensem. Testes, Gidvvinus S. Rufinæ Episcopus Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus, Arnoldus Coloniensis, Albero Treuerensis Archiepiscopus, Embricho VVirzeburgensis, Albero Leodicensis, Andreas Traiectensis, VVernerus Monasteriensis, Vdo Osenburgensis, Rodulphus Halberstatensis Episcopus, VVilhelmus Comes Palatinus, VValramus Dux & filius eius Heinricus, Godefridus Namucensis Comes, Arnoldus Comes de Cleue, Arnoldus Comes de Los. Data IV. Idus Aprilis, Indictione I. anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo tricesimo octauo, regnante Conrado Romanorum Rege III. anno primo regni eius. Actum Coloniæ. pag. 272. 1138.

VVarnestonensis Canonicorum sæcularium S. Petri ecclesia in regularem conuertitur an. 1138. *à Milone Morinensi Episcopo. Quam mutationem Theodericus Alsatius Flandriæ Comes, & Adelidis Peronæ ac VVarnestonij Domina, approbant.*

Ego Theodericus piæ postulationi domini Milonis Morinorum Episcopi de ordinanda ecclesia VVarnestonensi libens assensum præbeo, & quidquid ibidē iuris habere visus sum, & ipsam ecclesiam, cum *pag.* 328.
reditibus suis, in manum Episcopi liberè concedo: ita videlicet vt ibidem Abbas cum fratribus constituatur, ac iuxta ordinem & consuetudines ecclesiæ B. Nicolai de Aridagmantia, sacræ religionis cultus & habitus in perpetuum obseruetur. Assensum quoque dominæ Adelidis de Perona & clericorum sæcularium, qui præfatæ ecclesiæ hactenus ministrarunt, ab hac nostræ paginæ sententia non discrepantem, ea qua præsum potestate, iure & auctoritate approbo atque confirmo; atque hoc ipsum, auctoritate Milonis Episcopi, confirmari volo. Actū est hoc anno M. C. XXXVIII. Adfuerunt autem, Aluisus Atrebatensis 1138.
Episcopus, Philippus & Milo, Teruanensis ecclesiæ Archidiaconi, Leonius Abbas ecclesiæ S. Bertini: laici verò, Gislebertus Bergensis, Anselmus Iprensis.

Idem Milo Episcopus confirmat possessiones ecclesiæ VVarnestonensis, an. 1142.

Ego Milo, Dei gratia Morinorum Episcopus, dilecto filio Gualtero Abbati de Guarneston, suisque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. Tuis, dilecte frater, Abbas de Guarneston, ac fratrum tuorum desideriis annuentes, quæcumque inpræsentiarum canonicè possidetis, aut in futurum iustè adipisci poteritis, vobis vestrisque successoribus, sub regula B. Augustini Christo militantibus, perpetuò concedimus, & sigilli nostri impressione confirmamus. In quibus hæc propriis duximus notificanda vocabulis; quidquid iuris domina *Adhe-*

lidis & Canonici sæculares in ecclesia de Guarnestō possederunt, quod eadem Adhelidis & Comes Flandriæ Theodoricus in manu nostra liberum reddiderunt, duas partes decimæ, tam minutæ quàm magnæ, præfatæ villæ, dimidietatem oblationum, & XL. solidos de teloneo, & totam Maheriam, mansiones Canonicorum omnino liberas, terram vltra Douiam, & terram de Leia quam Folcerus tenuit, terram in Broco quam Giraldus ad lumen ecclesiæ dedit, terram Tolpaldi quam ipse & vxor eius, & filij & filiæ eius dederunt. Actum est hoc
1142. anno Domini millesimo centesimo quadragesimo secundo, Indictione quinta, coram his testibus, Philippo & Milone Archidiaconis, Hermanno Decano, Galtero Custode, Gerbodone Cantore, Nicolao, Balduino, Alelmo, Teruanensis ecclesiæ Canonicis, Balduino de S. Vulmaro, Gilleberto de Blangi, Manasse VVatiniensi, Isaac Formosolensi, Henrico de Liskes, Abbatibus, Balduino Bergensi, Arnoldo Furnensi, Ioanne Iprensi Decanis, aliisque multis.

CAPVT CLI.

Niniuensem SS. Cornelij & Cypriani Abbatiam, ord. Præmonstratensis, à Gerardo Niniuensium Domino, Amulrici Flandriæ Constabularij filio, fundatam Nicolaus Episc. Cameracensis confirmat an. 1138.

EGo Nicolaus, Dei gratia Cameracensis Episcopus, notū facimus,
Ninoue. quòd ecclesiæ de Niniue, quam cum altari, atrio atque appenditiis suis, prædecessor noster Burchardus, Amulrici Constabularij Flādriensis petitione, liberam effecerat, quidquid in futurum canonicè poterit adipisci, possidere gratanter annuimus. Porrò præfatæ fratres ecclesiæ, secundùm Apostolicam institutionem atque tenorem Præmonstrati ordinis degentes, ne deinceps requietionis suæ amœnitate priuentur, decernimus quædā beneficia priuilegio commendari, quæ nullatenus ab ecclesiastico iure conuenit alienari. Siquidem Gerardus, suprà memorati Amulrici filius, in omnibus aquis, quas ipse liberè possidet, grata largitate fratribus piscationem perpetualiter concessit.

cessit. Præterea ex beneficiis eiusdem Gerardi, piscatorias tendiculas quattuor, quas vulgò vieria nominamus, in flumine Teneræ hereditario iure possidebunt. Addidit etiam ideò Gerardus territorium de Windresdala, & adiacentia eius; & alodium de Roslaer, & septem libras in villa Testerep persoluendas. Nos verò sancimus, vt pro Gerardo, eiusdem ecclesiæ fundatore & constructore, in eadem ecclesia iugis memoria in orationibus habeatur. Actum anno millesimo centesimo tricesimo octauo, Indictione XV. præsulatus domini Nicolai 1138.
secundo. Ego Guerinboldus scripsi & recensui.

Theodericus Alsatius Flandriæ Comes Abbatiam Niniuensem an. 1142. *in protectionem suscipit, petente fundatore Gerardo Niniuæ Domino.*

Theodoricus Elsatius, diuina dispensante prouidentia Flandrensium Comes, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Petitioni domini Gerardi de Niniue, cognomento Constabularij, piè acquiescentes, Abbatiã de Niniue, sub nostro dominio & Flandrensi Aduocatia tuendam, de manu ipsius Gerardi suscepimus. Præfatus siquidem Gerardus temporibus nostris in suburbanis suis Abbatiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ & sanctorum martyrum Cornelij & Cypriani instituit, ipsique necessaria procurauit. Sed quoniã vir sapiens nobis & successoribus nostris sponte sua Aduocatiam Abbatiæ & possessionum eius, ore & manu & testimonio nostrorum suorumque hominum, commisit & dedit, Abbatiam quam liberam inuenimus, liberamque suscepimus, liberam deinceps fore decernimus.

Signum Otgeri Notarij, S. Ivvani de Gant,
S. VVilelmi de Boular, S. Michaëlis Constabularij,
S. Theoderici de Beuerne, S. Balduini de Wenteca,
S. Rogeri Tribuni de Curtraco, S. Balduini de Sichem,
S. Gerardi de Nethervvic, S. VValteri Faityr.

Actum anno millesimo centesimo quadragesimo secundo, Indi- 1142.
ctione quinta, Epacta XXII. Concurrente III.

NOTA-

NOTATIO.

Erat vir quidã nomine GERARDVS cognomento Constabularius, filius domini Amalrici Flandrensis Constabularij, in Niniuensi opido Aduocatus. Huic fuit vxor nomine GISLA, filia domini Ingelberti de Petenghem, de qua & duas filias genuit, *Machtildem* de Niniue, & *Ermengardem* de Wome. Erant autem in opido Niniuensi duo Canonici celebris memoriæ viri, Balduinus VVala scilicet & Oiotus: nam tertio eorum collega defuncto, Aloudo nomine, eius adhuc præbenda vacabat; hisque dictus dominus Gerardus, ob æternam suæ vxoris habendam memoriam, quartum superaddere Canonicum disponebat, decimam de Herlichoue eius præbendæ assignans, & ecclesiæ Niniuensi in perpetuam eleemosynam condonans. Horum autem Canonicorum præfatus Balduinus Wala, cum Dominis Niniuensibus à iuuentute in castro conuersatus, capellam procurabat; ad cuius præbendæ instaurationẽ olim ecclesiæ XXI. bonaria terræ apud Ehikem fuerant contradita. Huius viri verbis sæpedictus Gerardus obtemperãter auscultans, de ipsius & aliorum prudentum virorum consilio, fratres Præmonstratensis ordinis censuit aduocandos. Missa itaque legatione ad ecclesiã Parcensem, aduenit eiusdem ecclesiæ Abbas Simon,
1137. & anno millesimo centesimo tricesimo septimo prædicti fratres in festo S. Martini aduenientes, benignissimè sunt recepti, & omnibus, quæ erant ecclesiæ, in eorum vsus assignatis, dictus Gerardus septem bonaria terræ apud Rubroc eis adiecit, & insuper quintam garbam de omni terra, quam in parochia de Herlinchoue possunt acquirere.
1222. Anno 1222. vetus ecclesia parochialis de Niniue cœpit à fundamentis noua construi, & collocatus est lapis primarius in fundamento, mense Iunio, à domina *Agnete* de Grimbergis. Hactenus ex ms. Chronico Niniuensi.

CAPVT

CAPVT CLI.

Lambertus Barbatus, aliàs Baldricus, Comes Louanienſis, collegium VII. *Canonicorũ Louanij in eccleſia S. Petri circa an.* 1040. *fundauit. Præbendam octauam God. Barbatus, Loth. & Brab. Dux, adiecit. Id conſtat ex diplomate an.* 1140. *dato à Godefrido* II. *Brab. Duce, God. Barbati filio.*

QVæ Deus & larga manus magni Ducis GODEFRIDI, fratris Henrici Comitis, qui Tornaci armis interiit, eccleſiæ S. Petri, quæ eſt *pag.* 197. in Louanio, noſtris contulerit temporibus, ſcripto commendari curauimus. Hæc autem erant, quæ vir illuſtris Louanienſi adiecit eccleſię, præter illa, quæ ad decorem domus Dei exteriùs reſpiciunt (de palliis enim loquor & cortinis, de cappis & caſulis, de dalmaticis & ſubdiaconorum tunicis) ſcilicet præbenda, de qua pendet molendinũ quod dicitur Wiſſecum, & viginti ſolidi, quos perſoluunt de *Binueſſe* manſuarij, & ſingulis diebus nummus vnus de teloneo Louanij: quam ſic pius pater etiam donabat eſſe liberam, vt nullus illam obtineret niſi ſacerdos, & quem clerus loci puriſſimè eligeret. Hoc verò facto, non multo acto tempore, vir præclarus benedictionem ſuper benedictionem paratus addere, eccleſiam, quæ eſt in *Rode*, in communem refectionem vniuerſæ congregationis deſtinauit; oblato altari S. Petro ab ipſo Duce, & ab eius filio, qui paterni honoris fuit heres, & patri æquiuocus. His adiectis, vt in anniuerſario domini Ducis fratres ſimul eſſent in caritate, & in anniuerſariis vxoris eiuſdem ducis dominæ IDÆ & matris eius ALEIDIS ſimilis ageretur lætitia.

Præter ſuprà dicta autem notum ſit omnibus, quòd omnes decimæ infrà alodium Louanienſe, tam minutæ quàm maiores, ſiue proueniant ex agris ſiue pratis, nec non de omnibus fructibus infra curtes Louanienſes creſcentibus, & etiam de pecoribus & alitibus, ad ſeptẽ præbendas eccleſiæ S. Petri in Louanio pertinent ſpecialiter. Quas ſeptem præbendas bonæ memoriæ * LAMBERTVS Comes cum Barba in eadem eccleſia conſtituit: & ad eaſdem ſeptem præbendas ſpectant omnes donationes eccleſiarum in Louanio, & donatio maioris *pag.* 225. parochiæ

* *al. Baldricus*

parochiæ & omnium altarium, & omnes oblationes, excepta portione Parochiani: & de his prædictis decimis diuisas habent decimas Custos & Parochianus. Ne autem per eleëmosynam proborum virorum accrescentes Canonici in prænominata ecclesia S. Petri in prædictis decimis & oblationibus atque donationibus aliquid iuris possent se dicere habere, & vt falsitati malignantium contra ecclesiam per veritatem huius scripti resistatur, hanc paginam testimonialem Dux Godefridus, filius Godefridi Ducis cum Barba, sigillo muniri & testes subscribi fecit. Hi autem interfuerunt testes, Reinerus Archidiaconus, Henricus Præpositus, Thegenbaldus, magister Stephanus, magister Godefridus, Onekinus Parochianus, clerici. Homines Ducis, Walterus Bertholt, Willelmus de Birbeka, Retzo de Tieldonck, Renerus de Heuerle, Arnoldus Dapifer, Ditferdus Dilenus Villicus
1140. Louaniensis, & alij plures. Actum est anno millesimo centesimo quadragesimo.

Henricus, God. Barbati Loth. Brabantiæq. Ducis filius, in Affligemiensi Benedictinorum cœnobio monachum induit, & varia prædia eidem cœnobio donat, *an.* 1140. *aut* 1141.

Notum fit omnibus tam præsentibus quàm futuris, quòd ego Henricus, filius Godefridi Ducis Lotharingiæ & Comitis Louanij, ob declinandas huius sæculi procellas, ad monasterium Affligemense, quasi portum salutis, confugi, vbi Deo & SS. Apostolis eius Petro & Paulo, sub præsentia domini Petri Abbatis & totius congregationis, adstantibus hominibus meis, meipsum in monachum offerens, allodiũ quod apud *Sichne* & *Rode* iuxta *VVerde* ex patre meo me liberè contingebat, & commune cum fratre meo Duce Godefrido, patris mei successore, possidebam, in aquis & pascuis, in campis & siluis, & in omnibus ad ius nostrũ pertinentibus, pro anima patris mei, & matris meæ, & *Claritia* sororis nostræ, & pro me ipso, & pro prædicto fratre meo Duce *Godefrido*, & sororibus meis *Aleide* Reginã Angliæ, & *Ida* Comitissa, & pro omnibus parentibus & amicis in eleëmosyna tradidi.

Con-

Conradus II. *aliis* III. *Imp. Stabulensi monasterio benefacit, an.* 1140.

Conradus II. Romanorum Rex notum facimus omnibus, qualiter Abbas Stabulensis ecclesię Wibaldus nostram præsentiam adiit, conquerens hoc sibi plurimũ nocere, quòd Ministeriales sui curtium suarum ministeria, id est, iudiciarias potestates & villicationes per feudum & hereditario iure vellent obtinere: vnde fiebat vt ordinatio Abbatis & Præpositorum inefficax esset, & coloni ecclesiæ ad inopiã redigerentur. Communi itaque Principum nostrorum & generalis curiæ nostræ, quæ Leodij celebrabatur, consilio, obtentu etiam eiusdem Abbatis Wibaldi, iudicari fecimus, quòd nullus Iudex qui vulgò Sculretus dicitur, nullus Villicus qui vulgariter Maior vocatur, ministerium suum diutiùs habere & retinere valeat, nisi quamdiu cum gratia Abbatis deseruire queat, sed quotiescumque iussus fuerit reddere, sine contradictione reddat, nec filius post obitum patris per hereditatem repetat... Et quoniam Aduocatorum violenta rapacitas vix coerceri potest, Stabulensi ecclesiæ concedimus & præcipimus, vt Aduocatus in curtibus eiusdem ecclesiæ, siue in Ministerialibus vel in tota familia nullam iustitiam, nullum placitum, nullum hospitium, nullam precariam, nullam prorsus exactionem vel seruitium habeat, sed omnis iustitia, omnes lites, omnes caussarum & placitorũ vtilitas ad Abbatem, & vbi ipse voluerit, pertineat. Si verò per se Abbas aut per suos aliquid corrigere non potuerit, ad inuitationem Abbatis Aduocatus sine mora vel contradictione veniat, & tertiam partem de ijs, quæ ex illa dumtaxat iustitia accreuerit, accipiat. Aduocatus expeditionem & arma pro summa & debiti sui beneficio nobis successoribusque nostris procuret; Abbate & Ministerialibus & tota familia, atque omnibus eiusdem ecclesiæ possessionibus super hoc liberis, & nullum nobis vel Aduocato supplementum præstantibus.

Hoc quoque quod prædecessor noster Imp. Lotharius III. de seruitio Stabulensis ecclesiæ diffiniuit, & per auream bullam confirmauit, nos immobiliter statuimus, vt nusquam locorum nisi Aquisgrani seruitium soluat: vbi post singulas messes, si illuc venerimus, viginti marcas

argenti, vel viginti marcarum seruitium exhibere debebit. Porrò in ipsis monasteriis, vel in villis ad monasterium pertinentibus triginta marcas aut triginta marcarum seruitium prestabit. Cùm autem seruiet Abbas, vnaquæque matrix ecclesia, quæ sui iuris & ordinationis est, soluet quinque solidos, & vnusquisque mansus duodecim denarios eius monetæ, quæ in Comitatu illo datur vbi possessiones sitæ sunt, nullis ecclesiis, nullis mansis pro aliquo pacto, aut beneficio aut vadimonio ab hac pensione immunibus. Non enim regni seruitium aliquo alienationis modo obligari vel retardari potest aut debet.

Castellũ *Longiæ* cum opido, quod idem Abbas Wibaldus sub monte construxit, ad Abbatis manum & potestatem in perpetuum pertinere decernimus; ita videlicet vt Aduocatus nullam iustitiam vel potestatem siue mansionẽ illic habeat, nec liceat vlli Abbatum inde quidquam in beneficio vel concambio, vel præstaria vel pignore alicui mortaliũ concedere. Terminos banni leugæ, sicut in antiquis priuilegiis continentur, rata possessione confirmamus; vt nullus Dux aut Marchio, nullus Comes aut Vicecomes in eis aliquam potestatem vel iustitiam siue iudicium exerceat; nulla persona, quæ ibidem habitet, alium quàm Abbatem dominum habeat, nec pro imparibus nuptiis aut pro sanguinis effusione, vel pro defuncta manu alij nisi Abbati respondeat. Et vt hoc ratum maneat, præceptum hoc conscribi & sigillo nostro insigniri præcepimus, manuque propria corroborauimus. Huic etiam nostræ confirmationi testes idoneos adhibuimus, quorum nomina hæc sunt: Adelbertus Mogũt. Arch. Albero Treuer. D. Ar. Apost. S. Legatus, Albero Leodiensis, Stephanus Metensis, Sigefridus Spirensis, Bucco Wormaciensis, Embricho Werceburgensis, Bernardus Paderburnensis, Vdo Osnaburgensis, Fredericus Sueuorum Dux & Alsatię, Adelbertus Dux Saxonię, Godefridus Dux Louaniensis, Wilhelmus Comes Palatinus, Hermannus Marchio, Thibaldus Marchio de Norborch, Geuerardus Comes de Sulcebach, Henricus Comes Namucensis. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Adelberti Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui. Datum anno Dominicę
1140. incarnationis millesimo centesimo quadragesimo, Indictione III. regnante Conrado Romanorum Rege II. anno verò regni eius secundo. Data Wormaciæ v. Idus Februarij.

Manasses

Manasses Dominus de Hierge in agro Leodicensi, in Syriam profecturus, benefacit Broniensi Abbatiæ, an. 1140.

Ego Albero, Dei gratia Leodiensis Episcopus, ratum duximus notificare tam futuris quàm præsentibus quasdam conuentiones, quæ habitæ sunt coram me inter Abbatem Broniensem Ebroinum,& Manassem nobilem virum de *Hirge*. Sunt autem hæ: Cùm idem Manasses, resoluisset ire Hierusalem, venit in præsentiam nostrâm, & quædam allodia sua, quæ iacent in pago Hasbaniæ, scilicet *Miele* & *Musin*, cum omni integritate sua, cum ecclesia, cum seruis & ancillis, terris cultis & incultis, tradidit in manu nostra, ad vsus Abbatis & fratrum Broniensis ecclesiæ, Deo & S. Petro inibi deseruientium, his conuentionibus interpositis: *pag.* 94.

Prædictus Abbas dedit eidem Manassi octoginta marchas; eo rationis modo, vt si in hac peregrinatione contigerit eum mori, aut reuersus obierit absque legitimo corporis sui herede, hæc prædicta allodia iure hereditario Broniensis ecclesia in perpetuum liberè possideat. Quòd si redierit, & prædicta allodia redimere voluerit, non plus quàm quadraginta marchas Broniensi ecclesiæ reddet: sic tamen, vt si vxorem duxerit, & legitimos corporis sui heredes ex ea habuerit, tam ipse quàm prædicti legitimi corporis sui heredes in hac possessione sibi succedent. Si autem ex his prædictis suis legitimis heredibus quandoque sine legitima corporis sui successione defecerint, prædicta Broniensis ecclesia, per ipsam traditionem quam ego suscepi, sine aliqua exactione vel contradictione, recipiet possidenda in perpetuum.

Tradidit etiam allodium de *Neurelesie*, pro salute parentum suorum inibi quiescentiũ, ita vt quamdiu vixerit, vel heredes legitimi sui corporis iure suo possidebunt. Si autem omnes defecerint, Broniensis ecclesia, sicut Miele & Musin, liberè possidebit: ita sanè vt sex monachi ibi Deo seruituri aggregentur; quibus monachis de reditibus ipsius allodij & de aliis sufficientia victus & vestitus procurabitur: residua verò in vsus fratrum Broniensium cedent. Per huiusmodi traditionẽ datis sæpedictis allodiis, ius Aduocationis in manu nostra posuit. Obtestor autem ego Albero, Dei gratia Leodicẽsis Episcopus, successores

 meos,

meos, vt pauperi ecclsiæ hanc traditionem retineant. Huius rei testes fuerunt, Archidiaconi, Ioannes, Reinerus, Elbertus, Renzo Decanus, Reimbaldus Præpositus S. Ioannis de insula, Nicolaus Præpositus S. Dionysij, Berengerus Fossensis Præpositus, Bruno de Duras. De liberis hominibus, Lambertus Comes, Eustachius Aduocatus, Gosuinus de Falconis Monte, Theodericus de Herlaye, Theodericus de Argentel, & frater eius Wilelmus de Cennaco, Cono de Han, Godeschalcus de Morelmeis, Ioannes de Leaz, & Berengarius frater eius, Godeschalcus de Ruze, & alij multi. Actũ Leodij VI. Kalendas Mar-
1140. tij, anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo quadragesimo, Indictione tertia, regnante Conrado Romanorum Rege secundo, anno regni eius secundo. Recognouit supradictam traditionem idem Manasses tertia Dominica Quadragesimæ, quæ eodẽ anno occurrit VI. Idus Martij, in sæpedicta Bronensi ecclesia, geblas & ramos de singulis allodiis super altare S. Petri, quod maius est in eadem ecclesia, ponens. Addidit & B. Petro, post obitum suum, dimidium piscationis suę de *Han* in perpetuum, duobus diebus per singulas hebdomadas Quadragesimæ, & sexta feria per totius anni circulum; duos etiam modios salis singulis annis de conductu nauium in vsu monachorum de *Neureleis*. Huius testes fuerunt, Ioannes de Fen Canonicus S. Lamberti, Arnulphus Decanus, Godefridus de Arescot, Theodericus de Fen, Eibertus de Bosires, & Ægidius filius eius, Wedericus P. & alij multi.

NOTATIONES.

MANASSES] Dominus de Hierge vel Hirge, in agro Leodicensi, Herbrandi F. Manassis N. fuit regni Ierosolymitani Comestabilis sub Melesinda Regina. Duxit N. viduam Domini de Ramath in Syria, & ex ea genuit *Henricum* Aduocatum Hasbaniæ & Castellanum Bullonienſem, & *Eustachium*. HENRICVS duxit Iolentam, filiam Nicolai Domini de Ruminy in Thierascia, & an. 1212. decessit. Henrici filia & heres nupsit RASONI, qui iure vxorio fuit Aduocatus Hasbaniæ & Vexillifer ecclesiæ Leodicensis. Vide suprà ad an. 1127. pag. 332.

LAMBERTVS Comes] de Monte Acuto, Cononis seu Cunonis suprà pag. 260. laudati filius.

CAPVT CLII.

*Nicolaus Ep. Cameracensis, Isaci Montensis in Hannonia Castellani filius, Gosuini Castellani frater, an.*1141. *dotat Abbatiam S. Ioannis in vrbe Valentianensi recens institutam.*

NIcolaus diuina permissione Cameracensium Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Ecclesiam S. Ioannis Baptistæ Valentianis sitam, sub regula B. Augustini, modernis temporibus, Abbate & regularibus Canonicis ordinatam, amplificare decernentes, suscepta venerabilis fratris nostri Claremboldi, primi eiusdem ecclesiæ Abbatis, petitione, altare de Semeriis, liberum & sine persona, præfatæ S. Ioannis ecclesiæ concedimus. Actum anno millesimo centesimo quadragesimo primo, præsulatus domni Nicolai secundo. Ego Guerimboldus Cancellarius recensui.

Valenciennes. 1141.

Idem *Nicolaus* E*piscopus Gerardi-montensem Abbatiam dotat.*

Nicolaus Dei gratia Cameracensium Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Venerabilis filij nostri Geroldimontensis ecclesiæ Abbatis Gerbodonis petitionibus acquiescentes, tam sibi quàm fratribus inibi seruientibus in subsidiũ altare de Berga, liberum ac sine persona, ĩn perpetuum possidendum contradidimus. Confirmauimus etiam altaria, quæ ecclesiæ nostræ Episcopus Gerardus secundus contulit, altare de Holthem cum appenditiis suis Hildregẽ & Idregem, altare de Ockegem, altare de Torincurth; altaria quæ Manasses eius successor contulit, altare de Lergia, altare de Emeleuuordegem, altare de Goldegem cum appenditiis suis Impa & Ottegem, quod Odo Episcopus contradidit, quod etiam Burchardus tradidit altare de Asplar, cum appenditio suo Halu. Confirmamus etiam terras quas Rotbertus Flandrensis Comes, procinctum ecclesiæ scilicet & duos dominicos mansos supra Teneram fluuiũ, cum prato suo, & ter-

& terras arabiles de monasterij fonte, cum pratis & siluis siue decimis dedit: terras etiam quas Stephanus dedit de Boular in Lergia, terras de Holtem, terras de Bacraham, terras de Scindelbecca, dimidium villæ de Spinegem, Morengem cum siluis & pratis, quartam partem villæ Torincurth cum siluis & pratis, terras quas eadem ecclesia à S. Waldetrude censualiter in Vlienberga & Morbecca tenet, terras de Guatzoniscurte cum siluis & pratis, terras de Wasterebba cum pratis, minutiasque terrarum quas vbi & vbi fideles contulerunt:...

Aluisus Ep. Atrebatensis an. 1141. *benefacit Abbatiæ Canonicorum regularium ord. Præmonstratensis, quæ Castellum Dei nuncupatur, prope Mortaniam, in diœcesi Atrebatensi.*

Ego Aluisus, Dei miseratione Atrebatensis Episcopus, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Nouerit tam præsens ætas quàm futura posteritas, quòd altare de Fralnia carissimo fratri nostro Roberto, Abbati de * Castello Dei, à nobis traditum, & priuilegio nostro confirmatum, ipso cooperante & concedente, Canonicis Condatensibus sub annuo censu perpetuò tenendum concessimus: ea ratione, vt vnoquoque anno, pro eodem altari & pro *Audomez* prædicto Abbati & successoribus eius, in festiuitate S. Dionysij, triginta & vnum solidum persoluant. Idem autem Abbas ab eisdem Canonicis synodalia iura suscipiens, nobis & ministris nostris, quia Persona altaris est, annuatim persoluet, & idoneum presbyterum communi eorum consilio electum, populo Dei præficiendum, nobis præsentabit, qui de manu nostra curam suscipiat, & de conuersatione sua, sicut canonicum est, nobis respondeat. Vt autem hanc pactionis paginam stabilem manere faciamus, auctoritatis nostræ sigillũ apposuimus, & præsentium testium signa subscribi fecimus. Signum Lucæ Atrebatensis Archidiaconi. S. Hugonis Ostreuandiæ Archidiaconi. S. Petri Præpositi. S. Absalon Abbatis S. Amandi. S. Fulconis Hasnoniensis Abbatis. S. Guarini Abbatis de Casa Dei. S. Hugonis Abbatis de Monte S. Eligij. S. Balduini Abbatis de Maerc. Actum Atrebati anno millesimo centesimo quadragesimo primo."

** Chasteau l'Abbaye.*

1141.

Ex-

Excerptum ex Genealogia Comitũ Habsburgensium circa an. 1142. *à monacho cœnobij Murensis in Heluetiis scripta, & Spirembergij* 1618. *edita.*

Ista est genealogia nostrorum Principũ. Theodericus Dux Lotharingorum, & Chuono Comes de Rinfelden, fratres fuerunt. Horum soror fuit Itta Comitissa de Habspurg, reparatrix huius Murensis cœnobij. Genuit autem Theodericus Gerhardum Ducem. Ille verò genuit Gerhardum de Egisheim, patrem Vdalrici & Stephani. Chuono Comes de Rinfelden genuit Ruodolfum Regem, & ille genuit Agnetem, matrem Conradi Ducis.

NOTATIONES.

THEODERICVS Dux Lotharingorum] Mosellanorum secundus, Frederici I. Ducis filius, suprà pag. 252. laudatus.

- *Fredericus 954. Dux I. Loth. Mosel. dux. 958. Beatricē H. Capeti Fr. Regis sororē.*
  - *Theodericus Dux II. ob. 1020.*
    - *Fredericus II. Dux ob. 1033.*
      - *Beatrix.*
        - *Mathildis s. pag. 255.*
      - *Sophia.*
        - *Theodericus s. pag. 255.*
  - *Adelbero Ep. Metensis.*
    - *Gerardus de Alsatia 1048. Dux ob. 1070.*
      - *Theodericus II. Dux ob. 1115.*
        - *Simon Dux s. pag. 255.*
      - *Gerardus Co. de Egisheim.*
        - *Vdalricus.*
        - *Stephanus.*
  - *VVernerus Ep. Argent.*
  - *Itta vx. Radebotonis Co. Habsburg.*
  - *Cuno Co. Reinfeldensis, dictorum frater vterinus.*
    - *Rodulfus Rex Rom. 1077. ob. 1080. dux. Mathildē F. Henrici III. Imp. suprà pag. 232.*
      - *Humbertus.*
      - *Vdalricus.*
      - *Arnoldus.*
      - *Rodulfus.*
      - *Agnes vx. Bertholdi Ducis Zerin.*
        - *Conradus Dux Zeringiæ.*

GERARDVS de Alsatia, Frederici II. Lotharingię Mosellanæ Ducis frater, anno 1048. Adelberto in dicto Ducatu successit, & an. 1070. decessit: vt suprà pag. 253. docui. Ex Hadeuida, Alberti I. Comitis Namurcensis filia, genuit *Theodericum* II. Strenuum Loth. Mosellanæ & Alsatiæ Ducem, & *Gerardum* Comitem de Egisheim. Theodericus Strenuus, ex Gertrude Rob. Frisij Flandriæ Comitis F. sustulit *Simonem* I. Loth. Mosellanæ Ducem, *Theodericum* Alsatium Flandriæ Comitem, *Gerardum* Vadani montis Comitem, *Henricum* Episcopum Tullensem & Balduinū. Anselmus porrò Gemblacensis in gestis an. 1128. & Andr. Marchianensis in suo ms. Chronico Theodericum Strenuum disertè vocant Alsatiæ Ducem.

GERARDVS] Comes de Egisheim genuit Vdalricum & Stephanum; de quibus fusè agit Andr. Quercetanus in sua Burgundia.

CHVONO] Theoderici Lotharingiæ Mosellanæ Ducis ordine secundi frater vterinus, Comes de Reinfeld, genuit *Rudolphum* Regem Romanorum contra Henricum IV. an. 1077. electum, & à God. Bullonio 1080. in prælio cæsum. Rudolphus Rex procreauit Agnetem, Conradi Ducis matrem, Humbertum, Vdalricum, Arnoldum & Rudolphum.

CAPVT CLIII.

Balduinus Ardensis toparcha Ardense Canonicorum sæcularium collegium, ab auo suo Arnulpho an. 1069. *fundatum, vertit in Canonicorum regulariū ord. Pramonstratensis Abbatiam, an.* 1144.

VNiuersę Ecclesię filijs Balduinus Dei permissione heres & Dominus Ardeæ, ecclesiæque S. Audomari Ardensis dictus Præpositus, salutem in perpetuum. Cùm Præpositura Ardensis ecclesiæ nobis hereditario iure successerit habenda, hinc clericorum seu Canonicorum in eadem ecclesia seruientium considerantes negligentiam, hinc periculum & æternum animæ pensantes excidium (eò quòd Præpositura ecclesiastica dispensanda & manu laicali disponenda salutiferè nobis nullatenus accidere queat) quædam altiora super Ardensis ecclesiæ

pag. 197.

clesiæ statu, altiore consilio, destinauimus. Accepto itaque super eiusdem ordinatione ecclesiæ sano consilio à domino Milone Morinensis ecclesiæ Episcopo, Ardensi Capitulo annuente, concessimus & dedimus Abbati Theoderico & monachis S. Mariæ de Capella, in villa antiquo nomine Brugnam dicta degentibus, & eorum successoribus omnia iura, omnesque dignitates, quæ in ecclesia S. Audomari Ardensis nobis hereditario iure successerunt, totamque eamdem ecclesiam, cum vniuersis appenditiis perpetuo iure possidendis. Hoc addito, quòd mortuo vno iam dictæ ecclesiæ clerico seu Canonico, succedet ei monachus, sicque omnibus mortuis Canonicis, monachi succedent in locum Canonicorum, & liberè obtinebunt ecclesiam. Huius rei testes sunt, dominus Milo Morinensis Episcopus, Præmonstratensis ordinis Canonicus, Philippus & Arnulfus Archidiaconi, Leo Abbas S.Bertini, Gufridus Abbas Andriæ, Henricus Abbas de Liskia, Balduinus, Mondulphus Decanus, Arnolphus Cantor, magister Richardus, Eustachius & Robertus Canonici, totumque Ardensis ecclesiæ Capitulum, Hugo & Bernardus de Wisso, de Bramis, presbyteri, Theodoricus Comes Flandriæ, & Philippus & Matthæus, filij eius, Arnulfus Gisnensis Comes, & Balduinus filius eius, Arnulfus Markisiensis Vicecomes, sororius, Drogo Botech, Walo de Ardea, Arnulfus Gohel, qui est Castellanus Ardeæ, Elbodo de Norhout, & Paganus frater eius, Eustathius & Balduinus de Balinghen, Balduinus Walameth. Facta est autem hæc transactio in ecclesia S. Audomari Ardensis, & in plena synodo Teruanæ solenniter recitata & approbata, anno M. C. XLIV. 1144.

Arnulfus de Gandauo, Comes Gisnensis, eiusq. vxor Mathildis, & filius Balduinus, dotant Clari-marisci in Artesia Abbatiam, circa an. 1145.

Ego Arnulfus Dei gratia Gisnensium Comes, & Mathildis Comitissa vxor mea, & Balduinus filius meus, Abbati Gunfrido de Claromaresch & fratribus ibidem Deo seruientibus, quidquid in villula, quæ dicitur Niuuerlede, siue in reditibus, siue in seruitiis, seu in terra, seu in aqua, denique totum Comitatum pertinentem ad Gisnense do- pag 339.

 minium,

minium, concessione & dono Theoderici Flandriarum Comitis, liberum & perpetuò habendum concessimus: tredecim quoque mensuras marescі, quas Hugo de Reche, & duodecim quas Lambertus de Eluelingehem de me tenebant, quas præfati milites eisdem fratribus dederunt. Huic autem donationi addidimus posteà in manu Willelmi Abbatis de Claromaresch, vt quidquid à terra Willelmi Ridemerie & priuigni eius, ex vtraque parte de Reche & ad Gisnensem Comitatum pertinebat, liberè possideat: totam quoque terram & marescum Walcheri & filiorum eius, sicut terra Willelmi Ridemerie diuidit, quæ Willelmus de Seiltum *Mathildi de S. Audomaro*, vxori suæ, in vadium quadraginta marcarum à prædictis fratribus, Walcherus similiter & filius eius, accepto pretio viginti marcarum, ecclesiæ de Claromaresch, in præsentia mea & Baronum meorum donauerunt. Rogatu tamen ipsorum, precibusque Comitissæ Flandriæ, eamdem terram liberam à cunctis seruitiis præfatæ ecclesiæ concessimus, & domino Miloni Morinensium Episcopo, vt sub anathemate confirmet, mandauimus; primæ donationis testibus, Milone Archidiacono, Arnulfo Vicecomite de Markenes, Eustathio de Bauelinghem, Hugone filio eius, Reimundo de Tolh, Reimundo filio eius, Manasse de Tournehem, Manasse filio eius, Rainero Dapifero, Hugone de Reche Vicecomite, Lamberto de Heluelingehem.

Secundæ autem donationis testibus, Arnulfo præsbytero de Turnehem, Willelmo Canonico de Arda, Eustathio de Bauelingehem, Balduino fratre eius, Baldewino de Ermingehem, Eustathio de Lisches, Philippo de Montgardin, Baldewino fratre Henrici de Campaignes, Alelmo de Gisnes, Drogone de Sperleke, Lamberto de Heluelinghem, Willelmo Cade.

Milo Ep. Morinensis illud ipsum confirmat 1145.

Ego Milo Dei gratia Morinorum Episcopus..... Arnulfus Gisnensium Comes, in præsentia nostra & in synodo nostra plenaria, præsentibus Archidiaconis nostris Milone & Philippo, & Hermanno Decano, Herenbaldo, Walone, & aliis pluribus Canonicis nostris, præsentibus quoque Abbatibus, Leone de S. Bertino, & de Bergis, & de S. Vulmaro, & de Capella, fratribus de Claromaresch in perpetuam eleemo-

eleëmosynam concessisse se recognouit, quidquid in villula de Niuerlede, quæ est sita super Reche, siue in terris, siue in aquis, siue in reditibus, siue in seruitiis habebat, totum quoque Comitatum, & quidquid ad dominium Gisnense ibidem pertinet. Actum millesimo centesimo quadragesimo quinto anno. 1145.

CAPVT CLIV.

Conradus II. *aliis* III. *Imp. possessiones Abbatiæ S. Gisleni in Hannonia an.* 1145. *confirmat.*

CVonradus diuina fauente clementia Romanorum Rex secundus. Omnium fidelium nouerit industria, qualiter vir venerabilis Egericus, Abbas monasterij S. Gisleni, Celsitudinem nostram adiens *pag.* 154. petiit, vt hoc idem monasterium à prædecessoribus, Dagoberto, Ottone III. Heinrico II. Cuonrado, itemque Heinrico III. Regibus & Imperatoribus constructum, sub nostræ defensionis patrocinio susciperemus, & res eidem monasterio pertinentes confirmaremus. Nos itaque interuentu & petitione carissimæ coniugis nostræ *Gertrudis* Reginæ, prædictam S. Gisleni cellam, ita prorsus ab omni iure liberam, quòd nulli, præter Creatorum suum Deum, seruire habeat, sub nostræ tuitionis patrocinio suscipimus, & omnes res ad eam pertinentes eidem monasterio renouamus & confirmamus. Testes, Harbertus Traiectensis, Anselmus Hauelbergensis Episcopus, Heinricus Comes de Gelra, Godefridus de Cuich, & frater eius Hermannus, VValterus de Louenhuse, Marquardus de Grumbach. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Heinrici Archiepiscopi Moguntini & Archicancellarij, recognoui anno millesimo centesimo quadragesimo quinto, Indictione VIII. regnante Cuonrado Romanorum Rege secundo, anno regni eius VII. Data est apud Altinam.

Idem Conradus Imp. an. 1145. confirmat Marsnam, & alia prædia monachis S. Remigij Remensis donata.

Conradus diuina fauente clementia Romanorum Rex secundus. Ne damnosa quod actum est deleret obliuio, scripto memoriali commisimus, qualiter dominus Odo Abbas S. Remigij Francorum Apostoli nostram præsentiam apud Traiectum vlterius visitauerit, &
*pag. 116. possessiones ecclesiæ suæ nostro petierit priuilegio confirmari, *Marsnam videlicet cum omnibus appendiciis suis, Herta, Cluma, Litta, Angledura, Becca, præbendas quoque Marsnenses in vsus monachorum, decedentibus clericis, transmutatas. Nos itaque religiosi viri petitionibus obtemperauimus, & tam possessiones supradictas, quàm
*pag. 394 præbendas in vsus * monasticos conuersas Regiæ Maiestatis sigillo corroborauimus. Hoc etiam latere posteros nolumus, quòd singula ecclesiæ S. Remigij priuilegia in præfatis possessionibus nullum specialiter Aduocatum determinant, nisi Regem Romanorum. Testes sunt, Hartbertus Traiectensis, Anselmus Hauelburgensis Episcopus, Cunradus frater noster, Traiectensis Præpositus, Henricus Comes de Gelre, Hermannus Comes de Cuick, & frater eius Comes Godefridus, Adelbertus Comes de Noruenich, Marquardus de Crumbach, VValterus de Louenhusen, Libertus de Spileberch. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntini Archiepiscopi & Archicancel-
1145. larij, recognoui, anno M. C. XLV. Indictione VIII. regnante Cunrado Romanorum Rege II. anno regni eius octauo. Data est apud vlte-
Vtrecht. rius Traiectum.

Idem Conradus Imp. suum erga ecclesiam Vltraiectensem testatur adfectum, an. 1145.

Conradus diuina fauente clementia Rex Romanorum III. Nobis apud Traiectum residentibus fidelis noster Hardbertus eiusdem loci Episcopus, Conradus frater noster Præpositus, Decanus & Capitulũ maioris ecclesiæ dictæ ciuitatis ad nostram præsentiam venerunt, supplican-

plicantes.... Nos igitur attendentes,nos & anteceſſores noſtros Reges & Imperatores in dicta eccleſia, à fundatione eius, inter Canonicos primum locum obtinere, & ob dicti Hardberti Epiſcopi fidele ſeruitium & deuotionem frequentem, qua noſtrã Regalem excellentiam & coniugem noſtram *Gertrudim* Reginam,per aliquod tempus in ipſa ciuitate commorantem, honorauit.... Teſtes, Ancelmus Hauelburgenſis, Albero Leodicenſis, Wernerus Monaſterienſis, Nicolaus Cameracenſis, Vdo Oſſenburgenſis, Epiſcopi, VValranus Dux, VVilhelmus Comes Palatinus, Henricus Comes de Zutpheno, Arnoldus Comes de Cliuo, Adolphus Comes de Monte, Henricus Comes de Gelre, Conradus frater noſter Præpoſitus, Emo Præpoſitus S. Bonifacij, Conradus Tielenſis Præpoſitus, Lambertus S.Petri Præpoſitus, Godefridus de Renen, Alardus de Megene, Otto Præfectus Traiectenſis, Egbertus de Amſterlo, Bertoldus de Aldenſeel, Iacobus de Saterſloe. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarij, recognoui, an. M.C.XLV. Indictione VIII. XV. Kalendas Nouembris, regnante Conrado Romanorũ Rege tertio, anno regni eius octauo. Data apud Traiectum. 1145.

Eccleſiæ S. Ioannis in vrbe Valentianenſi, ſuprà pag. 286. *laudatæ, iura & priuilegia explicantur à Nicolao Ep. Cameracenſi, anno* 1145.

Nicolaus diuina miſeratione Cameracenſis Epiſcopus..... Controuerſiam inter eccleſiam S. Saluij & S.Ioannis Abbatiam diu habitam decidentes, eccleſiæ S.Saluij poſſeſſionis ſuæ iura, quæ in parochia S. Gaugerici hactenus tenuerat, auctoritatis noſtræ munimento aſſignamus. Quòd autem antiquitatis argumento, Comitem & ſeruientes ſuos, Miniſteriales quoque, Dapiferum ſcilicet, Pincernam, Piſtorem, Camerarios & Portarium, Cocum & culcitrarum Portitores, duodecim etiam PARES cum domeſticis & ſeruientibus, & Canonicos cum familia ſua, parochianos S.Ioannis fuiſſe collegimus, baptiſmum & ſepulturam, & cetera quæ parochianis ſuis neceſſaria ſunt, eccleſiæ S.Ioannis concedimus. Decretum eſt itaque, vt parochiani S.Gaugerici, tam in burgo quàm in caſtro Valentianenſi commanentes, in baptiſmate, *Valenciennes.*

tiſmate, ſepultura, oblationibus, & ceteris quæ parochialia ſunt, ab eccleſiâ S.Ioannis nullatenus ſuſcipiantur, ſed ab eccleſia S.Gaugerici, ſub tutela S.Saluij, irrefragabiliter poſſideantur. Actum anno millesimo centeſimo quadrageſimo quinto, præſulatus domini Nicolai nono. Ego Guerimboldus Cancellarius recenſui.

1145.

Notatio de XII. *Paribus Hannoniæ.*

DVODECIM PARES.] Vt regnum Galliæ, ſic & Comitatus Hannoniæ à multis retrò ſæculis Pares XII. habuit: vt ex diplomate iam producto & aliis liquet. Solent hi XII. Pares, vnà cum ipſo Comite Hannoniæ, ius dicere & pro tribunali ſedere: vt ex tabellis iam olim pictis, & aliis monumentis antiquis conſtat. Sic & hodie, ſi quando grauiores Parium aut aliorũ procerum cauſſæ in Curia Montenſi tractentur, ad ius dicendum euocari ſolent, eſtque ſumma illorum auctoritas. Sunt autem hi PARES XII. Hannoniæ,

- Dominus de Aueſnes, qui nunc eſt Princeps Chimacenſis, ex familia de Ligne.
- Dominus de Chimay, qui nunc eſt idem Princeps Chimacenſis.
- Dominus de Silly, qui nunc eſt Marchio de Trazegnies.
- Dominus de Longeuille, qui nunc eſt Comes Egmondanus.
- Dominus de Baudour, qui nunc eſt Dux Hauræus.
- Dominus de Barbanzon, nunc Princeps Barbanzonius, ex familia de Ligne.
- Dominus de Chieure, qui nunc eſt Dux Hauræus, Gallicè de Haurech, ex gente Croya.
- Dominus de Lens, qui nunc eſt Comes Egmondanus.
- Dominus de Reux, nunc Comes de Reux, ex gente Croya.
- Dominus de Rebais, qui nunc eſt Comes Egmondanus.
- Dominus de VValincourt, qui nunc eſt Princeps de Ligne.
- Dominus de Queuy, aliàs Petit Keuy, qui nunc eſt Dux Arſchotanus ex familia de Ligne.

Apud Cl. V. Io. Iacobum Chiffletium, Medicum camerarium Regium & Archiducalem, Bruxellæ exſtat depicta vetus tabella, in qua repræſentatur Comes Hannoniæ (in medio ſedens) cum ſuis XII. Paribus.

Paribus. Ad dextrum latus ſedent Domini de *Aueſnes, Silly, Baudour, Chieure, Reux & VValincourt*; ad ſiniſtrum Domini de *Chimay, Longueville, Barbanzon, Lens, Rebaix & Queuy.*

CAPVT CLV.

Conradus & Fredericus I. *Impp. confirmant prædia & poſſeſsiones eccleſiæ Cameracenſis, an.*1146.

CONradus diuina fauente clementia Romanorum Rex ſecundus.. Nicolai Cameracenſis Epiſcopi precibus annuentes, collata eccleſiæ ſuæ à prædeceſſoribus noſtris priuilegia dignum duximus confirmare: vt quod præcedentium Imperatorum & Regum, Pippini, Caroli Magni, Lodouici, Arnulfi & Ottonis eccleſię Cameracenſi dedit & confirmauit auctoritas, noſtro roboraretur auxilio. Auctoritatis igitur noſtræ præcepto iura & honorem Cameracenſis eccleſiæ roborantes, ſubſignatas poſſeſſiones præfatæ ſedi Cameracenſi, ad vtilitatem præfati Epiſcopi, & ſucceſſorum ſuorum, irrefragabiliter aſſignauimus, ciuitatem ſcilicet, quæ * Cameracus nuncupatur, cum iuſtitiis, diſtrictibus, moneta, molendinis, aquis aquarumque decurſibus, eccleſiis, villis, quæ hactenus Epiſcopalis poſſeſſionis extitiſſe cõſtat. Abbatiam etiam S. Gaugerici, Comitatum totius terræ Cameracenſis, Caſtellaniã quoque, caſaturas & hominia, quæ de feodo Epiſcopi eſſe conſtat: ad hæc * Nouum caſtellum, cum iuſtitiis, diſtrictibus, moneta, molendinis, aquis, caſatis; foraſtum etiam, tendens in longitudine à Sanaſionis monte vſque ad illum locum vbi duę Helprę cadunt in Sambram, in latitudine à villa quæ dicitur Barſis, & loco qui vocatur Gorgunes, ita vt Sambra decurrit, & duæ Helpræ vſque ad vlteriorem vlterioris Helpræ ripam. Porrò ad conſeruandos honoris & regni noſtri fines, præfato Epiſcopo & ſucceſſoribus ſuis, interuentu coniugis noſtræ *Gertrudis* Reginæ, concedimus, vt in noſtra & ſucceſſorum noſtrorum manu & tuitione irrefragabiliter permaneant. Præterea nouam illam conſuetudinem, quæ vulgò *Gauena* dicitur, quam ſolet Comes Flandrenſis exigere, prædicto fideli noſtro Nicolao Epiſcopo, ciuitati, eccleſiæ & territorio Cameracenſi, ex regalis auctori-

**Cambray.*

**Chaſteau en Cambreſy.*

Gauena.

tatis beneficio, remittimus; statuentes vt nullo in posterum tempore liceat Flandrensi vel cuilibet alij Comiti, sæculariúe personæ, ad prædictam consuetudinem manum mittere, vel ecclesiæ Cameracensis pacem superiniustis vexationibus fatigare. Huius rei testes sunt, Arnulphus Coloniensis Archiepiscopus, Henricus Leodiensis, VVernerus Monasteriensis, Ortliebus Basiliensis, Philippus Osenbruggensis, Albero Verdunensis, Anselmus Hauelenburgensis Episcopus, VVibaldus Stabulensis, Godefridus Prumiensis, Lambertus VVerdinensis, Anno Andensis Abbas, Heremannus Palatinus Comes de Rheno, Henricus de Lemburch, & frater eius Comes VValeramus de Arlon, Otto Comes de Rinecka & filius eius Otto, Loudeuicus Comes de Lon, Adolfus Comes de Monte, Hugo Comes de Dagesburch, Otto Comes de Rauensberch, Otto Comes de Duraz, Henricus Comes de Gelren, Hermannus Comes de Cuick, Rubertus Comes de Linsenburch, Albertus Comes de VVoruenich, VVilelmus Comes de Iuliaco, Henricus Comes de Katzenelenborg, Marquardus de Grumbach, Tibertus de Spilemberch. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntinensis Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui, anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo
1146. quadragesimo sexto, Indictione octaua, III. Kalendas Ianuarij, regnante Cunrado Romanorũ Rege secundo, anno regni eius octauo. Data est Aquisgrani in regio palatio.

FREDERICVS diuina fauente clementia Romanorum Rex... *vt sup.* Testes, in quorum præsentia hæc acta sunt, subnotari fecimus; quorũ nomina hæc sunt, Arnoldus Coloniensis, Hillinus Treuerensis Archiepiscopus, Stephanus Metensis, Conradus VVormatiensis, Henricus Leodicensis, Philippus Osenburgensis Episcopus, VVibaldus Stabulensis Abbas, Henricus Dux Saxoniæ, Mattheus Dux Lotharingiæ, Godefridus Dux Louaniæ, VVelpho Dux Spoleti, Marchio Tusciæ, Rector Sardiniæ, Otto Palatinus de Vintelinesbach, Heremannus Palatinus de Rheno, Palatinus Hedericus de Sumẽborch, Theodericus Comes de Flandria, Henricus Comes de Namuco. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Moguntinensis Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui. Datum Treueris IV. Kalendas Ianuarij, anno Do-
1153. minicæ incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Indictione prima, regnante domino Frederico Romanorũ Rege, anno

CAPVT

CAPVT CLVI.

Laudense cœnobium, monachorum ord. Cistertiensis, à Theoderico Alsatio, Flandriæ Comite, primo lapide ab Insula Flandrorum emporio, an.1147. exstruitur, & à Philippo Theoderici filio dotatur, an.1176.

Ego Theodoricus, Dei gratia Flandriæ Comes, notum fieri volo tam præsentibus quàm futuris, quòd monachi de Clara-Valle emerunt, ad opus ecclesiæ S.Mariæ apud *Loz*, terram Bernardi de Annekin, quam ipse tenuit in feodo de Petro de Bargas; & idem Petrus eamdem terram tenuit de me. Signum Rogeri de Vafrin, & Petri de Maisnil, & Hugonis de Loz, & Derbaldi fratris eius, & Lamberti filij, & Ioannis Pulchri. Actum Insulis anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, in vigilia Pentecostes, dum secunda vice pergerẽ ad sanctam Hierusalem. 1147.

Ego Theodericus, D.g. Flandriæ Comes, & Sibylla Comitissa, ecclesiæ & Abbatiæ de *Los* Claræuallensis ordinis, terrã quã VValterus de Duremort de nobis tenuit, de Galtero verò Stephanus de Primeka, prece Stephani compulsi, sub censu duorũ solidorum in perpetuũ possidendam, & alias etiam terras, quas in præsenti possident, liberè possidendas annuimus. Prætereà hoc dignitatis priuilegium conuentui prænominatæ ecclesiæ concessimus, vt de quocumque negotio cum eis & sæculari quolibet agatur, tantùm in præsentia personæ, quæ Flandriæ præerit, responsuri veniant. Quod sigilli nostri testimonio corroborauimus, & subscriptorum Baronum testimonio; Philippi filij nostri, R.Brugensis Præpositi, R. Brugensis Castellani, Roberti de Templo, Gisleberti Dapiferi, Rogeri de VVafrin, & Eustachij Camerarij. Actum est hoc anno M. C. LII. Datum per manum Capellani & Notarij. 1152.

Ego Philippus, Dei gratia Comes Flandriæ, notum facio omnibus, quòd libertatem & confirmationem, quam pater meus Theodoricus domno *Bernardo* Abbati, ac domui eius Clareuallensi in eleẽmosynam

concessit, & in perpetuum contradidit, & ego simili modo concedo Abbatiæ & ecclesiæ de Loz, quæ de Claraualle exiit, quam pater meus Theodoricus & mater mea ædificauerunt. Et ei maximè inter ceteras in perpetuum libertatem concedo, vt per totam terram meam, in eundo & redeundo, à telonio & passagio, & omni exactione omnimodis
1176. sit libera. Actum anno millesimo centesimo septuagesimo sexto.

Ego Philippus, Dei gratia Flandriarum Comes, concedo in allodium liberum & in possessionem perpetuam ecclesiæ B. Mariæ de Los & fratribus de Claravalle ibi commanentibus totam terram Petri de Bargis, quam in territorio de Anekin & de Bargis de meo feodo tene-
* *Lille.* bat: qui Petrus apud * Insulam coram me veniens terram prænominatam cum reditu, & quidquid de me tenebat, cum virga mihi liberam reddidit, liberis eius Ægidio & Theodorico præsentibus, qui & manus apposuerunt, & cum patre coram me vverpiuerunt. Aliam quoque terram suam de feodo meo, quam de Simone de Neulin domino suo tenuerat in territorio de Bargis, eidem domino suo Simoni cum filiis prædictis reddidit & vverpiuit. Simon verò à Petro acceptam Hellino de *VVaurin* Dapifero domino suo reddidit, qui à Simone receptam mihi liberam donauit, promittens coram me terrã illam ecclesiæ prænominatæ acquitaturum contra filios Roberti Ruffi, vel omnes ad quorum dominium feodus ille pertinebat. Ego autem à Dapifero acceptam in manus Abbatis & fratrum ecclesiæ de Los liberam contradidi. Posteà ex meo præcepto eadem die, cùm Dapifer perrexisset apud Bargas cum hominibus meis, vxor Petri prædicti Maria, cum Gilla filia, præsente Petro cum filiis, terras & reditus & quidquid de meo feodo tenuerant, in manus Abbatis præfatæ ecclesiæ donauerunt & vverpiuerunt. Quæ omnia testibus subscriptis confirmari feci, Amalrico de Landast, Hellino Dapifero, Rogerio de Ruma, Gerardo de Landast, Henrico de Morseles, Petro de Meuuils, Hugone de Vlmo, Roberto de Siclinio, Arnulfo de Tumesuils, VValcherio de Leschin, Arnoldo de VVaurin, Rainero de Beurecas, Ioanne Petipasy, Henrico filio Gerardi, Frumaldo Boca, & Huberto filio eius.... Godino homine Dapiferi. Acta sunt hæc anno mille-
1171. simo centesimo septuagesimo primo.

Eugenius

Eugenius III. *Papa possessiones Abbatiæ Niniuensis an.* 1147. *itemq́; Affligemiensis an.* 1148. *confirmat.*

Eugenius Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Gerardo Abbati ecclesiæ S. Cornelij Niniuensis, eiusque fratribus canonicam vitam professis. Præfatam B. Cornelij ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, statuentes vt quæcumque bona eadem ecclesia possidet, aut in futurum poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: totam decimam eius villæ cum appenditiis suis, *Herlichouen* cum tota decima, Lidekerkensem ecclesiam cum tota decima, & appenditiis suis, scilicet Lombeça & Strithem; partem decimæ apud *Menz*, curtem *Nethervvich* cum prato, piscatione in Tenera vbique, duo molendina cùm mansis iuxta ecclesiam Niniuensem, curtem *Rubroc*, siluam *Mentogh* à Gerardo Aduocato emptã, curtem *VVendencote*, alodium de *Rosilar* cum nemusculo Stonbecca, alodium quod dedit Herbrandus de Merbecca; terram quam dedit Castellanus Bruxellensis, assensu Guidonis & Gualteri de Hosdem apud Senesiam.

EVGENIVS Episcopus S.S.D. dilecto filio Godescalco Abbati Af- *pag.* 222.
fligemensis monasterij, eiusque successoribus. Dilecte in Domino fili, B. Petri Affligemensis monasterium, cui præesse dignosceris, ad exemplar prædecessorum nostrorum sanctę memoriæ Paschalis & Calixti, Romanorum Pontificum, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus; statuentes vt quęcumque bona idem monasterium possidet, aut in futurũ poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; ecclesiam de Ascha, & quidquid Comes Henricus, consentiente fratre suo Godefrido, prefato monasterio de sui iuris alodio dignoscitur
contulisse, ecclesiam S. Petri in Frasna, cellam & ecclesiam * S. An- *pag.* 282.
drez prope Brugas, cellam & ecclesiam S. Marię in VVauria, cellam
& ecclesiam S. Mariæ in * Bornhem, cellam S. Mariæ in * Vliederbec- *pag.* 306.
ka, cum ecclesiis de Lindenaet & Villebrinca, ecclesiam in Genap- *pag.* 323.
pa ex dono Comitissæ Idæ Bononiensis, alodium cum terris & siluis

in ipsa villa Genapia; terram quam præfatum monasterium habet sub annuo censu ab ecclesia Niuellensi, & Lenso & Anselo, monasteria
pag. 266. sanctimonialiũ in * Foresto & * Bigardis, ecclesias quoque de Eschen,
& 384. Hekelgem, Morselle, Wiese, Herdinghem, Erembodegem, Merchtene, Lenendecke, Meerbecka, Ossensele, Londersele, Lisele, Puersche, Baesrode, cum omnibus eorum pertinentiis, terras in Anglia ex
pag. 261. dono * Aleidis, relictæ Henrici Regis Anglorum, in Idersvverda & Weltcrneredona, in Vremdijck, Frondic & Pakenge beckarias..... dono Theoderici Comitis Flandrensium, & Clementiæ Comitissæ, vxoris Roberti Comitis, in Zellecka & Cobbegem & Getza alodia. Datum Remis per manum Guidonis, S. Romanæ Ecclesiæ diaconi Cardinalis & Cancellarij, III. Nonas Aprilis, Indictione XI.
1148. incarnationis Dominicæ anno. M. C. XLVIII. pontificatus domini Eugenij III. Papæ IV.

CAPVT CLVII.

Milo Teruanensis Ep. benefacit monachis Andrensibus, an. 1150.

NOrum sit omnibus, quòd Guido de Odersele, pro anima patris sui Gaufridi, & Adheuuidis matris suæ, dedit ecclesię Andernensi, monachisque ibidem Deo seruientibus, capellam quamdam apud Odersele, in honore S. Trinitatis & sanctæ Dei genitricis fundatã. Dedit etiam eis in perpetuum omnia alodia sua. Quam donationem ego Milo, Dei gratia Morinorũ Episcopus, prædictæ ecclesiæ Andernensi confirmo: & quia prædictus Guido hanc donationem, vt ego eam ad opus supradictæ ecclesiæ episcopali auctoritate confirmarem, in manus meas reddidit, ego eam eidem ecclesiæ monachisque eiusdem loci, iure ecclesiastico, perpetuò possidendam statuo. Huius rei testes sunt, Philippus Archidiaconus, Guilielmus Decanus, Balduinus de Milham Canonicus Taruanensis, Manasses Cantor Boloniæ, Balduinus de Campanies, Hugo de Coleberc, Hugo Vitulus, Florentius de Floringeseles, Gaufridus nepos Hugonis Vituli, Gaufridus de Boches, Simon frater eius, Godefridus de Felnes, Frameritius de Ruberge.
1150. Actum anno millesimo centesimo quinquagesimo.

Gode-

Godefridus III. *Brab. Dux à Conrado* III. *Imp. constituitur Aduocatus Abbatiæ Tungerloensis, circa an.* 1150.

Notum esse volumus tam futuris quàm præsentibus, quòd ego Godefridus Dux Lotharingię, ad petitionem domini Henrici Abbatis de Tongerloo, fratrumque suorum, Aduocatiam illius loci à Romanorum Rege Conrado susceperim, omni exactione exclusa, & tali conditione supposita, vt nulli eam nec ego nec aliquis successorum meorum in feodum dare debeat; sed cuncta ibi Deo eiusque genitrici Mariæ collata, & in posterum conferenda, æqua defensione ac patrocinio tueri debeam, & omnem iniuriam propulsare. Huius rei testes sunt, Ludovvicus Comes de Lon, Arnoldus Comes de Arschot, Henricus Comes de Gelre, Otto Comes de Duraz, Leonius de Bruxella, Wilhelmus de Birbeka, Reinerus de Tildonck, Gerardus de Hildeberche, Henricus Sneparth, Reinerus de Heuerle, Goscelinus de Holthem, Arnoldus Dapifer, & frater eius Godefridus. *pag.* 383.

Folmarus Comes Metensis circa an. 1150. *fundat Bellum pratum, Abbatiam monachorum ord. Cistertiensis, prope Lunaris-villam, opidum Vosagiæ primarium.*

Ego Stephanus, Dei gratia Metensis Episcopus, manifesto generationi quæ nunc est, & futuræ, quòd Folmarus Comes Metensis construxit Abbatiam monachorū Cistertiensis ordinis in banno de *Mortasine*, quod vocatur Bellum pratum.... *pag.* 254.

EGO FOLMARVS Comes de Castello, & Comitissa Mathildis, mater vxoris meæ, notum facimus, quòd N. dedit ecclesiæ Belli prati.... Datum anno millesimo centesimo sexagesimo primo. 1161.

NOTATIONES.

Hoc ipsum monasterium Belli prati Gerardus illo nomine secundus Comes Wadonis montis, Hugonis I. & Annæ Lotharingæ filius,

filius, an.1169. Hugo & Odo, Gerardi II. filij, an. 1186. Simon Dux Lotharingiæ an. 1179 & 1183. Ludouicus Comes de Salereina an. 1185. Bruno Dominus de Roseriis eiusque filius Albericus an. 1194. & Philippus Dominus de Gerbeuuillers an. 1225. dotarunt.

pag. 390. STEPHANVS Metensis Episcopus] Theoderici I. Comitis de Montbeliard, Monsson & Bar filius, an. 1164. obijt, sepultus Metis in choro cathedrali. Donationes nostras Belg. lib. 1. cap. 82. consule.

CAPVT CLVIII.

Godefridus III. *Loth. inferioris & Brab. Dux cambium inter ecclesias S. Petri Affligemiensis & S. Iacobi Bruxellensis factum approbat, an.* 1151.

EGo Godefridus, Dei gratia Dux Lotharingiæ, tertius dignitatis huius ac nominis heres, tam præsentibus quàm futuris. Concambium, quod inter ecclesias S. Petri Affligemensis, sanctique Iacobi Bruxellensis, me præsente factum est, litteris mandari, sigillique mei impressione firmari volui. Quæ videlicet ecclesiæ duo allodia sibi inuicem contigua à progenitoribus meis in eleēmosynam susceperant, quæ propter culturæ oportunitatem & locorum viciniam, coram me & coram matre mea domina *Lutgarde*, sibi commutauerunt; inquam, quæque suum allodium, Affligemensis scilicet ecclesiæ fratres *Dechlepul*, Bruxellensis autem *Molenuelt* in manus dederunt, sibique manu & festuca alienauerunt. Ego igitur petitioni Onulfi Bruxellensis ecclesię presbyteri, fratrumque ipsius Geldulfi atque Hugonis, allodiū quod Molenuelt dicitur, cum molendino ac totius vtilitatis emolumento, domno Godescalco Affligemensi Abbati, eiusque fratribus perpetuâ stabilitate tradidi, & ecclesiæ S. Iacobi aliud allodium Dechlepul dictum, & mansum terræ in Roch, simili conditione donaui. Actum
1151. est Brussellę supra castrum, anno millesimo centesimo quinquagesimo primo, Indictione XIV. coram his testibus; Huseboldo Capellano, Gerardo de Hildeberch, Francone de Slusa, Francone de Atrio, Alberto Leoiart, Hugone Bollec, Henrico Pædagogo.

Frede-

Fredericus I. *Imp. possessiones & priuilegia Stabulensis Abbatiæ confirmat, an.* 1152.

Fredericus diuina fauente clementia Romanorum Rex..... Quidquid ecclesia Stabulensis munificentia Regum aut Imperatorum largitione obtinuit, tam in fundis quàm ecclesiis, sicut hactenus possedit, siue illa quæ deinceps iustis modis obtinere potuerit, immobiliter ei confirmamus, & præcipuè villã *Tourinnes*, quam Godefridus Namurcensis Comes quondam inuaserat, sed à supradicto Abbate, in præsentia prædecessoris & patrui nostri Romanorum Regis Conradi, in curia Coloniæ celebrata, proclamatus, iudicio Principum & maximè Salicorum, in manus eiusdem Regis Conradi reddidit & refutauit, quam & ipse Rex in manu dicti Abbatis, per priuilegij sui paginã, ad vsus fratrum delegauit. Villam quoque *Vilippam* tempore Imperatoris Henrici iniustè ablatam supradicto monasterio reddimus, villam etiam *Sprimont* cum ecclesia & decimationibus & terris ad ipsam ecclesiam pertinentibus, sicut Dux Fredericus ecclesiæ tradidit in perpetuum. Adiicientes hoc ad libertatem banni leugæ & opidi Stabulensis, vt nullus Dux aut Marchio, nullus Comes aut Vicecomes, nulla sæcularis vel ecclesiastica persona in omnibus locis, quæ intra terminos ipsius banni leugæ, aut in opido Stabulensi continentur, aliquam potestatem, iustitiam siue iudiciũ exerceat, nulla persona quæ ibidem habitet alium quàm Abbatem dominum habeat, nec prò imparibus nuptijs, aut pro sanguinis effusione, vel pro defuncta manu alij nisi Abbati respondeat. Percussuram quoque monetæ & teloneum, & publicas nundinas in opido Stabulensi, sicut à prædecessoribus nostris ita & à nostra munificentia & à successoribus nostris Regibus siue Imperatoribus lege in perpetuum valitura...... Et vt inconuulsum per omnia tempora maneat, præceptum hoc conscribi & sigillo nostro insigniri præcepimus, manuque propria corroborauimus. Huic etiam nostræ confirmationi testes adhibuimus, quorum nomina hæc sunt:

pag. 289.

pag. 291.

Arnoldus Coloniensis Archiep. Helinus Treuirensis Archiep.
Henricus Leodiensis Ep. Fredericus Monasteriensis Episc.
Otto Frisingensis Episc. Ortlenus Basiliensis Episc.

Henricus Constantiensis Episc. Albertus Marchio de Brandenborgh,

Nota, sup. pag. 251. Henricus Dux Saxoniæ, Matthæus Dux * superioris Lotharingiæ,

Henricus Namurcensis Comes, Gosuinus de Falconis monte,

Henricus Comes de Limbourg, & frater eius Gerardus,

Conradus de Dalem, & alij quàm plures. Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui.

1152. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, Indictione XV. regnante Frederico Romanorum Rege. Data Aquisgrani VII. Idus Martij.

Idem Fredericus I. *Imp. an.* 1152. *declarat quæ sint iura Aduocati ecclesiæ Marsnensis.*

Fredericus Dei gratia Romanorum Rex. Ad præcidendas occasiones dissensionum inter dominum G: de Henneberg, & confratres de *pag.* 118. ecclesia S. Remigij, qui in curia * Marnensi grauem iniuriam à prædicto G. se perpessos esse sæpiùs conquesti sunt, misimus nuntios nostros R. Decanum Aquensem, & A. Sculretum, & Macelinum Marscalcum nostrum, qui perquirerent, quid iuris dominus G. in curia Marnensi ex Aduocatia, quæ ad regnum pertinet, habere deberet, & veritatem rei scripti adtestatione nobis repræsentarent. Sicut igitur prædicti nuntij nostri veraci relatione cognouerunt, scripto præsentis paginæ ad communem notitiam deferebant. In curia Marnensi hæc sunt iura regni: in tribus generalibus placitis tertia pars omnium, quæ acciderint, domini Regis est, duæ verò reliquæ ad curiam pertinent. Alio autem tempore, si quid fortè emerserit, videlicet effusio sanguinis, vel latrocinium, prima quidem domini Regis est, altera verò curiæ, tertia autem Comitis erit. Prætereà in tribus singulis generalibus placitis, viginti solidos & vnum ex debito iure dominus Rex habebit, & modium tritici. Asserit prætereà sæpè dicta curia Marnensis, se nullum prorsus debere habere Aduocatum, nisi vel ipsum dominum Regem, vel eum quem ipse propria manu sibi substituerit. Hac veritate cognita

gnita de curia Marnensi, præcipimus ne vltra præscriptum seruitium quisquam Aduocatus maius seruitium in posterum expostulare præsumat. Huius rei testes sunt, Arnoldus Coloniensis Archiepiscopus, Bernardus Paderburnensis Episcopus, Arnoldus Cancellarius, Henricus Notarius, Dux Welpho, Marchio Albertus, Comes Vlricus de Lencenburg, Marcuardus. Acta sunt hæc anno millesimo centesimo quinquagesimo secundo, Indictione XIV. anno domini Regis Frederici primo. Data Paderburnæ, per manus Arnoldi Cancellarij. 1152.

Henricus cognomento Cæcus, Comes Namurcensis & Luxeburgensis, Broniensem S. Gerardi Abbatiam an. 1154. *in protectionem suscipit.*

Ego Henricus, Dei gratia Comes Namuci & de Luzeleburch, omnibus veritatis amatoribus. Quia pium est & amicum Deo suam ecclesiam tueri, ego Henricus Broniensem ecclesiam, cum vniuersis ad se spectantibus, in mea defensione suscipio, & sicut prædecessores mei dignoscuntur eam inuiolabiliter custodisse, sic & ego diligenter obseruabo. Aduocatiam siue nomen Aduocati non habeo in ecclesia, sicut nec antecessores mei habuerunt, sed ipsius defensor existo, pro suis orationibus, & mandato duorum Imperatorum. Data anno M.C.LIV. 1154.

NOTATIONES.

HENRICVS Cæcus Comes Namurcensis, Conrado II. Comite Luxeburgensi sine heredibus masculis defuncto, Comitatum istum ab Imperatore obtinuit, & post annum Christi 1188. senex admodũ obiit, & ex Agnete Gelrensi reliquit vnicam filiam Ermensindã seu Hermesindem. Quam adhuc lactentem cùm Henrico Campaniæ seu Trecarum Comiti destinasset, Balduinus V. Hanoniæ Comes, ex Exmensinda Henrici Cæci sorore natus, arcem & Comitatũ Namurcensem an. 1188. occupauit: vt in Auctario Aquicinctino, à me ad calcẽ Chronici Sigebertini edito, legitur. Mansit tamen Ermensinda heres & domina Comitatus Luxeburgensis, nupsitque primùm Theobaldo Comiti Barrensi sine liberis defuncto, post Waleramo Duci Limburgensi an. 1214.

- *Albertus I. Co. Nam. dux. Ermengardē F. Caroli Ducis Loth. pag. 256.*
  - *Albertus II. Co. dux. Regelindem F. Gothilonis Ducis Loth. pag. 197.*
    - *Albertus III. Co. Namurc. duxit Idam.*
      - *Godefridus Co. duxit Mathildem F. Rogerij Co. Portiani, 2. Ermesindam Luxeburgicam.*
        - *Ex 1. N. Comitissa Portiani.*
        - *Flandrina.*
        - *Ex 2. Adelbertus ob. puer.*
        - *Henricus Cæcus Co. Nam. & Lux. d. Agnetem.*
          - *Ermesinda heres Luxeburgi, vx. Walerami Ducis Lomb. 1214.*
        - *Aleidis, al. Ermesinda, vx. Balduini IV. Co. Han.*
          - *Balduinus V. Co. Han. & Nam. dux. Margaritam heredem Flandriæ, pag. 212.*
        - *Clementia.*
        - *Beatrix.*
      - *Fredericus Ep. Leod. 1119.*
      - *Henricus.*
      - *Albricus al. Albertus.*
    - *Henricus pag. 231.*
  - *Henricus.*
  - *Hadeuida vx. Gerardi Ducis Loth. Mosell. pag. 253.*
    - *Theodericus Dux Loth.*
    - *Gerardus Co. Egisheimij.*
  - *Emma Lossensis.*

Tres porrò Albertos ex ordine Comites Namurcenses fuisse constat ex Genealogia S. Arnulfi; vbi lacunam ex ms. codice sic exple: Carolus Dux genuit Ermengardem, Othonem Ducem & Gerbergam, fratres & sorores. Horum Ermengardis (*nupta Alberto primo*) genuit Albertum Comitem (*secundum*) & filias duas Hadevvidam & Emmam de Los. Horum Albertus (*secundus*) genuit Albertum Comitem (*tertium.*) Albertus (*tertius*) genuit Fredericum Episcopum, Godefridum, Heinricum & Albertum, fratres. De sororibus, Hadevvida (*nupta Gerardo Duci Loth. Mosellanæ*) genuit Theodericum Ducem & Gerardum Comitem, fratres. Horum Theodericus genuit Simonem Ducem, Simon genuit Matthæum Ducem. Vide suprà pag. 254. & sequentibus.

GODE-

GODEFRIDVS, Alberti III. filius, Comes Namurcensis Abbatiam Floreffiensem, ord. Præmonstratensis tertiam, an. 1121. fundauit: vt fusè in Chronico Prẹmonstratensi docuimus. Godefridi filia *Flandrina* maritum habuit Dominum de Antoin & Espinoy. Alia eiusdem filia *Beatrix* nupsit Gualtero, aliàs Itherio Comiti Rethelensi, suprà pag. 332. laudato. Mathildis porrò prior Godefridi vxor, marito neglecto, adhæsit N. Domino de Coucy.

CAPVT CLIX.

Henricus, S. Leopoldi Marchionis Austriæ filius, à Frederico I. *Imp. an.* 1156. *ex Marchione creatur Dux Austriæ.*

FRidericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator. Nouerit omnium fidelium posteritas, qualiter nos in generali nostra curia Ratisponæ in Natiuitate S. Mariæ virginis celebrata, controuersiam quæ inter patruum nostrum Heinricum Ducem Bauariæ & nepotem nostrum Heinricum Ducem Saxoniæ diu agitata fuit, super Ducatu Bauarię & super Marchia à superiori parte fluminis Anasi, hoc modo terminauimus; quòd Dux Bauariæ resignauit nobis Ducatum Bauariæ & dictam Marchiam, quos tenebat. Qua resignatione facta, mox eumdem Ducatum Bauariæ in beneficiũ contulimus Duci Saxoniæ. Prædictus verò Dux Saxoniæ cessit & renuntiauit omni iuri & actioni, quas habebat ad dictam Marchiam cum omnibus suis iuribus & beneficiis. Ne autem in hoc facto honor & gloria patrui nostri aliquatenus minuatur, Vladislao Duce Bohemiæ sententiã promulgante, quam ceteri Principes approbabant, Marchionatum Austriæ & dictam Marchiam supra Anasum commutauimus in Ducatũ; eiusdemque Ducatum contulimus Heinrico prædicto patruo nostro, suæ vxori Theodoræ & liberis eorumdem. Et ob singularem fauorem, quo erga d. patruum nostrum Heinricum Austriæ Ducem, eius conthoralem Theodoram & eorum successores, nec non erga terram Austriæ, quæ clypeus & cor sacri Romani Imperij esse dignoscitur, afficimur, dictis coniugibus, eorum in Ducatu successoribus, nec non prætactæ terræ Austrię subnotatas constitutiones, concessiones & indulta auctoritate

Imperiali donauimus & donamus. Primò quidem quòd Dux Austriæ non quibusuis subsidiis & seruitiis tenetur, nec esse debet obnoxius sacro Romano Imperio, nec cuiquam alteri, nisi ea de sui arbitrij libertate fecerit; eo excepto dumtaxat, quòd Imperio seruire tenebitur in Hungaria XII. viris armatis per mensem vnum sub expensis propriis; & in eius rei euidentiam vt Princeps Imperij agnoscatur. Nec pro conducendis feudis requirere seu accedere debet Imperium extra metas Austriæ; verùm in terra Austriæ sibi debentur sua feuda conferri per Imperium. Dux etiam Austriæ non tenetur aliquam curiam accedere edictam per Imperium, nisi vltrò de sua fecerit voluntate... Et si Dux Austriæ sine herede filio decesserit, idem Ducatus ad seniorem familiam, quam reliquerit, deuoluatur. Inter Duces Austriæ qui senior fuerit, dominium habeat dictæ terræ. Ad cuius etiam seniorem filium iure hereditario deuoluatur: ita tamen quòd ab eiusdem sanguinis stipite non recedat, nec Ducatus Austriæ vllo vnquam tempore diuisionis alicuius recipiat sectionem.... Dux Austriæ Principali indutus veste, superposito pileo Ducali, circumdato serto pinnito, baculum habens in manibus, equo insidens, & insuper more aliorũ Principum Imperij conducere ab Imperio feuda sua debet. Et vt hæc nostra Imperialis constitutio omni æuo firma permaneat, præsentes litteras scribi, & sigilli nostri impressione fecimus insigniri, adhibitis testibus, quorum nomina sunt hæc: Pilegrinus Patriarcha Aquileiensis, Eberhardus Archiep. Salisburgensis, Otho Frisingensis, Chunradus Batauensis, Eberhardus Babenbergensis, Hartmannus Brixinensis, Hartuuicus Ratisponensis & Tridentinus Episcopus: dominus Welfo, Dux Chunradus, frater Imp. Friderici I. Cæsaris, Palatinus Rheni Fridericus, filius Regis Chunradi, Heinricus Dux Charinthiæ, Marchio Engelbertus de Istria, Marchio Albertus de Baden, Marchio Deopaldus de Vochburch, Hermannus Palatinus Comes de Rheno, Otho Comes Palatinus, & frater eius Fridericus, de Schiern & Witelspach, Eberhardus Comes de Sultzbach, Rudolfus Comes de Svveinshent, Albertus Comes Hallensis, Eberhardus Comes de Pinchausem, Comes de Putina, Comes de Peilstain. Ego Reinaldus Cancellarius, vice Arnoldi Moguntini Archiep. & Archicancellarij, recognoui; regnante Friderico I. Romanorum Imperatore. Datum Ratisponæ, XV. Kalend. Octobris, Indictione quarta, anno Dominicæ

nicæ incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo sexto, anno 1156.
regni eius quarto, Imperij secundo.

Idem Fredericus I. *Imp. possessiones ecclesiæ S. Mariæ Antuerpiensis, an.* 1157. *confirmat.*

Fredericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator. Nouerit omnium fidelium industria, qualiter Rainerus ecclesiæ S. Ma- *pag.* 318.
riæ in Antuerpia Præpositus præsentiã Majestatis nostræ adiit, porrigens nobis priuilegia proaui nostri Henrici Romanorum Imperatoris *pag.* 303.
quarti, & Imperatoris Lotharij tertij, & multùm supplicans Majestati *&* 385.
nostræ, per Cancellarium nostrum Rainaldum, quatenus ea nostris oraculis confirmare vellemus. Nos itaque... Testes, Godefridus Traiectensis Episcopus, Albertus Aquensis Præpositus, Henricus Comes de Gelra, Theodericus Comes Hollandiæ, filius eius Florentius, Theodericus Comes de Cleua, Godefridus de Kuch, & frater eius Hermannus, Gosvvinus de Heinesberch, Volricus de Hurtunghen, Walterus de Stapela, Harpernus de Randenrode. Ego Rainaldus Cancellarius, vice Arnoldi Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui. Datum in Nouiomagensi palatio, III. Nonas Iunij, anno millesimo centesimo quinquagesimo septimo, Indictione quin- 1157.
ta, regnante Friderico Romanorum Imperatore, anno regni eius sexto, Imperij secundo.

Gualterus Dominus Auesnensis benefacit monasterio Latiensi in Hannonia, circa an. 1160.

Notum sit tam præsentibus quàm futuris, quòd dominus Gualterus de Auesnis Lætias veniens coram altari S. Lamberti duo molendina de *Estruen* in eleëmosynam ecclesię Lætiensi dedit. Ego igitur Nicolaus Cameracensis Episcopus, huic operi bono fauens, illud sigilli nostri attestatione & munitione tamquam ratum & firmum corroboro.

Notatio

Notatio de Lætiensis ecclesiæ initiis ac progressu.

Liessies. Lætiensis ecclesiæ initia circa annum 751. debentur Wigberto Comiti & Adæ vxori eius: quorum filia S. *Hiltrudis* virgo, tabulis Martyrologij Rom. 27. Septembris adscripta, & an. 1006. è terra ab Erluino Cameracensi Episcopo leuata, atque in loculo decenter posita, ibidem quiescit. Benedictinos porrò monachos, amotis clericis, in dicta
1095. Lætiensi ecclesia *Galcherus* Cameracensis Episcopus anno C. 1095. pôtificatus sui primo, collocauit: petente *Theoderico* Domino Auesnensi, & *Ada* eius coniuge. Galcheri successores, in his Manasses anno 1103. Odo anno 1111. & 1112. id ratum esse voluerunt. Ceterùm monasterij Lætiensis conditores habentur dictus Theodericus & vxor eius Ada
pag. 242. de Roucy, Hilduini Comitis Rociensis filia: vt Hermannus monachus in Historia ecclesiæ Laudunensis ante annos quingentos scripta testatur; ex qua A. Quercetanus in Genealogia familiæ Castellionensis lib. 2. cap. 6. hæc recitat:

Hildvvinus Comes Rociensis duxit Adeladé, germanam Manassæ Remorum Archiepiscopi, ex qua genuit Ebalum Comité de Roucy, & Andream Comitem de Rameru, septemque filias. Harum vnam nomine *Felicem* duxit Sanctius Rex Aragonensis, & ex ea genuit Hildefonsum Regem, qui Cæsaraugustam & alias vrbes plurimas paganis abstulit. Secundam (nomine Beatricem) duxit Rotholdus Comes Perticensis. Tertia nomine Margareta nupsit Hugoni Comiti Claromontensi, de qua genitus est Raimaldus Comes, qui ex Adelada Veromanduensi Comitissa genuit Margaretam, coniugem Caroli Boni Flandrensium Comitis. Quarta nomine *Ermentrudis* nupsit Theobaldo Comiti de Risnel in Hispania. Quintam nomine *Adam* duxit Godefridus de Guisia, & ex ea genuit Guidonem, patrem Burchardi. Defuncto autem Godefrido, eadem Ada accepit maritum Walterum de Ath. Quo mortuo accepit tertium maritum Theodoricum de Auesnis, & cum eo exstruxit cœnobium, quod dicitur de Lessiis, in propria possessione sua. Defunctoque eodem Theoderico, ipsa se ex toto contulit eidem cœnobio, vbi pluribus annis religiosè viuens defuncta & (*iuxta maritum*) sepulta est. Sextam duxit Ernulfus Comes

de

de Warenn, qui genuit Othonem Comitem de Chisni, qui Otho genuit Aubertum, qui Aubertus genuit Aubertum Comitem, & Ernulfum Episcopum de Verdun. Septimam nomine *Adelaidam* duxit nobilissimus Princeps in Burgundia nomine Falco de Vir vel de Serrata, & ex ea genuit Bartholomæum Episcopum Laudunensem, & Ermengardem vxorem Henrici Comitis de Grandi-prato. Hactenus ex Hermanno in Historia Laudunensi.

EVERARDVS, Theoderici & Adæ Roucienſis filius, ex Richilde Walterum cognomento Pulchrum, Aueſnarum & Lutoſæ in Hannoniæ Dominos, & Euerardum Tornacenſem, ſuprà pag. 207. memoratum, genuit.

Nicolaus Dominus Aueſnenſis duxit Mathildem F. Henrici Namurcenſis, Comitis Rupenſis in Arduenna.

Iacobus Dominus de Aueſnes, Leuſe, Condè, Landrecies & Trelon, ad bellum ſacrum cum Brabantis & alijs Belgis profectus, Siluium vrbem in Luſitania an. 1188. Mauris eripuit, & an. 1191. apud Acconem contra Turcos fortiſſimè pugnans cecidit: vt Guil. Neubrigenſis lib. 4. cap. 17. & Vitriacus cap. 98. & 99. narrant.

Ioannes Aueſnenſis, Ioannis filius, Burchardi & Margaritæ Conſtantinopolitanæ, Flandrorum & Hannonienſium Comitiſſæ, nepos, Hannoniæ Comes, Cartuſiam Valentianenſem in Hannonia an. 1288. fundauit.

Domini Auesnenses in Hannonia.

- *Wedericus dominus de Auesnes & Leuse 1066. pag. 189.*
  - *Theodericus do. Auesn. d. Adam de Roucy, Laetus monachos colloc. 1095. ob. s. lib.*
  - *Gerardus in Syria 1079. sine liberis.*
  - *Ada, al. Ida, vx. Fastradi de Oisy, Aduocati Torn. 1078.*
    - *Gosuinus de Oisy, 1112. 1117. do. Auesn. & Aduoc. Torn. s. lib. supra pag. 300.*
    - *Fastradus II. duxit Richildem.*
      - *Walterus Pulcher do. Auesn. Aduoc. Torn. 1164. dux. Idam f. Euerardi domini Mortaniae, Cast. Tornacensis.*
        - *Theodericus II. do. Mortaniae d. Alidem F. Balduini II. Co. Han. pag. 212.*
          - *[illegible] fus do. Mort. Cast. Torn. 1155. Mortaniae Abbatiā fundat, ob. 1180.*
        - *Nicolaus do. Auesn. dux. Mathildem Namurcensem 1180.*
          - *Iacobus do. Auesn. d. Am[illegible] F. heredem Burchardi do. Guisiae, ob. in Syria 1191.*
            - *Walterus II. do. Auesn. d. Margaritam Co. Blesen.*
              - *Theobaldus sine lib.*
              - *Maria vx. Hugonis Co. S. Pauli.*
            - *Buchardus adhaesit Margaritae CP.*
              - *Ioannes ob. 1255.*
                - *Ioannes Co. Han.*
              - *Balduinus do. Bellimontis 1267.*
                - *Beatrix vx. Henrici Co. Luxeb.*
            - *Guido ob. 1219. s. lib.*
            - *Mathildis vx. Nicolai do. de Rumigny.*
          - *Ida vx. Guilelmi Cast. Audom. 1186.*
            - *Guilielmus Cast. Aud. 1186.*
          - *N. vx. N. de Popuellé.*
          - *N. vx. Ingerranni Co. S. Pauli p. 412.*
            - *Walterus.*
            - *Mattheus.*
            - *AEgidius.*
        - *Gosuinus Aduoc. Torn. do. de Flamengeries.*
        - *Euerardus Ep. Torn. 1172.*
        - *Petronilla vx. Ioannis Aduocati Cresonien. pag. 349.*
      - *Euerardus.*

CAPVT CLX.

Niuellenses Canonicæ alodium Louerolense concedunt monachis Altimontensibus sub annuo censu, an. 1158.

EGo Oda Abbatissa, totusque Niuellensis conuentus ecclesiæ, tam præsentibus quàm futuris. In pago Haynoensi adiacet allo- *pag.68.*
dium *Louerols* nuncupatum, Altimontensi monasterio contiguũ: hoc *pag.66.*
allodium in ius perpetuum nostra Niuellensis possidebat ecclesia; sed quia locus erat desertus, rara vel nulla inde consequebatur commoditas. Altimontensis igitur monasterij fratres, aspicientes hunc locum quamuis desertum, sibi tamen vicinum, suisque vsibus necessarium & aptum, conuenerunt frequenter nos, expetentes à nobis sibi concedi locum prædictum, vt illum excolerent, & exinde singulis annis nostræ ecclesiæ censum aliquem determinatum persoluerent. Tandem adquiescentes concessimus prædictum allodium, altare etiam & ecclesiam, quæ & nostri iuris erant; vt hæc omnia prædicti Altimontensis monasterij fratres à nostra ecclesia censualiter & sub tutela nostræ tenerent ecclesiæ, pro allodio persoluentes singulis annis, XVI. Kalendas Aprilis, sex libras Valencenienfis monetæ. Huius rei testes sunt subscripti. Signum Eurardi Præpositi, S. Gerbergæ Præpositæ, Eurardi Decani, Egerici Custodis, Segardi, Gerardi, presbyterorum, Gosuini, Nicolai, Stephani, diaconorum, Arnulphi, Gisleberti, Goselini, subdiaconorum; Hascetæ, Adelhedis, Gertrudis, Idæ, item Idæ, Bertæ, item Bertæ, Margaretæ, Methæ, Mathildis, item Gertrudis, Hauuidis, sororum ecclesiæ; Radulphi Cameracensis Archidiaconi, Igerani Abbatis S. Gisleni, Theoderici Condatensis Decani. Actum est hoc solenniter in Niuellensi Capitulo, anno millesimo centesimo
quinquagesimo octauo, Indictione VI. Concurrente secunda, epacta.. 1158.
Friderico Imperatore regnante, Godefrido Duce Louaniensi iuniore, Henrico Leodiensi Episcopo.

CLAREMBALDVS Dei gratia Abbas dictus Altimontis, & conuentus fratrum eiusdem loci, cultoribus iustitiæ notitiam veritatis. Est allodium quoddam S. Gertrudis, *Louroeles* dictum, Altimontensi ter-

 titorio

ritorio contiguum, quod quia situ erat à Niuellensi ecclesia remotum, minùs ei videbatur proficuum. Nos autem.... *vt suprà.*

Rogerus de Landast ecclesiæ Cisoniensis (cuius erat Aduocatus) iura coram Metropolitano recognoscit, an. 1159.

Ego Sampson diuina miseratione Remorum Archiepiscopus, Apo-
stolicæ Sedis Legatus, vniuersis ecclesiæ filiis. Memorialibus litteris
pag.349. mandari decreuimus, quo pacto Rogerus de Landast, ecclesiæ Ciso-
niensis tunc temporis Aduocatus, iura eiusdem ecclesiæ in his quæ
subscripta sunt coram nobis recognouerit, præsentibus venerabilibus
fratribus nostris & Coëpiscopis, Balduino Nouiomensi, Godescalco
Atrebatensi, Abbatibus etiam Martino S. Vedasti, Gossuino Aquicin-
ctensi, Fulcone Hasnoniensi, Fulberto Aroasiensi, Balduino Marico-
lensi, Hemfrido Phalopinensi, clericis quoque & militibus quàm plu-
rimis... Signum Balduini Nouiomensis Episcopi, Godescalci Atreba-
tensis Episcopi, Martini Abbatis S. Vedasti, & aliorum. Actum Remis
1159. anno millesimo centesimo quinquagesimo nono, Indictione octaua,
epacta nona, regnante Ludouico Rege Francorum anno vicesimo se-
cundo, Archiepiscopatus nostri decimo nono. Robertus Cancella-
rius recognouit & subscripsit.

Ingerrannus II. *Comes S. Pauli sponsam sibi obtinet N. filiam Nicolai Domini Auesnensis.*

Ego Theodoricus Flandrensis Comes, & Philippus filius meus, notum facimus tam præsentibus quàm futuris curiæ Flandrensis Baronibus negotium Ingerranni Comitis S. Pauli, & Nicolai de Auesnis, in præsentia nostra consummatum... Ingeranno & Nicolao cum amicis & proximis suis apud *Fares* in nostro conspectu conuenientibus, Ingerrannus, consilio & cura Rogeri, Dapiferi Flandriarum, filiam Nicolai obtinuit in sponsam sibi: cui totum *Buscoy* & appenditia eius, & *Duisans* totum, & terram suam de *Imblingeen*, cum appenditiis eius, in dotem concessit. Ita quod dotem nominatam in manu mea & filij mei posuit: de qua filia Nicolai hominium nobis fecit, & eam de manu nostra

nostra suscepit. Ei quoque prædictæ dotali terra inuestitæ homines eiusdem terræ hominium pro debito fecerunt & fidelitatem iurauerunt, Ioannes de Buscoy, Hugo filius Erinnæ, & omnes alij. Huic solemni adstitimus, & quòd illibata permaneret, ego & filius meus plegij fuimus. Hoc ipse Ingerrannus & frater eius Guido, fide & iuramento astricti, se obseruaturos polliciti sunt. Homines quoque Ingerranni fide & iuramento plegias se interposuerunt, videlicet Balduinus de Gauilla, Adam Kieret, Eustatius d'Escaines, Eustatius de Lon... Præterea adfuerunt testes & plegiæ, Castellanus Insulensis, Castellanus Duacensis, Ilbertus de Tarenti, Simon de Oisy, Robertus Aduocatus Bethuniæ. Quadringenti ferè milites seriem rei expositæ viderunt & audierunt, & nullo contradicente vnanimitatis assensum imbuerunt, & prætaxatæ veritati, si opus fuerit, testimonium perhibere possunt.

Notatio de Comitibus S. Pauli, ex familia Candentis auenæ, vulgò Candauene, *aliis Campi auena.*

ROGERIVS Comes S. Pauli circa an. 1038. collegium Canonicorum in opido S. Pauli apud Artesios fundauit, & an. 1039. diploma Falempinense suprà pag. 160. & Winnocibergense an. 1067. pag. 194. signauit.

HVGO, Rogerij filius, ex Clementia (pòst nupta Arnulfo Ardæ Domino) genuit Guidonem Comitē S. Pauli sine liberis defunctum, & Hugonem II. Comitem.

		Ex 1. *Ingerranus Co. S. P. ob. in Syria f. lib.*	*Ingerranus II. Co. S. P. 1145. dux. filiam Nicolai do. Auesnensis, ob. sine lib.*	*Hugo IV. Co. S. P. 1203. d. Iolam* [illegible] *duini C. Han.*	*Elisabe*[illegible]
	Guido Co. S. P. ob. sine lib.				
Hugo Rogery F. Comes S. Pauli d. Clementiam.	*Hugo II. Candauena Co. S. P. in Syriam 1096. iuit, d. Elsendem, 2. Margaritã.*	*Hugo III. Co. S. P. 1137. Ceruicampi fundat, dux. Beatricem.*	*Anselmus Co. S. P. 1151. d. Eustachiam, ob. 1174.*	*Ingerramus genuit Hugonem do. de Beauual, 1223.*	[illegible]
		Beatrix vx. Roberti do. de Boues.	*Guido d. Mathildem F. Iuberti de Dourlens.*	*Guido Senescallus* [illegible]	
		Ex 2. *Radulfus.*		*Beatrix vx. Ioannis Co. Pontiui.*	
		Guido.			

Hvgo II. Comes S. Pauli, cognomento Candens auena, *Ca*[illegible]*uene*, an. 1096. cum God. Bullonio in Syriam iuit. Duxit pri[illegible] El[illegible]sendem, secundò Margaritam, Rainaldi Claromontani apud [illegible]uacos Comitis filiam, Caroli Boni Flandriæ Comitis viduam, [illegible] tertiò nupsit Balduino de Encre.

Hvgo III. Ceruicampum, aliis Caricampum, *Chercamp*, Abba[illegible] monachorũ ord. Cistertiensis in diœcesi olim Morinẽsi, nunc [illegible]ensi, circa an. 1137. fundauit. Idem alia duo insuper mo[illegible]steria, *Or*[illegible]*p* & *Clercamp*, condidit. Obijt 1142. in Ceruicampo sepultus cum vx[illegible].

Hvgo IV. Comes S. Pauli expeditioni Constantinopolitanæ cum Balduino Flandriæ Comite an. 1204. interfuit: vt Gofridus de Villa-Harduini fusè narrat. Idem cum Philippo Alsatio Flandriæ Comite in Syria an. 1190. militauit.

CAPVT

CAPVT CLXI.

Godefridus III. *Loth. Brabantiæq; Dux Littam Remensi mona-
sterio S. Remigij restituit, an.* 1060.

EGo Godefridus Dux Lotharingiæ, filius Godefridi iunioris Ducis,
notum facio vniuersis, me alodium B. Remigij, Francorum Apo-
stoli, quod Litta dicitur, duobus annis tenuisse. Tandem verò com-
pulsus, nec non mandato domini Imperatoris coactus, & à Colo[ni]-
ensi Archiepiscopo Rainaldo, & à Leodiensi Episcopo admonitus,
eundem alodium Deo & B. Remigio prompta deuotione reddidi,
& in præsentia Baronum meorum illud abdicaui: statuens quòd nun-
quam sepedictum monasterium de ipsius alodij [illegible] aliquid dein-
ceps patiatur, sed ex integro ei maneat omnimodo, sicut dedit Ger-
berga Francorum Regina. Huius rei ex parte ecclesiæ testes sunt Phi-
lippus Abbas de Parco, Simon Præpositus de [illegible], [illegible] eidé
ecclesiæ Canonicus, Lambertus Canonicus ecclesiæ B. Petri in Leo-
dio, Theodericus Præpositus de Marsna, Guillelmus Canonicus de
Brusella, Leó Prior ecclesiæ B. Remigij, Guillelmus Præpositus,
Guillelmus Prior S. Thomæ, Warnerus monachus. Ex parte Du-
cis, [illegible], Leonius de Pollar, Reinerus de Iacia, Antonius & Gal-
terus de Mesbrueccke, Gillebertus de Wesebeke, Anselmus d. .
Guillelmus filius Manerij de...... De familia, Gerardus de Hulde-
berghe, Henricus Magethoke, Henricus de Salla, Arnoldus de Ro-
de & filius eius Arnoldus, Engelbertus de Menefelue, Walcramus
de Leuuel. Actum est hoc anno millesimo centesimo sexagesimo, In- 1160.
dictione VIII.

Theod-

*Theodericus Alsatius, Flandriæ Comes, eiusq; filius Philippus, do-
tant Abbatiam S. Augustini, ord. Præmonstratensis,
in agro Teruanensi,* 1163.

Ego Theodericus, Dei gratia Flandrensium Comes, notum fieri volo,
me pro mea & parentum meorum salute, sed & pro delendo quodam peccato,
quod in combustione ecclesiæ S. Augustini filius meus Philippus com-
misit, in perpetuum censum, per singulos annos, decem libras Flan-
drensis monetæ eidem ecclesiæ, consilio eiusdem filij, vxoris meæ & Ba-
ronum meorum, in eleemosynam dedisse. Præterea prædictam eccle-
siam sub nostra meorumque successorum protectione in perpetuum cu-
stodiendam suscepi, vt in ea commorantes quietè diuinis laudibus
vacare valeant. Vt autem hæc nostra confœderatio rata in perpetuum
maneat, eam placuit sigillo nostro munire, & testes idoneos annotare.
Signum Roberti Præpositi Ariensis, Rogerij de Wauerin, Hugonis
de Grengi, Christiani de Straccle, Boidini filij eius, Theobaldi de
Turre, Walteri filij eius, Rogeri Præpositi de Hesdin, Bernardi fra-
1163. tris eius, Eustachij de Camerleng. Actum anno M.C.LXIII.

*Theodericus, Comes & Princeps Alostanus, damna monasterio Af-
fligemiensi illata reparat, an.* 1164.

Ego Theodericus, Dei gratia Dominus & Princeps Alostensis oppi-
di, notum fieri cupio tam præsentibus quàm futuris, ecclesiam Haffli-
gemensem aliquamdiu aduersitatibus me inquietasse, prauorū consi-
lio damna plurima rebus intulisse, hominibus meis præfatam Dei do-
mum iniustè conturbantibus, nec vt debui, restitisse, nec iniuriam pro
potestate vindicasse. Cuius facti tandem pœnitens, pacem & indul-
gentiam reatus mei humiliter quæsiui ac impetraui, Haffligem cum
hominibus meis veni, ductus in ecclesiam coram altari S. Petri satis-
factionem feci, & omnem emendationē coram Deo & ministris eius
promisi. Siluam meam, quæ Hokerda vocatur, in restitutionem dam-
ni & eleemosynā liberaliter ecclesiæ contuli. Terram adiacentem, tam
fratrum

fratrum quàm aliorum circummanentium vsui delegaui. Hanc communi placito duo nobiles viri, Stephanus de Boular, & Herbertus de Dentregem, ad opus ecclesiæ in manus susceperunt, testes legitimæ donationis futuri. Siluam fratrum apud Ordengem, quam sæculari potentia vendi & succidi prohibui, omni voluntati eorum, potestati, vtilitati concessi. Testes, Walterus Abbas de Trunchinis, Gerardus Abbas de Niniue, Arnulfus Prior fratrum, Hugo cognomento Rampard, Frater Daniel de Suynarden, Stephanus de Boular, Herbertus de Dentrenchem, Gerardus de Sottengem, Sigerus de Huulet, Sigerus Castellanus & Willelmus frater eius, Henricus de Lede, & frater eius Ægidius, Albertus de Erenbaldengem, Gillebertus Notarius, Gillebertus de Ponte, Walterus de Impe, Wiricius de Dackenhem, Oliuerius de Mechlinis, Egericus de Hobosch, Sigerus de Erebaldengem, Albaldus de Aloſt, & alij multi. Acta sunt hæc anno M.C.LXIV. 1164.
Epacta XXV. Concurrente III.

Philippus Alsatius Flandriæ Comes Bergensi monasterio S. VVinnoci benefacit 1165.

Ego Philippus, Dei gratia Comes Flandriæ, libertatē illam, quam Comes Carolus quondam ecclesiæ B. Winnoci tradidit & confirmauit, precibus Walteri Abbatis præfatæ ecclesiæ annuens, concessi iteratò, & sigilli mei impressione corroboraui. Ipsa itaque libertas hunc habet modū. Abbas Hermes ecclesiæ Bergensis aduersus Froulfum querelam mouit; quam terminare volens seniores Castellaniæ præfatus Comes Carolus conuocauit, Folcrammum de Prato, Vlricum filium Ingelinæ, Bernoldum Spretum, Reingerum de Sintonis, Eucrardum de Coudekerca, Theobaldum filium Dodonij. Hi ergò per iuramentum commoniti, concorditer responderunt, totam illam terram, in cuius australi & occidentali parte monasterium S. Winnoci situm est, & antiquum burgum, & salinas in Sintonis, quas Grenas dicunt, habitantes in iis locis, & omnia quæ per manus Comitum S. Winnoco collata sunt, ita libera esse debere, vt soli Abbati de omnibus forisfactis & emendationibus respondeant: excepto raptu mulierum, & adustione domorū, & si per Scabinos comprobari possint,

forum vel ecclesiam pugnando perturbasse. Hospites verò ecclesiæ hospitibus Comitis in omni lege & consuetudine ita pares esse dixerunt, vt nec in exercitum vadant, nisi per Abbatis nuntium moniti, quando Comitis hospites per nuntium eius moniti iuerint. Vnde & Abbas Rumoldus, quem quidam prefatorum virorum nouerant, Comiti Balduino & successoribus à singulis hospitibus ecclesiæ S. Winnoci sex denarios annuatim dari constituit: per quem videlicet censum ipsos tamquam suos Comes contra omnem molestiam & inquietudinem Castellani vel ministrorum eius tueri debeat & manutenere. Porrò denarij præscripti non Ministerialium scilicet Comitis esse proprij debeant: Ministeriales quippe ante tempus huius pactionis non pauciores vaccas, quàm postea, coquinæ Comitis præparabunt. Sicut ergò testimonio præfatorum virorum determinata sunt, in præsentia prænominati Caroli Comitis, ita ego Philippus, Dei gratia Flandriæ Comes, S. Winnoco perpetua libertate possidenda contrado, & huius donationis meæ paginam sigilli mei auctoritate confirmo. Acta
1165. sunt hæc anno millesimo centesimo sexagesimo quinto, apud S. Audomarum, in Natiuitate Domini, in curia solenni. Testes, Desiderius Præpositus de Insula, Haket Decanus de Brugis, Eustathius Camerarius, VValterus de Locris, VVillelmus Morrant, Segerus de Someringem, & Gerardus frater eius, Simon de Tetingem, Alanus de Ipra, Hugo de Stenis, Christianus de Mares.

NOTATIONES.

HOSPITES ecclesiæ S. VVinnoci,] hoc est, qui terras Abbatiæ S. VVinnoci Bergensis inhabitant aut colunt. Vide infrà ad an. 1183. & 1225. de hospitibus ecclesiæ S. Donatiani Brugensis.

MINISTERIALES.. coquinæ Comitis.] Ex his colligi datur, Ministeriales hereditarios Flandriæ, quos hodie Officiarios vocant, olim pro Comitis Flandriæ culina aliquot vaccas aut boues annis singulis aluisse. Ex his Ministerialibus fuerunt, Camerarius, Senescallus, Dapifer & Pincerna seu Buticularius.

CAPVT

CAPVT CLXII.

Philippus Alsatius, Flandriæ Comes, Abbatiæ Niniuensis Aduocatum circa an. 1165. *se profitetur: & cœnobium Loense an.* 1166. *&* 1177. *dotat.*

EGo Philippus, Dei gratia Flandrorum Comes, notum esse volo tam futuris quàm præsentibus, quòd ego ecclesiæ de Nineua Aduocatus & defensor sum; & eam protegere debeo ab omnibus ei iniuriam inferre volentibus. Præfatam verò ecclesiam in mea suscepi aduocatia & protectione coram his testibus; Theodorico de Alost, Eustachio Camerario, Roberto Ariensi Præposito, Balduino Iprensi Præposito, Hugone Abbate S.Petri, Sigero de Someringem, Bernardo de Someringem, VValtero fratre eius.

EGO PHILIPPVS, Dei gratia Comes Flandriæ, notum esse volo tam futuris quàm præsentibus, quòd ecclesię B.Petri de *Lo* illam partẽ terræ, quæ vulgò dicitur *Mor*, quæ est inter Mor ecclesiæ S. Vedasti Euersamensis, & aquam illam quam vulgus nominat *Hanakin Leed*, totam in perpetuum liberè possidendam donauerim. Viam etiam illam, quæ circa claustrum ecclesię iacuit, per quam Greuelenses transire solebant, quam pater meus & ego obstrui fecimus, eidem ecclesiæ obtinendam concedo. Quod vt ratum sit, scripto commendare curaui, & sigilli mei impressione confirmaui coram his testibus; Desiderio Præposito Insulensi, Roberto Præposito Ariensi, Haketo Decano Brugensi, Lamberto Notario, Eustachio Cametario, Galtero de Locra, Henrico de Moesteda, Sigero de Somrighem, Galtero Gonel,& aliis multis. Actum hoc anno millesimo centesimo sexagesimo sexto, 1166. Dominica ante Natiuitatem S. Mariæ, Maleæ in noua ecclesia Comitis.

pag 237.

EGO PHILIPPVS Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum esse volo omnibus, quòd dedi in eleëmosynam Canonicis de *Loo* xx. solidos, singulis annis accipiendos Furnis, in Dominica Palmarum, ex officio Leonij Notarij. De istis verò denariis statui, vt solummodo procurentur vinum & panis, ad conficiendum sacrificium altaris. Ne igitur

in posterum hæc eleëmosyna possit ab aliquo infringi, sigilli mei auctoritate eam confirmari præcepi, anno Domini millesimo centesi-
1177. mo septuagesimo septimo.

Gosuinus Dominus Heinsbergensis, & vxor eius Aleidis, fundant cœnobium Heinsbergense, quod nunc est virginum ord. Præmonstratensis in Ducatu Iuliacensi & diœcesi Leodicensi.

Alexander II. Dei gratia Leodiensis Episcopus omnibus Ecclesiæ filiis. Nouerit dilectio vestra, quòd dominus Gozvvinus secundus Henesbergensis, & vxor eius Aleidis, animarum suarum, parentum quoque & filiorum memores, basilicam monti suo collateralem, in honore D.N. Iesu Christi, matrisque eius fundauerunt, & iam per manum prædecessoris nostri Heinrici consecratã & dotatam diuinæ seruituti
1165. obtulerunt. Anno verò millesimo centesimo sexagesimo quinto, Indictione XIV. regnante Frederico Romanorum Imperatore, in ecclesia B. Mariæ in Aquis-grani, ab ipso fundatore Gozvvino, & filiis eius Philippo Archidiacono, Gozvvino, Godefrido, consentientibus, rogati sumus, quæ prædictæ basilicæ data sunt alodia (ne aliquis ausit diripere ab ipsis fratribus ibi Domino militantibus) banno sancire, & summam totius reditus eiusdẽ basilicæ scripto enumerare. In ipso etenim fundo Henesbergensi mansi duo, Rode mansi vndecim, Waldenrode mansi duo, in loco qui vulgò Ad quercum dicitur, mansus & dimidius. Communicato itaque consilio cum ipso domino Gozvvino & filiis eius, maximè rogatu domini Philippi Præpositi maioris ecclesiæ & Archidiaconi, hæc confirmata sunt, & sigillo nostro roborata, III. Idus Martij, quod tunc erat in Capite ieiunij, in curia nostra Leodij, & testes idonei suppetati, quorum sunt nomina: Elbertus Archidiaconus, Reinerus Archidiaconus, Almericus Archidiaconus, Hubertus Decanus S. Lamberti, Abbas Drugo S. Iacobi, Abbas Euerhelmus S. Laurentij, Abbas Gerlandus Floreffiæ, Abbas Lucas de Cornillon, Godefridus Dux Louaniæ, Heinricus Comes Namucensis, Lodevvicus Lonensis, Herevvigus Decanus, Rutgerus filius domini Gozvvini.

Philippus

Philippus Heinsbergius, Coloniensis Archiepiscopus, cœnobij Heinsbergensis fundationem, à patre suo Gosuino & matre Adeleide factam, an. 1180. *firmat.*

Ego Philippus, Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus, omnibus fidelibus in perpetuum. Nouerit omnis futura generatio, quòd dominus meus & pater carnalis Gozvvinus huius nominis secundus de Heinsberg, & domina mea & mater Adeleidis, consentientibus omnibus heredibus suis, meipso scilicet & fratribus meis, Gozvvino, Herimanno, Godefrido, sororibusque Vda, Methilde, Salome, partes alodij sui, duos videlicet mansos, qui fuerunt feudum Godefridi, item duos mansos, qui fuerunt Arnoldi, continuatim iacentes in suburbio ipsius castri, Deo obtulerunt, constructa ibidem ecclesia in honore Dei & genitricis ipsius Mariæ, ad altare ipsius, in die consecrationis, quando à domino Henrico II. piæ mem. Leodiensi Episcopo prædicta consecrata est ecclesia, addito insuper alodio suo quod dicitur Rode Huberti. In ægritudine verò mortis positus curiā *Haneberg*, & in *Haget Sittert* viginti bonnaria tradidit. In via *Schinuelt* allodiū, quod soluit dimidiam marcā, tam ipse quàm domina mea, per manus nostras & fratris mei Godfridi prædictæ dederunt ecclesiæ. Hanc igitur donationē tam legaliter factā, quamuis non titulo Episcopatus aut Archiepiscopatus, tamen iure ad nos respiciat, auctoritate Dei atque nostra cōmunimus, & sigilli nostri impressione signamus. Acta sunt hæc anno millesimo centesimo octogesimo. 1180.

PHILIPPVS.... *vt suprà.* Nouerit omnis futura generatio, quòd dominus meus & pater carnalis Gozvvinus huius nominis secundus de Heinsberg emerit quoddam allodium, scilicet vndecim mansos, à manu cuiusdam liberi Baronis Huberti, & eos S. Mariæ cœnobio in Heinsberg contulerit. Notum etiam esse volumus omnibus fidelibus, quòd ego Philippus & frater meus Godefridus, post obitū parentum nostrorum, tres mansos illi ecclesiæ contulimus in Rode; & sicut quidam Hezelinus & vxor eius Getrudis possederant, & in agris & in filuis legem confirmamus. Hæc facta sunt in præsentia Leodiensis Episcopi Rudolfi, & Præpositi summæ ecclesiæ Coloniensis Bruno-

nis, & Comitis Gerhardi de Gelren, & Comitis Alberti de Molbach,
1183. & aliorum multorum. Acta sunt hæc anno millesimo centesimo octogesimo tertio, Indictione II. regnante Frederico Romanorum Imperatore.

Cælestini III. *Papæ, & Rudolphi Arch. Leodic. tabulæ.*

Cælestinus Episcopus, S.S.D. dilectis in Christo Officiæ Magistræ & sororibus ecclesiæ S. Mariæ in Heinesberg, regularem vitam professis. Vestris postulationibus clementer annuentes, & præfatum monasterium S. Mariæ, in quo diuino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis statuentes, vt ordo monasticus, qui secundùm Deum & B. Augustini regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Locum ipsum, in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, possessiones quas habetis in Heinesberg, & bona quę habetis in Rode, & ea quæ habetis in Humberse & in Hoenge, & alia quæ à bonę memoriæ Philippo Coloniensi Archiepiscopo, & à Radulfo quondam Leodicensi Episcopo monasterio vestro confirmata sunt, vobis auctoritate Apostolica confirmamus. Datum Laterani, per manum Ægidij S. Nicolai in carcere Tulliano diaconi Cardinalis, VI.
1194. Nonas Iulij, Indictione XII. anno millesimo centesimo nonagesimo quarto, pontificatus verò domini Cælestini Papæ III. anno IV.

RUDOLFUS Leodiensis ecclesiæ Archidiaconus vniuersis Christi fidelibus salutem. Notum esse volumus, quòd cœnobium quoddam S. Mariæ prope castrum in Heinsberg, quod ex religiosis fratribus & sanctimonialibus feminis dominus Gozvvinus secundus, & vxor eius Aleidis, in suo alodio construxerunt, crescente iam religione, pro numero fidelium ibidem Deo famulantium, non est sufficienter ab his fundatoribus dotatum. Quapropter dominus Gosvvinus de Valckenburg, nepos iam dicti Gosvvini, & domina Aleidis neptis eius, decreuerunt ecclesiam de Geilenkirchen, quæ ad eorum pertinebat patronatum, prædicto cœnobio vacantem conferre. Pari quoque donatione stipendium cuiusdam præbendæ de Geilenkirken ad supradictũ claustrum

claustrum transtulerunt. Istorum verò nobilium piam institutionem dominus Albertus Leodiensis Episcopus debita benignitate confouens, fratres illius claustri dono altaris in Geilenkirken inuestiuit, curam animarum ijsdem fratribus indulgens. Nos verò donationem his fratribus factam ratam habentes, totam huius rei seriem confirmamus, cum signis domini Gozvvini & Aleidis, qui duo facti huius auctores fuerunt, nostræ quoque imaginis sigillum præsenti scripto imprimentes. Data Svvestris in generali Capitulo, in prima Dominica post Pascha, anno millesimo ducentesimo primo, Concurrente VII. Epacta XIV. Indictione IV. Huius rei testes sunt, Ericus Decanus prædicti Capituli, Herimannus Pastor de Svvestris, Willelmus Præpositus Marnensis, & omnes fratres Svvestrensis Capituli.

Susteren. *1201.*

CAPVT CLXIII.

Gerardus Grimbergæ & Ninoniæ Dominus, & vxor eius Mathildis, filia heres Gerardi fundatoris Abbatiæ Niniuensis, eiusdem possessiones confirmant, an. 1167.

GErardus de Grimbergis, & vxor eius * Mathildis, & filij eorum Gerardus & Arnulphus, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Quia diuina dispensante clementia domino Gerardo, Niniuensis Abbatiæ fundatori, iure hereditario successimus, ne ab operibus eius bonis degenerare videamur, quæ benè incohauit, nos optimè consummare decreuimus, & quæcumque ipse vel homines eius, & quæcumque nos vel homines nostri præfatæ Abbatiæ contulerunt, ad vsus fratrum confirmare & tueri debemus. Signum Gerardi Abbatis de Camberon, S. Arnulphi Abbatis de Haffligem, Giselberti Abbatis de Eiham, Gerbodi Abbatis de Geralmont, Hildebrandi Abbatis de Get, Herbrandi Aduocati, Walteri de * Adengem, Sigeri Castellani de Alost, Rabodonis de Rumest, Sigeri de Halten, Nicolai de Marca, VValteri de Impe. Actum anno millesimo centesimo sexagesimo septimo.

pag. 376 *Engbiē.* *1167.*

Philip-

Philippus Alsatius, Flandriæ & Veromandiæ Comes, illud ipsum approbat an. 1167.

Philippus, Dei ordinante clementia Flandriæ & Viromandiæ Comes, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Quia dominus Gerardus de Grimbergis, & vxor eius domina Magthildis, cum liberis suis, Niniuensis Abbatiæ possessiones & iura, quæ ab ipsis & à prædecessoribus suis possederat, recognouerunt, dederunt, confirmauerunt, & ad vsus fratrum se conseruaturos promiserunt, & me pacti conseruatorem consenserunt, precibus ipsius Gerardi, possessiones & iura ecclesiæ quasi de manibus eorum suscipio, & cum ipsis & pro ipsis ecclesiæ recognosco, do & confirmo, & ad vsus fratrum tueri polliceor. Signum Roberti Præpositi de Arie, S. magistri Euerardi, Eustachij Camerarij, VValteri, Sigeri, Arnulfi, fratrũ de Cortrai, VValteri de Rolenghé, Bernardi de Somergem, Balduini de Vechta, VVillelmi de Hus de Bruges, Balduini de Prat, Vlrici de Rokengem, Fromoldi de VVingem, Henrici de Morslethe. Actum anno millesimo
1167. centesimo sexagesimo septimo, Indictione XV. Epacta XXVIII. Concurrente VI.

Idem Philippus Comes in Ariensi apud Artesios S. Petri basilica XVI. *prabendas Canonicorum an.* 1169. *fundat ac dotat.*

Ego Philippus, Dei gratia Flandriæ & Viromandiæ Comes, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Eleēmosynæ beneficium, quod præsentis paginæ series explicabit, Ariensis ecclesiæ, cuius parietes de fundamentis patrum meorum excreuerunt.... Inter *VVatenes* & *Bour-*
Moer. *bourg* palus quædam limum inaccessibilem spatiosa latitudine diffundebat, & vsibus sese denegabat humanis. Huius limosæ paludis illuuiem feci sumptibus propriis exhauriri, & ex ea statum commodioris naturæ quasi violenter extorquens in terram frugiferam transformaui. Huius terræ partem quandam, circiter mille septingentas mensuras continentem, cum molendino de VVatenes (quod de proprio feceram) & tractu nauium, præfatæ ecclesiæ possidendam perenniter assignaui,

assignaui, vt ex hoc beneficio accresceret in ea numerus sexdecim prębendarum. Quoniam verò eiusdem terræ portionem non modicam, scilicet trecentas mensuras, Gualterus Cortracensis, sed & quidam seruientes mihi partem permaximam in eadem terra, videlicet Bordinus Ruscius, Simon Erakesim, Rosto de VVinghnes, titulo feudi de manu mea priùs possidebant, rursus eam mihi vindicans, interuenta pecunia, eidem ecclesiæ pariter adscripsi. Insuper terram quandam in Ariensi territorio, similiter ex palude in solidam conuersam (circiter ducentas mensuras) quæ inter noua molendina & Ariam diffunditur, iam dictæ ecclesiæ possidendam assignaui. Prætereà septuaginta marcas prouenientes ex terra, quam tenuit olim Philippus, qui Comes *pag. 237.*
nuncupatur, pater VVillelmi de Ipra, quæ patri meo & mihi iure hereditario successit, prætaxatæ ecclesiæ pariter adscripsi. Hanc autem donationē sigilli mei munimine roboraui, & testes subscripsi idoneos. Signum Petri fratris mei, Michaëlis Constabularij, Hellini Dapiferi, Rosonis Buticularij, Eustathij Camerarij, Gerardi de Meschines Sigillarij mei, Lambini de Brugis Notarij Comitis, Roberti Aduocati Bethuniensis, Rogerij Cortracensis Castellani, VVillelmi Castellani Audomarensis, Guidonis Bergensis Castellani, Balduini Castellani de Bourbourg, Enonis Brugensis Castellani, VValteri de Locris, Gilberti de Aria. Actum hoc anno millesimo centesimo sexagesimo nono, Ka- 1169.
lendis Augusti, per manum Roberti, Cancellarij Flandriæ & Ariensis ecclesiæ Præpositi, regnante Ludouico Francorum Rege.

Ego Philippvs, Dei gratia Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum fieri volo, quòd redemi pro centum & septuaginta marchis à VValtero Cortracensi ccc. mensuras, quas eidem dederam à me in feudo tenendas, infrà lacū qui est inter VVatenes & Bourbourg, quem propria expensa desiccari feci, & ad terram arabilem redigi. Prædictus itaque VValterus Brugis in præsentia hominum meorum terram præfatam in manus meas liberam resignauit, & sic eam concessi in eleemosynam perpetuò habendam ecclesiæ S. Petri Ariensis. Quod ratum permaneat, sigilli mei auctoritate & testium subscriptione corroborari præcepi. Signum Roberti Flandrensis Cancellarij, Roberti Brugensis Decani, Rogerij Cortracensis Castellani, Eustathij Flandrensis Camerarij, Giselberti de Niuela. Actum anno millesimo 1172.
centesimo LXXII.

Frederici I. Imp. tabulæ de Heristallo ecclesiæ Leodicensi oppignorato, an. 1171. scriptæ.

pag. 308. & 332. Herstal. Fredericus, diuina fauente clementia Romanorũ Imperator, notum facimus quòd Godefridus Dux Lotharingiæ beneficium Ducatus sui, quod situm est in villa Harstalij, dilecto nostro Radulpho Leodicensi Episcopo, Aquisgrani in præsentia Principum & totius curiæ, per manum nostram pro trecentis marchis oppignorauit, & idem Episcopus illud in potestatem suam contraxit & quietè possedit. Postmodum verò placuit eidem Episcopo, vt dictum vadium ecclesiæ S. Mariæ sanctique Lamberti in Leodico conferret, & ad stipendia fratrũ Deo in ecclesia eadem militantium destinaret. Vt autem ampliorem roboris perfectionem traditio ista contraheret, memoratus Episcopus oppignoratum sibi beneficium in manum nostram reportauit, nosque illud petitione eius, de manu propria in manum Henrici eiusdem ecclesiæ Præpositi, & Ægidij Comitis de Durachio, qui traditionis huius Aduocatus & mandiburnus institutus est, Othonis de Malbere & Alexandri de Nouiomago, ad vsus stipendiarios præbendæ fratrum, vt iam dictum est, liberè tradidimus. Huius rei testes sunt, Christianus Moguntinus, Arnoldus Treuerensis Archiepiscopus, Godefridus Traiectensis Episcopus, Theodericus Comes de Cleue, Adelbertus Comes de Molbach, Henricus de Cuke, Conradus de Bochesberch, Robertus de Durne, VVernerus de Boulant, Henricus Leodicensis ecclesiæ maior Præpositus, Simon Decanus, Amalricus, Balduinus, Rodulphus, Archidiaconi, Robertus Cantor, Ægidius Comes de Durachio, Otto de Malberg, Alexander de Numage, Eustatius frater Aduocati Hasbaniæ, Turricus de Prato, Fastradus de Dummertin, Thomas de Helmericurt, Godinus de Hosemont, Bodo frater eius, & alij quàm plures. Ego Henricus Cancellarius, vice Christiani Moguntini A. & Archicancellarij, recognoui. Acta sunt hæc anno mille-
1171. simo centesimo septuagesimo primo, Indictione quarta, regnante Frederico Romanorũ Imperatore, anno regni eius XX. Imperij XVIII. Datum Leodij III. Kal. Octobris.

CAPVT CLXIV.

Hugo III. *Dux Burgundiæ an.* 1172. *fundat Capellam Diuionensem, & Canonicos* X. *in ea constituit ac dotat.*

Ego Hugo Dux Burgundiæ notum volo esse præsentibus & futuris, quoniam Ierosolymam proficiscens, præ nimia maris turbatione & imminentis periculi acerbitate, tam ego quàm omnes qui in nauigio erant, grauiter perterriti fuimus. Ea propter votum faciens, Deo promisi me constructurũ, in mea curte apud Diuionem, ecclesiam in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ & B. Ioannis Euangelistæ. Vnde factum est, vt in reditu meo Romam veniens, quod voueram, per manum bonæ memoriæ Alexandri summi Pontificis, Deo obtuli, & auctoritate Apostolica, quemadmodum in autentico scripto quod ab eo impetraui continetur, confirmari feci. Cùm autem rediissem gratia Dei, conuocatis amicis meis, decem clericos, pro remedio animæ meæ, & prædecessorum successorumque meorum salute, Deo in perpetuum seruituros, apud Diuionem institui, quibus, laudante *Aalide* vxore mea, & *Odone* primogenito meo, in eadem villa in proprios vsus reditus assignaui. Vt verò ijdem Capellani mei de mensa mea & domo esse manifestiùs cognoscantur, in festis annalibus, id est, in Natiuitate Domini, in Pascha, in Pentecoste, in Omnium Sanctorum, si Dux vel Ducissa Diuione fuerint, accipient de expensa curiæ, tamquam commensales Ducis, in perpetuum duos solidos pro pane, quattuor sextarios vini, quattuor solidos pro coquina vel æquiualens. Oblationes omnes & beneficia capellæ Ducis & Ducissæ, vbicumquè sint, apud Diuionem, ex integro ipsorum erunt, nec Capellanus Ducis vel Ducissæ in eis quidquam habebit, nisi iure Canonicatus, & non iure Capellaniæ: siquidem nec Dux nec Ducissa Capellanum habebit, nisi Decanum Capellæ, vel aliquem de Canonicis ipsius, qui videlicet Decanus, vice domini Papæ, curam animæ Ducis & animæ Ducissæ debet habere, sicut in præsenti habet curam animæ meæ Nicolaus Capellanus meus & Decanus capellæ, quam curam ipse à domino Papa Alexandro sumpsit. Quoniam igitur ecclesiã istam, ad honorem Dei & *Dijon.*

tutamen animarum Ducum Burgundiæ, & ad illustrationem domus illorum non dubito pertinere, ipsam tamquam Ducatus caput & turrim salutis Ducum cupio erigere. Vnde statuo, & posteritati meæ in salutem suam mando, vt quàm citò quis dominium Ducatus susceperit, statim tamquam felix operum suorum initium adeat ecclesiam suam, consortium spirituale Canonicorum suorum recipiat, fidelitatem ei & statuta præsentis scripturæ se seruaturum iuret; singulos Canonicos, in signum fraternitatis, in osculo sancto recipiat, tam illos quàm res illorum in speciale tutamen amplectens. Hoc ipsum Ducissa quoque in initio promotionis suæ, cùm venerit Diuionem, faciat: vt à sancto & pio opere incipientes, cætera agenda, auctore Domino, deinceps prosperè succedant. Vt autem hoc in posterum ratum habeatur, præsentem paginam sigilli mei & sigilli Odonis primogeniti mei impressione feci muniri. Testes sunt, Odo filius meus primogenitus, cuius laude hoc totum factum est, Maria venerabilis quondam Ducissa Burgundiæ, mater mea, Aymo de Diuione, Willermus de Orgeolo, milites: item Bartholomæus Cambellanus meus, Rainaldus de Edua burgensis: de presbyteris, magister Nicolaus Capellanus meus & Capellæ Decanus, Vibertus, magister Hugo, magister Guido Malus panis, magister Richardus diaconus. Actum est hoc anno millesi-
1172. mo centesimo septuagesimo secundo.

Alexandri II. *Papæ diploma.*

Alexander Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio, nobili viro Hugoni Duci Burgundiæ salutem & Apostolicam benedictionem. Petitionibus nobilium & potentum virorum, quæ rationi & honestati noscuntur inniti, animo nos conuenit placido condescendere, & eas libenter & efficaciter exaudire; vt ad ecclesiarum commodum & profectum feruentiùs accendantur, cùm in eorum iustis petitionibus ab Apostolica Sede facilè se nouerint exaudiri. Inde est, quòd deuotionis feruore, & instantia tuæ petitionis inducti, fundum quem apud Diuionem pro ecclesia, & officiis eius ædificandis, beato Petro ac nobis liberaliter obtulisti, in ius & proprietatem nostram & Ecclesiæ Romanæ recipimus, & ibidem ecclesiam construendi, quæ soli

Romanæ

Romano Pontifici debeat respondere, tibi facultatem & licentiam indulgemus; auctoritate Apostolica prohibentes, ne cui Episcopo vel aliæ ecclesiasticæ personæ liceat quidquam iuris sibi in eadem ecclesia, vel clericis eidem ecclesiæ seruientibus, vendicare. Datum Tusculi, VI. Idus Nouembris.

Idem Hugo III. *Burg. Dux an.* 1179. *Gualtero Episcopo Lingonensi donat Comitatum Lingonensem.*

Notum sit omnibus, quòd ego Hugo Dux Burgundiæ Comitatum Lingonensem, quem à Guidone de Sauz per commutationem accepi, ecclesiæ Lingonensis Episcopo patruo meo Gualtero, & eius in Episcopatu successoribus, in eleëmosynam dedi, & habendum in perpetuum concessi, & cum in manu eiusdem Gualteri guerpiui; laudantibus filiis meis, *Odone* & *Alexandro*; Henrico etiam Comite Barri, consanguineo meo, qui præfatum Comitatum à me acceperat in feodum, & fratribus eius Theobaldo, Rainaldo & Hugone hanc donationem confirmantibus & approbantibus, & si quod ius in Comitatu illo à suis prædecessoribus habebant, præfatæ ecclesiæ in eleëmosynam concedentibus; nec non etiam laudantibus hanc eamdem donationem Guidone de Sauz & filiis eius Othone & Henrico, & liberis eiusdem Othonis. Testes sunt, clerici, Manasserus Lingonensis Decanus, Petrus Barrensis Decanus, Ebrardus Præpositus sanctorum Geminorum: milites, Gerardus de Reon, Biardus Moners, Simon eius frater, Petrus de Barro, seruus Henrici Trecensis Comitis, Boinus Præpositus Castellionensis, Petrus Maior Castellionensis. Actum est hoc anno millesimo centesimo septuagesimo nono. 1179.

NOTATIONES.

Roberto Duce Burgundionũ obeunte, quem suprà retulimus AINRICI Regis fuisse fratrem, filio quoque ipsius Ainrico ante obitum patris mortuo, filius ipsius Ainrici *Hugo* Ducatum Burgundiæ suscepit. Quo facto monacho post aliquot annos, Principatum ipsius frater eius *Odo* obtinuit. Rex autem Audefonsus quàm strenuus in armis fuerit,

rit, quoties Saracenos præliando fuderit, quot expeditiones in eos egerit, non ibi describere decreuimus. Qui etiam Toletum, maximam vrbem eorum, suo subiugauit imperio, magnam suæ habitationis partem eis auferens. Hic filiam Roberti Ducis Burgundionum duxit in vxorem nomine *Constantiam*, de qua suscepit filiam, quam in matrimonium dedit Raimundo Comiti, qui Comitatum trans Ararim tenebat. Alteram filiam, sed non ex coniugali thoro natam, *Ainrico* vni filiorum filij eiusdem Ducis Roberti dedit: hósque ambos in ipsis finibus Hispaniæ contra Agarenorum collocauit imperium. Hactenus ex Fragmento Historiæ Francorum à Roberto Rege vsque ad Philippi I. Regis obitum, quod Pithæus edidit.

Burgundiæ Duces ex familia Capetica: de quâ pag. 187.

Hugo Capetus, an. 987. Francorũ Rex coronatus, liberos reliquit Robertum in regno successorem, & Adeleidẽ, Rainaldi Comitis Autissidorensis & Niuernensis vxorem. Robertus Rex filios habuit, Hugonem, Henricum I. Regem, & Robertum Burgundiæ Ducem, an. 1075. defunctum.

I. ROBERTVS I. Burg. Dux ex Helia de Semur, aliis Ermengarde, sustulit *Hugonem* anno 1057. defunctum, *Henricum, Robertum* Siciliæ Comitem ex parte vxoris, *Simonem, Constantiam* primùm Hugoni Comiti de *Chalon sur Saone*, pòst Alfonso VI. Castellæ & Legionis Regi an. pag. 308. 1080. nuptam, Vrracæ, dictorum regnorum heredis, ex marito posteriore matrem, & *Aldeardim* vxorem tertiam Guidonis Godefridi, dicti Guilielmi VII. Ducis Aquitaniæ Comitisque Pictauiensis, qui an. 1086. obijt.

II. HENRICVS, Roberti I. Ducis filius, ante patrem circa an. 1067. decessit, & ex Sibylla, Rainaldi Burgundiæ Comitis filia, sustulit *Hugonem* I. Burgundiæ Ducem, qui post vxoris Iolentæ Niuernensis obitum monachus Cluniaci 1092. obijt; *Odonem* fratris in Ducatu successorem; *Robertum* Episcopum Lingonẽsem, pòst monachum Molismensem, S. Brunonis discipulum; *Henricum* Comitem Portugalliæ, ductâ Teresiâ, Alfonsi VI. suprà laudati Castellæ Regis filiâ naturali; & *Rainaldum* Abbatem Flauiniacensem.

ODO I. cognomento Borrellus, Burgundiæ Dux, Cistertiensis archimonasterij fundator, in Syria an. 1102. decessit, Cistertij sepultus. Ex Mathilde Rainaldi II. Burgundiæ Comitis suprà pag. 47. laudati filia (quæ post mariti excessum monacham in Fonte Ebraldi induit) sustulit *Hugonem* II. suum in principatu successorem, *Henricum* monachum Cistertij 1130. defunctum, & *Aleidem*, aliis Adelã aut Helam, primùm Raimundo Tripolis Comiti, Raimundi Comitis Tolosani filio, pòst Guilielmo Taluasio Comiti Pontiui nuptam: quibus nonnulli adiungunt *Florinam* in Syria defunctam. III.

HVGO II. Pacificus anno 1142. iuxta patrem Cistertij voluit sepeliri. Ex Mathilde liberos decem procreauit, *Odonem* II. Ducem, *Raimundum*, *Hugonem Rufum*, *Robertum* Episcopum Augustodunensem, *Henricum* A. Lugdunensem, Cistertij conditum, *Gualterum* Episcopũ Lingonensem, *Sibyllam* Rogerio Siciliæ Regi, *Mathildem* Guilielmo Montis Pessulani Domino, *Aygelinã* Gerardo I. VVadonis montis Comiti, nuptas, & *Aremburgam* monialem. IV.

ODO II. Burg. Dux ex Maria Theobaldi Campaniæ Comitis filia genuit Hugonem III. Ducem. Obijt 1162. Cistertij conditus. V.

HVGO III. sacræ Capellæ Diuionensis conditor in Syriam an. 1171. iuit, teste Tyrio lib. 20. & Roberto Montensi: quorum alter Henricũ, alter Odonem non rectè nuncupat. Prior illi coniux fuit Alidis seu Adela, Matthæi I. Lotharingiæ Mosellanæ Ducis filia: ex qua nati, *Odo* III. Dux & *Alexander*: à quo posteriore stirpem trahunt Domini de Montagu, Couches & Sombernon. Posterior coniux fuit Beatrix Comitissa de Vienne & Albon, ex qua natus Andreas Delphinus, Comes Viennensis & Albonensis, & Mathildis vxor Ioannis Comitis de Chalon. VI.

Robertus

- *Robertus I. Burg. Dux, Roberti Fr. Regis F. Hug. Capeti N. ob. 1075.*
  - *Hugo ob. 1057.*
  - *Henricus ob. 1067.*
    - *Hugo I. Dux ob. monachus 1092.*
    - *Odo I. Dux Cisterÿ conditor ob. 1102.*
      - *Hugo II. Dux. ob. 1142.*
        - *Hugo III. Dux ob. 1192. Tyri.*
          - *Odo III. Dux ob. 1218.*
      - *Henricus.*
      - *Alidis.*
      - *Florina.*
    - *Robertus Ep.*
    - *Henricus dux. Tere∫iam F. naturalē Alfonsi VI. Regis Cast.*
      - *Alfonsus I. Rex Portug.*
        - *Sanctius Rex.*
          - *Alfonsus II. Rex Portug.*
    - *Rainaldus.*
  - *Robertus Co. Siciliæ.*
  - *Simon.*
  - *Constantia ux. Alfonsi VI. Regis Cast. ob. 1092.*
    - *Vrraca Cast. Regina nupsit Raimundo F. Guilielmi II. Burg. Comitis, pag. 308.*
      - *Alfonsus VII. Rex Castellæ & Galleciæ.*
  - *Aldeardis.*

Idem Dux Hugo III. Gauchero Episcopo Lingonensi an. 1178. Comitatum Lingonensem dedit. In Syriam secundò profectus, cum Philippo Augusto Francorum Rege, obsidioni Aconensi an. 1191. interfuit; teste Sanuto. Obiit Tyri 1192. sepultus Cistertij.

VII. ODO III. duxit primò Mathildem, aliàs Teresiam, Alfonsi Regis Portugalliæ filiā, Philippi Alsatij Flandriæ Comitis, in Syria ad Aconem an. 1191. defuncti, viduam; secundò Aleidem Guidonis Domini de Vergy filiam. Anno 1209. contra Albigenses militauit, & obijt 1218. conditus Cistertij.

HVGO

HVGO IV. Odonis III. F. ex Iolenta, Roberti Comitis de Dreux filia, genuit *Odonem* Mathildis Comitissæ Niuernensis & Autissiodorensis maritum, *Ioannem* Agnetis Dominæ Borbonij maritũ, *Robertum* II. Burg. Ducem, *Aleidem* Henrici III. Brab. Ducis coniugem, & Margaritam. Excessit è vita 1272. VIII.

ROBERTVS II. Burg. Dux & Thessalonicæ Rex titularis ob. 1309. Cistertij humatus. Ex Agnete, S. Ludouici Regis F. reliquit *Hugonem* V. & *Odonem* IV. ex ordine Duces Burgundiæ, Ioannem, Ludouicum, Blancam, Margaritã, Ioannam Philippi Valesij coniugem, & Mariam. IX. X.

Hugo V. Dux an. 1315. cælebs obijt. XI.

ODO IV. anno 1316. duxit Ioannã de Francia, Comitatus Burgundiæ, Artesiæ & Salinarum heredem; ex qua genuit *Philippum*, ante patrem an. 1346. defunctũ, & Cistertij conditum. Philippus porrò, Artesiæ Comes cùm esset, anno 1338. Ioannam Guilielmi Bononiæ & Aruerniæ Comitis filiam heredem sibi iunxit, & ex ea reliquit PHILIPPVM Ducem Burgundiæ, Comitem Artesiæ, Bononiæ, Aruerniæ, & Burgundiæ Palatinum, Dominum Salinarum, qui an. 1361. cælebs decessit. Ducatus itaque Burgundiæ cessit Ioanni Franciæ Regi, filio Ioannæ Burgundæ, quæ fuit Odonis IV. Ducis soror. Is anno 1363. eundem Ducatum *Philippo Audaci*, filio suo quartò genito, dedit. Audaci *Ioannes Intrepidus*, huic *Philippus Bonus*, illi *Carolus Audax* ex ordine successerunt. Caroli filiam vnicam & heredem Mariam matrimonio sibi copulauit Maximilianus Austriacus, Frederici III. Imp. filius. Hæc ex Cl. V. Andreæ Quercetani, inter scriptores Genealogicos facilè principis, Burgundia hausimus. XII.

CAPVT CLXV.

Origo Postulensis ecclesiæ, quæ nunc est Abbatia Canonicorum regularium ord. Præmonstratensis in Campania Brabantiæ & diœcesi Buscoducensi.

NOTVM sit Christi fidelibus, quòd dominus Fastradus de *VVtvricht* tertiam partem prædij, in quo ecclesia in POSTELO fundata est, in honore Dei genitricis Mariæ, Floreffiensi ecclesiæ dedit. Posteà idem Fastradus habitum religionis induit, & tertiam partem prædij

 ecclesiæ

ecclesiæ de *Roslo* cœnobio, quod est in Postelo dedit: & vt firmum haberetur, primus Abbas de Ostbruch, cuius prænominatus Fastradus obediens fuit, testimonio sigilli sui confirmauit, & protectioni Leodiensis Episcopi Alberonis commisit. Sextam verò partem allodij de Roslo & ius patronatus Arnoldus cognomen habens *Brabant*, communi consilio filiorum suorum, Berneri, Ottonis, Arnoldi, eidem ecclesiæ prædictæ dedit, & omne ius quod in prædicto prædio habuit resignauit, & iure ciuili dominus Walterus Bertoldus suscepit. Et vt omnis heredum succedentium querela cessaret, prænominatus Arnoldus filiam suam *Iuettam* sponsam Christi in prædicto cœnobio fecit, & prædium idem, in dotem ecclesiæ & filiæ, dedit. Aliam sextam partem eiusdem prædij nobilis matrona Berta de *Blartebim*, consensu filiorum [illegible] Billæ, & illius filiæ filiorum consensu, quorum vnus erat Alardus Comes de *Megena*, alter Theodoricus, tertius Rogerus Scademule, qui omnes iuri suo renuntiantes proprietatem prædij, quod est in *Blartebim*, resignauerunt: & Engelbertus de Bauele suscepit coram idoneis testibus, & Rogerus Scademule, in plenum testimonium renuntiationis, à fratre Rodulfo, pro emendo cultello, in Bremith ecclesiæ suscepit. Vtque hæc omnia rata habeantur, domina Billa, & eiusdem filiæ, in præsentia fratrum & sororũ in Postulo, ius hereditatis & proprietatis in altari Deo obtulerunt. Aliam sextam partem prædij domina Didradis de *Riestel*, omnium consensu filiorum, Henrici videlicet & Balduini, & filiæ Sibyliæ, prædictę ecclesiæ dedit. Acta sunt hæc coram domino Anselmo de Dil, & testimonio Huberti cognominati [illegible], & Wigeri qui Blanc dicitur, & multorum aliorum.

Meghem.

1173. Anno incar. Dominicæ M.C.LXXIII. Hermannus Abbas Floreffiensis allodium, quod est in *Elmeth*, à Domino de Herlath emptum, conuentionem fecit; hoc fine clausit, vt pro XX. & VIII. marcis dominus Theodoricus omne ius aduocatiæ suæ, & proprietatem illius allodij resignaret, & Postulensi ecclesiæ conferret. Et dominus Abbas interseruit, vt dominus Theodoricus pro eodem pretio omnem interpellationem querelæ suę de allodio Postulensi postponeret, & [illegible] suam & omnes coheredes successioni huius hæreditatis renuntiare faceret. Hanc conuentionem à domino Abbate incohatam frater Rodolfus consummauit, & XXVIII. marcas domino Theodorico dedit: dominus vero Theodoricus ius aduocatiæ suę, proprietatem totius allodij,

allodij de Elmet, & omnem querelam terrarum, quas sibi, vt ipse dicebat, pro sexta parte totius allodij de Postulo vindicabat, exfestucauit, in manus domini Walteri Bertoldi, & domini Henrici Aduocati de Molle resignauit, in dominium & proprietatem ecclesię de Postulo tradidit, & fratres eiusdem loci in possessionem misit. In hac conuentione & compositione testes exstiterunt Henricus de Breda, Theodoricus de [illegible], Gerardus de Bucstel, & frater suus Wilhelmus, Arnoldus de Husden, Herbertus de Hese, & alij quàm plures. *Boxtel.*

Post obitum vero matris domini Theodorici, quæ vocabatur Vdelildis, frater præfati Theodorici, & vir eius Florentius de Worne, in iudicium & consilium diuidendæ hereditatis conuenerunt. Dominus Theodoricus quia ratum habuit quod fide data & ministerialiū suorum, Arusteni videlicet & Theodorici Stempel & Amilij, fide interposita promiserat, pro recompensatione venditæ hereditatis, allodium quod dicitur *Gerdingen*. & in villa quæ dicitur *Bastvvilre* sorori suæ & illius heredibus dedit. His omnibus ita peractis, ecclesia Postulensis possessionem suam quietè possedit. Qui hæc rationabiliter gesta infregerit, anathema sit.

Nouerint etiam præsentes & futuri, quòd Verungus & Vorelinus, [illegible] mansum vnum, in quo domus nostra *Versel* primò ædificata est, ecclesiæ Postulensi contulerint, & omnem proprietatem xii. iur- [illegible] manus Sigeberti de Gestele, ad vsum eiusdem ecclesię, pro [illegible] marcis & dimidia resignauerint. Domina Bela de Hapert VI. [illegible] in Versele, quartam partem decimæ in Ryccasterle ecclesiæ Postulensi contulit, cùm filia eius Gerberga habitū religionis indueret. Quartam quoque partem decimę in *Bladele*, & agros de quibus [illegible] & iv. denarij Dauentrenses soluuntur, & siluam quę eis adiacet, nobilis quędam matrona Berta de Brecht, ęquali potestate vtilitatis & dominij, cum domino Wilhelmo de Vetene possedit. Hæc [illegible] Berta monialis in *Euuen*, & domini Huberti Tungerlensis Abbatis obediens facta partem suam, id est, medietatem prædicti allodij ecclesiæ Tungerlensi dedit. Dominus verò Hubertus Tungerlensis Abbas, vt in vtiliores vsus sibi verteret, partem ecclesiæ suæ datam pro x. marcis ecclesiæ Postulensi vendidit, & fratres eiusdem loci in possessionem misit. Dominus Wilhelmus de Vetene aliam medietatem prædicti allodij de Bladel pro x. marcis eidē ecclesiæ Postulensi

vendidit, & in manus domini Hermanni & fratris sui Vdonis de *Alpheum*, ad vsus præfatæ ecclesiæ, resignauit. Hæc omnia cum testimonio Christi fidelium facta ecclesiæ nostræ sigillo muniuimus.

Gualterus de Mauritania, Laudunensis Episcopus, plurimos seruilis conditionis homines donat ecclesiæ Tornacensi, circa an. 1173.

Gualterus de Mauritania, Dei gratia Laudunensis Episcopus, dilectis dominis & amicis Decano & Capitulo Tornacensi. Altricis nostræ sanctæ Tornacensis ecclesiæ beneficia recolentes, damus vobis in perpetuum quotquot habemus in partibus illis seruos & ancillas, vt S. Eleutherium habeant Aduocatum. De vnoquoque eorum, tam seruo quàm ancilla, habebitis annuatim sex denarios censuales, & de mortua manu duos solidos, & de maritagio duos solidos....

Fredericus I. *Imp. contractum inter Aquisgranensem & Altimontensem ecclesias initum laudat, an.* 1174.

Fredericus Romanorum Imperator...... Pacis concordiam inter Aquensem ecclesiã & fratres Altimontenses nostra auctoritate firmamus, & contractum bonæ fidei inter eos fieri præcipimus. Notum igitur esse volumus omnibus, quòd quidquid iuris habet Aquensis ecclesia in territoriis ecclesiarũ *Reng* & *Chirveneu*, id bona fide tam Præpositi quàm Decani omniumque fratrum conniuentia fratribus concessit Altimontensibus in vsu & vsufructu; proprietatis sibi dominio retento, & saluo iure totius suæ familiæ. Eius autem conditionis formam hanc Aquenses Canonici & Altimontenses monachi interposuerunt, quatenus annuatim decem marcæ Coloniensis monetæ, [illegible] solidis pro marca computatis, Aquensi ecclesiæ à prædictis fratribus Aquisgrani soluantur. Huius rei testes sunt, Rudolphus Leodiensis Episcopus, Erlembaldus Stabulensis Abbas, Florentius Indensis Abbas, Wortvvinus Imperialis aulæ Protonotarius, Henricus Comes de Dietse, Albertus de Grumbach, Wernerus de Bolant, Constanti-

nus

mus de Berge, Cono de Minzeberge, & alij quàm plures. Ego quoque Godefridus Cancellarius, vice Christiani Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij, recognoui. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M.C.LXXIV. Indictione VII. Data Aquisgrani pridie Kalendas Aprilis. 1174.

Godefridus III. *Loth. Brabantiæq; Dux collegium Canonicorum S. Ioannis, in Mosæ fl. insula Leodici, an.*1174. *dotat; itemq; Liranos S. Gummari Canonicos.*

Godefridus Dei gratia Dux Lotharingiæ & Comes Louaniæ Canonicis ecclesiæ S. Ioannis, quæ sita est in insula Leodij, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Ne aliquo tempore à me vel à successoribus meis aliquod onus indebitæ pensionis vobis imponatur, profiteor me nihil amplius iuris in villa de Nethenis habere iure Aduocatiæ, nisi id tantùm quod homines mei à me tenent, & venatores mei iudicio Scabiniorum recipere solent. *Nethen.* Quadraginta solidos, quos de horreo suprà dictæ villæ vestræ de Nethenis annuatim tollendos [illegible]abam, propter bona merita magistri Benedicti, Decani eiusdē ecclesiæ vestræ, petitione fidelis nostri Rixonis de Monte Tienes, coram domino Henrico de Iace, Præposito & Archidiacono ecclesiæ S. Lamberti, qui vices agebat Episcopi, proiecto à me pilo pallij mei, iuxta morem nobilium vverpiui, & paginam istam nostro sigillo communiuimus. *Tillemont.* Horum testes sunt, Præpositus & Archidiaconus Henricus de Iace, Rixo de Hulceim. De liberis hominibus, Henricus V[illegible]e, Henricus de Adorp. De Ministerialibus, VValterus Rixonis, Arnoldus filius Dapiferi, VVilhelmus Verimes. Acta sunt hæc Leodij, in Capite ieiunij, anno incarnationis Domini millesimo centesimo septuagesimo tertio, Frederico Imp. Alexandriā nouellam ciuitatem Italiæ expugnante. 1174. *stilo Rom.*

NOTVM facimus vniuersis, quòd ego Godefridus, Dux Louaniensis tertius huius nominis, omnibus censualibus S. Gummari, tam viris quàm mulieribus, eamdē libertatē concesserim, quam tempore prædecessorum habuerant; scilicet vt ab omni exactione liberi permaneant. Quod vt ratum habeatur, appositione nostri sigilli, ac sigilli

S. Gummari, confirmari curauimus; acciti his testibus, Canonicis Lirensis ecclesiæ, Francone Præposito, Lamberto, Engero, Godefrido, Rummundo, Canonicis Louaniensis ecclesiæ, Lamberto Decano, Riczone de Thenis, Gilberto, Reimaro. Testimonia militum, Arnoldi Dapiferi, & Arnoldi filij eius, Gozuini de Heuerle, Galteri de Holtem, Willelmi de Berchem.

CAPVT CLXVI.

Philippus Alsatius, Flandrorum & Veromanduorum Comes S. Nicolai cœnobium Furnense an. 1175. *& Canonicos Lensenses an.* 1177. *dotat.*

EGo Philippus, Flandriæ & Viromandiæ Comes notum esse volo,
pag. 310. quòd ecclesiæ S. Nicolai de Furnis sexaginta mensuras Mori in parochia de *Hautthem*, Moro ecclesiæ S. Augustini ex Orientali parte adiacentes, in eleëmosynam donauerim, ad vsum fratrum in prædicta ecclesia S. Nicolai Deo seruientium. Signum Walteri Abbatis de Dunis, S. Halretis Abbatis de Capella, Lebberti Præpositi de Euersam, Ioannis Præpositi de Ipris, Lambini Notarij de Brugis, Gerardi de Messines, Rogerij Gandauensis Castellani, VValteri de Locris, Eustachij Camerarij, Michaëlis Constabularij. Actum est Ipris anno mil-
1175. lesimo centesimo septuagesimo quinto.

Ego PHILIPPVS, Flandrensium & Viromandensium Comes, notum esse volo omnibus, quòd dedi in eleëmosynam ecclesiæ de Lens quindecim solidos, singulis annis recipiendos Bapalmis ab eo, qui reditus meos ibidem colligit, in Dominica Palmarum. De illis vero denariis statui, vt solummodo procurentur vinum & panis, ad conficiendum sacrificium altaris. Ne igitur in posterum hæc eleëmosyna possit ab aliquo infringi, sigilli mei auctoritate eam confirmari præce-
1177. pi, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo septimo.

Idem

Idem Philippus Comes controuersiam inter Marchianenses monachos & Amalricum Landastensem terminat, & prædia dicti monasterij confirmat, an. 1176.

Ego Philippus, per Dei misericordiam Comes Flandrensis & Veromandensis, notum fieri volo, Ioannem Marchianensis ecclesiæ Abbatem & monachos, in mea & Baronum meorum præsentia, frequenter querimoniam deposuisse de Amalrico de Landast, qui quondam partem aquæ fluminis *Scarp*, quæ propria erat ecclesiæ, iniustè vsurpabat. Ad audiendam igitur vtriusque partis controuersiam, tam Abbati quàm Amalrico diem apud Ariam denominaui. *pag. 349.*

Ad hanc igitur Abbas & monachi cum priuilegiis antecessorum meorum conueniunt: omnibus visis & lectis in audientia omnium, à Baronibus meis iudicatum est, quòd tota piscatio fluminis Scarp libera ecclesiæ Marchianensi remanere deberet.

Proinde notum sit, quòd supradictus Abbas & monachi nostram beneuolentiam postulauerint, quatenus quod eis in curia mea à Baronibus meis iustè iudicatum est, cum possessionibus suprascriptæ ecclesiæ, quæ à B. RICTRVDE, dum aduiueret, munifica largitate facto testamento, in eleëmosynam eidem ecclesiæ collatæ sunt, meo priuilegio, ad instar priuilegij Comitis Caroli & prædecessorum meorum, sub testimonio Baronum meorum, confirmarem.

Ego autem Abbatis & monachorum petitioni condescendens acquieui, & Marchianensis monasterij antiquam libertatem in hac pagina confirmaui. In primis villam Marchianensem, in qua ipsius Sanctæ corpus, cum aliis Sanctorum corporibus, requiescit, liberam decernimus, cum locis hinc inde adiacentibus, nemorosis videlicet & aquaticis, à terra scilicet quæ descendit à furno Duacensi vsque ad terram S. Amandi, sanctique Petri Hasnoniȩ; & à terra de Fauaing vsque ad terram Comitis Flandrensis. In pago Pabulensi Sclusam quoque Scarpi à Marchianis vsque prope siluam de Somania. Sclusam quoque de Donc cum viuario & molendino iuxta villam de Aluo. Locum quoque Hamaticensem cum appendiciis suis Alua & Rilloit, & VVādegmes. Viuarium cum molendino & Etnerchies, & siluam eiusdem loci. *Marchienes.*

loci. In Ostreuanno villas Asconium & Heram, & siluam de Biuilo. In eodem pago villam Salliacum cum viuario, molendino, furno & gaulo: villam etiam Gaugiacum & totum gaulum eiusdem villæ, quod ego prædictæ ecclesiæ in eleëmosynam condonaui. In pago Atrebatensi villam Bariacum, & gaulum cum omni integritate: in pago Cameracensi Saudemont cum appendiciis suis: in pago Letigo villã Hainas, & Masenbargam & Lorgies, cum appendiciis suis. In Melenthois villam Ronciniũ; in pago Pabulensi villam Beuury cum viuario, molendino, & terris ad eam pertinentibus. De turre quoque Duacensi censum quinque solidorum, & in eodem castro familiam SS. Rictrudis & Eusebiæ à teloneo liberam. In potestate de Rinenga duas partes totius decimæ; secundùm etiam prædecessoris nostri Comitis Radulphi scriptum & eleëmosynam, vinagium & pidagiũ de omni vino, quod fratres ducunt ad ecclesiam, ad opus suum, per transitus nostros liberè transire, & nihil omnino à ductoribus vini exigere. Similiter & de omnibus victualibus fratrum per totam terram meam liberum transitum.

Has itaque B. Rictrudis villas seu possessiones, quas suprà scripsimus, sic liberas esse, sicut ab antiquo fuerunt, decernimus: quæ omnes, cum appendiciis suis, sub mea protectione & aduocatione sunt, qui eiusdem ecclesiæ summus sum Aduocatus, & Aduocati earumdẽ possessionum de me suas tenent aduocationes. Vt autem huius nostræ liberalitatis descripto firma perpetuò maneat, sigilli mei impressione eam roboraui: Baronum etiam meorum & testium, qui interfuerunt, nomina subtus annotare feci. Signum Eustachij, S. VValteri de Locris, Roberti Aduocati, Hellini Dapiferi, Michaëlis Conestablensis, Hugonis de Oisy, VValteri de Atrebato, Michaëlis Castellani Duacensis, Rainaldi de Aria, Gilleberti de Aria, VValteri Castellani de Raiscia, Roberti Præpositi Insulani, Gerardi de Mescinis, Notarij &
1176. Sigillarij mei. Actum anno Domini millesimo centesimo septuagesimo sexto, VI. Kalendas Maij, in ciuitate Atrebatensi.

Bertha,

Bertha, Matthæi Lotharingiæ Mosellanæ Ducis vidua, benefacit Canonicis regularibus in Monte S. Trinitatis, circa an. 1177.

Ego Bertha, Dei præscientia Lotharingorum Ducissa, Hugoni Abbati, cunctisque fratribus in Monte S. Trinitatis canonicam vitam professis. Ego & filij mei Theodericus, Simon Dux & Marchio, Fredericus, & iunior eorum Matthæus, soror quoque ipsorum Alcidis Ducissa Burgundiæ, pro remedio animæ viri mei, nobilis Ducis Matthæi..... *pag.* 255.

Robertus Betuniæ Dominus, eiusq́; vxor Adhelis, prædia à maioribus suis Abbatiæ VVarnestonensi data confirmant, anno 1177.

Ego Robertus de Betunia, Atrebatensis Aduocatus, notum facio omnibus, quòd antecessores mei fundauerunt ecclesiam de Warneston: qui etiam statuerunt, quòd Canonici regulares in eadem ecclesia omni die militarent; quibus etiam dederunt in eleëmosynam tam decimas quàm terram & reditus, & alia multimoda beneficia. Ea propter volo sciat vniuersus fidelis, quòd ego Robertus, summus Aduocatus de Warneston, & Adhelis vxor mea, & filij mei, Robertus, Willelmus, Balduinus, quidquid præfata ecclesia S. Petri de Warneston in eadem villa, siue à nobis, siue ab antecessoribus meis, in eleëmosynam tenet nunc, hereditario iure teneat. Et hoc Gilleberto Abbati & successoribus suis concedimus atque manumittimus, & vt in perpetuum liberè possideant, sigilli nostri confirmatione roboramus. Actum est hoc anno M. C. LXXVII. Indictione X. Concurrente V. Huius rei testes sunt, Balduinus de Rabeca, Ioannes de Anesin, Ibertus de Douia. *pag.* 373. 1177.

Notatio de Dominis Betuniæ & Aduocatis Atrebatensibus.

Betunia opidum est Artesiæ non ignobile, quod olim potentes habuit Toparchas, qui illustris monasterij S. Vedasti, in vrbe Atrebatensi siti, quondam Aduocati fuerunt; ideoque passim Aduocati Atrebatenses nuncupantur. Quod monere visum fuit, ne quis existimet ipsius vrbis Atrebatensis Dominos aut Aduocatos fuisse. Ceterùm quinque aut sex ex primis Betuniæ Dominis, per annos ferè ducentos, omnes ex ordine nuncupati fuerunt Roberti. De primorum vxoribus, liberis & annis mortualibus quia certò nihil constat, difficile fit illos distinguere: conabor tamen lucem aliquam adferre.

I. ROBERTVS I. circa an. 999. Betuniensem S. Bartholomæi ecclesiam condidit, & in ea ipse aut posteri eius Canonicos collocarunt ac dotarunt, vt habet vetus illius ecclesiæ traditio.

II. ROBERTVS II. circa annum 1040. Henniaci, vulgò *Hennin Lietard*, collegium XII. Canonicorum (qui nunc sunt regulares) fundauit: et Baldericus in Chron. Camerac. lib. 2. cap. 23. narrat.

III. ROBERTVS III. diplomata an. 1063. & 1066. scripta signauit, quæ suprà pag. 157. & 188. leguntur.

IV. ROBERTVS IV. anno 1097. diploma Montis S. Eligij signauit, quod suprà pag. 271. exstat. Idem circa an. 1098. in Syria militauit; cuius & Meierus in gestis anni 1096. meminit.

V. ROBERTVS V. cum filio suo Guilielmo tabulas Henniacenses an. 1123. firmauit, quas suprà pag. 318. reperies.

VI. ROBERTVS VI. diploma Ariense an. 1169. signauit, & Adheli dem habuit coniugem, atque ex alia filios, *Robertum, Guilielmū & Balduinum*, in diplomate iam recitato enumeratos. Quibus liberis, nisi fallor, adiungendi sunt, *Ioannes* Episcopus Cameracensis, qui an. 1203. diploma Antuerpiensis ecclesiæ signauit, & *Cono* in bello Constantinopolitano an. 1203. celebris, apud Vilharduinium.

VII. GVILIELMVS cognomento Rufus duxit Mathildem Teneramundæ Dominam & heredem, Suiuecanæ Abbatiæ fundatricem, circa an. 1224. defunctam, Walteri & Adelisæ filiam, nisi fallor: & ex ea genuit Danielem, Robertum, Betuniæ ex ordine Dominos, Ioannem

altis

Michaelum Abbatem Aquicinctinū, Gulielmum Molenbecæ Dominum, & Machtildem: & an.1213.aut 1214.obijt Daniel duxit Eustaciam de Chastillon, & circa an.1128. sine prole obiit.

ROBERTVS, aliis Focardus, primùm Teneramundæ, & post fratris VIII.
Danielis mortem, Betuniæ quoque Dominus & Aduocatus Atrebatensis, an.1248.in Sardinia apud Calarim decessit. Ex Isabella filia Nicolai Domini de Condè & Moriaumez vnicā reliquit filiam Machtildem, quam sibi matrimonio iunxit GVIDO, Gulielmi Dampetræ & IX.
Margaritæ Comitissæ Flandriæ filius secundò genitus, pòst Flandriæ Comes: & sic Betunia Flandriæ accessit. GVILIELMVS Molenbecæ Dominus duxit Isabellam Pontis Rorardi Dominā: quorum liberos Lindanus in sua Teneręmonda recenset. Ab isto Gulielmo Dux de Sully & alij Betunij in Francia stirpem suam deducunt. MACHTILDIS nupsit Gilleberto Sottegemio, Rassegemij Domino, & marito suo in dotem attulit Calkenam, *Kalken*, agri Teneræmondani vicum, quem hodieque possidet Comes Isegemius cum Rassegemio.

CAPVT CLXVII.

Philippus Alsatius, Flandriæ Comes, Mathildem, Matthæi fratris sui ex Ida Comitissa Boloniensi filiam, an. 1179. *matrimonio iungit cum Henrico Godefridi* III. *Brab. Ducis filio & successore.*

HÆc est conuentio facta inter Comitem Flandriæ Philippum & Ducem Louaniæ Godefridū, super contractu matrimonij *Henrici* filij Ducis, & *Mathildis* neptis Comitis. Sciant itaque omnes & singuli, quòd Dux Godefridus dedit Henrico filio suo, ad dotandam inde Mathildem neptem Comitis, Brussellam cum castello, hominiis & omnibus pertinentiis, Viluordam cum hominiis & omnibus pertinentiis, Leuuam cum hominiis & omnibus pertinentiis, Vcclam & Bosschbroc cum hominiis & omnibus pertinentiis, & quidquid Dux habet inter Sonnam & Flandriam. Henricus autem, assensu patris l. Sennā.
sui & suorum hominum consilio, dedit hæc omnia prænotata in dotem Mathildi, antequam ei nuberet: hac interposita conditione,

quòd si contigerit Henricum mori absque herede, vel etiam relicto post se herede aliquo, dotem illam possidebit Mathildis liberè & absolutè tota vita sua. Si verò Mathildis decesserit non suscepto herede ex Henrico, Comes Flandriæ tenebit Brussellam quò vsque ei reddantur mille & quingentæ libræ Flandrensis monetæ, quas dedit Duci. Illud quoque sciendum, quòd si Henricus plùs vixerit quàm Dux pater eius, succedet ei in Ducatum tamquam heres suus, & omnia ad eum deuoluentur iure hereditario quæ Dux modò possidet, præter
Orten. Vrtinam & Comitatum de Arschot. Et si fortè contigerit Henricum mori ante patrem, heres Henrici, si quem post se reliquerit ex Mathilde sæpè dicta, ita succedet Duci auo suo in Ducatum & omnem possessionem suam, præter Vrtinam & Comitatum de Arschot, sicut Henricus fecisset, si diutiùs patre vixisset. Ne quis ergò præsumat præscriptæ conuentioni contraire, ego Godefridus Dux Lotharingiæ præsens scriptũ sigilli mei auctoritate corroborari, & homines meos in testimonium subscribi præcepi, qui ex præcepto meo fidem suam dederunt, quòd ista omnia, quæ in isto continentur chirographo, tota obseruabuntur: ita quòd si ea, quod absit, infringere attentauerint, ipsi & omnia sua cum Comite Flandriæ & in ipsius auxilium remanebunt. Sunt autem isti, Arnout Dapifer de Rotslar, Arnout de Velepe, Inieramus de Orbais, Reinerus de Gate, Willelmus de Birbeka, Castellanus de Brusella Walterus de A, Arnout de Bigarda, Gerardus de Grembergis, Walterus Bertout, Daniel de Craienhem, Renerus Ruschebusci, Willelmus frater eorum, Henricus de Ascha, Gotsuuinus de Adenghem, Ingelbertus frater eius, Osto de Trasennies, Walterus de Bolthem, Gotsuuinus de Leuue, Pollart, Alardus Rapa, Gotsuuinus de Sauenteim, Havvel de Hobuse, Henricus de Scoten, Scabini omnes cum præcone Waltero, & quàm plures burgensium de Brussella & meliores. Actum priùs Antvverpiæ, & posteà consummatum
1179. Brusellæ, anno Domini M. C. LXXIX.

Balduinus

Balduinus Comes Gisnensis benefacit ecclesiæ Andrenensi, circa an. 1180.

Ego Balduinus Comes Gisnensis notum facio omnibus, quòd Vimanus & Mathildis vxor eius, & Elembertus propinquus eius, cambiauerunt totam terram suam apud Campaniam, quam habuerunt, cum Abbate & Capitulo Andrenensi pro terra illa quæ iacet ante portam illorum ad Ruskem. Sed Abbas retinuit sibi Comitatum vtriusque terræ & viæ illius quæ tendit ad molendinum. Hoc quia factum est per manum meam, scriptum istud inde fieri iussi, & per chirographum diuidi. Huic commutationi interfuerunt, VVillelmus frater meus, Ernulfus & VVillelmus filij mei, Balduinus de Campaines, VVichardus de Balinghem, Eustathius de VVadingem, Saluinus Cani, & multi alij. pag. 339.

EGO BALDVINVS Comes Gisnensis notum facio omnibus, quòd Clemens de Ardea dedit Deo & beatæ Rotrudi, & ecclesiæ Andrenensi, ac monachis ibidem Deo seruientibus tertiam partem decimæ de *Suanakes*, quæ dicitur tertia garba, quam tenebat & possidebat in feodo de domino Ernulpho de Arda. Et quia fecit hoc donum per manum prædicti Ernulphi & per manũ meam, ipso rogante confirmaui illud, concedente vxore mea Christina, & Ernulpho filio pag. 339. meo. Et hæc confirmatio facta est in plenaria curia apud Gisnes, vbi coram cunctis Baronibus, ipsius Clementis rogatu, fideiussor exstiti Abbati & monachis Andrensibus. Testes huius rei sunt, Eustathius de Lisches, Hugo de Baudenguchem, Guifridus de Gisnes, Guido de Erembom, Henricus de Salteun, Oliuerus, Manasses famulus, & multi alij.

EGO ARNVLFVS de Ardea notum facio, quòd Clemens de Ardea dedit in eleëmosynam per manum meam Deo & beatæ Rotrudi, & ecclesiæ Andrenensi, ac monachis ibidem Deo seruientibus tertiam partem decimæ de *Suaches*, quæ tertia garba dicitur, quam tenebat in feodo de me, & proprij sui iuris erat. Hoc donum ego & domina *Adelina* vxor mea concessimus & proprio sigillo corroborauimus. Testes sunt VVillelmus de Bello-loco, Robertus presbyter de Nieles,

les, Beroldus Capellanus noster, Viuianus sacerdos de Campaniis, Paganus de Norolt, Simon de Alles, & multi alij.

Notatio de Dominis Ardæ seu Ardeæ, vulgò Ardres.

I. ARNVLFVS Ardæ Dominus an. 1069. in honorem S. Audomari fundauit Canonicorum collegium in opido Ardensi. Diploma fundationis suprà pag. 197. exstat. Idem Arnulfus ex Mathilde Marquisiensi filium reliquit Arnulfum. Mathilde mortua, duxit Clementiam, Hugonis Comitis S. Pauli viduam; iacetque sepultus in S. Bertini monasterio.

II. ARNVLFVS, Arnulfi filius, ex Gertrude Balduini Crassi Comitis Alostani filia liberos sustulit, Arnulfum, Manassem, Balduinum, Hugonem, Agnetem & Athelam seu Adelinam: vt Meierus in gestis anni 1069. commemorat.

pag. 339. BALDVINVS, Arnulfi & Gertrudis filius, *Beatricis Comitissæ Ghisnensis maritus, Ardense Canonicorum sæcularium collegium,
III. (ab auo suo Arnulfo fundatum, in Canonicorum regularium ord. Præmonstratensis Abbatiam anno 1144. suprà pag. 386. vertit. Obiitque sine liberis & in ditione Ardensi successit soror eius Athela.

IV. ATHELA seu Adelina nupsit Arnulfo Vicecomiti Marquisiensi, cuius suprà pag. 387. fit mentio.

V. CHRISTIANA, seu Christina, Arnulfi Marquisiensis & Atheldis Ardensis filia, marito suo Balduino, Ghisnensium Comiti (cuius diploma iam recitauimus) dominium Ardense & Vicecomitatum Marquisiensem in dotem attulit. Coniuges Abbatiam Clarimarisci in Artesia an. 1174. dotarunt.

CAPVT

CAPVT CLXVIII.

Aldenburgensem Benedictinorum Abbatiam, à S. Arnulfo Episcopo Suessionensi circa an. 1080. *fundatam, Carolus Bonus Flandriæ Comes, eiusq́; Buticularius seu Pincerna VValterus, cum Conone fratre, an.* 1119. *dotant: quod Theodericus & Philippus Alsatij, Flandriæ Comites, an.* 1129. 1130. *&* 1180. *probarunt.*

KArolus, Dei gratia Flandrensium Comes, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Collatos reditus, tempore nostri principatus, B. Petri principis Apostolorum * Aldenborgensi ecclesiæ præ- *pag.* 334. senti schedulæ decreuimus inserere. Notum igitur sit omnibus, quòd VVALTERVS Buticularius, & frater suus CONON, tertiam partem *pag* 335. decimæ de omni annona totius Aldenborgensis parochiæ, in perpetuos vsus fratrum inibi Deo seruientium, liberam ab omni exactione contradiderunt. Sanè huic donationi manum nostram tanquam supremam contradentes, quidquid nostri iuris erat in ea, apposuimus: quoniam eos nobiscum tam sanctæ donationis participes esse voluimus. Prætereà ecclesiam S. Mariæ in Aldenborg sitam, cum alia ter- *Oudenborg.* tia parte decimæ, & cum vniuersa minuta decima totius parochiæ, & octo mensuris terræ, sub hereditario censu & perpetuo, prædicti fratres in perpetuos vsus fratrum prædictæ ecclesiæ contradiderunt: ea videlicet conditione, vt Abbas S. Petri Aldenborgensis seu fratres ecclesiæ prætatis fratribus, aut eorum successoribus, quotannis nouem libras denariorum Flandrensis monetę persoluant; retentis tamen nouem solidis ex nouem libris, quibus Synodale debitum Abbas & fratres sui annuatim Episcopo persoluant. Cui donationi secundæ etiam manum nostram addidimus, sicut in prima fecimus.

Signum Karoli Comitis, filij Regis Danorum, S. VValteri Buticularij & fratris eius Cononis, S. Bertulfi Brugensis Præpositi, VVillelmi Malet, Roberti fratris VVillelmi, S. Gozuini, S. Desiderij Hakret Castellani, Lamberti Nappin, Thancmari de Straten, Theoderici de Dicasmutha, Berenuoldi de Stratan. Actum Brugis in domo Præpositi, XVI. Kal. Augusti, anno M.C.XIX. Indictione XII. regnante 1119. Ludouico

Ludouico Rege Francorum, filio Philippi, anno XII. quo anno dominus Guido Viennensis Archiepiscopus in Romanum Pontificem leuatus est.

Ego THEODERICVS, Dei gratia Flandrensium Comes, omnibus notum facio, quod quidam nostras nobilis ac potens CONON nomine, filius Adelardi, atque frater VValteri quondá Buticularij, nostrá mansuetudinem implorauerit, quatenus quandam largitionem, quam dudum tam ipse Conon quàm & præfatus VValterus fecerant, nostræ auctoritatis cognitione firmaremus: cuius votis libenter annuimus. Vt autem hoc ratum perpetuò maneat, schedulam hanc sigilli nostri auctoritate confirmauimus, & nomina testium, qui interfuerunt, subnotari fecimus.

Signum Theoderici Flandrensium Comitis, S. Cononis, Hariulphi Abbatis Aldenborgensis, Gillcberti Abbatis Heyamensis, Balduini Gandensis, VValteri Tornacensis, Danielis Tenremondensis, Theoderici Castellani de Dicasmuta, Thancmari de Straten, Chri-
1129. stiani de Gistella. Actum anno M. C. XXIX. Indictione VII. Concurrente I.

EGO THEODERICVS, Dei gratia Comes Flandrensiũ, notum esse volo cunctis fidelibus, quòd dum caussa orationis intrassem ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli, sitam in opido Aldenborgæ accesserunt ad me monachi ibidẽ Deo seruientes, cum suo Abbate Huriulfo, & suppliciter petierunt, vt illis remitterem ac perdonare quandam census redditionem, quam annuali debito mihi & antecessoribus nostris hactenus persoluere cogebantur. Quorum humili petitione compulsus, pro vt rogauerunt, benignè concessi, & hanc inde fieri chartam decreui, & signis nostrorum fidelium, qui interfuerunt, consignari.

Signum Theoderici Comitis Flandrensis, S. coniugis eius Suanahildis Comitissæ, S. Arnulphi nepotis Comitum, Girardi Cubicularij, Rogeri Præpositi Brugensis, Odgarij Geruli sigilli, Frumaldi iunioris Breuiatoris, Gerardi Breuiatoris, Godzuini de Sottegem, Huberti Cubuc, Angelramni fratris Arnulfi Cubicularij, S. Reingeri Gemmonis, S. Adalardi cognati Frumaldi, Raineri Volakin, Reineri Amans. Actum apud Aldenborg in ecclesia Apostolorum, V. Kal.
1130. Iunij, Indictione IX. sub anno Dominicæ incarnationis M. C. XXX. regnante

regnante Ludouico Rege Francorũ, filio Philippi Regis, anno XXIII. Comitatus Theoderici anno secundo.

Arnoldus Vicecomes Gistellensis dotat Aldenburgense monasterium; probante Philippo Alsatio, Flandriæ Comite, anno 1180.

Philippus, fauente Deo tam Flandriæ quàm Viromandiæ Comes, vniuersis Ecclesiæ filiis in perpetuum. Præsenti pagina curaui insinuare tam futurorum quàm præsentium memoriæ, quòd ARNOLDVS Vicecomes de Gistella, cum vxore sua *Agnete*, omnem decimam quam in parochia de Erneghem & VVestkerca, & Roxem & Bekenghem, inter Pittam & VVaterualla, à me in feodo habebat, in manus meas resignauit: & ego eamdem decimam ecclesiæ S. Petri de Aldenburg perpetuis vsibus contradidi. Ipse verò Arnoldus, cùm vxore sua Agnete, quandam decimam, quam in confinio præfatæ decimæ, ab ecclesia S. Nicolai de Ribelmund, sub annua dimidij firtonis solutione, hereditario iure possidebat, eidem S. Petri ecclesiæ, sub eodem pensionis canone, perpetuò possidendam, iuris sui loco, concessit. Huic donationi interfuerunt, Gerardus Præpositus Insulanus, VValterus Capellanus Comitis de VVinendala, Gerardus Vicecomes de Aldenburg, Boidin de Rauenscota, Christianus de Gistella, Theodericus Damhoudera, VVeitin de Iabbeca & fratres eius, Henricus de Raeckendala, Henricus de Schiruelda, Daniel de Torholt, Hãket de Ridderwoorda. Datum Furnis anno millesimo centesimo octogesimo, 1180. Indictione III. Epacta XVII.

LII CAPVT

CAPVT CLXIX.

Godefridus I. *Barbatus, eiusq́; nepos Godefridus* III. *& Henricus* I. *Brabantiæ Duces, Forestensem Abbatiam monialium, prope Bruxellam, dotant.*

pag. 266. EGo Godefridus, Dei gratia Dux Lotharingiæ & Comes Louaniensis, tradidi B. Mariæ semper virgini, & sanctimonialibus apud Forestũ ei seruientibus, partem siluæ meæ, ab ecclesia Hermanni monachi vsque ad riuũ Glatbeke, liberè, sicut possidebã, possidendã assentientibus filiis meis Godefrido & Henrico, cum decima & omni vsu pro animæ meæ & filiæ meæ redemptione, parentum quoque meorum ac filiorum. Vt autem traditio hæc inconuulsa permaneat, chartam hanc sigillo meo signaui, & idoneis testibus subter annotatis roboraui.

Signum VValteri Rochestock, S. Eleberti.....

Nolo etiam ignorari, quòd allodium meum apud Milebecche & apud Montem, ad opus sanctimonialium Forestensis ecclesiæ, coram subscriptis testibus, liberè contuli. Testes, Lambertus de Crahinhem, VValterus Rodestock, Franco Castellanus, Amelricus de Bigardis, Franco Loco, VValterus de Vlenbruc, VValterus de Anselir, & alij
1110. plures. Acta sunc hæc anno M. C. X.

Ego Godefridvs, Dei miseratione Dux & Marchio Lotharin-
Vorst. giæ, ancillas Dei, in ecclesia Forestensi Deo & S. Mariæ deuotè seruientes, transitoriæ hereditatis meæ participes facere disposui, quia præfata ecclesia à me atque auo & patre meo libertate donata, tam sororum numero quàm religionis testimonio in breui plurimùm creuit. Veniens igitur ad altare S. Mariæ, cum matre & magna hominũ meorum multitudine, astantibus etiam eiusdem ecclesiæ fratribus & sororibus, quidquid immunitatis seu libertatis auus & pater meus iam anteà donauerant, renouando iteraui. Terram quoque Nicolai de Hocekerche, curti de VVaterlos adiacentem, partim in filiæ meæ susceptione, partim pecuniæ largitione à fratribus conquisitam, liberaliter ecclesiæ

ecclesiæ contuli. Testes, Ivvanus de Aloſt, Arnulfus de Aldenarden, VValterus de Tenremonde, Leonius & duo filij eius Antonius & Leonius, Arnulfus de Aſca, VValterus & Rabbodo de Crainē, VValterus de Campenhalt & frater eius Giſelbertus Splentre, Arnulfus Dapifer & frater eius Godefridus, Renizo de Tildunc, Gerardus de Hildeberch, Lambertus de Sauentem, Gozuinus de Holthem, Gozuinus Clutinc, Gozuinus Clibinck, Henricus, Pædagogus. Acta ſunt hæc anno M. C. XLV. Indictione VIII. 1145.

HENRICVS, Dei gratia Dux & Marchio Lotharingiæ, omnibus fidelibus in perpetuum. Iturus Ieruſalem, vt Saracenos tam viſibiles quàm inuiſibiles poſſim ſuperare, largam larga manu miſericordiam Sanctimonialibus in Foreſt Deo & B. Mariæ ſeruientibus volo impendere, ipſas honorando, pacique earum & indemnitati per omnia proſpiciendo. Spero enim quòd ipſarum ignitis precibus labor Ieroſolymitani itineris animæ meæ erit fructuoſus. Hinc eſt quòd ſiluam de Pivnerode, quam mei iuris eſſe putabam, eidem eccleſiæ liberrimè poſſidendam conſigno. Teſtes, Godefridus Caſtellanus Bruxellæ, Arnulphus de VVezemale, Godinus Villicus de Louanio, Boldenoi de Sone, Henricus Villicus de Steertbeca, Godefridus de Halle, Alſcanus de Gerolſt, Reinerus, Sigerus de Vccles, & alij quàm plures, anno M. C. XCVII. 1197.

Adeliſa, vxor VValteri de Teneræmonda, monachis Bauonenſibus concedit immunitatem à teloneo, circa an. 1150.

Ego Adeliſa, vxor domini VValteri de Tenremonda, notum fieri volo, me fratribus S. Petri, Gandaui Deo ſeruientibus, conceſſiſſe, vt omnia ad prædictos fratres pertinentia liberè, ſine omni exactione telonei, in terra de Tenremonde partis illius, quę me contigit, ſiue terrâ, ſiue nauigio habeant tranſitum. Vt ergò donatio mea rata permaneat, præſentem paginam ſigilli mei appenſione & teſtium ſubſcriptione roboraui. Sigillum Rodolphi Capellani mei, S. Bertoldi filij mei, S. Balduini de Ramesdonck, S. Ioannis fratris eius, S. Danielis filij VValteri de Tenremonde, S. Theoderici de Tenremonde, S. Machtildis Aduocatæ.

Michaël Boularia Dominus, Flandria Constabularius, eiusq; filius Philippus, Abbatiam Niniuensem an. 1181. *in protectionem suscipiunt.*

Michaël Constabularius Comitis Flandrensis, & filius eius Philippus, Domini & Aduocati de Bouleir, notum esse volumus tam futuris quàm præsentibus, quòd fratres de Niniue & omnia quæ ipsorum sunt, nostra libera voluntate, & etiam præcepto domini Philippi Flandrensis & Viromandensis Comitis, in nostro dominatu tueri & ab omni iniuria defendere debemus. Terram etiam, de Iuuanio de Hasselt cum suo prato conquisitam, quinque circiter bunariorum, ab omni iure nostro vel exactione liberam eis concedimus. Siluam etiam Rijst, quam Paganus prædictæ ecclesiæ in eleëmosynam concessit, & communem in pascuis & aquis vsum in parochia de Asplar & Hasselt, quem dominus Nicolaus in eleëmosynam præfatæ ecclesiæ ante nos concesserat, decimam quoque de Vlursengem, & postremò quidquid in siluis, pratis, viis, vel aliis commoditatibus in nostra Aduocatia inpræsentiarum possidere inuenta est, liberè eam deinceps possidere concedimus. Hæc autem omnia vt rata permaneant, hominum nostrorum & aliorum fidelium testimonio scripto & sigilli impressione confirmari curauimus.

pag. 374.

Testimonium Gerardi de Hasselt, Gosuuini, Gerardini de Scendelbeke, Balduini de Dephtengem, Boidini Stop, Rothardi Boch de Bouleir, VVillelmi de Goddeidhe, VVillelmi Ruszing, Pagani, Ioannis de Asplar, Iuuaini, Boidini, fratrum de Hasselt. Actum anno millesimo centesimo octogesimo primo.

1181.

CAPVT

CAPVT CLXX.

Everardus, VValteri Auesnarum Domini & Idæ de Tornaco filius, ex Præposito Condatensi Episcopus Tornacensis, circa an. 1181. testatur ecclesiam de Fresne olim fuisse possessam à Canonicis Condatensibus.

DOminis & amicis suis magistro F. Remensi Decano, magistro R. Archidiacono Suessionensi Eurardus Episcopus salutem & dilectionem. Quod oculis vidimus & auribus audiuimus, & propriis manibus de verbo hoc contrectauimus, significamus: vt pote qui Præposituram & Thesaurariam ecclesiæ Condatensis triginta & sex annis ferè tenuimus. Condatensem siquidem ecclesiam, ante constitutionem Abbatum de Castello, & ordinis & religionis appositionem, constat altare de Frania quietè & cum integritate appenditiorum possedisse. Postmodùm verò domini Atrebatensis Aluisi petitione, Personatus prædicti altaris, pro incohatione Abbatiæ, sub censu vnius & triginta solidorum datus est eidem Abbatiæ. Porrò Condatensis ecclesia prædictum altare sub hoc censu plusquã triennali possessione, absque calumnia & aliqua litis impositione, possedit: siquidem ipsa Abbatia pro prædicto altari nunquam nisi prænominatum censum habuit......

Rogerus Cameracensis Episcopus ecclesiam Bellingemiensem, prope Hallas Hannoniæ opidum sitam, cœnobio Cantipratensi subiicit & annectit, an. 1182.

Rogerus, Dei gratia Cameracensis Episcopus, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Notum volumus fieri fidelium vniuersitati, quòd cùm ecclesiam S. Mariæ de Belinghen dilectis in Christo Martino & Leardicio presbyteris, habitum religionis & vitam communem in ea tenere proponentibus, liberam concessissemus, & ab omni sonegia & parochiali exactione fecissemus immunem, postmodùm eorumdem assensu & spontanea deuotione, eamdem ecclesiam

ecclesiæ S. Mariæ, in qua Ioannes presbyter Prælatus erat, subiecimus, & quasi filiam matri obnoxiam filiali subiectione assignauimus; eo tenore, quòd si prædicta ecclesia de Belinghen, per successium temporis, Deo propitiante, eatenus cresceret, quòd nomen & institutione Abbatię meritò posset obtinere, consilio nostro vel successoris nostri Cameracensis Episcopi, si ecclesia, cui subiectionem fecit, assensum præberet, in Abbatiam promoueretur. Prædicti presbyteri Martinus & Leardicius supradicto Ioanni obedientiam fecerunt, & canonicā subiectionem se hactenus exhibituros, & regularis disciplinæ iugum, ad ipsius ordinationem, se obseruaturos confirmarunt. Actum anno Domini
1182. mini millesimo centesimo octogesimo secundo.

Idem Rogerus Episcopus fundum, ab Hugone de Oisy Castellano Cameracensi donatum, Ioanni primo Abbati Cantipratensi, ad exstruendum cœnobium, confirmat an. 1183.

Rogerus, Dei gratia Cameracensis Episcopus, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Dilectis in Christo filiis Ioanni & sociis eius, religionis habitum, secundùm ordinem & institutiones ecclesiæ S. Victoris Parisiensis, assumere proponentibus, terram illam, quæ est inter ecclesiam S. Saluatoris & mariscum, quam HVGO Castellanus Cameracensis eis nomine eleëmosynæ contulerat, eisdem & eorum successoribus absolutam & ab omni decimatione liberam, ad fundationem ecclesiæ canonicæ, concessimus, ipsamque ecclesiam in ea fundatam ab omni sonegia seu aliqua exactione publica immunem & emancipatam esse statuimus; salua dumtaxat obedientia & reuerentia, quam ecclesia illa, sicut & aliæ conuentuales ecclesiæ, Cameracensi Episcopo tenebitur exhibere. Decreuimus etiam vt ordo prædictus in eadem ecclesia integer & immutatus permaneat, ibidemque Abbas canonicè ordinetur, & secundùm processum temporis, eodem decedente, à fratribus ibidem Deo famulantibus libera electione instituatur. Præterea bono eorumdem proposito, Deo inspirante, admodum delectati, ipsa die susceptionis ordinis & habitus canonici, altare S. Saluatoris & Personatum eius, atque omnes obuentus ad eundem

eundem Personatum pertinentes, præter annonam, quam ecclesia Aquiscinti Thesaurario ecclesiæ B. Mariæ Cameracensis annua pensione persoluit, contulimus, & nomine eleëmosynæ in perpetuum assignauimus. Actum anno millesimo centesimo octogesimo tertio. 1183.

NOTATIO.

IX. Kalendas Decembris obijt dominus *Rogerus* Cameracensis Episcopus, qui voluit nobis ad fundandum dare locum; sed ad maiorem ecclesiæ nostræ vtilitatem domino Hugoni de Oisiaco, vt pote terræ Principi, in hoc dando voluit cedere. Præterea profecturus Hierosolymam, Episcopatus sui reditus vno anno recipiendos dedit nobis. XIII. Kalendas Februarij obijt venerabilis pater noster *Ioannes*, qui primus Abbas & inceptor totius nostræ domus fuit. Hic vt perfectiùs Dei filium sequeretur, regiminis honorem reliquit, deinceps vsque ad mortem in obseruantia perseuerans. Hactenus ex Necrologio cœnobij Cantipratani.

CAPVT CLXXI.

Philippus Alsatius, Flandriæ & Veromandiæ Comes, Abbatiarum S. VVinnoci Bergensis & S. Nicolai Furnensis possessiones confirmat, an. 1183.

PHilippus Dei gratia Flandriæ & Viromandiæ Comes, præsentibus & futuris in perpetuum. Christi liquet fidelibus, ecclesiã B. Winnoci à progenitoribus meis, Balduino Insulano & Carolo, esse fundatam, & illorum priuilegiorum auctoritatibus munitam. Quidquid ergo eleëmosynarum aut libertatis prædictæ ecclesiæ illi contulerunt, & quidquid ego Philippus Flandriæ & Viromandiæ Comes, illorum productus exemplo, eidem ecclesiæ postmodum contuli, precibus Alexis eiusdem ecclesiæ Abbatis & fratrum benignè annuens, ipsis ipsorumque successoribus liberè possidendum concedo, & sigilli mei impressione confirmo..... Præterea decimas halecium & ceterorum piscium, quos decimare consuetudo habet in parochiis Castellaniæ Bergensis

Bergensis mari contiguis, scilicet in Mardic, in Sintonis, in Dunckercka, in Tetingeem, in Soutcote, in Giuelda (secundùm præceptum summi Pontificis Alexandri III.) ecclesiæ S. Winnoci libens concedo; etiam terram iacentem in Houtheé, quam incolæ *Moer* vocant, totam inter Ebaldi Leed & Moer, quam S. Augustino de Teruana concessi, Deo sanctoque Winnoco liberè in perpetuum possidendam
1183. contrado. Actum est hoc Bergis, anno M.C.LXXXIII. astantibus his, Desiderio Morinorum Episcopo, Gualtero Archidiacono, Simone Abbate S. Bertini, Hacketto Abbate de Dunis, Arnoldo Præposito de Watenis, Gerardo de Mechines, Guidone Castellano Bergensi, Wilhelmo Castellano de S. Audomaro, Eustachio Camerario, Waltero de Formisella, Gualtero de Locris, Arnoldo Aduocato Teruanensi, Hellino Dapifero, Gileberto de Niuela, & aliis multis.

PHILIPPVS Dei gratia Flandriç ac Viromandiæ Comes, tam futuris quàm præsentibus ecclesiæ filiis S. Nicolai de Furnes in perpetuum. Cùm à primæua pueritiæ meæ prudentiola piæ matris meæ pia eruditione edoctus, cœnobium S. Nicolai diligere cœperim ac manutenere, eiusque deinceps in omnibus me constet fideliter curam habuisse; ecce nunc ad eiusdem tranquillitatis inuiolabilem custodiam, præsentis paginæ textum edere solenni deuotione curaui: in qua placuit vniuersa quæ possidet comprehendi, & sigilli mei auctoritate confirmaui. Hæc sunt igitur, quæ nominatim huic tenori inserenda censentur, mensura videlicet terræ secus viam ad Aquilonem Abbatiæ sita, & sex mensuræ infra opidum ad Austrum atrij S. Nicolai iacentes, quas hæc ecclesia, dato concambio, ab ecclesia S. VValburgis sibi vindicauit....
* *Nieuport.* Tertia quoque pars decimæ halecium de Dunckercka & de * Nouo burgo, quam me fauente sæpiùs dicta obtinuit ecclesia, ijs competenter
1183. ter connumeratur. Facta sunt hæc anno M.C.LXXXIII. Indictione prima, apud Iprim, præsentibus Desiderio Morinorum Episcopo, VValtero Archidiacono, Gerardo Insulano Præposito, Arnoldo Præposito VVatinensi, Ioanne Iprensi, Eustachio Camerario, VValtero de Locra, Roberto VVilhelmi filio de Lo, Henrico de Morsleta, Morino de Sceerauelda, & aliis quàm plurimis.

Idem

Idem Philippus Comes Brugensem S. Donatiani ecclesiam priuilegiis adauget, an. 1183.

Ego PHILIPPVS, Dei gratia Flandrensium & Viromandiæ Comes, Theoderici Comitis filius, ecclesiã S. Donatiani Brugensis ad statum meliorem promouens, eamdem ei, quam Insulana ecclesia obtinet, libertatem donaui, quam simul cum quibusdam possessionibus suis explicare necessarium duxi. Hac inter ceteras libertates gratia potitur, vt canonici ecclesiæ ab omni publica exactione liberi, omnique iugo etiam nostræ dominationis absoluti, nequaquam iure forensi siue alicuius decreto potestatis arceantur, etiam super his, quæ ad terræ legem pertinent, requirendis. Nullus excepto Præposito ecclesiæ, super eos potestatem habeat: insuper si aliquid quæstionis iudicio terminandę contra eos emerserit, aut inter eos natum fuerit, non nisi ad Ecclesiam referatur, ibique Præposito iudice & fratrum definitione res terminetur. Sed nec illud de possessionibus silentio prætereundũ puto, scilicet vt vbicumque decimas de culta terra possident, easdem eas de inculta pariter possidere debeant, si fuerit postmodum excolenda. Illud quoque notum fieri volo, quòd quædam ædificia ad vsum & decorem ecclesiæ constructa & ei donata fuerunt; quæ sunt domus Præpositi, & quæ ex alia parte claustri, iuxta eius longitudinẽ, extenditur, cum illis ædificiis, quæ iuxta claustri latitudinem porrecta, ceteris contiguas habent extremitates. Hæc verò ad vltimum expressa ædificia *Euerardus* Tornacensis à prædecessoribus meis vt feodũ suum sæpe requisiuit, & pro eis ecclesiã infestauit. Sed ecclesiâ constanter resistente, eò tandẽ res producta fuit, vt die super hac quęstione concilianda determinato, ecclesia in negotio præualeret, & non solùm iure ecclesiastico, sed etiam lege totius Curiæ Flandrensis quæ possederat iure perpetuo possideret. Hæc & alia præmissa sigilli nostri impressione dignum duximus confirmare, & testium subscriptione corroborare. Acta sunt hæc apud Male, VIII. Kalendas Aprilis, anno millesimo centesimo octuagesimo tertio. Signum Gerulfi Decani, 1183.
S. VVilhelmi Decani S. Audomari, Gerardi de Mescinis, Hugonis Vrsi, VVilhelmi Castellani S. Audomari, Ioannis Insulani Castellani, Eustathij Camerarij, VValteri de Locris, Gilberti de Aria.

NOTATIONES.

pag. 188. INSVLANA] Canonicorum S. Petri ecclesia, à Balduino Insulano Flandriæ Comite fundata, olim magnam cum Brugensi S. Donatiani habuit communioné: adeò vt Brugensis S.Donatiani Præpositus esset & censeretur ecclesiæ Insulanæ Canonicus, & è contra; idque cum perceptione aliquorum emolumentorum, quæ in hodiernum vsque diem vtrimque præstantur. Exstant tabulæ super hac re anno 12[illegible] scriptæ.

pag. 418. SVBMANSORES ecclesiæ] alio nomine dicuntur Hospites ecclesiæ, hoc est, qui terras ecclesiæ subiectas inhabitant aut colunt, & lingua Flandrica *Laeten* vulgò nominantur. Tales sunt duplicis generis apud Brugenses, videlicet Præpositales & Canonicales hospites: quorum illi Præposito, alij Capitulo seu collegio Canonicorum Brugensium subsunt, & habent vtrique sua tribunalia propria ac distincta, in loco iuxta palatium Præpositi, nunc Episcopi, in vrbe Brugensi sito. Tribunal hospitum Præpositalium, vulgò *Proostlaten*, à [illegible]rijs Præpositi regitur, quos Latinè Rationatores, Flandricè [illegible] vocant. Hi tam ciuiliter quàm criminaliter ius dicunt, & appellatio ab eorũ decretis immediatè ad Conciliũ Flandriæ deuoluitur; quamuis maxima pars istorum hospitum Brugas & ditionem Franconatus inhabitet. Idem Præpositus S. Donatiani non solùm Brugis, sed & Furnis, Bellioli, Hondiscotæ, Bergis S. VVinnoci & Insulis iurisdictionem in suos exercet: quæ tribunalia multas sub se parochias comprehendunt, & ab eis similiter ad Concilium Flandriæ prouocatur.

Hospites Canonicales S. Donatiani Brugensis, vernaculè *Canon[illegible]laeten*, in ciuilibus iudices habent Canonicos quattuor; qui ex ordine singulis hebdomadibus feria sexta pro tribunali, veste chorali induti, sedent & caussas decidunt: à quibus ad ipsum Capitulum prouocatur. Vtrumque istud tribunal multa & magna habet priuilegia. Vide infra tabulas à Ioanna Constantinopolitana Flandriæ Comitissa an. 1218. scriptas.

CAPVT

CAPVT CLXXII.

Henricus I. *Pugnax, Loth. inferioris & Brab. Dux, Villariensibus monachis ord. Cistertiensis & Canonicis Liranis benefacit.*

EGgo Henricus Dux Lotharingiæ præsentibus & futuris notum facio, quòd possessiones Villarienses, & quæcumque bona eadem ecclesia sub potestate mea vel in præsenti possidet, vel postmodũ præstante Domino poterit adipisci, sub mea protectione suscipio, seruata ordinis, quem fratres eiusdẽ loci professi sunt, libertate. Actum Geldoniæ, anno M.C.LXXXIV.XVIII.Kal.Maij, Indictione II. sub testibus 1184. quorum subscripta sunt nomina. De clericis, Albertus frater meus, Balduinus de Tenis, Arnolphus Notarius Ducis, Gerardus de Nethen, & magister Daniel. De nobilibus, Ægidius de Duras, & Petrus frater eius, Wilelmus de Birbais, Godefridus & Walterus frater eius, & Henricus Russchosch. De familia, Arnulphus de Bigardis, Arnulphus de Walehem, Alardus Ronx, Consiliarij Ducis, & alij complures.

EGO HENRICVS Dux Lotharingiæ notum facio vniuersis, quòd Arnoldus de Rotselaer, Dapifer, pro commemoratione Arnoldi filij sui, Canonicis S.Gummari in Lira singulis annis viginti solidos Louanienses, & sex solidos ad luminaria in festo omnium Sanctorum, de censu suo primitus persoluendos, perpetuò concesserit. Quod vt ratum permaneat, Godefridus Dux pater meus, à quo prædictum censum idem Arnoldus in feodum habuerat, eamdem eleẽmosynam prædictis clericis, ipso Arnoldo rogante, propria manu super altare S.Gũmari absolutè donauit; testibus idoneis tam clericis quàm laicis subnotatis. Signum Franconis Præpositi, S.Lamberti Decani, Godefridi, Reimundi, Heinrici, clericorum, Benedicti, Henrici de Isca, VVillelmi de Lira, Balduini de Maesfort, Goccelini de Dunc, laicorum. Actum anno millesimo centesimo octogesimo. 1180.

Hugo de Oisy, Castellanus Cameracensis & Vicecomes Meldensis, dotat Cantipratensem Abbatiam prope Cameracum.

Ego Hugo de Oisy Cameracensis Castellanus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Sacræ scripturæ traditio docet, & ecclesiastica tenet institutio, ad ius Ecclesiæ decimas omnes deuolui debere. Hoc attendens, & diuini spiritus commonitioni consentiens, decimā de *VVagnel*.... Signum Stephani de Lambres, S.Simonis de Raiircort, Godefridi de Marcon, Alardi de Salchi, Petri Canis, Alardi de Palud,
1186. Ansælli de Markion. Actum anno millesimo centesimo octogesimo sexto.

Hvgo Castellanus Cameracensis præsentibus & futuris in perpetuum. Nostræ labentis vitæ conditio in malum prona legitur, gesta sæpiùs solet euertere.... Ad notitiam igitur tam præsentium quàm futurorum hac viuaci pagina transferre volumus, quòd Eustachius fidelis noster de *Markion* duas partes decimæ.... Signum Egidij de Godercott, S.VVichardi, Godescaldi, Decanorum, Philippi de Rumeli, Stephani de Lambris & Hugonis, Roberti Dapiferi, VValteri de Sains, militum.

Ego Hvgo Castellanus Cameracensis vniuersis notum esse volo, quòd per assensum *Margaretæ* vxoris meæ, pro mea & ipsius & antecessorum suorum salute, ecclesiæ S.Mariæ de Pratis in eleēmosynam dedi totum nemus meum, quod dicitur Vacaria, cum fundo, liberum & ab omni alieno iure emancipatum, possidendum post decessum meum: ita quòd quamdiu vixero quidquid voluero potero ordinare. Hoc sigillo meo confirmo, & vxor mea suo. Testes sunt, Godescalcus Abbas de Valcellis, Stephanus de Lambres, Nieuardus de Camegni.

Hvgo de Oisy, Cameracensis Castellanus, & Margareta eiusdem vxor tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Felix est commercium pro cœlestibus terrena dare, & pro transitoriis metere sempiterna. Inde est quòd nos furnos nostros de *Creuecuer* ecclesiæ S.Mariæ de Pratis.... Signum Henrici Comitis, S.Prioris Todoli, S.Erlebaldi, Bouini, Alexandri, clericorum nostrorum, S.Hugonis de Hamelain-

melaincort, Egidij de Incy, Nicolai Bonemer, Ricoardi, hominum nostrorum. Actum anno millesimo centesimo octogesimo nono. 1189.

Hvgo de Oisiaco, Vicecomes Meldensis, Castellanus Cameracensis, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Quoniam quæ ecclesiis nomine eleëmosynæ conferuntur, in cœlesti thesauro reconduntur, dignum est vt perpetuam memoriam & inuiolabilé retineant firmitatem. Meæ igitur animæ, & animæ vxoris meæ *Margaretæ* saluti piè prouidere intendés, in omnibus terris meis, vbicumque vectigalia, ad nostram iurisdictionem pertinentia, exiguntur, ecclesiam B. Mariæ de Pratis liberam esse decreui, & hoc immunitatis & libertatis beneficium eidem ecclesiæ vnà cum vxore mea Margareta, perpetua contradidi donatione. Quod vt inconcussum apud successores meos vel suos permaneat, præsens scriptum tam meo quàm vxoris meæ sigillo roboraui, & testes idoneos subscribi mandaui. Actum anno millesimo centesimo octogesimo nono. 1189.

Margareta domina de Oisy, Castellana Cameracensis, Meldis Vicecomitissa, tam præsentibus quàm futuris in perpetuũ. Quoniam rerum singularum memoria facilè elabitur, scripto commendamus quod ad alios in posterum transferri volumus. Ad notitiam igitur tam præsentium quàm futurorum hac viuaci pagina transfundimus, quòd Nicolaus de VValleis, fidelis noster, terragium quod à nobis nomine feudi possidebat... Signum Stephani de Lambres, S. Gerardi de S. Auberto, Godefridi de Marcog, Egidij Pincernæ, Roberti de Oisy, Hugonis de Creuecuer, Petri de Incy, Egidij de Creuecuer. Datum anno millesimo centesimo nonagesimo. 1190.

NOTATIO.

XIII. Kalendas Septembris obijt dominus Hugo de Oiziaco, qui primò fundum Abbatiæ nobis dedit, secundò decimam de *VVagengnel*, tertiò terragium de *Raillencort*, quartò nemus Vaccariæ, quintò furnum de *Creuecuer*. Idem de transmarinis partibus rediens, priùs ad nos quàm ad domum propriã diuertens, pretiosas, quas ferebat, Sanctorum reliquias nobis reliquit. A vectigalibus etiam in tota terra sua nos absoluit. Hactenus ex Necrologio cœnobij Cantipratani.

CAPVT CLXXIII.

Raso de Gauera, Comitis Flandriæ Pincerna, benefacit Abbatiæ Niniuensi an. 1186.

RAso de Gauera, diuina ordinante prouidentia, Comitis Flandriæ Pincerna, notum esse volo, quòd Sigerus de Holebeca siluam quandam Sibinshoudt nomine, quam à me in feudum tenuerat, ecclesiæ Niniuensi vendidit & in eleëmosynam dedit. Hoc feudum, scilicet siluam prædictam, ipse Sigerus mihi resignauit, & ego & ipse pariter præfatæ Niniuensi ecclesiæ in eleëmosynam liberè & ab omni exactione absolutam, perpetuò habendã donauimus, & vvarandiam plenam super hoc prædictæ ecclesiæ promisimus. Ego autem certa fideiussione me & posteros meos obligaui, statuens vt quicumque præfatam ecclesiam pro hoc beneficio querela vel violentia pulsaret, Principatus de Gauera & Aduocatia sese opponeret, & integrè hoc beneficium in eleëmosynam ecclesiæ Niniuensi conseruaret ac tueretur. Vt autem hoc donum & pactum ratum perpetuò permaneat, scripto & sigilli mei impressione, & hominum meorum testimonio confirmaui. Signum VValteri de Hester, S. Giselberti de Borla, Ostonis Balgers, Rolini de Sevvergem, Henrici Cornets, Arnulfi de Lilar, Sigeri Bruns, Sigeri de VVenlin, Sigeri de Molleng[illegible], Bordini Hamers, Evvini, Ramondi, Theodorici monachi, VVillelmi de Hermelegem, Giselberti presbyteri de Gauera. Actum apud
1186. Gaueram M. C. LXXXVI. VI. Kal. Aprilis.

Guilielmus Castellanus Audomarensis in Artesia, eiusq; uxor Ida de Auesnis, & filius Guilielmus, monachis Andrensibus, an. 1186. benefaciunt.

Ego VVillelmus, Castellanus S. Audomari, notum facio quòd vnà cum vxore mea domina *Ida*, & *VVillelmo* filio meo, qui iam decimum quintum transegit annum, dedi S. Saluatori, & ecclesiæ Andrensi ac monachis ibidem Deo seruientibus, quidquid iuris habeo in tota [illegible] vini,

vini, quodcumque emerint in villa S. Audomari, ad opus sui & ecclesiæ suæ dumtaxat, vt habeant illud liberè & quietè hereditario iure in perpetuum. Quod vt ratum permaneat, scriptum hoc inde fieri & sigillo meo corroborari præcepi. Abbas verò & conuentus suscepit nos in societatem beneficiorum ecclesię, & promisit nobis quòd post obitum nostrum anniuersaria, tam pro me quàm pro vxore mea & filio meo, fient in ecclesia in perpetuū. Actum est hoc anno M.C.LXXXVI. 1186.
audientibus & videntibus, Willelmo Capellano, Stephano presbytero, magistro Gozone, Willelmo fratre Comitis Gisnensis, Ingelramno de Moncauerel, Balduino de la Copela, Gislemberto de Sigerij capella, Balduino filio Willelmi Dapiferi, Hugone de Morela, Ioanne de Morbeka, Willelmo Coco, Marco clerico, & multis aliis.

Vrbanus III. *Papa possesiones Abbatiæ Tungerloensis, ab eiusdem fundatore Giselberto, eiusq́, coherede Engelberto de Casterloo & aliis donatas, confirmat anno* 1186.

Vrbanus Episcopus, S. S. D. dilectis filiis Hermanno Abbati ecclesiæ B. Marię de Tongerloo, eiusque fratribus regularem vitam professis in perpetuum. Præfatam ecclesiam, ad exemplar fel. record. Eugenij Papæ, prædecessoris nostri, sub B. Petri & nostra protectione suscepimus, & præsentis scripti priuilegio communimus; in primis statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundùm Deum & B. Augustini regulam, atque institutionem Præmonstratensium fratrum, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus obseruetur. Præterea quascumque possessiones eadem ecclesia inpræsentiarum possidet, aut in futurum poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimēda vocabulis: totam decimam Tongerloensis parochiæ & dominicaturam, videlicet quadraginta bonaria cum molendino vno, totam *Giselberti* terram fundatoris eiusdem ecclesiæ, quam tam in Tongerloo, quàm in Wimple & in Lanchem, & in aliis locis possederat, terram in Ouele, terram quam suscepistis ab *Engelberto* de Casterloo, coherede pag. 383.

herede prædicti Giselberti fundatoris ecclesiæ; omnem possessionem Huberti in Euuen, Calmpthout ex dono Arnoldi; terram quam vobis contulit Conradus tam in Listerde quàm in Schoonenbroeck, omne allodium Arnoldi in Nile, terram in Hille, terram in Werbeche, terram in Holenchem ex dono Berneri, Escheden cum molendino & palude & nemore Eschendonck, in ecclesia de Endeschit quidquid iuris in ipsa obtinetis, terram Arnoldi & Alberti fratris eius & Arnoldi cognati ipsorum in Budincrode, totum allodium Arnoldi de Randl in Nile, terram vestram in Turnhout, terram in Loon cum dimidia parte decimæ totius villæ & iure fundatoris dimidio; terram in Breuslo, terram in Donreslo, quam vobis contulit Arnoldus de Velpe, terram de Rauenslo & in Hele, terram de Bonsechem & in Mortenfelde ex dono Henrici de Hosterhouen & Walteri de Villa; terram de Herentholt, terram in Vorsla, terram in Gersecha, ecclesiam Bruchem cum suis appendiciis, Olenchem videlicet, Aldire & Witenchem, ecclesiam Nipse & ecclesiam Sundere cum tota vtriusque ecclesiæ decima; ecclesiam de Alphem, quam de monasterio S. Willibrordi in Epternacho tenetis, ecclesiam quoque de Diest cum vniuersis decimis & tribus mansis terræ & quinque curtilibus. Datum Veronæ VIII.
1186. Idus Sep. Indictione VI. M.C.LXXXVI. pontificatus verò domini Vrbani Papæ III. anno I.

Ioannes Aduocatus Cisonij, & vxor eius Petronilla de Auesnis, soror Euerardi Tornacensis Episcopi, circa an. 1186. dotant monasterium Cisoniense.

Ego Euerardus, miseratione diuina Tornacensis Episcopus, notum
pag. 349. facio quòd * Ioannes Aduocatus Cisonij, graui detentus infirmitate,
& 412. ecclesiæ B. Calixti Cisonij se reddidit, & aquam de riuulo & alteram de Maresc domino Anselmo Abbati, eiusque successoribus & fratribus Cisoniensis ecclesiæ, in eleëmosynam in præsentia mea (qui tunc temporis ecclesiæ Tornacensis Archidiaconus eram) & fratrum meorum, *Nicolas* scilicet de Auesnis & *G fuini* Aduocati Tornacensis, quacumque vellent, deducendam concessit. Addidit etiam huic traditioni libertatem duorum bonariorum terræ apud Louilium, in quibus Abbas,

Abbas, si vellet, curtem suam facere posset. Denique mortuo ex ipsa infirmitate & sepulto in ecclesia B. Calixti domino Ioanne, domina *Petronilla* vxor eius, soror mea, & *Petrus* suprà dicti Ioannis frater, & omnes homines Cisonio & Louilio manentes, quandam partem nemoris & cuiusdam alneti prope Louilium stantis, ob remediũ animæ domini Ioannis, suarumque animarum, super altare eiusdem ecclesię, me præsente, & prædictis fratribus meis & multis aliis liberis hominibus astantibus, liberè possidendam obtulerunt. Huius largitionis testes fuimus, & præsentem paginam sigilli nostri signaculo & testium subscriptione roboramus. Signũ domini Euerardi Tornacensis Episcopi, S. Andreæ, Lietberti Canonici, Gerulphi, Letberti, Letardi.

CAPVT CLXXIV.

S. Andreæ monasterium Benedictinorum prope Brugas ex Prioratu fit Abbatia, an. 1187.

WIllelmus Dei gratia Remorum Archiepiscopus, S. R. E. tituli S. Sabinæ Cardinalis, vniuersis Ecclesiæ filiis in perpetuum. Nouerint tam præsentes quàm futuri, quòd dilectus noster Hugo Abbas S.* Andreæ iuxta Brugas, & fratres sui Prior & monachi eiusdem *pag.* 281.
loci, terram quam habebant in pago *Oostburch*, circiter LV. mensuras, reddentem singulis annis decem marcas, Godescalco Abbati de * Af- *pag.* 222.
fleghem & conuentui vverpiuerunt, & in perpetuo possidendam concesserunt. Abbas verò prædictus & conuentus attendentes quòd iam dicta ecclesia B. Andreæ, quæ Prioratus illorum esse solebat, ad tanti profectus venisset incrementum, quòd Abbas ibidem non immeritò creari posset, locum ab omni dominio suo, subiectione & exactione liberum & emancipatum dimiserunt, & Deo & S. Andreæ dederunt. Et de eorum assensu nouum ibidem Abbatẽ, qui eis in nullo obnoxius in posterùm tenebitur, institui permiserunt, & prædictum Prioratum monasterium perpetuum permanere decreuerunt. Approbantes itaque quod ab vtraque parte factum est, ratum id deinceps permanere decernimus, & sigilli nostri auctoritate confirmamus. Actum anno millesimo centesimo octogesimo septimo. Datum per manum Lam- 1187.
bini Cancellarij nostri.

pag. 410. EVERARDVS, Dei gratia Tornacensis Episcopus, vniuersis Christi fidelibus in perpetuum. Vniuersitati fidelium fieri volumus manifestum, quòd cùm Godeschalcus Abbas & Capitulum Affligemense, auctoritate domini Remensis, & in eius præsentia, locum ecclesiæ S. Andreæ iuxta Brugas, quæ eorum Prioratus esse solebat, fratribus ibidem Deo seruientibus liberum & emancipatum dedissent, & ab iure & dominio, quod priùs ibi habuerant, liberum dimisissent, vt ad augmentum seruitij Dei locus ille in monasterium consurgeret & perpetuò permaneret; nos de assensu Capituli nostri libertatem eiusdem ecclesiæ & emancipationem in præsentia domini Remensis factam, nec non ordinationem & benedictionem Hugonis Abbatis eiusdem ecclesiæ, per dominum Morinensem celebratam, ratam habuimus & habemus, & præsentis scripti patrocinio confirmamus. Vt autem sæpe dicta libertas maioris obtineat roboris firmitatem, ego Arnulphus Decanus, Gosuinus & Thiedo Archidiaconi, totumque Capitulum Tornacensis ecclesiæ, sigillo nostro appenso perhibemus testimonium
1189. veritati. Datum Tornaci II. Idus Februarij, anno M.C.LXXXIX.

EGO PHILIPPVS, Flandrensium & Viromanduorum Comes, notum fieri volo, quòd Godescalcus Abbas Affligemensis, laudante & assensum præbente Capitulo ipsius, ecclesiam S. Andreæ iuxta Brugas sitam omnino emancipauit, & quidquid in ea iuris habebat omnino resignauit, recognoscens quòd eidem ecclesiæ licebit in perpetuum sibi Abbatem eligere. Sciendum etiam quòd eiusdem ecclesiæ Aduocatus & dominus ego sum, & rerum ipsius & fratrum ibidem Deo seruientium defensor perpetuus atque protector. Signum Gerardi, Brugensis & S. Audomari Præpositi & Flandriæ Cancellarij, S. Gerardi Præpositi Insulani, S. Willelmi de Tenremonde, Ioannis Castellani Brugensis, Eustathij Camerarij, Gerardi de Gremberghe, Walteri de Niuenella, Theoderici Castellani de Dickxmuda, Gerardi de Aldenberch, Arnulphi de Ghistella, Sigeri de Borenhé, Lamberti de Domo.
1188. Actum in domo mea Malen, anno M.C.LXXXVIII.

Theode-

Theodericus Alsatius Flandriæ Comes, eiusq́; uxor Sibylla, in burgo Brugensi ecclesiam in honorẽ S. Basilij ædificarant, quæ nunc sacri Cruoris Domini dicitur, & in ea Capellanos IV. cum Custode collocarant ac dotarant. Quam dotẽ an. 1187. auxit Philippus eius filius ac successor.

Ego Philippus, Dei gratia Flandriæ Comes, notum esse volo, quòd pater meus Comes Theodericus, & mater mea Comitissa Sybilla, Brugis in castello in honore Dei & B. virginis Mariæ & S. Basilij Episcopi, ecclesiam ex proprio sumptu ædificari fecerunt, & ad ibidem Deo seruiendum in propria persona quattuor Capellanos canonicè statuerunt, & singulis decem libras in festo S. Martini, septem solidos in Vigilia Domini.... in Quinquagesima ducentas anguillas siue earum pretium, in Rogationibus XXIX. denarios à se & suis successoribus soluendos assignauerunt. Considerantes autem hæc non sufficere, triginta hodos tritici mensuræ Brugensis in Spicario, per manum ibidem ministrantis, soluendos addiderunt. Ego verò postea, dum ad S. Iacobum peregrè proficiscerer, decem hodos tritici eiusdem mensuræ superaddidi. Præterea in ministerium ecclesiæ eiusdem Custodem statuerunt, eique in vsus suos assignanerunt quinque pisas caseorum, viginti quattuor hodos auenæ & cc. auguillas in Quadragesima.... Vt autem hæc omnia rata permaneant, priuilegij sui munimine firmauerunt: quod longo tempore, post eorum decessum, ex communi incendio Brugensi per incuriam deperiit. Ne autem hoc infortunio quod benefecerant amitteret posteritas, quidquid in eo dignum memoria conscriptũ fuerat, rescribi & confirmari feci, subscriptis eorum, qui interfuerant, nominibus. Signum Gerardi Brugensis Præpositi, Flandriæ Cancellarij, Gerardi Præpositi, Hugonis Decani S. Donatiani, Ioannis Brugensis Castellani, Lamberti Notarij, Wilhelmi de Mestinees, Dilberti de Aria. Actum in Malea anno M. C. LXXXVII. 1187.

Idem Philippus Comes incolis opidi Orchiacensis varia dat priuilegia, an. 1188.

Ego Philippvs, Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum fieri volo, quòd hominibus de *Orchies* liberè concessi libertatem & legem opidi Duacensis, & vt nusquam debeant iuri stare infrà Peuelam, nisi infrà villam de Orchies. Adhuc etiam, vt quicumque in villa de Orchies diem vnum & annum vnum sine contradictione & calumnia manserit, liber sit. Concessi etiam eis, vt liceat in perpetuum furnos & cambas facere, & etiam molendinaria caballaria, saluo iure meo. Hoc autem factum est assensu illustris consortis meæ Mathildis Reginæ, ad cuius dotalitium prædicta villa pertinere noscebatur. Signum Mathildis Reginæ, inclytæ consortis meæ, Signum G. de Messines, Præpositi Insulensis, S.Iacobi de Auesnis, & aliorum. Actum Duaci,
1188. anno millesimo centesimo octogesimo octauo, mense Maio.

CAPVT CLXXV.

Guilielmus Rufus Betuniæ & Teneramondæ Dominus, eiusq; vxor Mathildis, Niniuensi & Bauonensi cœnobiis benefaciunt, an. 1190. *&* 1193.

pag. 442. Ego Wilhelmus de Betunia, Dominus de Tenremonda, & Magthildis vxor mea, generationi quæ est & quæ ventura est. Sciant præsentes & posteri, quòd per omnem terram nostram ecclesiæ de Niniue plaustra & ceteras omnes ipsius vecturas, res ad opus ecclesiæ & vsus fratrum ferentes, à quolibet telonei genere liberas fecimus. Signum Wilhelmi Capellani, Roberti Decani de Bella, Walteri de Bella, Arnoldi de Calchem, Lamberti de Thersleghem. Actum apud Tenremondam M.C.XC.

Ego Willelmvs de Betunia, Dominus de Tenremonde, & Machildis vxor mea, notum fieri volumus, quòd ecclesiæ S.Petri in Gandauo concessimus, vt omnia ad prænominatam ecclesiam, vel ad vsus fratrum

fratrum in ea commorantium pertinentia, siue terra siue nauigio per terram nostram transeant, absque telonéo & vienagio & omni exactione liberè transire permittantur. Signum Roberti Decani de Bella, S. Wilhelmi Capellani, Ioannis & Henrici Canonicorum, Walteri de Sottingem, Rasonis de Gauera, VValteri de Bella, VValteri Tali, Bauduini de Gandauo, Simonis de VVaernevvijck, Bauduini Aduocati de S. Bauone. Actum anno M.C.XCIII. 1193.

Florentius Dominus de Linden dotat Benedictinorum Abbatiam S. Pauli in vrbe Vltraiectina, an. 1190.

Florentius Dominus de Linden miles, salutem.. Nos propter spem æternæ retributionis, & pro salute *Agnetis* vxoris nostræ, ius patronatus ecclesiarum de Linden quod ad nos spectat, similiter & ipsas ecclesias nostræ collationi vacantes, cum omnibus attinentiis suis, domui S. Pauli in Traiecto tradimus. In cuius rei testimonium Ioannes Dominus de Arckel, & Theodoricus de Brederode, milites, rogati à præfato domino Florentio de Linden & Agnete, sigilla nostra præsentibus apponi fecimus. Datum anno M.C.XC. mense Maio, Dominica post Ascensionem. 1190.

Henricus VI. *Imp. possessiones Gisleniana Abbatiæ in Hannoniæ confirmat, an.* 1191.

Henricus VI. Romanorũ Imperator... Circa monasteriũ S. Gisleni considerationem habentes, quod à nostris prædecessoribus, videlicet Dagoberto, Ottone III. Henrico II. Cuonrado, itemque Cuonrado, itemque Heinrico III. Regibus & Imperatoribus legitur esse constructũ, vniuersis fidelibus notũ fieri volumus, quòd nos petitione Gozuuini eiusdẽ monasterij Abbatis, patris quoque nostri Frederici Imp. exemplo inducti, ipsam S. Gisleni cellam, prorsus ab omni iure liberam, sub nostræ tuitionis patrociniũ suscipimus, & omnes res ad eam pertinentes eidem monasterio renouamus & confirmamus. Item renouamus & imperiali auctoritate confirmamus, in omni possessione iam dictæ ecclesiæ nullum Aduocatum præter Abbatem habere.... Vt

autem hæc inconuulſa ſeruentur, hanc inde chartam ſcribi iuſſimus, & noſtro ſigillo aureo communiri, manuque propria corroborantes, idoneos teſtes ſubnotari fecimus, quorum hæc ſunt nomina: Godefridus Aquileienſis Patriarcha, Philippus Colonienſis, Willermus Rauennas Archiepiſcopus, Otto Friſingenſis, Bonifacius Nouarienſis, Ioannes Sanct-Agathenſis Epiſcopus, Rofredus Abbas S. Benedicti montis Caſſini, VVillermus Abbas S. Sophiæ in Beneuento, Otto Boëmorum Dux, Cuonradus Dux de Rotenb. Bertholdus Dux Dalmatiæ & Marchio Iſtriæ, Heinricus Marchio de Romesberch, Heinricus frater Ducis Auſtriæ, Albertus Comes de Bogen, Gerardus Comes de Tulleſtein, Rabodo Comes de Otemburc, Guonterus Comes de Keuerenberc, Petrus vrbis Romæ Præfectus, Thidericus Comes de Hoſtaden, Lambertus Comes de Thuring, Richardus Comes de Conſic, VVillermus Comes Cæſareæ, & alij quàm plures. Ego Ditherus Imperialis aulæ Cancellarius, vice Philippi Colonienſis Archiepiſcopi & Italiæ Archicancellarij, recognoui. Acta ſunt hæc anno
1191. M.C.XCI. Indictione IX. regnante Henrico ſexto Romanorum Imperatore, anno regni eius XXII. Imperij verò I. Datum ante Neapolim, per manum Heinrici Protonoarij, XV. Kalendas Iulij.

CAPVT CLXXVI.

Henricus I. *Loth. & Brabantiæ Dux allodium de Herpen dat in feudum Henrico Domino de Cuyck, an.* 1191.

NOtum ſit tam præſentibus quàm futuris, quòd dominus HENRICVS de Cuyck allodium de Herpen cum omnibus ſuis appendititiis, vxore eius *Sophia* & filio eius *Alberto* conſentiente, domino Henrico Duci Lotharingiæ donauit, & idem in feudum ab eo ipſe & filius eius receperunt. Dux autem, in recompenſationem prædictæ donationis, quadraginta marcas nummorum Colonienſium ipſi dedit. Inſuper decimas in Heſe, cum omni integritate qua eam poſſedit, prædicto Henrico & Alberto filio eius in feodum conceſſit. Acta ſunt
1191. hæc anno M.C.XCI. Huius rei teſtes de familia Ducis fuerunt, Arnoldus Grimbergenſis, Reinerus de Heuerle, Arnoldus de VVeſemale, VVillel-

VVillelmus Rus, Gerardus de Huldeberga, VVillelmus de VValem, VValterus de Remenna, Villicus de Louanio. De familia domini Henrici de Cuyck, Theodoricus de Batenborch, Robertus de Litte, Egenus de Harem, Hubertus de Rusenhems, VVarnerus de Teruene, Albertus de Langele, Godefridus de Herpen, Hermannus de Loen, & alij complures vtriusque partis.

Balduinus Magnanimus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, ab Henrico VI. Imp. ex Comite Namurci primus Marchio creatus, dotat an. 1192. Namurcensem S. Albani ecclesiam, nunc cathedralem.

Balduinus Comes Flandriæ & Hannoniæ, & Marchio Namuci primus, vniuersis Christi fidelibus in perpetuum. Cognitum fieri volo vestræ discretioni, quòd cum Dominus omnipotens ad honorem Namucensis castri, quod me ex parte auunculi mei Heinrici Comitis Namuci & Luscceleborg iure hereditario contingebat, me sublimasset, & Henricus VI. Romanorum Imperator, ex honore ipsius castri & eius appenditij, me Marchionem & Principem Imperij, præeunte Principum suorum iudicio & eorum subueniente consilio, fecisset, dedi ecclesiæ S. Albani in Namuco quoquo anno viginti quattuor solidos Namucensis monetæ in censibus meis de villa quæ Noua villa nominatur. Vt autem hoc ratum permaneat, scripto annotatum & sigilli mei appensione signatum, subscriptis testibus tam Nobilibus quàm Ministerialibus, corroboraui. Signa Nobilium, VVillelmi fratris mei, Nicolai de Barbentione, Clarenbaldi de Alta ripa & Henrici de Mula, Simonis de Mosam, Nicolai de Geslin, Philippi de VVerda. Signa Ministerialium, VVillelmi & Nicolai Vngesce, Henrici de Autrepia, Iberti de Ays & Iberti filij eius. Signa clericorum, Gisleberti S. Germani in Montibus & S. Albani in Namuco Præpositi & Custodis, Hermanni Decani S. Albani. Actum per manum Gisleberti prædicti, in Hannonia & in Namuco Cancellarij mei, anno M.C.XCII. Cælestino Papa III. Romanæ ecclesiæ pontificatum gerente, Henrico VI. Imperatore Romanis imperante. 1192.

Ida

Ida Comitissa Boloniensis monasterio Andrensi benefacit, circa an. 1192. *aut* 1193.

Ego Ida Comitassa Boloniensis notum facio, quòd Abbas & monachi Andrenensis ecclesiæ impignorauerunt decimam Arnulfi de Hales, quæ est in parochia de Calquele, pro XL. marcis argenti, per manum meam & virorum meorum bonæ memoriæ, Comitum Boloniensium, *Matthæi* scilicet & *Gerardi* de Gelre. Nunc autem cogente necessitate accepit idem Alulfus XLV. marcas per manum meam super eamdem decimam: quod ego concessi & confirmaui, & à viro meo, Deo volente, confirmari faciam. Quod vt ratum permaneat, scriptum hoc inde fieri iussi, & sigillo corroborari præcepi. Huic concessioni & confirmationi interfuerunt, Ingelramnus de Fielnes, Radulfus de Lens, Ernulfus de Lumuileriis, Isaac de Estru, Batouinus Buskerh, Balduinus de Campaniis, Hugo del Hauefosei, Eustathius de VVaben, & multi alij tam clerici quàm laici.

Ego Ida Comitissa Boloniensis notum facio, quòd Ingelramnus de Fielnes recognouit ante præsentiá nostram, se didisse Deo & beatæ Mariæ, & ecclesiæ Andrensi ac monachis ibidem seruientibus, totam decimam quam acquisierat in parochia de Landereun. Hoc ne cui in dubium veniat, hanc concessionis meæ chartulam sigillo proprio corroborari feci, audientibus & videntibus, Radulfo de Lens, Radulfo de Fielnes, Isaac de Hestru, Balduino de Campaniis, Anselmo de la Copela, Haket de Odinghem, Gurfrido dé Didesaket, & multis aliis.

Reinaldus Comes Boloniensis, eiusq; vxor Ida, ecclesiam Andrensem dotant an. 1194.

Ego Reinaldus Comes Boloniensis, & Ida vxor mea, Comitissa Boloniæ, notum facimus quòd pari voluntate dedimus ecclesiæ S. Saluatoris de Andres in eleēmosynam nemus de Hodenchout, vt quidquid iuris ibidem habuimus, ecclesia prædicta deinceps quietè possideat. Huius rei testes sunt, Robertus de Tornella, Willelmus de Cal-

Calcuilla, Henricus auunculus Comitissæ, Willelmus de Disseke, Stephanus de Brusnebec, Willelmus de Espelleke, Robertus Domni-Martini, & multi alij. Actum est hoc anno M.C.XCIV. apud Ardrelo. 1194.

CAPVT CLXXVII.

Manumissionis formula apud Flandros an. 1193. *vsitata.*

EGo R.de Waurin, Dominus Lilerij & Senescallus Flandriæ, omnibus notum fieri volo, quòd Iulianam de Frigido manso & Alburgim de Maresco, & earum progenies, quæ mihi & successoribus meis iugo seruitutis obligabantur, diuini amoris intuitu,& pro animę meæ & vxoris meæ *Sibyllæ*, & antecessorum & successorum meorum salute, liberè manumisi, & eas omnino liberas feci, eisque tanquam liberis abeundi quocumque voluerint, & sese quibuscumque voluerint ecclesiis commutandi potestatem liberam concessi; laudante pariter & concedente vxore Sibylla, concedentibus etiam fratre meo Hellino & Hildrade & Maroia & Ada sororibus meis, & R. de Senghin & Gosuino patruis meis, & A. de Meallens, & I. de * Spineto amicis meis carissimis. Ne autem prædictas Iulianam & Alburgim, vel earum posteritatem aliquis, sub nomine seruitutis, alia supprimere præsumpserit exactione, ego & vxor mea, & omnes præscripti successores mei, eas vel earum progenies, à quibuscumque ecclesiasticis personis manumittendas & sustinendas esse in sua libertate concessimus; rogantes vt si quis eam infringere vel in aliquo minuere attentauerit, ecclesiastica ad satisfactionem compellatur districtione. Quod vt ratum & immutabile in perpetuum permaneat, præsentem tabulam tam sigilli mei appensione quàm testium annotatione communiui. Signum P.de Maisnilio, S. Russelli de Bosco, Hellini de Fornes, S.R.de Legra, & B. fratris mei, S.Nicolai Ristlard. Actum apud Fornes anno Domini CIↃ.C.XCIII. 1193.

* *Espinoy.*

Maisnil.

Margarita Alsatia, Flandriæ, Hannoniæ & Namurci Comitissa, Brugensem S. Donatiani ecclesiam an. 1194. *dotat; marito Balduino Magnanimo, & filio Balduino, post Imp. Constantinopolitano, consentientibus.*

Ego Margareta Comitissa Flandriæ & Hannoniæ, & Marchionissa Namuci, notum facio tam præsentibus quàm futuris, quòd de assensu carissimi domini & mariti mei Balduini, Comitis Flandriæ & Hannoniæ, & Marchionis Namuci, & dilecti primogeniti filij mei Balduini, concessi & in testamento meo legaui ecclesiæ S. Donatiani de Brugis quinquaginta libras Flandricæ monetæ, singulis annis in perpetuum soluendas. Vt igitur hæc concessio mea rata maneat, eam præsenti paginæ mandari feci, & paginam ipsam sigillo meo & sigillis domini mei Comitis Balduini, & carissimi filij mei Balduini
1194. communiui. Actum anno Domini millesimo centesimo nonagesimo quarto.

Clara-paludis Abbatiæ monachorum ord. Cistertiensis, in Artesia, beneficium præstatur, an. 1194.

Ego PHILIPPVS Dei gratia de Bergis, & ego Stephanus de Balanciis, Abbates, & ego MATHILDIS de Broburgh Abbatissa, notum
Clairmares. fieri volumus, quòd ecclesia de Claromaresch absolutè, & homines de Lon, fide interposita, compromiserunt in nos, super terris & fossatis, quæ continentur in parochia de Lon, de quibus querela inter eos vertebatur, vt controuersia eorum nostro dirimeretur arbitrio. Horum autem allegationibus vtrimque auditis, vt prædicta ecclesia prędictas terras cum fossatis in pace possideret, decreuimus vt eadem ecclesia prædictis hominibus quadraginta libras Flandrensis monetæ tribueret; quod & factum est. Testes sunt, Bordinus Decanus, Ioannes, Michaël, sacerdotes, Malgerus de Lon, illustris etiam BEATRIX Domicella de Broburgh. Actum est hoc anno millesimo centesimo
1194. nonagesimo quarto.

Ecclesia

Ecclesiæ duæ à Ioanne Episcopo Cameracensi dantur Canonicis Antuerpiensibus, an. 1194.

Ioannes Dei gratia Cameracensis Episcopus omnibus, ad quos præsentes litteræ peruenerint, in perpetuum. Dilectis filiis nostris Antvverpiensis ecclesiæ Canonicis, ad vsus ipsorũ altaria de * Forsela & de Malle liberè & absolutè contulimus, donationem nostram præsentis paginæ patrocinio & sigilli nostri auctoritate confirmantes. Datum Cameraci, per manum magistri Roberti, anno M.C.XCIV. XIII. Kalendas Martij.

Rijcke-Vorsel.

1194.

CAPVT CLXXVIII.

Balduinus Magnanimus, Flandriæ Hannoniæq́; Comes, & Marchio Namurcensis, Condatensi & Montensi in Hannonia ecclesiis benefacit, an. 1195.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, amen. Notum sit vniuersis Christi fidelibus, quòd Balduinus Comes Haynoniæ, Marchio primus Namucensis, Balduini Comitis & Alidis Comitissæ filius (qui ex parte eiusdem matris suæ, & Henrici auunculi sui, Namucensis & Luceburgensis Comitis, iure hereditario Namurcum adeptus fuit, vnde factus fuit Marchio Namucensis & Princeps Imperij) vxorem habuit nobilissimã *Margaretam*, Theodorici Comitis Flandriæ filiam, Philippi Comitis Flandriæ & Viromandiæ sororem, de qua filios habuit, videlicet *Balduinum*, *Philippum*, *Henricum*. milites egregios, & filias.... quarum vna fuit *Elisabeth* gloriosissima Francorum Regina, Philippo Francorum Regi desponsata. Philippo quippe potentissimo Flandrorum ac Viromandiæ Comite defuncto, prædictus Balduinus Comes Haynoniæ, Marchio Namucensis, cum vxore sua Margareta, Flandriam per aliquot annos possedit: defunctâ autem Margareta & Brugis sepultâ, Balduinus eorum filius in Comitatum Flandrorũ successit, & patre suo sæpedicto defuncto, Balduinus Comitatum Haynoniensem, & Marchiã Namucensem Philippus eius frater obtinuit.

Sæpedictus autē Balduinus Comes Haynoniensis, Marchio Namucensis, saluti animæ suæ propensius volens prouidere, in Condatensi ecclesia B. Mariæ, altare in honore S. Petri Apostoli, ante introitum chori instituit: in quo altari Missa quaque die Dominica de S. Spiritu, aliis verò diebus..... Testes, Balduinus Comes Haynoniæ, Balduinus Cambronensis, Hugo S. Gisleni, Bartholomæus S. Dionysij, Abraham Maricolensis, Nicolaus S. Foliani, Wedericus S. Ioannis Valencenensis, Abbates. De hominibus ipsius Comitis testes, Henricus & Willelmus fratres eius, Nicolaus de Barbentione, Eustachius de Lens, Rogerius de Condato, Gislebertus Montensis Præpositus, Seivvardus de Marlis, Rogerius de S. Petro. De ecclesia testes, Petrus Præpositus, Georgius Decanus, Godefridus Custos, Eustachius frater eiusdem Comitis, & plures alij. Actum in solennitate Conceptio-
1195. nis gloriosæ virginis Mariæ, anno millesimo centesimo nonagesimo quinto.

NOTUM sit vniuersis Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris, quòd Balduinus Comes Haynoensis, Marchio primus Namucensis, Balduini Comitis & Aleidis Comitissæ filius, vxorem habuit Margaretam Theoderici Comitis Flandriæ filiam, Philippi Flandriæ & Viromandiæ sororem, de qua filios habuit milites strenuos, Balduinum scilicet primogenitum, Philippum medium, Henricum tertium, & filias.....quarum vna fuit Elizabeth Francorum Regina, Philippo Francorum Regi desponsata. Philippo quoque Flandriæ & Viromandiæ Comite defuncto, ipse Balduinus cum Margareta vxore sua principatum Flandriæ per aliquot annos possedit. Idemque Balduinus, ex parte matris suæ Aleidis & auunculi sui Henrici, Namuci & Luxēborch Comitis, iure Namucum adeptus fuit. Vnde ipse Balduinus ab Henrico Romanorum Imperatore, Frederici Imp. filio, factus fuit Marchio Namucensis & Princeps Imperij: à quo etiā Henrico Imp. Balduinus prædictus, filius eius, in militem fuit ordinatus. Defuncta autem Margareta prædicta, ipsa Brugis in monasterio S. Donatiani sepulta fuit, cui in hereditate & Comitatu Flandrensi successit supradictus filius ejus Balduinus. Balduinus autem ad Comitatū suum Haynôiensem & Marchiam Namucensem, relictâ filio Flandriâ, rediit. Hic quidem Balduinus Comes Haynoniæ & Marchio Namucensis, vir animosus & magnæ discretionis, & miræ memoriæ, saluti animæ

suæ

suæ volens prouidere, instituit in Montensi ecclesia, in medio monasterij B. Waldetrudis, altare in honorem B.Iacobi Apostoli, fratris, inquam, B.Ioannis Euangelistæ: in quo quaque die in perpetuũ Missa, quam ecclesiasticus ordo pro fidelibus defunctis celebrari instituit, pro animæ eius salute celebrabitur.... Vt autem hæc omnia rata permaneant, scripto commendata sunt: cuius quidem scripti medietatẽ, sigillo supradicti Comitis Haynoniæ & Marchionis Namucensis roboratam, ecclesia B. Waldetrudis sibi reseruauit, aliam verò scripti medietatẽ, sigillo B. Waldetrudis signatam, sæpe nominatus Comes sibi retinuit. Testes, Balduinis Camberonensis, Hugo S. Gisleni, Bartholomæus S.Dionysij in Broqueria, Abraham Maricolensis, Nicolaus S.Foillani, Wedricus S.Ioannis Valencenensis, Abbates. De hominibus Comitis testes, Henricus & Guilielmus, fratres eius, Nicolaus de Barbencione, Eustatius de Lens, Rogerus de Condato, Gislebertus Præpositus S.Germani Montensis. De ecclesia verò testes, Nicolaus Cameracensis Archidiaconus, ipsius ecclesię Præpositus, Gislebertus prædictus ipsius ecclesiæ Vicepræpositus & Custos, Rainerus Decanus & Scholarius S.Germani, Nicolaus Narra, Nicolaus du Suary, Romundus Willems, Canonici; Sara Decana, Elizabeth de Abechies, Sara de Hain, Heduidis de Villa, Mainsendis de Frasne, Hauvvidis Pierdocem, Maria & Beatrix de Him, Hauvvidis de Gaia, Mathildis & Agnes de Fontanis, Berta & Maria de Quernon, Gerla de Hornetis, & Canonicæ aliæ multæ. Actum mense Decembri in Conceptione gloriosæ Virginis Mariæ, anno M.C.CXV. 1195.

EGO BALDVINVS, Flandriæ & Haynoniæ Comes,* Balduini Comitis Haynoensis & primi Marchionis Namucensis filius, vniuersorum Christi fidelium descriptioni dignum duxi significare, quòd patris mei, bonæ recordationis, Comitis Haynoensis & primi Marchionis Namucensis vestigia sequi intendens, bona ipsius facta circa Mõtensem ecclesiam B. Waldetrudis recognoscere & confirmare decreui. Pater quidem meus bonæ recordationis, dum in sæculo viueret saluti animæ suæ volens prouidere, Montibus in monasterio B. Waldetrudis, quandocumque & etiã vbicumque decederet, corpus suum sepeliri petiit, & ante sepulcrum suum altare in honore S.Iacobi Apostoli, fratris B.Ioannis Euangelistæ, institui ordinauit, vt ibi perpetuò diuina celebrentur pro salute animæ suæ, scilicet in Missa quã ecclesiasticus

*ob. 1195.

ſticus ordo pro fidelibus defunctis celebrari ordinauit..... In anniuerſaria autem ſæpedicti Comitis eccleſia B. Waldetrudis annuatim in feſto S. Andreæ in cenſibus domini Comitis apud Leſtinas LX. ſolidos denariorum habebit, præter ſex libras & V. ſolidos. Sæpedictus autem pater meus hæc omnia Montenſi eccleſiæ pleniùs confirmauit: quo defuncto, iuxta ſuam petitionem, corpus eius in prædicto loco ſepultum fuit: ante cuius ſepulcrum altare B. Iacobi constructum fuit. Ego verò hæc prælibata volens rata obſeruari, eidem Montenſi eccleſiæ confirmaui. Teſtes, Maria Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, ipſius Comitis vxor; Philippus & Henricus fratres eiuſdem Comitis; Henricus & Guilielmus patrui eiuſdem Comitis; Nicolaus de Rues, Cameracenſis Archidiaconus, ipſius eccleſiæ Præpoſitus; Giſlebertus Præpoſitus S. Germani, eiuſdem eccleſiæ Cuſtos, Nicolaus de Barbancione, Euſtachius de Lens, Goſuinus Præpoſitus Sonegienſis, Balduinus Cuſtos Sonegienſis, Henricus Montenſis Caſtellanus, Ioannes Rufus, Villicus de Leſtinis, & quàm plures alij. Actum menſe Februario anno M. C. XCV.

1196. ſtilo Romano.

CAPVT CLXXIX.

Anetenſe ſeu Braëllenſe monaſterium virginum, ord. Ciſtertienſis, an. 1196. ab Ada de Harnes, Conſtabularia Flandrenſi, conditur in diœceſi Atrebatenſi; probante Hugone Abbate S. Petri Gandenſis.

HVgo Dei miſeratione Abbas S. Petri Gandenſis, totiuſque eiuſdem loci conuentus, vniuerſis Chriſti fidelibus in perpetuum. Omnibus vobis notum eſſe volumus, quòd domina ADA nobilis matrona de Harnes, Conſtabularia Flandrenſis, à nobis impetrauit, vt in loco, qui dicitur *Braelle* iuxta Crucem de Sobry, manſionem ad colligendas religioſas mulieres, & capellam ad miniſtrandum Deo, ab omni ſubiectionis ligamine abſolutam, quantum ad nos, de aſſenſu & permiſſione noſtra, conſtruere liceret: & inter cetera impetrauit, vt ab omni decimatione, quæ nos infra ambitum eiuſdem manſionis contingeret, & à portione quæ nobis ad prædictam capellam in oblationibus

Brayelle lez Aunay.

tionibus peruenire deberet, domum illam exemptam esse sustineremus. Nos itaque pium prædictæ matronæ propositum promouere cupientes, sicut in præsenti charta continetur, benignè concedimus & sigilli nostri auctoritate confirmamus. Actum anno M.C.XCVI. 1196.

Henricus VI. *Imp. Vltraiectensi ecclesiæ & noui opidi Siluiducensis incolis beneficia præstat, an.* 1196.

Henricus VI. diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & Rex Siciliæ, notum facimus vniuersis Imperij nostri fidelibus, quòd nos quæstionem illam, quæ iamdiu vertebatur inter consanguineos nostros Balduinum Traiectensem Episcopum & Henricum Ducem Lotharingiæ, super Comitatu Veluæ, in eo videlicet quòd ipse Episcopus Comitatum illum de concessione Imperatoris sibi & ecclesiæ Traiectensi asserebat pertinere, & è contrario Dux Lotharingiæ dicebat quòd ipsum Comitatum de manu nostra teneret in fide & feudo) ad hunc finem deduximus, quòd ipse Dux omne ius, quod in Comitatu illo videbatur habere, in manus nostras liberè resignauit. Nos itaque prædictum Comitatum, cum omnibus suis pertinentiis, prædictæ ecclesiæ Traiectensi & consanguineo nostro Balduino in perpetuum confirmamus. Ipse verò Episcopus eumdem Comitatum, cum omnibus pertinentiis suis & omni iure, prædicto consanguineo nostro Henrico Duci Lotharingiæ in præsentia nostra benignè concessit; sub eo tenore vt idem Comitatus ad eius heredem filium suum vel filiam liberè transeat. Huius rei testes sunt, Ludolphus Magdeburgensis, Hartvvicus Bremensis Archiepiscopus, Hartmannus Lantgrauius Thuringiæ, Otho Comes de Benthem, Comes Lambertus de Erfordia, VVenardus Burggrauius de Magdenburg, Comes Albertus de VVingerode, Robertus Ducoude, Anno de Mintenberg, Marcardus Dapifer, Deshardus de Distemberg. Henricus Camerarius de Gron, Henricus Pincerna de Lutra, Gerardus de Grimberg, Arnoldus de Wesemale, & alij plures. Ego Conradus Hildensemensis electus, Imperialis aulæ Cancellarius, recognoui. Acta sunt hæc anno M.C.XCVI. Indictione XIV. regnante Henrico VI. Rom. Imperatore, anno regni eius XXV. Imperij V. & regni Sicilię II. Datū apud Gulenhusen pride Nonas Martij.

Veluvve.

HENRI-

HENRICVS VI. diuina fauente clementia Romanorũ Imp. & Rex Siciliæ. Attendentes obſequia, quæ conſanguineus noſter Henricus Dux Lotharingiæ nobis & Imperio exhibuit, vniuerſos homines ſuos
Bolduc. de noua ciuitate apud * Siluam, qui nunc ibi ſunt & in poſterum ad manendum illic conuenerint, à teloneis noſtris, quæ nos vbique in Rheno ad manus noſtras habemus, imperiali benignitate in perpetuũ abſoluimus. Huius rei teſtes ſunt, Hartmannus Monaſterienſis Epiſcopus, Conradus Dux Sueuiæ, Philippus Dux Tuſciæ, Poppo Comes de Wertheim, Rubertus de Durne, Anno de Mincenburg, & alij quàm plures. Ego Conradus imperialis aulæ Cancellarius, vice Conradi Moguntinæ ſedis Archiepiſcopi & Gemaniæ Archicancellarij,
1196. recognoui. Acta ſunt hæc anno M.C.XCVI. Indictione XIV. anno regni eius XXVI. Imperij VI. regnique Siciliæ II. Datum apud Bopardiam, Kalendis Iunij.

Albertus Dominus de Dintere & Albertus de Kuc Bernenſem Abbatiam, ſuprà pag. 386. laudatam, dotant an. 1196.

Ego Albertus de Dintere tradidi meipſum eccleſiæ S. Mariæ in Berna, & quidquid habere viſus ſum in vicinia curiæ, quæ vocatur *Bernchefe*, & dimietatem paludis quæ vocatur *Loesbruc*, cum libera poteſtate communis vſus in aquis, & paſcuis, & ſiluis in *Heſevvich*. Et quia hæc à domino Henrico de Kuc feodaliter tenebam, ipſe autem à Duce Louanienſi, allodium meum memorati feodi domino Henrico confirmaui. Quod in vſum Ducis ſuſcipiens, proprietatem eius Duci eglaliter aſſignauit, in die S. Seruatij, apud villam quæ vocatur Orſchot. Dux verò ius ſuæ proprietatis, quod in meo feodo apud Bernchefe habebat, eccleſiæ Bernenſi condonauit, & Zalam eius dominus Henricus de manu Ducis, ad vſum eccleſiæ, ſuſcepit, in præſentia honorabilium virorum iſtorum, domini Alberti, filij domini Henrici, Theo-
pag. 434. derici de Herlar, Huberti de Heſevvich, Wilhelmi Comitis de * Megem, Anſelmi de Welde, Walteri Bac, Henrici Schulteti. Vbi autem prædicta bona in Bernchefe dominus Henricus & filius ſuus ad vſum eccleſiæ, vnà cum manu Abbatis Euerardi, apud caſtrum Herpen ſuſceperunt, hi teſtes præſentes fuerunt, Henricus de Barenburch

[illegible] consobrinus domini Henrici, Walterus Alf, Marsilius de Loé, Willelmus Appelgrau, Egeno de Har & filius suus Robertus, Hen-[illegible] Spiegel, Helias. Gesta sunt hæc anno M.C.XCVI. Imperatore 1196. Henrico, Episcopo Leodiensi Alberto, Traiectensi autem Balduino, Duce Brabantiæ Henrico.

Ego ALBERTVS de Kuc omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Quidam liberæ conditionis miles Albertus de *Dintere* quandam curiá in quodam allodio apud *Bernehese* possedit, in cuius possessionem iure here-ditario [illegible] successit. Alter eiusdem conditionis miles Almericus de *Hes-pene* apud Bernehese curiam aliam, in suo allodio, eodem iure quo & prædictus miles, possedit. Horum militum vterque vtramque curiam [illegible] B. virginis Mariæ in Berna integre & irreuocabiliter, patris sui [illegible] consensu annuente, contulit. Conuentui quoque prædicto de [illegible] de Ambershoye collata est dimidia potestas, qua quælibet [illegible] pollet. Contulit etiam dicto monasterio nominatus Albertus de [illegible] medietatem de *Loschruc* tam in arboribus quàm in plantis. Ne autem dictis eleemosynarum largitionibus nunc nostri scripti & [illegible]ento fidele testimonium adhibentes, ea quæ prælibaui-[illegible] conuulsa volumus permanere.

Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòst Imp. Constantino-politanus, monasterio S. Dionysij prope Montes Hanno-niæ an. 1197. benefacit.

Balduinus, Comes Flandriæ & Hannoniæ, vniuersis tam præsenti-bus quàm futuris in perpetuum. Constat quòd prædecessor meus *Bal-duinus* Comes Hainoensis, Balduini Comitis Flandrensis & Hainoen-sis & Richeldis Comitissæ filius, ecclesiam S. Dionysij in Broqueroia [illegible], & eam allodio suo adiacente, in quo villa sita est, assensu [illegible] RICHELDIS Comitissæ, legitime dotauit, & prædictam villam eidem ecclesiæ contulit. Quæ quidem omnia auus meus *Bal-duinus* Comes Hainoensis, & pater meus *Balduinus* Comes Hainoensis & Marchio primus Namucensis eidem ecclesiæ recognouerunt & confirmauerunt. Item allodium de *Obrechies*, cum seruis & ancillis, [illegible], pratis, paludibus & molendinis, terris cultis & incultis, omni-

no liberum ecclesiæ collatū auus meus sæpedictæ ecclesię recognouit.

Ad hæc etiam satis constat, quòd prædecessor meus, sæpedictæ ecclesiæ S. Dionysij fundator, incisionem lignorum in siluis de Haurech, quam tunc temporis ad manus suas propriam habebat, ad omnes vsus ipsius ecclesiæ perpetuò, tam in structura ædificiorum, quàm in fomentis ignium, sæpedictæ ecclesiæ concessit. Quam incisionem diu habitam tam auus quàm pater meus eidem ecclesiæ recognouerunt & confirmauerunt.

Haurech.

Dum verò super incisione illa diu habita grandis inter Henricum Castellanum Montensem, fidelem meum (cuius antecessores a meis antecessoribus de proprietate illius siluæ, post concessionem eiusdem, infeodati fuerant) & ecclesiam S. Dionysij oreretur dissensio, tandem communi ecclesiæ & Henrici consensu, pacis perpetuæ [illegible] inter ipsam ecclesiam & Henricum Castellanum ordinaui.

Abbas siquidem & Capitulum ecclesiæ iuri incisioni illi [illegible] renuntiauit: Henricus autem sæpedictus Castellanus quartam partem nemoris prædicti vltra fluuium Hainam, versus S. Dionysium, tam in fundo quàm in comblo, liberam & quietam in manus meas resignauit, & illi parti prorsus renuntiauit. Ego verò illam nemoris quartam partem, in manus meas liberè resignatam, tamquam meam propriam ab omni aduocatia & villicatione & forestaria, & quorumlibet hominum incisione liberam & emancipatam, sæpedictæ ecclesiæ S. Dionysij in eleēmosynam, tamquam proprium allodium perpetuò possidendum, liberè & legitimè donaui. Testes, Philippus Comes Namurcensis, frater meus, Henricus frater meus, Henricus patruus meus, Gerardus de Iacea, Walterus de Auesnis, Alardus de Cimaco, Eustacius de Lens, Nicolaus de Barbentione, Willelmus patruus meus, Gillebertus Præpositus Montensis, Walterus Præpositus Malbodiensis, Gossuinus Pręposítus Sonegiensis, Nicolaus de Rumelo, Walterus de Villa, Gerardus de Proui, Gossuinus de Waurin, Engelbertus de Aenghien, Henricus Castellanus Binchiensis, Gillebertus Castellanus Bellimontus, Renardus de Strepi, Henricus de Nasta, Simon de Haurets, Renerus de Montibus. Actum anno millesimo centesimo nonagesimo septimo.

1197.

CAPVT

CAPVT CLXXX.

Sigerus Castellanus Gandensis, eiusq; vxor Petronilla, & filius Sigerus, benefaciunt monasterio Affligemensi, an. 1198.

NOtum sit vniuersis Christi, qui litteras istas sunt visuri vel audituri, fidelibus; quòd ego Sigerus Castellanus Gandensis, & vxor mea Petronilla, consentiente & concedente Sigero filio nostro, & reliquis filiis nostris, in Groda quam Affligemensis ecclesia habet apud [illegible], quinque mensuras terræ ab omni decimatione, quæ nos de iure contingebat, eidem Affligemensi ecclesiæ, & fratribus in ea Domino famulantibus, quas sibi in hoc ipsum ijdem fratres elegerunt, pro fructu diuinæ retributionis liberas dimisimus..... Acta sunt hæc anno M.C.XCVIII. 1198.

Balduinus Fl. & Han. Comes, pòst Imp. Constantinopolitanus, Abbatiæ S. Dionysij prope Montes Hannoniæ, itemq; Niuellensi & Niniuensi ecclesiis benefacit, anno 1199.

Ego Balduinus Flandriæ & Hainoniæ Comes notum facio, quòd fidelis & dilectus meus HVGO de Crois reportauit in manus meas quicquid habebat in nemore & in terra de *Haurets*, ex alia parte aquæ, quæ dicitur Hasne, versus S. Dionysiũ, assensu & voluntate WITREÆ vxoris suæ, & filiorum suorum. Nemus quoque illud cum terra dedit liberè & absolutè in eleëmosynam & allodium ecclesiæ S. Dionysij in perpetuum. Vt autem donatio huius eleëmosynæ sit firma, præsentem paginam sigilli mei appensione & testium subscriptione feci corroborari, Willelmi patrui mei, Eustachij de Ruez, Nicolai de Barbencon, Walteri de Keureng, Willelmi de Keui, Walteri de Villa, Walteri de Bousies. Actum apud Montes anno M.C.XCIX. V. Kalendas Iulij. 1199.

BALDVINVS, Comes Flandriæ & Hannoniæ, vniuersis tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Willelmus miles, A[illegible] Montensis, qui in nemoribus de *Obeurcq*, habebat partem de iure Aduocatiæ, omnem partem quam in nemoribus illis habebat, in omni iure & prouentu, omnibusque commodis cum brueria supra S. Dionysium versus *Castel*, & cum terra vltra nemus, in manum viri nobilis,
Reux. domini sui Eustacij de Ruez, à quo ea in feodo tenebat, reportauit, sub testimonio quàm plurium Parium suorum, ipsius Eustacij hominum: & in his nihil iuris vlteriùs sibi suisque heredibus retinens, interueniente filiæ suæ *Mariæ* primogenitæ, & Mariæ viri [illegible] laudamento legitimo, ore proprio sibi abiudicauit, & à Paribus suis domini sui Eustacij hominibus, abiudicari fecit, vt ea legitima donatione in proprietatem ecclesiæ S. Dionysij in Brokeroia deuenirent. Eustacius verò in mea constitutus præsentia Montibus in castro, sub testimonio Parium suorum, quia hæc prænominata de feodo [illegible] & stagij Montensis à me tenebat, ipsa in manum meam liberè reportauit. Ego autem hæc omnia prædicta in manus meas re[illegible]. Et primò, sicut prædictum est, Willelmo ore suo proprio, & à Paribus suis, deinde Eustacio per os suum proprium & per Pares suos abiudicata, ecclesiæ S. Dionysij, per manum domini Bartholomæi eiusdem loci Abbatis, in eleēmosynam perpetuam donaui. Testes, [illegible] ipsius, Walterus de Auesnis, Eustacius de Lens, Willelmus [illegible] meus, Willelmus de Keui, & alij nobiles fideles mei, Gillebertus Præpositus S. Germani in Montibus, Walterus Præpositus Malbodiensis, VValterus de Villa, Godefridus de Tuin, Buissardus de [illegible]ghella. De fidelibus verò Eustacij hominibus testes, Hugo de [illegible], VValterus prædictus de Villa, Henricus Castellanus Montensis, [illegible]bertus de Carneriis, Simon de Hosden, Balduinus [illegible], Alardus de Ruez, Gillebertus de S. Dionysio, & quidam plures alij.
1198 Actum anno millesimo centesimo nonagesimo octauo.

EGO BALDVINVS Flandriæ & Hannoniæ Comes notum fieri volo vniuersis, quòd post longas contentiones, quibus Ioannes miles cognomine *Triue* ecclesiam Niuellensem in bonis, quę ipsa ecclesia [illegible] & potestate de *Gineri* habet, diu vexauerat, ipsa ecclesia & Ioannes prædictus in bonum pacis perpetuæ conuenerunt: ita quidem quòd Ioannes & eius filij Gerardus & VValterus, & ipsius Ioannis frater Ro[illegible]

dus

[illegible], propriis renuntiauerunt in bonis prædictis, & eadem ore proprio
[illegible]auerunt, & à Paribus suis & ab hominibus meis sibi abiu-
[illegible] fuerunt. Ad hæc ecclesia Niuellensis prædictis hominibus
[illegible] bonarium terræ, & promerium vnum prati in pote-
state de G[illegible], & mansurá vnam sub annuo censû XXXI. denariorum
Hanoniensis monetæ, in Natali Domini soluendorum. Testes, Gui-
lelmus patruus meus, Nicolaus de Barbencione, Eustatius de Rues,
Egidius de Trasiniis, Hugo de Crois, Nicolaus de Condato, Egidius
de [illegible], Gillebertus Castellanus Belli-montis, Gossuinus de Hene-
[illegible], & quàm plures alij. Actum Binchij, anno millesimo centesimo
nonagesimo octauo. 1198.

EGO BALDVINVS, Dei gratia Flandriæ & Hainoniæ Comes, om-
nibus notum facio, quòd consentiente vxore mea Maria, hanc eccle-
siæ [illegible] & fratribus inibi Deo famulantibus concedo libertaté,
vt ipsi vel seruientes eorum, cum animalibus vel vecturis res ecclesiæ
suæ deferentes, siue per terram siue per aquam transeuntes, per omne
regnum & ditionem nostram à vvinagiis vel teloneis & ceteris exactio-
nibus liberi in æuum permaneant. Vt autem hoc beneficium stabile
permaneat, scriptum hoc sigilli mei appensione & hominum meorum
attestatione confirmo. Signum Gerardi Præpositi de Brugis, S. Ra-
[illegible] de Gauera, Sigeri Castellani de Gant, Gerardi de Sotteghem,
[illegible] de Murceca, Rolini & Gerardi VVainnardi, Officialiû. Actum
apud Deckenam anno Domini M. C. XCIX. 1199.

CAPVT CLXXXI.

Excerptum ex Principum Imperij epistola de Othonis IV. *Imp. electione, an.* 1198. *scripta ad Innocentium* III. *Papam.*

SAnctissimo patri ac domino Innocentio, sacrosanctæ Romanæ se-
dis summo Pontifici, Principes & Barones Alemaniæ, clerici & lai-
ci, [illegible] in Christo reuerentiam. Cùm placuisset ei, qui magnus
[illegible] est super Reges terræ, *Henricum* Imp. de medio auferre,
necessarium nobis fuit visum de substituendo Rege colloquium habe-
re. Conuenimus ergò sæpiùs, & serenissimum dominum nostrum

OTHONEM, Christianæ fidei cultorem deuotissimum, ad Romani regni fastigium elegimus, ipsumque in Augustorũ sede, à Carolo Magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata, locauimus, & corona & regni diademate, per manum domini Adolphi Coloniensis Archiepiscopi, coronauimus. Paternitati ergò vestræ dignum supplicare duximus, quatenus fidem & deuotionem domini nostri Regis attendentes, merita quoque illustrissimi patris sui Henrici Ducis Saxoniæ, qui ab obsequio sanctæ Romanæ Ecclesiæ nunquam recessit, unanimiter tenentes, ipsius electionem & consecrationem auctoritate vestra confirmare, & imperiali coronatione armare, paterna pietate dignemini.

Ego Adolphus Coloniensis Archiepiscopus elegi & subscripsi.
Ego Berardus Paderbornensis Episcopus elegi & subscripsi.
Ego Thietmarus Mindensis Episcopus elegi & subscripsi.
Ego VVitichindus Corbeiensis Abbas elegi & subscripsi.
Ego Gerardus Tudensis Abbas elegi & subscripsi.
Ego Heribertus VVerdensis Abbas elegi & subscripsi.
Ego Henricus Dux Lotharingiæ, qui & Brabantiæ, Marchio Romani Imperij, elegi & subscripsi.
pag. 470. Ego * Henricus Comes de Cuke consensi & subscripsi.

Henricus I. Loth. & Brabantiæ Dux Canonicis Liranis [illegible] *benefacit.*

Notum sit omnibus quòd ego Henricus Dux Lotharingiæ & Marchio Imperij Romani Personatu ecclesię de Lira vacantem in allodio meo sitæ, cuius donatio ad me spectat, cum omni integritate [illegible], Canonicis ibidem Deo seruientibus in eleëmosynam contuli. Huius autem veritas donationis vt rata perpetuò permaneat, præsentem paginam sigilli mei attestatione roboratam insigniri, testesque idoneos tam clericos quàm homines meos subscribi feci. Henrici Præpositus Louaniensis, Arnoldus, Gerardus, Lambertus, Simon, Canonici, Gerardus de Grimbergen, Arnoldus de VVesemale, Arnoldus de VVaelhem, VVilhelmus de Lira, Balduinus de Lira, & ceteri quàm plures.
1199. Datum anno M.C.XCIX.

Bald[illegible]

Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes, post Imp. Constantinopolitanus, Cantipratensi, Valentianensi, Niniuensi & Furnensi ecclesiis benefacit.

Balduinus Flandriæ & Hainoniæ Comes vniuersis salutem in Domino. Ne importunitate malignantium quod à fidelibus Ecclesiæ Dei sub potestatem meam est collatum depereat, nostra interest prouidere, & aduersus occasiones cauillantium scripti beneficio obuiare. Inde est quod furnos de *Creuecuer*.... Et vt eleëmosyna ista stabilis in pag. 460.
æternum maneat, sigilli mei appensione, & testium subscriptione eam confirmo. Signum Henrici fratris mei, S. Reineri de Trit, S. Egidij de Trasegnies, S. Geroldi de Mausicort, S. Reineri de Montibus, S. Willelmi clerici mei. Actum Valencenis anno millesimo ducen- 1200.
tesimo, v. Kal. Aprilis.

Ego Balduinus, Flandriæ & Hainoensis Comes, notum facio quod ecclesiam S. Ioannis Baptistæ de Valencenis, & quidquid impræsen- pag. 286.
tiarum possidet, vel in posterum est possessura, in mea protectione suscipio, ordinemque, qui secundùm regulam & institutiones B. Augustini in ea obseruatur, laudo & approbo, & successores meos, vt eandem ecclesiam in sempiternum manuteneant, exoro. Quod vt stabile permaneat, præsentem paginam proprij sigilli appensione muniui, & testium, qui interfuerunt, subscriptionibus roboraui.

S. vxoris meæ Mariæ, Flandrensis & Hainoensis Comitissæ,
S. Willelmi patrui mei, S. Nicolai de Barbencon,
S. Raineri de Trith, S. Gisleni Castellani de Bello-monte,
S. Petri de Duaco, S. Godefridi fratris mei, Cameracensis Arch.
S. Egidij de Trasegnies, S. Gerardi de Maucicourt,
S. Raineri de Montibus, S. Alulfi de Struem,
S. magistri Guteri, S. Heluini, clericorum meorum,
S. Balduini Senescalci mei.

Actum anno Dominicæ incarnationis millesimo ducentesimo, v. 1200.
Kalendas Aprilis, in capella mea quæ dicitur Gloriele, apud Valencenis.

EGO

Ego Balduinus Flandrensis & Hainoensis Comes [illegible] facio, quod Ierosolymam profecturus, tempore dies suis [illegible] quid exactionis & talliæ in terris B. Ioannis Baptistæ de [illegible], quæ sunt apud villam de *Estroem*, singulis annis accip[illegible] ecclesiæ in eleëmosynam in perpetuum contuli, penitus [illegible] igitur huius donationis eleëmosyna rata futuris temporibus [illegible]tur, præsentem paginam sigilli mei appensione & [illegible] stium annotatione dignum duxi roborare. S. Mariæ vxoris meæ, Flandrensis & Hainoensis Comitissæ, S. VVillelmi patrui mei, S. [illegible] de Lobes, S. Hugonis Kaprioli de Querceto. Actum apud [illegible]
1109. nas, anno incarnationis Dominicæ millesimo duc[illegible] [illegible] dus Aprilis.

BALDVINVS Flandriæ & Hainoniæ Comes tá[m] futuris [illegible] tentibus in perpetuum. Exemplo præcessorum meorum, qui [illegible] [illegible]m Abbatiam sua auctoritate roborarunt, ego quoque [illegible] ipsam & res eius auctorizare decreui, & eam liberam esse [illegible] Aduocatiam iure hereditario pertinere profiteor; hoc [illegible] [illegible]retum, ne deinceps eius Aduocatia de manu Frandre[illegible] dari vel exfeodari præualeat. Placuit auté quasdam poss[illegible] tam in Flandria quàm in Hannonia constitutas, præ[illegible] uiter adnotare: omne allodium quod *Mathildis* nobilis [illegible] dio, de consensu liberorum suorum, super cultura [illegible] apud [illegible] Euersengem in eleëmosynam donauit; terram quam [illegible] de Heleeca & filius eius Boltinus apud Scora vel Idre[illegible] bonarium terræ quod Rodulphus de Haltra apud E[illegible] nauit; curiam Roslar cum omnibus sibi attinentibus terris, [illegible] quoque quam Lambertus cognomento Strobel, dum hab[illegible] [illegible]nis susciperet, ecclesiæ contulit; duo bonaria terræ quæ A[illegible] Kercken donauit, siluam apud Ham quam Clarobaldus miles [illegible] partem decimæ apud Berghecem, quam Petrus de Saintes in ele[illegible] synam contulit; item XII. bonaria nemoris apud Ham, quæ [illegible] miles de Haucrois, per manum domini sui Petri de S[illegible] bonaria terræ quæ Ingelbertus de Adenghem, de consensu [illegible] gelberti, in eleëmosynam dedit; curiam apud Pamela cum [illegible] sibi attinentibus terris, & quidquid VVillelmus de Ledeberga, [illegible] iussu domini sui Gerardi de Grimberges, in eleëmosynam donauit.

Signum

Signum Ægidij de Trasegnies, Flandriæ Constabularij, & Sigeri fratris sui, S. Alexandri de Stenkercka, S. Ægidij de Braina, S. Balduini de Valencenis, S. Gisleberti Præpositi de Mons, S. VValcheri Abbatis de Gerarmont, & Arnulfi Decani, S. Vulumi Notarij. Actum apud Gerarmont anno M.CC.I. 1201.

BALDVINVS, Dei gratia Flandriæ & Haynoniæ Comes, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Cùm à primæuo iuuentutis meæ flore, pia recordatione prædecessorum meorum, cœnobium S. Nicolai de * *Furnes* diligere cœperim ac manutenere, nunc quoniã *pag. 310.* fratrem omniumque participem beneficiorum eiusdem cœnobij me fuisse recognosco, maiorem deinceps me oportet de ipso cœnobio habere sollicitudinem. Inde est quòd ad eiusdem pacis inuiolabilem custodiam præsentis paginæ textum edere ac promulgare curaui... Facta sunt hæc anno M.CC.II. sub his testibus, Helia Abbate de Dunis, Ge- 1202. rardo Cancellario Flandriæ, magistro Ioanne de Nouiomo, magistro Vulumo, VValtero clerico, alijsque plurimis.

NOTATIONES.

IERVSOLYMAM profecturus.] Balduinus Flandriæ Hannoniæque Comes, in Terræ sanctæ subsidium cruce signatus, an. 1203. in iter versus Venetias sese dedit, inde in Syriã, vt sperauerat, traiecturus. Maria vxor eius, quæ tunc erat grauida, postquã Margaritã filiam peperisset, maritum suum subsecuta, mari mediterraneo emenso, ex Massilia Acconem appulit; vbi existens maritum suum à Latinis Imperatorem Constantinopoli an. 1205. electum fuisse læta intellexit; sed paulò pòst ibidem obijt: vt fusè narrat Geofridus de Villa-Harduini in Historia expeditionis Constantinopolitanæ: ex qua de Balduini comitibus hæc habes.

Initio Quadragesimæ post feriam Cinerũ BALDVINVS Flandriæ & 1200. Hannoniæ Comes, & eius vxor *Maria*, Theobaldi Campaniæ Comitis soror, Brugis Crucem assumpserunt. Posteà Henricus eius frater, Theodoricus eius cognatus, filius Philippi Flandriæ Comitis, Guilielmus Aduocatus Betuniæ, Cono eius frater, Ioannes de Neelle Castel- *Trit.* lanus Brugensis, Rainerus de * Trait, Rainerus eius filius, Matthæus *VValin-* de * Valenwort, Iacobus de Auesnis, Balduinus de * Belueior, Hugo *court.* de *Beauuoir.*

de Belines, Girardus de Machicort, Hugo de Ham, Guillelmus de
Beaurain. Gomeignies, Drogo de * Belraim, Rogerius de Marche, Eustachius
de Sambruic, Franco de Colemy, Gualterus de Bousiers, Reinerus de
Somer- Montibus, Gualterus de Stombe, Bernardus de * Somerenghem &
ghem. alij multi similiter Crucem assumpserunt. Post hos Hugo Comes S.
Pauli, & cum eo Petrus de Ambiano eius cognatus, Eustachius de
Canteleu, Nicolaus de Mailly, Anselmus de Lieu, Guido de Houdeng,
Gualterus de Neele, Petrus eius frater, & multi alij Cruce se signa-
runt. Idem Ægidius de Trazignies (qui erat homo ligius Balduini
Flandriæ & Hannoniæ Comitis, & ab ipso acceperat summam quin-
gentarum librarum, vt comitem se adiungeret in bello sacro). Item
Abbas de Loz, Henricus de Araines, Theodericus de Loz, postea Se-
nescallus Imperij Constantinopolitani, Henricus Dorme, Theoderi-
f. Dietz. cus de * Dies, Alexander de Villers. Item quidam de Flandria qui vo-
cabatur Ægidius de Landas, magister Ioannes de Nouiomo, qui erat
f. Auesnes. Cancellarius Balduini Flandriæ Comitis, Iacobus de * Auenes, Gui-
do Castellanus de Coucy, Rogerus de Saint-Cheron, Balduinus de
Neuville, Balduinus de Aulbigny. Item Eustachius frater Henrici po-
stea Imperatoris Constantinopolitani, VValterus de Escornay, Anſel-
mus de Cahieu, Carolus de Vercli, Iacobus de Bondines, & alij. Ex
Syria in Græciam venerunt Hugo de Tabarie, Radulfus frater eius, po-
Theodericus de Tenremonda, postea Conestabilis Romaniæ. Sic
fere Vilharduinus. Ceterùm de expugnata per Latinos Constanti-
nopoli exstat in Annalibus Arnoldi Lubecensis Epistola Ducum & a
Principum, ad Othonem IV. Cæsarem scripta; itemque Epistola Bal-
duini Imp. Constantinopolitani, à nobis edita in Codice Donatio-
num piarum cap. 99.

Constan-

Constantinopolitani Imperatores Latini.

- [illegible]
  - *Balduinus Fl. & Han. Co. Imp. CP. ob. 1205.*
    - *Ioanna ob. s.l. 1244.*
    - *Margarita Fl. & Han. Co. ob. 1280.*
      - *Ioannes Auesnensis.*
        - *Ioannes Co. Han.*
          - *Gulielmus Co. Han. & Hol.*
      - *Balduinus do. Bellimontis.*
        - *Beatrix vx. Henrici Co. Luxeb.*
          - *Henricus VII. Imp.*
  - *Philippus [illegible] Co. [illegible] .1212.*
  - *Henricus Imp. CP. 12[illegible]6. dux. [illegible]esem, ob. [illegible].*
  - *[illegible]lla.*
  - *[illegible] vx. [illegible] Imp. CP. [illegible] ob. 12[illegible].*
    - *Philippus Lebeo Co. Nam. 1216. ob. s.l.*
    - *Robertus Imp. CP. ob. 1228.*
    - *Balduinus II. Imp. CP. ob. 1279.*
      - *Philippus Imp. CP. titularis.*
        - *Catharina.*
    - *Iolenta.*
    - *Margarita vx. Henrici Co. Viandæ.*
      - *Philippus Co. Viandæ d. Mariam Grimbergæ dominam.*
        - *Godefridus C. Viandæ, do. Grimbergæ d. Alidem de Aldenarda.*
          - *Philippus 1312. in Corteb. ob. sine lib.*
          - *Godefridus ob. 1337.*
    - *Maria.*
    - *Elisabeth.*

TRIT siue Trith, vicus Hannoniæ prope Valentianas. Rainerus de Trit (pro quo Blasius Vigenerius male legit *Vtrecht*) cum filio suo Rainero [illegible] genero suo Carolo de Vercli, & cognato suo Iacobo de Bondi[illegible] expeditioni Græcanicæ interfuit; ob virtutem bellicam dominio [illegible] Philippopolitanæ donatus.

CAPVT CLXXXII.

Canonici S. Petri Louaniensis an.1200. Franconi conferunt Vicariam ecclesiæ S.Gertrudis, quæ nunc est Abbatia nobilis Canonicorum regularium in eadem vrbe.

NOtum sit omnibus, quòd ego Henricus, Dei gratia ecclesiæ S. Petri in Louanio Præpositus, & septem Canonici (quorum hæc sunt nomina, Gerardus filius Villici, Simon Episcopus, Gossuinus de Meuella, Henricus de Liera, Arnoldus de Bruxella, Ioannes de Stenvelbeka) & ego Henricus Præpositus septé aliorum, ad quos septem spectat donatio omnium capellaniarum Louaniensis parochiæ, contulimus Vicariam ecclesiæ S.Gertrudis in Louanio magistro Franconi, viro idoneo & litterato, in perpetuum habendam. Et vt hoc ratum permaneat, præsens scriptum ego Præpositus auctoritate mei sigilli confirmaui, & præterea nos septem Canonici præfati sigilla etiam nostra apposuimus. Huius rei testes sunt Canonici nostri, Baldewinus Cantor & Magister scholarum, Godefridus, Alffo, Lambertus de Peudela, Simon filius Ducis, Franco Villici filius & alij: item Vicarij ecclesiæ, Godefridus Abeloi, VValterus Custos, Franco filius VValteri, Franco Canis, Henricus clericus: Parochiani, Lambertus clericus Præpositi, Arnoldus Bec & alij: item Vicarij capellani, Ioannes de Houe, Herso de Capella, Ionas de Blijst, Sigerus de S. Mi-
1200. chaële. Actum anno millesimo ducentesimo, Innocentio Papa, Alberto de Kuc Præsule.

Guilielmus Castellanus Audomarensis, Guilielmi & Idæ filius, donationes monasterio Andrensi a patre suo & aliis factas confirmat, an. 1200.

Ego VVillelmus S. Audomari Castellanus scire volo præsentes & futuros, me confirmasse ea quæ Andrensis ecclesia iustè possidet, vel quæ in posterum possidere poterit, in castellania S.Audomari spectantia

sub

[illegible] donationi patris mei * *VVilielmi* assensum præbeo, de foragio vi- *pag.*
delicet totius vini, quod ad vsus proprios Andrensis ecclesia in castro
S. Audomari comparauerit... Hæc omnia anno M.CC. coram nobis & 1200.
[illegible] Scabinis recognita sunt & confirmata, & ego horum omnium
[illegible]tus ero. Scabini autem qui hoc viderunt & audierunt sunt isti,
VValterus Vrrede, VValrauius de Suauacas, Henricus de Ostre-
[illegible], Eustachius de Eleceka, Drogo de Ostremonle, Hugo de Sal-
[illegible]vvic, Hugo de Burkes, Hugo de Lumbres, Balduinus de Fonte,
[illegible]es Goel, Eustathius de Deleches, Balduinus de Billeka, VVal-
[illegible] de Strathem, Alulphus de Delethes, Petrus de Fonte, Adam de
VVerdeka, VValterus de Elceka, Mareilius de Lidinghem, Henricus
de [illegible]rck, Eustachius de Hodingecum, Lambinus de Renguenes-
[illegible], VVilelmus de Blindeka. Ad maiorem autem certitudinem huic
[illegible] sigillum meum apposui per manum Giraldi de Renguenescu-
re, [illegible] Maio.

Rogerius Condati pro parte Dominus circa an. 1200. *dotat collegium Canonicorum Condatensium in Hannonia.*

Sciant præsentes & posteri, quòd ego Rogerius, in parte Domi-
nus de Condato, contuli ecclesiæ B. Mariæ apud Condatum omnem *Cond.*
[illegible],quam in decimatione totius feodi de Condato habebam.
[illegible] autem decimationem dicta ecclesia duobus filiis meis clericis
[illegible] & *Gualtero* contradidit, quoad vixerint, percipiendam. Ita
tamen quòd altero decedente, reliquus nihilominus eandem decima-
tionem totam percipiet: ambobus verò defunctis, ecclesia liberè &
absolutè illa vtetur vt propria. Vt autem prætaxata ecclesia iam dicta
[illegible] decimatione, chartã hanc, cum sigillorum mei & *Nicolai* filij
mei, de cuius consilio & assensu hoc factum & astipulatum, appensio-
[illegible], prædictæ contuli ecclesiæ.

Petrus Condatensis ecclesiæ Præpositus, G. Decanus & totum
eiusdem loci Capitulum vniuersis, ad quos præsentes litteræ perue-
nerint, salutem in vero Salutari. Nouerit vniuersitas vestra, quòd in-
ter ecclesiam nostram & domum siue locum de *Macourt*, quæ domus
infra terminos ecclesiæ & parochiæ nostræ sita est, de consilio discre-

 torum

torum & nobilium virorum, ad hunc tandem peruenimus compositionis modum..... Vt autem pactiones dictæ ratæ & inconcussæ permaneant, sigillo domini & patroni nostri primi *Balduini* Flandrorum & Haynoensium Comitis, & *VValteri* de Aucsnis, & *Rogeri* de Condato, patronorum similiter nostrorum in parte, & nostro etiam sigillo fecimus communiri: sigillo præterea domini *Henrici*, fratris Comitis Flandriæ & Haynoniæ. Testes, Nicolaus de Condato & Gerardus frater eius, Carolus de Frasne, Hugo de veteri Condato, & Matthæus filius eius, & Egidius de Denaing, milites, cum omnibus aliis qui sigilla sua apposuerunt, & toto Capitulo Condatensi. Actum Condati
1200. anni incarnati Verbi millesimo ducentesimo.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, amen. Cum omnia depopuletur mortalis corruptio, senectutis & mortis nulla est inter mortales assertio post mortem tam veridica & testimonialis, quam attestatio litteralis. Quapropter omnibus nostræ conditionis [illegible] ingredientibus viam vniuersæ carnis, eorum testimonio [illegible]te, per hoc scriptū testificamur præsentibus & futuris, quia ego VValterus de Aucsnis & ego Rogerius, Domini de Condato, hominibus nostris Condatensibus, tam natis quàm nasciturus, tota [illegible] allodium Condati, territorio Brabantiæ contermina, concordi & benigno assensu nostro, per manum Egidij nostri ibidem Villici, in perpetuum contulimus. Hanc autem donationis nostræ conditionem imparentes, constituimus quod singulis annis in festiuitate S. Dionysij quinque solidos Valencennensis monetæ pro censu nobis persoluant. Vt verò traditio ista rata & illęsa permaneret, sigillis nostris & nominum subaratorum annotatione præsentem paginam corroborauimus.

Signum VValteri de Proisy. S. Bernardi de Houssaint.
S. VVillebaldi de Buillemont. S. VValteri de Frasne.
S. Hugonis & Matthæi de Vies-Condet, militum.
S. Egidij Maioris. S. Euerardi, Terrici, Goberti, Laurentij, Hellini, VVernici, Condatensium Scabinorum. Si quis autem traditionem istam in posterum infirmare præsumpserit, anathema sit. Fiat, fiat in perpetuum.

NO-

NOTATIONES.

Has tabulas, vt & alias, ex archiuo ecclesiæ Condatensis fideliter depromptas, R. D. Bartholomæus Petit, eiusdem ecclesiæ Canonicus, antiquitatum Belgicarum peritissimus, nobiscū communicauit. Sunt autem descriptæ circa annum millesimum ducentesimum, quo *VValterus* de Auesnis & *Rogerius* de Condato dominium Condatense simul & indiuisum possederunt. Ex quo liquet, iam inde à quattuor & ampliùs seculis Condatū duos habuisse Dominos (vt & Asca olim, & Trazegnies Mons, itemque Grimberga etiamnum habent) vsque ad nuptias Mariæ Montmorenciæ, quæ primùm Carolo Comiti de Lalain, post Petro Ernesto Comiti Mansfeldio nupta fuit, & alterum ex dominijs Condatensibus à Ludouico Borbonio Duce Montpenserio procurata an. 1560. viuente marito priore, alterum verò à Christophoro Edingio, origine Germano, vidua existens, pretio comparauit. 1200.
Vtrumque igitur dominiū Maria Montmorencia prima possedit: cuius filius Emanuel de Lalain, (Marchio de Renty iure vxoris Annæ de Croy) reliquit filiam vnicā heredem *Ioannam* vtriusque ditionis Condatensis Dominam, nuptam Ioanni Croyo Comiti Solrano, hodieque superstiti. Ex quibus natus Philippus-Ambrosius, & filiæ duæ Ernestina & Anna.

WALTERVS] Dominus de Auesnes, Condè, Leuse, Landrechies & Trelon (filius Iacobi de Auesnis, viri fortissimi, qui in Syria apud Missam an. 1191 occubuit) duxit Margaritam Comitissam Blesensem.

ROGERIVS] Condati pro parte Dominus duxit primò *Alidem*, Gofuini Castellani Montensis filiam, secundò *Beatricem* viduam; cui Beatrici filia fuit Agnes, infra ad an. 1218. memoranda. Ex Alide nati sunt fratres Condati Dominus, *Godefridus* Cameracensis Episcopus an. [illegible] defunctus, & *Gualterus* Cameracensis ecclesiæ Thesaurarius.

Nicolaus Condati dominus duxit N. filiam heredem Arnulfi de Morelli manso, *Mortiamez*, in agro Leodicensi. Ex quibus nati, *Iacobus* Condati & Ballioli seu Bellioli in Hannonia Dominus, & *Elisabetha* de Mortiamez, vxor Roberti Betuniæ ac Teneræmondæ Domini, an. 1448. defuncti; vt suprà pag. 443. diximus.

Rogerius

		Iacobus do. Condati & Balliols 1245.	*Nicolaus do. Condati & Balliols.*
	Ex 1. Nicolaus do. Condati.		
Rogerius do. Condati 1195. dux. Alidam, 2. Beatricem.		*Isabella vx. Roberti do. Betuniæ, qui ob. 1248. pag. 443.*	*Mathildis vx. Guidonis Fl. Comitis. pag. 443.*
	Godefridus Ep. Camer. ob. 1234.		
	Gualterus Thes. Cam.		

CAPVT CLXXXIII.

Henricus I. Brabantiæ Dux, eiusq. frater Gulielmus, Dominus de Peruvues & Rusebrouck, dotant cœnobium Bruxellense S. Iacobi in Monte frigido, an. 1201.

NOtum sit tam præsentibus quàm futuris, quòd ego [illegible] Dux Lotharingiæ terram in Rusbruc, quæ Wilhelmi [illegible] fuit, quam WILHELMVS frater meus à censu annuo, [illegible] suo & ab omni exactione liberam mihi resignauit & [illegible] in
Cauvve-berg. vsus Canonicorum S. Iacobi in Caldenberga liberam [illegible], & sigillorum mei videlicet & Wilhelmi fratris mei attestatione, & testium subscriptione corroboraui. Testes Sigerus [illegible] Archidiaconus in Brabantia, Michaël Parochianus, [illegible] rius, Heinricus Villicus, Alardus Rapa, Arnoldus de [illegible], Hugo Maurus, Walterus Bach. Actum anno incarnationis Domini mille-
1201. simo ducentesimo primo.

EGO WILLELMVS, Dominus de Pervveys & de Rusebruc, [illegible] bus hoc scriptum intuentibus in perpetuum. Scire vos [illegible], quòd VVillelmus deuotus sacerdos terram quandam xii. [illegible] [illegible]

tinentem, inter terram arabilem & prata, à parentibus suis hereditario iure ei relictam, in Rusebruc nostro dominio iacentem, liberè & absolutè per scriptum domini & fratris nostri Ducis Lotharingiæ in eleëmosynam contulit ecclesiæ S.Iacobi de Caldenberga, ad vsus clericorum ibidem Deo deseruientiū. Censum verò & exactiones, quas eadem terra nobis debuit, prædictæ ecclesiæ contulimus in eleëmosynam perpetuam liberrimè possidendam.

Et vt hoc nostrum scriptum perpetua firmitate roboratū teneatur, domini & carissimi fratris nostri sigillo ac nostro duximus vtile paginam præsentem communiri. Huius facti testes sunt, magister Sigerus Cameracensis Archidiaconus, Heinricus Bruxellensis Decanus, magister Michaël, Arnoldus Ducis Protonotarius, Henricus de S.Ioanne de Aerscoet, & Henricus de Hilduberga.

Hugo IV. *Comes S.Pauli, suprà pag.* 414. *laudatus, eiusq́, vxor Iole, cum Canonicis S.Saluatoris in opido S. Pauli apud Artesios concambium faciunt, an.*1201.

Ego *Hugo* Comes S.Pauli, & Iole vxor mea, notum fieri volumus, quod consensu generorum meorum, Galteri de Castellione, & Ioannis Domini de Nigella, & filiarum mearum Elizabeth & Eustathiæ, concambium fecimus cum ecclesia S.Saluatoris de S.Paulo super molendino quod habebat apud Manilium, in hunc modum. Assignauimus Thesaurario prædictæ ecclesiæ quattuordecim sextarios frumenti, ad mensuram S. Pauli, percipiendos de multura melioris frumenti, quod molitur ad molendinū in medio burgo; assensu domini Lamberti Morinensis Episcopi, Præpositi ecclesiæ S. Saluatoris, & consilio Balduini Decani & totius Capituli Morinensis, & Petri Thesaurarij & Canonicorum de S. Paulo. Rogauimus etiam dominum Episcopum & Capitulum Morinense, vt super hoc concambio facto scriptū suum facerent autenticum. Vt autē permutantia ista & excambium illibata permaneant, præsentis scripti patrocinio communiri fecimus, & sigilli mei & vxoris meę, nec non & prędictorū generorū nostrorum, & filiarum nostrarum appensionibus sigillorum confirmari. Actum anno Domini millesimo ducentesimo primo, mense Ianuario. 1201.

pag. 414.

Raso Gauera Dominus, Comitis Flandriæ Pincerna, eiusq; vxor Claricia, dotant Abbatiam Niniuensem an. 1201.

pag. 462. Ego * Raso de Gauera, Pincerna Flandriæ, notum facio omnibus, quòd consensu vxoris meæ *Clariciæ*, & liberorum eorum, contuli terram quæ vocatur Strec, per concambium & eleēmosynam, Abbati &
pag. 374. fratribus de * Niniue, pro terra quæ iacet iuxta Driscum; promittens eidem Abbati & fratribus warandisiam. Vt hæc autem firma in perpetuum maneant, scripto nostro chirographizato & hominum nostrorum testimonio fecimus confirmari. Signum Hostonis Balger, S. Annekini & Gisellini de Lilar, Ivvaini de Letra, VValteri de Boda,
1201. Esheret de VVildenbeck & aliorum. Actum anno M. CC. I. mense Augusto.

EGO RAZO de Gauera, Pincerna Flandriæ, omnibus hoc scriptum lecturis salutem. Quod vidimus & audiuimus hoc testamur, & scripto nostro sigillato notificamus, quòd Hugo cognomento Buzere quidquid iuris vel querimoniæ habebat aduersus ecclesiam de Niniue in loco qui dicitur Calf, & infra limites possessionum, quas ibidem præfata ecclesia de eleemosyna magnæ memoriæ Balduini Comitis in præsenti tenet, in eleēmosynam dedit & exfestucauit. Huius rei testes sunt, Razo de Curtraco, VValterus frater eius, Fromoldus de Rauenscote, Balduinus de Louendenghem, Soilinus de Louendenghem, Ramsinus de Licteruelde, Philippus, Arnoldus clericus, Balduinus Venator, & alij quàm plures.

Adelisa, Gerardi Grimbergæ & Ninouiæ Domini vidua, dotat Abbatiam Grimbergensem, an. 1201.

Ego Adelisza Grimbergensis ecclesiæ Aduocata..... Nouerint vniuersi, quòd post obitum Gerardi mariti mei, Grimbergensium Principis, liberi nostri paruuli, VValterus Bertoldus, *Gerardus* posteà dictus, & *VVillelmus*, vnà mecum in eleēmosynam contulerunt ecclesiæ
pag. 350. * Grimbergensi.... Testes, Gerardus & VVillelmus filij mei, Rogerus frater meus. Datum anno millesimo ducentesimo primo.
1201.

Notatio

Notatio de Grimbergæ, Mechliniæ & Ninouiæ Dominis.

VVALTERVS Dominus Grimbergæ an.1096.diploma Affligemien- I.
se suprà pag. 269.signauit,& monasteriū Grimbergense circa an.1110.
fundare cœpit, adiutante * Odone Cameracensi Episcopo, qui an. *pag.* 350.
1108. electus, an. 1113. obijt. Idem VValterus tres filios reliquit, *Ge-
rardum*, *Arnulfum* & *Aluericum*, vt ex tabulis suprà pag. 350. recitatis
constat. Gerardus & Arnulfus, patre defuncto, monasterium Grim-
bergensium S.Norberto eiusque sodalibus an. 1128. tradiderunt; quod
Liethardus Ep. Cameracensis an.1132. approbauit, vt suprà pag. 350.
citata docui.

Gerardo sine liberis defuncto,in Grimbergæ dominio successit fra- II.
ter *Arnulfus*, qui in prælio Grimbergano an.1147.cecidit; relictis duo-
bus filiis, VValtero & Gerardo.

VVALTERVS II. Arnulfi filius ad Damiatam an.1169.perijt.Filium III.
reliquit *VValterum Bertoldum*, Mechliniæ Dominum, *Ægidium Barba-
tum* Bellariæ toparcham, & *Henricum* Duffelæ ac Gelæ Dominum: de
quorum posteris infrà suis locis agetur.

GERARDVS, VValteri II frater, Grimbergæ Dominus circa an. IV.
1167.duxit Mathildem,* Gerardi Ninouiæ in Flandria Domini filiam *pag.* 374.
heredem, & ex ea genuit *Gerardum* & *Arnulfum*, suprà ad an.1167. pag.
4[illegible]3.memoratos: qui duo fratres (vt & posteritas ipsorū in hunc vsque
diem) Grimberganum municipium indiuisim possederunt. Quorum
quidem posteritas quia hactenus ignota fuit, in gratiam nobilissimæ
gentis, breuiter referam quæ ex vetustis Grimbergani, Niniuensis &
aliorum cœnobiorum tabulis hausi.

Stemma Gerardi Grimbergæ & Ninouiæ Domini.

GERARDVS, Gerardi Grimbergani & Mathildis Ninouianæ filius, V.
Grimbergæ & Ninouię Dominus, duxit Adelisam (cuius diploma iam
recitaui) & an.1188. & 1199. vixit, obiitque circa annum millesimum
ducentesimum, relictis duobus filiis *VValtero Bertoldo* (qui posteà Ge-
rardus dictus fuit) Grimbergæ & Ninouiæ Domino,& *Guilielmo* Ascæ

Domino: quibus nonnemo tertium adiungit Arnoldum, & N. filiam.

VI. VVALTERVS Bertoldus, dictus poſtea Gerardus, Grimbergæ & Ninouiæ Dominus, vxorem habuit Agnetem, & an. 12[illegible]1. & 1227. vixit; obiitque relictis duabus filiabus *Alicia* & *Agnete*: quarum poſterior nupſit cuidam Ingelramno.

VII. ALICIA Grimbergæ & Ninouiæ Domina nupſit Godefrido Domino Peruiciaci, *Peruvves*, in Gallo-Brabantia, & annis 1236. 124[illegible]. & 1249. floruerunt. Ex eis nati duo filij, *Gerardus* & *Godefridus*, Peruuiaci, Grimbergæ & Ninouiæ ex ordine Domini, ſine liberis defuncti, & filia vna nomine *Maria*.

VIII. MARIA, Grimbergæ & Ninouiæ poſt fratres defunctos Domina, nupſit Godefrido Comiti Viandæ in agro Luxeburgenſi. Vixerunt an. 1278. & 1280. & filios duos genuerunt *Godefridū* & *Philippum* Rum-ſtæ Dominum: quorum poſterior, niſi fallor, tabulas Cortebergenſes infrà recitandas an. 1312. ſignauit.

IX. GODEFRIDVS Viandæ Comes, & Grimbergæ pro parte ac Niuouiæ Dominus, duxit Alidem de Aldenarda, & an. 1285. monaſterio Niniuenſi benefecerunt: vt liquet ex tabulis infrà recitandis. Filios duos reliquerunt *Philippum* & *Godefridum*.

X. PHILIPPVS Viandæ Comes & Grimbergæ Dominus tabulas Cortebergenſes an. 1312. ſignauit, & ex Sophia de Scornaco, *Eſtornay* prolem non ſuſtulit. GODEFRIDVS itaque Philippo fratri ſine liberis defuncto in Viandæ Comitatu & Grimbergæ dominio ſucceſſit, duxitque filiam Ioannis I. Comitis Namurcenſis, & ex ea vnicam reliquit filiam *Adelheidem*. Obiit in Cypro inſula an. 1337.

XI. ADELHEIDIS Viandæ Comitiſſa & Grimbergæ Domina nupſit OTHONI Comiti Naſſauio, qui an. 1369. obiit, Dillemburgi in Germania ſepultus.

VValte-

- *Walterus do. Grimbergæ 1096 vixit, & mon. fundauit sub Odone Ep. Camer.*
  - *Gerardus Præmonstratenses euocauit 1228. ob. sine lib.*
  - *Arnulfus periit in prælio Grimberg. 1147.*
    - *Walterus II. ob. ad Damiatam 1169.*
      - *Walterus III. Bertoldus do. Mechliniæ ob. 1219.*
        - *Walterus IV. d Margaritã Britannam, ob. 1243.*
          - *Walterus V. do. Mech. dux. Mariam Aruernam, ob. 1288.*
            - *Walterus VI. d. Alidem de Coucy.*
              - *Ioannes.*
                - *Ioannes s. lib.*
              - *AEgidius do. Mechl. s. lib.*
            - *Florentius do. Mechl. 1312.*
              - *Sophia ux. Rainaldi I. Ducis Gelriæ, qui ob. 1343.*
                - *Maria ux. Guilielmi I. Ducis Iul.*
            - *Guilielmus Episc. Vitr.*
            - *Sophia.*
            - *Mathildis.*
        - *AEgidius.*
        - *Henricus.*
    - *Gerardus do. Grimbergæ dux. Mathildem, Gerardi do. Niniuæ F. heredem 1167.*
      - *Gerardus do. Grimbergæ & Niniuæ dux. Adelisam, ob. 1200.*
        - *Walt. Bertoldus, post d. Gerardus, dux. Agnetẽ.*
          - *Alicia do. Grimb. ux. Godefridi do. de Perues, 1236. 1249.*
            - *Gerardus & Godefridus sine lib.*
            - *Maria ux. Philippi Co. Vianiæ.*
              - *Godefridus Co. Viandæ do. Grimb. d. Alidem de Aldenarda.*
                - *Philippus 1312. s. lib.*
                - *Godefridus Co. Viandæ, do. Grimberg. ob. 1337. relictâ Adelheide uxore Oth. Nassauij.*
              - *Philippus do. Rumstæ.*
          - *Agnes.*
        - *Guilielmus do. Asce.*
          - *Guilielmus.*
      - *Arnulfus do. Grimbergæ pro parte dux. Sophiam 1188. 1214.*
        - *Arnoldus do. Grimbergæ d. Adelicium 1229.*
          - *Oda 1236. do. Grimbergæ, ux. Walteri de A, do. de P[illegible]r, 2. Sigeri de [illegible], 12[illegible].*
            - *Leonius de A do. Grimb. dux. Adeliciã 1266.*
              - *Walterus.*
              - *Gerardus do. Grimb. 1272. dux. Annam de Brugis.*
                - *Gerardus de A, do. Grimbergæ pro parte, 1312. 1320.*
              - *Imarus.*
              - [illegible]
  - *Alvericus.*

XI. IOANNES, Othonis filius, an. 1400. moriens ex Margarita Marcana seu Cliuensi reliquit *Adolfum* & *Engelbertum* : quorum prior Adolfus an. 1420. moriens non nisi filiam nomine Iuttam reliquit. ENGELBERTVS itaque fratri suo Adolfo in Comitatu Nassauiensi ac Viandensi, itemque in dominio Grimbergensi suffectus, an. 1404. Ioannam Polanam Bredæ & Leccæ Dominam duxit, & an.1442. decessit, Bredæ conditus.

XII. IOANNES, Engelberti & Ioannæ Polanæ filius, duxit Mariã quam Ioannis Lossensis seu Heinsbergensis, quæ in dotem attulit Herseldium, Ganglam, Vuchtam, Millam, Ruttam & Steinfurtum. Ex quo nati filij duo *Engelbertus* & *Ioannes*, & filiæ tres Anna, Adriana & Odilia prima Priorissa Montis pacis, quod monasteriũ mater prope Bredam ædificauerat, inde Liram an. 1610. translatum. Ioanni attributus fuit Comitatus Nassauiensis cum Dillemburgo & alijs prædijs trans Rhenum sitis.

XIII. Cisrhenanas ditiones, in his Viandam & Grimbergam, natu maior ENGELBERTVS possedit : qui an. 1473. Eques Velleris aurei creatus, an.1504. obiit, Bredæ conditus, non relicta sobole ex Lurgarde, Caroli Marchionis Badensis filia. Scripsitque heredem Ioannem fratrem suum, seu eius filium Henricum. Idem Engelbertus II. Guilielmo Duci Iuliacensi Millam, Ganglam & Vuchtam cessit, & pro ijs Diestemium, Sichenas, Collem asperum & Vicecomitatum Antuerpiensem accepit.

XIV. Ioannes, Engelberti frater & heres, an. 1516. moriens liberos reliquit Henricum, Guilielmum, Elizabetham & Mariam. Ex his *Henricus* Renatum Principem Arausionensem sine liberis defunctum, *Guilielmus* Guilielmum Delfis an. 1584. cæsum & Ioannem, Guilielmus Philippum, Mauritium & Henricum, Ioannes Ioannem, Ioannis Nassauij, Equitis Velleris aurei, patrem genuit.

Stemma

Stemma Arnulfi seu Arnoldi Grimbergæ pro parte Domini, qui fuit Gerardi Grimbergani & Mathildis Ninouianæ filius alter.

ARNVLFVS Grimbergæ pro parte Dominus, fratèr Gerardi cuius stemma iam explicuimus, annis 1188.1197.1198.1204.1211.1214. floruit: vt ex variis diplomatibus didici. Duxit Sophiam, (posteà nuptam Leonio Castellano Bruxellensi) & ex ea Arnulfum seu Arnoldum, Arnulfus Odam sustulit. Oda an. 1236. Grimbergæ pro parte Domina primùm Waltero de A, Domino de Pollaer prope Niniuen, pòst Sigero de Gandauo nupsit.

Odæ ex Leonio filio nepos Gerardus de A duxit Annam, filiā Geldolfi de Bruges aliàs de Gruthuse. Gerardi filius Gerardus de A tabulas Cortebergenses an. 1312. signauit & Leoniū, Leonius Ioannem an. 1350. celebrem genuit. Ioannis filia & heres Ioanna de A Henrico de Wuitersem, Domino Bergarū ad Zomam, & Ioannæ filia Ioanna Bauttersemia Ioanni de Brabantia aliàs de Glimes (Ioannis III. Brabantiæ Ducis filio naturali, sed an. 1344. per Lud. Bauarum legitimato) an. 1418. nupsit: vt ex Emundi Dinteri manuscriptis Brabantiæ Chronicis, & ex vetustis Curiæ feudalis Brabantinæ codicibus constat.

Ioannes Ioannem Labeonem, Bergi-Zomij ac Walhemi Dominum, & Philippum Grimbergæ pro parte Dominum procreauit. Philippus Iacobum, Iacobus Georgium, Georgius Ferricum, Ferricus Iacobum, Guilielmum primò Antuerpiensem pòst Cameracensem Antistitem, Gerardum Stabrouci Dominum, & Ferricum; Gerardus Godefridum, primum Grimbergæ Comitem à Philippo IV. Hisp. Rege creatum, genuit.

CAPVT

CAPVT CLXXXIV.

Ioannes Montis Mirelli seu Mirabilis & Oisiaci Dominus, eiusq; uxor ac liberi, Cantipratensem Abbatiam dotant, 1202.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ego Ioannes Montis Mirabilis & Oisiaci Dominus, Cameracensis Castellanus, & * *Heluidis* vxor mea, notum facimus præsentibus & futuris, quòd assensu liberorum nostrorum, videlicet *VVillelmi* & *Ioannis* filiorum nostrorum, & *Elisabeth* filiæ nostræ, donauimus in perpetuam eleëmosynam ecclesiæ B. Mariæ de Cantiprato.... Huic autem donationi adfuerunt Benaudus de Vergeriis, Gerardus de Castellione, Ioanne de Valle-campi, Simon de Fontenelle, Iuo Liuuandres, VVillelmus de Vileres, Nicolaus
1202. de Brixiaco. Actum anno millesimo ducentesimo secundo, mense Martio.

* *al. Heluisa.*

Hugo de Oisy Castellanus Cam. 1050. dux. Adam neptem Richildis Co. Han.	*Hugo Cast. Camer. dux. Heldiardem 1130. & Valcellas fundat, ob. 1132.*	*Simon Castel. Camer.* 1160.	*Hugo Castel. Cam. fundat Cantipratū, d. Margaritam Vicecomitissam Meldensem, ob. 1190. sine lib. pag. 460.*		
		Filiæ V.	*N. uxor Andreæ do. de Monte-Mirelli.*	*Ioannes do. de Montmirail, Oisy, Castel. Cam. d. Heluidem Valcellis sepultam.*	*Guilielmus.*
					Ioannes.
					Elisabeth.

Vniuer-

Vniuersis præsentes litteras inspecturis E. Conchiachi, Montis-Mirelli & Oisiaci Dominus, salutem in Domino Nouerit vniuersitas vestra, quòd nos volumus & concedimus, quòd dilecta nostra ecclesia de Cantiprato habeat & possideat in perpetuum viginti arpenta nemoris, quæ quondam carissimus auunculus meus bonæ memoriæ dominus MATTHÆVS Montis-Mirelli & Oisiaci Dominus...Datum anno millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, mense Martio. 1264.

Balduinus Comes Gisnensis monasterio Andrensi beneficia præstat an. 1202.

Ego Balduinus Comes Gisnensis notum facio, quòd Iterius Abbas & ecclesia Andrensis inuadiauit ab Hugone de Sauuinghem terram, quam habebat apud Mas iuxta curtem eorum. Dedit siquidem eadem ecclesia prædicto Hugoni decem libras publicæ monetæ, vt eamdem terram habeat & sicut suam possideat, quò ad vsque memoratum argentum recipiat. Actum anno M.CC.II. Super hoc testes sunt, Willel- 1202.
mus frater meus, Baldeuinus filius meus, Guffridus filius meus, Balduinus filius meus, Gusfridus filius meus, Balduinus filius Willelmi fratris mei, Willelmus frater Tareuoleuel, Rolandus, Henricus Falconarius, & multi alij.

Ego Balduinus Comes Gisnensis notum facio, quòd ad preces domini Iterij Abbatis Andrensis immunes dimisi & quietos omnes mansionarios sub eo manentes circa ecclesiam Andrensem; ne ijdem mansionarij de cetero gallinas aut alias consuetudines reddant, quas famuli mei, quasi sub nomine meo, annis singulis accipere solebant. Huic autem concessioni Arnulfus de Gisnes, Castellanus de Borburg, filius meus, assensum præbuit, & præsenti chartulæ sigillum suum vnà mecum apposuit. Actum extra Ardeam, anno M.CC.III. coram his te- 1203.
stibus, Ægidio de Loressa filio meo, Eustachio de Campaniis, Radulpho de Cochoue, Baldeuino de Bauelingem, Petro de Bauelingem, & multis aliis.

Henricus I. Loth. & Brab. Dux Antuerpiensium Canonicorum dotem auget, an. 1202.

Henricus, Dei gratia Dux Lotharingiæ & Marchio Romani Imperij, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Notum sit omnibus quòd Antonius & fratres sui, videlicet Willelmus, Henricus, Arnoldus, milites de Bunsceke, duos manipulos decimæ in *Millengem*, & XIV. bunaria allodij, quod in eadem villa hereditario iure possederant, in manus nostras, ad vsus Canonicorum ecclesię S. Mariæ in Antwerpia, more nobilium liberè & absolutè resignauerunt: & nos eadem bona Canonicis prædictæ ecclesiæ in perpetuum possidenda, sub testimonio nobilium virorum, contulimus. Testium nomina hæc sunt, Godefridus de Scoten, Arnoldus de Grimbergis, Walterus Bertholt de Grimbergis, Arnoldus & Gerardus fratres de Diest, Lambertus de Rumpsdorpe, Henricus de Rikestelle, Nicolaus de Ranst, Willelmus de Craihem, Arnoldus Drossate de Rotselar, Arnoldus de We-
1202. semale, Nicolaus de Sant. Actum anno millesimo ducentesimo secundo.

Pacta inter Brabantos & Colonienses an. 1193. & 1203.

Bruno, Dei gratia Coloniensis Archiepiscopus, notum facimus vniuersis, quòd nos & priores nostri, tam liberi quàm Ministeriales, necnon & ciues, cum Henrico illustri Lotharingiæ Duce & hominibus eius veram amicitiam & perpetuum fœdus contraximus: ita videlicet vt in omnibus nostris iustitiis contra omnẽ hominem ad inuicem nobis fideliter assistamus, & si necessitas ingrueret, promptum mutuò nobis ferre debeamus auxilium. Nos autem, ne hæc obliuione deleri possent, hanc paginam conscribi, & tam nostro quàm B. Petri sigillo iussimus communiri; ita videlicet vt vnum scriptũ in B. Petri armario Coloniensi, alterum verò in ecclesia Louaniensi reponatur. Acta sunt
1193. hæc anno M.CXCIII. pontificatus nostri anno II.

ADOLFVS sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus notum facimus, quòd ab antiquo inter ecclesiam Coloniensem & Archiepiscopum

pum ex vna parte, & Ducem Lotharingiæ & terram suam ex altera parte confœderata est dilectio & confirmata confœderatio. Placuit igitur nobis & Duci Henrico consanguineo nostro istam dilectionis confœderationem innouare, & perpetua firmitate corroborare. Huius rei testes sunt, Engelbertus maior Præpositus, Vdo maior Decanus, Gerardus Sanctensis Præpositus, Bruno Bonnensis Præpositus, Theodoricus Præpositus S. Cuniberti, Theodoricus Præpositus S. Andreæ, Theodoricus Præpositus S. Gereonis, Theodoricus Præpositus SS. Apostolorum, magister Oliuerius, Bruno de Benschem, Godefridus Notarius, Otto Comes Gelrensis, Puer de Cliuo, Guilielmus Comes Iuliacensis, Henricus Comes de Seyne, Gerardus Comes de Arc, Lotharius Comes de Hoestade, Henricus Comes de Kessele, Adulphus Comes de Monte, Arnoldus Comes de Altena, Arnoldus Comes de Mercka, Godefridus Comes de Arneberch, Henricus Comes Teeleburch, Otto de Wickerode, Euerardus de Arberch, Rutgerus de Merehem, Giselbertus de Breme, Rutgerus Stanule, Hermannus Aduocatus Coloniensis, Henricus de Volunstene, Henricus de Axphain, Hermannus de Aluetre, Otto Camerarius, Henricus de Renschem, Henricus de Vuchtrich, Theodoricus de Erenpoorte, & alij quàm plures. Acta sunt hæc anno M.CC.III. 1203.

Pacta inter Henricum I. *Brabantiæ Ducem & Othonem Gelriæ Comitem an.* 1202. *&* 1203.

Notum sit omnibus, quòd cum exorta esset discordia inter Henricum Ducem Lotharingiæ & Othonem Comitem Gelriæ, suum hominem ligium, super eo quòd idem Comes ei debitum sæpiùs negauerit seruitium, tale inter eos pacis reformatæ intercessit pactum. Quòd si Dux memoratum Comitem ad suum aliquando inuitauerit seruitium, & Comes ei non obtemperauerit, vel fideliter, sicut homo suus ligius, non seruierit, ipse Comes sua spontanea voluntate elegit, quòd omnia bona, quæ à domino Duce in feudum tenet, in sua sint potestate, vt ipse Dux de bonis illis pro sua disponat voluntate. Hæc autem facta sunt, præsente Rege Othone, Guidone Apostolicæ Sedis Legato, Adulpho Coloniensi Archiepiscopo. Huius rei etiam sunt

 testes,

testes, Henricus Dux de Limburgis, Gerardus Comes de Are, Adolphus Comes de Monte, Henricus de Wassenberch, Raso de Gauera, Arnoldus de Wesemale, Castellanus de Bruxella, Rutgerus de Merchem, Theodoricus de Milhem, Reinerus de Tyge, Sibertus Svveuus, Arnoldus Seneścallus de Rotselare, Gosuinus de Heuerle.
1202. Acta sunt hæc Traiecti supra Mosam, anno M.CC.II.

Notum sit tam futuris quàm præsentibus, quòd talis interuenit forma compositionis inter Henricum Ducem Lotharingiæ & Othonem Comitem Gelriæ, quòd Comes renuntiauit omni iuri, quod se dicebat habere in * *Meghem*. Additum est etiam quod burgenses de Silua iuxta *Orten* per totam terram Comitis Gelriæ liberi erunt à teloneo omni. Burgenses quoque de *Tiele* gaudebunt eodem iure. Insuper Comes Gelriæ iurauit, quòd Duci & heredibus suis de cetero tamquã suus homo ligius fideliter seruiet. Vt autem hæc rata teneantur, sigillorum appositione tam Ducis quàm Comitis sunt roborata, testibus & iuratis his Nobilibus. Henricus Comes de Kessele, Rogerus de Merheim, Engelbertus de Horne, Theodoricus de Horne, Theodoricus Aduocatus de Hechte, Theodoricus frater suus, Wilhelmus Molsen, Theodoricus de Altena, Alardus de Driele, Walterus Spering, Gerardus de Wischem, Lambertus de Monte, Henricus de Bruele, Egbertus de Molsen, Arnoldus de Orthen, Theodoricus de Alphen.

pag. 434. & 480.

Nomina Ministerialium iuratorum. Engelbertus de O, Franco de Houthem, Theodoricus de Ruremonde, Reinerus de Tregele, Gerardus de Straele, Godefridus Grontuar, Theodoricus Gruntere, Wilhelmus Roble, Stephanus de Pluniste, Theodoricus Hastaert, Reinerus Castellanus de Huleken, Christianus & Rodolphus de Armen, Theodoricus frater Comitis, Arnoldus de Arhem, Selinuch
1203. Stelix. Acta sunt hæc apud Louanium anno M.CC.III.

CAPVT

CAPVT CLXXXV.

Carolus Bonus Flandriæ Comes, Balduinus & Eustachius Flandriæ Camerarij, & alij dotant Aldeburgensem Abbatiam.

EGo Karolus Dei gratia Flandriæ Comes notum esse cupio, quòd propter remedium animæ domini *Balduini* Comitis antecessoris mei beato Petro Apostolo & Hariulpho Abbati & monachis ad locum * Aldenburgensem condonaui duas partes decimæ, id est, duas garbas totius solitudinis seu deserti, quod Teutonicè vocatur *Vtfanc* vel wostinia in parochia de Erninghem, & ex Ichtenghem, & de Cocalara & de Bouenkarca vsque in confinium de Flardello, exceptis illis partibus quę ante mortem domini *Roberti* auunculi mei fuerunt in culturam redactæ. Quidquid verò huius deserti vel solitudinis à die mortis præfati Comitis Roberti excultum est vel excoletur, prout Comes Balduinus antecessor meus condonauerat * *Guillelmo Maleto*, ipsam eamdem decimam liberam ab omni meo vel meorum successorũ iure tradidi in eleëmosynam Abbati & fratribus cœnobij S. Petri Aldenburgensis; præfato Willelmo idipsum flagitante, qui vt hoc fieri vellet tam propria strenuitate quàm coniugis suæ *Lismoth* deuotione concepit: quatenus monachi pro salute nostra & ipsius Guillelmi ac coniugis eius Lismoth, atque pro requie animarum gloriosorum Principum, *Roberti* scilicet apud Atrebas quiescentis & filij eius *Balduini*, in flore iuuentutis & strenuitatis eximiæ, proh dolor, tam citò defuncti, XV. Kal. Iulij, Dei misericordiam incessanter implorent. Actum Brugis anno M.C.XIX. XVI. Kal. Augusti, Rege Francorum Ludouico, filio Philippi, regnante.

pag. 334. & 447.

pag. 447.

EGO WALTERVS de Heines, Aduocatus ecclesiæ S. Petri in Aldenborch, omnia quæ à patre meo *Conone* atque patruo meo *VValtero*, pro remedio peccatorum suorum, sub hereditario censu & perpetuo, præfatæ ecclesiæ sunt donata, diuini amoris spiritu afflatus, simili modo quo illi fratribus ibidem Christo militantibus, per manum Theodorici Flandriæ Comitis, liberè contradidi. Actum anno M.C.LI. 1151.

BALDVINVS Flandriæ Camerarius vniuersis fidelibus in perpetuũ.

Nouerit vniuersa posteritas, quòd ego terram illam, quam in parochia de VVestenda de Comite Flandriæ tenebam in feodo, quam & ecclesia S. Petri de Aldenborgh sub annuo censu XXV. librarum cum releuio sub meo nomine possidebat, Comiti Baldeuino coram Baronibus & hominibus suis reddidi & guerpiui, & *Katerinam* vxorem meam & *Huvvemum*, & *Gerardum* fratres meos, qui aliquid iuris in eadem terra in posterũ videbantur habituri, similiter guerpire feci, & ipse Comes ipsam terram cum omnibus appendiciis suis, & si quid alluuione maris accreuerit, in eleēmosynam ecclesiæ iam dictæ contulit. Vt autem donatio ista rata permaneat, litteris eam mandari & sigillorum tam mei quàm soceri mei *Gerardi* Castellani de Aldenborgh impressione, cum testium subscriptione, muniri necessarium duxi. Signum Balduini de VVouma, S. Lamberti & Gosuini de Sedelghem, S. Danielis Kemel,
1201. S. Balduini de Slipes. Actum in territorio Brugensi anno M.CC.I.

EGO BALDVINVS Flandriæ & Hannoniæ Comes posteris præsenti scripto insinuare curaui, quòd Baldeuinus Flandriæ Cubicularius terram illam, quam in parochia de VVestenda de me tenebat in feodo, mihi liberam reddidit & guerpiuit, & *Katerinam* vxorem suam, & Huvvemum & Gerardum fratres suos, cum *Aalit* vxore sua, similiter guerpire fecit. Cùm igitur præfatam terram ita in manu mea haberem resignatam, ego in eleēmosynam præfatæ S. Petri ecclesię contuli. Signum Gerardi Brugensis Præpositi, Flandriæ Cancellarij, S. Balduini Comitis de Ghisana, S. VVillemini Castellani, S. Audomari, S. Arnulphi de Arden, S. Balduini de Praat, S. VVillemini Notarij, S. Gerardi de Rumschura, S. Reineri de Postkerca. Actum Brugis anno
1202. M.CC.II. mense Martio.

EGO L. de Nigelle Castellanus de Brugis, & M. de Harnes Flandriæ Iustitiarius, vniuersis notum esse volumus, quòd Igramnus, filius Ingramni de Erneghem, ecclesiam S. Petri de Aldenborg ab omni vexatione & querela, quam habuit erga ipsam pro decima de Erneghem, coram nobis & multis aliis liberam & quitam dimisit. Ne ergo res ista solemniter facta per obliuioné sui rediuiuæ contentionis pariat scrupulum, scripto mandari & sigillis nostris eam fecimus communiri. Testes, Bernardus de Rosbais, VVillelmus VVart, Iustitiarius Comitis, Boudelin de Morkerca, Hugo filius Mariæ, Iordanus Buc, Rolin Bos.
1209. Actum anno M.CC.IX. mense Iulio, Brugis.

EGO

EGO EVSTACIVS Flandriæ Camerarius & Scouterus de Oudenburgh vniuersis Christi fidelibus in Domino salutem. Quoniam ecclesia S. Petri de Oudenburgh sub mea constituta dignoscitur aduocatia, iustissimè teneor eam præ ceteris fouere & ampliare. Inde est quòd ego in parochia de Westende anguillarum positionem in Isara extra slusam iacentem, & ad aquæductum mei * officij pertinentem, dictæ ecclesiæ S. Petri de Oudenburgh in eleëmosynam contuli. Vt autem hæc donatio solenniter facta, & à domino Waltero Tornacensi Episcopo confirmata, stabilis permaneat, præsentes litteras sigilli mei impressione & testium qui interfuerunt subnotatione muniui. Signum Walteri & Iacobi presbyterorum de Oudenborgh, S. VVillardi clerici, S. VVillelmi VValgherlinc, S. Gerardi fratris mei, de cuius consensu donationem feci, S. Hostonis auunculi mei, militum. Actum anno M.CC.XXIV. 1224.

Camerlinex ambacht.

VNIVERSIS præsentes litteras visuris vel audituris *Eustachius* Camerarius Flandriæ, & Scoutetus de Oudenborgh, æternã in Domino salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm controuersia orta esset inter me ex vna parte, & ecclesiam S. Petri eiusdem loci ex altera, super positionibus anguillarum sitis siue iacentibus in officio meo de Sclipis, quas dicta ecclesia dicebat nobilem virum Eustachium quondam Camerarium Flandriæ, patruum meum, ipsi ecclesiæ in eleëmosynam contulisse; tandem ego Camerarius ex vna parte, Abbas & fratres dictæ ecclesię ex altera, comparuimus Brugis in Vircharnia corã domino Guidone Comite Flandriæ super dicta cõtrouersia. Dicti verò Abbas & fratres proposuerunt ibi coram prædicto Comite priuilegium dicti Eustachij patrui mei. Quo inspecto, ego recognoui coram dicto Comite & recognosco me nihil iuris habere in præfatis positionibus anguillarum. Signum prædicti Comitis Flandriæ, S. Roberti Senescaldi, S. Balduini de Balliolo, S. Michaëlis de Lembeca, S. VValteri de Gandauo, S. VValteri Grote, militum, S. Balduini filij Refini, militis, tunc temporis Balliui Brugensis, & multorum aliorum. Actum in Vircharnia Brugensi anno Domini M. CC. LXI. Sabbato post Iacobi & Christophori. 1261.

Henricus

Henricus I. *Brab. Dux, eiusq́; coniux Machtildis, an.* 1201. *in silua Sonia prope Bruxellam fundant Cameram, monialium ord. Cistertiensis Abbatiam.*

Ego Henricus Dei gratia Dux Lotharingiæ, assensu dilectæ consortis meæ Machtildis Ducissæ, contuli religiosæ sorori Gislę locum iuxta Bruxellam qui vocatur *Pennebeke*, ad construendum inibi cœnobium sanctimonialium, in honore Dei & beatæ virginis Mariæ. Contuli etiam eidem sorori iuxta prædictum locum tres mansos terræ incultæ & nemoris de meo proprio, ab omni iure sæculari liberrimos, & partē meam decimæ de *Russibroech* & viginti bonaria terræ, cum censu quem prædicta Gisla emit à VValtero Kibus. Quod vt ratum habeatur, præsentem paginam sigilli nostri impressione signauimus, & testium subscriptione muniuimus: quorum ista sunt nomina; Sigerus Archidiaconus, magister Michaël, Arnoldus Notarius, Godefridus Castel-
1201. lanus. Actum anno M.CC.I.

IOANNES Dei gratia Cameracensis Episcopus dilectis in Christo
f. Gisla. filiabus, Gertrudi Abbatissæ & monialibus de Pennebeke, obseruantiam ord. Cistertiensis professis, in perpetuum. Deuotionis vestræ precibus grato concurrentes assensu, locum ipsum in quo secundùm instituta beati Benedicti professionem Cistertiensis ordinis, diuino mancipatæ estis obsequio, sub Dei genitricis Mariæ, nostra & successorum nostrorum protectione suscipimus; statuentes vt bona quæ vobis ab illustri viro Henrico Duce Lotharingiæ, cum assensu serenissimæ consortis suæ Machtildis Ducissæ, collata sunt, siue quæcumque poteritis adipisci, firma vobis & posteris illibata permaneant necessi-
1202. tatibus vestri collegij profutura. Actum anno gratiæ M.CC.II.

CAPVT

CAPVT CLXXXVI.

Guilielmus, Balduini Imp. CP. patruus, illius nomine Hannoniam regens, benefacit Abbatiæ S. Dionysij, an. 1203.

EGo VVillelmus, domini Comitis Flandriæ & Hannoniæ patruus, & eius vicem in Comitatu Haynoensi gerens potestatiuã, notum facio vniuersis, quòd Clementia de Houdeng, in curia domini mei Comitis & in præsentia mea constituta, totum allodium suum quod in potestate & territorio de Houdeng, & in potestate & territorio de Goignies habebat, * ecclesiæ S. Dionysij in Brocqueroia, tam per se *pag* 209. quàm per Aduocatum sibi ad hoc electum, in eleëmosynam contulit, sub testimonio virorum nobilium & aliorũ domini mei Comitis Flandriæ & Hannoniæ fidelium hominũ. Testes, Arnulfus Decanus Tornacensis ecclesiæ, Rogerus de Condato... Actum Montibus M.CC.III. 1203. dum dominus Comes Flandriȩ & Hannoniȩ pro honore Domini nostri Iesu Christi peregrinabatur.

*Guilielmus Dominus de Fielnes, eiusq; frater Thomas benefaciunt monasterio Andrensi, an.*1203.

Ego VVillelmus, filius Ingelramni, Dominus de Fielnes, notum *Fiennes.* facio omnibus, quòd cappam, quam pater meus dudum appretiauerat ad XVI. solidos sibi ab Andrensis Ecclesiæ eleëmosynario annuatim in festo S. Michaëlis soluendos, postmodum iter Ierosolymitanum arripiens pro prædicto censu annuatim redimi statuit, & nihil Andrenensem ecclesiam ampliùs quàm hos XVI. solidos pro cappa debere recognouit. Ego igitur patri succedens, pro cappa V. solidos Sterlingorum annuatim mihi dari constitui, in Natali Domini, assensu domini Abbatis Iterij & totius Capituli. Actum anno M.CC.III. apud Fiel- 1203. nes, Kalendis Iannuarij, concedente vxore mea *Agnete*, & filio meo *Ingelramno*, qui hoc per Aduocatum concessit, audientibus & videntibus, Radulfo de Fielnes patruo meo, VVillelmo de Contes, Arnulfo

de Hesdingnol, Ioanne de Cubbingecum, Ioanne de Tingri, Eustachio de Cotes, Ægidio de Motiers, militibus.

Ego Thomas, frater domini VVillelmi de Fielnes, notum fieri volo, me dedisse Andrensi ecclesiæ in eleëmosynam, vnum polkinum frumenti, ad mensuram Boloniæ, apud Neceuilre singulis annis accipiendum. Hoc autem feci de assensu prædicti domini & fratris mei Willelmi, à quo inter alia bona eumdem polkinum tenebam in feodum. Actum apud Fielnes, die qua versus terram Ierosolymitanam
1207. iter arripui, anno M. CC. VII. Testes sunt, Walterus Abbas de Bello loco, Robertus Canonicus eius, Arnulphus de Hesdingnol, Ioannes de Tingri, Willelmus de Contes, milites, Pares mei, & alij multi.

Theobaldus I. *Barri & Luxeburgi Comes opidi S. Theobaldi incolis an.* 1203. *dat varia priuilegia.*

Ego Theobaldus Comes Barri & Lucceburgi omnibus manentibus & mansuris apud S. Theobaldum sub Bormonte hanc contuli libertatem; quòd quicumque ibidem manere voluerit introitum quinque solidorum Pruuinensium ministro meo persoluat, & quinque solidos de reditu annuatim.... Omnes autem præscriptas libertates in perpetuum obseruandas filius meus *Henricus* iurauit, & homines mei pro me ipso & à me firmiter tenendas & conseruandas iurauerunt, videlicet Iofridus de Dauilleyo, Lebaudus de Beffremonte, Walterus Aduocatus Bormontis, Petrus de Bormont, Arardus de Chastenoy, & alij homines mei de Castellania Bormonus. Actum anno
1203. M. CC. III. mense Aprili.

Notatio de Comitibus & Ducibus Barrensibus.

Ludouicus I. Comes de Montbeliard. an. 1030. & 1044. vixit; de quo sic Herm. Contractus in Chronico. Anno 1044. Ludouicus Comes Reginoldum Principem, Reginæ Agnetis auunculum, sed Regi Henrico inimicum, dum quoddam castellum eius, quod Mons-piligardæ dicitur, magna cum manu expugnare pararet, cum parua militũ suorum

suorum copia pugnam iniens, vicit. Vxorem habuit * *Sophiam*, Frederici II. Lotharingiæ Mosellanæ Ducis filiam, & ex ea genuit Theodericum, Fredericum, & Beatricem: vt ex ea Genealogia S. Arnulfi & Bertoldi Constantiensis Chronico ad an. 1091. constat. *pag. 252.*

THEODERICVS I. Ludouici filius, Comes de Montbeliard an. 1074. & Comes de * Monsson & Bar, an. 1093. floruit. De eo sic Guillimannus in Historia Episcoporum Argentinensium. Anno 1074. condere cœpit Theodericus Comes Montis Bellicardi monasterium S. Walburgis, ordinis D. Benedicti, in Alsatia. Theodericus ex *Hermentrude*, Guilielmi II. Burgundiæ Comitis filia, suprà pag. 47. memorata, genuit filios quinque, Ludouicum II. Comitē de Montbeliard, Theoderici II. patrem, Rainaldum I. Comitem de Monsson & Bar, Fredericum, Guilielmum & Stephanum Metensem Episcopum an. 1164. defunctum. Ceterùm Ludouicus II. anno 1097. obsidioni vrbis Nicææ interfuit; vt Tyrius & Albertus Aquensis testantur: Ludouicus de Monzons mirabilis in opere militari, filius Comitis Dirici de Montbiliart (sic enim legendum, non Monthiliart) Dudo de Cons rufus capite, bello doctissimus, Gozelo... iuxta prædictorum papiliones tabernacula collocauerunt. Eiusdem Ludouici fit mentio apud VVasseburgium in diplomate Mathildis Comitissæ an. 1096. scripto in fauorem monasterij S. Petri de Monte, & apud Ægidium Royam in Annalibus Belgicis in gestis anni 1096. vbi corruptè vocatur Ludouicus de Morona. II. *Ponta-Mouson.*

RAINALDVS I. Comes de Monsson & Bar, Theoderici I. filius, sustulit Rainaldum II. & Theodericum Metensem Episcopum. Idem Bulloniense castrū an. 1134. occupauit, & vsque ad annum 1140. tenuit, obiitque an. 1149. III.

RAINALDVS II. Comes de Monsson & Bar ex filia Comitis Campaniæ genuit Henricum I. Comitem de Bar, an. 1193. sine liberis defunctum, Theobaldum I. Rainaldum Carnotensem Episcopum, & N. filiam Comiti Salmensi nuptam, matrem Henrici Comitis Salmensis: vt scriptor Triumphi S. Lamberti apud Chapeauillium cap. 19. tradit. IV.

THEOBALDVS I. Comes de Monsson & Bar ex *Laureta* Comitis Lossensis filia genuit Henricum II. Comitem Barrensem, & Thomassetam Frederico Lotharingiæ Mosellanæ Duci nuptam. Obiit Theo- V.

baldus an.1214. in Terra sancta, qui & Comes Luxeburgi fuit ex parte vxoris Ermensindæ, Henrici Cæci filiæ: prolem tamen ex ea non sustulit. Genealogiam S. Arnulfi consule.

VI. HENRICVS II. Comes Barrensis, Theobaldi I. filius, in prælio Bouinensi an. 1214. pro Philippo Augusto Francorũ Rege contra Othonem IV. Cæsarem stetit. Anno 1239. cum Theobaldo Rege Nauarræ & Comite Campaniæ, Hugone Duce Burgundiæ, Petro Comite Britanniæ in Syriam abijt, & eodem anno ad Gazam perijt: vt Sanutus lib.3. parte 11. cap. 15. narrat. Vxorem habuit N. filiam secundò genitam Roberti Comitis de Dreux.

VII. THEOBALDVS II. Henrici II. filius an. 1292. obijt. Duas habuit coniuges, quarum prior N. soror Guidonis Flandriæ Comitis sine prole obijt. Ex altera *Ioanna*, quæ fuit soror Domini de Toucy, genuit filios quinque Henricum, Ioannem, Theobaldum, Rainaldum & Petrum, & filias tres. Ex his Theobaldus Leodiensis an. 1303. Rainaldus Metensis an. 1302. Episcopus electus fuit. Petrus autem Dominus de Pierrefort filium habuit Hugonem, an. 1352. Virdunensem Episcopum nominatum.

VIII. HENRICVS III. Theobaldi II. filius *Eleonoram* Eduardi Angliæ Regis filiam duxit, & ex ea sustulit Eduardum & Ioannam Comitissam de Varennes.

IX. EDVARDVS I. Henricus III. filius an.1312. cum Abbate Belli loci in Argonna, ord. Cluniacensis in d. Virdunensi, super quibusdam rebus controuersis transegit; collegium VI. Canonicorum in honorem S. Georgij in templo S. Catharinæ de *Bruy* an. 1331. fundauit, & an. 1336. obijt.

X. HENRICVS IV. Eduardi I. filius ex *Iolenta* Flandrensi genuit Eduardum II. Comitem Barrensem sine liberis defunctum, & Robertum I. Ducem Barrensem.

XI. ROBERTVS, Henrici IV. filius, ex Comite Dux primus Barrensis an.1357. creatus, ex *Maria* Ioannis Francorum Regis filia sustulit Henricum & Philippum, qui in bello Hungarico contra Turcas perierunt, Eduardum III. Ludouicum Cardinalem, Ioannem, omnes sine liberis defunctos; Iolentam Ioanni I. Aragoniæ Regi, & N. filiam Comiti S. Pauli, nuptas. Decessit an.1411. cui in Ducatu Barrensi & Castellania Cassletensi filius EDVARDVS III. anno 1415. & huic frater LVDOVI-

CVS

cvs Cardinalis successit. Ludouicus porrò suæ stirpis postremus Ducatum Barrensem & Marchionatum Mussipontanum Renato Andegauensi, Guisiæ Comiti, pòst Siciliæ Regi, dono dedit, tabulis an. 1419. die 13. Augusti in opido S. Michaëlis scriptis; obijtque an. 1430.

IOLENTA, Roberti I. filia, ex *Ioanne* I. Aragoniæ Rege Iolentam II. genuit. IOLENTA II. nupsit Ludouico II. Andegauensi, Siciliæ Regi, & an. 1420. decessit. RENATVS Andegauensis, Ludouici II. & Iolentæ II. filius, Dux Barrensis, ac demum Rex Siciliæ, Iolentam III. procreauit. IOLENTA III. Ducissa Barrensis ex *Frederico* II. Comite Vademontano genuit Renatum.

RENATVS II. Dux Lotharingię & Barri Carolũ Audacem ad Nanceium 1477. vicit, & an. 1505. aut 1508. decessit. *Antonius* Renati II. & Philippæ Gelrensis filius an. 1544. *Franciscus*, Antonij & Renatæ Borborniæ filius, an. 1545. obierunt. *Carolus*, Francisci & Christiernæ Danæ filius, an. 1608. decessit, & filios reliquit Henricum III. Loth. & Barri Ducem, Carolum Cardinalem, & Franciscum Comitem Vademontanum. *Henricus* an. 1624. moriens duas reliquit filias, Nicoleam & Claudiam. *Carolus*, Francisci Vademontani filius, duxit Nicoleam.

CAPVT CLXXXVII.

Adam Dominus de VVaulaincourt benefacit cœnobio Cantipratensi.

EGO ADAM, Dominus de VVaulaincort, notum facio tam præsentibus quàm futuris, quòd cùm Hugo Fornier homo meus, in extremis laborans, ecclesiæ B. Mariæ de pratis quattuor modiatas..... Signum Goberti de Vaucellis, & Hugonis S. Autberti Cameracensis, Abbatum, S. VValteri de Bethencort, VValteri de Vieslir, Ioannis Creton, Theodorici de Douci, militum & hominum meorum, S. Arnulfi de * Landas, Ioannis de Marcoing, Iacobi de Raillancort, militum. *pag.* 392. *pag.* 349.

Actum anno millesimo ducentesimo quarto, mense Martio. 1204.

Omnibvs Christi fidelibus, ad quos præsens scriptum peruenerit, *Adam* Dominus de VVaulaincort salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd Adam miles de Cauderi homo meus, & vxor eius Elizabeth, possessionem suam de *Ires*.... Hæc autem omnia ordinata sunt & recitata, præsentibus & testificantibus, Goberto Abbate de Vaucellis, Hugone Abbate S. Sepulcri, Guidone Cantore B. Mariæ Cameracensis, Roberto Camerario, & Godefrido de Oisy, eiusdem ecclesiæ Canonicis, Balduino Buridam, Simone de Aisemvile, Theoderico de Douci, VValtero de Vieslis, Ioanne de Deheries. Datum anno mille-
1207. simo ducentesimo septimo, mense Aprili.

Albertus Comes de Muha heredem dicti Comitatus nuncupat ecclesiam Leodicensem, an. 1204.

Innotescat tã futuris quàm præsentibus, quòd Comes Albertus de Muha allodium suum de Muha & de VValeue, cum omnibus appenditiis suis, ad honorem Dei beatæ Dei genitricis Mariæ & beati Lamberti, ecclesiæ Leodicensi contulit liberè & absolutè, tali interueniente compositione, quòd ipse in priori libera & legitima possessione, quamdiu viuet, iam dictum allodium possidebit. Post mortem verò eius, si decedat sine liberis, iure hereditario ad iam dictam ecclesiam Leodiensem liberè & absolutè, cum omni integritate, pertinebit. Actũ
1204. anno M.CC.IV. Indictione VII.

Henricus Imp. CP. fratri suo Philippo Nobili Marchioni Namurcensi varias Reliquias sacras dono mittit an. 1205.

Carissimo fratri suo Philippo Marchioni Namurcensi Henricus frater suus, Imperij Romani moderator, salutem. Nouerit fraternitas vestra mihi prædilecta, quòd vobis mitto, per magistrum Danielem de Scausinio, clericum nostrum, vas aureum pulchrum & pretiosum, in quo continetur maxima pars de ligno Crucis Domini, in modum crucis auro circumligata & ornata. Mitto etiam vobis de sacrosanctis Reliquiis Imperialis palatij Bucceleonis, videlicet de spinis coronæ

coronæ Domini, de veste purpurea Iesu Christi, de pannis infantiæ Saluatoris, de linteo quo præcinxit se in cœna, de Zona B. Mariæ virginis, de capite B. Pauli & B. Iacobi Minoris. Prætereà mitto vobis tres samitos & duos annulos, vnum smaragdum & alium rubinum. Ad remouendam autem omnem dubietatem sæpedictarum Reliquiarum, præsentem paginam sigilli mei munimine vobis transmisi roboratam. Datum Constantinopoli anno Domini M.CC V. men- 1205.
se Martio.

PHILIPPVS Marchio Namucensis, Procurator Flandriæ & Hannoniæ, notum facio vniuersis, quòd Valterus miles de Genapia, fidelibus meus.... Testes, Eustachius Præpositus S. Waldetrudis, Gerardus de Iacea, Adam de Haussy, Simon de Haurech, VVillelmus de Gommignies, Almanus de Bauay. Actum apud Aimont le Quesnoy, an. 1206.

NOTATIONES.

HENRICVS] fratri suo Balduino Flandriæ & Hannoniæ Comiti in Constantinopolitano Imperio successit: vt suprà pag. 491. 1206.
retulit.

GERARDVS,] Dominus *Iaceæ in Gallo-Brabantia, duxit Me- Iauche.
lisindem, Guilielmi de Gommignies suprà memorati filiam heredem: ex quibus natus est Gerardus Dominus de Iauche & Gommignies: de quo infrà ad an. 1240. & 1243.

GVILIELMVS] Dominus de Gommignies (vicus est Hannoniæ, Comitatus titulo nunc clarus) fratrem habuit *Adamum de Gom- pag. 490.
mignies, celebrem in bello Constantinopolitano, apud Vilharduinium.

CAPVT

CAPVT CLXXXVIII.

Henricus I. *Loth. & Brab. Dux an.* 1206. *fundat ac dotat Louaniensem S. Gertrudis Abbatiam.*

SCiat vniuersitas præsentium & posterorum, quòd ego Henricus Dei gratia Dux Lotharingiæ, volens amplificare cultum domus Domini, in ecclesia S. Gertrudis in Louanio Canonicos regulares, de ordine & vita regularium institutionis S. Augustini, instituendos tamquam verus patronus approbaui, consensu Præpositi & Canonicorum ecclesiæ S. Petri in Louanio, ad quorum ius ecclesia prænominata spectabat: qui libero consensu eam, ad vsus diuini seruitij à præfatis Regularibus ibidem in perpetuum obseruandi, tradiderunt. Ad prædictorum itaque Regularium sustentationem contuli in eleēmosynam sextam partem totius decimæ de *Landen* & Dormala, illam scilicet partem, quam Daniel de Crainhem diu tenuit sibi pignori obligatam, & filius suus Ægidius, & vsum lignorum in silua mea quæ dicitur *Merdal*, accipiendorum ad necessitates eorum, & cum vno plaustro tantùm, qui vsus in nostro vulgari Fagus appellatur. Præterça liberam eis confero potestatem prædictæ ecclesiæ atrium circumcludere sepibus vel muro, si possint, & in eo ipsorum officinas, quæ religiosis competunt, ædificare, scilicet Dormitorium & Refectorium, & alia eorum necessaria, & possessiones quas possunt iuxta se emere eis indulgeo. Ad loci eorum amplificationem ac dilatationem etiam claustralis curiæ liberè concedo præfatis Regularibus domistationes, cum curtibus earum quæ concluduntur inter plateam, quæ dirigitur versus ecclesiam S. Petri & Tilam fluuium, & quæ atrio S. Gertrudis continuantur. Actum
1206. anno M.CC.VI.

EGO HENRICVS, Dei gratia Dux Lotharingiæ, notum esse volumus, quòd nos tertiam partē decimarum de *Berele* capellæ sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique VVillebrordi de Bercle recognoscimus, & perpetuò possidendam liberè dimisimus, & has litteras nostras dictæ capellæ dedimus in testimonium sigilli nostri munimine robora-
1214. tas. Actum anno Dominicæ incarnationis M.CC.XIV. in vigilia Circum-

cumcisionis Domini, apud Oostervvijck. Hæc eadem recognitio priùs etiam facta fuit eodē anno in festo SS. Cosmæ & Damiani martyrum, præsente viro nobili Galtero de Tilborch; qui similiter eas decimas eidem capellæ in perpetuum liberè dimisit, & recognoscens eidem solenniter resignauit, testibus Arnoldo Dapifero nostro, Arnoldo de Arschot, VVilhelmo de Gestel, Gerardo de Gorle, magistro Renero de Hocgheem, magistro Sigero, Notariis nostris, & Oliuero sacerdote & Inuestito, & multis aliis.

Philippus Nobilis Marchio Namurcensis anno 1207. *declarat, non nisi nobiles feminas admittendas esse ad collegium Canonicarum Andennensium.*

Philippus Marchio Namucensis vniuersis Christi fidelibus in perpetuum. Cùm omnibus ecclesiis sub mea constitutis protectione, ad auctionem iuris & honoris sui, maiorem tenear adhibere diligentiam, eas tamen ampliore cura & beneficio honorare decreui, quarum fides & deuotio certioribus mihi innotuit argumentis. Inde est quod ecclesiam Andanensem, quam in iure & honore suo & libertate & antiquis institutionibus volens pleniùs..... tamquam Abbas & Aduocatus, saluis iis quæ antea gesta fuerant, concedo ei & confirmo, quòd nullam amodò in præbendis dominarum in ecclesia illa feminam instituere debeant, quam non constet esse nobilem, & nobilibus ortam parentibus. Nec aliqua suscipiatur in posterum ad præbendam, quæ in aliqua alia ecclesia præbendam habuerit. Datum anno M.CC.VII. mense Augusto. *Andenne.* 1207.

Gulielmus Pipenpoy vir nobilis decimas de Hare, prope Bruxellam, donat Canonicis Bruxellensibus, an. 1208.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis G. Decanus, totumque Capitulum B. Gudilæ in Bruxella salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quod cùm dominus VVillelmus Pipenpoy ius decimæ quod habebat in Hare in manus nostras nomine eleēmosynæ resignasset, à nobis supplica-

plicauit, vt post vitam *Aleidis* vxoris suæ anniuersarium suum in perpetuum faceremus. Nos verò promisimus eidem anniuersarium ipsius Aleidis facere. In anniuersario prædicto fructus decimæ totius præsentibus distribuentur, excepto quòd inde Custodi ecclesiæ quattuor
1208. denarij pro campanis pulsandis conferentur. Actum anno M.CC.VIII. feria sexta post Trinitatem.

CAPVT CLXXXIX.

Henricus I. *Brab. Dux Liranis Canonicis an.* 1209. *&* 1211. *benefecit, & cum Montensi S. VValdetrudis ecclesia super iuribus opidi Herentalensis transigit an.* 1209.

Craynhē. EGo Henricus Dux Lotharingiæ notum facio vniuersis, quòd Willelmus de *Craybenem*, & nepos eius Ægidius, omni iuri, quod dicebant se habere in aggere molendini de *Scintfort*, renuntiauerunt ad opus Canonicorum de Lira, quorum idem est molendinum, & omne ius eisdem recognouerunt, & in altari S. Gummari resignantes tradiderunt. Quod vt ratum permaneat, sigilli meiappositione roboraui, testibus subnotatis, quorũ ista sunt nomina: VValterus Bertoldus, Arnoldus de Diest, VValterus de Campenholt, Radulphus de Louanio, VVillelmus de Lira, Balduinus de Maesfoert, VVillelmus de Dedelaer, Nicolaus de Sant, Reinerus Notarius, Henricus, Rummundus, Godefridus, & alij tam clerici quàm laici. Actum anno millesimo du-
1209. centesimo nono.

HENRICVS Dux Lotharingiæ.... Notum sit omnibus, quòd fundus ille, in quo molendina nostra Liræ constructa sunt, magistro Henrico de Lira XII. denarios Antuerpienses singulis annis persoluebat. Nos autem in recompensatione dicti census dedimus ei X. denarios annuatim, quos ipse, nostro consensu, S. Gummaro & Canonicis eius in eleëmosynam contulit. Testes, Reinerus Notarius de Hugardis, VVillelmus, Lidericus, Arnoldus, Brummicus, Hermannus, Henricus, Amelius, Godescalcus, Scabini. Actum anno millesimo ducente-
1211. simo vndecimo, in ecclesia S. Gummari.

EVSTA-

EVSTATHIVS Præpositus, Havvidis Decana & totum Capitulum S. Waldetrudis in Montibus, vniuersis Christi fidelibus in perpetuū. Notum vniuersitatis vestræ facimus discretioni, quòd cùm Princeps illustris Henricus Dux Lotharingiæ & Marchio Antuerpiæ in territorio & potestate de *Herentals* burgesiam nouam construeret, & nos inde querimonias faceremus, ipse Dux iam dictus, pro sui & coniugis suæ Machtildis animarum remedio, benignè nobiscū pacem iniit & concordiam. Compositum quidem est de communi consensu, quòd saluis & retentis nobis reditibus nostris & decimis, Villicoque nostro cum Scabinis & iure mansionariorum nostrorum ac hereditariorum, tam in villa Herentals quàm campis, aqua, molendinis & nemoribus, sicut ea tenebamus antequam prædicta burgesia construeretur, eadem burgesia tam constructa quàm in posterum construenda, omnesque vastinæ, quæ terræ siluestres dicuntur, totius alodij & potestatis de Herentals ipsi Duci & nobis communes permaneant... Villicus ipsius Ducis, & Villicus noster & Scabini burgesiæ communem Duci & nobis semper tenentur exhibere fidelitatem. De omnibus autem prædictis, quæ infra alodium & potestatem de Herentals sibi retinuit, non liceat sibi aut successori suo aliquid alicui dare aut vendere vel invadiare, seu in feodum aut beneficium vel censum concedere, vel in eleëmosynam conferre, nisi nobis & ecclesiæ S. Waldetrudis; sed ea semper ad manum suam & proprietatem retinere debet is qui Ducatum Lotharingiæ possidebit. In prædictis quippe alta iustitia dicto Duci suisque successoribus tota sine participatione remaneat. Vt hæc autem rata permaneant, sigilli nostri appensione eadem approbamus & confirmamus. Testes, Gillebertus Præpositus S. Germani Montensis, Nicolaus Macha, Romundus, Wilhelmus Eueram, Walterus Geruasij, Ludouicus & alij Canonici B. Waldetrudis, Machtildis & Agnes de Fontaines, Gela de Hormetis, Maria & Bertha & Iacquelina de Quarigū, Bessela de Louvvis, Petronilla de Ladusa, Aleidis de Goy, Elisabeth & Clarissia de S. Simphoriano, & aliæ dominæ Montensis ecclesiæ. Actū anno M.CC.IX. mense Octobri. 1209.

Otho IV. *Imp. Niuellensi ecclesiæ benefacit, an.*1209.

OTTO diuina fauente clementia Romanorum Rex Augustus...... Accedens ad nos fidelis nostra *Berta*, Niuellensis Abbatissa, flebili querimonia proposuit quòd... Iuxta priuilegium Frederici Rom. Imperatoris ipsi Abbatissæ & ecclesiæ restituimus & confirmamus burgum & ipsam villam Niuellensem, cum mercato, teloneo, moneta ac mensis concambiorum, cum maceria, quæ alio nomine *Grut* appellatur, cum cambis & molendinis, terris cultis & incultis.. Huius rei testes sunt, Euerhardus Salzburgensis Archiepiscopus, Ioannes Cameracensis Episcopus, Vulferannus Abbas VVisemburgensis, Gerardus Præpositus de Carpena, Sibodo Præpositus S. Adelberti de Aquis, Hermannus & Fredericus Marchiones de Baden, Boppo Comes de Loufe, Rodolphus de Kiselovve, Henricus de Scarfemb. Conradus de Bobardia, Henricus de Riuere, Reinardus & Ioannes fratres de Lucra, & alij quàm plures. Ego Conradus Spirensis Episcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, vice Sifridi Moguntinensis sedis Archiepiscopi & totius Germaniç Archicancellarij, recognoui. Acta sunt hæc
1209. anno M.CC.IX. Indictione XII. regnante Ottone Romanorum Rege. Datum apud Spiram, XVI. Kalendas Iulij.

*Nicolaus Dominus de Lalaing prope Duacum Marchianensi Abbatiæ benefacit, an.*1209.

Ego Nicolaus Dominus de Lalaing, miles, notum fieri volo quod pro animæ meç & antecessorum meorum salute quitaui in perpetuum ecclesiæ Marchianensi omne wienagium, quod exigere vel capere solebam de blado & vino & aliis catallis ad ecclesiam pertinentibus, indulgens vt in omni potestate mea tam per terram quàm per aquam libere & absque vlla tributi exactione res ecclesiæ transeant. Quod vt debitam obtineat firmitatem, præsentem paginam nostri appensione sigilli fecimus insigniri. Ne quis igitur nostrum hoc perturbare beneficium præsumat, nouerint omnes, quòd in præsentia domini Abbatis

batis Michaëlis & totius conuentus, quidquid iuris habebam in wienagio per cespitem & ramum super altare prædictæ ecclesiæ reddidi, & hoc ipsum coram domino Atrebatensi Episcopo, & domino Petro, & domino Simone Ostreuatensi Archidiacono, & domino Bartholomæo Decano, & multis aliis Canonicis & clericis recognoui. Actum anno M.CC.IX. IV. Kal. Octobris. 1209.

Balduinus Cominij Dominus, eiusq; filius Balduinus Castellanus Ariensis, aliquot seruas donant ecclesiæ S. Petri Insulensis, an. 1209.

Ego Balduinus Dominus de Comines, & filius meus Balduinus iunior Ariensis Castellanus, notum fieri volumus, quòd nos in eleëmosynam dedimus in ecclesia S. Petri de Insula Mabiliam de Ronc & quinque filias eius, Clementiã videlicet, Adelidim, Adelidam, Euam & Idam, & eas ab omni seruitute quitas & liberas clamauimus & immunes. Hæc autem & quidquid de eis exiuit & exiet, in vita eorum vel earum duos denarios annuatim ecclesiæ prædictæ soluere tenentur, in morte verò XII. Actum anno M.CC.IX. 1209.

CAPVT CXC.

Eustachius de Campaniis, vir nobilis, dotat Andrense cœnobium, anno 1206. *&* 1210.

EGo Eustachius de Campanies notum fieri volo, quòd dedi in eleëmosynam Andrensi ecclesiæ XIII. polkinos frumenti de illis decẽ & VII. polkinis quos Andrensis ecclesiæ Eleëmosynarius singulis annis mihi debebat.

Post modicum verò temporis, cum fratribus eiusdem ecclesiæ apud *Helnes* proficiscens, quod factum fuerat, coram domino Willelmo, à quo præfatam eleëmosynam, cum aliis bonis, in feodum tenueram, & coram Paribus meis recognoui; & vt ipse assensum præberet impetraui. Ipse verò tanquam superior dominus petitioni meæ annuit, & huic scripto sigillum suum apposuit. Actum anno M.CC.VI. mense 1206.

 Februa-

Februario. Testes sunt, dominus Radulfus de Fielnes, Ioannes de Tingri, Ingelramnus de Renningessem, Balduinus de Lo, Adam de Boninges, Balduinus Peleth, Lambertus Pip, qui omnes sunt Pares mei, & multi alij.

Ego Eustachius de Campanies notum fieri volo, quòd dum nuper cruce signatus essem, & multa mala quæ Andrensi ecclesiæ in togaui mente reuoluerem, compunctus eidem ecclesiæ dedi in eleëmosynam, per manum domini mei Arnulphi Comitis Gisnensis, assensu vxoris meæ *Mathildis*, concedente filia mea primogenita *Eufemia* per manum domini *Ingelramni* fratris mei, quem suum Aduocatũ constitui, quidquid ego vel prædecessores mei solebamus habere apud *Hames.* Andrenses verò monachi quattuor anniuersaria se facturos promiserunt, primum pro patre meo, secundum pro fratre meo *Balduino*, tertium pro vxore mea, quartum pro meipso. Actum est hoc coram domino meo Arnulpho Gisnensi Comite, & coram Paribus meis, Radulpho de Andrens, auunculo meo, Wido de Eleinbom, Eustachio de Liskes, Daniele de Bauelinghem, Iacobo de Nieles, Egidio de Lotessa, & multis aliis, anno millesimo ducentesimo
1210. decimo, mense Iulio.

Ego ARNVLPHVS Comes Gisnensis scire volo præsentes & futuros, quòd Eustachius de Campaniis, homo meus, recognouit se debuisse in eleëmosynam ecclesiæ Andrensi quædam iura & consuetudines, quæ apud *Hames* ei & prædecessoribus suis ab antiquo debebantur, pro IV. anniuersariis ibidem faciendis, pro se scilicet & vxore sua *Mathilde*, pro patre suo, & *Balduino* fratre suo. Et quia ipsa eleëmosyna de meo fuerat feodo, rogauit me vt deuotioni suę assensum præberem, & tanquam ecclesiæ Andrensis Aduocatus eamdem eleëmosynam ipsi ecclesiæ vvarantirem. Ego verò precibus eius acquieui. Ipse quoque & prædicta vxor sua, & filia primogenita *Eufemia*, per manũ Ingelramni de Campaniis, qui suus est Aduocatus, hanc eleëmosynam liberaliter contulerunt. Facta est autem hæc donatio & hæc mea confirma-
1210. tio anno M.CC.X. mense Augusto, apud Ardeã, eo tempore quo memoratus Eustachius cruce signatus ad terram Albigensium ire proposuit.

Philip-

Philippus Nobilis, Marchio Namurcensis, Henrico I. Brabantiæ Duci an. 1209. facit homagium de ditione Alostana. Idem an. 1211. auget numerum Canonicorum in Namurcensi S. Albani ecclesia, & an. 1212. nobiles viros à quadam seruitute liberat.

Ego Philippus Marchio Namucensis notum facio vniuersis, quòd cùm post mortem auunculi mei Philippi Comitis Flandriæ, Comitis Haynoensis, Balduinus pater meus & mater mea Margareta, dicti Philippi soror, ratione sanguinis terram Flandrensem hereditario iure adepti essent, Henricus Dux Lotharingiæ patrem meum & matrem meam submonuit, vt ipsi de terra Alost facerent homagium, sicut ius suum exigebat. Prænominati verò pater meus & mater mea, consentiente eorum filio primogenito Balduino, fratre meo, Constantinop. Imperatore, postmodum Flandriæ & Hannoniæ Comite, me, qui post primogenitum maior natu inter filios eorum existebam, præfato Duci ad supradictum faciendum obtulerunt. Ipse verò Dux de tota terra Alost, & de eius appenditiis omnibus & iustitiis, quæ protendunt à Ponte Gandaui, qui dicitur Pons Brabantinus, vsque ad Pontem de Aldenarde, me legitimè feudauit; & ego de præfata terra & appenditiis omnibus & iustitiis præfato Duci feci homagium ligium. Quod vt ratum permaneat, sigilli mei appensione communiui. Datum Louanij, die Martis ante festum S. Andreæ Apostoli, anno M.CC.IX. 1209.

PHILIPPVS Marchio Namucensis vniuersis fidelibus in perpetuum. Nouerit vniuersitatis vestræ discretio, quòd cùm ecclesiam in Namuco S. Albani martyris inuenissem aliquantulùm desertam & quasi vacuam, sincera dilectione eam amplectens pluribus eam restruxi, tam in altaribus quàm nouo presbyterio, tam campanis quàm campanariis ac Dormitorio, gloriosisque Sanctorum reliquiis & pretiosis ornamentis honoraui; assensuque domini Hugonis Leodiensis Episcopi, à domino Stephano Cantuariensi Archiepiscopo, Angliæ Primate, & à domino Bertranno Metensi Episcopo, Dominica qua cantatur, Quasi modò geniti, anno M.CC.VIII. feci consecrari, & nu- 1208.
merum Canonicorum eiusdem ecclesiæ, qui erat septemdecim, auxi tribus

tribus præbendis de propriis bonis meis, & refeci numerum plenum
1211. viginti Canonicorum. Actum anno M.CCXI.

Ego Philippus Marchio Namucensis notum facio vniuersis, quòd consuetudines quasdam indecentes, quas contra honorem militarem iniustè vsurpaueram, iniquas esse discernens, statui vt à nullo milite, qui sit de familia vel aduocatione mea, melius mobile (quod quidam melius cathellum dicitur) de cætero accipiatur post eius decessum, nec id ab eius herede pro illo mortuo exigatur. Vt autem hoc habeatur ratum, præsente scripto & sigilli mei appositione confirmaui. Actum
1212. apud Reaton, anno M.CC.XII.

Henricus I. *Brab. Dux Godefrido Bredæ Domino, eiusq. subditis varia priuilegia indulget, an.* 1212.

Henricus Dux Lotharingiæ omnibus notum volumus fieri, quòd hominibus qui teloneum nauium per Strinam & Scaldam à nobis in feudum tenebant, propter violentiã quam transeuntibus inferebant, sententia hominum nostrorum & Parium ipsorum, fecimus abiudicari. Cuius telonei medietatem nobis reseruantes, aliam medietatem dilecto homini nostro ligio *Godefrido* de Breda in rectum feudum contulimus. Similiter & feudum de Stakersloot & Offendrecht ipsi Godefrido contulimus in feudum. Item quicumque homines Godefridi opida quæ de nouo feceramus intrauerint ad manendum, scilicet Ostervvijck, Arendonc, Herentals, Turnhout, Hoochstraten, si voluerint, ibi semper maneant. Verùm si homines sui ad opida nostra ab antiquo ædificata, Buscum, Sichenen, Liram, Arschot, Antvverpiam, Louanium & his similia caussâ manendi transire voluerint, liberè hoc facere poterunt, tali iure quali semper ab antiquo tansire solebant. Hæc omnia nos consanguineo & fideli homini nostro ligio Godefrido de Breda & suis heredibus in rectum feudum contulimus. E contrà præfatus Godefridus homagiũ nobis sicut domino suo ligio promisit & iuramento confirmauit, quòd omnibus castris suis, tota terra sua, hominibus & ministerialibus suis, & corpore proprio ipse & heredes sui nobis & heredibus nostris seruient fideliter, contra omnes homines. Et ad huius rei confirmationem omnes terræ suæ milites & militũ

filij,

filij, & XII. villarum homines ducenti & quadraginta ad hoc electi iurauerunt, quòd si fortè idem Godefridus vel eius heredes nobis fideliter non seruierint, ipsi totis viribus & bonis suis nobis vel heredibus nostris seruient, donec ipsum vel suos heredes ad nostrum seruitium reuocauerint. Vice versa, si Godefrido aliquis caussâ nostrâ guerram mouere attentauerit, nos illi modis omnibus assistentes erimus..... Nomina testium sunt hæc: Waltherus Bertholt, Gerardus de Grimbergen, Arnoldus de Ranst, Godefridus Castellanus Bruxellensis, Arnoldus de Wesemale, Arnoldus Dapifer, Rolin de Thenis, Wilhelmus de Ekerne, Wilhelmus de Lira, Waltherus de Ruman, Arnoldus Amman Antvverpiensis, VVilhelmus de Halle, & alij complures. Acta sunt hæc anno M.CC.XII. VI. Kalendas Martij. 1212.

CAPVT CXCI.

Raso Gauera Dominus, Comitis Flandriæ Pincerna, eiusq; filij benefaciunt Abbatiæ Niniuensi, an. 1212.

EGo Razo de Gauera, Comitis Flandriæ Pincerna, omnibus in perpetuum. Notum sit præsentibus & futuris, quòd filius meus *Arnoldus* fundũ in Breedenbroc, quem Ægidius cognomento Schreihasc ab eo in feudũ tenebat, ipso in manus eius resignante & vverpiente, ecclesiæ Niniuensi in eleẽmosynam contulit & vvarandisiam repromisit, consentientibus filiis meis, *Razone* de Bouleir & *Philippo* fratre suo. Vt autem hoc ratum permaneat, scriptum hoc sigillo meo & sigillo filij mei Razonis de Bouleir, & hominum nostrorum, & hominum ipsius Arnoldi testimonio corroboro. Signum hominum de Gauera, S. Giselini de Lilar, VValteri Gratsel, SS. hominum de Bouleir, S. Balduini de Hasselt, SS hominũ de Felseca, Fulconis & VVoitini de VVormines, Hoiri de Lilar, & Annekini de Bracla. Actum anno M.CC.XII. 1212.

Ego RAZO de Gauera, cum filio meo Razone, liberè contuli ad capellam de Bochout, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ constructam, decem solidos annuè in festiuitate S. Dionysij soluendos, de reditu meo Bouchout, ad comparandum oleum, quo lampas ardere

 & lu-

& lucere debeat coram sancto altari. Testes, Godefridus de VVenti, Hosto Rufus, Soikinus Fuscus, Bernerus de Rosbais, & frater eius Bartholomæus, Gerardus Villicus de Bochout.

Theodericus Dominus de Altena dotat Auerbodium, anno 1212.

Ego Theodericus Dominus de Antena notum facimus, quòd nos de assensu vxoris nostræ *Mariæ*, & nepotum nostrorum *Engelberti* & *VVillelmi*, omnem decimam nostram (quam in duabus villulis, quarum
Euerbodē, vtraque Mirta dicitur, possidemus) partim ab ecclesia de * Auerbo-
pag. 390. dio accepta quadam summa pecuniæ à nobis redimi permisimus, partim etiam eidem ecclesiæ nomine eleemosynæ in perpetuū possidendam
1212. contulimus. Acta sunt hæc anno M.CC.XII.

Ego Theodoricus Dominus de Altena notum facio, quòd ecclesia de Auerbodio mansum vnum in villa, quæ dicitur Mirda, diu legitimè possedit, & censum trium solidorum Coloniensium ecclesiæ S. Odradis in Alem persoluit. Nunc verò prædictam exactionem iam dictę ecclesiæ remisimus & in perpetuum indulsimus.

Petrus Comes Autisiodorensis & Namurcensis cum Petro Domino de Bioul super silua Marlania an. 1213. *transigit, & Namurcensibus Canonicis B. Mariæ an.* 1214. *benefacit. Iolenda, Petri vxor, Philippo filio suo Comitatū Namurcensem an.* 1216. *cedit.*

Hugo Leodiensis Episcopus vniuersis tam præsentibus quàm futuris. Noueritis hanc esse formam compositionis inter *Petrum* Comitem
pag. 491. Autisiodorensem & Marchionem Namucensem & * *Iolendam* vxorem eius, & *Gobertum* de Bioul, super querelis quas ipse Gobertus contra prædictos Comitem & Comitissam mouerat de nemoribus quæ di-
Marlaigne. cebantur esse de Marlania & de Bioul. Gobertus siquidem sub pluriū Parium suorum & aliorum nobilium testimonio, omne ius quod in prædictis nemoribus se habere dicebat prędictis Comiti & Comitissę & eorum

& eorum heredibus in proprietatem dimisit. De consensu autem prędictorum Comitis & Comitissæ, Gobertus retinuit sibi & heredibus suis in prædictis nemoribus ligna viui nemoris, ædificiis suis propriis necessaria infrà potestatem de Bioul, & ligna mortui nemoris suo foco proprio oportuna, & pascua porcorum suorum domus suæ propriæ de Bioul. Huic scripto sigilla sua apposuerunt in testimonium viri nobiles, Alardus de Cimaco, Hugo de Florinis, VVilhelmus patruus, Nicolaus de Condeto, VValterus de Fontanis, Clarenbaldus de Alta ripa. Actum apud Floreffiam anno M.CC.XIII. mense Augusti. 1213.

PETRVS Comes Autisiodorensis & Tormirensis & Marchio Namucensis, & *Iolendis* Comitissa vxor eius & Marchionissa, vniuersis in perpetuum. Nouerit vniuersitatis vestræ discretio, quòd cùm vir illustris bonæ memoriæ * *Philippus* Marchio Namucensis, prædecessor noster, graui detentus infirmitate, viros venerabiles Conradum Villariensem, Balduinum Camberonensem, Nicolaum Marchianensem & Renerum Valencenensem, Abbates, testamenti sui executores constituisset, decimas suas omnes eisdem Abbatibus inter cetera resignauit, conferendas ecclesiis eorum dispositione & ordinatione in eleemosynam perpetuam, exprimens eis loca quibus decimas illas conferri desiderabat. Iam dicti igitur Abbates assignauerunt ecclesiæ B. Mariæ in Namuco omnes partes decimarum, quas prædictus Marchio habuerat apud Esmines & Vmbercees, & ad Burges, ad S. Medardũ, Nouillam, Altrepiam, & ad VVarisoul, & quartam partẽ totius grossæ decimæ de Genine & Anhea. Nos equidem dicto Marchioni in Marchia & Comitatu Namucensi iure hereditario succedentes, omnia prædicta approbamus, sigillisque nostris confirmamus. Actum anno M.CC.XIV. mense Maio. 1214.

pag. 491.

Ego Iolendis, Comitissa Autisiodorensis & Marchionissa Namucensis, notum facio vniuersis, quòd cùm terram meam Namucensem cum integritate feodi dedissem * *Philippo* filio meo in proprietate; retinui mihi de ipso feodo in reditibus Binciensibus quindecim libras denariorum, annuatim conferendas ad voluntatem meam in eleẽmosynam. Institui quidem Capellaniam perpetuam in ecclesiæ B. Albani Namucensis altari, ante sepulcrum germani mei *Philippi*, quondam Marchionis Namucensis, pro ipsius & mea & viri mei *Petri* Comitis Autisiodorensis salute. Et filius meus, de tota terra Namucensi legi-

pag. 491. *Binche.*

timè adheredatus, dictæ Capellaniæ institutionem approbauit, & sigillo suo, cum mei sigilli confirmatione, roborauit. Actum anno
1216. M.CC.XVI.

Contractus antenuptialis inter VValeramum, Henrici III. *Ducis Limburgensis filium, post Ducem illo nomine secundum, & Ermesindem Comitissam Luxeburgensem an.* 1214. *initus.*

Ego Walramus, filius Henrici Ducis de Limborch, & Marchio Arlunensis, castrum meum de Arlon, cum omnibus appendititiis, assensu prædicti patris mei Ducis, & fratrum meorum *Henrici* de Vassenberch & *Gerardi* de Borne, & filiorum meorum *Henrici* & *VValrami*, dominæ *Ermensendi* Comitissæ Lucelburgensi & Rupensi, vxori meæ, in legitimam dotem contuli & concessi.... Si vxor mea Ermensendis de me prolem susceperit, quilibet heredum tam illorum quos de me genuerit, quàm ille heres quem vxor mea prædicta, priusquam eam ducerem, habebat, in hereditate habeat id quod de iure debet habere. Si verò demùm prolem non habuerit, hereditas sua ad heredem suum reuertetur, hereditas autem mea meis heredibus remanebit.... Hæc omnia me firmiter seruaturum super sacrosanctas reliquias iura-
1214. ui, anno M.CC.XIV. mense Maio.

CAPVT CXCII.

Engelbertus Angiæ Dominus, cum vxore sua Ida & filiis suis Sigero ac Iacobo, dotat Cantipratense cœnobium, an. 1215.

Engbien. EGo Engelbertus Dominus de * Angien, notum facio quòd ecclesiæ B. Mariæ de Cantiprato quidquid decimæ in parochia de *Breges* habebam, consentientibus vxore mea *Ida* & filiis meis *Sigero* & *Iacobo*, in perpetuam eleëmosynam, per manum domini Cameracensis,
1215. contuli. Datũ anno Dòmini millesimo ducentesimo decimo quinto.

ENGELBERTVS Dominus de Angien vniuersis hoc scriptum inspecturis in Domino salutem. Cùm dominus Egricus de Risoer contulerit

lerit in eleëmosynam ecclesiæ Cantipratensi omnes suos reditus, quos habebat apud *Herines* & reditus nemoris de *Raspalt*, & tria dietaria terræ allodij de *Lo*, & tria bonaria terræ & dimidium, partim sita in territorio de *Boengardis* & partim in territorio de *Hault Croix*, & partim in territorio de *Castres*.... Hanc collationem ratam habeo & confirmo, & ad petitionem prædicti Egrici sigillum meum apposui huic scripto. Actum anno millesimo ducentesimo vicesimo sexto. 1226.

Vallis Dei, Abbatia monachorum ord. Cistertiensis, tertio lapide à Limburgo fundatur an. 1216. *à Lothario Comite Hostadiensi, fauente S. Engilberto A. Coloniensi.*

Engilbertus, diuina fauente clementia, sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus, vniuersis Christi fidelibus in perpetuum. Nouerit tam præsens ætas quàm successura posteritas, quòd Lotharius Comes de Hostaden, de consilio ministerialium suorum, mansum terræ duodecim bonaria continentem, iuxta Sartum S. Ioannis, ab heredibus comparatum, Abbati Widoni & confratribus suis de S. Agatha, Cistertiensis ordinis, per manus nostras, liberum ob omni censu contradidit: vt fratres iam dicti monasterium suum in locum transferrent eumdem, tamquam ipsis commodiorem. Huius rei testes sunt, Conradus maior Decanus & Archidiaconus Coloniensis, Godefridus Capellanus, Conradus & Arnoldus Canonici Colonienses, Henricus de Ellende Canonicus SS. Apostolorum, Otto de Wikerhode, Adolphus de Ellende, Willelmus de Nuenhagen, Reinardus Dapifer de Hostaden, Herbrordus de Mareke, Adolphus de Culen, Petrus de Wickerhode, Lodouicus Dapifer de Dolchem, Peregrinus Notarius, & alij quàm plures. Acta sunt hæc anno M.CC.XVI. pontificatus 1216.
nostri anno I.

Alardus Dominus de Antoing & de Croisilles benefacit monasterio Cantipratano an. 1207. & ecclesiæ Condatensi anno 1216.

Ego Alardus, Dominus de Antoing & de Croisilles, notum facio præsentibus & futuris, quòd cùm carissima mater mea *Agnes* suam vellet animam à periculo liberare, ecclesiæ B. Mariæ de Pratis quidquid decimę in tota parochia & territorio de Ormegnies de proprio alodio pertinebat..... sigilli mei impressione muniui, eorum qui adfuerunt nominibus subnotatis. signum Reimundi Decani de Croisilles, S.Ioannis de Croisilles, militis, S. Matthæi prædictæ ecclesiæ Abba-
1207. tis. Actum anno millesimo ducentesimo septimo.

Ego ALARDVS, Dominus de Antonio, notū facio omnibus, quòd vir nobilis dominus *Matthæus* de veteri Condato, & nobilis mulier domina *Eua* vxor eius, & eiusdem successores, *Nicolaus* frater suus, & dominus Ægidius de Peronne, & dominus Ioannes de Crespinio, venditione facta, omnes decimas quas possident in territorio Condatensi ecclesiæ veteri & nouæ ecclesiæ S.Mariæ de nouo Condato spontanei obtulerunt, exceptis vicinis de *Grimaumes* & de *Elmonte*. Quòd si fortè euenerit (quod nunquā accidat) quòd domina Eua, prædicti Matthæi vxor, medietatem prædictarum decimarū, qua dotata erat, velut dotē suam velit reclamare, & exinde damnum incurrat ecclesia, prædictus Matthæus quoddam feodum apud Condatum, quod de me tenet, & ad meum spectat dominium, in manu mea reddidit; & prædictæ ecclesiæ, loco restitutionis decimarum, vsque ad quattuordecim modios annuatim conferā, donec prædicta Eua viam vniuersæ carnis ingressâ, vel ab hac inquietatione sedatâ, præfatæ decimæ ad præfatam ecclesiam penitus reuertantur. Prætereа si aliquis ex eorum heredibus vel alius præfatæ ecclesiæ de decimis istis vellet iniuriari, eas illi debebo guarandire, vt fideiussor & dominus. Et vt omnis ambiguitas abscindatur, ego Alardus Dominus de Antonio decimas illas, quas sæpedictus Matthæus & vxor eius Eua in manu mea penitus reddiderunt, & quas iudiciali sententia homines mei nobiles & ignobiles nihil amplius in eis habere testificati sunt, coram hominibus meis nobilibus,

libus, huius rei testibus, super altare Dei genitricis Mariæ de Condato obtuli. Testes huius venditionis, & emptionis & oblationis sunt ex hominibus meis, vir nobilis Arnulphus Dominus de Pervvez, dominus Gosellus del Quesnoy, dominus Ægidius de Peronne, dominus Oliuerius de Roncourt, dominus Gossuinus de le Val, Walterus Poignes; & alij non homines mei, dominus Bertholdus de Rache, dominus Walterus del Caisnoet, Eurardus presbyter illius loci. Actum in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ apud Condatum, anno millesimo ducentesimo decimo sexto, dominica prima Aduentus Domini. 1216.

Ego PETRVS, Præpositus ecclesiæ Condatensis, notum fieri volumus, quòd medietatem decimarum illarum, quas ecclesia Condatensis de manibus domini *Matthæi* de Veteri Condato, vxorisque eius *Eue*, pretio mediante extorsit, Godefrido presbytero, filio domini *Eurardi* de le Pont, tenendam concessimus: ita tamen quòd ipso mortuo ad nostram ecclesiam reuertatur. Reliquam verò medietatem Waltero fratri suo, quamdiu vixerit, contulimus; tali conditione, quòd si VValterus, antequam frater suus Godefridus debitum mortis soluerit, medietas illa Godefrido cedet in vsus. Actum anno millesimo ducentesimo decimo sexto. 1216.

NOTATIO.

ALARDVS Dominus de Antonio] prope Tornacum, & de Croisilles, filium, vt existimo, habuit Hugonem: cuius hoc exstat diploma in tabulario ecclesiæ Condatensis: *Iou Hues, Sires d'Espinoit & d'Antoin, fache sçauoir, que Thieris le Doyen de Condet a rapporté en main à hommes d'eglise de Condet huict bonniers de terre, qu'il tenas de my à Bury. Fait l'an 1232. le vigile don Noël en mois de Decembre.*

CAPVT

CAPVT CXCIII.

Theodericus & S. Engelbertus, Archiepiscopi Colonienses, fœdus renouant cum Brabantis, an. 1208. *&* 1217.

THeodoricus sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus notum facimus, quòd ab antiquo inter Ecclesiam Coloniensem & Archiepiscopum ex vna parte, & Ducem Lotharingiæ & terram suam ex altera, confœderata est dilectio & confirmata confœderatio. Placuit igitur nobis, ex consilio priorum, nobilium, ministerialium & burgensium nostrorum ex vna parte, & Henrico Duci & fidelibus suis ex alia, istam dilectionis confœderationem innouare, & firmitate perpetua roborare. Huius rei sunt testes, Engelbertus Præpositus maior, Conradus maior Decanus, Tirricus Præpositus S. Gereonis, Oliuerius Scholasticus maior, Gerardus Comes Gelrensis, Tirricus Comes de Cliuio, Wilhelmus Comes Iuliacensis, Henricus Comes de Seyna, Comes Adolphus de Monte, Georgius Comes de Wiede, Henricus Comes de Kessele, Rutgerus de Merch, Otto de Wickerode, Galeramus & Henricus fratres, Ministeriales, Hermannus Aduocatus, Godefridus Camerarius, Tirricus de Roslaer, Franco Pincerna,
1208. Wilhelmus Salline, & alij complures. Acta sunt hęc anno M.CC.VIII.

ENGELBERTVS, Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ Electus, omnibus præsentem chartulam intuentibus salutem in Domino. Vniuersorum notitiæ cupimus declarari, quòd nos vinculum amicitiæ indissolubilis inter Ecclesiã Coloniensem & Henricum Ducem Lotharingiæ, suosque progenitores ab antiquo habitæ, innouare inuicem & corroborare volentes, ipsi de consilio priorum & fidelium nostrorum promisimus, quòd contra omnem hominem assistemus eidem..... Testes sunt, Theodoricus maior Præpositus, Conradus maior Decanus in Colonia, Gerardus Præpositus SS. Apostolorum, Gerardus Præpositus S. Mariæ de Gradibus, Gerardus Comes Gelrensis, Adolphus Comes de Altena, Otho de Wickerode, Gerardus de Rondenaerde, Hermannus Marscalcus de Aluetre, Theodoricus Dapifer, Bruno Pincerna, Franco de Rothemin, & alij plures. Acta sunt hæc Coloniæ
1217. anno M.CC.XVII. III. Nonas Iulij.

Roge-

Rogerus Condati pro parte Dominus & AEgidius de Trit benefaciunt Canonicis Condatensibus an. 1218.

Ego Rogerus de Condato,& vxor mea *Beatrix*,& *Agnes* vxoris meæ filia,ad quam hereditas ſpectabat,notum facimus vniuerſis,præſentes litteras inſpecturis, quòd nos aſſenſum noſtrum præbuimus benigniter & integrè dono & eleēmoſynæ,quā Petrus Præpoſitus Condatenſis contulit eccleſiæ B.Mariæ de Condato,videlicet tria bonnaria terræ, iuxta villam de *Blecki* iacentia, quæ à nobis tenebat in feudum, cū alio feudo ſpectante & deſcendente à Dominis de *Blecki*. Aſſenſum autem iſtum & eleēmoſynam ſigillo noſtro, & hominum noſtrorum teſtimonio confirmauimus,quorū nomina ſunt hæc: Herbrandus de Ellignies, Alardus de Foſſcis,Goſſuinus Comes,Ioannes Comes.Datum anno incarnationis milleſimo ducenteſimo decimo octauo. 1218.

SCIANT preſentes & poſteri,quòd ego *Rogerus* in parte Dominus de Condato contuli eccleſiæ B.Mariæ apud Condatum omnem portionem, quam in decimatione totius feodi de Condato habebam. Hanc autem decimationem dicta eccleſia duobus filiis meis clericis *Godefrido* & *Gualtero* contradidit, quoad vixerint, percipiendam: ita tamen quòd altero decedente reliquus nihilominùs eamdem decimationem totam percipiet. Ambobus verò defunctis, eccleſia liberè & abſolutè illa vtetur vt propria. Vt autē prætaxata eccleſia iam dicta gaudeat decimatione,chartam hanc ſigillorum mei & Nicolai filij mei,de cuius conſilio & aſſenſu hoc factum & aſtipulatum eſt, appenſionibus prædictæ contuli eccleſiæ.

NOVERINT vniuerſi, quòd ego Ægidius de * Trit decimas, quas Willelmus miles de Main in eiuſdem villæ territorio de me in feodo tenebat, in præſentia hominum meorum, de conſenſu *Ricaldis* eius vxoris,reddidi eccleſiis de Condet & de *Creſpin* liberè & abſolutè.Teſtes, Walterus de S. Petro, Amandus de Puis, & ipſe VVillelmus de Main, milites. Actum anno milleſimo ducenteſimo decimo octauo. 1218.

Balduinus Comes Gisnensis monasterio Claræ paludis, suprà pag. 474. memorato, eiusq́; filius ac successor Arnulfus Andrensi cœnobio benefaciunt.

pag. 338. Ego Baldevvinus Dei gratia Gisnensium Comes, & Christiana Comitissa, vxor mea, Abbati Dauid de Claromaresch, & fratribus ibidem Deo seruientibus, quidquid in villula, quæ dicitur Niuuerlede.... *vt suprà pag.* 387.

Et sciendum quòd aliquanto tempore post obitum patris mei Arnulfi, cùm super marescum prædictorum fratrum calumniam ponerem, decem mensuras maresci mihi dederunt, quas rursus ego & vxor mea Christiana Comitissa in eleëmosynam eisdem fratribus reddidimus, in manu domini Dauid Abbatis. Quod vt ratum permanere valeat, sigilli mei impressione signaui, & hominum meorum attestatione munire curaui. Horum autem testes sunt, Petrus Abbas Andrensis, Simon de Rodelingehem, Lambertus de Scala, monachi, VVildo de Elenbom, Eustathius de Montgardin, Eustachius de Bauelingehem, Paganus de Morholt, Clemens de Arda, Hugo de Salpervvich, Eustathius Strabo, Simon de Ekarde, Manasses de Scardoue, Matthæus
1174. de Sutkerke. Actum anno M.C.LXXIV. mense Iulio.

Ego ARNVLPHVS Comes Gisnensis scire volo præsentes & futuros, me & heredes meos esse plegios erga VVillelmum de Gisnes, cognatum meum, super viuario vel stagno quod est inter Bokerdes & Fontaines, quod ipse VVillelmus vverpiuit, & si quid iuris in eo habuerat, in Andrensi ecclesia super maius altare obtulit. Actum est hoc
1219. & auctoritate sigilli mei corrobatum, anno M.CC.XIX. mense Maio, die quo ab amicis & hominibus meis licentiam accepi, vt cum domino meo Ludouico pergerem ad partes Albigensium.

CAPVT

CAPVT CXCIV.

Gilbertus de Sotteghem, Gerardi Domini de Rassegem & Beatricis Dominæ de Masmines filius & heres, dotat an. 1220. Pitseburgum, domum Equitum Teutonicorum, in vrbe Mechliniensi.

GIllebertus de Sottegem omnibus Christi fidelibus in perpetuum salutem. Nouerint tam moderni quàm posteri, quòd ego Gillebertus de Sotteghem contuli fratribus domus beatæ Mariæ Teutonicorum de Ierusalem vvastinam, quam habui inter Felseka & Elne, & ad opus prædictorum fratrum liberè resignaui, salua tamen mihi & successoribus meis iustitia de caussa sanguinis. Testes, Hillinus presbyter de Racengheem, Boidinus, Henricus, fratres de Landengheem, Boidinus de Rode, Boidekinus van Larne & alij multi. Actum anno Domini M.CC.XX. quinta mensis Maij. 1220.

NOTVM sit omnibus, quòd ego *Beatrix* Domina de Masseme, per consensum filiorum & filiarum mearum, ad consulendum animæ meæ & cari mariti mei *Gerardi* de Sottengheem piç memoriæ in vvastina mea iacente prope Masseme, ad vagos hospitandos & pauperes reficiendos, nouam domum, scilicet Hospitale, feci construi & ædificari. Ad eamdem verò domum sustentandam nouem iugera terræ de præfata vvastina, & duos manipulos liberæ decimæ allodij mei in Masseme in perpetuum contuli. Ad opus autem Capellani, in eadẽ domo celebrantis, sexdecim mensuras terræ ad *VVillemskercke* iacentes, quas Godefridus tenuit, tribui. Vt hoc autem ratum permaneat, præsens scriptum sigillo nostro & sigillis filiorum meorum feci communiri.

Gerardus Gosuini F. de Sottegem, do. Rassegemij, dux. Beatricē Masminiæ & Larnæ dominam, an. 1199. pag. 485.

- *Gillebertus de Sottegem d. Mathildem F. Guilielmi do. Betuniæ & Machtildæ do. Teneræmondæ.*
  - *Gerardus de Sottegem d. heredem de Lens in Hannonia.*
    - *Gerardus de Sottegem, do. de Rassegem & Lens, duxit Alidem de Gaure Dominā Bredæ & Lidekercæ.*
  - *Robertus sine lib.*
  - *Gillebertus de Sottegem, do. Masminiæ & Larnæ.*
    - *Gerardus de Sottegem: à quo familia de Bette, & Eques V.A.*
  - *Machtildis.*

EGO VValterus de Sothengem, cum fratre meo *Oliuero*.... Notum sit, quòd eleëmosynam, quam pater noster *VValterus*, nostraque mater *Alaisa* sororibus in Nouo Sarto Deo & B. Mariæ deseruientibus contulerunt, nos quoque eis annuimus....

NOVVM SARTVM] olim virginum ord. Præmonstratensis cœnobium, altero lapide à Grimberga, iam desijt.

VValterus dominus Sottegemij 1193. duxit Alaisam.

- *VValterus do. Sottegemij dux. Richildem F. Euerardi Cast. Torn,*
  - *N. Sottegemij domina, uxor Sigeri do. Angiæ 1230.*
- *Oliuerius.*

Hondé-

Hondeschotanam in Flandria domum Trinitariorum, à patre suo Galtero Hondeschotæ Domino (an. 1204. *defuncto & ibidem sepulto) fundatam, Clari Viuarij nomine olim celebrem, dotat filius & heres Galterus an.* 1220.

EGo Galterus miles de Hondeschota, de consensu vxoris meæ *Aelidis* & heredum meorum, scilicet *Ioannis* primogeniti mei & aliorũ, dedi in perpetuam eleëmosynam fratribus ordinis sanctæ Trinitatis & captiuorum Christi terram meam de Viuario, à capito scilicet viuarij versus meridiem vsque ad pontem qui est sub molendino, & à ponte sicut via illius pontis ducit vsque ad terram heredum Bruning de Houtheem, & à terra illa vsque ad terram Gileberti Albi; item versus meridiem & arbores quę sunt circa viuarium sitæ, cum fundo earundem, & molendinum cum libera moutura, & omnia iura ad molendinum pertinentia, & viginti millia cespitum & decem libras Flandrensis monetæ supra decimam de * Hosthoc. Præterea terram illam *Oosthoue.* quæ fuit domini Roberti militis de Bambeka, Castellani de Furnis, de consensu Roberti filij sui de Bambeca, quæ iacet in parochia de Hondeschota per partes diuisa. Et vt hoc ratum permaneat, hanc paginam impressione sigilli mei roboraui, his testibus, domino Ingelmaro Abbate, & Galtero Priore, Ioanne VValois, Michaële nepote dicti Abbatis, Ioanne filio Zachariæ, monachis de Bergis; Ioanne Capellano domini Galteri de Hondeschota, Theodorico de Quatipra, presbyteris, domino Roberto de Bambeca, domino Ioanne de Ipris, militibus, Michaële clerico, Zacharia, Ioanne filio Tislini, Nicolào Ruschart, Scabinis de Bergis, & multis aliis. Actum anno millesimo ducentesimo vicesimo. Datum Bergis in festiuitate beati Laurentij 1220. martyris & leuitæ.

Matthæus II. *Dux Lotharingiæ Mosellanæ promittit se soluturum debita fratris & prædecessoris sui Theobaldi, an.* 1220.

pag. 256. Ego Matthæus Dux Lotharingiæ & Marchio notum facio, quòd cùm dominus meus *Theobaldus* Comes Campaniæ nobilem mulierem *Gertrudem* Comitissam Dasburgensem & Metensem, relictam claræ memoriæ Theobaldi quondam Ducis Lotharingiæ, fratris mei, acciperet in vxorem, domina mea Blancha Comitissa Trecensis,& prædictus dominus meus Theobaldus Comes, natus eius, ex vna parte, & ego qui prædicto Duci fratri meo in eodem Ducatu successeram, statuimus, quòd debita omnia, quæ idem Dux Theobaldus debebat burgensibus Metensibus, communiter per medium redderemus. Ipsi verò Comitissa & Comes redderent omnia debita, quæ prædictus Dux Theobaldus debebat in Comitatu Dasburgensi: ego verò redderem omnia alia debita, quæ Dux Theobaldus debebat. Actum anno
1220. M.CC.XX. mense Augusto.

Arnulphus de Landast, Dominus de Eynes, collationem præbendarum Eynensium cedit VValtero Maruisio Tornacensi Episcopo, circa an. 1220.

pag. 349. Ego VValterus Tornacensis Episcopus,& Arnulphus de* Landast, Dominus de Eynes, notum facimus, quòd super collatione præbendarum de Eynes diu habita est controuersia, à tempore prædecessoris mei bonæ memoriæ Gosuini quondã Tornacensis Episcopi, & quòd de assensu Capituli Tornacensis ad concordiam negotium est perductum. Ego Arnulphus de Landast,Dominus de Eynes,de fidelitate dicti VValteri Episcopi plenam reportans fiduciam, in ipsius ordinatione, quidquid iuris habueram in collatione præbendarum, de consensu filiorum meorum,liberaliter quitum clamaui: confirmantes tam ego quàm filij mei, quòd in collatione dictarum præbendarum nihil iuris de cetero exigemus.

CAPVT

Capvt CXCV.

Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Brugenſi & Tornacenſi eccleſiis benefacit, & Franciſcanorum monaſterium Valentianis fundat.

Ego Ioanna, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, tam futuris quàm præſentibus notum fieri volo, quòd dilectus & fidelis meus Wilhelmus Præpoſitus Brugenſis, & Flandriæ Cancellarius, mihi ſeruiuit & Concilio meo de ſexcentis libris, pro hoſpitibus ſuis de Præpoſitura. Teſtes, Sibylla Domina de Waurin, Michaël de Harnis, Hello de VVaurin patruus, VValterus de Curtraco, & Arnulſus de Teruanna, clericus meus. Datum Curtraci anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo octauo, poſt Octauas Epiphaniæ. 1218.

Nos Ferdinandus de Portugallia, Dei gratia Flandriæ & Hanoniæ Comes, de beneplacito & aſſenſu domini noſtri Regis Franciæ & ad eius requeſtam, fratribus Minoribus, in ſuburbanis villæ noſtræ Valencenenſis commorantibus, eiuſdem villæ dongionem donamus, xx. ſolidos annuos dumtaxat exceptos pro feodo & dominium penes nos retinentes: hac præſuppoſita conditione, quòd *Ioanna*, prædictarum prouinciarum Comitiſſæ, conſortis noſtræ, aſſenſus beneplaciti ad hoc concurrat & voluntas. In cuius rei teſtimonium ſigillum, quo nunc in remotis vtimur, præſentibus eſt appenſum. Datum Pariſius in Lupara anno M.CC.XX. in menſe Martio. *Valencienne.* 1220.

Nos Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa donationem dongionis Valencenenſis, & xx. ſolidorum annuorum ac dominij retentionem communem, à Fernando prouinciarum prædictarum Comite, marito ac domino noſtro, fratribus Minoribus Valencenenſibus factam approbamus & ratificamus. Datum in Inſulis anno M.CC.XXV. in Aprili. 1225.

Ego Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa omnibus certum facio, quòd poſt longam guerram habitam inter me & Philippum Marchionem Namucenſem, conſanguineum meum & fidelem, ex vna parte, & virum nobilem dominũ Valeramum Ducem de Lembourg, Comitem

Comitem de Luxenbourg, & dominam Ermensindem, vxorem eius, ex altera parte, super Comitatu Namucensi; pax est reformata in hunc modum...... Actum apud Dionantum feria secunda post Inuocauit,
1222. anno M. CC. XXII. mense Martio.

IOANNA Flandriæ & Hannoniæ Comitissa vniuersis..... Cùm ecclesia Tornacensis conquereretur de viro nobili *Euerardo Radoul*, Domino Mauritanensi, Castellano Tornacensi, fideli meo, super eo quòd bannos faciebat, ne terræ ecclesiæ Tornacensis ab ipsius hominibus vel aliis excolerentur, & ne quis bona eorum per Castellaniã suam deduceret vel deferret; in mea præsentia recognouit, quòd talia facere nõ poterat & iniuriã fecerat de prædictis, & dictas illatas iniurias prædictæ ecclesiæ emendauit. Huic recognitioni interfuerunt venerabiles patres mei, Guilielmus Remensis Archiepiscopus, Apostolicę Sedis legatus, Godefridus Cameracensis & VValterus Tornacensis, Episcopi, & Margareta soror mea, & viri illustres VV. Blesensis & Philippus Namucensis, Comites, nobiles viri Robertus de Betunia & R. de Croisilles & de Aigremont, VV. Dominus de Fontanis, Ægidius Dominus de Barbencon, VValterus & Fastradus fratres de Linea. Actum
Linge. apud Hannoniæ Quercetum anno M. CC. XXII. feria tertia ante Pu-
1222. rificationem B. Mariæ.

Euerardus

Euerardus Radulfus, Castellanus Torn. & do. Mortaniæ, [illegible] 1155. [illegible] fundator, & ob. 1190. [illegible] sepultus, suprà pag. 410.

Euerardus Radulfus 1222. dux. filiam Engelberti de Engiē, 2. filium heredem Balduini do. Neuelæ.

Ida uxor VValteri do. Auesn.

Richildis ux. VValteri do. de Sottegem.

Ex 1. Arnulfus Cast. Torn. do. Mort. d. Iolentam F. Thomæ de Coucy, do. de Vernm 1239. 1250.

Ex 2. Michaël.

Radulfus do. Neuelæ d. filiam Guilielmi Betuny, do. Pontis Rorardi.

Rogerus d. heredem de Senafle, vix. 1261.

Ioannes Cast. Torn. do. Mort. d. Mariam F. Eustachij do. de Conflans & Mareul 1260. 1275.

Maria heres, uxor Ioannis de Brab. do. de Vierson 1306. vendidit Mortaniam Regi Franciæ, ob. sine lib.

Thomas do. de Romeries d. Mariam F. AEgidij le Brun de Trasignies 1260. 1286.

Arnulfus Can. Cam. 1285.

Guilielmus do. de Rumes d. Isabellam Aldenardensem do. Pamelæ.

Balduinus d. Beatricem F. heredem AEgidij do. de Landast 1285. 1296.

Mathildis.

Isabella.

Maria.

CAPVT CXCVI.

Philippus II. Marchio Namurcensis Namurcensem S. Albani ecclesiam dotat an. 1221.

EGo Philippus Marchio Namucensis omnibus notum facio, quod
pag. 491. pro animabus *Petri* bonæ memoriæ Imperatoris Constantinopolitani, patris mei, & *Iolendis* Imperatricis, matris meæ, ecclesiæ S. Albani Namucensis in eleëmosynam contuli omnes calceos, qui mihi debebantur omni anno, duobus terminis de stallagio Namucensi. Testes huius rei, Gillebertus Præpositus, Hugo Decanus S. Albani, magister Ioannes Custos S. Albani, Notarius meus, cum præsentibus eiusdem loci Canonicis, Alardo, Renmo, Dionysio, Petro & Seruatio, & aliis. Testantur etiam hoc factum meum vir nobilis Gerardus de Iacea, Simon de Genleng & Balduinus de Lobiis, milites. Sub testimonio etiam Philippi de S. Lupo, Villici Namucensis, & Scabinorum, Renaldi Sigeri, Lamberti de Burges, Philippi de Venasseur, & Colini de Vellemonte, & multorum aliorum. Actum in festo beati Dionysij, anno
1221. millesimo ducentesimo vicesimo primo.

VValeramus Dux Limburgensis & Comes Luxeburgensis Robertimontense virginum cænobium, ord. Cistertiensis, anno 1221. dotat.

VValeramus Dux de Lemburg, Comes de Lucemburg & Marchio de Arlon, vniuersis Christi fidelibus.... Inde est quòd conuentui sanctimonialium de Robertimonte, Cistertiensis ordinis, nemus de *Nigirrey*, sicut in spelunca eiusdem loci vsque ad nemus earum extenditur, contulimus & concessimus perpetuò possidendum. Datum Lem-
1221. burg anno M.CC.XXI.

Henri-

Henricus VII. *Rex Romanorum dat varia priuilegia Henrico* I. *Brabantiæ Duci, an.* 1222.

Nouerint vniuersi, quòd cùm apud Aquisgranum Henricus Rex Romanorum in solenni curia sederet, præcepit Henrico illustri Duci Lotharingiæ & Brabantiæ, quòd iura Imperij firmiter obseruaret, & in terra sua faceret obseruari. Igitur sententiatum est ibi, quòd in iure feudali omnis ministerialis feudatarius æquè iudicare possit super feudis nobilium & ministerialium: exceptis tamen feudis Principum. Ad hæc ibidem per sententiã fuit Duci adiudicata tutela paruulorum vsque ad XII. annum. Probationi istarum sententiarum interfuerunt hi Principes & testes, Sifridus Maguntinus, Engelbertus Coloniensis, Theodoricus Treuerensis, Archiepiscopi, Cunradus Metensis & Spirensis Episcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, Herbipolensis & Augustensis Episcopi, Comes de Distz, Comes Palatinus Rheni, Comes Ludouicus de VVertenberge, Adolfus Comes de Marka, Fredericus Comes de Althena, Dux de Hemesberg, Comes Lutsel de Hofstade, Comes de Castele, Henricus Dapifer de VValpurch, Pincerna de Cyp, VVernerus de Bollendia, Gerardus de Senceka, & alij plures. Datum apud Aquisgranum in solenni curia, in nostra coronatione, anno M.CC.XXII. mense Maio. 1222.

S. Engelbertus A. Coloniensis & Theodericus Heinsbergæ Dominus benefaciunt monasterio Heinsbergensi, suprà pag. 420. laudato.

Engelbertus Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopus vniuersis Christi fidelibus in perpetuum. Vniuersitati vestræ cupimus constare, quòd nos monasterium B. Gerlaci & S. Mariæ virginis apud *Heinesberg*, ob intimam deuotionem tam fratrum quàm sanctimonialium quam ad cultum & seruitium Dei habent, in speciale protectionem recepimus, eisque omnia bona quæ nunc habent vel in posterum poterunt adipisci confirmamus. Specialiter tamen exprimi-

mus prædium in *Monen*, videlicet centum duodecim iugera terræ ara-
bilis: quod prædium idem monasterium iusto emptionis titulo con-
quisiuit ab Hermanno de Bruege, & ipse Hermannus in præsentia no-
stra apud Lehegenich eidem monasterio contradidit: & frater suus
Reimarus clericus huic facto consensit, & omni iuri vterque renun-
tiauit & exfestucauit. Huius rei testes sunt, Gerhardus Præpositus
Carpen. Carpenensis, Godefridus Carpenensis Canonicus, Fridericus Præpo-
situs Monasteriensis, Comes VVillelmus Iuliacensis, Theodericus de
Rostare, Arnoldus de Gimmenich, Emundus de Brakele & alij plures.
1218. Acta sunt hæc anno M.CC.XVIII.

THEODERICVS Dei gratia Dominus Hensbergensis omnibus in perpetuum. In cœnobio B. Mariæ virginis in Heinsberg à nostris prædecessoribus fundato, religiosum conuentum fratrum & sororum sub districtione Præmonstratensis ordinis, regularibus intentum disciplinis, adhuc in nostris temporibus defectu cognoscentes labores temporalium, indignum duximus sine compassionis exhibitione prætereundum. Vnde prope Heinsberg in quodam loco nostræ iurisdictionis palustri & nemoroso, qui vulgò Palus dicitur, à termino circa Randerode qui Hurst nuncupatur, per terminos parochiarum D[illegible]ne & Heinsberg, in eodem loco omnem decimam noualium ipsi cœnobio contulimus. Vtque hæc collatio robur haberet, dominum *Hugonem* Episcopum ecclesiæ Leodiensis adiuimus, eamdem decimationem in manus suas resignantes. Placuit tamen nobis & per ipsum & per nos decimam quandam excipi, quæ iamdudum Canonicis Heinsbergensis castri, sub priuilegio felicis memoriæ Philippi Coloniensis Archiepiscopi, infra prædictum terminum est denominata. Ceterum cùm mater mea & vxor, vnà cum filio meo, ecclesiasticam habeant in sæpedicto cœnobio sepulturam, itemque ibidem dilecta soror mea & filia in statu religionis vacent contemplationi, dictum factum sigilli nostri fecimus appensione muniri. Primi vero facti nostri apud cœnobium Heinsbergense testes sunt, Giselbertus Præpositus, Iwanus Prior, Sibertus & Henricus sacerdotes eiusdem cœnobij, Arnoldus miles de Gimnich, Alardus de Hauckesdale, Albertus Pincerna, Reinardus Schermus, Euerardus Morsel, Rutgerus de Berg, Gozuinus Knupsel, Gozuinus de Holtheim, & plures alij.

Facta

Facti autem posterioris, domini Leodiensis Episcopi & nostri apud Leodium, in proximo Sabbato post Caput ieiunij, testes sunt Sibodo Præpositus S. Alberti Aquensis & Canonicus S. Lamberti in Leodio; item alius Sibodo Decanus ecclesiæ S. Mariæ in Aquis, Ioannes Plebanus in Linne & Decanus Svvestrensis Capituli, Godefridus sacerdos in Grilenkirchen, & miles VValterus de Bunde, Adam de Haren & Giselminus frater suus, Alardus de Hauckesdal, Rainardus Scherman, Rutgerus de Berge, & alij plures. Acta sunt hæc an. M.CC.XXIII. 1223.
VI. Nonas Martij, Indictione XI.

CAPVT CXCVII.

Machtildis, Tenremondæ Domina, Xenodochium S. Ægidij in Abbatiam Suinecanam monialium ord. Cistertiensis an. 1223. conuertit, & cum Ioanna Flandriæ Comitissa transigit.

SCiat vniuersitas vestra, quòd ego Machtildis Domina de Tenremonde cultum domus Domini ampliari desiderans, domum S. Ægidij in Tenremonde temporibus meis factam, cum suis appenditiis, ad struendam Abbatiam sanctimonialium ord. Cistertiensis liberè contuli & approbaui. Eam verò cum suis possessionibus sub nostra ego & filius meus *Robertus* & successorum meorum protectione suscepimus. Vt autem ampliori dicta domus gauderet beneficio, bonis à nostris feudalibus ad opus Abbatiæ in manus nostras resignatis, scilicet terra Rengoti & terra Heribrandi, nec non & bonis à nobis collatis, scilicet *Peerbrouck* & *Meerbroeck*, ad nos pertinente brulo, molendino iuxta fossatum apud Tenremonde, decima nostra in *Hamme*, decima de *Herdebure*, & piscatione in aqua quæ vocatur Deure, eam donauimus. Testes, Ioannes Archidiaconus Brabantiæ, VVilhelmus Archidiaconus in Antvverpia, Giselbertus presbyter de Gandauo, Arnulphus presbyter de Opvvijck, VVilhelmus de Betunia, Hugo de Gandauo, Sigerus frater eius, Giselbertus de Rassenghem, Ioannes de Betunia, Ægidius de Morseka, Margareta de Tenremonde, Margareta

teta de Betunia, Machtildis Domina de Rassenghem. Actum anno
1223. M.CC.XXIII.V.Idus Octobris.

Ego Machtildis Domina de Tenremonde notum facio, quòd talis est conuentio inter me & dominam Comitissam Flandriæ & Hanoniæ circa terram de Aloſt & Tenremonde; quòd neutra potest vestigare & sequi seruos, neque albinos, nec hominem Aduocatiæ nec ancillam de vno dominio in alterum; sed in feudis potest vestigare & sequi, & earum homines sequentur, vbicumque solebant. Et est sciendum quòd ad Aduocatiam S. Bauonis Gandensis, quòd remanet eo modo, quo fuit eo tempore quo Comes Balduinus seruabat hanc cõsuetudinem erga Aduocatum Wilhelmum: idque debebit teneri per fidam inquisitionem domini Bernardi de Morsele. Hæc conuentio debet seruari, si Comes non contradicat, quando erit egressus e car-
1221. cere. Datum Cortraci M.CC.XXI.

Hildegardis Melnæ Domina, vidua Gerardi Domini de Rodes, eiusq; filius Radulphus, Abbatiæ Niniuensi anno 1223. benefaciunt.

Melle. Ego Hildegardis Domina de * Melna notum facio, quòd ego ob æternam gloriam promerendam, & piæ recordationis domini Gerardi de Roden, mariti mei, ac meorum memoriam, ecclesiæ Niniuensi de omnibus animalibus & vniuersis rebus ad ipsam pertinentibus, & per pontem apud Gandauum, qui *Brabant brugghe* dicitur, transeuntibus ac redeuntibus, omne ius & exactionem telonei annuatim vsque ad octo solidos Flandrensis monetæ remisi, & inde eam liberã in perpetuum esse concessi. Vt autem huius nostræ deuotionis beneficium ratum permaneat, scriptum præsens sigilli mei appositione studui roborare, cum sigillo domini *Radulphi* filij mei, qui huic dono eleëmosynæ voluntarium assensum attribuit. Actum apud Melna in capella
1223. curiæ, anno millesimo ducentesimo vicesimo tertio, mense Martio.

Ingel-

Ingelbertus Angiæ Dominus an. 1224. dotat Prioratum seu cellam Bellingemensem prope Hallas, quæ nunc gaudet iure ac titulo Abbatiæ Cantipratanæ.

Ego Ingelbertus Dominus de Ainghin, præsente *Sigero* filio meo primogenito, sub testimonio proborum virorum, H. Prioris de Bellengin, Walteri de Moriamez, O. fratris eius, Walteri de Mussem, mansum de *Bruc*, viuarium cum prato vsque ad terram arabilem, & decem bonaria terræ, prædicto manso propinquiora versus villam de Santhes, ecclesiæ de Bellenghin, in qua locum sepulturæ meæ elegi, in eleëmosynam legaui perpetuam. Similiter ecclesiæ de Cambron decem bonaria terræ, ecclesiæ S. Auberti Cameracensis octo, ecclesiæ S. Dionysij in Brokeria sex, ecclesiæ S. Adriani de Gramont quattuor, ecclesiæ S. Gudulæ Bruxellensis tria, ecclesiæ de * Auvvirez septem, *Aquiria.* ecclesiæ de Grimberges quattuor, ecclesiæ de Camera sex, & ecclesiæ Niniuensi duo contuli in eleëmosynam perpetuam. Et præsentibus litteris sigillum Decani de Hal, sigillum Sigeri filij mei, & sigillum *Ostonis* patrui mei, cum meo feci apponi. Actum anno millesimo du- 1224. centesimo vicesimo quarto, mense Martio.

Ego Engelbertus Dominus de Engien notum facio vniuersis, quòd ecclesia Cantipratensis comparauit sibi nemus quinque bonariorum & dimidij..... His omnibus præordinatis interfuerunt, ex clericis Iunctius, Henricus, Robertus, presbyteri, Walterus de Mussem, Henricus de Rist, milites, Walterus Lelhapt, Walterus Charon, Walterus de Buuenghen, Ingelbertus de Haucroix, Soto de Bongardes, Mauritius de Bonne, testes. Ego Engelbertus, ad preces & instantiam Adæ & Belæ vxoris eius, & fratrum suorum..... Actum anno millesimo ducentesimo vicesimo quinto, mense Septembri. 1225.

Ego Sigerus, filius Engelberti Domini de Enghien, dictus Dominus de * Sotengin, notum facio vniuersis, quòd ecclesia Cantipraten- *iure vxorio.* sis sibi comparauit titulo emptionis nouem bonaria terræ & pratorum.....ab Engelberto de Otenges, Mathilde eius vxore spontè consentiente. Actum anno millesimo ducentesimo tricesimo, mense 1230. Februario.

NOTATIONES.

VIII. Kal. Martij obijt vir nobilis *Engelbertus* Dominus de Ang[illegible] de cuius beneficio habemus ad valorem XXXVI. bonariorum terræ & centum modios siliginis & auenæ, annuatim in perpetuum recipiendos. Ad extremum verò in ecclesia nostra de Bellinghen suam elegit sepulturã. X. Kalendas Octobris obijt *Ida* Domina de Ang[illegible] quæ in loco nostro de Bellinghen sepeliri elegit. De cuius etiam tantùm habuimus decimam de *Breiges*, & sex bonaria terræ arabilis apud [illegible], & pallium sericum & centum solidos.

II. Kalendas Iunij obijt *Egricus* miles de Risov, qui dedit nobis quadraginta mencaldas nemoris, modò redactas in terram arabilem in nemore de *Raspalt*. Dedit etiam nobis tres mencaldas terræ [illegible] & decimam sex bonariorum terræ & reditus de *Hermes*. Dedit etiam nobis domum suam de *Risoy*, modò sitam in atrio de Bellinghen, ad habitationem fratrum. Hactenus ex Necrologio cœnobij Cantipratani. Ceterùm Abbatia Cantipratana olim ad muros vrbis Cameracensis, sed in fundo Artesiæ sita, sæuientibus bellis Gallicis, cum in cineres fuisset redacta, nostro æuo Bellingemium seu Bellingam, prope Hallas Hannoniæ opidum, est translata.

B.llingen.

CAPVT CXCVIII.

Henricus I. *Brab. Dux Thenense an.* 1221. *& Bruxellense* [illegible] *an.* 1226. *Canonicorum collegia fundat.*

Thinen. HEnricus Dei gratia Dux Lotharingiæ omnibus salutem. Sciant quòd nos ad præbendas faciendas * Thenis in ecclesia B. Germani contulimus in eleëmosynam eidem ecclesiæ XII. bonaria paludis, quæ tenemus iuxta *VValcberghe*, & decimam de tota palude, quam primum ad prata & ad quæcumque commoda fuerit conuersa, scilicet de octoginta & tribus bonariis quæ ibidem tenemus, & ad hæc tria terræ bonaria iuxta *Bossi*. Testes, Gosvvinus de Gorencourt, Walterus Decanus

canus Thenensis, N. Scholasticus de Thenis, N. de Hopen Notarius, & alij complures. Datum anno M.CC.XXI. 1221.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ, bonorum ecclesiæ Niuellensis Aduocatus.... Nouerint vniuersi, quòd homo noster Sigerus miles de *Archenne*, & fratres sui, Godefridus, Robertus & Gerardus, vindicationem Niuellensis opidi, in qua se ius habere aliquando dixerunt, coram nobis venerabili dominæ *Helvvidi* Dei gratia Niuellensi Abbatissæ, & successoribus suis in perpetuum quitam clamauerunt; omni iuri, quod se dixerant habere, renuntiantes. Testes, Abbas Villariensis, Walterus de Campenhor, & filij sui Walterus & Guilielmus, Bolinus de Ottigni, Arnulphus de Lieuale, Renerus de Lana, VValterus de la Conte, Canonici Niuellenses, & alij quàm plures clerici & laici. Actum Louanij, anno M.CC.XXV. mense Ianuarij. 1225.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ omnibus salutem. Notum vobis facimus, quòd Gerardus clericus de Faucouvves sextam partem decimæ in *Ittere*, quæ ipsum iure hereditario contingebat, per manus domini Cameracensis Episcopi & nostras ecclesiæ contulit B. Gertrudis in Niuella; petens à nobis, tanquam ab Aduocato dictæ ecclesiæ, et huic suæ donationi debitam præstaremus vvarandiam & defensionem. Datum Traiecti anno M.CC.XXV. mense Februario. 1225.

Henricus Dei gratia Dux Lotharingiæ tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Cùm in ecclesia Bruxellensi à prædecessoribus nostris pauci sint Canonici instituti, nos cupientes cultum diuinum ampliare & Canonicorum numerum augmentare, pro salute nostra & animarum vxorum nostrarum *Mathildis* & *Mariæ*, memoratæ ecclesiæ Bruxellensi (quæ ad voluntatem nostram & admonitionem de nouo reædificari incipit in honorem beatissimæ virginis Dei genitricis Mariæ) donamus allodium nostrum in * Didenghem, quod comparauimus à nobili viro Ægidio de VVangha, & duas partes totius decimæ de * Golpa, cum ecclesia eiusdem villæ, nec non & quattuor mansos terræ ibidem. Hæc autem concedimus ad vsum decem Canonicorum de nouo instituendorum in ecclesia memorata, qui à Decano & Capitulo debent eligi, & nobis & successoribus nostris præsentari: nec aliquid de prædictis bonis percipient, si non faciant residentiam personalem, & si admoniti à Decano & Capitulo ad sacros ordines non sint promoti; nisi Decano & Capitulo videatur aliud pro vtilitate

Dighem.

Hulpen.

1226. Ecclesiæ faciendum. Actum anno M.CC.XXVI. mense Augusto.

Henricus, Dei gratia, Dux Lotharingiæ.... Sciant tam futuri quàm
Vuren. præsentes, quòd nos duas capellas sitas in allodio nostro in Vura, alte-
ram infra curiam nostram, reliquam in summitate dictæ villæ, tran-
pag. 342. bus de * Parco iuxta Louanium, Canonicis regularibus Præmonstra-
tensis ordinis, in eleemosynam contulimus, tenendas sibi ad vsus pro-
prios: volentes quòd tres de dictis Canonicis sacerdotes, vnus in ca-
pella nostra infra curiam nostram, reliqui in reliqua capella ministrent
& celebrent quotidie personaliter. Hinc inter cetera ordinauimus,
quòd alter sacerdotum qui ministraturi sunt in capella, quam diximus
sitam in summitate villæ prædictæ, celebret & oret pro animabus spe-
cialiter vxorum nostrarum bonæ memoriæ *Machtildis* & *Mariæ*. Huic
autem capellæ duas partes decimæ maioris infra territorium villæ di-
ctæ contulimus: reliquæ autem capellæ, infra curiam nostram sitæ, de-
cimas culturarum nostrarum inter Iserna & Dusenborch, iuxta Par-
cum nostrum iacentium, assignauimus. Et vt donatio ista rata perma-
neat, præsens scriptum sigilli nostri impressione roborauimus, testibus
his, domino Hostone de Trasenis, G. de Stertbeka, W. de Ischa, mili-
tibus, magistro Gerardo Physico, C. de Herkinghem, magistro K. de
Hoghem, I. de Stertbeka, clericis nostris. D. Villico de Bruxella, G. de
1227. Weida, I. filio Seboidi, & aliis plurimis. Actum anno M.CC.XXVII.
mense Nouembri.

Henricus VVormatiensis Episcopus an. 1225. Heidelbergense ca-strum, cum burgo adiacente, in feudum tradit Ludouico Comiti Palatino Rheni, eiusq; filio Ottoni, marito Agnetis.

Henricus, Dei gratia VVormatiensis Episcopus, domino *Ludouico* illustri Duci Bauariæ & Comiti Palatino Rheni salutem. Quia vobis commisit Dominus potestatem, & dominæ *Agneti*, vxori (Ottonis filij vestri, per quam VVormatiensem ecclesiam iuuare potestis, & ei assistere in suis necessitatibus; vt ad auxilium & consilium tam nostri quàm eiusdem ecclesiæ, tam vos quàm successores vestri, & dominæ Agnetis, qui per masculinũ sexum descendunt, sitis perpetuò obligati,

vobis & ſucceſſoribus dictis in feodum conceſſimus & aſſignauimus, de communi conſenſu Capituli noſtri, caſtrum in *Heidelberg* cum burgo ipſius caſtri, & comeciam *Stalbchel*, cum omnibus attinentiis ſuis. Actum ſunt hæc VVormatiæ anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo quinto, IX. Kalendas Aprilis, Indictione XIV. 1225.

NOTATIONES.

CASTRVM in....] Hinc conſtat arcem eo tempore ibi exſtitiſſe, *Heidelberg* nomine, eamque burgum ſubiectum habuiſſe, id eſt, opidulum muro cinctum portiſque clauſum. Id enim eſt *burgum* ſeu burgus veteri voce Francica. Vnde Otfridus monachus (quo nullus ſcriptor Germanici idiomatis antiquior habetur) illum Euangelij locum, Ite in ciuitatem, ita vertit; *Faret in thia burg.* Quomodo & Notgerus in Pſalmorum Paraphraſi paſſim. Vnde vetera Germanorum opida, Aſciburgium, Teutoburgium. Vnde & *Burgundiones* dicti, Iſidoro & Paulo diacono auctoribus; vnde item *burgenſes* pro ciuibus.

COMECIA,] comitia, ſiue Comitatus; cui *Stalbubel* nomen olim fuit hodie *Stalberg* fortaſſe.

AGNES, vxor Othonis] Otho Ludouici Bauariæ Ducis filius, Othonis nepos (teſte Auentino lib. 7.) anno 1225. duxit *Agnetem*, Henrici vltimi ex illa familia Comitis Palatini filiam heredem. Hoc fœdere matrimoniali in vnum coierunt duo nobiliſſimi Germaniæ Principatus, Bauaria & Palatinatus Rheni. Sed & inſignia illa gentilicia vtriuſque domus, Palatinæ & Bauaricæ, vno in ſcuto ſiue vmbone tunc coaluerunt, quæ priùs diſtincta erant; vt Leo coronatus in campo nigro Palatinæ, textum verò illud decuſſatim albo cæruleoque colore variegatum, Bauaricæ familiæ deigma ſiue decorum eſſet.

CAPVT CXCIX.

Ruremondæ nobilium virginum Abbatia ord. Cistertienſis, à Gerardo Gelriæ Comite, eiuſq́; coniuge Margarita, fundatur anno 1224.

EGo Gerhardus Comes Gelrenſis notum eſſe cupio, quòd cum ma-ter mea *Richardis*, ſæcularibus negotiis faſtidita, veterem hominem exuere & nouum videlicet Ciſtertienſis ordinis habitum ind[illegible] de-creuiſſet, extra fines proprios in partes extraneas propoſuit d[illegible]. Vnde non modica correptus fui triſtitia: ipſam enim in propriis pa-triæ malebam prædiis degere ſub ordine deſiderato, quàm in alienis partibus prædicto modo conuerſari. Igitur ego *Gerhardus* & *Margarita* coniux mea, vnà cum filio noſtro *Ottone*, pium eius deſideriũ ſtudentes promouere, eam, perſonis Ciſtertienſibus tam fratrum quàm ſancti-monialium, Ciſtertienſis ordinis, ſibi promdè deputatis, in oppidum noſtrum Ruremonde honorificè perduximus; & eccleſiam B. Mariæ ibidem in prædio noſtro conſtructam, cum omni iure ſuo, quod nobis dignoſcebatur attinere, & prætereà quadraginta areas circumiacen-tes, & tres areas quas contulit quidam Hermannus cum Anca di[illegible], cum omnibus attinentiis ſuis, atque bona alia Deo & B. Mariæ obtu-limus. Conferentes ea venerabili matri noſtræ in eadem eccleſia Ab-batiſſę, ac conuentui ibidem Domino deſeruienti, perpetuò poſſidenda; ius quoque patronatus eccleſiarum *Gelren* videlicet nouæ & vete-ris, cum totali decima, ſiluis ac attinentiis ſuis; patronatum eccleſiæ *VVettene*, cum totali decima, ſiluis, ac attinentiis ſuis; patronatum ec-cleſiæ *Rodhem*, cum totali decima, ſiluis atque attinentiis ſuis. Teſtes, vir nobilis Henricus de Monte, VValtherus de Eile, Gerhardus de Barſdunc, & frater ſuus Henricus, Gerhardus de Rotheim, Arnoldus de VVachtendunc, Theodericus Aduocatus in Ruremonde, Nicol[illegible]

1224. ſcriptor, & alij quàm plures. Datũ Traiecti anno M.CC.XXIV. XVI. Iulij.

Vallis

Valli Rosarum, monialium ord. Cistertiensis Abbatia, in Brabantia ad Netham fl. sub toparchia Duffelensi, prope VValem, an. 1227. ab Ægidio Bertoldo dotatur decimis in Berlaer & Ghele.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Ægidius Bertaut, vir nobilis, omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Notum esse volumus tam futuris quàm præsentibus, quòd nos intuitu miserationis diuinæ, & pro animarum prædecessorum nostrorum salute, decimas de *Berlaere* & de *Ghele* conuentui monialium Cistertiensis ordinis de claustro iuxta *VValem* in honore Dei genitricis Mariæ constructo, in quo etiam filias nostras locauimus, cum omnibus attinentiis suis, perpetuò possidendas in eleëmosynam contulimus, & coram ipso conuentu, multisque aliis, tam nobilibus quàm ministerialibus, in altari B. Mariæ reportauimus; his omnibus nostris heredibus assensum præbentibus. Et vt hæc pia donatio firma permaneat, scriptum præsens nostro sigillo munire curauimus. Huius rei testes sunt, VValterus Bertaut & Henricus frater eius, Eustachius Camerarius de Flandria & Gerardus frater eius, aliique quàm plurimi. Actum anno gratiæ M.CC.XXVII. 1227.

NOTATIONES.

Ex his colligi videtur, Ægidium Bertoldũ, monasterij * Vallis Rosarum non tam fundatorem quàm dotatorẽ primarium fuisse. Quis autem illud & quo anno primùm fundauerit, ex illius loci archiuis hactenus erui non potuit. Hoc constat; quartam ordine ibi Abbatissam fuisse *Sophiam Bertout*, Florentij Bertoldi Toparchę Duffelensis filiam, & ab anno 1294. vsque ad annum 1328. præfuisse, atque ab eodem fratre suo vvastinam seu miricam monasterio vicinam, & villam *Staeydeke*, Duffeliæ sitam, emisse. Ceterùm ob tumultus bellicos hodie moniales in vrbe Mechliniensi agunt: & inter alia adseruant diploma confirmationis, quod Innocentius IV. Papa anno Christi 1244. pontificatus sui primo scripsit.

ÆGIDIVS Bertout] seu Bertoldus. Idem Ægidius anno 1235. fundum dedit ad cœnobium Loci S. Bernardi in vico *Vremde* extruendũ, ad Scaldim secundo lapide ab Antuerpia: vt infrà docebimus.

CAPVT CC.

Hugo Castellanus Gandensis dat libertatem Mariæ kercæ incolis, an. 1228.

EGo Hugo Gandensis Castellanus, vxor mea *Oda*, & filius meus *Hugo* primogenitus, notum facimus quòd villam de Bascrode S. Mariæ liberam sub hac forma constituimus; vt inhabitantes villam liberas mensuras quinquaginta pedum latitudinis & centum pedum longitudinis habeant: & singulæ mensuræ singulis annis duos solidos Flandrenses, & duos capones nobis & successoribus nostris soluant. Actum anno Domini M.CC.XXVIII. mense Martio.

1228.

Abbatia monialium Suiuecæ prope Teneramondam collocatur, 1228.

GODEFRIDVS Dei gratia Cameracensis Episcopus notum fieri volumus, quòd cùm nos dedissemus in mandatis W. Affligmensi & R. Nineuensi Abbatibus, Waltero Cameracensi Archidiacono in Antuerpia, vt accederent apud *Svvinck*, ad considerandum locum competentẽ, in quo posset claustrum sanctimonialium Cisterciensis ordinis infra ambitum parochię de *Svviuek* collocari, ipsi nobis retulerunt, quòd in dicta villa, vbi priùs sita erat parochialis ecclesia, locus esset aptus ad prædictum claustrum ædificandũ, locus verò parochiæ competentior, vbi priùs erat claustrum. Cùm igitur Personæ & presbytero parochiali ad plenum satisfactum sit, nos huic transmutationi nostrum consensum adhibemus, prædictis monialibus dictũ locum (vbi scilicet erat priùs parochialis ecclesia) præsentibus litteris confirmantes. Datum anno M.CC.XXVIII. feriâ quartâ post festum B. Barnabæ Apostoli.

1228.

Robertus

Robertus Betuniæ & Teneræmondæ Dominus an. 1228. Calkenam, Larnam & Masminiam dat sorori suæ Machtildi, Gilberto de Sottegem Rassegemij Domino nuptæ; & an. 1231. dotat Suinecanam Abbatiam.

Ego Robertus, Aduocatus Attrebatensis, Betuniæ & Tenremondæ Dominus, notum facio, quòd omnia quæ habebã in parochia de *Cal-* pag. 540.
kene, dedi in feudum domino Gilberto de Sottenghem, cum omnibus iustitiis, excepto manso de Raueschoot, exceptis etiam quindecim bonariis vvastinæ. Dedi etiam dicto Gilberto similiter in feodum omnia quæ habebam in parochia de *Laerne*, exceptis seruis & hominibus Aduocatiæ, quos ego habeo in dicta villa. Bona autem omnia, cum allodio quod dictus Gilbertus habebat in parochia de *Masseme*, recepit ipse à me in feodum. Et sciendum quòd dictam donationem ei feci pro mille libris quas ei debebam de maritagio *Machtildis* sororis meæ, quam ipse habebat in vxorem. Et quia ego Michaël Flandriæ Constabularius, & ego Walterus de Ghistelle, de assensu domini Roberti de Betune, & domini Gilberti de Sottenghem, prædictæ rei fuimus ordinatores, sigilla nostra præsenti scripto duximus apponenda. Actum anno M.CC.XXVIII. mense Martij. 1228.

Ego ROBERTVS Attrebatensis Aduocatus, Betuniæ & Tenremondæ Dominus, notum facio quòd Abbatissæ & conuentui de Tenræmonda, Cistertiensis ordinis, pomerium & nemus & herbagium terræ meæ de *Gye* in eleëmosynam contuli & donaui. Actum anno millesimo ducentesimo tricesimo primo. 1231.

Bellum

Bellum pratum, monialium ord. Cistertiensis Abbatia, ad Teneram fl. prope Gerardi-montem, an. 1228. ab Alide Domina Boulariæ conditur.

Ego Aelidis, Domina de Boular, notum facio quòd prouidi in possessione mea locum quendam iuxta *Grimenghem*, ad religiosum cœnobium instaurandum, in quo sanctæ mulieres, sub regimine Abbatissæ, secundùm Cistertiensis ordinis obseruantias, Domino famulentur. In perpetuam itaque eleëmosynā ad hoc dedi, de assensu omnium liberorum meorum, quinque bonaria in prato & nemore, in loco prædicto ad ipsum monasterium construendum; item sex bonaria nemoris. Addidi quoque totum ius patronatus ecclesiæ de Grimenghem, quod ad me pertinebat, & omnes prouentus ad personatum & presbyteratum eiusdem ecclesiæ pertinentes: ita quòd Abbatissa & collegium dicti loci, qui dicitur Bellum pratum, prouideant & præsentent presbyterum instituendum ibidem, sicut ego & antecessores mei facere solebamus. Superaddidi etiam reditum sex modiorum duri bladi & decem modiorum auenæ, quem habebam in villa prædicta. Desiderans insuper vt omnimoda gaudeant libertate, concessi vt per totam terram meam & filiorum meorum quælibet res eorum ab omni pedagio, teloneo, siue aliis quibuscumque angariis aut consuetudinibus sint exemptæ. Vt autem effectus propositi tam salubris permaneat in futurum, chartam istam proprio signaui sigillo. Ego verò *Michael* Constabularius, ego *Philippus* de Boular, ego *Osto* de Trasenies, ego *Ægidius Niger*, heredes præfatæ Aelidis carissimæ matris nostræ, omnia prænotatà approbantes, ea firmauimus nostrorum testimonio sigillorum. Et quia ego *Raso* proprium sigillum non habeo, vsus sum sigillo Abbatis Gerardimontis, prædicta omnia fideliter approbans. Ego
* Ada. quoque *Gosuinus* de Scendelbeka, maritus * filiæ prædictæ dominæ, meum apposui sigillum, omnia prænotata confirmans. Actum anno
1228. M.CC.XXVIII.

Ego Aelidis, Domina de Boular, notum facio quòd ego nouem modios siliginis de reditibus meis, quos habebam in parochia de *Grimengem*, & duodecim modios auenæ, & quadraginta capones & octo de

de reditibus pratorum iacentium in parochia memorata, & octo bonaria nemoris & dimidium, & dimidium bonarium prati in eadem parochia siti, contuli, de assensu liberorum meorum omnium, sanctimonialibus Cistertiensis ordinis de *Belloprato* iuxta Grimenghem in eleëmosynam, & chartam istam proprio signaui sigillo. Ego verò *Michael* Constabularius Flandriæ, ego *Philippus* de Boular, ego *Osto* de Trazegnies, ego *AEgidius le Brun*, heredes præfatæ Aelidis carissimæ matris nostræ, eleëmosynam prænotatam approbantes, eam nostro consensu firmauimus testimonio sigillorum nostrorum. Et quia ego *Raso* proprium sigillum non habeo, vsus sum sigillo venerabilis Abbatis Gerardimontis, sæpè dictam eleëmosynam approbans: ego quoque *Gosuinus* de Scendelbeka, maritus filiæ dominæ memoratæ, meum apposui sigillum, pleno fauore confirmans eleëmosynam suprà dictam. Actum anno millesimo ducentesimo vigesimo nono, mense Maio. 1229.

* o'iit. 1230.

EGO AELIDIS, Domina de Boular, notum facio quòd *AEgidius le Brun* filius meus resignauit in manus meas reditus duodecim modiorum auenæ & XLVIII. caponum, quos de me tenebat in feodum de reditibus pratorum iacentium in parochia de *Grimengem* recipiendos, ad opus sanctimonialium de Belloprato. Ego verò præfatos reditus, ad petitionem prædicti Ægidij, de consensu etiam omnium filiorum meorum, & *Gosuini* Domini de Scendelbeka, & vxoris eius *Adæ*, filiæ meæ, contuli præfatis dominabus in perpetuum possidendos. Vt autem donatio prænotata perpetua gaudeat libertate, præsente pagina sigilli mei appensione munita, & præterea sigillis filiorum meorum, *Philippi* scilicet Constabularij, *Ottonis* de Trazegnies, *Ægidij le Brun*, *Gosuini* de Scendelbeka, & Abbatiæ de Geraldimonte, pro *Rasone* filio meo (quia proprium sigillum non habet) corroboratam contuli iam dictis dominabus in munimen. Actum anno millesimo ducentesimo tricesimo, mense Iulio. 1230.

Vniuersis Christi fidelibus ego *Ægidius* le Brun de Trazegnies miles notum facio, quòd Arnulphus de Mergeen & Gertrudis eius vxor, Henricus etiam de Mergeen & Margareta eius vxor, à me in feodum duo bonaria terræ sita in parochia de *Grimenghen* possederint, & dicti Arnulphus & Gertrudis eius vxor, tanquam veri heredes & successores prædictam terram, de mea voluntate ac licentia, vendiderint ecclesiæ B. Mariæ de Belloprato, Cistertiensis ordinis, & in manu mea

reportauerint ad opus ipsius ecclesiæ. Ego verò eamdem terram, mutato iure feodali in allodium, contuli iam dictæ ecclesiæ perpetuò possidendam in allodium. Astiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, in testimonium vocati homines carissimæ matris meæ & dominæ *Alidis*, Dominæ de Boulario, scilicet, Oeuo de Mourbeke, Simon de Vos, Ioannes de Warembergbe, Daniel de Hunebeke, Arnulphus de Ouerboular, Ioannes Vleests & Michaël Piscator, & alij quàm plures. In cuius rei testimonium exhibui præsentes litteras ipsi ecclesiæ,
1230. appensione sigilli mei roboratas. Actum anno millesimo ducentesimo tricesimo, mense Iulio.

NOTATIO.

AELIDES] aliàs Alidis & Ada, Boulariæ Domina ex suo capite, nupsit primùm *Michaeli* Domino de Harnes prope Duacum, Constabulario Flandriæ, pòst *Ægidio* Domino de Trasignies, & tertiùm circa an. 1212. *Rasoni* de Gauere, filio Rasonis Domini de Gauere & Clariciæ. In fundo primi sui mariti, cùm esset vidua, monasterium Braëllense an. 1196. condidit: vt suprà pag. 478. docui, tabulis in medium productis, in quibus *Ada de Harnes Constabularia Flandrensis* nuncupatur.

Ex Michaele nati sunt, *Michael* Flandriæ Constabularius, qui an. 1218. diploma suprà pag. 543. signauit, & an. 1229. aut 1230. sine prole obijt, *Philippus* Boulariæ Dominus, & *Ada* Gosuini Scendelbecæ Domini coniux.

Ægidius Dominus de Trasignies cruce signatus in Oriente militauit, vt suprà pag. 490. ex Vilharduino docui. Ex Ægidio nati sunt, *Osto* Dominus de Trasignies, *Ægidius* Niger, Gallicè *le Brun*, regni Franciæ Comestabilis, & *Raso* monachus Gerardimontensis. Ægidius Niger genuit *Ostonem* Nigrum, aliàs *le Brun*, infrà an. 1256. memorandum, & *Mariam* vxorem Thomæ de Mortaigne, suprà pag. 543. laudatam.

CAPVT

CAPVT CCI.

Henricus VI. *Imp. Gisleniana Abbatia priuilegia confirmat an.* 1229.

HEnricus Dei gratia Romanorum Rex vniuersis Imperij fidelibus notum fieri volumus, quòd fidelis noster Galterus Abbas monasterij S. Gisleni in pago Hainau, ad Celsitudinis nostræ magnificentiam veniens, supplicauit vt nos ipsi ecclesiæ suæ iura, libertates & omnia bona ad eamdem ecclesiam pertinentia confirmare dignaremur. Nos igitur dicti Abbatis petitionibus aurem benignam præbentes, dicto Abbati & ecclesiæ suæ iura & libertates, seruos quoque & ancillas ad eamdem ecclesiam pertinentes, omnia etiam bona auctoritate regia cōmunimus concedimus, confirmamus, & confirmando sigillo aureo sublimitatis nostræ corroboramus, atque ipsum locum, & omnia sibi pertinentia, in nostram defensionem suscipimus; præcipientes vt nullus Dux, nullus Comes, nullus Marchio, aut aliqua alia persona ipsum monasterium perturbare, vel super rebus ad ipsum pertinentibus molestare præsumat. Testes qui præmissis interfuerunt ij sunt: Siuridus Moguntiæ Archiepiscopus, Hermannus Herbipolensis, Heinricus Wormatiensis, Episcopi, Otto Præpositus Aquensis, Henricus Comes de Seina, Cunradus Burgrauius de Nurimberch, Frideuuicus Comes de Riginhage, Gelracus de Butingin, Hermannus de Mulmarche, Gotfridus de Hoinloch, Euerhardus Dapifer de VValpurg, Cunradus Pincerna de Winterstetin, Cunradus Pincerna de Clinginburc, Cunradus de Smidebelt, Vlricus de Truchtelingin, Cōradus de Winsperc, fratres, L.L.& E. de Grindelahe, & alij quàm plures. Datum apud Worm anno Dominicæ incarnationis ducentesimo vicesimo nono, XVI. Kal. Febr. Indictione II. 1229.

Scladiniense Canonicorum collegium, in agro Namurcensi, an. 1229. dotatur à Florentio Abbate S. Cornelij Indensis prope Aquasgrani.

Florentius Dei gratia Abbas, totusque conuentus Indensis ecclesię, notum facimus vniuersis, decimam totam grossam & minutam, quam habebamus in villa nostra de *Sclain*, nos de communi assensu contulisse conuentuali ecclesiæ Canonicorum B. Mariæ de Sclain, perpetuis temporibus tenendam, titulo eleëmosynæ, eiusdem ecclesiæ tenuitate nimia piè considerata, cùm Indensis ecclesia, tamquā pia mater, filiæ suæ Scladiniensi adesse teneatur & prodesse. Datum anno
1229. M.CC.XXIX, mense Iulio.

Argentonium, monialium ord. Cistertiensis Abbatia in Gallo-Brabantia, an. 1229. à Guilielmo Harentonij Domino & Ida eius coniuge fundatur: Guilielmo Peruesij Domino, & Ioanne Episcopo Leodicensi, approbantibus.

Vniuersis Christi fidelibus VVillelmus de Harenton & vxor eius... Vniuersitati vestræ notum facimus, quòd nos contulimus in eleëmosynam conuentui monialium, quæ consilio nostro se transtulerunt de Grandi-Valle ad locum qui dicitur *Argenton* prope Harenton, omnia bona nostra quæ habemus apud prædictum Harenton, tam in agris quàm in pratis, nemoribus, molendino, viuario, reditibus, censu & domibus; exceptis septem bonariis terræ arabilis, quæ contulimus ecclesiæ de Gemblaco. In cuius rei testimonium præsentes litteras sigillo domini Iacobi quondam Aconensis Episcopi fecimus sigillari. Actū
1229. anno M.CC.XXIX. mense Maio.

EGO Godefridus Dominus de Peruez, Ducis Lotharingiæ fratris filius, notum facio, quòd *VVillelmus* de Harenton, & vxor sua IDA, de licentia mea in eleëmosynā contulerunt domui de Argenton, Cisterciensis ordinis, Leodiensis diœcesis, terras, aquas, siluas, prata & ædificia,

ficia, cum molendino & rebus aliis, quas habent & habituri sunt apud Harenton, nihil mihi iuris, nihil sibi vel suis heredibus reseruando, præter vsumfructum, quem dicti VVillelmus & Ida, quamdiu vixerint, tantùm sibi reseruauerunt, & septem bonaria terræ, quę iam dicti VVillelmus & Ida domui Gemblacensi tenentur assignare post obitũ suum, iure perpetuo possidenda. Præterea etiam omnibus innotescat, quòd voluntate nostra & assensu filiæ domini Thomæ militis de Smechim, Clara & Achias, domum monialium de Harenton possunt intrare, & ibidem de licentia nostra habitum assumere monialem. Datum anno M.CC.XXX. feria II. post festum B. Laurentij. 1230.

Ioannes Dei gratia Leodiensis Episcopus notum facimus, quòd domum monialium de Argenton, Cisterciensis ordinis, & locum ipsarum sub nostra protectione recipimus; donum, quod eis contulit Willelmus de Harenton & Ida vxor sua, auctoritate nostra confirmantes. Datum anno M. CC.XXXII. mense Augusto, feria VI. post festum B. Laurentij. 1232.

CAPVT CCII.

Rainildis seu Regilindis, Folcardi viri potentis vidua, VValterus & Leonius de Bruxella, Oliuerus, Henricus & AEgidius de Sottegem, & alij viri nobiles dotant ac benefaciunt Anderlechtensi Canonicorum S. Petri collegio prope Bruxellam.

EGo FOLKARDVS liber & liberis parentibus editus, vtriusque partis cognatis & amicis fauentibus, dilectam hanc *Regilindem* mihi despondi in vxorem. Dotis titulo & conditionis libello dono igitur ei, per hanc dotis chartulam, & donatam in perpetuum esse volo tertiam partem castelli & villæ quæ dicitur *Erpe*, cùm appendente familia & omni vtilitate: in villis quoque *Latheim* & *Holtheim* quantum mihi iure prouenit: similiter & in *Eroldingeim* meam partem tam ecclesiæ quàm villæ, in *Landast* tertiam partem & villæ & ecclesiæ: in Tongris cum omnibus appenditiis quartã partem: præterea in villa quæ dicitur *Anderlecht* quidquid mei iuris, in villa Aa tertiam partem, in Hembeka *Donatio antenuptialis.*

 medieta-

medietatẽ ecclesiæ & villæ, in Comptica quidquid ibi habeo, in Hoccenscla duos mansos, hæc omnia dotis titulo trado prænominatæ
1057. sponsæ meæ. Actum publicè regnante Henrico Rege, anno primo. Signum Anshelmi, S. Ansfridi, S. Reineri, S. Lantberti, VVibberti, Herzzonis, Ruodolphi, Sigeramni, Ostonis, Ingelberti.

NOTVM sit omnibus, quòd ego REINILDIS, haut immemor *Folcardi* dilectissimi mei coniugis, constituerim B. Petro in villa quæ dicitur *Anderlecht*, pro anima ipsius & mea, allodij mei XL. bonaria, vt vnumquodque singulis annis IV. soluat denarios. Et tradidi ea conditione, vt non ampliùs hoc allodium aliquis consequeretur, sed vt hoc fratres deseruientes B. Petro possiderent liberè. Eodem verò tempore viuebant heredes mei, *Franco* scilicet & *Sigerus*, filij mei, gener meus *Steppo, Fredesneidisq;* filia mea, *Adbela* cum liberis suis: quibus omnibus consentientibus voui B. Petro munusculum allodij istius. Actum
1078. est publicè in Anderlecht Dominicę incarnationis anno M. LXXVIII. tempore Henrici Imperatoris, Gerardi Præsulis, Henrici Comitis. Testes laici, Franco, Sigerus, Geroldus, Giselbertus.

Notum sit omnibus, quòd ego *Rainildis*, ingenua & ex ingenuis orta parentibus, tradidi allodium meum ad altare S. Petri in loco qui dicitur Andarlecht, pro redemptione animæ mariti mei *Folkardi* & filij mei *Ledberti*, x. iugera de hereditate Olboldi.... Huius traditionis testes sunt, Gillebertus de Laka, Geroldus, Albero, Gozzuinus de Erp,
circa & filij sui Anselmus & Sigerus. Actum publicè Gregorio Papa pręsi-
1080. dente, Henrico IV. imperante, Gerardo Cameraci pontificante.

IN nomine.... ego *Euerardus* curtillum allodij mei in Anderlecht domino Lamberto in eadem villa Canonico, omni eo iure quo ipse tenui, liberè vendidi, & cum vxore mea *Heldegarde*, & filiis meis Theodorico, Galtero, Henrico, & filia mea Claricia huic facto consentientibus, publicè in ecclesia resignaui. Prætactus verò Canonicus Lambertus, ob perpetuam anniuersarij sui obseruationem, eumdem curtillum Canonicis eiusdem ecclesię, post obitum suum, perpetuo iure tradidit possidendum. Vnde ne qua in posterum possit oriri calumnia, nobilium & ignobilium non prętermisso testimonio, filios meos testes adhibui, & eidem ecclesiæ sigilli impressione confirmaui. Signa Canonicorum, Alberti, Lamberti de VVatermola, Oliuerij Signa militum, Desiderij, Arnoldi de Oppem, Theodorici, VVetherici, VValteri,

teri, Gozuini. Actum est hoc publicè in Anderlectenli ecclesia anno M.C.LXXII. regnante Frederico Imperatore, Duce Louaniæ Godefrido, & Henrico filio eiusdem inclyto, & Alardo Cameracensi Episcopo. 1172.

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis, GALTERVS Anderlectensis Præpositus..... quòd Lambertus de A ecclesiæ S. Petri Anderlectensis super decimam quandam apud *Obeche* tres marcas, concessione Euani de *Selleeke* & vxoris suæ Mabiliæ.... Signum Franconis Lupi, Desiderij, Gozuini de Capella. Actum anno millesimo centesimo septuagesimo quarto incarnationis Dominicæ, anno electionis domini Petri septimo. Ego Vlricus scripsi & recensui. 1174.

GALTERVS de Brucsella, Anderlectensis ecclesiæ Præpositus & Aduocatus, & vniuersum eiusdem ecclesiæ Capitulũ omnibus in perpetuum. Sciat fidelium vniuersitas, quòd domina *Mabeldis*, vxor Leonij de Brucsella, ecclesiæ Anderlectensi allodium quoddam in eadem villa, scilicet curiam & VIII. bonaria terræ, & pratum quoddam in Pithebruc in eleẽmosynam tradidit. Signa militum, Desiderij, Arnoldi de Oppem, Galteri de Oppem, Wetherici. Actum in ecclesia Anderlectensi, anno incarnationis Dominicæ M.C.LXXV. electionis domni Alardi primo. 1175.

Notũ sit tam futuris quàm præsentibus, quòd ego *Galterus* de Brucsella, Anderlectensis ecclesiæ Aduocatus, dignum duxi scripto committere, vniuerso præfatę ecclesiæ Capitulo consentiente, quòd si quis Canonicus stationarius ad scholas perrexerit, singularem præbendam quam à cæteris Canonicis habet diuisam, integram recipiat, nullum commune beneficium cum stationariis participans. Actum anno Dominicæ incarnationis M.C.LXXXIX. Indictione VII. 1189.

Notum sit vniuersis, quòd ego GALTERVS de Brucsella quamdam decimam ex omni terra mea de Querbos contuli.... Actum M.C.LXXV. 1175.

EGO LEONIVS de Bruxella posterorum notitiæ duxi committendũ, quòd consilio & voluntate matris meę *Gisla*, vxore mea *Clementia*, filio meo *VValtero*, & reliquis liberis meis assensum præbentibus, decimam quam in Anderlectensi parochia possidebam, cùm iam vitæ meę terminus appropinquaret, ecclesiæ Anderlectensi in eleẽmosynam legaui.... Hanc igitur donationem ratam permanere cupiens, testium nomina subnotari, & memoratæ matris meæ, cum mei & cognati mei Castella-

Castellani Bruxellensis sigillorum impressionibus præsentem paginam feci communiri. Adfuerunt autē, cùm hæc fierent, Godefridus Castellanus Bruxellensis, Franco de Ruyscabrouc, Henricus de Wembelne, Henricus de Alsinghem, Reinbaldus de Dielbeca, Balduinus de Pi-
1215. thia, milites. Actum anno M.CC.XV. mense Iulio.

cruce si- *gnatus.* AD posterorum transeat memoriā, quòd ego * OLIVERVS de Sottegem, vnà cum coniuge *Perona*, decimam, quam in Anderlectensi parochia à prædecessoribus meis ad nos deuolutā possidebamus, ecclesię de Anderlecht, vnanimi consensu liberorum, contulimus. Actum
1215. M.CC.XV. mense Septembri, IV. Kalendas Octobris.

Vniuersis Christi fidelibus HENRICVS de Sottengem salutem. Præsenti duxi committendum memoriali, quòd ego omnem decimam de allodio meo, quod in parochia de Dilbeka teneo, de consensu *VValteri* fratris mei, ecclesiæ B Petri de Anderlecht, ad vsus Canonicorum ibidem seruientium, liberè contuli, & contra *Ægidium* fratrem meum, cuius copiam de facili habere non potui, quia Parisius studuit, & alios quoscumque dictam eccesiam supra præfata decima promisi vvaran-
1225. dire. Actum M.CC.XXV. mense Aprili.

Vniuersis... ego ÆGIDIVS de Sottegem omnem decimam in parochia de Dilbeca in vsus Canonicorum S.Petri Anderlectensis contuli. Testes interfuerunt, Henricus Decanus, Godefridus, Ioannes Scholasticus, Theodoricus, Andreas, Michaël, presbyteri; Ioannes, Henricus, Arnoldus, Renerus, Franco, Canonici Anderlectenses; vir nobilis Leonius Castellanus Bruxellensis, Hugo miles de Borgeuael, Walterus de Ruchebruc, & Willelmus, Franco, Daniel, fratres de Vckela, Godefridus, Leonius, filij dicti nobilis. In huius rei testimonium, præsentem paginam, quia proprium non habeo sigillum, sigilli auunculi mei dicti nobilis appensione duxi communire. Actum anno
1230. M.CC.XXX. mense Augusti.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis *Henricus* Dux Lotharingiæ, Walterus de Aa, Osto de Crainhem, Arnoldus de Meinsa, Ægidius de Sortenghem, patroni Anderlechtensis ecclesię, salutem in Domino.... Et quia ego Osto de Crainhem, ego Arnoldus de Meinse, & ego Ægidius de Sottegem propria non habemus sigilla, vsi sumus sigillo
1233. domini Walteri de Aa. Actum M.CC.XXXIII. mense Iulio.

Cùm

Cùm nos *Ioannes* Dux Brabantiæ, Theodericus Dominus de Aa, & Renerus de Crainchem, viri nobiles & fideles, ſimus patroni eccleſiæ Anderlectenſis... Actum M.CC.XCVII. 1297.

Vniuerſis præſens ſcriptum inſpecturis THEODERICVS de Walicourt, Dominus de Aa & Leniaco, ac Hannoniæ Mareſcalcus, do *Lennick.* præbendam vacantem domino Ægidio... Datum M.CCC.XL.feria ſex- 1340. ta poſt feſtum S.Matthæi.

NOTATIONES.

ANDERLECHT] ampla parochia prope Bruxellam multos ſub ſe vicos, noſtratibus *Gehuchten*, complectitur, in his *Aa*, *VValicourt* & alios. Vicus *Aa* (qui potenti olim Caſtellanorum Bruxellenſium familiæ cognomen dedit) ad Sennam fl. medio fere itinere inter Anderlechtum & Foreſtum ſitus, præter molendinum aquaticum habet ſacellũ vetus amplè dotatũ, ad quod in diebus Rogationum quotannis clerus & populus Anderlechtenſis ſolenni ſupplicatione procedit. Ceterùm in Anderlechto eſt inſigne XVIII. Canonicorum collegium à variis fundatum ac dotatum. Gasbecæ Baro, tamquam Dominus dicti vici de Walicourt, Canonicatus ſeu præbendas vndecim, Dux Brabantiæ quattuor, Magiſtratus Bruxellenſis tres confert.

EGO LEONIVS de Bruxella, an.1215.] Fuit is, vt arbitror, ex illuſtri familia de Aa, cuius familiæ gentilitium inſigne, Crucem videlicet tranſuerſam ſeu notam iſtam X.quam Gallicè *Sautoir* vocant, in ſigillo dicti Leonij expreſſam vidimus Anderlechti. Idem Leonius cum vxore ſua Clementia moniales in Camera prope Bruxellam an. 1207. dotauit: vt ſequenti pagina docebo.

VSI ſumus ſigillo domini Walteri de Aa.] In quo quidem ſigillo expreſſus eſt Leo, & in pectore Leonis viſitur Crux tranſuerſa, quam *Sautoir* vulgò nuncupant. Fuit autem Walterus iſte (vt exiſtimo) filius Leonij de Bruxella & Clementiæ: quorum tabulas an.1215.datas hoc ipſo capite pag.567. recitauimus.

THEODERICVS de Walicourt, Dominus de Aa & Lennick, Mareſcalcus Hannoniæ,] an.1340. obijt. Ex Margarita de Lidckercke filium reliquit *Ioannem* de Walicuria, Mareſcalcum Hannoniæ, à quo

tabulæ an. 1347. scriptæ exstant in archiuio Anderlechtensis ecclesiæ. Alterutrius, nisi fallor, tumulus marmoreus exstat in naui dictæ ecclesiæ Anderlechtensis, sine inscriptione. In scuto visitur Aquila alis expansis, cum lambello, vt loquuntur.

CAPVT CCIII.

Henricis Brabantiæ Duces, Leonius Castellanus Bruxellensis, VValterus Dominus de Aa, Oliuerus de Sottegem & alij dotant Cameram monialium Abbatiam, suprà pag. 512. laudatam.

1207. MOdernis innotescat & posteris, quòd ego LEONIVS de Bruxella, de consensu vxoris meæ *Clementiæ*, decimã quam in parochia de Sanbergen possidebã, Abbatissæ & conuentui de Camera, ord. Cistertiensis, in eleëmosynam donaui. Signum Reinbaldi de Lake, Danielis, Reinbaldi de Diibeke, militum. Actum anno M.CCVII. VII. Idus Aprilis in prædicto Cameræ cœnobio.

Ego OLIVERVS de Sottenghem, de coniugis meæ *Perone* consensu, de allodio meo decem bonaria terræ in parochia de Anderlecht sanctimonialibus de Camera contuli. Actum M.CCVII. XIV. Kalendas Septembris.

Ego HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingię omnibus in perpetuũ. Modernis innotescat & posteris, quòd nos tres mansos incultæ terræ & nemoris fratribus & sororibus cœnobij B. Mariæ de Camera, in
an. 1201. * prima ipsius fundatione, promisimus, & partem fecimus assignari. Postea verò, cùm essemus in procinctu itineris terræ Ierosolymitanæ, partem residui de nemore nostro, prædicti cœnobij terræ contiguo, assignauimus. Testes, Arnoldus de Walhein, Walterus Clutinc, Bastinus de Dist, Henricus Prits, Walterus Vleminc, & Lambertus fi-
1221. lius eius. Datum anno millesimo ducentesimo vicesimo primo, mense Iunio.

HENRICVS maior filius Ducis Lotharingię tam posteris quàm modernis notum facimus, quòd nos conuentui de Camera titulo eleëmosynæ contulimus LXXXV. bonaria terræ in quadam silva de Viluordia iacentia.

iacentia. Huic donationi testes interfuerunt, Leonius Castellanus Bruxellensis, VValterus de A, Henricus Fuscus de Isca, Derzo de Helirde, Robertus de Angia, VValterus Clutinc, VValterus de Boutersem, VVilhelmus de Borde & alij. Actum anno M.CC.XXX. 1230.

Henricus maior filius Ducis Lotharingiæ fidelibus suis Villico & Scabinis de Viluordia salutem. Constat dilectioni vestræ, quòd fratres de Camera, manentes in curia de Holthem, & commorantes in allodio de Filfordis, vsum huc vsque habuerunt in fodiendis turbis, ad opus domus suæ. Vnde vobis mandamus, quatenus prædictum vsum, quem huc vsque habuerunt qui in allodio de Filfordis commorantur, præfatos fratres pacificè possidere faciatis. Datum anno M.CC.XXXII. 1232.

VVALTERVS de A & *Arnoldus* frater suus ad posterorum transfundimus notitiam, quòd nos conuentui de Camera, ducti amore sororis nostræ, quæ ibidem Domino famulatur in habitu religioso, XXV. bonaria terræ apud *Laket*, & XIII. bonaria in *Anderlecht* in eleëmosynam contulimus. Huic donationi interfuerunt, VValterus Clutinc, Henricus de Alsenghem, Henoinus Villicus noster de A. Præsentem verò paginam sigilli Henrici Ducis, & sigilli nostri, & sigilli domini Castellani Bruxellensis appensione duximus roborari. Actum anno 1229. M.CC.XXIX.

GREGORIVS, seruus seruorum Dei, dilectis in Christo filiabus Abbatissæ de Camera, eiusque sororibus in perpetuum. Quæcumque bo- *Boondale.* na monasterium S. Mariæ de Camera possidet, aut in futurum poterit adipisci, vobis illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, grangias de *Lansrode*, Noua curia & Qualenbeca, grangiam nouam de *Houthem* cum pertinentiis suis, decimas & possessiones de *Hunsenghem, Holar, Zantberch, Eppenghem, Hallet, Filfort*, cum pratis, terris, vineis, nemoribus & pascuis. Datum Laterani, per manum magistri Bartholomæi S.R.E. Vicecancellarij, XI. Kal. Aprilis, Indictione VII. Dom. incarnationis anno M. CC. XXXIV. pontificatus domini Gregorij Papæ VIII. anno VIII.

LEONIVS Castellanus Bruxellensis omnibus notum facimus, quòd nos domui de *Camera*, ad opus pauperum ad portam eiusdem domus, in eleëmosynam contulimus omnem censum, qui nobis debebatur de curtili quod situm est in *Boudale*, quod domus de Camera emit erga

Godefridum, filium Geldolfi de Bondale, & de curtili quod similiter dicta domus emit erga Henricum fratrem eiusdem Godefridi; exceptis duobus denariis quos nobis reseruamus: ita vt sæpedicta domus præfata curtilia à nobis teneat iure hereditario sub annuo censu duorum denariorum. Hoc etiam sciri volumus, quòd nos pro necessitate pauperum subleuanda, omnes manentes & perpetuò mansuros in sæpè fatis curtilibus ab omnibus petitionibus pecuniariis, quas à vicinis suis hominibus nostris exigere consueuimus, reddimus absolutos & liberos: ius tamen dominij nostri circa eosdem nobis reseruantes. Hæc autem vt rata permaneant, præsens scriptum * sigilli nostri roboramus appensione. Actum anno M.CC.XXXIV. mense Maio.

X. in pectore Leonis. hoc cap. suprà.

ALIDIS Domina de Boular omnibus notum facimus, quòd nos donationem à domino* *Leonio* de Bruxella, viro nobili, conuentui de Camera quondam factam, titulo eleëmosynæ, de decimis de *Zanbergis*, quas ipse de manu nostra iure tenebat feodali, ratam habemus & gratam. Quidquid etiam iuris habuimus in dictis decimis præfato conuentui in eleëmosynam contulimus, de consensu filiorum nostrorum,
1235. perpetuo iure possidendum. Actum anno Domini M.CC.XXXV. mense Martio.

LEONIVS Castellanus de Bruxella omnibus præsens scriptum visuris salutem. Ad notitiam vniuersorum peruenire volumus, quòd *Franco* miles de Brania, dictus de Strata, ad terram Ierosolymitanam perrecturus, duo bonaria prati, quæ à nobis apud *Rode* iure possidebat feodali, conuentui de Camera in eleëmosynam contulit. Huic donationi interfuerunt, Leonius filius noster, Godefridus de Brania, Rogerus, Arnoldus de Larbeka, Ioannes de Zauentinis. Datum anno M.CC.
1237. XXXVII.

Vniuersis Ludovvicus *Bertoldus* salutem. Innotescere volumus, quòd nos vendidimus domui de Camera V. bonaria terræ palustris. Huic facto interfuerunt, Gosuinus cognomento Boc miles, Walterus Seel-
1243. linc Dapifer noster. Datum anno M.CC.XLIII.

Vniuersis Walterus miles de *Rusebroc* salutem. Nouerint vniuersi, quòd ego vendidi domui de Camera tria bonaria siluæ, quam pater meus *Franco* miles à Duce Brabantiæ in feudum possidebat, & quæ me tamquam primogenitum filium dicti Franconis debebat contingere.
1245. Datum M.CC.XLV.

Vniuersis

Vniuersis præsentem paginam inspecturis ELISABETH Domina de Asca salutem. Nouerint vniuersi, quòd nos de consensu *VVillelmi* de Grimbergis, mariti nostri, & filiorum nostrorum *VVillelmi* & *Henrici* militum, conuentui de Camera ord. Cistertiensis vendidimus quinque bonaria in Aska. Huic facto interfuerunt, Gilbertus de WeSebeke & Macarius de Esken, milites. Actum M.CC.XLVIII. 1248.

Ego ARNOLDVS dictus de A miles... Datum M.CC.XLVII. 1247.

Notum sit vniuersis, quòd LEONIVS Castellanus Bruxellensis, & filius eius *Leonius* miles, & iam dicti Leonij militis filia *Machteldis* resignauerunt... Actum anno M.CC.LII. 1252.

Vniuersis præsentes litteras visuris *Maria* Domina de Gasbeka, & *Henricus* de Louanio, eius natus, salutem. Vniuersitati vestræ innotescat... Datum M.CC.LVIII. mense Martio. 1258.

IOANNES Dux Brabantiæ, Florentius Bertout Dominus Mechliniæ, Gerardus Dominus de Dielt, Rogerus de Leuedale... Datum M.CC.XXII. 1222.

BEATRIX de Louanio, Domicella de Harstal, Gasbeque & Moncornet in Tirassia.... Datum M.CC.XXXIII. & M.CC.XXXIX.

CAPVT CCIV.

Arnoldus Grimbergæ Dominus, eiusq́; soror & heres Oda, benefaciunt Suiuecanæ monialium Abbatiæ, suprà pag. 549. laudatæ.

EGO LEONIVS Bruxellensis Castellanus, & *Sophia* vxor mea eiusdem villæ Castellana, notum facimus vniuersis, quòd *Arnoldus* de Grimbergis, filius prædictæ Sophię vxoris meæ & Arnoldi quondam Grimbergæ Domini, septemdecim bonaria nemoris de allodio suo in Buggenhout, sita iuxta locum qui dicitur Bedrinuelt, claustro monialiũ B. Mariæ iuxta Tenremondam, ord. Cistertiensis, in eleëmosynam liberè contulit. Quæ vt rata permaneant, sigilli nostri munimine roborauimus. Actum anno Domini M.CC.XXX. mense Martio. 1230.

Ego Oda de mera volũtate matris meæ *Sophiæ*, & domini *Leonij* mariti eius, & prædilecti *VValteri* Domini de A mariti mei, liberè vendidi Abbatissæ & conuentui B. Mariæ, Cistertiensis ordinis, de Tenremõde, XVI. bonaria de allodio meo iacentia in territorio de Bugenhout. Præterea eleëmosynam quinque solidorum Bruxellensium, quos dilectus germanus meus *Arnoldus* de Grimbergis contulit prædictis Abbatissæ & conuentui, approbo, & consensum meum eidem eleëmosy-
1235. næ plenè adhibeo. Actum anno Domini M.CC.XXXV. mense Maio.

Ego Oda de Grimbergis, vxor quondam viri nobilis domini Walteri A, notum facio quòd ego contuli sanctimonialibus ecclesiæ B. Mariç de *Suiveke* in eleëmosynã sex bonaria terrç, sita in Buggenhout,
1236. quæ à me Arnoldus de Spelt miles tenuit. Actum anno M. CC. XXXVI. mense Maio.

Nouerint vniuersi, quòd vir nobilis Sigervs miles dictus de Gandauo, & vxor ipsius *Oda* de Grimbergis, licentiauerunt cuidam homini suo Gosuino Rufo agnomine de Buggenhout, quòd ipse Gosuinus vendidit Abbatissæ & conuentui de *Suiveke* quattuor bonaria terræ si-
1237. tæ in loco qui dicitur *Groot-Varent*. Actum anno M.CC.XXXVII. mense Maio.

Vniuersis Christi fidelibus dominus Leonivs de A salutem in Domino. Nouerit vniuersitas vestra, quòd Abbatissa & conuentus de *Suiveke* monasterij Tenremondensis, Cistertiensis ordinis, omnem terram & pratum, quæ inferiùs nominabuntur, à me tamquam à domino fundi tenent, & ea legitimè possident, & hoc eis coram meis Scabinis & hominibus recognosco: & quia super ijs indebitã moui quæstionẽ, illam penitus quitam clamaui, volens quòd hoc idem faciat meus heres. Vnde cùm Alisia filia mea, vel si casu contingente alius fuerit heres, ad annos peruenerit discretionis, hoc idem debet recognoscere coram meis hominibus & Scabinis. Quòd si requisita facere noluerit, dabo dictis Abbatissæ & conuentui 100. libras Flandrenses, & dictam terram & pratum pacificè possidebunt eo iure quo huc vsque possederunt; & de dictis centum libris constitui eis plegios, scilicet dominum Guilhelmum de *Grimberge*, dominum Arnoldum de *Rotslaere* & dominum Gerardum de *Rasenghem*. Præterea omnia bona dictis monialibus ab antecessoribus data approbo & confirmo. Hæc autem est terra & pratum de quibus suprà facta est mentio: sex bonaria terræ sitæ in loco

qui

qui dicitur *Paleke*, quam tenent dictæ moniales in allodio,& decem & septem & dimidium bonarium terræ sitæ iuxta viam Affligemensem; quatuor bonaria terræ sitæ in campo qui dicitur Groote-Varent;item quinque bonaria terræ quam tenuit frater Henricus, quam dedit postea de consensu domini Leonij. Item moniales emerunt duo bonaria prati sita in prato de Buggenhout,per consensum domini Leonij.Datum anno M.CC.LVI.mense Iunio. 1256.

Vniuersis Christi fidelibus LEONIVS de A miles notum facio,quòd religiosæ dominæ Abbatissa & conuentus monasterij B.Mariæ de Suiucke iuxta Tenremondam,Cistertiensis ordinis, omnem terram subscriptam, quam in parochia de Bughenhout acquisiuerint, à me tamquam à domino fundi tenent & possident, & à meis inperpetuum tenere & possidere tenebuntur, sub annuo censu. Et vt hæc omnia rata permaneant, præsentem paginam sigilli mei, vnà cum sigillo vxoris meę dominæ *Hymana*,munimine prædictis religiosis tradidimus roboratam.Datum anno M.CC.LXVII. mense Aprili. 1267.

NOTATIONES.

ARNOLDVS] siue Arnulfus, Grimbergæ pro parte Dominus, Gerardi Grimbergani & Mathildis Ninouianæ filius,suprà pag. 501. laudatus,annis 1188.1211.1214.floruit. Vxorem habuit *Sophiam*, quæ secundis nuptiis iuncta fuit Leonio Castellano Bruxellensi. Leonius (ex Sophia,nisi fallor,filium reliquit Leonium itidem Castellanum Bruxellensem. Arnoldus porrò ex Sophia genuit *Arnoldum* Grimbergæ an. 1229.Dominum,sine liberis defunctum,& *Odam*.

ODA,] pòst Arnoldi fratris sui sine liberis defuncti obitum, Grimbergæ dominium pro parte obtinuit. Nupsitque primùm Waltero de Aa,pòst Sigero de Gandauo, militi, Sigeri Castellani Gandensis filio, Hugonis itidem Castellani Gandensis fratri.

- *Sophia uxor Arnoldi domini Grimbergæ, 1188. pòst Leonij Castellani Bruxell. 1214. 1230. 1247. 1252.*
  - *Ex 1.*
  - *Arnoldus do. Grimbergæ 1230. dux. Adeliciam, ob. sine lib.*
  - *Oda domina Grimbergæ 1235. uxor VValteri de A, 2. Sigeri Gand. 1237.*
    - *Ex 1.*
    - *Leonius de A do. Grimbergæ 1267. dux. Hymanam.*
      - *Alisia 1256. minorissa.*
      - *Gerardus de A.*
  - *Ex 2.*
  - *Godefridus 1230.*
  - *Leonius miles 1252, 1253. Castellanus Bruxell. 1258. 1269.*
    - *Machtildis 1252. Castellana Bruxell. 1289.*

Ex his leuiter corrige ea quæ suprà pag. 501. & 503. diximus; & disce *Odam* Arnoldi non filiam, sed sororem & heredem fuisse; itemque Odæ filio Leonio de A vxorem fuisse *Hymanam*, non Adeliciam.

Ceterùm in Cameræ monasterio prope Bruxellam exstat diploma à Leonio Castellano Bruxellensi an. 1258. signatum, & alterum à Machtilde Castellana Bruxellensi an. 1289. Gallica lingua scriptum.

CAPVT

CAPVT CCV.

Contractus antenuptialis, inter Henricum Blondum Comitem Luceburgensem & Margaritam Barrensem an. 1231. initus.

EGo ERMENSINDIS Comitissa Lucemburgensis, Marchionissa Arlunensis, notum facio, quòd *Henricus* Dominus de Lucemburg, filius meus, ducere debet in vxorem *Margaretam* filiam domini Henrici Comitis Barrensis: & idem Comes dedit filio meo prædicto in maritagio *Lineyum* & Castellaniam cum dependitiis, hominiis & domeniis..... Si verò Margaretam filiam Comitis sine herede corporis sui, vel heredes suos, si quos haberet de filio meo, sine herede mori contingeret, terra prædicta ad Comitem & heredes suos rediret. Et si Elisabeth filiam meam, prædicti Comitis sororem, filij mei Walerami vxorem, sine herede corporis sui, vel heredes suos si quos haberet, sine herede mori contingeret, *Marci-villa* & *Arencey* cum appenditiis suis, sicut ego eadem teneo in dote, redirent ad Margaretam filiam Comitis, & ad Henricum maritum eius, filium meum, & heredes eorum: & tunc terra de *Lineyo* supradicta ad Comitem Barrensem & heredes suos alios reuerteretur.... Et idem filius meus tenetur ducere in vxorem eamdem Margaretam, quàm citò ipsa ad ætatem deuenerit competentem. Et super hoc ipse filius meus fidem dedit: & ego Ermensindis Comitissa mater eius hoc matrimonium & omnes conuentiones suprà dictas tenere & facere teneri creantaui, & super his fidem dedi. Actum anno M.CC.XXXI. mense Iulij. 1231.

pag. 148.
pag. 516.

Ego ERMENSINDIS Comitissa Lucemburgensis & Rupensis promisi nobili viro *Henrico* Comiti Barrensi de matrimonio, quod debet contrahi inter *Henricum* filium meum & *Margaretam* filiam eiusdem Comitis Barrensis... Actum an. M.CC.XXXV. 1235.

Origo & incrementa Abbatiæ Grandipratensis, quæ est monachorum ord. Cistertiensis in agro Namurcensi.

Henricus Marchio Namucensis & Viennæ Comes, & *Margareta* Marchionissa & Comitissa, vxor eius, notum facimus, quòd cùm nos
Villers. per commutationem recepissemus ab Abbate & conuentu de Villari, Cistertiensis ordinis, d. Leodiensis, omnes possessiones, quas eadē Abbatia habebat apud Grande-pratum, Troncourt & Burchis, cùm suis appenditiis, & omne quod habebat ex illa parte Mosæ inter Dionantum & Hoyum & Mosam: nos easdem possessiones in allodium liberum contulimus Abbatiæ de Grandi-prato, quam fundauimus secun-
pag. 491. dùm legatum prædecessoris ac fratris nostri *Philippi* bonæ memoriæ,
1231. quondam Marchionis Namucensis. Actum M.CC.XXXI. mense Augusto.

HENRICVS Marchio Namucensis & Comes Viennæ, & *Margareta* Marchionissa & Comitissa, vxor eius, vniuersis fidelibus salutem. Ad vniuersitatis vestræ notitiam volumus peruenire, quòd nos fratribus de Villari, Cistertiensis ordinis, Leodiensis diœcesis, per commutationem in fundo & vellere contulimus quadringenta bonaria siluæ in perpetuum allodium liberè possidenda. Sciendum etiam, quòd dictas possessiones eisdem fratribus commutauimus pro possessionibus quas ipsi vltra Mosam tenebant apud Troncourt & Grande-pratum cum suis appenditiis, & pro eo quodcumque habebant inter Dinatum & Hoyum & Mosam. Quæ nobis commutata integraliter contulimus ad vsus Abbatiæ Grandis-prati, pro remedio animæ carissimi prædecessoris ac fratris nostri *Philippi*, Marchionis Namucensis, qui testamento suo Abbatiam construendam ordinauit. Actum anno
1231. M.CC.XXXI. mense Augusto.

Nos BALDVINVS heres Imperij Romaniæ, Comes & Marchio Namucensis, & Dominus Curtiniaci, notum facio quòd nos fratribus de Villari, Cistertiensis ordinis, Leodiensis diœcesis, pro commutatione à nobis ipsis facta, super possessionibus quas ipsi vltra Mosam tenebant apud Troncourt, Burchis & Grande pratum, cum suis appenditiis, & pro eo quod habebant inter Dionantum & Hoyum & Mosam,

Mosam, damus & concedimus quadraginta bonaria siluæ, in perpetuum allodium liberè possidenda. Datum Valencenis M.CC.XXXVII. mense Aprili. 1237.

Baldvinvs heres Imperij Romaniæ, & Comes Namucensis. Ad fidelem vniuersitatem dignũ duximus peruenire, quòd nos Constantinopolim, pro negotio Crucis & sanctæ Ecclesiæ, de præcepto domini Papæ, profecturi, domui de Grandi-prato, Cistertiensis ordinis, (cuius fundator pię recordationis exstitit *Philippus*, frater noster, quondam Comes Namucensis) vendidimus centum & sexaginta nemoris, cum fundo suo, bonaria, quod nemus vulgò dicitur *Ietesol*, cuius pars est Grecerum iuxta VVarex in terra Namucensi, idem nemus cum fundo suo in allodium liberè in dictam domum transferentes. Hoc autẽ de consensu illustris domini Comitis, & serenæ Comitissæ Flandriæ & Hannoniæ, factum est, de quibus mouet Comitatus Namucensis. Actum M.CC.XXXIX. XIV. Kalendas Maij. 1239.

Fernandvs, Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Ioanna vxor eius, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd nos excambium quadringentorũ bonariorum nemoris, trecentorum videlicet & XXIX. & vnius iornalis de Marlaigne, in loco qui dicitur *Osait*, & septuaginta, vno iornale minùs, in Osteng, quod *Henricus* Marchio Namucensis & Comes Viennæ, & *Margareta* vxor eius, fecerunt Abbati & conuentui, pro curte quæ Grande-pratum appellatur, cum appenditiis suis, quam habebant in Comitatu Namucensi, vbi Abbatia Cistertiensis ordinis, secundùm legatum pię recordationis *Philippi* Marchionis Namucensis, fundata est, laudamus & approbamus. Datum M.CC.XXXII. 1232.

Vniuersis Christi fidelibus Thomas, Flandrensis & Hannoniensis Comes, & Ioanna Comitissa, vxor eius, cognoscere veritatem. Cùm piæ recordationis *Philippus* Comes Namucensis in vltima voluntate Abbatiam Cistertiensis ordinis in Comitatu suo Namucensi fundari statuerit, & eadem Abbatia ab *Henrico* Comite Viennensi & *Margareta*, vxore eius, sorore bonæ memoriæ Philippi Comitis prædicti, tunc terram Namucensem possidentibus, sit fundata, & annui reditus, quos idem Philippus Comes, ad fundationem ipsius Abbatiæ, in eleëmosynam contulerat, ab eisdem Henrico Comite & Margareta, tam in terra Namucensi quàm Flandrensi, quæ à nobis tenentur, in feudum

dati sint, & postmodum supradictæ Abbatiæ, quæ *Grande-pratum* vocata est, fundatio, & redituum dictorum assignatio & aliorum, quæ præfatus Philippus Comes memoratæ Abbatiæ de Grandi-prato donauit vel assignari præcepit, à *Balduino* Imperij Romaniæ & Namucensis Comitatus herede (postquam suprà dicta terra tamquam legitimo heredi reddita sibi fuerat, & ab eo possessa) approbata sit & confirmata: nos eadem omnia, tamquam Domini superiores, conce-
1238. dimus, approbamus & confirmamus. Datum M.CC.XXXVIII.

Hugo de Chastillon, Comes S. Pauli & Blesensis, an. 1231. confirmat donationes à se factas monasterio Pontis Dominarum ord. Cistertiensis, quod in diœcesi Meldensi fundarat.

Ego HVGO de Castellione, Comes S. Pauli, notum facio omnibus, quòd de assensu *Mariæ* vxoris meæ, filiæ Galteri de Auesnes & Comitis Blesensis, confirmo omnia dona quæcumque feci, antequam essem Comes S. Pauli, & postquam fui Comes, Abbatiæ sanctimonialium B. Mariæ de Ponte, Cistertiensis ordinis, à tempore quo fundaui di-
1231. ctam Abbatiam. Actum anno millesimo ducentesimo tricesimo primo, mense Aprili.

Notarii

Notatio de Comitibus S. Pauli ex familia de Chastillon. De antiquioribus Comitibus suprà pag. 414. egimus.

- *Galcherus III. do. de Chastillon dux. Elisabetham F. heredem Hugonis Co. S. Pauli, ob. 1219. suprà pag. 414.*
  - *Guido I. Co. S.P. dux. Agnetem de Donzy, ob. 1226. Auenione.*
    - *Galcherus do. de Donzy.*
    - *Iolenta.*
  - *Hugo I. Co. S. Pauli d. Mariam F. heredē Gualteri Auesn. & Margaritæ Co. Blesensis. 1231.*
    - *Ioannes Co. Bles. Carn. do. Auesn. d. Alidem Brit. ob. 1279.*
      - *Ioanna vx. Petri Co. Alenz. s. lib. 1291.*
    - *Guido II. Co. S. Pauli, do. Auesn. d. Mathildem Brab. ob. 1289.*
      - *Hugo Co. Blesensis.*
      - *Guido III. Co. S. P. dux. Mariā Brit. ob. 1289. sep. in Ceruicampo.*
        - *Mathildis vx. Guidonis de Luxeb. Co. de Ligney.*
          - *Valeramus ob. 1415. ex Bona reliquit Ioannam Antonio Brab. Duci nuptam, matrē Ioannis & Philippi Ducum.*
      - *Iacobus do. Condati & Lutosæ.*
    - *Galcherus do. de Chastillon.*
    - *Hugo s. lib.*
    - *Philippa vx. Othonis Co. Gelriæ.*
    - *Elisabeth vx. Gerardi Diaboli.*
  - *Elisabeth vx. Radulfi II. do. de Coucy.*
  - *Eustathia vx. Danielis do. Betuniæ.*
  - *Beatrix vx. Auberti Hangest.*

WALERAMVS Luxeburgius an. 1415. decessit, Iuodij conditus. Ex Bona vnicam reliquit filiam Ioannam Furæ sepultam, quæ ex Antonio Burgundo Brabantiæ Duce peperit *Ioannem* Brab. Ducem, & *Philippum* Comitem S.Pauli & Ligneij.

Philippus auo suo materno Waleramo in Comitatu S. Pauli successit, & cœlebs obijt.

XV. Margarita Luxeburgica Domina de Beaureuoir, Comitissa S.Pauli.

Petrus Luxeburgius, Comes de Conuersan & Braine, Dominus de Enghien & Fiennes, Margaritæ in Comitatu S.Pauli suffectus, Eques Velleris aurei, an. 1433. obijt, sepultus in Ceruicampo, monachorum Cistertiensium in Artesia cœnobio.

Ludouicus Luxeburgius, Comestabilis Franciæ, anno 1475. Parisiis capite plexus est iussu Ludouici XI. sepultus ibidem apud Minores.

Ioannes Luxeburgius Ludouici F. perijt cœlebs ad Nanceium, pro Carolo Audace pugnans.

Petrus Luxeburgius, Ioannis frater, Angiæ 1482. obijt, in Ceruicampo conditus.

XX. Maria Luxeburgia, Petri filia, an. 1483. Iacobo Sabaudo Comiti de Romont, Ludouici Sabaudiæ Ducis filio, pòst Francisco Borbonio Comiti Vindocinensi nupsit.

Franciscus Borbonius Comes de Vendosme & S.Paul.

Maria Borbonia, Francisci F. ex Leonoro de Orleans, Longeuillæ Duce, genuit inter alios liberos *Henricum* Longeuillæ ac Toutevillæ Ducem & *Franciscum*.

Franciscus de Orleans, Comes S. Pauli, Dux de Fronssacq, Par Franciæ, an. 1630. viuebat. De his fusiùs Andr. Quercetanus in sua Historia genealogica Castellionensi.

CAPVT

CAPVT CCVI.

Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitissa Abbatiam S. Ioannis Valentianensis dotat, Valentianense & Brugense Dominicanorum cœnobia fundat, & Athi moniales ord. Cistertiensis collocat.

FErnandus Flandriæ & Hainoniæ Comes, & *Ioanna* vxor eius, Flãdriæ & Hainoniæ Comitissa, notum facimus, quòd contulimus in eleẽmosynam ecclesiæ S. Ioannis in Valencenis decem modiatas nemoris, in nemore nostro de Viconia, versus villam de *Escaupons*, iuxta vinarium domini Gossardi de * *Lalaing*, pro libito voluntatis suæ incidendas, nobis & heredibus nostris altam iustitiam & cachiam venationis in prædicto nemore retinentes. Actum Valencenis anno millesimo ducentesimo tricesimo primo, mense Iulio. *pag. 280.* *pag. 524.* 1231.

IOANNA Flandriæ & Hannoniæ Comitissa omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd cùm Prior S. Saluij & illius loci conuentus, & Ioannes presbyter parochialis B. Mariæ de Calceia in * Valencenis, Priori & fratribus de ordine Prædicatorũ concessissent, vt in loco eis assignato, in manso Iacobi de Campania in Valencenis, possent ecclesiam ædificare, cæmeterium habere, oblationes recipere, & alia omnia facere quæ ordinis eorum instituta requirunt; ego pro fratribus Prædicatoribus ex partẽ vna, & Prior & conuentus S. Saluij, & Ioannes presbyter parochialis B. Mariæ ex altera, compromisimus in viros venerabiles, Decanum Christianitatis Valencenensis, magistrum Gerardum Remensem, Canonicum Tornacensem, & Hellinum militem, Dominum de Alneto; ratum habentes quidquid ipsi super his dicant ordinandum. Actum anno M.CC.XXXIII. mense Octobri. *Valenciennes.* 1233.

IOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd pro remedio animæ domini & mariti nostri carissimi *Ferdinandi*, felicis memoriæ, quondam Flandriæ & Hanoniæ Comitis, ac pro nostra salute, sollicitè laborauimus, vt ad ampliandum cultum Domini, & ad profectum populi domus fratrum ordinis Prædicatorũ construatur in Brugis. Et ad incohationem eiusdem

domus

domus de pecunia, quam idem dominus Comes in testamento suo assignauit, de consilio & voluntate eiusdem executorum testamenti, trecentas libras dabimus, ac de nostro proprio Fratribus ibidem mansuris, ad commodum ipsorum, ædificia quædam construi faciemus. Rogamusque eosdem venerabiles & carissimos Fratres, quatenus orationibus suis pro ipso domino Comite & pro nobis deuotè orare studeant, tamquam pro fundatoribus sui loci, & in prædicationibus suis ad populum orationes faciant fieri speciales. Datum Insulæ, feria quinta
1233. post Epiphaniam, anno M.CC.XXXIII.

IOANNA Flandriæ & Hannoniæ Comitissa notum facimus vniuersis, quòd cùm quædam moniales Cisterciensis ordinis, filiæ Claræ-Vallis, in villa vel prope villam de *Audenarde* inhabitandi gratia consedissent, ibique mansiunculas suas ædificare cœpissent, nos dictum locum considerantes, quòd scilicet nec earumdem paci congrueret nec proposito conueniret, earum collegium in locū alium, religioni monasticæ magis aptum, prope villā nostram de Ath censuimus transferendum. Et ad hoc faciendum consensum obtinuimus venerabilium patrum Cameracensis & Tornacensis Episcoporum; assensum etiam obtinuimus Abbatis & Capituli de Liessies, ad quorum personatum pertinet præfatus locus prope Ath. Et ita, de beneplacito venerabilium patrum Cisterciensis & Claræ-Vallis Abbatum, dictas moniales ex loco illo prope Audenardum, vbi manere cœperant, ad alium præfatum locum prope Ath, qui nunc *Refugium B. Mariæ* dicitur, cum suis omnibus, perpetuæ inhabitationis gratia, fecimus transmigrare.
1234. Actum anno M.CC.XXXIV.

Margarita Dampetræ Domina, pòst Flandriæ Comitissa, an. 1234. fundat cœnobium monialium ord. Cisterciensis prope Orchiacum opidum, quod inde posteà Flinas est translatum haut procul à Duaco.

EGO MARGARETA Domina de Dampetra notum facio vniuersis, quòd pro remedio animæ meæ & domini *VVillelmi* de Dampetra, quondam mariti mei, locum qui dicitur Honor B. Mariæ, situm prope villā de *Orchies* in diœcesi Tornacensi, cum omnibus appenditiis suis, contuli

contuli in eleëmosynam domino *Bernardo* & ordini Cistertiensi: ad hoc quòd sit in perpetuum Abbatia monialium eiusdem ordinis, & specialis filia Claræ-Vallis. Actum anno M.CC.XXXIV. in die S. Dionysij. 1234.

MARGARETA Flandriæ & Hannoniæ Comitissa. vniuersis præsentes litteras inspecturis salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd nos ecclesiam seu monasterium sanctimonialium de *Honore B. Mariæ virginis*, Cisterciensis ordinis, quod nos pro remedio animæ nostræ & domini *VVillelmi* de Dampetra, quondam mariti mei, nec non & omnium antecessorum successorumque nostrorum, iuxta Orchies primò fundauimus, ac postmodum ipsum transtulimus iuxta *Felines*, specialiùs in Domino diligentes (maximè cùm in dicto monasterio carissima filia nostra *Maria* se in Christi perpetuum dedicauerit famulatum) in perpetuam contulimus eleëmosynam.... Datum M.CC.LIII. 1253.

VValterus de Tilborg vir nobilis dotat Louaniense S. Gertrudis cœnobium an. 1234.

Gilbertus miles de Tilborgh, nobilis vir, vniuersis notum facimus, quòd *VValtherus* miles, nobilis vir de Tilborg, frater noster, tertiam partem veteris decimæ sitæ in territorio de *Bercle*, quam à nobis habuit iure feudali, in manus nostras reportauit & effestucauit, ad opus Canonicorum regularium B. Gertrudis in Louanio, nouellæ decimæ iure pag. 512. sibi reseruato. Nos autem volentes subuenire prædictis Canonicis, decimam prænominatam eisdem contulimus, sub annuo censu duorum denariorum Coloniensium, ad Vincula B. Petri persoluendorum, ab eisdem Canonicis B. Gertrudis perpetualiter possidendam. Testes huius donationis facti sunt hi, Arnoldus nobilis vir de Dist, Arnoldus de Wesemale, Henricus & Renerus milites de Kuch, Gosuinus Boch, Otthomannus de Dormala, Henricus de Sterebeke, Wilhelmus Hoss, Henricus de Gocheuorch & alij quàm plures. Actum apud Busch, anno millesimo ducentesimo tricesimo quarto, in festo Philippi & 1234. Iacobi.

CAPVT CCVII.

Mons S. Mariæ, virginum ord. Cistertiensis cœnobium, à Ioanne de Monte, viro nobili, an. 1234. ædificatur, quod Bigard minor dicitur, prope Bruxellam: estque nunc Benedictinarum nigrarum.

HEnricus, maior filius Ducis Lotharingiæ, omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd nos licentiauimus G. de Bellenghe monialium domum ædificare iuxta loca infrà nostrum dominium, & illam ædificatam recepimus in nostra custodia. Datum anno millesimo du-
1234. centesimo tricesimo quarto, mense Martio, apud Louanium.

GREGORIVS Episcopus S.S.D. dilecto filio Abbati Cisterciensi salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectus filius Ioannes miles de Monte S. Mariæ nobis supplicauit, vt in monasterio de Monte S. Mariæ, quod in fundo suo cõstruxit de bonis propriis & dotauit, per te institui conuentum monialium Cistertiensis ordinis mandaremus. Honestam itaque intentionem prædicti militis attendentes, discretioni tuæ mandamus, quatenus si dictum monasterium situ loci & facultatibus est congruum ad conuentum huiusmodi ordinis memorati, obtento Episcopi diœcesani consensu, satisfacias piis votis militis supradicti. Datum Viterbij XIX. Kalend. Ianuarij, pontificatus nostri anno IX.

GODEFRIDVS Dei gratia Cameracensis Episcopus vniuersis salutem. Notum sit vniuersis, quòd O. Abbatissa, I. Præpositus, G. Decanus totumque Capitulum ecclesiæ Niuellensis nobis demonstrarunt, quòd cùm à *Ioanne* milite, dicto de Monte, in parochia de *Bellenghien*, & filia sua Priorissa de Tenremonde, Cistertiensis ordinis, rogati essent, vt ad hoc exhiberent assensum, quòd in personatu suo de Papengien, in terra dicti militis, in loco qui Mons S. Mariæ nunc temporis appellatur (solebat autem *Varebergé* antiquitus nuncupari) Abbatia monialium Cistertiensis ordinis fundaretur: Precibus eorum grato concurrentes assensu, prædictam ordinationem istam ratam habemus,

bemus, & impreſſione epiſcopalis ſigilli confirmamus. Datum M. CC. XXXVI. menſe Octobri. 1236.

GODEFRIDVS de Louanio, Henrici Ducis Lotharingiæ frater, ſalutem. Vniuerſitati veſtræ declaramus, quòd Ioannes de Zona, in noſtra & Scabinorum noſtrorum de Leuues præſentia conſtitutus, omne ius hereditarium, quod contingebat ei in decem bonariis terræ iacentis apud Zonam, in dominio noſtro, Prioriſſæ & conuentui de Monte S. Mariæ, Ciſtertienſis ordinis, ratione aſſignamenti & collationis in eleëmoſynam factæ ſorori *Machtildi* de Zona, ſanctimoniali loci prædicti, à prædicto *Ioanne* fratre ſuo, & G. patre & I. matre dictæ Machtildis, in manibus noſtris, ad opus dictæ Prioriſſæ & conuentus loci memorati, reſignauit. Adſtiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, Oliuerius miles, Goſuinus Haac, Goſuinus de Bruchem, Petrus de Caſſenberge, Scabini noſtri de Leuues, & Stephanus de Zirembeke, qui tunc Baliuus meus erat, & alij. Cùm igitur hereditas prædictæ terræ in hunc modum in noſtris manibus ſit reſignata, nos eamdem Prioriſſæ & conuentui loci prędicti contulimus in eleëmoſynã. Actum M. CC. XXXVIII. menſe Martio. 1238.

Notum ſit tam præſentibus quàm futuris, quòd ego GODEFRIDVS de Louanio, Dominus de Leuue, & *Maria* vxor mea, ſex bonaria tam terræ arabilis, quàm prati iacentis in loco qui dicitur *Op-Bigarden* ſuper Zonam, in parochia de Leuue, quæ noſtri fuerant iuris, Abbatiſſæ & monialibus de Monte S. Mariæ in puram contulimus eleëmoſynã, ad conſtruendum & ædificandum ſibi ibidem monaſterium ord. Ciſtertienſis. Concedimus etiam eiſdem poteſtatem ducendi aquam prædictam, ſcilicet Zonam, ſecundùm quod ſuæ placuerit voluntati. Nos verò & noſtros ſucceſſores, tamquam fundatores & conductores dicti monaſterij, ad defenſionem eiuſdem volumus obligari. Actum M. CC. LI. menſe Aprili. 1251.

Sigerus Angiæ Dominus, Ioannes de Monte vir nobilis, & Aelidis Aldenardæ ac Lessiniæ Domina, Cantipratense cœnobium, suprà pag. 460. & 504. laudatum, dotant.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis ENGELBERTVS Dominus de Enghien salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd dominus *Ioannes* de Monte miles, in præsentia mea constitutus, præsentibus hominibus meis Ducatus Brabantiæ, & Paribus eiusdem Ioannis, decem bonaria terræ in parochia de Bogardis, in nemore de Raspale, quæ à me tenebat in feodum, ecclesiæ de Cantiprato....Et vt præmissa rata permaneant, ad instantiam domini Ioannis de Monte & *Margaretæ* vxoris eius, præsentem paginam sigilli mei munimine feci corroborari. Acta
1234. sunt hæc in domo mea in nemore de *Strihout*, anno M.CC.XXXIV. mense Iunio. Ego verò SIGERVS primogenitus Domini de Enghien omnibus præmissis meum præbui assensum, & sigillum meum, cum sigillo patris mei, feci litteris præsentibus apponi.

Ego SIGERVS Dominus de Anghien notum facio, quòd omnia acquisita ab ecclesia de * Cantiprato iuxta Cameracum, in dominio & potestate mea, secundùm quod in chartis sigillo patris mei siue meo sigillatis pleniùs continetur, laudo & approbo: & nos *Aelidis* vxor prædicti Sigeri, & *VValterus* primogenitus eorumdem.... Actum anno
1246. M.CC.XLVI. mense Septembri, in festo SS. Cosmæ & Damiani.

Ego SIGERVS Dominus de Enghien vniuersis notum facio, quòd pro remedio animæ meæ... In cuius rei testimonium nos prædictus Sigerus Dominus de Enghien, & *Alaidis* vxor eius, & *VValterus* miles primogenitus eorumdem, præsentem chartam sigillorum nostrorum appensione fecimus roborari. Datum anno millesimo ducentesimo
1246. quadragesimo sexto, mense Septembri.

SIGERVS Dominus de Enghien vniuersis præsentes litteras visuris salutē. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm lis & controuersia mota esset inter dominum *Ægidium* militem de Ham ex vna parte, & Ecclesiam de Cantiprato iuxta Cameracum ex altera, super quodam nemore sito in parochia de Berghecines, quod nemus *Balduinus* bonæ memoriæ

memoriæ de Ham miles, frater dicti Ægidij militis, dedit in eleëmosynam prædictæ ecclesiæ, præfatus Ægidius per consilium meum & Michaëlis Maioris de Brania Comitis, cum *Iacobo* primogenito suo, dictam eleëmosynam approbauit... Actum apud Haucrois, in cœmeterio retro cancellum, præsentibus, Milone Abbate de Cantiprato, Her. Capellano meo, domino Waltero Stue, domino Ioanne de Malbruc, milite, Oliuero de Tuibeke, Colino de Tonbeke, Colino de Bontage, Ostone Villico de Haucrois, Hermanno fratre suo, Colino fratre suo, Waltero Botersbruge, Ruekino de la Noet, Nicolao de Botersbruge, Scalkino Calle, & pluribus aliis. Datum anno M.CC.XLVIII. mense Februario. 1248.

NICOLAVS Dei gratia Episcopus Cameracensis.... Cùm nobilis mulier *Aelidis* Domina quondam de Audenarde, & nunc Domina de Lessines, ducentas libras donauerit ecclesiæ de Cantiprato, pro emendis reditibus ad opus vnius altaris siue Capellaniæ in ecclesia prædicta instituendæ, pro anima bonæ memoriæ *Arnoldi* quondam mariti sui defuncti, nos prædictam donationem & institutionem auctoritate nostra confirmamus. Datum anno M.CC.LIX. feria secunda ante Magdalenam. 1259.

Notatio de Dominis Angiæ.

- *Ingelbertus do. Angiæ dux. Idem, 1224. Bellingam fundat, ibidem sepultus, pag. 532. 551.*
  - *Sigerus do. Angiæ d. Alidem F. heredem VValteri do. de Sotegem, 1246.*
    - *VValterus do. Angiæ, ob. 1271.*
      - *VValterus do. Angiæ, fundator Cartusiæ Hermensis, ob. 1309.*
        - *VValterus do. Angiæ d. Isabellam de Brienne, sororem heredem Gualteri Ducis Athenarum, in Pictauis 1356. cæsi.*
          - *VValterus ob. æt. 18.*
          - *Sigerus do. Angiæ 1362. decapitatus Querceti.*
            - [illegible]
          - *Ludouicus Co. Brienne & Compte.*
            - [illegible]
          - *Iacobus.*
          - *Guido.*
          - *Ingelbertus do. de Ramerü.*
            - *Ingelbertus.*
          - *Ioannes Ep. Torn. & Leod.*
    - *N. dominus Sotegemij.*
      - *Maria heres vx. Hugonis Cast. Gand.*
  - *Iacobus.*

Angia opidum Hannoniæ, Gallis *Enghien*, Flandris *Edinghem*, multos sub se pagos seu vicos parochiales comprehendit; ex quibus nonnulli sunt iuris Brabantini, alij iuris Hannoniensis. Brabantiæ feuda sunt nouem, videlicet Seneffe, Ronkiers, Hemeries, Tubise, Rebecque, Bierges, Bongardes, Laerbeke & Beringen: vt ex libris curiæ feudalis Brabantinæ didici.

CAPVT

CAPVT CCVIII.

Origo & incrementa Abbatiæ monachorum ord. Cistertiensis, quæ Locus S. Bernardi nuncupatur, ad Scaldim, altero milliari supra Antuerpiam.

HEnricus Dei gratia Dux Lotharingiæ vniuersis in Domino salutem. Ad vniuersitatis vestræ notitiam peruenire volumus, quòd nos ad construendum monasterium monachorũ ordinis Cistertiensis contulimus in manus Abbatis de Villari, Leodiensis diœcesis, *VVestmale* cum omni allodio ad eamdẽ villam pertinente, & quidquid ibidem nostri iuris est in decimis, pratis, aquis, pascuis, siluis, & silua totali quæ vocatur *Hoodonc*, cum omnibus pertinentiis suis. Facta sunt hæc in præsentia frâtris Wilhelmi Abbatis Villariensis, G. militis de Wyenenghem, G. Sculteti de Herentals, Hugonis Nose de Antvverpia, Ægidij Sculteri Antvverpiensis, & aliorum. Actum apud Louanium M.CC.XXXIII. in festo B. Bernardi Abbatis. *Villers.* 1233.

ÆGIDIVS Bertoldus vir nobilis vniuersis notum fieri cupimus, quod nos de consensu viri nobilis *VValteri* Bertoldi, domini & consanguinei nostri, quidquid iuris habemus vel habere possumus in villis de Vrimede, Millenghem, Brochem & Ouden (saluis tamen nobis & successoribus nostris hominibus feodalibus & familiis, & de sanguine, & huiusmodi iuribus superioribus) contulimus in eleẽmosynam in manus Abbatis Villariensis, Cistertiensis ordinis in Brabantia, Leodiensis diœcesis, ad fundandum monasterium monachorum eiusdem ordinis, vbicumque in prænominatis quattuor villis, infrà terminos nostros, locus ad hoc inuentus fuerit magis idoneus. Conuentus autẽ ille sumendus est de monasterio Villariensi, & non aliunde. In memorato autem monasterio quale ius habet Dux Brabantiæ in monasterio Villariensi, tale nobis & successoribus nostris reseruamus. Testes qui interfuerunt huic facto, sunt hi viri nobiles, Ægidius Bertoldus pater noster, Walterus Bertoldus, Henricus Bertoldus, consanguinei nostri, Nicolaus, Willelmus, filij Peregrini, Goluinus Boc, Arnoldus Pottere, Walterus de Haght, milites, mater nostra *Vrenden.*

Catha-

Catharina, vxor nostra Heluidis, & multi alij. Actum apud Berlar
1235. M.CC.XXXV. feria III. ante Purificationem B. Mariæ virginis.

Stemma ÆGidij Bertoldi, qui Locum S. Bernardi fundauit.

- *VValterus Bertout VValteri F. Arnulfi N. dominus Mechliniæ 1179. ob. 1219. sep. ad S. Rumoldum, pag. 501.*
  - *VValterus Bertout do. Mechliniæ ob. 1243.*
  - *ÆGidius Barbatus do. Berlaræ, dux. Catharinã, 1219. in Syria militauit.*
    - *ÆGidius Bertout d. Heluidem, Vallem Rosarum 1227. pag. 557. dotat, Locum S. Bernardi 1235. fundat.*
      - *Filiæ duæ moniales in Valle Rosarum.*
    - *Ludouicus do. Berlaræ 1245. 1266. dux. Sophiam dominam de Granmes.*
      - *Florentius.*
      - *Ioannes do. de Granmines 1296.*
        - *Ioannes Bertout dictus Berlar do. de Helmont & Keerberge 1294. 1312. in Cortenberg, 1323.*
          - *I[illegible] [illegible] [illegible] n[illegible] 1[illegible] 1[illegible]*
      - *Ludouicus.*
      - *Raso Cantor Antuerp. 1296.*
    - *Godefridus.*

*Do. Mechliniæ, pag. 501.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis * WALTERVS Bert[illegible] nobilis salutem. Sciant præsentes & futuri, quòd nos eleemosyn[illegible] quam in villis de Vrimde, Milleghem, Brochem & Ouden[illegible] noster *Ægidius* Bertolt contulit, ad construendum monasterium ordinis Cistertiensis, ratam habemus. Testes, Ægidius Bertolt frater domus Teutonicorũ, Henricus frater noster, Willelmus de Grimbergis, E[illegible]

Eustatius Camerarius Flandriæ & Gerardus frater eius, viri nobiles; Henricus de Hexbruec, & Walterus de Hagt, milites. Actum M.CC. XXXV. feria III. ante Purificationem B. Mariæ. 1235.

HENRICVS, Dei gratia Dux Lotharingiæ, ad vniuersitatis vestræ notitiam volumus peruenire, quòd nos eleëmosynam, quam contulit vir nobilis *Ægidius* Bertout, quæ continet quidquid iuris idē Ægidius habebat in Vrimde, Millengem,* Brochem & Ouden, in manus Abbatis Villariensis, ad opus noui monasterij monachorum ord. Cisterciensis (sicut eam vir nobilis Walterus Bertout, à quo præfatus Ægidius ipsam tenebat in feodum, in manus nostras tamquam domini superioris reportauit) ratam habemus. Testes Walterus Bertout, Arnoldus de Dist, Gerardus frater eius, viri nobiles, Henricus de Attenhouen, Walterus Clutinc, Walterus de Huldeberges, & plures alij. Actum M.CC.XXXV. mense Martio. 1235.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ.. Noueritis quòd nos omne allodium de villa nostra *VVestmalle*, cum omnibus decimis, siluis, pratis, terris & totali silua quæ vocatur *Hodunc*, in eleëmosynam contulimus, ad construendum nouum monasterium Cisterciensis ordinis, quod *Locus S. Bernardi* vocabitur, in manus domini Abbatis de Villari. Testes, Godefridus de Perues, VValterus Bertaut, Arnoldus de VVesemale, Arnoldus Dapifer de Rotselare, Henricus de Attenhoue, Carolus de Arschot, VValterus de Haacht, Remboldus de Thunis, Gerardus de Iska & plures alij. Datum M.CC.XXXV. mense Martio. 1235.

EGO HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ omnibus cognoscere veritatem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd Gosuinus miles dictus Bock totum feodum, quod de nobis tenebat in territorio de * *Heimicsem*, ad opus Abbatis & conuentus de Loco S. Bernardi, Cisterciensis ordinis (qui ab ipso Gosuino præfatum feodum titulo emptionis iustè acquisierunt) in manus nostras quasi veri domini & Superioris ipsius feodi reportauit atque vverpiuit. Nos verò dictum feodum præfatis Abbati & conuentui in purum contulimus allodium, nihil iuris nobis vel posteris nostris, præter tres articulos altæ iustitiæ, scilicet manifestam sanguinis effusionem, membrorum mutilationem, & vitæ ablationem, in ipso allodio reseruando. Huic autem facto interfuerunt, Arnoldus Abbas Villariensis, Abbas de Hellenchines, VVillelmus de Grimberges, Arnoldus Dapifer de Rochelar, Gerardus de

* *Hemessem.*

de Isca, Willelmus & Hugo fratres dicti Noise, & alij. Actum M.CC.
1243. XLIII. feria III. post festum Petri ad Vincula.

VValterus Bertoldus Mechliniæ Dominus, Ludouicus Bertoldus Berlariæ Dominus, Beatrix Henrici Bertoldi Gelæ Domini vidua, & alij monachis in Loco S. Bernardi ad Scaldim agentibus benefaciunt.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis VVALTERVS dictus Bertolt, vir nobilis, cognoscere veritatem. Cùm piæ recordationis *Ægidius* Bertout, consanguineus meus, Abbatiã Cistertiensis ordinis de bonis suis fundari decreuerit, quidquid iuris habebat in quattuor villis Vrimde, Millegem, Brochem & Ouden, cum omni integritate, sicut de patre meo piæ memoriæ *VValtero* dicto Bertoldo in feodum tenebat, contulit in eleëmosynam, de consensu dicti *VValteri* patris mei; tali conditione quòd infra terminos prædictarum villarum Abbatia fundaretur memorata. Et quia locus competens ad id faciendum in dictis locis inueniri non potest, ego *Henrici* domini mei, Ducis Brabantiæ, & amicorum precibus inclinatus, quantum in me est, concedo dictæ Abbatiæ ad locum sibi magis aptum fieri translationem. Actum
1244. M.CC.XLIV.

Vniuersis pręsens scriptum visuris vir nobilis VVALTERVS Bertout salutem in Domino. Nouerit vniuersitas vestra, quòd nos omnes decimas, quas habuimus in Heysta, VVavvere, Rijn & Musen, contulimus in eleëmosynam, viuente prima vxore nostra *Maria*, Abbati & conuen-
1244. tui Loci S. Bernardi. Actum M.CC.XLIV. mense Iulio.

Vniuersis præsens scriptum visuris vir nobilis VVALTERVS Ber-
1244. tout, Aduocatus Machliniensis....Datum M.CC.XLIV.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ....Noueritis
Ballar. quòd vir nobilis *Lodevvicus* de * Berlar, dictus Bertout, eleëmosynam in villis de Vrimde, Millenghem, Brugheem & Ouden, quam piæ memoriæ vir nobilis *Ægidius* Bertout, ipsius germanus, iamdudum legauerat ad fundandum nouum monasterium ordinis Cistertiensis, quod nunc fundatũ *Locus S. Bernardi* vocatur, ratam habuit & acceptam. Sicque ad preces nostras concessit, vt dicti fratres ad locũ sibi magis congruum

gruum suam transferant Abbatiam: ita quòd capella infrà terminos dictæ eleëmosynæ remaneat. Testes interfuerunt hi, VValterus Bertout dominus ipsius Lodevvici, Henricus Bertout, Godefridus frater noster, VVillelmus de Grimberges, Arnoldus de Rochelar Dapifer, nobiles; Henricus de Attenhoue, Gerardus de Isca, Dapifer noster, Gosuinus dictus Boc, VValterus de Hacht, VValterus Clutinc, Reinboldus de Thunis, Henricus de Heisbroeck, Alexander de Hemminesem, Daniel Castellanus de Geneppia, Godefridus de Bruel, Simon Capellanus noster, VVillelmus clericus noster & multi alij. Actum M.CC.XLV. mense Septembri, apud Ruslenberge. 1245.

Nos GVIDO Comes Flandriæ,* *Machtildis* vxor nostra, Atrebatensis Aduocatissa, Betuniæ & Tenremondæ Domina, *Henricus* de Asca miles, & *Ioanna* vxor eius, Domina de * Spineto, notum facimus, quòd nos paludem de Morska dedimus.... Actum M.CC.XLV. pag 344. *Espinoy.* 1245.

VVALTERVS Bertaut, vir nobilis, Dominus de Machlinia, notum facimus, quòd VVillelmus de Ekerna decimam, quam tenebat à nobis iure feodali in parochia de Dufle, in manus nostras, ad opus Abbatis & conuentus Loci S. Bernardi, resignauit, & nos eamdem decimam & partem decimæ quam in dicta parochia possedimus, præfatis Abbati & conuentui, ob remedium animæ nostræ & dominæ *Mariæ* vxoris nostræ, contulimus. Actum M.CC.LI. pag. 501. 1251.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis BEATRIX, relicta viri nobilis bonæ memoriæ *Henrici* Bertout, Domini de Gele, salutem. Nouerint vniuersi, quòd ego coram nobili viro *VValtero* Bertaut, Domino de Mechlinia, vsufructuario, quem habui in decima de Gele, quam *Henricus* filius meus Abbati & conuentui Loci S. Bernardi, Cisterciensis ordinis, vendidit, propria voluntate abrenuntiaui, nihil iuris in ea mihi reseruando. Huic abrenuntiationi interfuerunt dominus Henricus Bertaut, Arnoldus Dapifer de Rotselare, Leonius filius Castellani Bruxellensis, viri nobiles; Henricus de Boutersem, H. de Hemsbroec, Petrus de Kereberge, milites; VValterus de Haren, & plures alij. Actum M.CC.LIII. mense Maio. 1253.

Domini Dufflæ & Gelæ ex Bertoldis.

- *VValterus Bertout Dominus Mechliniæ 1179. sepultus ibidem ad S. Rumoldũ 1119. suprà pag. 501.*
  - *VValterus do. Mech. d. Margaritã Britannam, ob. 1243.*
    - *VValterus Magnus do. Mechliniæ d. Mariam Aruernam ob. 1288. in prælio VVoringano.*
    - *Henricus do. Dufflæ & Gelæ d. Beatricem ob. 1252.*
      - *Henricus do. de Gele & Zeelem d. Imaniam do. de Malstede, sep. in monte Sion prope Mechliniam, vulgò Blydenberg.*
        - *Gerardus.*
        - *Henricus do. Dufflæ & Gele d. Margaritam 1312. fuit Cortebergæ, 1339.*
          - *Catharina heres, vxor Theoderici de Hornes, do. de Peruez, qui Cortebergæ fuit 1372.*
    - *AEgidius do. de Hunebeke.*
  - *AEgidius Barbatus do. Berlaræ, pater AEgidij, suprà pag. 592.*

Ego LVDOVICVS vir nobilis, dictus Bertout, notum facimus quòd nos omnem eleëmosynam, quam Abbati & conuentui Loci S. Bernardi contulit felicis recordationis germanus noster *Ægidius* Bertout in

* *de Gramines.* villis de Vrimde, Houden, Millenghem & Broghem, ob remedium animæ nostræ & dominæ **Sophiæ* vxoris nostræ, ratam habemus. Da-

1266. tum M.CC.LXVI. mense Augusto.

pag. 501. Vniuersis præsens scriptum visuris *VValterus* Bertout & *Maria* eius vxor salutem. Præsentium tenore testamur, quòd constituta in nostra præsentia filia nostra *Sophia*, relicta bonæ memoriæ Henrici Domini

1270. de Breda... Datum M.CC.LXX.

Vniuersis præsens scriptum visuris *Sophia* de Machlinia, relicta bonæ memoriæ Henrici quondam Domini de Breda..... Datum

1278. M.CC.LXXVIII.

Nos

Nos HENRICVS Dominus de Boutershem notum facimus, quòd in eleēmosynam contulimus Abbati & conuentui loci S.Bernardi decimam raparum apud terram nostram de *Santhouen* prouenturarum, nec non decimam geluniam in omni terra nostra. Datum apud Louanium in crastino B.Laurentij, an. M.CC.LXXIII. 1273.

Felicitas Domina de Hoboke, Henricus Dussla & Gela Dominus, Guilielmus de Berchem, & alij beneficia præstant dicto S.Bernardi ad Scaldim monasterio.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis FELICITAS dicta de Pervveis, Domina de Hoboke, relicta* Godefridi Domini de Pervveis, *pag.* 500. salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd nos bona, quæ ab Abbate & conuentu S. Cornelij Indensis iusto titulo acquisiuimus in territorio de* Pudersse, vendidimus Abbati & Conuentui monasterij Loci *Puers.* S. Bernardi, Cistertiensis ordinis. Actum M. CC.LXXVIII. 1278.

WALTERVS dictus Bertout Dominus Machliniensis, & *Maria* eius vxor, notum facimus quòd nos, de consensu primogeniti nostri *VVal-* *pag.* 501. *teri* Bertout, contulimus in eleēmosynam Abbati & conuentui Loci S.Bernardi decimationem noualium quam habuimus in parochia de Duffle. His interfuerunt homines nostri feodales, Ioannes Bertout Dominus de Gramines, Ægidius Bertout frater noster, & alij. Actum M.CC.LXXX. feria quinta ante festum B.Magdalenæ. 1280.

Nos ARNOLDVS de Louanio, Dominus de Breda, notum facimus quòd dedimus domicellæ *Beatrici* de Breda tres sextarios siliginis, annui reditus... Huic donationi interfuerunt Ægidius de Breda & alij.... Datum M.CC.LXXXI. 1281.

*ROBERTVS de Grimbergis, Dominus de Asca, & *Maria* eius vxor, notū facimus quòd nos vendidimus Abbati & conuentui Loci S. Bernardo... Datum M.CC.XCII. 1292.

GERARDVS dictus de Wassenberge, Dominus de Borge, notū facio quòd Willelmus, filius quondam bonæ memoriæ Ioannis de Geneffia militis, duas partes decimæ de *Zeelem* ad opus Abbatis & conuētus Loci S.Bernardi donauit in eleēmosynā. Testes, Arnoldus Comes Lossensis, & VVillelmus de VVarois miles. Datum M.CC.XCIII. 1293.

HENRICVS Bertout dictus de Duffle, miles, de Gela & de Zeelem Dominus, notum facimus quòd nos omnem calangiá, quam piæ memoriæ *Henricus* Bertout, pater meus, aut nos super decima noualium in parochia de Gela contra Abbatem & conuentũ Loci S. Bernardi mouebamus, indebitam fuisse recognoscimus ac minùs iustam. Et nos
Humbeke. Ægidius Bertout Dominus de Hunebeke, Florentius Bertout Dominus de Berlar, Ioannes Bertout Dominus de Neckerspule, milites, & nos Ægidius dictus de Lare, miles, sigilla nostra præsentibus apposuimus
1294. mus in testimonium præmissorum. Datum M.CC.XCIV. in crastino Ascensionis Domini.

IOANNES, primogenitus viri nobilis domini Ioannis Bertout dicti de Berlar, militis, notum facio quòd noster consanguineus *VValterus* de Hemmexem, dictus de Pouderle, recognouit se vendidisse Abbati & conuentui monasterij Loci S. Bernardi, Cisterciensis ordinis, quidquid iuris habebat in L. bonariis VVastinæ apud Gele. Datum
1294. M.CC.XCIV.

IOANNES dictus Bertaut, primogenitus Ioannis Bertaut dicti de Berlar, notum facio quòd consanguineus meus & feodalis dominus *VVillelmus* dictus de Berchem miles recognouit se vendidisse Abbati & conuentui monasterij S. Bernardi prope Scelle XII. bonaria terræ arabilis in parochiis de Boughout & Vrimde. Testes, Ioannes Bertaut dictus de Berlar, prædicti Ioannis pater, VValterus dictus de Berchem frater VVillelmi, Ludouicus dictus Bertaut, milites, & VValterus dictus de Poderle, & VVillelmus dictus Noze. Da-
1296. tum M.CC.XCVI in festo B. Michaëlis Archangeli.

Nos IOANNES Bertaut dictus de Berlar, miles, & *Ioannes* eius primogenitus, notum facimus quòd nos eleëmosynam vniuersorum bonorum immobilium, datam quondam Abbati & conuentui monasterij Loci S. Bernardi, ad fundationem prædicti monasterij, à domino *Ægidio* Bertaut, quondam auunculo mei prælibati Ioannis dicti de Berlar militis, ratificamus. In quorum testimonium nos præfatis religiosis contulimus præsentes litteras, sigillorum nostrorũ munimine roboratas, quibus vtimur. Ego enim Ioannes dictus de Berlar, miles, vtor adhuc sigillo meo quod habui eo tempore quo fui Dominus de * Gramines. Rogamus quoque Ioannem Bertaut Dominum Mechliniensem, eius mamburuum Florentiũ Bertaut Dominum de Berlaer,

prope Harlebecam.

Ægidium

Ægidium Bertout Dominum de Honcbeke, Henricum Bertout Dominum de Duffle, Ludouicum Bertout militem, & Rasonem Cantorem B. Mariæ ecclesiæ Antvverpiensis, fratres germanos mei Ioannis Bertout militis suprà dicti..... Datum anno M. CC. XCVI. in die S. Catharinæ. 1296.

Viro nobili consanguineo suo domino Florentio dicto Bertaut, Domino de Berlar, *Ioannes* Bertout dictus de Berlar, miles, & *Ioannes* eius primogenitus, salutem. Vestræ discretioni supplicamus...Datum M.CC.XCVI. in die S.Catharinæ. 1296.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis Ioannes dictus Bertout, Dominus Mechliniensis, salutem. Cùm viri nobiles & consanguinei nostri & feodales, *Ioannes* Bertout dictus de Berlar, miles, & *Ioannes* eius primogenitus, de beneplacito patrui nostri & tutoris domini *Florentij* dicti Bertout, Domini de Berlar.... omnes conuentiones prædictas ratificamus. Datum M.CC.XCVIII. 1298.

Vniuersis præsens scriptum visuris Arnoldvs de Wesemale, Dominus de Bergis, *Gerardus* & *Godefridus* fratres eius germani, milites, filij quondam piæ memoriæ domini *Gerardi* de Wesemale, Domini de Bergis, salutem.... Datum anno M.CCC.VIII. 1308.

Omnibus has litteras visuris nos *Henricus* Bertout, Dominus de Duffle & Gele, & domina *Margareta* eius coniux, notũ facimus quòd ab omni exactione libera facimus omnia bona, quæ Abbas & conuentus monasterij S.Bernardi prope Schelle possidet in nostro dominio. Et rogamus nobilem virum & dominũ nostrum * *Florentium* Bertout, pag. 501. Dominum Mechliniæ, à quo bona nostra in feudum tenemus, & *Gerardum* fratrem nostrum seniorem, & Scabinos nostros de Gela, vt has litteras suis etiam sigillis firmare dignentur. Datum anno Domini M CCC.XXII. Dominica post festum S.Matthiæ. 1322.

CAPVT CCIX.

Fons B. Mariæ, monialium ord. Cistertiensis Abbatia, in agro Luxeburgensi fundatur, an. 1235.

EGo Alexander de Solubrio notũ esse volo, quòd de assensu Theodorici Treuirorum Archiepiscopi, in quadam parte allodij mei, in loco qui vulgariter dicitur *Fons B. Mariæ*, sito apud *Tifferdinghen*, villam meam nuper fabricatam, in honore B. Mariæ virginis dedicandam obtuli, nouella plantatione sanctimonialiũ ordinis Cistertiensis ibidem collocata. Et de assensu vxoris meæ **Hadevvidis**, de rebus à Deo mihi collatis quæ subscripta sunt contuli: locum videlicet dictæ fabricæ & ambitus ipsius, item curiam & bona tam in agris quàm in siluis apud *Hosterborn* ad meam proprietatem pertinentia: item molendinum & viuarium in *Tifferdingen*, carratam vini singulis annis persoluendam in autumno de reditibus in *Reile*; itẽ molendinũ meum in *Tunthigen* cum prato de *Holdingen*, duos mansos in *Redigen* meæ aduocatiæ, quorũ proprietatem à domino Godefrido de Pepingen & Philippo de Monte S. Martini, militibus, comparaui. Quæ autẽ subscripta sunt contuli eidem loco possidenda post mortẽ meam, si ea egestate compulsus ante mortem meam non vendidero, & ab hoc sæculo migrauero sine prole; videlicet familiam meam mihi seruili conditione annexam in Zolubrio, & in *Rar*; item omnia bona mea tam in *Visbach* quàm in *Reile* & de *Opignen*, quæ emi à Canonicis Treuirensibus S. Paulini.

1235. Actum anno Domini M.CC.XXXV. mense Maio.

Hespi-

Hospitalaria domus Leprosorum Gandaui an. 1236. legibus firmatur: quæ domus an. 1626. versa est in Abbatiam monialium Benedictinarum.

VValterus Tornacensis Episcopus vniuersis salutem. Cùm intellexerimus in domo Leprosorum de Gandauo erga miserabiles personas tam virorum quàm mulierum, ibidem Deo & pauperibus leprosis suis deseruientium, plurimùm feruere deuotionem & affectum, eos in nostra protectione suscipientes, nihil eis ampliùs oneris duximus imponendum; nisi quòd corporalem continentiam, propriorum abdicationem, & habitum religiosum, & obedientiam Magistri domus teneantur generaliter obseruare. Hæc autem quattuor fratribus & sororibus eiusdem domus, pro regula viuendi, decreuimus obseruanda. Cetera quæ emergunt in excessibus corrigendis reliquimus in discreta dispositione Magistri domus: ita tamen quòd maiores excessus, qui regulares obseruantias contingent, ad Episcopum referantur. Actum Gandaui M.CC.XXXVI. feria VI. post festum S. Martini. 1236.

Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitissa Abbatiam Reclinatorij B. Virginis prope Marquettam in agro Insulensi fundat, & Bellum-pratum suprà pag. 560. laudatum dotat.

Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitissa salutem. Nouerint vniuersi, quòd bonæ mem. *Ferdinandus*, quondam dominus & maritus noster, Flandriæ & Hannoniæ Comes, & nos quoddam iuxta Insulã monasterium incohauimus, quod *Reclinatorium B. Virginis* appellatur, & ad prouisionem religiosarum mulierum, ibidem sub habitu regulari Cisterciensis ordinis suo seruientium Creatori, possessiones & terras & reditus in eleëmosynã dictus Comes & nos dedimus. Sciant ergò tam posteri quàm moderni, quòd prædictus Comes & nos locum, vbi fundatum est ipsum monasteriũ, acquisiuimus, & locum vbi sita est vetus curtis. Dedimus etiam ipsi monasterio tredecim modios auenæ de decima, qui solui solebant ad breuia Spicarij Insulensis, annis singulis liberè possidendos. Dedimus prætereà vnum *last* halleciũ, quod singulis

annis in festo S. Martini debet accipere apud *Mardic*.... Præterea cùm bonæ mem. *VVillelmus* de Dampetra ageret in extremis, ipse & soror nostra *Margareta*, Domina de Dampetra, vxor ipsius, dederunt tres modios frumenti, & sex modios auenæ ad mensuram Duacensem, de reditu annuali, ad opus vnius Capellani. Item Sigerus de Curtraco miles vendidit monasterio prænominato reditum L. rasiariũ auenç, quem Ioannes de Gauera & fratres eius ipsi debebant militi, super quamdã decimam iacentem in eodẽ territorio de Gauera. Nos igitur
1236. omnia confirmamus..... Datum anno M. CC. XXXVI. mense Maio.

Ego IOANNA Comitissa Flandriæ ac Hannoniæ vniuersis salutem. Innotescat præsentibus & sciant posteri, quòd ego in eleëmosynam contuli quinque bonaria nemoris mei, quod dicitur *Raspaille*, siti iuxta Geraldimontẽ, inter nemus nobilis matronæ *Aelidis* Dominæ de Boulario, & nobilis viri nemus domini Ægidij de *Hallut*, monasterio san-
pag. 560. ctimonialium, Cisterciensis ordinis, de Bello-prato in perpetuum
1237. possidenda. Actum publicè corã hominibus meis, anno M. CC. XXXVII. mense Septembri.

Comitatus Artesiæ origo.

S. Ludouicus. Ludouicus Dei gratia Francorum Rex notum facimus, quòd cùm claræ memoriæ genitor noster *Ludouicus* Rex Francorum in testamento suo ordinauerit, & pro parte hereditatis assignauerit fratri nostro RO-
Artois. BERTO terram Atrebatesij, quam idem genitor noster ex parte matris suæ habebat, Atrebatum, S. Audomarum & Ariam, & post decessum matris nostræ *Blancæ* Reginæ Francorum, Hesdinium, Bapalmum & Lens, cum eorum pertinentiis, quæ eadem domina mater nostra tenebat nomine dotalitij, ex parte Isabellæ Reginæ, auiæ nostræ, mouentia: nos eidem fratri nostro per præsentem chartam concedimus totam terram prædictam (saluis feudis & eleëmosynis, quæ tenebunt & reddentur, sicut tempore genitoris nostri) sibi & heredibus suis iure hereditario possidendam. Ita quòd tam illam terram Atrebati, S. Audomari & Ariæ, quam antea tenebamus, quàm illam quam domina mater nostra nomine dotalitij possidebat, cum eo iure quod ea-
Violentz. dem domina mater nostra in emptione habebat, quam apud Villanas fecerat,

fecerat, sita in feodo Lensij, tamquam hereditatem suam habeat, teneat & possideat. Et ipse nobis homagium ligium inde fecit, & heredes eius nobis & heredibus nostris similiter facere tenebuntur; & nos prædictum, dotalitium, nomine matris nostræ, in loco sibi grato & placenti ad terræ æquiualentiam commutauimus eidem dominæ matri nostræ. Idem autem frater noster de prædictis, pro parte terræ quam habere debebat, se habet pro pagato: nec ipse nec heredes eius à nobis vel heredibus nostris amplius pro parte terræ possunt petere neque petent. Quod vt perpetuæ stabilitatis robur obtineat, præsentem paginam sigilli nostri auctoritate, & Regij nominis charactere inferiùs annotato fecimus confirmari. Actum apud Compendium anno M.CC.XXXVII. mense Iunio, regni nostri anno XI. adstantibus in 1237.
palatio nostro, quorum nomina supposita sunt & signa. Dapifero nullo. Signum Roberti Buticularij. Camerario nullo. Signum Almarici Constabularij. Data vacante Cancellaria. LODOVICVS.

Otho Claudus Gelriæ Comes cum Henrico Montis seu Herenbergæ Domino transigit super Aduocatia Embricensi 1237.

Ego OTTO Comes Gelriensis præsenti scripto protestor, quòd super caussa, quæ inter me ex vna parte & nobilem virum fidelẽ & consanguineum meum dominum *Henricum* de Monte ex altera vertebatur, *Heerenberghe.* sic ordinatum est. Ego Aduocatiam, quam dictus Henricus infra fossatum Embricense habuit, ab ipso conquisiui tali conditione, quòd nulli homines, qui dominio vel iuri ipsius Henrici attinent, ab isto die in antea in libertatem Embricensibus concessam recipientur, nec ad manendum infra munitionem eâmdem intrabunt. Insuper Embricenses memorato Henrico nullam prorsus iniuriam in comitia sua, siue bonis, siue rebus aliquibus irrogabunt. Testes verò qui interfuerunt huic facto, hi sunt, Otto Aquensis & Traiectensis Præpositus, Gerardus de Randenrade, Gosvvinus de Millen, VVilhelmus de Hoirne, Fridericus de Reden: & Ministeriales, Gosvvinus de Stralen, Gerardus Dapifer, Ioannes de Zutphania, & alij plures. Acta sunt hæc apud casttum Gelriense, anno Domini M.CC.XXXVII. mense Aprili, in crastino Palmarum. 1237.

Notatio de Comitibus Bergensibus seu Herenbergensibus.

HENRICVS de Monte:] quod est opidū in Comitatu Zutphaniensi situm, Comitatus titulo nunc clarum, quod Teutonicè *s'Heerenberghe* nuncupant. Vetus est traditio, districtum Montensem seu Herenbergensem esse portionem hereditariam ex Comitatu Zutphaniensi desumptam: vt tabulæ publicæ an. 1482. lingua Teutonica scriptæ testantur. Sunt autem dictæ tabulæ à collegio Canonicorum S. VValburgis Zutphaniensis, & à Senatu eiusdem vrbis scriptæ in fauorem *Osuualdi* Domini de Monte seu Bergis, qui primus Comes Bergensis seu Herenbergensis à Frederico III. Imp. creatus fuit. Cuius quidem stemma hîc subnectere haut abs re fuerit.

OTHO Dominus de Hedele, vulgò *Hele* in Bomelia insula, ex Castellanis Leidensibus & Wassenarę Dominis oriundus, Ioannis Domini de Polanen & Lee (qui Bredam an. 1351. à Ioanne II. Brab. Duce sibi suisque emit) & Margaritæ Lippiensis filius, circa an. 1390. aut 1400. duxit *Sophiam*, Montis seu Herenbergæ heredem, & ex ea genuit Guilielmum.

Guilielmus Herenbergæ Dominus ex Mathilde de Benthem Osualdum suprà nominatum, Osualdus primus Herenbergæ Comes ex Elisabetha Meursensi Guilielmum, Guilielmus ex Anna Egmondana Osualdum illo nomine secundum Comitem, Osualdus II. ex N. Domina de Dorth Guilielmum procreauit.

Guilielmus ex Maria Nassauia, Guilielmi Principis Arausionensis sorore, Hermannum & Fredericum Velleris aurei Equites, Henricum Gelriæ Ducatus Gubernatorem, & alios liberos sustulit. Hermannus ex Mancia de Witthara, Marchionissa Bergizomensi, genuit Mariam-Isabellam, dicti Marchionatus & Comitatus de Walhain heredem: quæ nupsit ALBERTO, Frederici patrui sui filio. Isque nunc est Marchio Bergizomensis, itemque Comes Herenbergensis & Walhainensis in Gallo-Brabantia.

CAPVT

CAPVT CCX.

Godefridus Peruesij, Grimbergæ pro parte & Ninouiæ Dominus, eiusq́; filia Maria, benefaciunt ecclesiæ Grimbergensi. Et Mariæ filius Godefridus, Comes Viandæ, benefacit ecclesiæ Niniuensi.

GODEFRIDVS Dominus de Perevveis & Ingelramnus frater eius notū facimus, quòd nos vendimus ecclesię Grimbergensi viginti octo boneria siluæ in parochia de * *Mense*, in loco *Voerst*, præsentibus & consentientibus *Aalicia* vxore mei Godefridi, & *Agnete* vxore fratris mei Ingelramni, quæ boneria ex parte vxorum nostrarum ad nos spectabant. Actum anno M.CC.XXXVI. *pag.* 501. *Meys.* 1236.

GODEFRIDVS Dominus de Grimbergis, & *Aalicia* vxor sua.... Testes Willelmus de Lire & Henricus de Oyenbruga, milites Actum anno M.CC.XXXVII. 1237.

GODEFRIDVS Dominus de Perevveis & de Grimbergis.... Actum anno M.CC.XXXIX. & anno M.CC.XL. 1240.

Nos MARIA Comitissa de Viana, Domina de Grimbergis & Pervveis, notum facimus quòd *Godefridus* noster filius maior natus, de consensu *Alcidis* vxoris suæ, vendidit monasterio Grimbergensi septuaginta vnum bonaria siluæ in loco *Asschebroec*. Testes Godefridus miles de Hoboch, Sigerus de Damme, Willelmus de Ledeberga, nostri homines. Datum anno M.CC.LXXVIII. *pag.* 501. 1278.

MARIA Comitissa de Viana, Domina de Grimbergis & Niniue, & *Godefridus* filius noster maior natus, notum facimus quòd nos de consensu *Philippi* fratris ipsius Godefridi, monasterio Grimbergensi suam fundationem in perpetuum confirmamus. Datum anno M.CC.LXXX. Testes, Walterus Bertout filius Domini Mechliniensis, Arnoldus de Lira, milites. *pag.* 501. 1280.

GODEFRIDVS Comes de Viane omnibus salutem. Quandoquidem Abbas & conuentus Niniuensis à nobis & à nostris prędecessoribus, & ab aliis in dominio Niniuensi multa acquisiuerint, nos illa dicto Abbati & conuentui Niniuensi confirmamus, quocumque modo illa acquisiuerint, siue per emptionē, siue per eleēmosynam, siue per simplicem *pag.* 501. *pag.* 374.

donationẽ, in terris, siluis, pratis, aquis & reditibus. Et vt hæc cõfirmatio maneat firma, cum assensu dominę *Aalis* meę vxoris, dedi dicto Abbati & cõuentui has litteras meo sigillo sigillatas: & ego domina Aalis
1285. istā confirmationem approbo. Actū anno M.CC.LXXXV. mense Maio.

Alidis Boulariæ Domina, eiusq́; filius AEgidius Niger Constabularius Franciæ, & nepos Osto, itemq́; Ioanna de Neuele dotant Bellopratense monasterium suprà pag. 560. memoratum.

Ego Alidis Domina de Boular vniuersis pręsentium tenore declaro, quòd de assensu & voluntate filiorum meorum, videlicet *Philippi* maioris natu, *Ostonis*, *Ægidij* & *Rasonis* domini *Gosuini* de Scendelbeka & *Adæ* filiæ, vxoris Gosuini, contuli in eleēmosynam ecclesiæ B. Mariæ de Bello-prato septem bonaria siluæ. Vt autem tam pia collatio nostra stabilis perseueret, scriptum præsens sigillo meo volui confirmare, & huic scripto præfati filij mei sua sigilla pariter appenderunt. Sed quoniam *Raso* filius meus tunc temporis proprium sigillum non habebat, vsus est sigillo Abbatis de Geraldimonte. Actum anno gratiæ M. CC.
1238. XXXVIII. mense Martio.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis ÆGIDIVS dictus le Brun de Trazegnies, Constabularius Franciæ, salutem. Nouerint vniuersi, quòd cùm *Osto* quondam Dominus de Trazegnies, frater meus, haberet quintam partem omnium allodiorum villæ de *Grimengem*, ratione escheanciæ *Aelidis* quondam Dominæ de Boulers, matris suæ & meæ, prædictus Osto de duabus vxoribus liberos decem procreauit, quibus prædicta quinta pars dictorum allodiorum deuenit, ratione escheanciæ patris sui; quattuor verò prædictorum liberorum decem, quos de prima vxore sua *Agnete*, quondam Domina de Hakinis, procreauit, (*id est, quattuor ex decem.*) scilicet *Ægidius* & *Osto* fratres & milites, *Aelidis* & *Makeda*, sorores prædictorum militum, mihi contulerunt omnem illam partẽ, quæ ad eos deuenerat ratione prædictæ escheancię patris eorũ de illa quinta parte allodiorum, quam in villa de Grimenghem pater eorum possederat, ad faciendam meam omnimodam voluntatem. Ego verò omnem illam partem prædictæ escheanciæ prænominatorum quattuor liberorum,

rum, quàm mihi contulerunt, dedi Abbatiæ de *Bello-prato*, ord. Cistertiensis, iuxta Geraldi-montem.

Insuper eidem contuli inuentionem apum, quæ fieret super allodia sua. Contuli etiam quendam riuulum fluentem infra clausuras dictæ ecclesiæ. Contuli etiam singulis annis decem ancas accipiendas in villa mea prænominata. Quod vt ratum maneat, præsentes litteras dedi sigilli mei munimine roboratas. Ego verò OSTO dictus le Brun, filius domini Ægidij de Trazegnies, Constabularij Franciæ, hanc collationem approbo. Et ad maiorem securitatem sigillum meum huic chartæ, vnà cum sigillo patris mei, apposui. Datum anno Domini M.CC.LVI. mense Octobri, feria VI. post festum Lucæ Euangelistæ. 1256.

Ego IOANNA de Neuele, Domina de Boular & Scendelbeke, do in eleëmosynam Abbatissæ & conuentui Belli-prati pratum in *Ransebeke*... pro anima dominæ meæ *Machtildis*, quæ fuit filia Roberti Boni Comitis Flandriæ, & Domina de Florines & Beuerne; pro anima *Sigeri* de Lidekercke, qui fuit Dominus de Boular; pro anima Roberti Domini de Neuele; pro anima mea Ioannæ prædictæ; pro anima *Nicolai* de Baileul, Domini de Rossoit, & pro anima *Machtildis* Dominæ de Rossoit, ipsius vxoris.... Actum anno M.CCC.XLI. die III. Martij. 1341.

Alidis Boulariæ Domina seruos & ancillas Boularienses an. 1238. manumittit, & eius filius Osto, Dominus de Trasignies, an. 1226. Bruxellense S. Ioannis Xenodochium dotat.

Vniuersis ad quos notitia præsentis scripti peruenerit ego AELIDIS, Domina de Boulario, salutem. Innotescat tam præsentibus quàm futuris, quòd nos de consensu filiorum nostrorum & *Adæ* filiæ nostræ, & domini Gossuini de Scendelbeka, mariti eiusdem Adæ, videlicet *Philippi* maioris natu, *Ostonis* de Trazegnies, *Ægidij le Brun* & *Rassonis*, omnes seruos & ancillas, in dominio de Boulario commorantes, absoluimus ab omni exactione & taliis: hoc excepto quòd tenebuntur domui de Boulario ad melius catellum ad mortem; & quidem tenebuntur ad nuptias puerorum meorum, & si quem contingit fieri militem, ad hoc nobis conferre iuuamen. Et contulimus eosdem seruos & ancillas & aduenas,

aduenas, si qui fortassis veniunt in terram nostram, pro licentia matrimonij contrahendi, & ad mortem ad duodecim denarios legalis monetæ patriæ, in remissionem peccatorũ nostrorum, ad commorandũ,
pag. 269. ecclesiæ B. Adriani de * Gerardi-monte, & manumisimus eos. Ita quòd dictæ ecclesiæ tenebuntur ad censum annualem duorum denariorum annuatim quilibet eorum, & ad sex denarios, pro licentia matrimonij contrahendi, & ad mortem ad duodecim denarios legalis monetæ patriæ, in remissionem peccatorum nostrorum & antecessorum nostrorũ. Illos autem de inferiori Boulario prædicto modo contulimus ecclesiæ memoratæ, & sub eadem forma. Vt autem hæc manumissio stabilis permaneat, nos prædicti filij carissimæ matris nostræ præsentes litteras nostrorum appensionibus sigillorum fecimus robo-
1238. rari. Actum anno Domini M.CC.XXXVIII. in Cœna Domini.

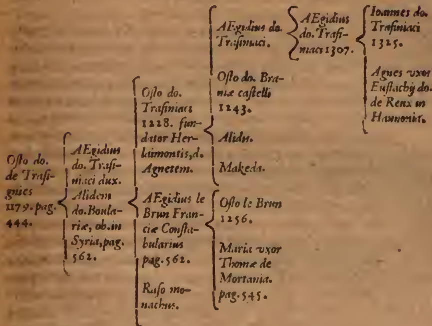
Braine Chasteau. Vniuersis ego OSTO de Trasiniis, Dominus de * Brania castelli, notum facio, quòd bonæ memoriæ pater meus *Osto* contulit Hospitali B. Ioannis in Bruxella litteras suas in hunc modũ. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ego OSTO Dominus de Trasiniis vniuersis notum fieri volo, quòd ego in nomine eleëmosynæ contuli vnum mo-
pag. 544. dium bladi, Bruxellensis mensuræ, Hospitali B. Ioannis in Bruxella, annuatim sumendum in perpetuum ad molendinum meum in Brania
1226. castelli, in Natale Domini. Actum anno M. CCC. XXVI. mense Iulio. Ego autem prædictam collationem ratam habeo; in cuius rei confirmationem præsentibus litteris sigillum meum feci apponi. Datum
1247. anno M.CC.XLVII. mense Maio.

NOTATIO.

pag. 592. Osto Trasiniaci in Gallo-Brabantia Dominus, * Par de Silly in Hannonia, Ægidij F. Ostonis N. duas habuit coniuges. Ex altera, Agnete Domina de Hakinis, genuit *Ægidium* Trasiniaci, *Ostonem* Braniæ castelli in Gallo-Brabantia, Dominos, *Alidem* & *Makedam*. Idem Herlaimontanam ord. Præmonstratensis cellam seu Prioratum, à Floreffia dependentem, tumulis Dominorũ Trasiniaci celebrem, circa an. 1238. aut 1240. fundauit.

Stemma

Stemma Dominorum Trasiniaci, vulgò Trasignies.

CAPVT CCXI.

Leonius Castellanus Bruxellensis variis ecclesiis benefacit.

EGo Leonius, filius domini Leonij Castellani Bruxellensis, ad notitiam fidelium volo peruenire, quòd ego decimam totalem, sicut eam in parochia de *Levvis* à viro nobili Daniele de Wange in feodum tenebam, ad opus Abbatissæ & dominarum * *Vallis Ducis*, ord. Cister- tiensis, in manus eiusdem Danielis reportaui, in præsentia hominum suorum, Giselberti militis de *VVesenbeke*, & Godefridi de *Stertbeke*, in cleë-

* *s'Hertogendale.*

in eleëmosynam perpetuam. Et vt hæc collatio illibata conseruetur, sigilli mei appensione roborandā duxi, sigillo patris mei supra nomi-
1238. nati eamdem faciens roborari. Acta sunt hæc M.CC.XXXVIII. sub testimonio domini Walteri de Sottenghem militis, & aliorum, feria post Assumptionem B.Mariæ.

Ego DANIEL de VVanghe duxi significandum, quòd *Leonius*, filius domini Leonij Castellani Bruxellensis, decimam de Levves, quam à me tenebat in feodum, in manus meas, in præsentia hominum meorum Giselberti militis de *VVesenbeke*, & Godefridi de *Sterbeke*, ad opus Abbatissæ & conuentus Vallis Ducis reportauit, effestucauit & vverpiuit. Ego verò eamdem decimam in manus præfatæ Abbatissæ, ad opus ipsius suique conuentus, allodialiter contuli possidendam. Acta
1238. sunt hæc M.CC.XXXVIII. sub testimonio domini VValteri militis de *Zotteghem*, & aliorum.

Vniuersis LEONIVS Castellanus Bruxellensis, patronus ecclesiæ de *Holaer*, cognoscere veritatem. Nouerint vniuersi, quòd nos patronatum de Holaer, ad nostram spectantem collationem, ecclesiæ S.Gudilæ Bruxellensis contulimus perpetuò possidendum...... Actum anno
1248. Domini M.CC.XLVIII. mense Aprili.

Vniuersis LEONIVS Castellanus Bruxellensis salutem. Ad notitiam singulorum perueniat, quòd Amelricus Thesaurarius Bruxellensis ecclesiæ domistadium, in quo mansit quondam Helsuend mulier, quod idem Thesaurarius emit à nobis iure hereditario possidendum, Decano & Capitulo Bruxellensi contulit in eleëmosynam perpetuò possidendum. Prædictus verò Decanus dictum domistadium à nobis releuauit; saluo iure annui census duorum denariorum Bruxellensium, nobis & heredibus nostris in Natali Domini persoluendorum. Datum
1249. anno Domini M.CC.XLIX. mense Ianuario.

LEONIVS miles, Castellanus Bruxellensis, omnibus notificamus, quòd religiosi viri Præpositus & conuentus ecclesiæ B. Iacobi Bruxellensis acquisierunt ergà nos partem terræ nostræ allodialis, prout sita
Nota. est & adiacet domistadiis eorum, iuxta * castrum nostrum apud Frigidum-Montem, à fine domistadij super quo monet Heinricus, filius Ermentrudis, vsque ad murum, prout ibidem limitatum est & signatum, pro certa pecuniæ summa, quam dominus Præpositus & conuen-
1269. tus nobis in pecunia numerata persoluerunt. Actum anno M.CC.LXIX. mense Iulij.

Henricus

Henricus II. *Brabantiæ Dux an.* 1238. *cum VValtero Bertoldo Mechliniæ Domino paciſcitur,& eidem deſpondet Mariam, ſororis ſuæ & Guilielmi Aruerniæ Comitis filiam.*

Hæc eſt forma compoſitionis inter illuſtrem Ducem Brabantiæ & *pag. 501.*
nobilem virum dominum *VValterum* Bertout; videlicet quòd omnes naues, piſces deferentes ante Antvverpiam ad Mechliniã, liberè poterunt pertranſire; perſoluto tamen teloneo, ſi quo tenentur. Item omne allodium quod poſſidet VValterus Bertout, & quod homines ſui ab ipſo tenent in feodum in terra Brabantiæ, in Marchionatu de Antvverpia, vel aliàs in dominio Ducis, præter villam de *Kini*, in manus Ducis reſignauit, & ab ipſo Duce recepit in feodum iam dictum allodium, ſalua eidem VValtero ſua iuſtitia alta & inferiori. Et quia dictus VValterus in manus Ducis præfatum allodium reſignauit, recompenſationem faciet ipſi prædictus Dux, ſecundùm dictum Arnoldi de VVeſemale, & Henrici de Vttenhouen. In nemore verò, quod VVauera dicitur, Dux habet venationem, quando ſibi placuerit. Et per hæc nihilominus dictus VValterus Bertout & ſucceſſores ſui, & homines ſui, qui aliquas partes dicti nemoris ab ipſo tenent, de dicto nemore, arboribus & fundo, ſeu feris dicti nemoris voluntates ſuas plenariè facere poſſunt. Inſuper omnia iudicia alta & inferiora, quæ ſupradictus VValterus tenet, & quæ homines ſui tenent ab ipſo, idem VValterus & ſui ſucceſſores à Duce & ſuis ſucceſſoribus in feudum tenent, & tenebunt iure perpetuo. Et ſuper præmiſſis iudiciis idem Dux prædicto VValtero firmam vvarandiam præſtabit, & litteras ſuas patentes exhibebit, & litteras teſtimoniales hominum ſuorum, videlicet Ducis de Limborch, Comitis Gelriæ, Comitis de Lon, VValerami de Limborch & aliorum. Præterea chartas, priuilegia & munimenta vniuerſa, quæ idem VValterus habet ab ipſo, ſeu ab anteceſſoribus ſuis, à Romanis Imperatoribus ſiue Regibus obtenta, apud Haffligem per decem annos à dicto VValtero deponentur, ſub teſtimonio competenti. Super omnibus autem conſtitutionibus inter Ducem & VValterum Bertout faciendis compromiſerunt ipſi in VValterum Cluecting,

ting, Carolum de Arſchor ex parte Ducis, & Henricũ de Heiſebruch, & VVillelmum de *Echoue*, milites, ex parte VValteri Bertout. Si dicti arbitri in aliquo diſcordauerint, aſſument Godefridum de *Pervveis*, cuius dictum Dux & VValterus Bertout in omnibus obſeruabunt.

Sanè notum ſit vniuerſis, quod prædictus Dux conſanguineam
pag. 501. ſuam MARIAM, primogenitam ſororis ſuæ Comitiſſæ de Aluernia, *VValtero* Bertout primogenito VValteri Bertout prædicti tradet in vxorem, & cum ea dabit eidem VValtero mille libras Flandrenſes annuatim percipiendas in certis bonis. Prædictus verò VValterus dabit dicto filio ſuo quingentas libras Flandrenſes annuatim percipiendas in certis bonis. Actum apud Louanium in craſtino B. Andreæ Apo-
1238. ſtoli, anno Domini M.CC.XXXVIII.

pag. 501. VVALTERVS Bertout Aduocatus in Mechlinia vniuerſis ſalutem. Nouerint vniuerſi, quòd nos compoſitionem inter illuſtrem Ducem Brabantiæ & nos in craſtino B. Andreæ Apoſtoli conceptam, & ſigillo noſtro munitam tenemur eidem inuiolabiliter obſeruare; hoc idem ipſi, ſub pœna duorum millium marcharum Colonienſium, promittendo. Si autem aliquid de præmiſſis nos contigerit non ſeruare, fideiuſſores ſuper hoc domino Duci dedimus, videlicet Ottonem Comitem de Gelria, Godefridum de Pervveys, Arnoldum de Dieſt, Arnoldum de VVeſemale, Henricum de Heiſebruch, VVilhelmum de Echoue, Nicolaum filium domini Peregrini militis. Actum in craſti-
1238. no B. Andreæ Apoſtoli, anno M.CC.XXXVIII.

Guilielmus Caſtellanus Audomarenſis tranſigit cum Abbate S. Bertini an. 1239.

Hoc chirographum teſtatur, quòd cùm inter Abbatem & conuen-
pag. 492. tum S. Bertini ex vna parte, & nobilem virum * *VVillelmum* Caſtellanum S. Audomari, ex altera, ſuper iure habendi cygnos in Mera, & ſuper iure tendendi reria ad capiendas aues in eadem, quod dictus Caſtellanus ad ſe pertinere dicebat, quæſtio verteretur; tandem de conſenſu vnici fratris ſui *VVillelmi* de S. Audomaro, Domini de Pergam, fuit pax inter eos reformata in hunc modum... Huic paci ego Willelmus Caſtellanus S. Audomari & ego Willelmus de S. Audomaro,

Dominus

Dominus de Petgam, consentimus, coram testibus, VVillelmo Planel & Hugone de Cornhus, militibus, Willelmo Wasselun & Nicolao fratre suo, burgensibus S. Audomari. Actū apud Niuerlet M.CC.XXXIX. mense Iulio. 1239.

Notatio de Castellanis Audomarensibus & Dominis de Crequy.

- *Guilielmus Castellanus de S. Audomaro 1130. sup. pag. 340.*
  - *Guilielmus Castellanus ibidem dux. Idam de Auesnis 1186. suprà pag. 410.*
    - *Guilielmus Castellanus 1239.*
    - *Guilielmus do. de Petgam.*
    - *Alaidis vx. Balduini do. de Crequy.*
    - *Margarita vx. Balduini iunioris do. de Crequy.*
      - *Philippus do. de Crequy d. sororē Gerardi de Piqueny Vicedomini Ambianensis.*
        - *Balduinus do. de Crequy d. heredem de Heilly.*
          - *Ioannes do. de Crequy dux. Idam de Fosseux.*
        - *Hugo.*
        - *Philippus.*
        - *Engelramus Episc. Cam. 1373. & Morin. 129*
        - *Margarita.*
      - *Margarita Abb. Messinensis.*
      - *Balduinus de Crequy do. de Torchy.*
        - *Guilhelmus do. de Torchy.*
        - *Philippus.*
        - *Balduinus.*

Ex Castellanis Audomarensibus oriundus fuit *Gaufredus* de S. Audomaro, qui an. 1118. ordinem Templariorum militum in Syria cum Hugone Pagano instituit: vt Tyrius lib. 12. cap. 7. tradit. *Guilielmus* Castellanus Audomarensis Abbatiam S. Andreæ in Nemore, quæ est regularium ord. Præmonstratensis in diœcesi Ambianensi, prope Hesdinium Artesiæ opidum, ex loco humiliore in salubriorem, quo nunc visitur, an. 1156. transtulit.

MARGARITA, Engelrami Cameracensis Episcopi soror, quattuor maritos habuit. Primus fuit *Ioannes* primogenitus Domini Gistellæ in Flandria, cui filium peperit qui post mortem domini VValteri successit in dominio de Formeselles. Secundus Margaritæ maritus *Iacobus* de Harchicourt sine liberis decessit. Tertius fuit *VValo* de Beure, & quartus Dominus de Trasignies.

RAMELINVS Dominus de Crequy in Syria militauit, & Riuouillam Canonicorum regularium Abbatiam in Artesia & d. Boloniensi circa an. 1127. fundauit.

De Castellanis olim per Belgicam frequentibus, quos hodie Vicecomites aut Burgrauios vocant.

Apud Belgas (vt & apud Gallos ac Germanos) pleraque opida illustriora suos olim Castellanos habuerunt, quos Franci hodie Vicecomites, *Viscomtes*, Germani Burgrauios, *Borchgrauen*, nuncupant. Hi vice Comitum opidis seu burgis præerant, publicorum carcerum curam gerebant, & sua tribunalia ad ius dicendum, itemque portoria seu vectigalia sibi propria habebant. Tales in *Brabantia* fuerunt Castellani Bruxellenses, Antuerpienses, Geldonienses, Furenses, Genapienses & Grimbergani; in *Flandria* Gandenses, Brugenses, Iprenses, Tornacenses, Insulenses, Duacenses, Armentarienses, Balliolani, Borburgenses, Cortracenses, Dixmudani, Furnenses, VVinnocibergenses, Alostani, Aldeburgenses, Harlebecani, Neoportuenses, Orchiacenses, Roslarienses; in *Artesia* Atrebatenses, Audomarenses, Arienses, Lensenses, Bapalmenses, Hesdinienses; in *Hannonia* Montenses, Valentianenses; in *Gelria* Nouiomagenses, in *Hollandia* Leidenses, Heusdani, Gertrudibergenses; in *Vltraiectina* ditione Vltraiectini, Montfortenses; item Limburgenses, Zelandienses, Cameracenses, Teruanenses, Lingenses, Mont-ioenses, & alij alibi. Ab istis Castellanis (itemque ab Aduocatis ecclesiarum Belgicarum) nobiles ac vetustæ familiæ nostrates plurimæ suas origines deducunt.

pag. 576. BRVXELLENSEM Vicecomitatum olim familiæ de * Aa, Marbais, Lefdale, Petershem & Bouchout ex ordine possederunt. Margarita Danielis de Bouchout filia Euerardo Marcano marito suo Vicecomitatum

tatum

tatum Bruxellensem an.1465.in dotem attulit: quem à Roberto Marcano, Euerardi nepote, Ioannes Hannart, Eques ord. S.Iacobi, Margaritæ Villain Dominæ Lidekercanæ maritus, an.1537. emit. Pòst ea dignitas ad familiam Henninam transiit, cùm Maria Hannart, Ioannis iā dicti neptis, Iacobo de Hennin, Domino de Auxi, an.1579.nupsisset. Iacobi filius Maximilianus, Comes de Bossu & Baro Lidekercanus, illam Nicolao Damant Brabantiæ Cancellario an.1606.vendidit. Huius filia Anna Damant nupsit Henrico de Varick, Marcgrauio Antuerpiensi. Castellani porrò Bruxellenses olim castrum suum in Monte-Frigido iuxta templum S.Iacobi habuerunt, vbi nunc est palatium Ducis Brabantiæ: vt ex Leonij Castellani tabulis hoc capite recitatis constat. Retrò dictum palatium superest area, quam hodieque *Borgendale* nuncupant.

Domini Distenses ab annis aliquot fuerunt Burgrauij ANTVERPIENSES: quæ dignitas ad familiam Nassauiam circa an. 1490. transijt, cùm Engelbertus Nassauius, Bredæ & Leccæ Dominus, inita permutatione, à Guilielmo Duce Iuliacensi Distemium, Sichenas & Selhemum accepit, pro Milla, Gangla & Vuchta. GELDONIÆ seu Iudoniæ in Gallo-Brabantia Vicecomes est Dominus de Glimes. *Furensem* Vicecomitatum, iter Bruxellam & Louanium, an.1435.à Ioanne vandē Bosche, Arnoli F.Ioannis N.emit Ioannes Hincart, cuius ex Philippo filio neptis Ioanna nupsit N. Cortenbachio Helmondæ Domino. Castellanus de *Geneppia* Daniel an. 1245. floruit. Burgrauiatum *Grimbergæ* diu Bussidij tenuerunt. VValterus Castellanus de Grimbergis, eiusque patruus Sigerus an.1214.& 1222.vixerunt.

GANDENSIS Vicecomitatus à familia Gandauia ad Gaurensem seu Lidekercanam, pòst ad Sottegemiam & Antonianam, ac demùm ad Meluniam transijt; vt suprà pag.202.278.& 309.docui. BRVGENSIS Castellania olim ad familiam de Nelle pertinuit: vt suprà pag.212. 510. & alibi explicatur. Ioannes de Nelle, Comitis Suessionensis frater, Castellaniæ istius iura Ioannæ Flandrorum Comitissæ vendidit. Tietbaldus IPRENSIS Castellanus pag. 317. & Ioannes de Houters Burgrauius Iprensis an.1339. floruit. Hodie gaudet ea dignitate Maximilianus-Amoraldus de Gant dictus Villain Comes Isegemiensis & Middelburgensis, iure vxorio.

Domini

Domini Mortaniæ aliquot sæculis fuerunt Castellani *Tornacenses* Ex his Maria, Ioanni Brabantino Virsonij Domino nupta, Mortaniam & Castellaniam Tornacensem Regi Franciæ an.1306. vendidit: vt suprà pag. 545. docui.

pag. 159. INSVLENSIVM Castellanorum catalogus exstat apud Florentium Haræum in libro quem de eisdem scripsit, & apud Buzelinum lib. 3. cap. 11. in Gallo-Flandria. Idem Buzelinus cap. 9. multa narrat de Duacensibus & Orchiacensibus Castellanis.

DVACENSIS Castellanus an.1079. Walterus suprà pag. 205. & Michaël an. 1176. pag. 440. memorantur. G. de S. Albino Castellanus Duacensis 1207. tabulis Philippi Francorum Regis subscripsit. Vicum S. Albini, intra muros Duacenses nunc situm Comes de Lalain, hodie possidet. Mathildis de la Vigne, Castellaniæ heres, omne ius suum venditione Senatui Duacensi an.1368. cessit: vt citato loco idem Buzelinus narrat. ARMENTERIA olim quoque Castellanum habuit: vt Buzelinus in sua Gallo-Flandria lib. 1. cap. 29. tradit. De Borburgensibus suprà pag. 284. 338. 425. Cortracensibus pag. 425. Bergensibus seu Winnoci-bergensibus pag. 458. Dixmudanis pag. 466. Furnensibus pag. 284. 302. 310. Iprensibus pag. 317. Aldeburgensibus pag. 510. Raiscicensibus pag. 440. & alijs alibi egimus.

NEOPORTVENSIS Vicecomitatus heredem Ioannam, Dominā de Halevvin, Comines & Rollegē, an.1559. duxit Philippus Croyus Dux Arschotanus. *VVinnoci-Bergensem* & *Furnensem* Vicecomitatus familia Hornana diu possedit. Ioannam de Honscote, Dominam dicti municipij & Houtkercæ, itemque Vicecomitissam Winnoci-Bergensem, duxit Arnoldus de Hornes, Dominus de Bausignies, Moncornet, Herstal, Hese & Geldorp: quorū filius & heres Ioannes an.1436. obijt. Ceterùm ex Castellanorum veterum Bergensium stirpe mascula hodieque superest Dominus de Raische prope Duacum & de Boubers in Artesia. Sic à Cortracensibus Castellanis originem suam deducit familia de Brakel.

ALOSTANI Vicecomitatus heredem Iosinam Tollinx matrimonio sibi iunxit Ioannes de Lire, dictus Immersele, Dominus de Ieteghem & Marcgrauius Antuerpiensis, qui mense Februario an. 1503. iuxta stilum Gallicum obijt, sepultus Antuerpiæ in choro Circumcisionis, in ecclesia cathedrali. Vide suprà pag. 423.

HARLE_

HARLEBECÆ Castellani olim fuisse putantur Domini de Halevvin, postea Carondeleti. *Roslaria*, cum Torholto opido & Winendalensi arce, à Ioanne Intrepido Burg. Duce Flandriæque Comite, an. 1409. in dotem data est Adolfo Duci I. Cliuensi, cùm Mariam eius filiam duxisset. Aldeburgensis Vicecomitatus, nisi fallor, ad Dominos Gistellæ olim pertinuit.

ARIENSIS Vicecomes est nunc Comes de Esterres idemque Marchio de Mourbeque, ex gente Montmorencia. Olim fuit Dominus Cominij: vt ex cap. 89. suprà datur intelligi. LENSENSEM Vicecomitatum hodie possidet Dominus de Recourt. Ida de Lens, Ioannis Castellani Lensensis filia & heres, nupsit Christophoro de Recourt. Ex stirpe mascula Castellanorum veterum Lensensium hodieque superest Dominus de Rebec & Blandec.

BAPALMENSIS Vicecomes nunc est Princeps de Espinoy ex familia Melunia, tamquā Dominus de Beaumez, Latinè de Bello manso.

MONTENSIS in Hannonia Castellanus est Dux Hauræus ex familia Croya. Nicolaus de Montibus Episcopus Cameracensis, Gosuini Castellani Montensis filius, & Gosuini itidem Castellani frater, an. 1167. obijt. Vide suprà pag. 300. 383. & 478.

NOVIOMAGENSIS in Gelria Burgrauius quondam fuit Henricus de Bylant Dominus de Wel. LEIDENSIS in Hollandia Burgrauius olim fuit Wassenaræ Dominus: exstatque Leidæ etiamnum in colle vetus burgum. Mariam Wassenaræ & Castellaniæ Leidensis heredē duxit Iacobus Comes I. de Ligne. *Heusdensis* in Hollandiæ & Brabantiæ confinibus Castellanus an. 1134. fuit Hermannus: vt ex Bernensis monasterij archiuis didici. *Gertrudi-bergensis* Castellania olim ad familiam de Meruvve pertinuit. VLTRAIECTENSIS Castellanus Otho, cum matre sua Machtilde, an. 1136. Aldeuicense monasterium condidit. Dominam de Goye & Beuervverde, eamdemque Burgrauiam Vltraiectensem duxit Suederus Vianæ Dominus, quæ an. 1346. decessit. Ioannam Vianæ & dicti Burgrauiatus heredem matrimonio sibi iunxit VValramus Brederodæ Dominus, qui an. 1417. obijt, relicto filio Reinaldo Equite Velleris aurei.

Philippa Ioannis-Iudoci Vicecomitis *Montfortensis* filia & heres nupsit Ioanni Merodio Domino de Moriamez, & an. 1593. decessit.

Andreas de Merode, Dominus de Franckenberch, Burgrauius *Limburgensis* an. 1415. vixit. *Zelandiæ* Vicecomites circa an. 1300. fuerunt Domini de Voirne, & postea Domini Cruningæ. CAMERACENSES Castellani quondam fuere Domini de Oisy: de quibus fusè Baldericus in Chron. Cameracensi, & nos suprà pag. 504. & alibi. *Coloniensis* Burgrauius fuit olim Comes seu Dominus Arenbergæ, cuius heredem circa an. 1300. duxit Engelbertus Comes Marcanus, qui an. 1328. decessit. Hodie Dux Arschotanus ex familia Lignæa est Princeps Comes Arenbergæ. *Teruanensis* Vicecomitis titulo hodie gaudet Philippus de l'Espinoy. *Dorlani* Vicecomes est dominus Petrus Coloma Baro Bornhemiensis.

CAPVT CCXII.

VVesterloa & alia prædia ab Ansfrido Comite (suprà pag. 136.) ecclesiæ Vltraiectensi donata, ab eadem dantur in emphyteusim Arnoldo Domino de VVesemale eiusq; posteris.

DOminus suis reuerendis, Præposito, Decano & toti Capitulo B. Martini ecclesiæ Traiectensis *Arnoldus* miles iunior de VVesemale, & eius vxor *Elisabeth* salutem. Discretioni vestræ notum facimus, quòd cùm nobilis vir *Arnoldus* senior miles de VVesemale, ad præsidium nostri matrimonij, in donatione propter nuptias, in manus vestras vniuersa bona, quæ habebat in * *VVesterlo*, intulerit, & vos nobis eadem concesseritis ad firmam perpetuam: nos per stipulationem solennem promittimus vobis & ecclesiæ vestræ, annuatim nomine firmæ siue canonis, in Traiecto soluere decem marcas Colonienses legales, in die B. Martini hiemalis. Actum feria sexta ante Natiuitatem B. Ioannis Bap. M.CC.XL.

pag. 136.

1240.

Dominis reuerendis, Præposito, Decano, totique Capitulo B. Martini in Traiecto *Arnoldus* primogenitus domini Arnoldi de VVesemale, miles, & eius vxor *Elisabeth*, salutem. Discretioni vestræ significamus, quòd nos ius patronatus ecclesiarũ de *VVesterlo* & de *Oelur*, d. Cameracensis, quod à vobis habemus ad perpetuam firmam, Abbati & conuentui

conuentui ecclesiæ B.Mariæ in Tongerlo, Præmonstratensis ordinis, conferimus, & ad opus ipsorum in manus vestras resignamus, supplicantes quatenus eisdem ius patronatus prædictarum ecclesiarum conferre dignemini. Datum in crastino Dominicæ qua cantatur, Quasi modò geniti, M.CC.LIII. mense Iulio, Indictione XI. 1253.

N. Abbas in Tongerlo, totusque eiusdem loci conuentus notum facimus, quòd cùm ab *Arnoldo* milite iuniore de VVesemale & eius vxore *Elisabeth* duas partes maioris decimæ de VVesterlo, cum iure patronatus ecclesiarum de VVesterlo & Oelue (quæ omnia dictus Arnoldus & eius vxor à Capitulo B. Martini Traiectensis ad perpetuam firmam habebant) de consensu dicti Capituli acquisierimus; nos dicto Capitulo, à quo prædicta bona descendunt ac mouentur, tenemur annuatim soluere duas marcas Colonienses, nomine firmæ, census siue canonis annui. Datum M.CC.LIII. 1253.

EGO ARNOLDVS Dominus de VVesemale, Marscalcus Brabantiæ, miles, notum facio quòd teneor venerabilibus viris Decano & Capitulo maioris ecclesiæ Traiectensis.... In cuius rei testimonium præsentes litteras sigillo meo & sigillis Commendatoris domus Teutonicæ Traiectensis & Henrici Domini de Lecka militis contuli roboratas. Datum M.CC.LXIX. 1269.

Dilectis dominis suis, Decano & Capitulo ecclesiæ Traiectensis *Gerardus* de VVesemale, miles, Dominus de Monte super Zoma & de Harsele, quidquid potest obsequij. Vestras rogamus discretiones, quatenus monitorium nobis factum, defectu cuiusdam solutionis pecuniæ, hac vice reuocare velitis, & eam facere reuocari. Datũ M.CC.LXXX. 1280.
Dominica post S.Matthæi Apostoli.

Vniuersis *Gerardus* de VVesemale, miles, Dominus de Berge super Zoom, notum facimus quòd tenemur soluere dominis Decanis & Capitulis S.Martini & S.Saluatoris ecclesiarum Traiectensium, singulis annis, infra Octauas obitus B.Martini, quatruor marcas, sex solidos, & octo denarios Coloniensium denariorum legalium. In cuius rei testimonium præsentes litteras, sigillo meo ac sigillis domini VVilhelmi de Aemstele, Præpositi ecclesiæ S.Ioannis prædicti loci, & domini Huberti de Euerdingen senioris, militis, contulimus roboratas. Datum M.CC.XC. 1290.

Gilbertus de Tilburg, Carolus & Ioannes de Arschot, viri nobiles, dotant Gertrudanum cœnobium Louaniense, suprà pag. 520. laudatum.

Gilbertus miles, nobilis vir de Tilborg, vniuersis notum facimus
pag. 585. quòd ius omne quod habuimus in decima de *Bercle*, quam Gisela, relicta Arnoldi quondam Camerarij de Etthē, nobilis viri, titulo pignoris tenuit obligatam, contulimus Canonicis regularibus ordinis B. Augustini Præposito & conuentui B. Gertrudis in Louanio. Datum anno
1240. M.CC.XL. feria secunda post Vrbani.

Vniuersis Gilbertus nobilis vir de Tilborg salutē. Nouerit vniuersitas vestra, quòd nos ad illustrem Principē dominum nostrum Henricum Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ accedentes... Testibus, Ottone Comite Gelriæ, Godefrido Domino de Peruvveis, Ludouico Bertout, Gerardo Domino de Iacia, Leonio Castellano Bruxellensi, Henrico de Attenhoue, Gerardo de Ischa Dapifero, Waltero Clutinck,
1244. Remboldo de Thunen, militibus. Datum M.CC.XLIV.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ vniuersis salutē. In nostra pręsentia constitutus nobilis vir Gilbertus de Tilborg, fidelis noster, nobis supplicauit, vt decimam quam habebat in parochia de *Tilborch*, & quam à nobis in feudum tenebat, liceret ei vendere. Cumque ab hominibus nostris, paribus suis, in curia nostra iudicatum fuisset, quòd eam vendere posset, ipse eamdem decimam Præposito & conuentui S. Gertrudis in Louanio vendidit, & eam ad opus eorumdem in manus nostras reportauit, vverpiuit & effestucauit. Nos ergò eamdem decimam Præposito & conuentui memoratis contulimus in eleēmosynam, & eam allodiauimus. Huius rei testes sunt fideles nostri, Otto Comes Gelrensis, Godefridus Dominus de Peruvveis, Ludouicus Bertout, Gerardus de Iacia, Leonius Castellanus Bruxellensis, Henricus de Attenhoue, Gerardus de Ischa Dapifer, Conso Ioannes de Monte, Karolus de Arschot, & plures alij. Actum apud Par-
1244. cum iuxta Louanium, in die B. Nicolai, anno M.CC.XLIV.

Vniuersis KAROLVS de Arschot miles salutem. Noueritis quòd nos ius patronatus ecclesiæ de *Beteghem* Præposito & conuentui ecclesiæ

siæ S. Gertrudis in Louanio contulimus. Actum in castro prope Louanium, in præsentia domini Henrici Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ, Comitis Lossensis, Henrici de Attenhoue, militis, VValteri Clutinck, Renboldi de Tunen, Gerardi de Ischa, Consonis Ioannis de Monte, Wilhelmi de Heuersberghe, militum, M.CC.XLIII. feria quin- 1243.
ta ante Assumptionem B. Mariæ.

Vniuersis Arnoldus Dominus de Wesemale salutem. Nouerint vniuersi, quòd * IOANNES de Arschot, in præsentia nostra constitutus, *dictus de* tradidit pariter & legauit quidquid iuris habuit in iure patronatus de *Schoonhoue.* *VVerde* & de *Langdorpe* ecclesiæ & Præposito S. Gertrudis in Louanio & conuentui loci eiusdem, tenendum in perpetuum. Huic collationi interfuerunt, Iuanus de Winge, Reinerus de Ouerdile Inuestitus de Buschele. Fr. Hauvvelcoet, Godefridus de Hudekeem, Ioannes de Rethie, Wilhelmus de Bunde, Franco de Rillaer clericus eiusdē Domini de Wesemale, Arnoldus & Adam fratres de Thune, & quàm plures alij. Datum M.CC.LX. in die S. Thomæ Apostoli. 1260.

Machtilis Comitissa Boloniensis, suprà pag. 201. laudata, testamentum condit an. 1241.

Ego Machtildis, Comitissa Boloniæ, volens ordinare de bonis meis testamentum, statuo in hunc modum. In primis do & lego carissimo marito meo *Alfonso*, filio illustris Regis Portugaliæ, Comiti Boloniæ, viginti millia librarum Parisiensium.... Et quantum ad donum & legatum prædictum, ipsum Comitem maritum meum, & reuerendum patrem Robertum Episcopum Beluacensem, & carissimum consanguineum meum dominum Matthæum de Tria, constituo executores meos. Gualterus de Castellione, & ego *Ioanna* eius vxor, quorum sigilla inferiùs sunt appensa, approbamus & promittimus Comiti Boloniæ suprà dicto, quòd contra prædicta nullo vmquam tempore veniemus... Actum M.CC.XLI. mense Martio. 1241.

NOTATIONES.

Alfonsus] Alfonsi II. Portugalliæ Regis filius, Sancio fratri suo sine liberis defuncto in regno successit: qui *Machtildem* coniugem suam effœtam & sexagenariam pertæsus, & veritus vt inopia heredum Lusitania ad Reges Castellæ iterum deuolueretur, illa superstite, scelestas nuptias cum *Beatrice* notha Alfonsi IX. Castellæ Regis contraxit. Quapropter ab Alexandro IV. Papa sacris interdictus, defuncta demũ Machtilde veniam ab Vrbano IV. impetrauit; & ex Beatrice Dionysium in regno successorem & Alfonsum Amææ dynastam an. 1279. moriens reliquit: vt Vasconcellius & alij fusè narrant.

Ioanna,] Machtildę Boloniensis Comitissæ ex priore marito Philippo Claromontano Comite filia, Gualtero de Chastillon nupta, ante matrem sine liberis obijt: vt suprà pag. 212. diximus.

CAPVT CCXIII.

Hugo Castellanus Gandensis, eiusq; fratris Villani vidua AneZoeta, variis ecclesiis benefaciunt. Idem Hugo Bornhemium Margaritæ Flandrorum Comitissæ vendit.

Ego Hugo Castellanus Gandensis. & *Maria* vxor mea, notum facimus vniuersis, quòd nos ad ecclesiam S. Mariæ in Antvverpia accedentes, diuinę pietatis intuitu, cum debita solennitate, ad vsum eiusdem ecclesiæ, perpetuò manumisimus homines nostros de VVasia, seruili conditione nobis addictos (quorum nomina sunt inferiùs adnotata) cum omni posteritate ipsorum, tam præsenti quàm futura, absoluentes eos ab omni seruili conditione, qua nobis tenebantur adstricti. Manumissi autẽ singuli, in præsentia nostra, obtulerunt semetipsos dictæ ecclesiæ, cum omni posteritate sua, ad duos denarios Flandrenses soluendos annuatim in Assumptione B. Mariæ, nomine census capitalis; & quando nubunt sex denarios Flandrenses, duodecim verò quando moriuntur. Testes, Ioannes de Gandauo, miles, Sigerus frater noster, Colinus de Varendonc, Ægidius Bhuc, Balduinus de Spoiden,

Spoiden, Sigerus de Roeden, homines nostri, & quàm plures alij tam clerici quàm laici. In testimonium præmissorum contulimus litteras nostras tam ecclesiæ quàm manumissis supra dictis, appensione sigilli nostri roboratas. Actum Antvverpiæ in ecclesia B. Mariæ M.CC.XLIII. 1243.
IV. Kal. Iunij.

Nomina manumissorum sunt hæc: in *Melsele* VVillelmus, Ioannes, Theodericus, Elisabeth de Drische, fratres & soror; VValterus Calevvart de Beke, Helevvigis, Gertrudis, Margareta, sorores eius, Machtildis filia Helevvigis; filij sororis Calevvart, VVillelmus, Giselbertus, Lisana; Helevvigis de Drisce, filij eius Rodulphus, Sigerus, Ioannes, Gertrudis, Adalisia Arnoldus Sceue, Macgtildis soror eius, Sigerus de Rode, Margareta, filij filiç Margaretæ Soeiman, Henricus, Ebin & soror eorum. Onulphus, Margareta, Helevvigis, Clementia, sorores. Sigerus Margaretæ filius; Maria, Macgtildis, filiæ Margaretç, Gertrudis, Beatrix, filiæ Hamers. Et in *Suindrecht* VVillelmus, Michaël, Sigerus de Molendino, Eliana eorum soror, Sigerus, Henricus, Balduinus; filij Geilæ de Scotsele, Margareta eiusdem filia, VValterus de Piro, Bernart, Arnoldus, fratres. In *Crudbeke* Amelbergis, & ipsius filij. In *Vrasenen* Adelisa cum sua posteritate, Balduinus, Gerlindus filius Margaretæ, Helevvidis, Geila, sorores eius; Adalisa Gocelini Sceuels filia, Helevvigis vltra Acker, Henricus & Balduinus. Isti à Castellano Gandensi manumissi se obtulerunt ecclesiæ B. Mariæ in Antvverpia, Sigerus VVade, Balduinus, VVillelmus, fratres filij sororum eius.

Ego HVGO miles & Dominus de Steenlant, & Schoutetus de Assenede, & *Eglina* vxor mea, notum facimus omnibus, quòd nos vendidimus fratribus ecclesiæ de *Dunis*, Cisterciensis ordinis, omnem morum nostrum iacentem in parochia de *Parbome*, pro trecentis libris Ar- *Perbome.*
tesiensibus.... Vt igitur omnia robur perpetuum obtineant firmitatis, præsentes litteras sigillo nostro & sigillis *Hugonis* Castellani Gandensis, *Sigeri* patrui eius, & *Gerardi* cognomine *Diaboli*, similiter patrui Castellani Gandensis, fecimus communiri. Actũ apud Assenede M.CC.XLI. 1241.

Sigerus

- Sigerus Castellanus Gandensis, F. Rogeri d. Petronillam de Enghien, ob. Templarius circa 1203. pag. 483.
  - Sigerus Castellanus Gandensis d. Beatricem de Lens.
    - Hugo Cast. Gand. do. Bornhemij & Husdinij d. Odam de Vergy.
      - Hugo Cast. Gand. 1243. 1262. dux. Mariam, vendidit Bornhemium.
        - Maria Cast. Gand. & domina Husdinij, vxor Gerardi de Enghien, do. de Sottegem 1293.
      - Sigerus.
      - Villanus dux. Auezoetam.
        - Alexander dictus Vilain.
      - Eglina.
    - Sigerus.
    - Gerardus Diabolus ob. s. lib. 1325.
  - AEgidius de Claerhout: à quo Barones Maldegemij.

Vniuersis Officialis Tornacensis salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm vir nobilis *Hugo* Castellanus Gandensis villam de **Bornhem** cum castro, allodio & omnibus pertinentiis dictorum villæ & castri, pro pretio quattuor millium quingentarum viginti sex librarum, duodecim solidorum, & septem denariorum Flandrensium, vendiderit illustri dominæ *Margaretæ* Flandriæ & Hannoniæ Comitissæ & vver-
pag. 590. piuerit; mulier nobilis * *Maria*, vxor dicti Castellani, in præsentia nostra constituta, venditioni & vverpitioni huiusmodi consensit, & omni iuri quod in dicto castro, villa & eorum appenditiis quibuscumque habere poterat, ratione dotis suę, vel aliqua alia quacumque de caussa, ad opus dictæ dominæ Comitissæ & eius heredũ renuntiauit. Actum
1250. M.CC.L. feria sexta ante Exaltationem S. Crucis.

Vniuersis HVGO, Castellanus Gandensis & Dominus de Hosdinio, volumus esse notum, quòd bonæ mem. Balduinus Inghelosenberghe miles contulit in eleẽmosynam Abbati & conuentui B. Mariæ de **Baudeloo**, de consensu vxoris suæ, decimam quam ibidem Balduinus habuit iacentẽ in parochia S. Ioannis de Steene; quam idem Balduinus tenuit ab Adeliza de Quermeer, & dicta Adeliza à domino Villano milite,

milite, fratre nostro, & idem Villanus à nobis in feudum. Nos verò dictam collationem ratam habentes, concessimus plenariam potestatẽ dominæ Auezoetæ relictæ prædicti domini Villani, & Alexandro primogenito eius, quitandi ad opus dictæ ecclesiæ omne ius quod ipsi habent in dicta decima. Actum M.CC.LXII. feria II. post Trinitatem. 1262.

Vniuersis ego Alexandrer dictus *Villam*, miles & Dominus de Steene, & vxor mea, salutem. Noueritis quòd nos ordinationem factam inter Abbatem & conuentum B. Mariæ de Baudeloo ex vna parte, & bonæ mem. dominam Auezoetam matrem meam & me ex altera, competenter sigillatam diligenter inspeximus in hæc verba. Vniuersis præsentes visuris *Auezoeta*, relicta quondam domini Villani de Gandauo militis, & *Alexander* primogenitus eius, salutem. Vniuersitati vestræ significamus, quòd nos decimam sitam in parochia de Steene.... *vt suprà*. Nos verò attendentes dictam ordinationem legitimè fuisse completam, ecclesiam de Baudeloo quitamus.... Datum anno M.CC.LXXIX. mense Augusto. 1279.

Robertus Betunius Teneramondæ, Ingelbertus Angiæ, Gerardus Rassegemij, Toparchæ, Suiuecanas moniales dotant.

Ego Robertus de Betunia, Dominus de Tenremonde, notum facio vniuersis, quòd concedo assignari ecclesiæ claustrali de Tenremonde à dilecta domina & amita mea *Margareta* de Tenremonde partem illam decimæ de Molenbeke, quam de me tenebat, & in eleëmosynam donari perpetuam. Datum M.CC.XXVI. mense Februario. 1226.

Ego Engelbertvs Dominus de * Adengem notum facio vniuersis, quòd domus de Monte B. Mariæ assignauit Abbatissæ & conuentui de Tenremonde XL. libras alborum, super quinque bonariis terræ suæ iacentis in loco qui dicitur Loch. Et dicta Abbatissa & conuentus, siue eorum nuntius, debent eligere dicta quinque bonaria in decem bonariis hereditatis, quam dicta domus de * Monte B. Mariæ de me tenet, vbicumque voluerint: ita quod residuum dictorum decem bonariorũ remaneat indiuisum. Actum anno Domini M.CC.XXXVII. in Vigilia Purificationis B. Mariæ. 1237.

pag. 590.
pag. 586.

pag. 540. Ego * MACHTILDIS Domina de Rasseghem notum facio vniuersis, quòd ego per consensum dilecti filij mei senioris *Gerardi* contuli Abbatissæ & conuentui B. Mariæ de Suiucke iuxta Tenremondam, ordinis Cistertiensis, pro anniuersario meo & *Gilberti* mariti mei bonæ memoriæ, quoddam pratum situm in palude S. Odulphi, quod emi propriis meis denariis tunc temporis dum extiti domicella. Datum
1243. M.CC.XLIII. mense Aprili.

pag. 540. GERARDVS de Sottenghem, Dominus de Rassenghem, vniuersis salutem. Vniuersitati vestræ innotescat, quòd cum nobilis mulier Domina de Rassenghem, mater nostra, conuentui B. Mariæ de Tenremonde, ord. Cistertiensis, pro anniuersario suo & *Gilberti* mariti sui bonæ memoriæ, nobilis viri, quondam patris nostri, pratum suum in palude S. Odulphi contulisset, donationem suam laudauimus & ap-
1246. probauimus. Actum anno Domini M.CC.XLVI. mense Aprili, feria VI. post Quasi modo.

pag. 376. Vniuersis MARGARETA nobilis mulier Domina de **VVouthe* salutem. Vniuersitati vestræ innotescat, quòd ego dedi Abbatissæ & conuentui de Zuiucke prope Tenremondam, ord. Cistertiensis, ad anniuersarium meum & *Ioannis* bonæ mem. dilecti filij mei, XXX. solidos Flandrensis monetæ, annuatim super allodium meum apud Massemne accipiendos. Testes huius donationis sunt, nobilis mulier Domina de
pag. 540. Rassenghem * *Machtildis*, filius suus *Gerardus* de Sottengem Dominus de Rassenghem, frater suus dominus *Robertus*, soror prædictorum nobilium domicella de Rassenghem *Machtildis*, & dominus Michaël de
1245. Bernet. Actum apud Zuiucke anno Domini M.CC.XLV. feria IV. post Annuntiationem B. Mariæ, mense Martio.

NOTATIONES.

MARGARETA de Tentemonde.] Walterus Teneræmondæ Dominus, Walteri filius, ex Adelisa genuit *Machtildem* Teneræmondæ Dominam, Guilielmo Rufo Betuniæ Domino nuptam, *Margaretam*
Appels. hîc laudatam (quæ Suiuecanis monialibus vicum S. * Apollonia aliaque prædia donauit, & cælebs obijt) & *Adelisam* Guilielmo de Grimbergis, Domino Aicæ, nuptã. *Guilielmus* Rufus ex Machtilde Teneræmondanæ

mondana sustulit Danielem, Robertum, Ioannem, Guilielmum & Machtildem, suprà pag. 442. memoratos.

MACHTILDIS Domina de Rassenghem,] Guilielmi Rufi Betuniæ Domini filia, ex Gilberto Sottegemio Rassegemij Domino peperit Gerardum, Robertum & Gilbertum, suprà pag. 540. laudatos. Ex his Gilbertus genuit Gerardum: cuius, itemque vxoris annos funerales ex veteri Necrologio hîc lubet subnectere. XVII. *die mensis Maij* 1338. *obijt Gerardus de Rassenghem, Dominus de Masmines, miles.* X. *Iannuarij* 1326. *obijt. Elisabeth de Maldeghem, Domina de Lecke & VVesseghem, vxor quondam Gerardi de Masmines, militis.*

Anno 1366. die 6. Martij Ioannes de Masmines contractum antenuptialem cum Margarita de Oudenhoue, Ioannis filia, inijt: dicti Ioannis patre Gerardo de Rasseghē Masminiæ Domino, cum vxore sua Margareta, & eiusdem Ioannis fratre seniore Gerardo de Masmines, Domino de Berleghem, adstantibus: vt ex tabulis publicis mihi constat.

CAPVT CCXIV.

VValterus de Auesnis & Iacobus de Condato, Domini Condatenses, benefaciunt ecclesiæ Condatensi: & consentiunt vt illius loci Canonicatus omnes ad æqualitatem redigantur.

NOuerit vniuersitas vestra, quòd Robertus de Waregny, Walterus filius eius, milites, & Ioanna de Escaupont, vxor prædicti Walteri militis, vendiderunt decimam quam habebant in territorio de Waregny, pro CCXL. libris, coram viro nobili Gerardo de Gauchia, Domino de Gommignies, à quo ipsa decima in feodum tenebatur. Actum M.CC.XL. 1240.

WALTERVS Dominus de Auesnis vniuersis notum facimus, quòd pag. 410.
nos laudamus & approbamus, vt Iacobus de Condato, auunculus Eurardi de Condato, capellaniam constituat in ecclesia B. Mariæ de Condato, de terra quam idem Iacobus habet apud Condatum, saluo in aliis iure nostro. Datum M.CC.XLIII. feria sexta ante Pentecosten. 1243.

pag 495. Vniuersis Iacobus de Condato, Dominus de Balliolo, salutem. Nouerint vniuersi, quòd nos laudamus & approbamus, vt Iacobus dictus de Montibus, auunculus Eurardi de Condato Castellani, capellaniam constituat in ecclesia B. Mariæ de Condato, de terra, pratis & redditibus, quæ idem Iacobus habet apud Condatum, & tenet de nobis, & hoc saluo iure nostro. Datum in Vigilia Diuisionis Apostolorum.
1243. M.CC.XLIII.

THOMAS Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Ioanna vxor eius, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd cùm tredecim præbendæ inæquales & valore dispares, spe-
pag. 493. ctantes ad donationem nostram, essent in ecclesia * Condatensi, nos indemnitati ipsius ecclesiæ consulere volentes, ita duximus ordinandum, vt Canonicorum dictæ ecclesiæ nunc viuentium, qui consentire voluerint, dictæ præbendæ ad æqualitatem omnimodam redigantur. Si verò dicti Canonici nunc viuentes in hoc non consenserint, statuimus vt decedentibus Canonicis, qui pinguiores præbendas obtinent, præbendæ ipsorum & præbendæ minores in portiones æquales diuidantur, & accrescat minoribus præbendis quod de maioribus excrescebat; & sic fiat donec omnes præbendæ ad æqualitatem sint redactæ. Hanc autem ordinationem volumus, tamquam patroni & heredes fundatorum dictæ ecclesiæ, ab omnibus Canonicis dictæ ecclesiæ inuiolabiliter in perpetuum obseruari. Datum anno Domini M.
1243. CC.XLIII. mense Februario.

pag. 459. WALTERVS Dominus de Auesnis, & *Iacobus* de Condato, Dominus de Balliolo, patroni ecclesiæ Condatensis, omnibus salutem. Nouerint vniuersi, quòd cùm vndecim præbendæ inæquales & valore dispares, spectantes ad donationem nostram, essent in ecclesia Conda-
1245. tensi: *vt suprà*. Actum M.CC.XLV. mense Octobri.

Vniuersis Th. Præpositus, I. Decanus, totumque Capitulum Condatense salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm in ecclesia nostra condatensi sint duodecim præbendæ, duæ apud *Bavvegnies*, & decē apud *Ostiche* in Brabantia existentes, & prædictę duæ de Bavvegnies & præfatis decem de *Ostich* inæquales essent & valore dispares, quarum vndecim ad virorum nobilium, *VValteri* de Auesnis, & *Iacobi* de Condato, Domini de Balliolo, duodecima verò, quæ Decania vocatur, ad Capituli ecclesiæ nostræ Condatensis noscuntur collationē pertinere,
&

& præfati nobiles consenserint tanquam heredes fundatorum ecclesię nostræ, vt decedentibus vel resignantibus Canonicis, qui in ecclesia Condatensi obtinent XI. præbendas iam dictas, ad æqualitatem omnimodam redigantur; nos ad quorum collationem duodecima præbenda, quæ Decania vocatur, dignoscitur pertinere, statuimus & ordinamus, vt dicta duodecima præbenda ad æqualitatem omnimodam cum aliis vndecim prædictis redigatur; salua ipsi Decano portione duplici in blado, auena, denariis, cera, & aliis communibus, quam ipse Decanus in prædictis hactenus recipere consueuit vltra simplicē aliorum Canonicorum portionem. Actum M.CC.XLVII. feria secunda post 1247.
Quasi modò.

Vniuersis NICOLAVS Dei gratia Cameracensis Episcopus salutem. Nouerint vniuersi, quòd cum in ecclesia Condatensi essent tredecim præbendæ inæquales & valore dispares, spectantes ad donationem dilectæ in Christo filiæ *Margaretæ*, Flandriæ & Hannoniæ Comitissæ, patronæ ipsius ecclesię in hac parte, nos attendentes vtilitatem iam dictę ecclesiæ, ordinationem prædictam auctoritate ordinaria confirmamus. Actum M.CC.XLIX. mense Iulio. 1249.

NOTATIONES.

WARENIACVM, *VVaregny*,] vicus Hannoniæ prope Condatum.

ESCAVPONT] Antonino in Itinerario *Pons-Scaldis*, vicus cum ecclesia parochiali ad Scaldim fluuium, spectat ad Abbatem monasterij S. Amandi: quo loco hodieque exstant sub aquis rudera veteris pontis, à Romanis structi in via militari, quæ per illum ducebat. Huius pontis, frustrà ab aliis quæsiti, inuentionem debemus R. D. Bartholomæo Petit, Canonico Condatensi, viro curioso & erudito.

IOANNA de Escaupont] nupsit primùm VValtero Roberti filio, Domino de VVaregny, & postea circa an. 1250. Sebastiano de Helpignies, militi.

GERARDVS de GAVCHIA] aliàs Lacia vel Iacea, quæ est vetus Baronia in Gallo-Brabantia, hodie ad familiam de *Cottreau* pertinens. Eiusdem Gerardi diploma, vulgari illius æui idiomate scriptum, exstat in tabulario ecclesiæ Condatensis: *Iou Gerars de Gauche, Sires de*

Gommignies, fach à sçauoir, que mesſires Robers de VVaregny auoit vne dime à VVaregny, lequel il tenoit de mi...Tesmoings mes hommes, Baudris de Roiſin, mesſires VVatiers de Geulaing, Rogters de
1243. *Lemmes. Ce fut fait* 1243.

- *Gerardus do. de Iauche & Gomignies dux. Bertam de Biuuel* 1240. 1260. *patrem habuit Gerardum sup. pag.* 519.
  - *Gerardus do. Iaceæ dux. N. de Aunoy prope Valentianas.*
    - *N. dominus Iaceæ dux. filiam Nicolai do. de Conde, Bailleul & Morianez.*
  - *Gulielmus de Iauche do. de Gomignies* 1278.
    - *Gerardus do. de Maſtain & Gomignies* 1329.
      - *Gulielmus do. vt suprà d. Margaritam de Antoin, ob.* 1373.
        - *Guilielmus do. vt sup. d. Isabellam de Trasignies, ob.* 1388.
          - *Ioannes ob.* 1398.
      - *Ioannes.*

Iaceana familia, *de Iauche*, eſt vna ex antiquioribus Brabantiæ: ex qua hodiéque ſupereſt Philippus de Iauche, Comes de Maſtain, Dominus de Herimez & Brugelette, qui an. 1617. duxit Mariam Merodiam F. Philippi Comitis Middelburgenſis. Suprà ad annum 1096. pag. 269. *Godeſcalcus* de Iacea laudatur. *Rainerus* Dominus de Iauche circa an. 1160. duxit Alidem filiam Goſuini Caſtellani Montenſis. Item ſuprà ad annum 1206. pag. 519. memoratur *Gerardus* Dominus de Iacea, qui duxit Meleſindem Guilielmi Domini de Gomignies F. heredem. Horum filius fuit *Gerardus*, qui Bertam Goberti de Biuuel filiam duxit, & an. 1260. varias Reliquias ſacras monachis Aquicinctinis prope Duacum donauit. *Ioannes* Dominus de Maſtain & Saſſignies duxit Eliſabetham de Rochefort, heredem de Herimez & Brugelette in Hannonia, & an. 1398. deceſſit: vt ex epitaphio conſtat. Filios reliquit, *Adrianum* qui Margaritam Roberti Domini de Maſmines, Equitis velleris aurei

aurei, filiam heredem duxit, & *Quintinum* qui Athi Franciscanorũ monasterium ædificauit, & cœlebs obijt. Reliquam stirpem à R.D. Bartholomæo Petit Canonico Condatensi exspecta; à quo & ista accepimus.

Ioannes de Iauche, Dominus de Gomignies, Guilielmi F. reliquit filiam vnicam *Annam* Dominam de Gomignies & Beuurage, Ioanni Domino de Esnes nuptam: quæ an. 1410. obijt, sepulta Condati cum altero marito Ioanne Domino de Hamaide & Condè. Ceterùm Domini de Iauche olim castrũ & vicum de *Hierge* in agro Leodicensi possederunt: vt apud Chapeauillium ad an. 1267. legitur. Hinc nonnulli conijciunt, ipsos stirpe aut saltem affinitate coniunctos fuisse cum Manasse de Hierge suprà pag. 381. laudato.

CAPVT CCXV.

Beginagium Brugense instituitur & dotatur.

EGo Euerardus Dei gratia Tornacensis Episcopus notum fieri volumus, quòd *Gertrudis* Brugensis Castellana, & filius eius *Ioannes* Castellanus, basilicæ suæ in Brugis, cùm consecraretur in honore B. Mariæ virginis, in dotem, ad vsum Roberti Capellani in vita sua & subsequentium, decimam de Lophem & C. solidos de Guinarden, rogatu mariti sui piæ recordationis *Raduisi*, in memoriam animæ ipsius Radulfi & filij sui Co. contulerunt. Signum Gerulfi S. Donatiani Decani, Theoderici Condatensis Decani, VVillelmi S. Saluatoris Decani, Desiderij Schoutteti de Maldenghiem, Iuuanni Dapiferi, VValteri cognomento Pauperis, Anselli de Plaissiet, magistri Henrici Cancellarij, qui approbauit anno Dominicæ incarn. M.C.LXXXV. consecrationis nostræ XIII. Actum Brugis IV. Idus Septembris. pag. 615. 1185.

ELISABETH Dei gratia Brugensis Castellana notũ fieri volo, quòd socrus mea *Gertrudis* Brugensis Castellana, & filius eius *Ioannes* Castellanus, maritus meus, basilicæ suæ Brugensi in honore B. Mariæ virginis consecratæ, in dotem reditus nominatos in eorum scripto, pro salute animę suę & in memoriam Radulfi Castellani, contulerunt. Hanc itaque donationem approbaui, & sigilli mei appensione corroboraui. Actum Brugis M.C.LXXXV. IV. Idus Septembris. 1185.

Dominæ

Dominæ MARGARETÆ Flandriæ & Hannoniæ Comitissæ Walterus Tornacensis Episcopus salutem. Cùm bonæ mem. sororis vestræ piam voluntatem deuotione debita prosequaris, capellaniam quæ fuit de Castellania Brugensi. in loco in quo manent Beghinæ Brugenses, qui dicitur *Vinea*, velitis deinceps deseruiri, ne capella consecrata sine cultu diuino remaneat, videtur nobis expediens, vt & ipsam capellam, cum omni suo ædificio, libris & ornamentis, ad præfatum locum Beghinarum transferri faciatis: & nos dictæ translationi nostrum adhibemus assensum. Et sciant, quòd nos dictum locum Beghinarum à circumiacentium parochiarum presbyterorum & personarum impetitione absoluimus, & ipsis Beghinabus, consecrato iam cœmeterio, parochiam, quæ ipsarum ambitu clauditur, concessimus specia-
1244. lem. Datum M.CC.XLIV. Dominica post Magdalenæ.

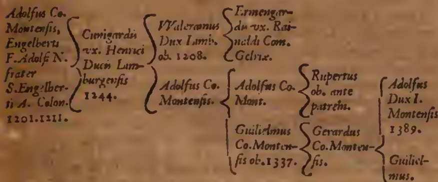
VVALTERVS Tornacensis Episcopus salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd *Margareta* Flandriæ & Hannoniæ Comitissa capellaniam (quæ quondam Castellaniæ Brugensi appendebat) sitam in burgo Brugensi iuxta ecclesiam S. Donatiani, de consensu nostro transtulit ad locum qui dicitur *Vinea* supra Roiam, iuxta domum S. Ioannis in
1245. Brugis, ad opus Beghinarum. Datum M.CC.XLV. feria III. post Resurrectionem Dominicam.

Cunigardis Comitissa Montensis ad Rheniï Roberti-montensi virginum ord. Cist. monasterio 1244. *benefacit, eiusq; filius Adolfus Ducatum Limburgensem* 1282. *cedit Ioanni* I. *Brab. Duci.*

Henricus Dux de Lemburg, Comes de Monte, & *Kunigardis* Ducissa & Comitissa ibidem, notum facimus, quòd sororibus de Roberti-monte, pro nostrarum & successorum nostrorum remediis animarum, quolibet anno, dum glandes in nostris nemoribus creuerint,
1244. quinquaginta porcos..... Datum M. CC. XLIV. Dominica post Matthæi Apostoli.

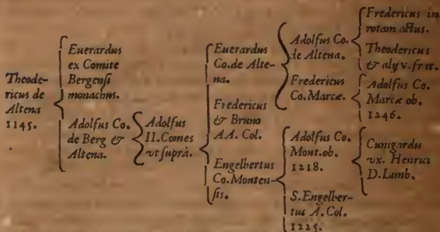
Serenissimo domino suo Rudolpho, Dei gratia Romanorum Regi semper augusto, ADOLPHVS Comes de Monte, quidquid potest obsequij.

obſequij. Cùm nos Ducatum Limburgenſem, cum omnibus bonis quæ felicis record. dominus *VValramus* Dux Limburgenſis, patruus noſter, nec non domina *Ermengardis*, filia ſua, olim Comitiſſa Gelriæ, tenebant dum viuerent, ad nos ex morte vtriuſque, tamquam ad legitimum heredem, deuolutum donationis titulo tranſtulerimus in illuſtrem Principem dominum Ioannem Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ, dominum noſtrum, ſimpliciter & de plano; magnificentiæ veſtræ Celſitudinem requirimus, quatenus ipſi domino Duci Ducatum ipſum, & bona ad ipſum Ducatum pertinentia concedere dignemini, cum ſolemnitatibus conſuetis. Datum M.CC.LXXXII. feria V. poſt 1282.
Pentecoſten.

Theodericus de Altena (qui an. 1145. diploma Vltraiectenſe apud Ioannem Becanum ſignauit) filios reliquit, *Euerardum* monaſterij Aldebergenſis in d. Colonienſi an. 1133. conditorem, ex Comite monachum Morimundenſem ord. Ciſtertienſis in Francia, *Adolfum* Comitē de Altena & Berg. Adolfi filius *Adolfus* II. Comes Bergenſis genuit Euerardum Comitem de Altena, Fredericum & Brunonem AA. Colonienſes, & Engelbertum Comitem Montenſem. *Euerardus* Comes de Altena genuit Adolfum, Cæſario Arnoldum Comitem de Altena, & Fredericum Comitem de Marca, patrem Adolfi Comitis Marcani an. 1246. defuncti, auum Engelberti itidem Comitis Marcani. *Adolfus*

Comes de Altena suprà pag.536. fœdus Coloniense an.1217. signauit, & genuit *Fredericum* Comitem de Altena, Essendiensis ecclesiæ Aduocatum (qui Walerami Ducis Limburgensis filiam duxit, & ob cædem S.Engelberti A. Coloniensis an. 1226. in rotam actus fuit, vt in huius vita Cęsarius refert apud Surium) Theodericum Ep. Monasteriensem, Engelbertum electum Osnaburgensem, Philippum Canonicum Coloniensem, Brunonem, Guilielmum & Godefridum. Ex his iunioribus fratribus vnus aut alter putatur in Liguriam migrasse, & familiam Altenaensem seu Marcanam ibi propagasse: quam in Germania Adolfus Comes Marcanus, Frederici in rotam acti in Comitatu Altenaensi successor, longa posterorum serie ad nostra vsque tempora produxit: vt lib.1.Don.Belg. cap.93. docui.

Adolfus Comes Montensis, S.Engelberti A.Coloniensis & martyris frater, fœdus Coloniense suprà pag.536. an.1208. signauit, & in Syriam profectus, ibidem ad Damiatam an.1218. obijt: vt Iac. Vitriacus lib.3. Hist. Orientalis tradit.

CAPVT

CAPVT CCXVI.

Robertus I. *Artesiæ Comes, S. Ludouici Francorum Regis frater, eiusq́ vidua Mathildis, Henrici* II. *Brab. Ducis filia, Lensensi ecclesiæ benefaciunt.*

RObertus Comes Atrebatensis omnibus salutem. Tenet & recitat modernorum posteritas, qualiter olim Ierosolymorum Rex *Godefridus* de Bullon, Dux Brabantiæ, Dominus de Lens in Artesio, & Comes de Bolonia supra mare, suas B. Mariæ Lensensis & Boloniensis ecclesias quadam prærogatiua specialis amoris, pretiosis ditauit Reliquiis (quas acquisitas in partibus transmarinis vtrique ecclesiæ dicitur æqualiter diuisisse) reconditis sub sera in quadam capsa illis Reliquiis, quas specialiter Lensensi ecclesiæ deputauit; ibique intra eamdem ecclesiã iacuisse creduntur vsque ad hæc tempora non inspectæ. Quamobrem nobis & vxori nostræ *Mathildi* visum dignum fore, vt tam sanctæ Reliquiæ amplius non laterent sub modio, sed super candelabrum ponerentur. Præsentibus itaque M. Tusculano Apostolicæ Sedis Legato, & *Iacobo* Atrebatensi Episcopo, nec non *Henrico* Duce Brabantiæ, *VVillelmo* Comite Flandriæ, eiusque matre & vxore Flandriæ, Comitissis, ac aliis multis Baronibus, capsam ipsam super maius altare dictæ Lensensis ecclesiæ fecimus in crastino Octauarum B. Martini hiemalis in facie omniũ aperiri. Qua aperta, Reliquiarum sanctarum, cunctis intuentibus, reperta est copia intra eam. Datum M.CC.XLVII. 1247.
mense Nouembri.

Nos MATHILDIS Atrebatensis & S. Pauli Comitissa notum facimus, quòd de consensu mariti nostri *Guidonis* de Castellione Comitis S. Pauli, & Capituli B. Mariæ Lensensis, ob remedium animæ nostræ & animæ bonæ record. *Roberti* Comitis Atrebatensis, quondam domini nostri & mariti, capellaniã vnam fundauimus in capella castri Lensensij, quam in eodem castro idem Comes Robertus ædificauit. Nos autem Guido Comes fundationem dictæ capellaniæ approbauimus. Datum M.CC.LXVI. 1266.

Canonicis, itemq́, Dominicanis Antuerpiensibus an.1249. Henricus II. *Brab.Dux benefacit. Idem facit Guilielmus de Lira, Arnoldi filius, cum vxore sua Sibylla de Cromslit, & filio Guilielmo: approbantibus, VValtero de Berchem, aliàs de Ranst, & Gerardo de Ischa.*

HEnricus, Dei gratia Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, vniuersis salutem. Licet Capitulum B.Mariæ Antvverpiensis olim à progenitoribus nostris obtinuerit sibi dari in eleēmosynam fossatum, iacens inter domum Hugonis Volardi & pontem Reinoldi, ita quòd idem fossatum perpetuò vacuum iaceret, ad opus ipsius ecclesiæ; nos tamen attendentes dictæ ecclesiæ minùs obesse, quòd ædificia in præfato fossato construantur, dictum fossatum, de assensu ipsius Capituli, ad annuam census pensionem dari decreuimus ijs qui ædificia construent in eodem. Ita quidem, quòd totalis census, qui inde proueniet, pro vna medietate ad nos & successores nostros, pro alia verò ad dictum Capitulum perpetuò pertinebit. Testes huius rei sunt, Godefridus Dominus de Pervveis, Walterus Clutinc, Henricus de Sterbeke, Henricus de Vilforden, & Petrus de Haren. Actum M.CC.XLIX. in
1249. octaua B.Mariæ Magdalenæ.

HENRICVS Dei gratia Dux Lotharingiæ Scolteto Scabinis, ceterisque opidanis Antuerpiensibus salutem. Cùm fratres ordinis Prædicatorum elegerint in nostro opido mansionem, illum fundum, quem quondam *Arnoldus de Lira*, & *VVillelmus* post eum, natus eius, occuparant minùs iustè, eò quòd ad nostrum dominium noscebatur pertinere, insuper & fossata antiqua & noua, quibus area ipsorum dignoscitur circumcingi, cum via à tergo eorum exeunte versus portam vaccarum, eorundem fratrum vsui deputamus. Datum apud *Lunderséle*
1249. in vigiliâ Pentecostes M.CC.XLIX.

Vniuersis HVGO dictus Noze, opidanus Antuerpiensis, notum facio quòd cùm olim *VVillelmus*, quondam Arnoldi de Lira filius, fundum quendam super *Drist* in Antvverpia, quem à me tenebat in feodum,

dum, & domum superpositam, cum suis attinentiis, Fratribus ordinis Prædicatorum, in eodem opido commorantibus, in suo testamento legasset, consensum voluntarium in præmissis adhibere curaui. Datum M.CC.XLIX. 1249.

Vniuersis Scoltetus & Scabini Antuerpienses salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm *Sibylia* relicta Willelmi de Lira, & *VVillelmus* filius suus, quem habuit ex dicto Willelmo, Walterum de *Berchem*, militem, tutorem suum fecerint coram nobis, idem miles in nostra præsentia constitutus recognouit, quòd præfatus Willelmus fundum & domum sitam super *Drifl* Fratribus ord. Prædicatorum de Antvverpia in eleemosynam contulit. Actum Antvverpiæ M.CC.LI. 1251.

Vniuersis WALTERVS de Berchem miles salutem. Cùm *VVillelmus* dictus de Lira legauerit Fratribus ord. Prædicatorum in Antvverpia domum suam cum fundo sitam super *Dries* in Antvverpia, & post decessum dicti Willelmi, *Sibylia* relicta sua, & *VVillelmus* filius suus, me constituerint tutorem suum, vniuersitati vestræ notum facio, quòd ego prædictam domum cum fundo reportaui in manus Thomæ Scabini Antvverpiensis, ad opus dictorum fratrum. Præsenti itaque scripto, sub testimonio Samuelis Decani Antuerpiensis, Ioannis presbyteri de Ranst, Michaëlis militis, & *Catharinæ* vxoris meæ, sigillum meum appendi. Datum M.CC.LI. 1251.

Vniuersis ANTONIVS de Cromflit salutem. Cùm bonæ mem. *VVillelmus* dictus de Lira, maritus filiæ meæ Sibyliæ, fundum & domum suam sitam super *Driesch* in Antvverpia fratribus ord. Prædicatorum Antvverpiensium, de consensu eiusdem filiæ meæ Sibyliæ, vxoris suæ, in eleemosynam dederit, nos ratam habentes eamdem eleemosynam, ne dicti fratres ex parte Willelmi, quem Sibylia ex prædicto Willelmo genuit, qui adhuc infra annos est, in posterum molestentur, obligamus nos pro eodem. Datum M.CC.LI. 1251.

WALTERVS miles de *Ranst*, dictus de *Berchem*, quòd cum olim inter *Sibyliam*, relictam Willelmi de Lira ex vna parte, & fratres Prædicatores Antvverpiæ commorantes ex altera, grauis quæstio verteretur.... Datum M.CC.LX. 1260.

GERARDVS de Ischa miles, & vxor eius *Oda* de Anderstat, notum facimus, quòd bonæ mem. *Hugo Noze*, socer noster, habens affectum specialem ad promotionem Fratrum ord. Prædicatorum in Antvverpia,

pia, contulit eis in eleëmosynam allodium suum iacens ante portam ipsorum, quod protenditur à domo quondam Euerardi Noze vsque ad molendinum aquaticum. Nos igitur & liberi nostri, quantum in nobis est, prædictam donationem approbamus. Datum
1262. M.CC.LXII.

GERARDVS de Iske miles, & vxor eius *Oda* de Anderstat, notum facimus quòd *VVillelmus*, natus Arnoldi de Lira, legauit in testamento suo fratribus Prædicatoribus in Antvverpia domum suam supra *Driesch*, & fundum ibidem iacentem, tali apposita conditione, quod dicti fratres soluerent LX. libras Louanienses legatariis sui testamenti. Defuncto verò dicto Willelmo, cùm postea nasceretur ei filius, Walterus de Berchem miles, dicti pueri tutor, prædictam donationem ratam habuit. Cui donationi & ratihabitioni bonæ mem. Hugo Noze, quondam socer noster, & pater vxoris nostræ, tamquam dominus feodi, suum præbuit assensum. Procedente verò tempore cùm dictus puer *VVillelmus* venisset ad annos pubertatis, præfatam donationem à patre suo factam approbauit. Nos autem & liberi nostri supradictæ donationi consentimus; renuntiantes omni iuri quod nobis compete-
1264. re poterat in domo vel fundo suprà dictis. Datum M.CC.LXIV.

Nos Decanus, Capitulum & Plebanus Lirensis ecclesiæ vniuersis salutem. Noueritis quòd Gerardo de Ische, militi, Dapifero Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ, & vxori eius *Oda*, & posteris eorumdem, quantum in nobis erat, nostrum præbuimus assensum, quòd ipsi & eorum successores capellam deinceps habere poterunt specialem in cu-
** prope* ria sua apud * *Anderstat*, infra parochiam nostram Lirensem, & Ca-
Liram. pellanum habere perpetuum, qui ibidem diuina celebret. Datum
1267. M.CC.XLVII.

CAPVT

CAPVT CCXVII.

Giſelbertus de Tilborg, Hugo, Beatrix & Sophia de Gageldunck, & Godefridus de Cruninghen benefaciunt Abbatiæ Tungerloenſi.

EGo Giſelbertus miles de Tilborch tertiam partem totius decimæ
de noualibus quæ ſunt in * *VVeſt-Tilborch*, cum omnibus pertinen- *pag.* 585.
tiis, in manus Ioannis Abbatis eccleſiæ de Tongerlo & conuentus
eiuſdem loci liberè reſignaui. Actum M.CC.XLI. 1241.

Ego BEATRIX de Gadeldunck, vxor Andreæ de Mallant, militis,
notum facio quòd omne ius, quod in decima eccleſiæ de *VVeſt-Tilborch*
habebam, & ad me iure hereditario pertinebat, eccleſiæ B.Mariæ de
* Tongerlo, de conſenſu dicti Andreæ mariti mei, vendidi, & eidem *pag.* 383.
iuri, coram hominibus Comitis Hollandiæ, renuntiaui. Vt autem hæc
venditio firma permaneat, ſigillis præfati Andreæ mariti mei, & viri
nobilis Hugonis de Gageldunck, fratris mei, præſens ſcriptum feci ro-
borari. Actum M.CCLIII. menſe Aprili. 1253.

Ego vir nobilis HVGO de Gadeldunck miles notũ facio, quòd om-
ne ius, quod in decima eccleſiæ de VVeſtilborch habebam, *Valentia*
vxore mea conſentiente, contuli eccleſiæ B. Mariæ de Tongerlo in
eleẽmoſynam. Huic collationi in dicta eccleſia ad altare maius factæ
interfuerunt Giſelbertus de Campenhout, Petrus de Mere, viri no-
biles & homines Ducis. Vt autem hæc donatio rata permaneat, præ-
ſens ſcriptum ſigillo meo, vnà cum ſigillis Capituli B. Gummari in Li-
ra & viri nobilis Iacobi de Pumbele feci roborari. Actum M.CC.LIII. 1253.
menſe Maio.

Ego SOPHIA de Gageldunck, vxor nobilis viri Gilberti de Cam-
penhout, notum facio quòd omne ius, quod in decima eccleſiæ de
Weſtilborch habebã, dicto Gilberto marito meo conſentiente, con-
tuli eccleſiæ B.Mariæ de Tongerlo in eleẽmoſynam. Huic collationi
in eccleſia B.Mariæ in Antvverpia ad altare maius factæ interfuerunt,
Folbertus Cantor, Henricus Noſe, Arnoldus de Lira, Canonici eiuſ-
dem eccleſię, Paulus de Elſt Scabinus, & alij. Vt autem hæc donatio
rata

rata permaneat, sigillis Capituli Antvverpiensis, & viri nobilis Gisleberti de Campenhout, patris dicti Gilberti mariti mei, præsens scriptum feci roborari. Actum M.CC.LIII. mense Aprili.
1253.

Vniuersis GODEFRIDVS de Cruningen miles salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm inter nos & nobilem mulierem *Odam* vxorem nostram ex parte vna, & Abbatem & conuentum de Tongerlo, ex altera, super quadam parte decimæ ecclesię de VVestilborch, & iuris patronatus eiusdem, in quibus ratione vxoris prædictæ nos fuisse ius asserebamus, orta esset materia quæstionis, tandem nos, vxor nostra, ac liberi nostri, *Hugo* miles & *VValterus*, dictę quęstioni seu liti cessimus nostra sponte; omne ius nostrum dictis Abbati & conuentui conferentes. Huic facto interfuerunt nobiles viri, Iacobus de Puteto, Petrus de Berfele & Henricus frater suus, milites, Balduinus de Steuenisse, Andreas Decanus Louaniensis, Thomas Decanus Bekensis,
1263. & alij. Actum M.CC.LXIII.

Notum sit omnibus quòd HADVIGIS, quondam vxor Wilhelmi dicti de Gandauo, decimam quandam in parochia de VVestilborch sitam, ergà virum nobilem *VVilhelmum* Dominum de Horne dudum comparatam ab ipsa Haduige tempore dicti mariti sui, ad opus Abbatis & conuentus B. Mariæ in Tongerlo, contulit & legauit. Datum in
1277. Vigilia Purificationis B. Mariæ M.CC.LXXVII.

Godefridus Bredæ Dominus, suprà pag. 528. memoratus, testamentum condit, eiusq; filius Henricus Beghinis Bredanis & Canonicis Antuerpiensibus benefacit.

Ego Godefridus Dominus de Breda..... cuilibet ecclesię intra mea sitę, ad faciendas reparationes, viginti solidos Louanienses contuli; monialibus de *Borchsliet* centum solidos Louanienses; Hospitali de *Breda* tres libras Louanienses; Hospitali de *Bergen* tres libras Louanienses, Hospitali Antuerpiensi viginti solidos Louanienses, Leprosis ibidem quadraginta solidos Louanienses; Beginis clausis ibidem viginti solidos Louanienses; Mechliniæ Leprosis L. solidos Louanienses; Hospitali ibidem triginta solidos Louanienses; ad fabricam ecclesię fratrum Minorum ibidē L. solidos Louanienses; sacerdotibus ibidem triginta solidos

solidos Louanienses; ad fabricam B. Catharinæ ibidem viginti solidos Louanienses; Beginis decumbentibus ibidem viginti solidos Louanienses; Actum M.CC.XLVI. ipso festo S. Marci Euangelistæ. 1246.

HENRICVS, Dominus terræ de *Breda*, notum facimus vniuersis, quod nos omne domistadium, in quo *Beginæ* de Breda ad præsens habitant, quod hactenus à nobis ac prædecessoribus nostris sub annuo censu iure hereditario possidebant, conferimus eisdem, in recto allodio vlteriùs possidendum; & quantum in nobis est, eisdem capellam & cœmeterium fieri ibidem licentiamus. Datum feria tertia post Dominicam Oculi, anno M.CC.LXVI. 1266.

HENRICVS, Dei gratia Leodiensis Episcopus, dilectæ in Christo nouellæ congregationi Beginarum, in vna curti apud Bredam commorantium, salutem. Concedimus vobis, quòd apud vos proprium habeatis cœmeterium, ac propriam sepulturam, absque iuris parochialis præiudicio. Datum anno M.CC.LXX. in festo B. Leonardi. 1270.

- *Godefridus do. Bredæ & Bergarum ad Zomam* 1212. 1246.
  - *Henricus* 1267. *dux. Sophiam, VValteri Mechliniæ domini F.* ob. circa 1273. pag. 501.
    - *Isabella do. Bredæ & Bergarum vx. Arnoldi de Louanio, qui ob. post an.* 1287.
      - *Alicia seu Aleidis do. Bredæ, vxor Rasonis de Gaure domini Lidekercæ.*
      - *Maria do. Bergarum, vxor Gerardi de VVesemale.*
    - *Sophia domina de Scoten & Merxem* 1274.

Suprà pag. 324. ad annum 1225. Arnulphus & Ingelbertus de Breda memorantur. Godefridus Bredæ & Bergarum Dominus, qui an. 1246. testamentum iam recitatum condidit, vxorem habuit *Machtildem*, Beginagij Bredani fundatricem: vt ex illius loci archiuis colligi videtur.

Vniuersis HENRICVS Dominus de Breda salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd ego ius patronatus & personatus siue altaria ecclesiarum de *Scoten* & de *Mercsem* Capitulo ecclesiæ B. Mariæ in Antvverpia confero liberaliter & assigno, saluo per omnia in dictis locis meo dominio temporali. In cuius rei testimonium sigillum meum, vnà cum sigillis virorum nobilium, Walteri dicti Bertaut Domini de Machlinia, & Rasonis Domini de Lidekercka præsentibus est appensum. Interfuerunt autem his viri nobiles Walterus Bertaut & Raso, prædicti, Ægidius Bertaut, Henricus de Boutersem, Goscelinus Boc & Arnoldus de Lira, milites. Actum Sabbato ante Lætare Ierusalem,
1267. anno Domini M.CC.LXVII.

CAPVT CCXVIII.

Guilielmus Grimbergius Ascæ Dominus fit Opdorpij toparcha, & frater eius Henricus de Asca Morsekæ Dominus monachis S. Bernardi ad Scaldim benefacit.

GVido Comes Flandriæ vniuersis salutem. Nouerit vniuersitas
pag. 501. vestra, quòd nos fideli nostro * *VVilhelmo* de Grimberges, Domino de Aske, & heredibus suis, pro fideli suo seruitio dedimus in augmentum feudi sui, quod de nobis tenet, quidquid habemus apud *Vpdorp* tã in hominibus quàm hospitibus, reditibus, decimis, siue aliis quibuscumque rebus, cum omni iustitia alta & bassa, liberè à nobis & nostris heredibus Comitibus Flandriæ tenendum in perpetuum. Da-
1258. tum apud VVarneston, M.CC.LVIII. mense Maio.

pag. 595. HENRICVS de Ascha miles, & *Ioanna* vxor eius Domina de * Spineto, Abbati & Conuentui Loci S. Bernardi, Cistertiensis ordinis, Cameracensis diœcesis, qui in palude *Meerseke*, tam pro se quàm pro nobis, laborantes perseuerant, arenam quæ sita est in parochia de Moerseke, in loco qui dicitur Gastella, prædictæ paludi contiguam
1259. in eleëmosynam liberè contulimus. Datum M.CC.LIX. mense Iunio.

Arnoldus

Arnoldus, Distensis in Brabantia Dominus, Begginagium ibidem an.1254. fundat; quod filius eius Arnoldus an.1271. probauit. Gerardus Arnoldi iunioris F. Canonicos in Distensi S. Ioannis templo an.1297. collocandos curat.

Vniuersis Arnoldus Dominus de *Dieſt* ſalutem. Cùm nos allodium Abbatis & conuentus S. Trudonis, ordinis S. Benedicti, quod habebant prope *Beghinas* S. Catharinæ ad Campum, infra limites parochiæ de *VVebbekum* conſiſtens, ab eiſdem Abbate & conuentu acquiſiuerimus per commutationem allodij noſtri, Henrici Leodienſis electi accedente confirmatione; nos conſiderantes quòd dictæ Beghinæ de Campo in Dieſt plures, ex eo quòd in diuerſis degunt parochiis, incommoditates & pericula animarum patiuntur, dictis Beghinis liberam concedimus facultatem infra dictum ſæpedictum allodium noſtrum eccleſiam conſtruendi. Vt autem dictæ Beghinæ commodiùs Domino famulentur, eis concedimus quòd in perpetuum ab omnibus exactionibus ſint immunes. Datũ apud Dieſt anno Domini M.CC.LIV. 1254. menſe Ianuario.

Vniuerſis ARNOLDVS Dominus de Dieſt, & Caſtellanus Antvverpienſis, ſalutẽ. Cùm piæ recordationis Dominus de Dieſt pater noſter Beghinabus B. Catharinę de Dieſt eccleſiam, cœmeterium & ſacerdotem proprium vnum vel plures habendi dederit facultatem; nos factũ prædicti patris noſtri ratum habentes, dictis Beghinabus immenſitate creſcentibus in allodio, in quo ſunt, terminum ampliamus, eodem iure, priuilegio & libertate.... Datum feria II. ante Annuntiationem Domini, anno M.CC.LXXI. 1271.

HVGO Epiſcopus Leodienſis vniuerſis ſalutem. Dilectus in Chriſto filius, nobilis vir *Gerardus* Dominus de Dieſt, miles noſtræ dœceſis, conſiderato quòd villa ſua de *Dieſt* eſt magna & diffuſa, & in eadẽ regnat multitudo populorum, cùm in villa nulla hactenus exiſteret eccleſia collegiata, ſupplicauit nobis vt eccleſiam parochialem B. Ioannis Baptiſtæ, ſitam in dicta villa, cuius ius patronatus ad ipſum pertinet, collegiatam eccleſiam, & in eadem XII. Canonicos vel circiter,

Decanum, Scholaſticum, Cantorem & Cuſtodem conſtitui & ordinari faceremus. Nos de tam deuoto propoſito congaudentes, repertis quòd eccleſia parochialis S. Ioannis Baptiſtæ prædicta, & eius locus honeſti ſint, quodque in eadem eccleſia eſt Rector eccleſiæ, & decem Capellani, habentes competentiam in reditibus annuatim, ſtatuimus quòd dicta eccleſia S. Ioannis parochialis ſit vlteriùs collegiata, & quòd in eadem eccleſia dicti Capellani & alij vſque ad duodecim ſint Canonici, quorum vnus ſit Decanus, vnus Scholaſticus, vnus Cantor, & vnus Cuſtos, à dicto collegio eligendi. Datum M.CC.XCVII. Sab-
1297. bato poſt Aſſumptionem B. Mariæ.

- *Arnoldus do. Diſtenſis Arnoldi F. & N. 1254. dux. Eliſabetham de Britannia ob. 1296. ſep. Diſtæ apud Minores, quos fundarunt.*
  - *Gerardus do. Diſt. 1333. ob. ſ. lib.*
  - *Ioannes Ep. Cam. & Vltr. ob. 1340.*
  - *Thomas do. Diſt. ob. 1349.*
    - *Henricus do. Diſt. 1372. ob. 1386.*
      - *Thomas do. Diſtenſis.*
        - *Ioannes ob. ante patrem.*
        - *Ioanna domina [illegible] ux. Io[illegible] Loſſenſis do. Heinsbergæ.*
      - *Gulielmus Ep. Argent.*
      - *Ioannes.*
      - *Maria.*
      - *Alidis.*
    - *Arnoldus ſine lib.*
  - *Arnoldus do. de Rumez.*
    - *Iſabella vx. Hugonis de Ailly.*
      - *Gerardus de Ailly.*

ARNOLDVS de Dieſt ſub Godefrido II. Brab. Duce an. 1142. & 1143. in Chron Trudonenſi ms. memoratur. *Arnoldus* Dei gratia Princeps de Dieſt, & Gerardus frater eius, an. 1200. & 1202. in archiuis monaſterij Auerbodienſis celebrantur, & an. 1202. diploma eccleſiæ Antuerpienſis

piensis 1202. signauit. Huius filius fuit *Arnoldus*, qui Beginagium Distense fundauit. Ex Bertha Gerardi Castellani Antuerpiensis filia herede genuit Arnoldum, qui duxit Isabellam Comitis Britanniæ minoris filiã. Horum filius *Gerardus* Distense Canonicorum S. Ioannis collegium, & Cartusiam de Zeelen in agro Distensi fundauit, in dicta Cartusia humatus.

IOANNES primùm Cameracensis pòst Vltraiectensis Episcopus, ac demùm Gerardo fratre defuncto, Dominus Distensis & Burgrauius Antuerpiensis, collegium XII. Canonicorum Amersfurti in d. Vltraiectensi fundauit. Ioannis frater iunior *Arnoldus* duxit Isabellam Arnulfi Domini Mortaniæ filiam, suprà pag. 545. memoratam, Dominam de Rumez in agro Tornacensi: qui vicus olim apud Lannoios, nunc ad Comitem Solranum ex gente Croya pertinet. Ceterùm qua ratione territorium Distense ad Nassauios peruenerit, lib. 1. Don. Belg. cap. 126. & suprà pag. 615. explicui.

CAPVT CCXIX.

Ioannes & Balduinus de Auesnis suprà pag. 410. *memorati, declarantur legitimi.*

INnocentius Episcopus, S.S.D. venerabili fratri Episcopo Catalaunensi, & dilecto filio Abbati S. Sepulcri Cameracensis, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia nos dilecti filij, nobiles viri, *Ioannes* de Auennis, & *Balduinus* frater eius, monstrauerunt, quòd quidam eorum æmuli malitiosè, vt processu temporis à bonis ad eos hereditario iure spectantibus excludi valeant, notam illegitimationis impingunt. Quare nobis supplicarunt humiliter, vt prouidere ipsis super hoc paterna sollicitudine curaremus. Quocirca discretioni vestræ mandamus, quatenus super caussa natalium eorumdem nobilium inquiratis veritatem, & quod canonicum fuerit, appellatione postposita, statuatis, quæstione bonorum principali domino reseruata. Datum Lugduni, V. Idus Decembris, pontificatus nostri anno VI.

Ioannes de Aueſnis, Ioannis F. Buchardi N. Comes Hannoniæ explicat ius parochiale vrbis Valentianenſis, anno 1287.

Vniuerſis IOANNES de Aueſnis Comes Hainoniæ notitiam veritatis cum ſalute. Pateat vniuerſis, quòd nos antiquitatis argumento Comitem Hainoniæ, Comitiſſam, liberos ac vniuerſam familiã eorumdem, domeſticos etiam & familiares, & ſibi ſeruientes, & de pane aut beneficio eorum viuentes, Miniſteriales quoque in curia feodatos, ſcilicet Dapiferos, Pincernas, Piſtores, Camerarios, Portarios, Coquos, culcitrarum Portitores, Balliuos, Præpoſitos & Receptores, & eorum officia gerentes, cum familia eorumdem Miniſterialium, Balliuorum, Præpoſitorum & Receptorum, & eorum officia gerentium, Caſtellanos quoque & duodecim Hainoniæ * Pares, cum domeſticis ſuis & familiaribus, & Canonicos cum familia ſua, & omnes totius villæ clericos & ſcholares, eſſe parochianos eccleſiæ S. Ioannis Baptiſtæ de Valencenis collegimus; & ex munimentis certis percepimus, quòd nos omnes & ſinguli, præſentes & futuri, infrà limites villæ Valencenenſis exiſtentes, tam de iure quàm de conſuetudine, ſumus & ſuberimus & ſubeſſe debemus iuri parochiali & patronatui eccleſiæ S. Ioannis antedictæ: baptiſmum quoque & ſepulturam, & cetera quæ parochianis ſunt neceſſaria, ab eadem eccleſia teneamur eccleſiaſtica recipere Sacramenta. Donationem etiam ſcholarum Valencenenſium ſiue collationem, & cetera iura patronatus veluti mater eccleſia & principalis ritè & canonicè poſſidet. Sanè in prędicta eccleſia tredecim* Canonici fuerunt in obſequio diuino ſpecialiter inſtituti, quorum Superior, videlicet Abbas, tamquam familiaris & domeſticus perpetuuſque Capellanus noſter & ſacerdos, conſilio Principis ſiue Comitis Hainoniæ aſſiſtere poterit & debebit. Nos igitur omnia & ſingula præmiſſa pro nobis ſucceſſoribuſque noſtris approbamus & confirmamus. Datum apud Valencenas. M.CC.LXXXVII. die Lunæ ante feſtum beatorum Apoſtolorum Philippi & Iacobi.

* pag. 392.
* pag. 286.
1287.

Notatio

Notatio de Comitibus Hannoniæ & Hollandiæ ex familia Auesnensi, suprà pag. 410. explicata.

pag. 410. Buchardus Auesnensis, Iacobi toparchæ * Auesnensis & Ameliæ Guisiæ filius, ex Margarita Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, genuit *Ioannem* & *Balduinum* Auesnenses. Balduinus Belli-montis in Hannonia Dominus ex Felicitate de Coucy genuit Ioannem & Beatricem Henrici VII. Imp. matrem. Ioannes Balduini filius ex Agnete de Valentia genuit Ioannem & Balduinum, qui iuuenilibus annis obierunt.

IOANNES Auesnensis, Buchardi & Margaritæ filius, ex Aleide, Guilielmi Hollandiæ Comitis ac Cæsaris sorore, genuit Ioannem Hannoniæ Comitis, Buchardum Metensem, Ioannem Cameracensem, Guidonem Vltraiectensem, Episcopum, Florentiũ Achaiæ & Moreæ Principem, iure vxorio Isabellæ, Guilielmi Villiarduinij filiæ: ex quibus nata Mathildis de Hannonia Princeps Achaiæ & Moreæ, vxor Ludouici de Burgundia, qui fuit filius Roberti II. Ducis Burgundiæ & Agnetis Franciæ.

IOANNES Auesnensis, Hannoniæ & Hollandiæ Comes, ex Philippa Luxeburgica, Henrici Comitis Luxeburgensis & Margaritæ Barrensis filia, genuit Ioannem Crudelem Comitem Ostrouandiæ sine liberis defunctum, Guilielmum Hannoniæ & Hollandiæ Comitẽ, Ioannem Belli-montis Dominum, Henricum Canonicũ Cameracensem, Margaritam Roberto II. Artesiæ Comiti, Isabellam Radulfo Claromontano, Neslæ Domino, Franciæ Conestabili, Alidem Guilielmo Pembrocæ in Anglia Comiti, & Mariam Ludouico primo Duci Borbonio, nuptas.

GVILIELMVS I. Hannoniæ & Hollandiæ Comes cognomento Bonus an. 1305. duxit Ioannam Philippi Francorum Regis sororem: ex quibus nati Ioannes & Ludouicus, qui pueri obierunt, *Guilielmus* II. Hanoniæ & Hollandiæ Comes, an. 1345. à Frisiis cæsus, non relictis liberis; *Margarita* Ludouico Bauaro Cæsari in schismate electo, *Ioanna* Comiti Iuliacensi, *Philippa* Eduardo III. Angliæ Regi, nuptæ, & *Elisabetha* quæ celebs obijt,

IOANNES

IOANNES de Hannonia, Guilielmi I. Comitis frater, Bellimontis in Hannonia, Tholæ insulæ in Zelandia, Goudæ &c. Sconhouiæ in Hollandia Dominus, monasterium Carmelitarum Sconhouiæ fundauit. Vxorem habuit Margaritam Suessionensem, Hugonis Comitis Suessionensis ac Domini Chimacensis filiam: & an. 1338. obijt, sepultus Valentianis apud Franciscanos.

- *Ioannes de Hannonia, do. Bellimontis, Goudæ, Tholæ, Sconhouiæ, dux. Margaritam F. heredem Hugonis Comit. Suess. ob. 1338.*
  - *Ioanna heres, vx. Ludouici de Chastillon Com. Blesensis & do. Auesnensis.*
    - *Ludouicus Co. ob. 1372. cælebs.*
    - *Ioannes Co. Bles. Suess. do. Auesn. dux. Margaritã Gelrensem, ob. s. lib. 1381. sep. iuxta auum.*
    - *Guido Comes vt suprà, d. Margaritam Namurcensem, ob. 1397.*
      - *Ioannes de Blois n. do. de Trelon d. Sophiam de Arckel.*
        - *Ioannes do. de Trelon, pater Adriani.*
      - *Guido de Blois n. sepultus Tholæ.*
        - *Liberi plurimi.*
      - *Ludouicus ob. ante patrem sine lib. 1391.*

Guido fratrum suorũ Ludouici & Ioannis heres, adeoque Comes Suessionensis & Blesensis, Dominus de Auesnes, Chimay, Beaumont, Landrecies, Dargies, Nouuion, Sconhoue & Goude, duxit Mariam Guilielmi I. Comitis Namurcensis & Catharinæ Sabaudæ filiã: ex qua vnicum genuit filium Ludouicũ, an. 1391. sine liberis defunctum. Idem Guido prole carens Comitatum Blesensem & Dunensem Ludouico Duci Aurelianensi, Caroli Galliæ Regis fratri, vendidit, ac demùm an. 1397. viuere desijt, Valentianis iuxta auum apud Franciscanos sepultus. Guidonis Capellanus fuit Ioannes Frossardus, Chronicorum

ſcriptor celebris, Canonicus Inſulenſis & Chimacenſis: vt ipſe lib. 4. cap. 51. teſtatur. Defuncto ſine liberis Guidone, dominia de Beaumont, Beaufort, Sconhoue & Goude ceſſerunt *Alberto* Bauaro Hannoniæ & Hollandiæ Comiti. Dominia de Aueſnes & Landrecies in Hannonia, & de Nouuion in Thieraſcia obtinuit *Ioannes* de Blois, Caroli de Chaſtillon Britanniæ Ducis filius, cuius poſteritatẽ Quercetanus lib. 5. in Hiſtoria genealogica illius gentis deſcribit. Chimacum ſibi vindicauit Dominus de Moreul ex familia Sueſſionenſi, qui illud Hannoniæ opidum poſtea vendidit Ioanni de Croy.

CAPVT CCXX.

Gerardus de Steynhuis dotat Campenſe monaſterium, ord. Ciſtertienſis, prope Rhenobercam diœceſis Colonienſis opidum, 1254.

NOs *Gerardus* de Steynhuis miles notum eſſe cupimus, cùm filius noſter *Ioannes* ad frugem melioris vitæ ſe contulerit in monaſterio de Campen, ord. Ciſtertienſis, quòd nos ad ſuſtentationẽ filij noſtri & ad vſum ipſius monaſterij donamus Abbati & fratribus dicti monaſterij decimam noſtram ſitam in Walecken, quam tenemus à domino noſtro *Theodorico* Comite de Cleue, & quondam accepimus à nobili viro *Theodorico* milite de Hensberge, auunculo noſtro, nec non quinque iugera terræ in Meſelaete, quæ nobis aſſignata fuerunt cum vxore noſtra *VValburga*, ſorore Ioannis militis de Loo. Quæ omnia ipſe Abbas & fratres poſſidebunt & fruentur ad tempora vitæ filij noſtri ſæpedicti. Ipſo autem mortuo, prædicta omnia ad nos vel heredes noſtros reuertentur. Etiam in his ſcriptis promittimus litteras ratihabitionis ſuper prẹmiſſa nobilis viri *Godefridi* de Hensberge, conſanguinei noſtri, nec non Arnoldi de Alpen, conſanguinei noſtri. Actũ in prædicto monaſterio de Campẽ, præſentibus, Walburga vxore noſtra, Godefrido, Gerardo, Arnoldo, Guilielmo, filiis noſtris, Lisbeta, Walburga, Agnete, Aleide, filiabus noſtris, & de cõſanguineis noſtris Arnoldo de Neſſelraid, Ioanne de VVittinckhoue, Theoderico de
1254. Pallant, militibus, aliiſque fide dignis; & datũ anno M.CC.LIV. quinta feria poſt Pentecoſten.

Teſta-

Testamentum Henrici III. *Brab. Ducis* 1260. *scriptum.*

Henricus Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, de consilio bonorum & religiosorum virorum, ordinauimus & disposuimus in hunc modum, quòd ex nunc in antea homines terræ Brabantię communiter per iudicium & sententiam tractabuntur, & quòd sint sine talia, exactione & precaria: ita quòd nihil ab eis capiemus vel capi procurabimus, nisi in expeditionibus cum exercitu ad terræ nostræ defensionem, vel iuris nostri conseruationem, aut iniuriarum amotionem, vel in seruitium Imperatorum Romanorum siue Regum Alemanniæ, siue cùm filium aut filiam nuptui tradiderimus, aut cùm filium cingulo cinxerimus militari. Item per totam terram Brabantiæ generaliter decimas noualiũ restituimus ecclesiis & ecclesiasticis personis, ad quas pleno iure pertinent. Item expellantur Iudæi & Cavvarsini de terra Brabantiæ, & exstirpentur penitus. Item si nos signati Cruce transmarina non soluerimus iter nostrũ, in redemptionẽ ipsius Crucis & voti nostri, volumus quòd capiantur de promptioribus prouentibus nostris quattuor millia librarũ Louaniensiũ: cum qua pecunia milites Cruce signati pro nobis ibunt & seruient Deo in partibus transmarinis. Elegimus etiam & constituimus pro nobis Testamentarios, fratrẽ Gerardum Huldenberganũ, quondam Priorem Prædicatorum in Louanio, fratrem VValterum de Treueris, eiusdem ordinis, fratrem Petrum Lectorem fratrum Minorum in Bruxella, & dominũ Gerardum de Marbais. Actum apud Louanium mense Februario, Sabbato post diem B. Matthiæ Apostoli, anno M.CC.LX. 1260.

VValterus Magnus Bertoldus, Machliniæ Dominus, cœnobio monialium Victorinarum ibidem in Monte Sion an. 1260. benefacit. VValteri filia Sophia an. 1287. capellaniam fundat.

VVALTERVS dictus Bertout, Dominus Machliniensis, notum fieri
volumus, quòd nos Priorissæ & conuentui S. Victoris in Machlinia
omnia bona mobilia & immobilia... (sacerdotibus in Machlinia con-
cessa) donamus, de consensu Scabinorum & villæ Machliniensis, pa-
1260. cificè in perpetuum possidenda. Datum M.CC.LX. feria V. post Decol-
lationem B. Ioannis Baptistæ.

Vniuersis SOPHIA de Machlinia, relicta fel. memoriæ Henrici
quondam Domini de Breda, salutem. Nouerint vniuersi, quòd nos
in remissionem omnium peccatorum nostrorũ, dilecti quondam pa-
tris nostri *VValteri* Bertout, Domini de Machlinia, *Henrici* quondam
mariti nostri prædicti, Domini de Breda, dilectę quondam matris no-
stræ *Mariæ*, duodecim libras census annui perpetuis temporibus ca-
piendas de censu nostro de VVincdeum à nostris censuariis, ad ca-
pellaniã in ecclesia B. Rumoldi Machliniensis, ad altare de nouo con-
structum, secus tumulum Domini Machliniensis prædicti deseruien-
ob. Episc. dam, assignamus. Et vt hæc assignatio perpetuam obtineat firmitaté,
Vltr. fratres nostros, *VValterum* Bertout Dominum de Machlinia, * *VVi-*
1301. *helmum* Præpositum Louaniensem & *Florentium*, dictos Bertout, *Ægi-*
pag. 501. *dium* auunculum nostrum exoramus, vt sigilla sua præsenti litteræ cum
1287. nostro apponant. Datum anno M.CC.LXXXVII. feria quarta ante Na-
tiuitatem B. Ioannis Baptistæ.

Vniuersis SOPHIA de Machlinia, filia VValteri dicti Bertout, quon-
dam Domini de Machlinia, salutem. Cùm nos capellaniam de nostris
propriis reditibus fundauerimus in ecclesia B. Rumoldi, coram tumu-
lo patris nostri prædicti deseruiendam, & nobis ac nostro nepoti *Bar-
toldo*, primogenito dilecti fratris nostri VValteri Bertout, bonæ me-
moriç, dumtaxat collationem, ratione primæ fundationis, reseruaueri-
mus, volumus quòd post decessum nostrorum, videlicet mei Sophiæ
& Bartoldi primogeniti, ad Decanum & Capitulum ecclesiæ B. Ru-

moldi

moldi Machliniensis ipsa collatio perpetuò deuoluatur. Datum M.CC. 1287.
LXXXVII. mense Maio.

Notatio de Bertoldis Mechliniæ Dominis.

Mechliniam duas in partes seu regiones Dilia fluuius secat. In regione ampliore (quæ olim ad Episcopum Leodicensem pertinuit) basilica S. Rumoldi nunc metropolitana visitur: in qua Notgerus Leodicensis Episcopus circa annum salutis millesimum Canonicorum XII. collegium collocauit. Alterius regionis (quæ Bruxellensibus & Grimberganis est cis-Diliana) olim Bertoldi fuerunt Domini, qui & Aduocati seu tutores dictæ ecclesiæ S. Rumoldi exstiterunt, cumque titulum in suis diplomatibus non rarò expresserunt. Ex his *VValterus Bertoldus*, VValteri F. Arnulfi Grimbergæ Domini N. an. 1219. obijt. Filios reliquit, VValterum II. Mechliniæ Dominum & Ægidium Barbatum Berlaræ toparcham: cuius posterioris stemma suprà pag. 592. explicuimus. pag. 501.

VValterus II. duxit Margaritam Comitis Britanniæ minoris filiam, & an. 1231. monasterium Franciscanorum Mechlinię fundauit, ibidem an. 1243. conditus. Filios reliquit VValterum Magnum, Henricum Dufflę & Gelæ Dominum, cuius posteritatem suprà pag. 596. descripsimus, & Ægidium Humbecæ toparcham.

VValterus III. Magnus an. 1260. monialiũ Victorinarum cœnobiũ Blidenbergense, aliàs Montem Sion dotauit, & in VVoringano prælio an. 1288. cecidit, in S. Rumoldi basilica sepultus. Ex Maria Aruerna, suprà pag. 596. laudata, liberos sustulit, VValterum IV. & Florentium Mechliniæ Dominos, Guilielmum ex Præposito S. Petri Louaniensis Episcopum Vltraiectensem, an. 1301. defunctum, & Sophiam Henrico Bredæ Domino nuptam.

VValterus IV. Mechliniæ pro parte Dominus, ex Adelisa seu Alisa de Gisnes genuit Bertoldum, Ioannem & Ægidium. Quibus sine prole sublatis patruus *Florentius* successit, qui tabulas Cortebergenses infrà recitandas an. 1312. signauit, & filiam vnicam *Sophiam* reliquit heredé, Rainaldo Duçi I. Gelriæ nuptam: qui Ludouico Malano Flandriæ Comiti suam Mechliniæ portionem an. 1343. vendiderunt. Vide suprà pag. 501.

CAPVT CCXXI.

Renerus de Riuiris Louaniensi S. Gertrudis cœnobium 1265. dotat, & filius eius (vt existimo) Ioannes cum Ioanne I. Brab. Duce 1283. transigit.

VNiuersis Renerus Decanus Christianitatis in Louanio salutem. Nouerint vniuersi, quòd *Renerus* miles dictus Cluet de *Riuiris*, cũ filiis suis, *Ioanne* seniore & *Karolo*, in præsentia nostra & Arnoldi Decani ecclesiæ Thenensis, & Arnoldi dicti Harde de Rillaer, constitutus, contulit Præposito & conuentui S. Gertrudis in Louanio in eleëmosynam, pro salute *Beatricis* vxoris suæ, ac ipsius Reneri & suorum, quidquid iuris in patronatu & collatione ecclesiarum de *VVerde* & de
1265. *Langdorp* habebat. Actum in vigilia B. Matthæi. M.CC.LXV.

IOANNES Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, & *Godefridus* eius frater Dominus de Arschot & de Virson, vniuersis salutem. Petiuit à nobis fidelis noster *Ioannes* dictus de *Riuira*, ius suũ super vniuersis bonis quę tenens est & possidens infra allodium de *Arschot*, à iure nostro ibidem diuidi & distingui. Et quoniam super ipso iure inter nos & ipsum Ioannem aliquando dissensio exstiterit, volentes eidem gratiam facere specialem, per fideles nostros, Henricum de Louanio Dominum de Herstallio, consanguineum nostrum, Walterum Volckart, milites, Ioannem de Huldeberge clericum, terræ Brabantiæ redituum Receptorem, Ægidium dictum Zuane, Villicum Thenensem, Scabinos & seniores villarum de Arschot, Bethingeem & Langdorp, dictum ius à iure nostro distingui fecimus & separari. Ita quòd vniuersos articulos in hac charta subnotatos eidem Ioanni recognoscimus esse veros. In primis siquidem recognoscimus ipsum Ioannem fore oriundum de Comitibus quondam de Arschot, ac de fratre maiore. Item si quisquam suorum mansionariorum, commorans infra libertatem de Arschot, in Bethingeem, Langdorp, Weerde, Testelt, Ghielrode, Rillaer, Messelbroeck & Vtheem, infra libertatem de Arschot ab aliquo conueniatur seu arrestetur, poterit ipse Ioannes super hoc Scabinos de Arschot monere, absque nostra vel alicuius alterius præstatione.

Præterea libertatem opidi de Arſchot, quemadmodum conſcripta eſt, & ſigillis noſtrorum fidelium, Gerardi Domini de Rotſelare, Dapiferi Brabantiæ, Ioannis de Arſchot dicti de * Pulchra curia, militũ, Ioannis de Huldenberge, & Ægidij dicti Zuane, ſigillata, confirmamus, & in perpetuum ratã obſeruare promittimus & inconuulſam. Et ad maiorem ſecuritatem rogauimus dilectos noſtros & fideles, Henricum de Louanio Dominum de Harſtallio, conſanguineũ noſtrũ, Walterum Dominum de * *Ligne*, Walterum Volkart, & Ivvanum de Meldart, milites noſtros, vt huic chartæ ſigilla ſua, vnà cum ſigillis noſtris, apponant. Datum M. CC. LXXXIII. in Natiuitate B. Ioannis Baptiſtæ.

Schoonhoue. *Nota.* 1283.

Philippus Vianda Comes, eiuſq; vxor Maria Peruesij & Grimbergæ pro parte Domina, & Mariæ filius Godefridus cognato ſuo Henrico Grimbergio dant Buggenhoutum.

Philippus Comes Vianenſis, Dominus de Grimbergis, & * *Maria* eius vxor, Domina dictorum locorum, notum facimus quòd nos fidelem noſtrum *Henricum* de Grimbergis hominem noſtrũ fecimus, conferendo eidem pro homagio nobis ab ipſo facto, ratione perpetui feudi, villam noſtram de *Buggenhout* cum reditibus, hominibus & manſionariis. Datum M.CC.LXVI. menſe Iunio.

pag. 501. 1266.

PHILIPPVS Comes Viennenſis & *Maria* eius vxor, Comitiſſa Viennenſis & Domina de Pervveis & de Grimbergis, vniuerſis notum facimus, quòd nos XX. bonaria ſiluæ noſtræ ſitæ in parochia de Buggenhout, iacentia ante domicilium dilecti noſtri *Henrici* de Grimbergis militis, iuxta ſiluam ſuam, contulimus pari conſenſu nobili mulieri *Machtildi* & ipſi Henrico marito eius in meliorationem & augmentum feodi ſui, quod pridem à nobis tenebant. Datum anno Domini M.CC.LXXI. menſe Aprili.

pag. 501. 1271.

GODEFRIDVS Comes Viennenſis, Dominus Grimbergæ, notum facimus quòd nobilis vir cognatus noſter *Henricus* de Grimbergis & *Machtildis* vxor eius tenent à nobis dominium de Buggenhout cum omnibus iuſtitiis altis & baſſis, exceptis XXX. bonariis, quæ tenet nobilis

bilis mulier *Maria* de Asca, vxor *Roberti* Domini de Asca. Testes, Ægidius Bichet miles, Henricus de Grimbergis Morskæ Dominus, Ioannes Volckart miles, & Walterus de Wynegem. Datum M.CC.XCII. Dominica ante Natiuitatem S.Ioannis Bapt.

1292.

GODEFRIDVS Comes de Viane omnibus salutem. Quandoquidem Abbas & conuentus Niniuensis à nobis & ab aliis in dominio Niniuensi multa acquisiuerint, nos illa dicto Abbati & conuentui confirmamus, quocumque modo illa acquisiuerint, siue per emptionem, siue per eleëmosynam, siue per simplicem donationem. Et vt hæc confirmatio maneat firma, cum assensu dominæ * *Aalidis* meæ vxoris, dedi dicto Abbati & conuentui has litteras meo sigillo sigillatas. Et ego Aalis approbo istam confirmationē. Actum M.CC.LXXXV. mense Maio.

de Aldenarda. 1285.

Notatio de Comitibus Viandæ in agro Luxeburgensi: quorum stemma suprà pag. 491. reperies.

Godefridus Viandæ Comes, qui an. 1285. monasterio Niniuensi benefecit, & Alidem de Aldenarda vxorem habuit, pro certo matrem habuit *Mariam*: sed an patrem habuerit Philippum Viandæ Comitem, an alterum dictæ Mariæ maritum, sunt qui dubitant; ob insignium gentiliciorum Godefridi & Philippi discrimen, quod V. Cl. Dauid Lindanus in Buggenhoutano Ducis Bournonuillij archiuio obseruauit.

Godefridi & Alidæ Aldenardensis filius *Philippus*, Viandæ Comes & Grimbergæ pro parte Dominus, duxit Sophiam de Scornaco, *Schorisen*, in agro Alostano; tabulas Cortebergenses an. 1312. signauit, & sine liberis decessit. Successit frater eius *Godefridus*, qui duas habuit coniuges, *Lutgardim* Dominam de Ligny, Lets & Fleris an. 1318. superstitem, & *Margaritam* Ioannis I. Comitis Namurcensis filiam. Obijt in Cypro 1337. cum sororio suo Philippo Comite Namurcensi.

Anno 1380. *Simon* Walrami Comitis Spanhemensis filius, Spanhemensem & Viandensem Comitatum tenuit. Elisabetha de Spanheim Domina Grimbergæ, an. 1404. superstes erat. Demum Viandę Comitatus, cum Baronia Grimbergensi pro parte, ad familiam Nassauiam est deuolutus, cùm *Otho* Nassauius, Henrici filius, ex stirpe Dillenburgica,

gica, duxit Adelheidem, dicti Comitatus Viandensis, Baroniæ S. Viti & Grimbergæ pro parte heredem.

Domini de Peruez, Herstal, Gasbeke, Breda & Berges sur Zom.

- *Godefridus III. Dux Brabantiæ.*
  - *Henricus I. Dux Brab.*
    - *Henricus II. Dux Brab.*
    - *Godefridus de Louanio, do. Herstalli & Gasbecæ, dux. Mariam do. de Bausignes.*
      - *Henricus de Lou. do. vt suprà, dux. filiam Theoderici do. Beueræ & Dixmude.*
        - *Ioannes ob. 1324. s. lib.*
        - *Beatrix ob. 1339. s. lib.*
      - *Arnoldus de Lou. d. Elisabetham F. Henrici do. Bredæ & Bergarum.*
        - *Alidis do. Bredæ, vx. Rasonis de Gaure 1291.*
          - *Philippus do. Bredæ, ob. 1324. pater Adelisæ.*
          - *Raso.*
        - *Maria do. Berg. vx. Gerardi VVesemalij.*
          - *Arnoldus do. Berg.*
          - *Godefridus do. Merxemi.*
  - *Guilielmus do. Peruesij 1201. pag. 496.*
    - *Godefridus do. Peruesij dux. Aliciam do. Grimbergæ & Niniuæ 1230. 1249.*
      - *Gerardus & Godefridus sine lib.*
      - *Maria vxor Philippi Co. Viandæ pag. 501.*

IOANNES de Louanio, Henrici F. Godefridi N. Dominus de Herstal & Gasbeque, 1334. obijt sine liberis. Beatrix de Louanio, Henrici soror, Domina de Herstal, Gasbeque & Moncornet in Tirascia, anno 1339. similiter sine liberis decessit. Post cuius obitum Gasbeca, Bausigniacū & Moncornetum deuoluta sunt ad Guilielmum Hornæ Dominum, Philippi & Ioannæ de Louanio (fuit ea dictæ Beatricis soror aut saltem cognata) filium. Is vt Hornæ & Gasbecæ Dominus pactum Flandrense infrà recitandum an. 1339. signauit.

Rasonis]& Alidæ Bredanæ filius PHILIPPVS, Lidekercæ & Bredæ Dominus, an. 1324. obijt, sepultus Lidekercæ, relicta vnica filia Aleslisa, quæ nupsit Gerardo de Sottegem Domino de Rassegem in Flandria.

CAPVT CCXXII.

Henricus, Henrici III. *Brab. Ducis filius primogenitus, fratri suo iuniori Ioanni cedit Ducatum Brabantiæ, anno* 1267.

NIcolaus Cameracensis Episcopus, Henricus Haffliginensis, Bernardus Villariensis, Alardus de Parco, S. Benedicti, Cisterciensis & Præmonstratensis ordinum Abbates, Isabella Abbatissa sæcularis ecclesiæ Niuellensis, Balduinus de Auesnis Dominus de Bellomonte, Walterus Dominus de Enghiẽ, Walterus Bertaut Dominus Mechliniensis, Arnoldus Dominus de Wesemale, Arnoldus Dominus de Waelhem, Boigaldus Dominus de Falais, vniuersis salutem. Nouerit vniuersitas vestra, quòd *Henricus*, primogenitus filius Henrici quõdum Ducis Brabantiæ magnæ memoriæ, in nostra & pluriũ militum & burgensium terræ Brabantiæ constitutus præsentia, ius quod habebat in Ducatu Brabantiæ & eius attinentiis *Ioanni* fratri suo secundò post ipsum genito liberè donauit, donatione inter viuos. Actum apud
1266. Cameracum M.CC.LXVI. feria tertia ante Ascensionem Domini.

RICHARDVS Dei gratia Romanorum Rex semper augustus venerabili Cameracensi Episcopo, Principi & Cancellario suo, ac nobili viro Balduino de Auesnis, consanguineo & fideli suo, omne bonum. Ex fide dignorũ relatione didicimus, quòd illustris *Henricus*, tunc Dux Brabantiæ appellatus, natura sit vsque adeò destitutus, vtpote corpore imbecillis existens, virtutibus, animi solertia, prouidentia quoque deficiens, quòd nequaquã sit aptus aut habilis existat, quòd velut Princeps Imperij Ducatus honore refulgeat, nec seruitium nostræ Maiestati debitũ nobis & Imperio valeat exhibere; ac idem Henricus ab omni emancipatus tutela, tam prouectæ existens ætatis, vt suam hereditatem gerere potuerit, absque tutoris auxilio, si defectus ipsius & impedi-

pedimenta huiusmodi non obstarent; ductus consilio saniore *Ioanni* fratri suo minori natu secundò genito, qui bonæ indolis dicitur, probitatis eximiæ, virtuositate præpollens, coram nobis ac aliis pluribus liberè donauit, donatione inter viuos, omne ius quod habuit in Ducatu Brabantiæ & Lotharingiæ, cum omnibus annexis eidem. Super quibus vtique illustris vir *Hugo* Dux Burgundiæ, auus maternus prædicti Henrici, & inclyta *Aleidis* Ducissa Brabantiæ, genitrix memorati Henrici, Princeps nostra, nobis supplicarunt, vt donationem eamdẽ acceptam haberemus & gratam, ipsamque nostris sacris apicibus muniremus. Nos igitur eorumdem precibus annuentes, sinceritati vestræ præsentium tenore committimus & mandamus, quatenus finibus Brabantiæ vestram præsentiam vicinantes, vice nostra donationẽ huiusmodi factam inter viuos eidem Ioanni ab eodem Henrico solenniter acceptare & approbare curetis. Datum in castris Straffordiæ prope Londinium, III. die Iunij, Indictione X. anno Domini M.CC.LXVII. 1267.
regni verò nostri anno X.

RICHARDVS Dei gratia Romanorum Rex ad vniuersorum notitiam cupimus peruenire; quòd constitutus nuper in nostra præsentia illustris Ioannes Dux Brabantiæ & Lotharingiæ, Princeps noster, Ducatum Brabantiæ & Lotharingiæ, quem à nobis ratione Imperij tenere debet in feodum, à nobis tamquam à Romano Rege recepit in feudum, & exinde nobis homagium præstitit. Testes qui interfuerunt sunt hi: Nicolaus Cameracensis Episcopus, Princeps & Cancellarius noster, nobiles viri, Walterus Dominus de Ainghiẽ, Walterus dictus Bertout Dominus de Mechlinia, Henricus dictus Bertout frater eius, Arnoldus Dominus de Dieft, Arnoldus Dominus de Wesemale, Henricus de Ascha, Henricus Dominus de Duffle, Ægidius dictus Bertout, magnates Brabantiæ, Guilielmus de Lira, & Robertus dictus Brisetefte, milites, & alij quàm plures. Actum apud Cameracũ XX. die Sept. Indictione XI. M.CC.LXVIII. regni nostri anno XII. 1268.

Ruræmondensæ virginum ord. Cistertiensis monasterium dotatur an. 1268.

Vniuersis *Otto* Comes Gelrensis salutem. Ad vniuersitatis vestræ notitiam volumus peruenire, quòd cùm Theodericus de *Ruræmonde* dictus Aduocatus census, decimas & alia quædam bona, vnà cum iure patronatus ecclesiæ parochialis in Ruremonde, à nobis teneret in feodum, dictus Theodericus dictum ius patronatus in manus nostras, in eleëmosynam, ad opus Abbatissæ & conuentus S. Mariæ in Ruremõde, Cistertiensis ordinis, vxore sua *Vdelinde*, & *Godefrido* fratre dicti Aduocati, præsentibus & consentientibus, reportauit. Nos verò dictum ius sæpedictis dominabus Abbatissæ & conuentui contulimus perpetuò possidendum. Acta sunt hæc apud Ruremonde, præsentibus Renaldo nostro filio, Gerardo de Batenburg, Ioanne Domino de Kuc, Arnoldo de Steine, Ioanne de Grunsbeke, Sigero de Bruchusen, militibus; Gerardo de Tigelen, Cunone quondam
1268. Priore in Ruremonde, & alijs quàm pluribus, anno M.CC.LXVIII. mense Septembri.

Alberti de Vorne Castellani Zelandiæ iura explicantur, an. 1269.

Vniuersis IOANNES Bertoldus de Hoyen, Dei gratia Abbas Egmondensis, Nicolaus Dominus de Putte, Ioannes Dominus de Arckel, Theodoricus Dominus de Bredenrode, Gerardus de Heemskercke, milites, Wilhelmus de Haerlem & Wilhelmus de Egmonde famuli, salutem. Noueritis nos litteras nobilis viri *Florentij* Comitis Hollandiæ, bonæ memoriæ, vidisse in hæc verba: FLORENTIVS Comes Hollandiæ tenore præsentium pro nobis & successoribus nostris recognoscimus, quòd dilectus & fidelis noster *Albertus* de Vorne, & sui successores Domini de Vorne, recipere possint & debeant, pro iure ipsos contingente, octauam partem ex occidentali parte Scaldiæ, & quintam partem, ex orientali parte eiusdem Scaldiæ in Zelandia, omnium precariarum quæ nobis & heredibus nostris prædictis, Comitibus Hol-

Hollandiæ, aut eorum vxoribus, ratione nuptiarum seu matrimonij contrahendi in dicta terra Zelandiæ, pro tempore futuro, à data literarum deinceps conferentur. Datum apud Delft M.CC.LXIX. feria V. 1269.
post festum beatorum Petri & Pauli. In cuius rei testimonium nostra sigilla præsentibus duximus apponenda. Datum M.CCC.XI. 1311.

CAPVT CCXXIII.

Rasones tres ex familia Gauerensi variis ecclesiis benefaciunt.

VNiuersis * Raso Dominus de Gauere salutem. Nouerint vniuersi, quòd domus Leprosorum Gandensiũ à nobis super quinque bonariis Mori cum fundo iacentis iuxta *Selsaten* in parochia de Hasnede, item similiter domus Prædicatorũ Gandensium super duobus bonariis Mori cum fundo in eodem loco iacentis, de mandato Margaretæ Comitissæ Flandriæ ac Hainoniæ, nobis de iuribus nostris satisfecerint. Datum M.CCLXXI. feria secunda ante festum Michaëlis archangeli. pag. 529. 1271.

Ego RAZO de Gauera, Dominus de Lidekercke & de Breda, & *Alicia* vxor mea, vniuersis salutem. Notum sit quòd contulimus Abbati & conuentui monasterij Niniuensis in eleëmosynam XXVIII. bonaria nemoris quod dicitur *Rephout*, & contiguum iacet nemori monasterij prædicti iuxta viam, quæ se extendit de Lidekercke versus Leberge: in quo nemore dictos religiosos inhereditauimus coram Scabinis nostris, adhibitis solennitatibus quæ solent adhiberi, mediantibus duodecim denariis Flandrensium nouorum, nobis & nostris successoribus soluendorum censualiter annuatim. Actum apud Lidekercke M.CC.XCII. mense Iunio. 1292.

Ego IACOBVS presbyter, Inuestitus de Ghilse, Decanus concilij Bekensis, Leodiensis diœcesis, per modum testamenti mei de bonis meis disponens, ordino sub hac forma; quòd cum in terra de *Breda*, ex qua pro parte oriundus sum, & in qua bona mea pro maiori parte cõsistunt, cultum diuinum cupio ampliare, & propterea, prout sæpiùs cum domino RASONE Domino de Breda alijsque tractaui, affectaui & affecto, desiderans quòd ecclesia de Breda fiat ecclesia collegiata, &

& quòd in eadem sint octo præbendæ, ad quas præbendas habendas mea bona confero & assigno. Nomina verò illorum, qui nominati sunt ad illas præbendas, sunt hæc, Henricus Grusere, Decanus, Henricus dictus Grusere, eius frater, Winricus de Eyke, Hugo, presbyteri, Walterus & Iacobus, filij Ioannis de Byen, & Ioannes filius Wiconis de Camera. Supplicans domino Theobaldo Dei gratia Leodiensi Episcopo & eius Officiali, vt præmissis tam piè conceptis
1303. consentiant, laudent, approbent & confirment. Datum M.CCC.III. in vigilia S. Dionysij.

Vniuersis SIGERVS de Lidekercke Dominus de Boulario salutem. Sciant præsentes ac posteri, quòd ego Sigerus prædictus Petrum Hexuart & Margaretam Hexuart.... seruos & seruas meas, cum heredibus suis, de ipsis Deo volente nascituris, in perpetuam constitui libertatem, & ipsos cum heredibus suis ab omni debito seruitutis relaxaui, & eosdem obtuli sub schola B. Adriano de Geraldimonte, seruituros ecclesiæ de duobus denariis nomine census capitalis annuatim, ad matrimonium de sex denariis, & ad mortem de duodecim, monetæ Flandriæ, & mihi vel heredi meo mediante meliore catello ab ipsis conferendo in morte ipsorum. Actum
1314. publicè in ecclesia S. Adriani coram altari, anno Domini M.CCC.XIV. in die crastino Circumcisionis Domini, qui tunc feria quinta habebatur.

Raso

- *Raſo de Gaure do. Lidekercæ Raſonis F. & N. dux. Aliciam do. Bredæ 1291.*
  - *Philippus do. Lidekercæ & Bredæ d. Sophiam de Gaus, ob. 1324. ſep. Lidekercæ.*
    - *Adeliſa ux. Gerardi de Sottegem, do. de Raſſegem & Lens.*
      - *Ioanna de Sottegem do. de Lidekerke, Raſſegem & Lens.* ‡
  - *Raſo do. de Brugelet & Hermez.*
    - *Gerardus do. Steinkercæ dux. Florentiam de Elſelot, do. de Herchies.*
      - ‡ *Arnoldus dux. Ioannam de Sottegem.*
        - *Arnoldus de Gaure d. Margaritam de Bouterſem F. Ioannis do. Bergizom. ſepul. Bruxellæ apud Minores.*
          - *Ioannes Ep. Cam. 1413. ob. 1438. ſep. Cameraci cum fratribus cæſis 1415. Azincuriæ.*
          - *Margarita do. Lidekercæ & Raſſegemij, uxor Ioannis de Villain.*
        - *Sibylla.*
      - *Guilielmus do. Steinkercæ d. Ioannã de Berlo, do. de Freſin, ob. 1400. ſep. Camberonæ.*
        - *Godefridus Pinchart de Gaure.*
          - *Godefridus, pater Iacobi de Gaure Equitis V. A.*
    - *Raſo do. de Brugelet & Hermez.*
      - *Ioanna uxor Ioannis Loſſenſis do. de Agimont.*

CAPVT

CAPVT CCXXIV.

Brugense & Tornacense Augustinianorum cœnobia fundantur.

EGo Ioannes de Gistella miles, Dominus de Formesellis & Wastina, notum facio vniuersis, quòd ego ad honorem Dei, omnium Sanctorum, & præcipuè S. Nicolai, omne ius quod mihi quolibet modo competere potest in fundo, in quo sita est capella B. Nicolai in Brugis, ac in ipsius attinentiis, cum iure etiam patronatus, ad ampliandum diuinum officium in eadem, religiosis viris fratribus Eremitis
1275. S. Augustini in eleemosynam contuli. Actum M.CC.LXXV. Sabbato post Epiphaniam Domini.

IOANNES Episcopus S.S.D. venerabilibus fratribus Archiepiscopo Remensi, ac Aurelianensi & Tornacensi Episcopis salutem & Apostolicam benedictionem. Ex parte *Ioannis*, Franciæ & Nauarræ Regis, nobis exstitit intimatum, quòd loca quæ dudum Fratres de Pœnitentia Iesu Christi, aliàs de *Saccis*, in vestris diœcesibus obtinebant, iam sunt totaliter derelicta. Quare nobis supplicauit, vt cùm Priores ac fratres Eremitæ ordinis S. Augustini in eisdem ciuitatibus non habeant mansiones, dicta loca, quæ secundùm constituta Concilij Lugdunensis sunt dispositioni Sedis Apostolicæ reseruata, eisdem fratribus Eremitis concedere dignaremur. Nos igitur fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si vobis visum fuerit, quòd fratres prædicti ordinis S. Augustini in locis prædictis debeant esse oportuni, loca ipsa auctoritate nostra eisdem fratribus concedatis.....

Notatio

Notatio de Gistella Dominis in diœcesi Brugensi.

Arnoldus Gistellæ Dominus an. 1171. floruit & an. 1180. Aldeburgense Benedictinorum monasterium dotauit. Ex Agnete filios quattuor sustulit, Ioannem Gistellæ Dominum, Rogerium in prælio Bouinensi an. 1214. cæsum, Walterum & Gillebertum. *Ioannes* Gistellę Dominus duxit Grielam de Lichteruelde, & an. 1218. decessit, sepultus Gistellæ cum coniuge. *Ioannes* Ioannis filius & heres vixit an. 1254. & duxit F. heredem Walteri Domini de Fornesselle.

Ioannes III. Gistellæ, Formesellæ, Mottæ & Vocstinæ Dominus duxit Isabellam Vocstinæ Dominam, & Brugense monasterium Augustinianorum an. 1275. fundauit. Genuit Ioannem IV. Walterum Mottæ Dominum, (à quo Domini de Prouene & la Motte stirpem suam deducunt) Wolfardum & Iacobum.

Ioannes IV. Gistellæ Dominus, Camerarius Flandriæ, 1297. duxit Margaretam Luxeburgiam, Gerardi filiam, an. 1316. Brugis sepultus apud Augustinianos.

Ioannes V. duxit Mariam de Haueskerke, an. 1340. cæsus in prælio Cressiacensi.

Ioannes VI. duxit Isabellam de Rodes, Engelmunsterij Dominam, Gerardi filiam. Pictauiensi prælio an. 1356. interfuit: Aldenardæ obsidionē an. 1379. sustinuit, cum duobus fratribus suis Gerardo & Rogerio Domino de Vtzelle & Straten iure vxorio. Filios quattuor reliquit, Ioannem VII. Antonium Gistellæ Dominos, Guidonem & Gerardum, in prælio Niuelensi an. 1381. cæsos.

Ioannes VII. Gistellę, Harnę & Borburgi Dominus, Philippi Audacis Burg. Ducis Flandriæq; Comitis Camerarius, ex Ioanna de Chastillō filios sustulit Ioannē an. 1408. & Ludouicū 1415. in prælio Azincuriēsi, vtrumque sine liberis defunctū. Ludouico itaque in dominio Gistellēsi successit *Antonius* Ioannis VII. filius, qui vnicam reliquit filiā heredē *Isabellā*, primùm Hugoni Melunio, Domino de Antoin & Espinoy, sed sine liberis, pòst Roberto* Betunio Vicecomiti Meldensi nuptā. Cuius unica filia *Ioanna* ex Roberto Barrensi Comite peperit *Ioannam*, Co- mitissam

* pag. 442. & 514.

mitissam de Marle & Soisons, Gistellæ & Borburgi Dominam, Ludouiço Luxeburgio Comiti S. Pauli nuptam.

CAPVT CCXXV.

Maria Domina de Bausignies & Gasbeke, vidua Godefridi de Louanio, eiusq́. filius Henricus de Louanio, capellanias aliquot in castro Gasbecano fundant. Post mortem verò Arnoldi de Louanio, Bredæ & Bergarum Domini, Breda Rasoni de Gauere, Bergæ Gerardo de VVesemale attribuuntur.

VNiuersis E. Dei gratia Abbatissa, G. Præpositus, I. Decanus, totumque ecclesiæ Niuellensis Capitulum salutẽ. Noueritis quòd nos nobilibus personis, *Mariæ* relictæ quondam nobilis viri Godefridi de Louanio, Dominæ de *Beaucignis* & *Gasebeke*, & *Henrico* de Louanio Domino de Harstallo, eius filio, concessimus, quòd vacantibus capellaniis, quas ipsi instituerunt in castro suo de *Gasebeke*, in nostro patronatu sito, dictæ nobiles personæ, & earum heredes, ad dictas capellanias personas Capitulo Niuellensi præsentabunt, & nos ipsis eas
1277. conferemus. Actum M.CC.LXXVII. mense Maio, Sabbato ante festum B. Vrbani.

E. Dei gratia Abbatissæ de Niuella, G. Præposito. I. Decano, totique Capitulo ecclesiæ Niuellensis, *Maria* relicta nobilis viri Godefridi de Louanio, Domina de Bausignies, *Henricus* de Louanio, eius filius, Dominus Harstallij, salutem. Cùm per resignationem domini Petri, quondam capellani nostri, in castro nostro apud *Gasebeke* vacet capellania S. Elizabeth, ad nostram præsentationem spectans, & ad vestram collationem, transmittimus Ægidium presbyterũ, vos rogantes, quatenus eidem Ægidio, quem vobis præsentamus, dictam capellaniam
1277. conferatis. Datum M.CC.LXXVII. Sabbato ante festum Simonis & Iudæ.

IOANNES Dei gratia Lotharingiæ & Brabantiæ Dux... Propter obsequium, quod *Gerardus* de VVesemale miles nobis impendit, eidem recognoscimus, tamquam pro sua hereditate, dimidietatem totius terræ de *Breda*, post decessum nobilis viri consanguinei nostri *Arnoldi* de Louanio

Louanio Domini de * Breda, liberè possidendam in hunc modum; pag. 324.
quòd *Raso* Dominus de Lidekercke habebit opidum de *Breda*, & releuabit omnia feuda ad dictam terram de Breda spectantia, à quibuscumque dominis tenentur & descendunt: & respectu dicti opidi de Breda ac feudorum habebit dictus *Gerardus* de VVesemale, pro se & parte sua, ex parte quondam matris suæ proueniente, ad dictam terram de Breda ius habente, bona opido de Breda & feudis æquiualentia. Et hoc facto participauit residuum sæpè dictæ terræ de Breda præfatus Gerardus de VVesemale cum dicto Domino de Lidekercke de pede ad pedem. Et vt præmissa in perpetuum teneantur firma, rogamus fratrem nostrum *Godefridum* Dominum de Arschot & de Virson, consanguineum nostrum VValterum Berthout, Dominum Mechliniensem, Arnoldum Dominum de VValem, Arnoldum Dominum de VVesemale, Gerardum Dominum de Rotselaer, Henricum Dominũ de Boutersſem, VValterum Volkart, & Ivvanum de Meldert, milites nostros, vt sua sigilla vnà cum sigillo nostro præsentibus apponant. Datum M.CC.LXXXVII. Dominica ante natiuitatem B. Ioannis Bapt. 1287.

NOTATIONES.

Tabulas istas ex autographo, supra nominatorum militum sigillis firmato, descripsi, quod exstat Bruxellis in archiuio Marchionis Bergizomensis.

Arnoldvs de Louanio] Godefridi Gasbecę Domini filius secundò genitus, ex Isabella Domina Bredæ (sub qua ditione & opidũ Bergizomense, cum territorio adiuncto, tunc comprehendebatur) duas genuit filias, *Aleidem* Rasoni de Gauere, Lidekercæ prope Alostũ Domino, & *Mariam* Gerardo VVesemalio, nuptas. Rasoni opidum Bredanum, Gerardo dimidia pars terræ Bredanæ, hoc est, Bergizomense territorium cessit, post obitum dicti Arnoldi de Louanio. Qui quidē Arnoldus, post obitum vxoris suæ Isabellæ, Bredam & Bergas tota vitæ sua possedit, beneficio Ioannis I. Brabantiæ Ducis: vt ex huius tabulis publicis, quæ in monasterio Loci S. Bernardi prope Antuerpiam seruantur, didici: *Iean Duc de Brabant à tous.... Comme il soit ainsi*

que la terre de Breda nous soit issüe par la mort de Isabelle, femme de Arnould de Louain nostre cousin, iadis Dame de Breda; pour le seruice qu'il nous a faict, nous lui auons donnè la terre de Breda sa vie durant. Signarunt, VVillelmus Dominus de Hornes, Ioannes Dominus de Cuck, Theodericus Dominus de Herlaer, milites, & frater noster Godefridus de Brabant Dominus de Arschot & de Virson, cognatus noster Henricus de Louanio, VValterus Bertaut Dominus de Mechlinia, anno 1281. die Iouis post Pascha.

GERARDVS de VVesemale] Dominus Bergarum ad Zomam tres reliquit filios, *Arnoldum* de VVesemale Bergarum Dominũ, *Gerardum* & *Godefridum*: vt ex tabulis Loci S. Bernardi suprà pag. 599. recitatis constat.

CAPVT CCXXVI.

Arnoldus Comes Lossensis dotat Hassletense monasterium Eremitarum ord. S. Augustini, an. 1296.

EGo ARNOLDVS Comes Lossensis, cũ vxore mea *Margareta*... Priorem & conuentum Eremitarum S. Augustini vnà cum fundo seu loco, in quo morantur in opido nostro de Hasselt, ac ædificiis in eodem loco de nouo constructis & construendis, à solutione census, in quo idem locus ratione fundi in curia nostræ iurisdictionis interioris de Hasselt mihi singulis annis tenebatur, in perpetuum absoluo &
1296. quito. Datum M.CC.XCVI. in crastino B. Gregorij Papæ & Doctoris.

Hugo & Theobaldus Leodicenses Episcopi, Mechliniæ pro parte Domini, super iuribus eiusdem transigunt.

Vniuersis HVGO Leodiensis Episcopus salutem. Cùm ad nos & antecessores nostros ecclesiæ Leodiensis Episcopos plurima & diuersa iura ac iurisdictiones in opido Mechliniensi & in villa de Heiste, & appendititiis earumdem pertinuerint longis temporibus, & adhuc pertinere dignoscantur, quæ vsque ad hæc tempora nobilis vir *Ioannes*

Bertout

Bertout de Mechlinia & sui progenitores per potentiam suam violenter occuparunt, & adhuc detinent occupata, oportunum duximus eatenus nobis brachium inuocare defensionis. Cùm igitur *Ioannes* Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi sit maior ac potentior inter fideles ecclesiæ nostræ suprà dictæ, & de mandato nostro prædicta iura & iurisdictiones ad proprietatem ecclesiæ nostræ reducere laboret suis sumptibus, nostræque seu ecclesiæ nostræ facultates non sufficiant ad tanta onera supportanda, prædicta iura & iurisdictiones vniuersas prout idem Dux reuocauerit ad proprietatem ecclesię nostræ, conferimus & donamus sibi suisque heredibus vsque ad tertium heredem inclusiuè, cum prouentibus & aduenticiis quibuscumque. Datum M.CCC. Sabbato post festum B. Lucæ Euangelistæ. 1300.

Vniuersis THEOBALDVS Leodiensis Episcopus salutem. Nouerint vniuersi quòd cùm dissensio fuisset inter nos ex vna parte, & nobilem virum *Ægidium* dictum Bertout de Malines ex altera, occasione iuriū in villa Mechliniensium, tandem pro bono pacis concordatum est inter nos & dictum Ægidium in modum qui sequitur: videlicet quòd *Heuere, Musines, Humbeke, Leest, Hessene, Noulant*, & *Neckerspoele*, & dictarum villarum appendicia, sunt & erunt in perpetuum sub dominio & iurisdictione Episcopi & ecclesiæ Leodiensis, sicut est Mechlinia. Omnes excessus, emendæ, obuentiones & commoda, quæ prouenire poterunt ex iudicio vel aliàs in villa Mechliniensi, & in aliis villis prædictis & earum appenditiis, siue ex caussa iudiciaria ac alio quocumque modo, erunt communia & æqualiter diuidentur pro æquis portionibus inter nos & Ægidium Bertout antedictum; saluis iuribus villæ prædictæ, pro vt ea Scabini Mechliniensium conseruant. Præterea omnes reditus, qui nobis Episcopo ac Ægidio Bertout prædictis cedent in dictis locis & eorum appendiciis, erunt communes & æqualiter hereditariè diuidentur inter nos & Ægidium Bertout prædictum. Datum M.CCC.VIII. in crastino festi B. Andreæ Apostoli. 1308.

NOTATIO.

ARNOLDVS] Comes Loſſenſis & vxor eius *Margareta*, cum conſenſu filiorum Ludouici & Arnoldi, anno 1304. dicto monaſterio Haſſetenſi aliquot modios ſiliginis ſuper molendino de Haſſelt in eleëmoſynam aſſignarunt. Idem Comes Arnoldus pro remedio animæ ſuæ, & animæ Margaretæ quondam vxoris ſuæ, an.1321. ſtatuit vnam capellaniam ſeu altare in eodem monaſterio in honorem S.Huberti, aſſignatis certis cenſibus: vt ex illius loci documentis didici. Comitatū porrò Loſſenſem Epiſcopus Leodicenſis, & Comitatum de Chiny hodie Rex Hiſp.poſſident.

- *Ioannes Co. Loſs. & Chiniacenſis, Arnulfi F. ſup.pag. 393.*
  - *Arnoldus Co.Loſs. & Chin. 1296. 1321.dux. Margaritam.*
    - *Ludouicus Co.Loſs.& Chin.d.Ioannam ob.1336.*
      - *Margarita vx. Ioannis, Ducis Loth. ſine lib.*
    - *Arnoldus.*
    - *Maria vxor Godefridi do. Heinsbergæ.* ‡
  - *Theodericus do. Heinsbergæ per vxorem.*
    - ‡ *Godardus al. Godefridus do.Heinsbergæ d.Mariam Loſſenſem.*
      - *Theodericus Co.Loſs.d. N.Marcanam,ob. 1361. ſ. lib.*
      - *Ioannes do. Heinsbergæ, Dalembrouci.*
        - *Ioannes do. vt ſupr.*
          - *Guilhelmus do. vt ſup.*
            - *Guilhelmus Co. Blanckenhemy, ob. ſ. lib.*
          - *Ioannes Epiſc. Leod. ob.1430.*
          - *Ioanna.*
      - *N. vx. Arnoldi do. de Rummis.*
  - *Ioannes do. de Agimont ob.1310.*
    - *Ioannes do. de Agimont, & VValhain, 1312. 1339.*
      - *Ioannes do. vt ſuprà.*

CAPVT

CAPVT CCXXVII.

Sartum B. Mariæ prope Diſtemium an. 1304. *dotatur. Origo & progreſſus monaſterij Vallis Viridis in ſilua Zonia prope Bruxellam explicatur.*

ANte altare monaſterij de Sarto B. Mariæ, quod vulgariter *Rothem* dicitur, Leodienſis diœceſis, Ciſtercienſis ordinis, *Theodericus* miles dictus de Anderane conſtitutus, ad opus Abbatiſſæ & conuentus eiuſdem loci ſuam totius bladi de *Betche*, & in locis vicinis, ac ſuam ibidem omnium ſegetum decimam, in eleēmoſynam, habendam in futuro (electa ſibi in dicto monaſterio eccleſiaſtica ſepultura) dedit pleno donationis inter viuos iure. Actæ ſunt hæc M.CCC.IV. Indi- 1304.
ctione II. Iunij die V.

THEODERICVS & Arnoldus fratres, filij & heredes quondā Theoderici de Anderane militis, anno M.CCC.XVIII. Indictione II. No- 1318.
uembris die XXV. recognouerunt ſe vendidiſſe Catharinæ Abbatiſſæ & conuentui B. Mariæ de Sarto medietatem cuiuſdam decimæ minutæ in villa de *Beſche*; quæ etiam medietas coniuncta eſt alij medietati, quam dictæ Religioſæ comparauerant ergà *Henricum*, fratrem prædictorum Theoderici & Arnoldi. Acta ſunt hæc anno, Indictione, menſe & die prædictis.

Nos IOANNES Dei gratia Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ notum facimus vniuerſis, quòd nos *Ioanni de Buſcho* eremitæ domum noſtram ſitam in noſtro nemore Zoniæ, in loco dicto *Groenendael*, & foſſatum, quod hactenus de licentia noſtra ibidem fecit, cum ſpatio intra foſſatum dictum contento, tenendam, quamdiu vixerit, conferimus. Ita vt ſi eū alibi transferri vel mori contingat, ex tunc in poſterum alter religioſus ad ſeruiendum ibi Deo perpetuis temporibus morabitur. Datum die Veneris poſt Aſſumptionem virginis Mariæ, M.CCC.IV. 1304.

IOANNES Dei gratia Lotharingie, Brabantiæ ac Limburgiæ Dux, ſacrique Imperij Marchio, vniuerſis ſalutem. Nouerint vniuerſi, quòd nos pro ſalute collateralis noſtræ piæ memoriæ, ac etiā noſtra, donamus

mus in perpetuum dilecto nobis *Franconi* de Frigido monte, presbytero, quendam locum dictum *Groenendael*, olim per nostros prædecessores, pro quadam eremo construenda, concessum, situm in nemore nostro de Zonia, in parochia de *Hoelaer*, cum magno viuario ibidem adiacente: tali conditione, quòd talis locus sit in futurũ habitatio quinque virorum religiosorum ad minus, diuina officia ibidem celebrantiũ. Datum Bruxellæ feria quarta in festis Paschalibus, M.CCC.XLIII.

1343.

Ioannes Brabantiæ Dux, plebeis magistratibus amotis, patritios Bruxellenses pristino statui restituit, an. 1306.

Iõannes Dei gratia Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi... Ob graues discordias, quæ inter patritias familias nostræ vrbis Bruxellensis (quarum hæc sunt nomina, *Ser-Hughes, Svverts, Leeus, Rodenbeke, Ser-Roelofs, Vten Steenvveghe* & *Coudenberge*) ac plebeios eiusdẽ vrbis aliquãdiu fuerunt, quasque nostro arbitrio componendas compromiserunt, nos re maturiùs expensa sancimus, ne plebs vllo vnquam tempore ad Reipublicæ gubernacula admittatur. Patritiis prædictarum VII. familiarum immunitates ac priuilegia, quæ patris, aui & proauorum nostrorum temporibus ipsi atque eorum maiores habuerunt, restituimus. Sancimus præterea vt singulis annis octiduo ante Natalem S. Ioannis Bapt. ex septem patritiorũ familiis septem Scabini deligantur.... Rogamusque Principes & Barones nostros, vt præsenti chartæ sua sigilla appendant. Et nos Gerardus Comes Iuliacensis, Arnoldus Comes de Los & Chiny, Ioannes Dominus de Cuyck, Florentius Bertout Dominus de Berlaer, Raso Dominus de Lidekercke & Breda, Gerardus Dominus de Diest, Gerardus de VVesemale Dominus Bergarum ad Zomam & VVoude, Gerardus Dominus de Rotselare, Arnoldus Dominus de VVesemale, Marscallus Brabantiæ, Otto de Cuyck Dominus de Zalem, Ioannes de Louanio Dominus de Herstal, Ægidius Bertout Dominus Mechliniæ, Daniel de Bochout, Hẽricus de VVange Senescallus Brabantiæ, Ivvanus de Meldert, VValterus de VVineghem, sigilla nostra cum domini Ducis sigillo huic chartę affiximus.
1306. Datum M.CCC.VI. mense Iunio.

Guilielmus

Guilielmus Naldeuici in Hollandia Dominus ibidem Canonicorum collegium an. 1307. *instituit, & Henricus eiusdem loci Toparcha monasterium ord. Cistertiensis VVateringæ prope Delfos an.*1485. *fundat.*

Vniuersis VVilhelmus de Naelvvijck', miles, salutem. Cùm ecclesia loci prænominati ad sustentationem plurium competenter sit dotata, nos ad honorem Dei, eiusdem quoque gloriosæ genitricis, B. Adriani patroni, atque Sanctorum omnium, omnes prouentus dictæ ecclesiæ vacantis sex sacerdotibus regulam Canonicorum obseruantibus, sub æquali participatione distribuendos, ad deseruiendum in perpetuum in propria persona, contulimus propter Deum. Datum M.CCC VII. in die Luciæ virginis. 1307.

Ego HENRICVS Dominus de Naeldevvijck & de Capella, miles, hereditarius Marscalcus Hollandiæ, & *Machtildis* de Raephorst, Domina de Naeldevvijck, animo & intentione fundandi conuentum, appellandum *B. Mariæ in Bethleem*, ord. Cistertiensis, ad numerum tredecim monachorum & quattuor laicorum siue Conuersorum, donamus pro conuentu in eo fundando castrum siue domistadiū nostrum in villa nostra de *VVateringhe*, cum omnibus pertinentiis infra fossatū extremum conclusis, vnà cum circumferentia dicta *die Cingel*. Actum in Haga, in domo habitationis nostræ, M. CCCC. LXXXV. in profesto 1485. S. Bernardi.

NOTATIO.

Fundationem istam Dauid à Burgundia Episcopus Vltraiectensis, Ioannes Abbas Cistertiensis an. 1489. & Henricus Abbas Campensis suis tabulis firmarunt. Fuit autem Prioratus iste VVateringanus (vt & alij plures per Hollandiam) olim inclusus, vt vulgò loquuntur, instar Cartusiensium, sub obseruantia regulari. *Henricus* porrò Naldeuici & Wateringæ Dominus, qui castrum suum Wateringanum in monasterium conuertit, ex Mathilde de Raephorst vnicam reliquit filiam *Gulielmam*, Ioanni Vicecomiti Montfortio nuptam.

NAELDVVIICK,] Naldeuicus, municipium Hollandiæ prope Grauesandam, secundo lapide ab Haga Comitis, olim potentes habuit Dominos, qui erant hereditarij Marescalli Hollandiæ. Ex his *Guilielmus* miles collegium sex Canonicorum Naldeuici an. 1307. fundauit, quem numerum Guilielmus Armiger, Guilielmi militis filius aut nepos, an. 1369. duplicauit. Sicque XII. Canonicis collegium Naldeuicense constitit olim in Vltraiectensi pòst in Harlemensi diœcesi. Naldeuicense municipiũ, cum vicis adiunctis & arce vetusta *Honsbole* nuncupata, Carolus Comes Arenbergius Henrico Nassauio, Mauritij fratri, nunc Principi Arausionensi, nostra memoria vendidit.

CAPVT CCXXVIII.

Elenchus procerum Brabantiæ; qui comitiis Cortebergæ inter Louanium & Bruxellam, an. 1312. in fine Septembris celebratis interfuerunt.

IOannes III. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, Gerardus Comes Iuliacensis, Arnoldus Comes Lossensis, Rainoldus Dominus de Valkenbug & Monjoie, Florentius Bertout Dominus Mechliniæ, Gerardus Dominus de Diest, Burgrauius Antuerpiensis, Raso Dominus de Lidekercke & Breda, Gerardus Dominus de Hornes, Arnoldus Dominus de Wesemale, Marescallus Brabantiæ, Arnoldus de Wesemale Dominus Bergarum ad Zomam, Henricus de Louanio, Philippus Comes de Vianen, Dominus Grimbergæ, Philippus de Vianen Dominus de Rumste, Walterus Dominus de * Edingem, Henricus Bertout Dominus de Duffle & Gele, Gosuinus de Goetsenhoue, Philippus de Lidekercke Dominus de Heuerhout, Ioannes Bertout dictus Berlar, Dominus de Keerberghe, Guilielmus Dominus de Cranendonck, Henricus Camerarius, Dominus de Heuerlè, Ioannes Dominus de Sombreffe, Gerardus de Quakenbeke, Eduardus eius frater, miles, Daniel de Bouchout miles, Gerardus Dominus de Herlaer, Raso de Grauen miles, Ioannes Meevve, frater Ioannis III. Brabantiæ Ducis, Dominus de VVaure & Dongelberghe, Arnoldus de Hellebeke, miles, Arnoldus Lombart de Ische, VVillelmus de Bouleer, mi-

Enghien.

les,

les, Robertus de Goere, miles, Nicolaus van Dorne, Gerlacus vanden Bossche, Henricus de Meldert, Ioannes de Raetsenhoue senior, Ioannes de Raetsenhoue iunior, Carolus de Riuieres, Ioannes de Ophem, Iacobus de Gentines miles, Ioannes Dominus de Agimont & VValhain, Gerardus Dominus de Marbais, Burgrauius Bruxellensis, Gerardus Dominus de * Geete, Ludouicus de Lummen, Aduocatus Has- *Iauchê.* baniæ, Dominus de Chamont, Guillielmus Dominus de Rotselare, Alardus Dominus de Reuez, Robertus de Asche, Gerardus de Aa, Reinerus Bordon de Halen, Henricus de VVanghe, miles, Ioannes Dominus de Cuyck, Arnoldus Dominus de Crayenhem, Ioannes van Huesene, Godefridus vandē Bossche miles, Reinerus de Bourlamont, Dominus de Bruyere, Otto de Cuyck, Arnoldus de Diest, Thomas frater eius, Arnoldus de Lesdale miles, VValterus de Berchem.

Guilielmus I. *Bonus Hollandiæ Hannoniæq́; Comes monasterio S. Gisleni an.* 1315. *benefacit, & Ludouicus Bauarus eius heres caussâ vxoris, scribit ad aliquot proceres Hannoniæ, an.* 1317.

Vniuersis Guilielmus Dei gratia Comes Hollandiæ, Zelandiæ & Hannoniæ, Dominusque de Frisia, salutem. Notum facimus vniuersis, quòd nos anno M.CCC.XV. Dominica prima post festum Conuer- 1315. sionis B. Pauli... Acta sunt hæc in præsentia fratris nostri Ioannis de Bellomonte, Gerardi Domini de Bornes, Arnulphi Domini de Prayaulx, Arnulphi de Boulans, Ioannis Vernier Balliui nostri de Hannonia, magistri Nicolai Curati de S. Gisleno, & plurium aliorum, anno & die prædictis, in castro nostro apud Quercetum.

LVDOVICVS... nobilibus viris Ioanni de Barbenchon, Hugoni de Barbenchon eius fratri, & Fastredo Domino de * Linea, militibus.... *Ligne.* In cuius rei testimonium præsentes conscribi & nostro sigillo iussimus communiri. Datum in VVormatia, VII. Kalendas Augusti anno Domini M.CCC.XVII. 1317.

Robertus Castetanus, Roberti Betunij Flandriæ Comitis filius, prætendit sibi deberi Comitatum Flandriæ, anno 1322.

Carolus Dei gratia Francorum & Nauarræ Rex notum facimus, quòd cùm *Robertus* de Flandria, miles, filius defuncti Roberti quondam Comitis Flandriæ, tanquam proximior & vnicus superstes eius filius, vt dicebat, diceret se esse saisitum per consuetudinem patriæ notoriam, qua dicitur quòd mortuus saisit viuum, de Comitatu & patria Flandriæ.... ex vna parte, & *Matthæus* de Lotharingia, miles, nomine & ratione *Mathildis* vxoris suæ, Dominæ de Florenges, filiæ dicti Comitis, & ipsa domina pro se: dicentes dictam dominam esse proximiorem in successione dicti Comitis; ex eo quia filia dicti Comitis, & quia dictus Robertus, & Ioanna Domina de S. Gobano, soror ipsius, renuntiauerunt omni iuri successionis dicti Comitis Niuernensis, filij primogeniti dicti defuncti Comitis Flandriæ..... Domina verò de S. Gobano, filia dicti defuncti Comitis Flandriæ.... Datum anno
1322. M.CCC.XXII.

Otho Dominus de Cuyck à Ioanne III. *Brab. Duce Grauiam opidum in feudum accipit, an.* 1223.

Nos Otho, Dominus de Cuyck & Heuerlè, notum facimus vniuersis, quòd nos opidum nostrum de Grauia, cum omnibus iuribus, feudo, attinentiis & libertatibus ad dictum opidū spectantibus, quod nostrum verum erat allodium, in manus Ioannis Dei gratia Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Ducis, domini nostri portauimus, & ad vsum ipsius ac heredum suorum omne ius, quod habebamus, exfestucando renuntiamus in perpetuum. Et omnibus præmissis sic factis, idem Dux dictum opidum, cum omnibus iuribus, fundo, attinentiis, ac libertatibus, tanquam suum proprium allodium nobis in rectum feudum, iure Brabantino ab ipso suisque heredibus & successoribus, ac nostris successoribus & heredibus hereditariè tenendum concessit. His præmissis interfuerunt Florentius Bertout Dominus de Mechlinia,

nia, Ioannes Bertout Dominus de Helmont, Rogerus de Lefdale, Dominus de Oirschot & de Parcke, Nicolaus de Dorne, Ioannes de Raidtshouen, Henricus de Meldert, Ioannes Meeuvve Dominus de Wauere, Ioannes de Kesterbeke, milites, nec non Rodolphus Pipenpoy Senescallus Brabantiæ. Datum Bruxellæ in die Natiuitatis Ioannis Bapt. M.CC.XXIII. 1223.

Ioannes III. *Brabantiæ Dux Gerardo Domino de Diest priuilegia confirmat, an.* 1333.

Vniuersis nos Ioannes Dei gratia Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Dux notum facimus quòd nos nobili viro consanguineo nostro *Gerardo* Domino de Diest & Castellano Antvverpiensi, & suis post ipsum heredibus & successoribus, omnes chartas & priuilegia, à nostris antecessoribus data approbamus & confirmamus: & rogamus fideles nostros nobiles viros, Gerardum Comitem Iuliacensem, Arnoldum Comitem Lossensem, Ioannem Dominum de Cuyck, Henricum primogenitum Domini de Cuyck, Ioannem dictum Bertout de Mechlinia, & Danielem de Bouchout militem, vt præsentem paginam velint suis sigillis roborare. Actum Bruxellæ M.CCC.XXXIII. in die B. Iacobi Apostoli. 1333.

Ludouicus IV. *Bauarus Reinoldum illo nomine secundum ex Comite Gelriæ creat Ducem, an.* 1339.

Ludouicus IV. omnibus has litteras visuris salutem. Quandoquidē *Reinoldus* Comes Gelriæ, regio genere ortus, multa seruitia Imperio præstiterit, & adhuc præstare poterit, Henrico Moguntino & Balduino Treuerensi, Archiepiscopis, Ioanne Rege Bohemiæ, Rudolpho Comite Palatino Rheni & Duce Bauariæ, Rudolpho Duce Saxoniæ, & Ludouico Marchione Brandenburgensi, filio nostro primogenito, præsentibus, dictum Reinoldum ex Comite Ducem Gelriæ creamus, vt & posteros eius legitimos: cùm hoc priuilegio, quando nos aut successores nostri publicabunt Parlamenta, vel quando noui aliqui Prin-

cipes creabuntur, vel similes actus publici celebrabuntur, quòd tunc ipse vestibus Cæsareis nos induet. Item quando successores nostri, Romanorum Reges, Aquisgrani, Mediolani & Romæ coronabuntur, quòd tunc ipse aut eius heredes coronam regiam dictis Regibus super caput imponent, deponent, portabunt & in manibus gestabunt. Insuper ad maiorem dicti Ducatus & Principatus splendorem, assignamus ipsi, iuxta morem Imperij, quattuor Officiarios infra nominandos, & eorumdem heredes, videlicet Iacobum van Myrlaer Oeconomum, Euerardum van Wylp Marescalcum, Theodoricum van Liedden Pocillatorem, & Guilielmum van Brouchuysen Cameraria. Item concedimus ipsi ius cudendi monetam auream, iuxta valorem monetę Archiepiscopi Coloniensis, Ducis Brabantiæ, & Comitum Hannoniæ atque Hollandiæ. Datum Francofurti die XIX. Martij anno Do-
1339. mini M.CCC.XXXIX.

CAPVT CCXXIX.

Elenchus procerum Brabantiæ & Flandriæ, qui pactum inter Ioannem III. *Brab. Ducem & Ludouicum Niuernium Flandriæ Comitem an.* 1339. *initum suis sigillis firmarunt.*

IOANNES Dux Lotharingiæ & Brabantiæ & Marchio, Otto Dominus de Cuyck, Guilielmus Dominus de Hornes & Gasebeke, Thomas de Diest Dominus de Zeelem, Guilielmus Dominus de Wesemale, Marescallus Brabantiæ, Guilielmus de Duuenuorde Dominus de Oisterhout, Ioannes Dominus de Rotselare, Drossartus Brabantię, Ioannes Lossensis Dominus de Agimont & * Waelhem, Henricus Bertout Dominus de Duffle, Ioannes de Lefdale Burgrauius Bruxellensis, Guilielmus Dominus de Boxtel, Ioannes Dominus de Sombreffe, Ioannes de Kuyc Dominus de Hoochstrate, Ludouicus Dominus de Diepenbeke, Theodericus Dominus de Walicourt & Aa, Marescallus Hannoniæ, Henricus de Walicourt Dominus de Fauerchines, Ludouicus de Berlar Dominus de Helmont, Ægidius de Quaderebbe Dominus de Bierge, Arnoldus van Hielbeke, Ioannes Pilysere, Ioannes

VValhain.

Ioannes de Kersbeke, Hermannus van Os, Ludouicus vander Borcht, Receptor Brabantiæ, Ioannes de Meldert, Ioannes Pulleman. Drossartus Brabantiæ, Ioannes de Wineghem, Daniel van Boechout, Henricus de Bouterssem, Henricus de Waelhem, Raso de * Grauen Dominus de Lintere, Gosuinus Dominus de Godtsenhouen, Iuuanus de Meldert, Arnoldus vande Wiere, Willelmus vanden Bosche, Gerardus de Vorslaer Burgrauius Geldoniensis, Ioannes de Immersele, Golias de Viluorden Vtenhoue, Ioannes van Crainhem, Ioannes de Schoonhoue, Carolus de Riuieren, & VValterus Dominus de Melin, milites, ex parte Ducis. *Grez.*

LVDOVICVS Comes Flandrensis, Niuernensis & Rethelensis, Henricus à Flandria Dominus de Niniue, Philippus Dominus de Axele, Simon de Mirabel Dominus de Pierevveis, Gerardus Dominus de Rassegem & Lens, Raso de Gauere Dominus de Heremais, Arnoldus de Gauere Dominus de Scoresse, Ioannes de Gruthuse Dominus de Aa, Rogerius Brisetește Dominus de Bruxhē, Ioannes de Axele, Oliuerius Dominus de Pouke, VVillelmus de Neuele, Gosuinus vanden Moere, VVlfardus de Gistelles, Gerardus de Rassegem Dominus de Crainhem, Ioannes de Houtere Burgrauius Iprensis, Ioannes de Belle, Eustatius Pascaris, Rogerius de Lichteruelde, Zegerus de Drongene Dominus de Melle, Gerardus de Gistelle, Daniel de Rosebeke, Rogerius Brisetește Simon de Malstede, Rogerius de VVaernevvijck, Gerardus de Moerseke, VVillelmus vander Straeten, Ioannes van Pœluordē, Ioannes de Massemine, Raso de Erpe, milites, Ioannes de Aishoue, Gisbertus de Leuvvergem, Gerardus de Massemine, Daniel de Drongene, Ioannes de Ersele, Ioannes vanden Moere, Arnoldus Barnaige, Ioannes de Huntsbeke, Ludouicus de Moerkereke, Hugo de Steelant & Ioannes de Loukerne, Scutiferi, ex parte Comitis.

Elenchus

Elenchus virorum nobilium ad comitia Cortebergensia circa an. 1350. *enocatorum.*

VValterus de Berchem, Florentius de Bigarden, Ioannes de Hamme, Daniel de Craynhem, Ægidius vander Tomme Ægidij filius, Ægidius vander Tomme Guilielmi filius, Ioannes de Holeghem, Daniel van Liere, VValterus van Seebroeck, Ioannes van Marſelaer, Oſto de Eppeghem, Philippus van VVauere, Ioannes van VVauere, Henricus de Quaderebbe, Ioannes de Suiuegem, Ioannes vander Meeren, Henricus vander Heyden, Henricus de Roſires, Godefridus vanden Broecke, Balduinus de Rixiſſard, Henricus de Waelhem, Ioannes Pilyſer, Florentius de Stalle, Henricus de Stalle, Henricus Happart, Ioannes de Craynhem, Gerardus Dominus de Vorſlar, Daniel de Bouchout, Ioannes de Walicourt Mareſcallus Hannoniæ, N. Dominus de
pag. 670. Cuyc, Gerardus de Rode, Ioannes Dominus de * Agimont & Waelhem, N. Dominus de Duffle & Gele, Theodoricus de Hornes, Guilielmus de Herlar, Henricus Eſtor, Arnoldus de Orle Dominus de Rummene, N. Comes Loſſenſis, Ludouicus van Diepenbeke, Ioannes Dominus de VVitham, N. Dominus de Ooſterhout, N Dominus de Blaeſuelt, Ioannes de Meldert, N. Dominus de Gasbeke, Henricus van Bouterſem, Gerardus vander Heyden, Iacobus de Glimes, Ioannes de Schoonhouen, VValterus de Huldenberge, Ioannes de Polanen Dominus vander Lecke; Ioannes de Sombref iunior, Simon de Orbais.

Duuenuordij variis eccleſiis benefaciunt.

1245. Per hoc publicum inſtrumentum cunctis pateat, quòd an. M.CCC.XLV. vir ſtrenuus *VVillelmus* de Duuenuoirde iunior, Dominus de Donghene, miles, dedit in eleēmoſynam Ægidio de Bake presbytero, Prouiſori monaſterij in honore B. Claræ virginis Bruxellæ per *Guilielmum* de Duuenuoirde ſeniorem, Dominum de Oiſterhout, militem

militem, patrem prædicti VVillelmi iunioris, de nouo constructi & fundati, omnes reditus & census acquisitos erga Ioannem de Bouchout Dominum de Loenhout, militem, in VVauera S.Mariæ, Putte, Beersele, Ieteghem, Riemenam & Zellaer. Acta sunt hæc Machliniæ, anno vt suprà.

Ego GVILLIELMVS de Duuenuoirde iunior, Dominus de Dongenæ, miles, dedi in eleëmosynam, *vt suprà*. Datum Mechliniæ an. M.CCC.XLV. Testes Gerardus de Duffle Dominus de Retie, Henri- 1345.
cus de VValcourt Dominus de Fauerchenis, Ioannes de Immersele, Arnoldus de Heelbeke, Florentius de Stalle, milites, VValterus de Ponte, VValterus Pipenpoy, VVillelmus Pipenpoy, VVillelmus Kereman, Ægidius dictus vanden VVingaert, Scutiferi.

NOTATIO.

Dominus Ioannes de Bouchout, filius quondam Ægidij de Bouchout militis, promisit *VVilhelmo* de Duuenuoirde, filio VVilhelmi Domini de Oisterhout, & *Elisabethæ* eius vxori, sorori dicti domini Ioannis in dotem..... post decessum *Mariæ* de Ameyden, Dominæ de Berlar, auiæ dicti domini Ioannis. Ita legitur in litteris quibusdam Scabinalibus coram Senatu Bruxellensi expeditis.

VVILHELMVS] iunior Dominus de Oosterhout, in castro illius loci agens, insuper altare vnum in ecclesia de Oosterhout in honorem Dei, S. Mariæ & SS. trium Magorum an. 1398. fundauit. 1398.

CAPVT CCXXX.

Elenchus procerum Brabantiæ, qui tabulas Cortebergenses à VVenceslao Brab. & Luxeburgi Duce eiusq; coniuge Ioanna an. 1372. editas signarunt.

GVilielmus à Flandria Comes Namurci & Dominus Slusæ, Guilielmus à Namurco, Robertus à Namurco Dominus de Beaufort & Renay, Ludouicus à Namurco Dominus de Peteghem, VValrauus de Valkenborch Dominus de Borre, Zittert & Herpen, Theodericus de Hornes Dominus de Pervveis & Duffle, Svvederus de Apcoude Dominus de Putte & Gasbeke, Ioannes de Polanen Dominus de Lecke & Breda, Reinoldus Dominus de Schoonuorst, Ioannes de Aa Dominus de Grimberges & Gruthuse, Ioannes de Bochout Burgrauius Bruxellensis, Gerardus Dominus de Vorsselar, Burgrauius Geldoniensis, Ioannes Dominus de VVittham, Gerardus vander Heyden Dominus de Boutershem, Bernardus Dominus de Borgniual, & Ioannes Godeuars, milites, Godefridus de Tronck, Scutifer, Receptor Brabantiæ.

Electi ex parte Ducis & Ordinum Brabantiæ in comitiis Cortebergensibus: Ioannes Lossensis Dominus de Agimont, VValham & Gere, Ioannes Dominus de Rotselare, Ioannes de Hasbeynen, Arnoldus de Craienhem Dominus de Grobbendonck.

Barones & milites Brabantiæ: Ludouicus de Harrecourt Dominus de Chastelbrian & Arschot, Robertus Dominus de Rumpst, Henricus Dominus de Diest, Guilielmus Dominus de VVesemale, Marescalcus Brabantiæ, Ioannes Dominus de Petershem, Godefridus Dominus de Herdevvemont, Hoelen & Opuelpe, Henricus Dominus Bergarum ad Zomam, Ioannes Dominus de Marbais, Ioannes Dominus de Sombreffe, Alardus Dominus de Reuez, Osto Dominus de Trasegnies, Henricus Dominus de Diepenbeke.

beke & Lens, Ioannes de Grimbergis Dominus de Asche, Franco de Halen, Dominus de Lillo & Monte S. VVilberti, Raso de Riuieres Dominus de Neder-Lintere, Florentius de Stalle Dominus de Riuieres, Daniel de Bochout Dominus de Hoenbeke & Loenhout, Henricus de Quaderebbe Dominus de Bierges, Osto de VVedergrete Dominus de Eygene, Ioannes Dominus de Glimes, Ludouicus Dominus de Dongelberge, Gilbertus de Grauen, Arnoldus de Molembais, Arnoldus de Opperbais, Godefridus, Ioannes & Carolus de Immersele, fratres, Ioannes de Beere, VValterus de Duffle, Florentius & Iacobus de Duffle, fratres, Costinus de Berchem, Ioannes de Ranst, Ioannes de Schoonhouen Dominus de Zundert, Ioannes de Meldert, Golias vander Tommen, Ioannes Pilyser, Ioannes van Ophem, Ioannes van Hamme, Ioannes de VVaure, Morelius de Ripensart, & Ioannes vanden Bisdome, milites; VValterus Dominus de Edingen, Ioannes Dominus de Cranendonck, Ioannes Dominus de Cuyck, Ioannes Dominus de Meghem, Ioannes de Berlar Dominus de Helmont, Ioannes Dominus de Heuerlè, Camerarius Brabantiæ, Guilielmus Dominus de Boxtel & VVauere, Scutiferi.

Domini de Polanen, Lecke & Breda varias ecclesias dotant.

Pateat vniuersis, quòd nos *Ioannes* de Polanen miles, Dominus de Lecka, cum quibusdam aliis parochianis de *Velzen*, ad capellaniam in altari B. Mariæ & B. Petri, in dicta ecclesia de Velzen fundandam, damus sex iurnalia in *Poeldyc*, & agrum vnum... Datum 1347.
M.CCC.XLVII. feria quarta post octauam Pentecostes.

Vniuersis *Ioannes* Dominus de Lecka & Breda salutem. Cupientes diuinum cultum adaugere, capellaniam seu præbendam de bonis proprijs de nouo creamus, fundamus & dotamus, in hunc modum; quòd eiusdem capellaniæ collationem nobis & nostris successoribus Dominis de Breda perpetuò reseruamus. Insuper ille,

cui continget de præfata capellania prouideri, sit sub tutela Decani & Capituli ecclesiæ B. Mariæ in Breda; verumtamen tenebitur nobis & successoribus nostris singulis diebus Missam celebrare in castro nostro de Breda, seu in capella nostra choro Capituli contigua. Assignamus autem ad dotem decimas nostras de *Spranghe* prope *Besoyen*; easdem per præsentes amortizantes, ac eisdem exfestucando renuntiantes in per-
1388. petuum. Actum M.CCC.LXXXVIII. Maij die VI.

Venerabili viro domino Archidiacono Campaniæ in ecclesia Leodiensi *Henricus de Lecka* miles, tutor domicellæ *Ioannæ* Dominæ temporalis dominiorum de Lecka, Breda & Oosterhout. Dudum recolendæ memoriæ *VVilhelmus* Dominus temporalis de Oosterhout, consanguineus noster, in ecclesia parochiali de Oosterhout in honore B. Mariæ & SS. trium Magorum vnum altare dotauit; & antequā huiusmodi altaris dotatio confirmaretur, idem consanguineus noster ex hac luce est subtractus, dictaque domicella neptis nostra in dominio de Oosterhout successit. Volentes igitur dicti consanguinei nostri ordinationem piè incohatam ad effectum deducere.... Datum apud ca-
1402. strum de Breda M.CCCC.II. Iunij die XXII.

NOTATIO.

IOANNES] Dominus de Polanen & Leck, Ioannis & Catharinæ Brederodiæ filius, Philippi nepos, duxit Mariam Brabantinam. Anno 1351. emit à Ioanne III. Brab. Duce territorium Bredanum, sicut illud antea tenuerat Philippus Dominus Lidekercæ & Bredæ: & vt Bredæ Dominus *Ioannes* comitiis Cortebergensibus an. 1372. interfuit, ac demum an. 1377. viuere desiit. Filium reliquit *Ioannem* de Lecka nuncupatum, Bredæ Dominum, cuius filia *Ioanna* nupsit Engelberto Comiti Nassauio.

CAPVT

CAPVT CCXXXII.

Ioannes Serclaes, tunc Canonicus post Episcopus Cameracensis, frater Euerardi viri nobilis (a quo Comes de Tilly stirpem trahit) an. 1377. fundat domum scholarium in vrbe Bruxellensi.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti amen. Ego *Ioannes* Serclaes, Cameracensis ac Bruxellensis Canonicus, Archidiaconus in Hannonia, cupiens de bonis mihi largiter à Deo collatis opus aliquod agere, per quod suæ diuinæ maiestati gratum obsequium, Ecclesiæ & Reipublicæ, disciplinæque scholasticæ vtile præstare possim augmentum, post varias considerationes habui specialẽ deuotionem ad opus pium, & vt spero fructuosum faciendum, videlicet vnam domũ pauperum puerorum scholarium, qui in aliis locis Boni pueri & vulgariter *Bons enfans* nuncupantur: quod opus dudum bonæ memoriæ dominus * *Petrus* de Huffle, Capellanus in ecclesia Bruxellensi, in sua vltima voluntate de suis bonis fieri voluit, sed iamdiu, quia bona non sufficiebant, imperfectum & quasi derelictum remansit; addendo de facultatibus meis in tantum, quòd vnà cum bonis dicti domini Petri ad hoc relictis, dictum opus perduci poterit ad effectum. Igitur ad opus fundationis contuli & donaui domum meam extra portam B. Gudilæ Bruxellensis sitam, in vico vocato vulgariter *Scharenbekestrate*, cum suis pertinentiis, ornamentis, libris, supellectilibus & aliis bonis quibuscumque, sicut eam ibidẽ ornaui & disposui pro ipsorum scholarium habitatione, nec non reditus annuos sexdecim modiorum cum dimidio siliginis, & centum Florenorum de Florentia pro ipsorũ victu & sustentatione: ordinans quòd in dicta domo sint duodecim pueri pauperes scholares, ætatis inter nouem & decem & octo annos; qui habere debent vnum magistrum principalẽ domus, & vnum pædagogum iuuenem, aptos & litteratos, qui curam domus & scholarium gerant diligenter. Rogans dilectum fratrem meum dominum *Euerardum* Serclaes, quatenus in signum approbationis sigillum suum vnà cum meo præsentibus appendat. Datũ Bruxellæ M.CCC.LXXVII. die x. Octobris.

Secretarius Brux. 1358.

1377.

Carolus de Immerſele Dominus de Hameide emit Ietegemium in agro Lirano an. 1380.

MACHTILDIS Dei gratia Duciſſa Gelriæ, Comitiſſa de Blois & Zutphen, & Domina terræ Mechlinienſis, cunctis notum facimus, quòd nos vendidimus *Carolo* de Immerſele Domino de Hameide, & *Margaritæ* de Meldert eius coniugi, villam noſtram de *Ieteghem*, cum omnibus appendiriis ſuis: & dictus Carolus tamquam homo ligius de eo nobis præſtitit iuramentum fidelitatis, in præſentia noſtrorum hominum feudalium, Ioannis de Immerſele militis, filij Godefridi de Immerſele, Rumoldi Bauvve, Henrici de Mechlinia & aliorum. Et ad maiorem firmitatem, rogauimus cognatam noſtrã Duciſſam Luxemburgi & Brabantiæ (à qua dictum pagum de Ietegem & terram noſtram Mechlinienſem in feudum tenemus) in præſentia ſuorum hominum feudalium, Ioannis Domini de Bouchout, Burgrauij Bruxellenſis, Ioannis Domini de Borniual, Ioannis de Calſtere militis, & Conſtantini de Ranſt Scutiferi, vt dictam venditionem ratificare dignaretur. Et nos IOANNA Dei gratia Duciſſa Luxemburgi, Lotharingiæ, Brab. & Limburgi, Marchioniſſa S. Imperij, ad inſtantiam noſtræ cognatæ dominæ Machtildis, dictam venditionem ratificauimus &
1380. ratificamus. Actum M.CCC.LXXX. die X. Martij, ſtilo curiæ Cameracenſis.

Gaſebecæ in agro Bruxellenſi conceditur ius parochiæ.

Ioannes Epiſcopus Cameracenſis notum facimus vniuerſis, quòd licet aliàs de capella & duabus capellaniis in villa de Gaſebeke ſitis eccleſiam ereximus parochialem, eam extrahendo ab eccleſia parochiali S. Quintini de Lenniaco, conſenſu Capituli eccleſiæ B. Gertrudis Niuellenſis (cui ratione iuris patronatus, quò ad præſentationem, dignoſcitur ſubeſſe) interueniente, intentiònis tamen noſtræ non fuit,
1382. dicto Capitulo in aliquo iure eorũ præiudicare. Datũ M.CCC.LXXXII. die VIII. Septembris.

Vene-

Venerabilibus dominis Decano & Capitulo ecclesiæ B. Gertrudis Niuellensis, diœcesis Leodiensis, Svvederus de *Apcoude* Baro, Dominus de Gasebeke, Putte & Striene salutē. Cùm nos de capella quondam B. Mariæ in nostra villa de Gasebeke ecclesiam parochialem per Cameracensem Episcopum, loci Ordinarium, erigi, fundari & confirmari procurauimus, vestro dominorum consensu & voluntate interuenientibus, præsentationi primi presbyteri parochialis ibidem instituendi mihi consensistis. Datū M.CCC.LXXXII. die XXVIII. Aprilis. 1382.

- *Suederus do. de Abconde & VVyck te Durstede dux. Mabiliã F. Ioannis de Arkel, ob. 1347. sep. in VVyck.*
  - *Gisbertus do. vt suprà, Canonicos X. 1361. in VVyck fundauit, dux. Ioannam de Hornes, emit Gasbecam, ob. 1376. sep. in VVyck.*
    - *Guilielmus do. vt suprà dux. Mariam do. de VValecourt prope Bruxellam, ob. 1407. sep. in VVyck apud Dominicanas quas fundarat, vt & Cartusiam Vltraiecti 1392.*
      - *Ioannes, Gisbertus & Maria obb. cælibes.*
      - *Ioanna vxor Ioannis do. Brederodæ, pòst Dominicana in VVyck ob. 1411.*
    - *Suederus de Abconde do. Gasbecæ 1363. 1382. d. Annam F. Comitis Lungæ, ob. 1400.*
      - *Iacobus 1415. do. de Abconde, Gasbeke, VVyck, Putte, Stryen, dux. Ioannã de Ligne, 2. Margaritã de Schonvorst, ob. 1459.*
        - *Ex. 1. Antonius ob. cælebs 1429.*
      - *Iolenta vx. Huberti do. de Culenburg.*
  - *Mabilia.*

Iacobus Dominus de Abcoude, Gasbeke, Putte, Stryen & Wyck te Durstede in diœcesi Vltraiectina, fœdus inter Brabantos & Limburgenses an. 1415. initum signauit. Vocatur ibidem Marescallus hereditarius Hannoniæ & Dominus de Walecourt in agro Anderlechtensi prope Bruxellam: de quo vico suprà pag. 569. egimus. Idem Iacobus Abcoudam & Dorestatum Rodolfo Vltraiectensi Episcopo vendidit. Hæc ex veteri codice ms. hausimus.

CAPVT

CAPVT CCXXXIII.

Pactum unionis inter Brabantos & Limburgenses an. 1415.

VNiuersis præsentes litteras visuris salutem in Domino. Nos Ioannes Gemblacensis, Ioannes Affligemensis, Rolandus Vlidercanus, Otto Villariensis, Petrus S. Bernardi ad Scaldim, Arnoldus S. Michaëlis Antuerpiæ, Gerardus Parcensis, Ioannes Helissemensis, Ioannes Auerbodiensis, Ioannes Tungerloensis, Ioannes Grimbergensis, Gisbertus Iettensis, Abbates; Ioannes de Luxembourg, Comes de Conuersan & Brienne, Dominus de Enghien, Enghelbertus Comes de Nassau, Dominus de Lecke & Breda, Iacobus Dominus de Apcoude, Gasbeke, Putte & Stryen, Marescalcus hereditarius Hannoniæ, Guilielmus Comes de Zeyne, Dominus Rodæ S. Agathæ, Engelbertus de Enghien Dominus de Rameia, Folie & Tubise, Thomas Dominus de Diest & Zichene, Burgrauius Antuerpiensis, Ioannes Dominus de Wesemale & Phalais, Marescalcus hereditarius Brabantiæ, Ioannes de ..... Rieu Magister de Chantrain, Henricus de Boutershem Dominus Bergarum ad Zomam, Henricus de Bergis, Dominus de Grimberges & Melin, eius filius, Ioannes de Schoonvorst, Burgrauius de Mont-joy, Dominus de Flamengerie & Waley, Ioannes Dominus de Rotselare & Borselare, Oeconomus hereditarius Brabantiæ, Ioannes de Cuyck Dominus de Hoochstrate, Ioannes de Hornes Dominus de Pervveys, Iacobus Dominus de * Ghete, Iacobus Dominus de Sombreffe, Anselmus Dominus de Trasegnies, Engelbertus de la Marck Dominus de Louuerual & Vogelensanck, Raso de Riuiere Dominus de Neder-Linter, Guilielmus van Meerhem Dominus de Boxtel, Ioannes filius de Diest, Ioannes filius de Wesemale, Henricus vander Lecke Dominus de Hezevvijck, Ioannes de Betlar Dominus de Helmont & Keerberghe, Simon Dominus de Sangueles, Henricus Dominus de Heuetle & Goyke, Camerarius hereditarius Brabantiæ, Arnoldus de Crainhem Dominus de Grobbendonck, Daniel Dominus de Bouchout, Huenbeke & Loenhout, Burgrauius Bruxellensis, Ioannes de Grimberges Domi-

Lanche.

Dominus de Asche, Alardus Dominus de Reuie, Ioannes Dominus de Marbais, Ioannes Dominus de Witthem, Henricus de Witthem eius frater, Ioannes de Dieft, Henricus de Dieft Dominus de Rieuiē, Eustathius Dominus de Vertain, Ioannes Dominus de Megem, Robertus de Sponty Dominus de Waure, Libertus de Meldert Dominus de Brudelinghen, Walterus de Kersbeke Dominus de Godtsenhouen, Henricus de Rotselare, Ioannes van Aa Dominus de Hoighstain, Ioannes de Witthem Dominus de Boutershem, Gerardus de Berges Dominus de Merxhem, Ioannes van Halen Dominus de Lillo, Ægidius de Bouchout, Walterus de VVinge, Raso de Lintere, Rogerius de Petershem Dominus de Lefdale, Ioannes Dominus de Petershem, Theodericus de Merhem filius de Boxtel, Ioannes Dominus de Huldeberghe, Robertus de Asche, Ioannes van Ranst Dominus de Mortzele & Canticrode, Henricus de Ranst Dominus de Kessel, Ioannes Dominus de Glimes, Ioannes Dominus de Dongelberghe, Raso van Graue Dominus de Maleue, VVillelmus van Ranst Dominus de Vrumde & Milleghem, Henricus de * VVailham, Philippus Dominus de Geldorp, Theodericus Haestricht Dominus de Venloen, Guilielmus van Gent Dominus de Meervvijck, Ioannes van Lier Dominus de Nordervvijck, Ioannes de Kersbeke, Ioannes Dominus de Lismal, Gerardus de Lintere, VVillelmus de Montenake Dominus de Grase, Ioannes de Barnaige Dominus de Percke, Ioannes vanden Bosch Burgrauius Furensis, Ioannes Dominus de VVanghe, Balduinus van Graue, Arnoldus de Geldenaken, Simon de Coudenbourgh Dominus de Oplintere, Ioannes de Diedeghem, Henricus van Colem, Arnoldus vanden Houte, Nicolaus de Zvvaef, Ioannes de Zvvaef, VValrauus vander Delft Dominus de Borchvliet & Hogherheyden, Arnoldus Dominus de Immersele & Hameyden, Henricus Dickbier Dominus de Merle, Ioannes Dominus de Schoonhouen, Ioannes van Schoonhouē, Guilielmus vanden Berghe Dominus de Orbais, Burgrauius Geldoniensis, Henricus Dominus de Gronsfelt & Ringberch, Adamus vanden Berghe Dominus de Leinborgh, Andreas de Merode Dominus de Franckenbergh, Burgrauius Limburgensis, Ioannes Hoen van Vuerendalen, Nicolaus Hoen Dominus de Broecke, Reinerus van Berghe Dominus de Geul, Ioannes de Hulsbergh, Reinerus Dominus de

VVitthā.

f. VValhain.

Nuvverborch, Gosuinus Begijn, Daniel Hoen, Reinardus vanden Nuvverborch, Ioannes Huyn de Emstenraed, Godefridus Dobbelstein van Dodenrode, Gosuinus de Cortenbach, Reinerus de Hulsbergh, Theodericus van Berghe, Gerardus de Cortenbach, Arnoldus van Seuel, Gosuinus van Seuel, Gerardus van Eylhout, Guilielmus de Rodenbock dictus Stoefbergh, Adamus de Guittichouen, Franco van Halsberch, Wernerus vanden Berbome, Gerardus van Coldenberch, Franco van Bulstert, Leonardus van Roosbeck, Conradus van Bensenrode, Arnoldus van Hoeuen, Christianus van Rincberge, Gerardus de Petershem, Arnoldus van Eldren, Pontius van Welkenhuysen, Henricus van Welkenhuysen Dominus de Clermont, Wernerus de Gronsfelt, Balduinus de Mon-Iardin, Gerardus vanden Bongart, Eustathius vanden Bongart, Adamus vanden Bongart, Guilielmus Dominus de Argenteau, Petrus de Cortenbach.

Burgimagister & Scabini opidorum, Louaniensis, Bruxellensis, Antvverpiensis, Buscoducensis, Traiectensis ad Mosam, Thenensis, Leeuvvensis, Niuellensis, Diestensis, Herentalensis, Lirensis, Arschotensis, Bredensis, Sichenensis, Bergizomensis, Steinbergensis & Geldoniensis: item Limburgensis, Falcoburgensis, Dalhemiensis, Rodensis, Wassenbergensis, Gangeltensis, Millensis, Vuchtensis, Kerpensis, Lomeshemensis & Spremontensis, omnibus salutem in Domino.

Notum sit vniuersis, nos in bonum & commodum nostri Ducis *Ioannis*, qui est primogenitus Antonij quondam Ducis nostri piæ memoriæ, vnanimiter inter nos conclusisse, quòd futuris temporibus perpetuò manebimus vniti & indiuisi; quodque pro defensione Ducis nostri & patriæ omnes & singuli vitam & bona nostra impendemus. In quorum fidem sigilla nostra his litteris appendi iussimus. Datum
1415. M.CCCC.XV. die IV. Nouembris.

CAPVT

CAPVT CCXXXIV.

Forestum prope Bruxellam, nobilis virginum Benedictinarum Abbatia, à variis dotatur.

FOlcardus Lobiensis ecclesiæ Prælatus & cœnobij Abbas omnibus vtriusque vitæ felicitatem. Cùm victus ac vestitus fratribus nostris Deo iugiter famulantibus non sufficerent, quidquid prædij habuimus in vico *Moringhem* Benzoni de Hermes, & vxori suæ Odæ, cum filiis filiabusque suis, vendere decreui. Signũ mei ipsius Folcardi, S. Walteri Præpositi, Reinardi Decani, Balduini Comitis, Gillardi Aduocati & filij eius Ingelberti, S. Sigeri, Alardi Iudicis, Godescalci de Tornicothe, Heldeuuini de Iachse, Reineri & Amelrici de Galmerage. Hoc autem factum est Lobijs anno incarnationis Dominicæ M.C. Indictione X. tempore Henrici Imperatoris, quo à Papa Paschali discordante Episcopus Cameraco defuit. 1100.

Ego GODEFRIDVS Dei gratia Dux Lotharingiæ & Comes Louaniensis, assentientibus filiis meis Godefrido & Henrico, partem siluæ meæ cum decima tradidi sanctimonialibus apud Forestum, pro animæ meæ & filiæ meæ redemptione. Testes, Lambertus Crahinhem, Walterus Rodestoch, Franco Castellanus, Amelricus de Bigardis, Walterus de Vlenbruc, Walterus de Anselir. Acta sunt hæc M.C.X. 1110. *pag. 266.*

Nouerint quàm præsentes tam futuri, quoniam ego WALTERVS, licet inutilis sacerdos, Dei tamen gratia Bracbatensium Archidiaconus, petitione Fulgentij Abbatis Affligemensis, sanctimonialibus in ecclesia de Forest Deo famulantibus altare eiusdẽ ecclesiæ, cum Ycles & appendentiis suis, liberum & sine persona fore concessi, & tradidi ab omni obsonio immune. Signum Sifridi Burnhemensis Abbatis, S. Ducis Godefridi, S. Walteri militis de Bruxella & filij eius Stephani, S. Franconis Castellani, S. Razonis Dapiferi Ducis, & aliorum. Actum M.C.XVII. 1117.

Ego GODEFRIDVS Dux & Marchio Lotharingiæ veniens ad altare S. Mariæ de Forelto, cum matre & magna hominium meorum multitudine, astantibus etiam eiusdem ecclesiæ fratribus & sororibus, quid-

quid immunitatis auus & pater meus iam antè donauerant, renouando iteraui. Testes, Ivvain de Alast, Arnulfus de Aldenarde, VValterus de Tenremondis, Leonius & duo filij eius Antonius & Leonius, Arnulfus de Asca, VValterus & Rabbodo de Crainem, VValterus de Campenholt & frater eius Giselbertus Splentre, Arnulfus Dapifer & frater eius Godefridus, Renizo de Tildunc, Gerardus de Hildeberg, Lambertus de Sauentē, Gozuinus de Holthem, Gozuinus Clibinck,
1145. Henricus Pœdagogus. Acta sunt hæc M.C XLV. Indictione VIII.

Ego GODEFRIDVS Dei gratia Dux Lotharingiæ omnem hereditatem, quam Geldulfus & Gistardus fratres, cum matertera sua Iota, ecclesiæ Forestensi vendiderant, & mihi reddiderant, eidem deuotè contuli. Signum Franconis Castellani, Ingelberti de Atrio, Henrici Pœdagogi, Franconis Bolens, Godefridi de Valle, Henrici de Stalle, & Bernardi Care, in cuius hoc actum est camera, eo anno quo Grimbergense castrum cepi, incendioque deleui.

Ego GODEFRIDVS Dux & Marchio Lotharingiæ notū fieri volo, Lauretam filiam Comitis Theodorici in ecclesia Forestensi religionis habitum suscepisse, & allodium Gosuini de Erpe apud Anderlecht positum ad opus ecclesiæ Forestensis comparasse. Testes, Leonius de Bruxella, VValterus & Gerardus filij Gosuini de Erpe. Acta sunt hæc
1173. M.C.LXXII.

Ego GODEFRIDVS Dux & Marchio Lotharingiæ notum fieri volo. Testes, VValterus de Stalle, Oliuir de Gest, Gorvvinus de Sauen-
1173. tem, Gorvvinus de Leue. Acta sunt hæc M.C.LXXIII. Indictione VI.

Ego GISLA de Aa, & *Leonius* filius meus, notum facimus quòd VI. bonaria allodij apud VVatermale, pro anima domini & mariti mei *VValteri* de Aa, ecclesiæ Forestensi dedimus in eleēmosynam. Testes,
1191. Henricus de Stalle, Razo de Quaquenbeke. Actum M.C.XCI.

HENRICVS Dux & Marchio Lotharingiæ siluam de Fronerode, quam mei iuris esse putabam, ecclesiæ Forestensi liberrimè possidendam reconsigno. Testes, Godefridus Castellanus Bruxellæ, Arnulfus de VVesemale, Godefridus de Halle, Reinerus, Sigerus de Vecles.
1197. Actum M.C.XCVII.

Ego INGELBERTVS Dominus de Aienghien notum facio, quòd *Elisabeth* mater mea piæ memoriæ VI. bonaria, quæ iacent in parochia Anderlechtensi, contulit monasterio Forestensi. Signum Castellani de Bruxel-

Bruxella, S.Leonij Domini de Aa, Petri de Santes, Arnulfi de Larbeke. Actum M.CC.XIV. 1214.

Ego GODEFRIDVS Dux & Marchio Lotharingiæ notum fieri volo, Rabbodonem de Crainhem, assentientibus tribus filiis fratris sui, Daniele scilicet, Rainero, VVillelmo, mansum de Quedinenort ecclesiæ Forestensi vendidisse. Testes, VValterus de Aa, Arnulfus de Diest, Henricus de Birbeke, Henricus de Asca & frater eius Leonius, Giselbertus Magnus & Lambertus frater eius, Arnulfus Dapifer, Gosuinus de Heuerle, Arnulfus de Bigardis, Gosuinus de Sauenthem, Henricus de Stalle, Henricus de Ietterbeke, Sigerus de Bornhem. Acta sunt hæc M.C.LXXIII. 1173.

Innotescat tam posteris quàm præsentibus, quòd ego GODEFRIDVS Dei gratia Bruxellensis Castellanus duos mansos terræ in VVolue ecclesiæ Forestensi recognoui. Testes, Godescalcus Hafflegemensis Abbas, Henricus de Stalle. Actum M.C.LXXXVI. 1186.

GODEFRIDVS Dux Louaniæ omnibus notum facimus, alodium apud Oldrenghem (quod *Franco* Castellanus senior ab auo meo Duce Godefrido sibi concessum triginta annis & ampliùs possederat, filiisque *Franconi* & *Henrico* reliquerat) filiam Henrici *Idam*, heredem ipsius, cum matre sua *Lutgarda*, ad opus ecclesiæ Forestensis mihi dedisse; & sic quod pater meus Dux Godefridus & Franco Castellanus patruus Idæ præordinauerant, me & illã impleuisse, testimonio Arnulfi auunculi Idæ, Arnulfi Dapiferi de Oppenthrop, Reinzonis de Tilduuc, Henrici Snepart, Gerardi de Hildeberge, Henrici Pœdagogi, & Gosuini de Euersbergh.

SIGERVS Dei gratia Castellanus Gandaui, *Petronillæ* vxoris meæ & filiorum meorum *Sigeri* & *Danielis* assensu, dedi Forestensi ecclesiæ XXXII. mensuras terræ in officio de Hasnede. Reliqua duæ filiæ meæ *Beatrix* & *Petronilla*, quamdiu vixerint, vsufructuario possidebunt: quibus mortuis transeunt in ius ecclesiæ. Vt autem hæc rata permaneant, sigillo Mathildis Reginæ roborata sunt. Testes, Gerardus de Sottengem, Walterus de Sottengem, Oliuerus frater eius, Arnulfus de Wendeca, Radulphus de Hasebrock, Eustatius de Dichsinude. Anno M.C.XC. 1190.

Ego PETRONILLA, vxor quondã viri nobilis *Sigeri* Castellani Gandensis, notum facio quòd Robertus Abbas Affligemensis decimam

quandam in parochia Anderlechtensi à viro nobili Oliuero de Sottegem, consensu Capituli de Anderlecht, pignori accepit. Testes, Theodoricus & Walterus filij eiusdem Petronillæ, Rogerus de Curtraco, Ingelbertus de Lupengem, milites, Mathildis Aduocata Bethuniæ, Margareta soror eiusdem, & alij quàm plures. Acta sunt hæc an-
1214. no M.CC.XIV.

HENRICVS Dux Lotharingiæ notum fieri volumus, quòd Oliuerus de Sotteghem vir nobilis, vxore sua, filiis quoque & filiabus suis assensum præbentibus, XLII. bonaria quæ habuit apud Dilbekam in manus nostras resignauit, & nos ad petitionem ipsius ea Forestensi monasterio contulimus. Testes, Walterus de Birbeca, Henricus de Sterbeca.
1217. Actum M.CC.XVII.

Ego ÆGIDIVS miles Dominus de S. Auberto, & M. vxor mea.....
1219. anno M.CC.XIX.

Ego HENRICVS Dux Lotharingiæ, & *Henricus* filius meus, venientes ad altare S. Mariæ Forestensis, XLII. bonaria terræ apud Dilbekã,
pag 570. quæ *Oliuerus* de Sottegem & vxor eius Perona, & Henricus filius eorum, reddiderunt in manus nostras ad opus ecclesię Forestensis, & nos liberè ecclesiæ contulimus. Signum Godefridi fratris domini Ducis Henrici, S. Godefridi filij præscripti Godefridi, S. Ingelramni de Pervveys, S. Henrici de Sterbeca & Henrici filij eiusdem, S. Gregorij de Viluordis, Arnoldi de Walchem, Walteri de Huldebergis, VVillelmi de Tubeca, Alardi de Isca, Reingoti de Bosut, VValteri de Niel.
1220. Actum apud Forestum M.CC.XX. mense Martio.

HENRICVS Dei gratia Lotharingiæ Dux omnibus notum facio, quòd Franco cognomento Bole quasdam possessiones suas in parochia de Foresto, quas de me tenebat in feodum, medietatem quoque molendini aquatici apud Quakenbeke, ad opus ecclesiæ Forestensis, in manus meas resignauit. Testes, Leonius Castellanus, Arnoldus de VVesemale, Ioannes de Crayenhem Præpositus Antvverpiensis. Actũ
1224. M.CC.XXIV.

HENRICVS Dux Lotharingiæ omnibus salutem. Nouerint vniuersi quòd omnem familiam B. Mariæ de Foresto liberam dimisimus ab omni exactione & seruitio. Testes, VValterus Clutinck, Gregorius de Filfort, Henricus de Sterbeke. Actum in Foresto M. CC.
1228. XXVIII.

Vniuersis

Vniuersis THEODORICVS miles de Gandauo notum facio, quòd cùm Priorissa & conuentus ecclesiæ de Forest me super XXXII. mensuris terræ, iacentis in quatuor officiis Gandensibus in parochia de VVilemskercke, conuenissent, tandem pro bono pacis in *Bernardum* Præpositum Harlebecensem, & *VValterum* militem de Gandauo, fratres meos, compromisimus super prædictis: qui arbitrando pronuntiauerunt..... His interfuerunt, Bernardus de Gandauo Præpositus Harlebecensis, VValterus miles de Gandauo, VValterus de Gandauo Canonicus Attrebatensis, Fulcero dictus Diues. Datum Gandaui apud S.Pharahildem M.CC.XXXII.mense Iulio. 1232.

Ego PETRONILLA, prima Abbatissa in loco qui vocatur Forestũ, *pag.266.* omnibus notum fieri volumus, quòd quidã miles Gilbertus nomine, filius Balduini de Alost, filij Rodulphi, alodium quod ab Abbate S.Petri de Hasnon emerat, ecclesiæ quæ nunc dicitur Forestum contulit in eleẽmosynam: vt in loco qui dicitur *Merhem* ecclesia & claustrum in honore B Mariæ construeretur, vbi sub regula S. Benedicti mater sua nomine *Oda*, cum filia sua Leodegarde, monachicam duceret vitam. Hæc autem acta fuerunt anno M.XCVI. tempore Fulgentij primi Ab- 1096. batis Affligemensis, qui loca ipsius allodij peragrans, & situm congregationi construendæ aptum non inueniens, in ecclesiam Forestensem, ab *Odone* Cameracensi Episcopo dictis sororibus traditam, eædem sorores translatæ sunt. Notum etiam sit vniuersis, quòd *Godefridus* Dux Lotharingiæ alodium quod apud Forestum tenebat, ad construendum ibidem monasterium, contulit in eleẽmosynam eisdem dominabus. Diuisione auté facta monasterij de Foresto à monasterio Affligemensi, ego *Petronilla*, filia domini Segeri Templarij, quondam Castellani de Gandauo, electa fui in Abbatissam apud Forestum anno Domini mil- 1239. lesimo ducentesimo trigesimo nono, Idibus Augusti, & eodem anno consecrata fui apud Cameracũ in ecclesia B.Virginis à Guidone Episcopo Cameracensi, VI.Nonas Octobris.

Ego HENRICVS Dei gratia Borburgensis Castellanus, & *Beatrix* vxor sua, ecclesiæ de Vorst damus....

M. Comitissa Viennensis, Domina de Pereyveis & de Grimbergis... anno M CC.LXV. 1265.

Vniuersis FLORENTIVS de Stalle Dominus de Riueria, & Daniel Dominus de Stalle, fratres, milites salutem. Ad honoré Dei & B.Virginis

ginis Mariæ in curia nostra de Stalle, & in capella ibidem ab antiquis temporibus statuta capellaniam perpetuam instituí cupientes, bona & reditus infrascriptos ad fundationem ipsius capellaniæ duximus assignandos.... Datum M.CCC.LXVII.

1367.

MACHTILDIS Castellanus Bruxellensis notum fieri volumus, quod nos conferimus licentiam Gerardo, filio Ingelberti, dicti de Bosco, heredandi Abbatissam & conuentum de Foresto in quadam decima sita apud Woluë S.Petri. Actum M. CC. LXXI.

1271.

IOANNES Dei gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ..... Nouerint vniuersi, quòd Leonius de Berséle, miles, omnem decimam suam, quam à nobis tenebat in feodum apud Bersele, in manus nostras reportauit. Testes, Godefridus frater noster, Walterus Bertout Dominus Mechliniensis, Ægidius eius frater, Arnoldus de Lembeca, Daniel de Wanghe, Franco de Louanio, milites, Godefridus de Viana, Reinerus de Crainhē, Reinerus de Clutinc, Willelmus Blomart.

1277. Actum anno M.CC.LXXVII.

Notatio de Castellanis Gandensibus, ex quibus orta est Petronilla prima Abbatissa Forestensis.

SIGERVS Castellanus Gandensis, Arnulfi F. Wenemari & Gisla Gisnensis N. Balduini Comitis Gisnensis frater, ex *Petronilla* Rogerij Castellani Curtracensis filia genuit *Sigerum* Castellanum Gandensem, *Theodericum* militem, *Bernardum* ecclesiæ Harlebecanæ Præpositum, ibidem sepultum, *VValterum* militem, *Beatricem* & *Petronillam* primam Abbatissam Forestensem an.1239, creatam. Demum Templarius circa an.1203. obijt.

pag. 483.

SIGERVS II. Castellanus Gandensis ex Beatrice de Housdain genuit *Hugonem* Castellanũ Gandensem, *Sigerum*, *Gerardum* cognomento Diabolum, Gerardi patrem, & *Rogerium*.

HVGO Castellanus Gandensis, Bornhemij & Husdinij Dominus, ex Oda de Champlite *Hugonem* Castellanũ Gandensem, *Sigerum* *Villanum* Alexandri Villain dicti patrem, Villanæ stirpis auctorem, & Eglinam procreauit.

HVGO

HVGO II. Castellanus Gardensis Bornhemium an.1250. Margaritæ Flandrorum Comitissæ suprà pag.624. vendidit, & ex Maria Eustathij Rodiensis in Hannonia toparchæ filia sustulit *Hugonem* qui cœlebs decessit, & MARIAM Castellanam Gandensem, Husdinij Dominam, *Gerardo* de Enghien Sottegemij Domino nuptam.

HVGO de Enghien, Gerardi & Mariæ filius, Castellanus Gandensis & Dominus de Sottegē, sibi iunxit Beatricem de Putte & Stryen. Horum filia & heres ISABELLA de Enghien ex Hugone de Antoin Spineti Domino genuit ISABELLAM de Antoin, quæ marito suo Ioanni de Melun Castellaniam seu Vicecomitatum Gandensem in dotem attulit, quem hodieque Melunij possident: vt suprà pag. 309. docui. Ex his, si placet, auge & corrige ea quæ suprà pag. 624. minùs accuratè sunt dicta.

CAPVT CCXXXV.

Gertrudibergense, Eindouiense, Bergizomense, Distense S. Sulpitij, Arschotanum, Hochstratanum & Gelense collegia Canonicorum instituuntur.

VNiuersis Theobaldus Leodiensis Episcopus salutem. Supplicauit nobis *Margareta* Abbatissa ecclesiæ Thorensis, nostræ diœcesis, vt cùm ecclesia parochialis *Montis S. Gertrudis*, eiusdē diœcesis, quæ ad ipsius Abbatissæ præsentationem dignoscitur pertinere, abundet prouentibus annuis, in tantum quòd de ipsis octo personæ cum Inuestito ipsius ecclesiæ possunt commodè sustentari, quòd nos eandem ecclesiam erigeremus in collegiatam. Nos autem ad honorem Dei & B. Gertrudis virginis (cuius veneratio agitur in dicta ecclesia) piæ supplicationi dictæ Abbatissæ duximus annuendum; erigentes ecclesiam ipsam Montis S. Gertrudis in collegiatam, ac statuentes quòd in ea sint octo Canonici, ex quibus vnus sit Decanus, vnus Scholasticus, & vnus Custos: quorum Canonicatuum collatio ad Abbatissam dictæ ecclesiæ Thorensis pertinebit. Et si contigerit prouentus dictæ ecclesiæ processu temporis augeri, concedimus numerū vsque ad XII. Canonicos augmentari. Datum M.CCC.X. in vigilia B.Laurentij. 1310.

Gertrudenberch.

Vniuersis IOANNES à Bauaria electus Leodiensis salutem. Prospiciendum attentè, quòd in parochiali ecclesia de *Eindouen*, nostræ diœcesis, quæ in opido satis populoso situata est, Rector ipsius, Capellani & alij ministri populo hactenus diuinum officium minùs diligenter persoluerunt. Ad honorem itaque Dei, matris eius & omnium Sanctorum, vt plebis conuentui illic plenè satisfiat, de consensu nobilis viri *VVilhelmi* de Milenberch, Domini temporalis de Septem fontibus & Cranendonck, patroni prædictæ ecclesiæ, & Domini etiam temporalis eiusdem loci, absque præiudicio iuris parochialis, memoratam ecclesiam in collegiatam erigendã statuimus, & ordinamus vt in ipsa ecclesia IX. Canonici & totidem præbendæ constituantur singulis Canonicis (quorum vnus erit Decanus) pro tempore conferendæ. Da-
1399. tum M.CCC.XCIX.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei..... Dudum pro parte quondam *Ioannis* de Glimes, Domini opidi de *Bergis* supra Zomam, Leodiensis diœcesis, felicis record. Martino Papa V. prædecessori nostro exposito, quòd in opido ipso (ad quod magna de diuersis mundi partibus anno quolibet, & potissimè in publicis, quæ bina vice inibi habentur, nundinis conuenire populi consueuerat multitudo) notabilis erat parochialis ecclesia, in qua præter ipsius Personatum ac perpetuam, cui parochianorum ibidem animarum cura incumbebat, Vicariam nonnulla sine cura altaria fore noscebantur, fuerantque aliàs per quondam *Henricum* de Boutershem, Dominum dicti opidi, nonnulli reditus annui deputati; ac ipse *Ioannes* plerosque pro quotidianis distributionibus, nec non *VVito* Ioannis Toluers pro vna, ac *Dauid* Rock, opidani dicti opidi, pro alia, inibi instituendis præbendis, annuos reditus assignarunt; idemque Ioannes ius patronatus ecclesiæ de *Hildernisse*, dictæ diœcesis, ad hoc donare proponebat; nec non de octo per ipsum *Ioannem*, siue quondam *Ioannam* eius conthoralem, ad id eligendis ex dictis altaribus, nec non de ipsorum, ac per suppressionem Personatus eiusdem, etiam de illius prouentibus, Decanatus & octo aliæ pro totidem Canonicis præbendæ fierent & dotarentur, quodque Abbatissæ & Capituli S. Gertrudis Niuellensis (ad quos Personatus collatio pertinebat) accedebat consensus: dictus prædecessor noster Episcopo Cameracensi dedit in mandatis, vt... Cùm autem, sicut exhibita nobis nobilis viri *Ioannis* de Glimes, moderni dicti opidi

Domini,

Domini, ipsorum quondam Ioannis & Ioannæ nati, petitio continebat, ad ipsarum executionem litterarum fit processium, nos.... Datum Florentiæ M.CCCC.XLII. VII. Kal. Iulij, pontificatus nostri anno XII. 1442.

LVDOVICVS de Bourbon electus & confirmatus Leodiensis....Exhibita nobis pro parte *Henrici* Abbatis monasterij B. Mariæ de Tongerlo, ordinis Præmonstratensis, Cameracensis, ac Prouisorum fabricæ ecclesiæ parochialis S. *Sulpitij* in opido Diestensi, nostræ, diœcesiū, petitio continebat, quòd in ecclesia S. Sulpitij prædicta, insigni & quò ad parochiam bene populosa (in qua præter Rectorem ecclesię, qui de conuentu antefati monasterij Tongerloensis, ad præsentationem Abbatis eiusdem, ad ecclesiam ipsam parochialem assumi consueuit) existunt plura altaria; quòdque ipsa in collegiatam ecclesiam (vt in ea diuinum Officium conuentualiter de cetero per Præpositum, Decanum & Canonicos inibi creandos deuotiùs celebretur) congruè erigi posset. Nos igitur ecclesiam ipsam S. Sulpitij in collegiatam, ad instar ecclesiarum nostrarum secundariarum Leodiensium, & prænominata altaria in tredecim canonias præbendales & sacerdotales erigimus, ipsarumque præbendarum collationem Abbati dicti monasterij attribuimus in perpetuum. Datum Leodij M. CCCC. LVII. Indictione V. 1457. die XII. Iannuarij.

LVDOVICVS de Bourbon electus & confirmatus Leodiensis...... Exhibita nobis pro parte illustris domini *Antonij* de Croy, Comitis de Porchien ac Domini temporalis de Arschot, suæque conthoralis *Margaretæ*, & incolarum dicti opidi de Arschot, nostræ diœcesis, petitio continebat, quòd in eodem opido vnica dumtaxat ecclesia parochialis existit, sub titulo B. Mariæ dedicata, quam præfati exponentes in collegiatam erigi feruenter desiderant, ad diuinum Officium collegialiter ibidem deinceps deuotè celebrandum.... Nos igitur, de consensu Abbatis & conuentus S. Getrudis Louanij, ipsam ecclesiam B. Mariæ parochialem in collegiatam, ad instar aliarum ecclesiarum secundariarum Leodiensium, erigimus....Datum in opido Traiectensi, M.CCCC.LXII. Indictione X. die penultimo Octobris, pontificatus 1462. Pij Papæ II. anno V.

CLEMENS Episcopus, seruus seruorum Dei...Dudum pro parte nobilis viri *Antonij* de Lalain, Comitis de Hoochstraten & *Isabellæ* de Culenborch, eius consortis, nobis exposito, quòd *Ioannes* de Cuyck, dum

viueret, Baro & Dominus loci prædicti, in ecclesia S. Catharinæ de Hoochstraten quatuor capellanias ac septem Horas canonicas instituerat ac dotauerat; ac in eadem ecclesia institutæ essent diuersæ aliæ capellaniæ, ad Decani & Capituli B. Mariæ Antuerpiensis collationē pertinentes, ex quibus quatuor aliis primò dictis quattuor capellaniis conuenienter aggregari, & ex eis vnum corpus octo Capellanorum cogi
1531. posset; nos.... Datum M.D.XXXI.

MAXIMILIANVS à Bergis Episcopus & Dux Cameracensis, S. I. Princeps, Comes Cameracesij, vniuersis salutem. Nuper nobilis dominus *Henricus* à Merode, Baro de Merode, Petersem, Peruvves, Dusfele & Lesdale, Dominus de Westerlo & Gele, nobis exposuit, qualiter bonæ mem. *Robertus* de Croy prædecessor noster, ad supplicationem nobilium personarum *Margaretæ* de Melun (relictæ quondam Ioannis à Merode, etiam Baronis de Merode) ac *Ioannis* à Merode, filij ipsorum vnici, eiusque conthoralis *Annæ* de Gistella, septem Horas canonicas in sacello B. Dimpnæ virginis & martyris in libertate Gelensi, per IX. presbyteros ac Rectorem scholarium, & quattuor chorales
1532. decantandas, nec non Vicarios * erexit & instituit; proque illarum erectione & dotatione personatum ecclesię SS. Amandi & Dimpnæ (cuius præsentationem dictus quondam Ioannes à Merode ad se spectare prætendebat) suppressit & exstinxit, illiusque nec non aliorum beneficiorum prouentus, multaque alia bona per præfatos fundatores donata eidem sacello applicauit, confirmatione Apostolica desuper subsecuta. Verùm cùm dictarum Vicariarum fructus non parum aucti sint, ipsaque libertas Gelensis locus sit admodum populosus, & sacellum prædictum valdè celebre, & ad quod quàm plurimi à malignis spiritibus obsessi confluere, atque inibi per Dei gratiam libetari solent, idem Henricus nobis supplicauit, vt dictum sacellum in ecclesiam collegiatam instituere dignaremur. Nos itaque sacellum prædictum in collegiatam ecclesiā, ac Vicarias in canonicatus & præbendas, erigendum duximus & erigimus; iure patronatus dicto Do-
1562. mino loci reseruato. Datum Bruxellæ M.D.LXII. Indictione V. pontificatus Pij Papæ IV. anno III.

CAPVT

CAPVT CCXXXVI.

Boxtella Theoderico de Merheym, & VVesemalia Carolo Audaci Belgarum Principi attribuitur.

CArolus IV. Romanorum Imperator ſemper auguſtus & Bohemiæ Rex nobilibus *Theodorico* de Merheym militi, & Mariæ de Bucſtele, coniugibus, ſacri Imperij fidelibus, gratiam ſuam & omne bonum. Attendentes fidelitatis obſequia, quæ veſtri progenitores ſacro Romano Imperio hactenus impenderunt, omnia & ſingula feuda, quæ quondam nobilis *VVilhelmus* de Bucſtele, tui Mariæ prædictæ frater germanus, à nobis & ab Imperio, dum viueret, obtinebat, tibi Mariæ tamquam heredi eorumdem feudorũ, & tibi Theodorico eius marito conferimus. Teſtes huius rei ſunt, ſereniſſimus Kazemirus Poloniæ Rex, Arneſtus Archiep. Pragenſis, Ioannes Olomucenſis, Theodricus Mindenſis, & Henricus Lubucenſis, Epiſcopi, illuſtres, Bolko Suidincenſis & Bolko Falkenbergenſis, Duces. Datum Pragæ M.CCC. 1356.
LVI. Indictione IX. die XXIX. Aprilis, regnorum noſtrorum anno decimo.

Nobilis & potens IOANNES Dominus temporalis de VVeſemale, de Phaleis & terræ Mechlinienſis, Mareſcalcus hereditarius in patria Brabantiæ, ſuum teſtamentum condidit modis hîc ſequentibus. Vult quòd domicella *Ioanna*, vxor Petri de Huldenberghe, eius filia naturalis, de ſepultura ſua & expenſis funeralium ſuorum habeat diſpoſitionem omnimodam. Idem teſtator domino *Carolo* de Burgundia, vnigenito filio domini Ducis Burgundiæ & Brabantiæ, Comiti de Charlois, quingentos Florenos Rhenenſes hereditariè legauit. Idem legauit eidem illuſtri Carolo dominium & terram de *VVeſemale* cum ſingulis ſuis dependentiis, nemora & curtem dictam *Fleron* ſitam iuxta Hoium, & Aduocatiam de Duffle, cum molendino de VVeſemale. Idem legauit *Ioannæ* filiæ ſuæ naturali ſupradictæ omnia & ſingula mobilia bona ſua in quibuſcumque rebus conſiſtentia, ſiue in auro, ſiue in argento, vtenſilibus, vaccis, equis, bobus, porcis, bladis & aliis, quomodocumque nuncupentur, exiſtentibus tam in caſtris de *Phaleis, VVe-*

Sterle, Anderstat, & eorumdem castrorum attinentiis & dependentiis
1462. reperiendis.... Acta fuerunt hæc Louanij M.CCCC.LXII. Indictione X. die VI. Septembris, domini Pij Papæ II. anno V.

Ducatuum Luxeburgensis & Cameracensis, Principatus Chimacensis, & Comitatus Hornani itemq; Egmondani origines.

CArolus Dei gratia Romanorum Rex semper augustus & Bohemię Rex illustri *VVenceslao* Duci Lucemburgensi, fratri & Principi nostro carissimo, gratiam regiam & omne bonum. Attendentes multiplicia merita probitatis & præclaræ deuotionis insignia, quibus tu & claræ memoriæ prognitores tui, domus Lucemburgensis, sacrum Romanum Imperium dignis studuistis honoribus venerari, venerabilium VVilhelmi Coloniensis, Gerlaci Moguntinensis, Archiepiscorum, Ruperti Comitis Palatini Rheni, sacri Romani Imperij Principum Electorum, venerabilium quoque Engelberti Leodiensis, Ademari Metensis, Ioannis Olomucensis, ecclesiarum Antistitum, illustrium etiam VVilhelmi Marchionis Iuliacensis, Vladislai Ducis Thessinensis, & aliorum Principum, Baronum & procerum Imperij prædicti accedente consilio, te frater carissime, non carnalitatis affectu, sed originis tuæ nobilitate poscente, in verum Principē & Ducem Lucemburgensem sublimauimus, ereximus, sublimamus & erigimus. Et vt Ducatus & Principatus Lucemburgensis solido fundamento firmetur, te, heredes & successores tuos Duces Lucēburgenses perpetuo infra scripto claro quidem officio gratiosius insigniuimus; vt quoties nos aut successores nostros Romanorum Imperatores siue Reges, ad reprimendam rebellium nostrorum superbiā, seu Imperij procurandos honores, armatos continget incedere, tu, heredes & successores tui Duces Lucemburgenses, qui pro tempore fuerint, frenum Imperialis seu Regalis dextrarij nostri, à latere dextro, gubernare & prospicere debitæ fidei diligentia debeatis, & in recubitu mensæ nostræ cibos regios, qui in solennibus curijs nostris administrati fuerint, coram nobis incidere: vt sic tamquam Principes & fideles Imperij, guerrarum & pacis in tempore, nostri curam & custodiam habeatis. Datum Metis per manum Ioannis Olomucensis Episcopi, aulæ nostræ regalis Cancellarij, vice Gerlaci A. Moguntini, S.R.I.

S.R.I. per Germaniam Archicancellarij, qui (vacante sede Metensi, cuius in ciuitate Metensi prædicta interesse videtur opus præsentia) specialiter h buit in commisso, anno Domini M.CCC.LIV. Indictione VII. tertio Idus Martij, regnorum nostrorum anno VIII. 1354.

Nos FREDERICVS Dei gratia Rex Romanorũ considerantes seruitia quæ vir nobilis *Iabocus* de Hornes & sui prædecessores nobis & sacro Imperio præstiterunt, creamus dictum Iacobum & eius liberos legitimos, tam masculos quàm feminas, Comites & Comitissas sacri Imperij.... Datum in Neustat die Veneris post festum S. Thomæ Apostoli M.CCCC.L. *Hornes.* 1450.

Nos FREDERICVS Romanorum Imperator.... Quia ab honorabili nobisque dilecto *Arnoldo* de Meroda, ecclesiæ cathedralis Leodiensis Canonico, informati sumus, quòd tum ipse tum etiam *Ioannes, Rickaldus, VVilhelmus* & *Margareta*, fratres sui & soror, ex quarta ipsorum auorum & abauorum successione de Meroda Barones & Baronissę essent; nobis idem Arnoldus simul explicauit, quòd litteræ super talibus eorum concessis priuilegiis erectæ, per tumultus bellicos perditæ essent; idcirco nos implorauit, vt has dignitates & priuilegiatas successiones Baronum & Baronissarũ ipsis confirmare dignaremur. Quocirca cum maturo tum nostro tum Imperij Electorum Principum, Ducum, Comitum & nobilium consilio, prædicto Arnoldo de Meroda, simul etiã Ioanni, Rickaldo, VVilhelmo, suis fratribus, ipsorumque heredibus tam masculini quàm feminini sexus, etiam præfatæ Margaretæ ipsorũ sorori, antè nominatas eorum libertates, dignitates, & familiæ priuilegia Baronum & Baronissarum tamquam Romanus Imperator confirmauimus, eosdemque de nouo in nostros & S. I. veros Barones & Baronissas sùbleuauimus & subleuamus. Datum Treueris post S. Michaëlis diem anno Christi M.CCCC.LXXIII. regni Romani XXXIV. Cæsarei Imperij XXII. & Hungariæ XV. *Meroda.* 1473.

MAXIMILIANVS Romanorum Rex nobili *Carolo* Comiti de Chimay, ex illustribus de Croy, descendentibus ex legitima progenie Regum Hungariæ, nostro & Imperij sacri dilecto, gratiam regiam. Considerationis multiplicibus tuis & progenitorum tuorum obsequiis, & nobilium tuarum virtutum industriis, quibus tu & progenitores tui nobis & S. I. R. complacuisse dignoscuntur, ideo te tuosque vtriusque sexus heredes, ac eorumdem successores legitimos, in veros Princi- *Croy, Chimay.*

pes

pes illustris Principatus de Chimay, Principum S. I. accedente consi-
lio, eleuauimus, sublimauimus atque creauimus; pro vt eleuamus, su-
blimamus & creamus. Datum ipso die coronationis nostræ Aquis-
1486. grani habitæ anno Domini M.CCCC.LXXXVI. regni nostri Romani I.

MAXIMILIANVS Romanorum Rex semper augustus spectabili
Egmont. *Ioanni* Comiti de Egmont, nostro & Imperij sacri fideli dilecto, gra-
tiam regiam. Consideratis multiplicibus tuis obsequiis & nobilium
tuarum virtutum industriis, quibus tu & progenitores tui nobis &
S.R.Imperio complacuisse dignoscimini, te *Ioannem*, tuosque heredes
legitimos, illustrium Principum, Comitũ, Baronum & procerũ. S.Im-
perij accedente consilio, auctoritate nostra regia hodie in veros dicti
Comitatus Egmondensis Comites eleuauimus & sublimauimus, prout
eleuamus & sublimamus auctoritate & potestate prędictis præsen-
tes. Datum in opido nostro Bruxellensi die XII. Nouembris anno
1486. Domini M.CCCC.LXXXVI. regni nostri anno I.

MAXIMILIANVS electus Romanorum Imperator illustri *Iacobo* de
Cambray. Croy, Episcopo ac Duci Cameracensi, Comiti Cameracesij, Principi,
Consiliario & consanguineo nostro gratiam nostram Cæsaream. At-
tendentes multiplicia virtutum tuarum merita & deuotionis affectu,
quo nos & S.R.I. omni studio veneraris, commodum nostrum & ip-
sius Imperij assiduè procuras, te præfatum Iacobum (cùm & origo no-
bilitatis tuæ à Regibus Hungariæ originem trahat) hodie in verum
Ducem Cameracensem erigimus, insignimus & decoramus. Datum
in ciuitate nostra Imperiali Augusta die XXVIII. Iunij, anno Domini
1510. M.D.X. regnorum nostrorum, Romani XXV. Hungariæ XXI.

Nos IOANNA & CAROLVS eius filius primogenitus, Dei gratia
Regina & Rex Castellæ...recolentes innumeras egregiasque dotes re-
ligionis, illustre genus, æquitatem, prudentiam, fortitudinem cæte-
rasque virtutes illustris & magnifici viri *Guilielmi* de Croy, Domini de
Chieure, de illustri genere descendentis, Equitis nostri ordinis Vel-
leris aurei, Consiliarij & Camerarij nostri primarij; reuoluentes etiam
multa præclara seruitia tam per te quàm genitores & consanguineos
tuos prædecessoribus nostris de domo nostra Burgundiæ ingenti fide
in vtroque euentu tam bellorum quàm pacis præstita: his & aliis etiam
respectibus, cùm ad nos, in nostro Siciliæ citra Pharum regno, vtili
titulo deuolutæ sint infrascriptæ ciuitates, opida, castra, terræ, vide-
licet

licet ciuitas *Sori* cum titulo & honore Ducatus, Brocolisola, Castellutia, Fontana.... per sententiam & confiscationem in nostro regio Concilio dicti regni latam contra illustrẽ Franciscum Mariam de Roure, Ducem & vtilem Dominum olim dicti Ducatus & terrarum; tenore præsentium te eumdem illustrem Guilielmum de Croy, cum heredibus & successoribus tuis etiam transuersalibus, in Ducem erigimus & extollimus, Ducatusque titulo & dignitate decoramus. Datũ in opido nostro Bruxellarum, die xv. Decembris, v. Indictione, anno Domini M.D.XVI. regnorum nostrorum, videlicet Reginæ Castellæ, Legionis, Granatæ anno XIII. Nauarræ II. Aragonum verò, vtriusque Siciliæ & aliorum primo, Regis verò, omnium primo.

Notatio de Ducibus, Principibus, Marchionibus & Comitibus feudatariis in Belgio.

Dignitatũ nomina ac munera miro modo surgere, procedere & variare solent. Apud Romanos & Germanos olim dicebantur *Comites*, qui Principem suum sequebantur, & ad latus eius versabantur; vel qui Legatos Principis, magistratus & Iudices prouinciarum sectabantur, eisque assidebant: vt Papinianus auctor est non vno loco. Ex horum ordine cùm plerumque sumerentur ij qui ad prouincias regendas mittebantur (vnde Missos Franci vocabant) factum est, vt Rectores illi deinceps Comites nominarentur; & Comites essent non iam Principis à quo aberant, sed prouinciæ quam ipsi cum dignitate Comitiua gubernarent. Sic Comitem Africæ Tingitanæ, Comitem littoris Saxonici, Comitẽ Britanniæ, Italiæ, Argentoratensem in Notitia Imperij sub Honorio & Arcadio legimus. Apud Francos sanè Comites erant Iudices ordinarij, qui ius per pagos dicebant: qui & *Graphiones* sunt nuncupati: quæ vox apud Germanos superiores & inferiores, *Graffen* & *Grauen*, permansit. Crescente tandem ambitione, Comites honorarij (vt & Duces, Principes ac Marchiones) sunt creati, qui neque Principi adessent, neque regionem, districtum aut Comitatum regendum haberent; sed aut meritis suis aut Principis gratia eam dignitatem titulo tenus obtinerent. Tales hodie in prouinciis Belgicis sunt Dvces de Arschot & Haurech; Principes de Barbenzon, Chimay,

Vuuu

may, Espinoy, Gauere, Ligne & Mourbeque, MARCHIONES de Aueaux, Berges in Brabantia, Dainze, Lisbourg, Renty, Roubais, Trasignies, Trelon, Vere & Westerlo; COMITES de Sainct Aldegonde, Anappes, Anholt, Beaurepair, Bailleul, Beaumont, Berges alias Herenberge in districtu Sutfaniensi, Berlaimont, Bossu, Bruay, Buren, Busquoy, Cantecroy, Coupigny, Crois, Culenburg, Egmont, Esterres, Estrè, Falais, Fauquenberge, Fonteyne, Fresin, Gamerage, Giblou, Gomignies, Grimberges, Hennin, Herlies, Hochstrate, Houtkercke, Isenghien, Lalain, Lerdam, Marles, Mastain, Meghem, Middelburg in Flandria, La Motterie, Noyelle, Oelen, S. Pol, Reux, Seneghem, Solre, Thiant, Tilly, Vertain, Vianden, Wacke, Walhain, Willerual & Watouë.

Præter nostratia ista feuda titulis illustria, proceres Belgæ & alias ditiones ac dignitates in prouinciis exteris possident, vt *Principatum* de Orange, *Ducatus* de Croy & Bournóuille in regno Galliç, *Comitatus* de Nassau, Arenberges, Meurs & Renneburg in Germania, de Beaurieu, Grousbeque, Gronsfelt, Here, Pere, Reckē & Warfusè in agro Leodicensi, de Bausigny in Francia, & de Fontenoy in Lotharingia.

FREDERICVS III. Imp. Iacobum Hornæ Dominum an. 1450. Comitem Imperij, & an. 1473. Osualdum Herenbergæ Comitem (vt suprà pag. 604. diximus) creauit. Ex nostris Principibus primus CAROLVS AVDAX supremum istud creandorum Comitum ius in vsum deduxit; vtpote qui an. 1473. mense Februario Brugis existens *Ioannem* de Croy magna solennitate ac pompa primum * Chimaci in Hannonia Comitem renuntiauit. Caroli gener MAXIMILIANVS I. Imp. anno 1486. Chimacensem Principatum, Egmondanum 1486. Buranum & Lerdamensem 1492. Comitatus instituit. Maximiliani ex Philippo Pulchro nepos CAROLVS V. Imp. an. 1531. Arschoti Ducatum, * Spineti 1541. & Gaueræ 1553. Principatus; Bergizomensem in Brabantia 1533. Rentyensem in Artesia 1533. & Veriensem in Zelandia Marchionatus; itemque Comitatus de Hochstrate 1518. Beaumont 1519. Lalain 1522. Reux 1530. VValhain 1532. Ligne 1544. Bossu 1555. & Culenburg 1555. constituit. Caroli filius PHILIPPVS II. Rex Catholicus Marchionatus de Haurech an. 1576. & de Roubais an. 1579. Comitatus de Cantecroy 1570. Berlaimont 1574. Herlies, Busquoy, Hennin 1579. Isenghien 1582. & Solre 1590. condidit. ALBERTVS Belgarum Princeps,

Chimay.

Espinoy.

Princeps, Philippi II. gener, Principatus de Ligne 1602. & Barbenzon 1614. Marchionatum de Trasignies 1614. Comitatus de S. Aldegonde, Fresin 1602. Anappes, Bruay 1605. Esterres 1611. Willerual 1612. Vertain 1614. Mourbeque 1614. Bailleul 1614. Falais 1614. Gomignies 1614. Noyelle 1614. Croix 1617. Middelburg in Flandria 1617. Marles 1621. erexit.

PHILIPPVS IV. Hispaniarum Indiarumque Rex Ducatum de Haurech 1627. Principatū de Mourbeque 1630. Marchionatus de Dainze 1625. Aiseaux 1625. Trelon 1626. Westerlo 1626. & Lisbourg in Artesia 1629. Comitatus de Beaurepair 1622. Estrè prope Duacum 1623. Gamerage in Hannonia 1623. Coupigny in agro Insulensi 1624. Grimberges 1625. Mastain in Hannonia 1626. Thiant 1627. Wacke 1627. de la Morterie 1628. VVatouë in Flandria 1629. & VVils in agro Luxeburgensi 1630. instituit.

Sic & FERDINANDVS II. Imp. Comitatus de Tilly, de Rechē prope Traiectum Mosæ 1620. Here prope Trudonopolim 1623. Gronsfelt prope Traiectum Mosæ, Grousbeque, Pere in Campania Leodicensi, & alios in vicinia nostra constituit.

Baroniæ veteres Brabantiæ, iuxta P. Dinæi sententiam.

Barones Brabantiæ (ita vocari solent ij proceres qui vexillū in bellum efferebant) censentur in districtu Louaniensi Domini de *Diest*, *Arschot*, *Sichene*, *Rode S. Agatha*, *Rotselare* & *VVesemale*; in districtu Bruxellensi Domini de *Grimberges*, *Gasbeke*, *Dussele* & *Lefdale*; in Marchia Antuerpiensi Domini de *Breda* & *Berges*; in Gallo-Brabantia Abbas de *Gibl'ou*, Domini de *Engien*, *Peruez*, *Reuez*, *Sombref* & *Iauche*; in districtu Buscoducēsi Domini de *Cuyck*, *Boxtel* & *Cranendonc*; in districtu Thenensi Dominus de *Bautersem*. His accesserunt, *Hoboke* an. 1600. *Grobbendonc* 1602. *Sauonthem* & *VVemmele*. In comitiis Ordinum Brabantiæ Abbas & Comes Gemblacensis (vt suprà pag. 103. dixi) primum inter Barones locum obtinet. Angia inter Hannoniæ opida & Baronias quidem recensetur, sed illius loci Dominus vicos parochiales ac feuda nouē in Brabantia possidet, videlicet Seneffe, Ronckiers, Hemeries, Tubise, Rebecque, Bierges, Bongardes, Laerbeke & Beringhen: vt ex codicibus Curiæ feudalis Brabantinæ constat.

Baroniæ veteres in Flandriæ Comitatu

Sunt quattuor primariæ, quibus Vrsi vulgò solent appingi: *Cisoin, Heyne, Pamele* & *Boulers*. His adduntur à quibusdam, Gant, Gruthuse, Bornhem, Lidekerke, Neuele, Mortaigne, Lannoy, Halevvin, Gistelles, VVedergraet, Praet, Maldegem, Oostcamp, Pouckes, Lumbeke, VVinendale, Lichteruelde, Dixmude, Doulieu, VVoestine, Haueskerke, Honscote, Goutere, Lede, VVackene, Coolschamp, Chastinge, Bieures, Male, Despieres, Esclebeque, Nort-Vrie, Desoo, Ingelmunster, Ronzen, Landas, Pecq, Pottes, Desvvatines & Bousbeke.

In Comitatu Alostano, præter duo opida Alostũ & Gerardi-Montem, quinque Baroniæ seu Præfecturæ (Flandricè *Reeden*) numerantur: *Rodes, Gauere, Sotteghem, Boulers* & *Escornay*, Flandris *Schorissen*.

Baroniæ veteres XXII. *in Hannonia.*

Enghien, Leuze, Haurech, Ligne, Antoing, VVerchin, Fontaine, Hamaide, Quieurain, Berlaimont, Ville, Gomignies, VVarsin, Senzelle, Condè, Hourdain, Balleul aliàs Belleule, Fagneulle, Bousie, Roisin, Fresne & Harchies. De XII. Paribus Hannoniæ suprà pag. 392. egimus. Ex quibus Dominus de VValicourt est nunc Princeps de Espinoy: reliquos citato loco reperies.

FINIS.

INDEX

Chronologicus rerum memorabilium.

Egmonda

Marsana

Arnulfo

Virdu-

Raso

Ioannes

Heidel-

INDEX

Principum & aliorum Dynaſtarum.

Caſtellani, qui nunc Vicecomites & Burgrauij dicuntur: pag. 614.

Elenchus nobilium familiarum.

Hameide

FINIS.